STEPHEN KING

TAS

PIRMA KNYGA

Šis senas miestas buvo čia, kiek aš menu;
Šis senas miestas čia dar bus, kai aš išnyksiu.
Žvelgiu į rytus ir į vakarus žvelgiu -
Aš palieku tave, bet tu many išliksi.

"The Michael Stanley Band"

Ko, senas drauge, ieškai tu?
Grįžai namo po daugel metų
Su vaizdiniais, kuriuos regėjai
Po svetimu dangum,
Toli nuo savo gimto krašto.

Georgas Seferis

Iš žydrumos į juodumą.

Neilas Jangas

Stephen King

TAS

Romanas
Pirma knyga

Iš anglų kalbos vertė
JURGITA JĖRINAITĖ

eridanas
Kaunas
1998

Stephen King. Rinktiniai raštai, 14 tomas

IT
New York, Signet Books, 1987

ISBN 9986-97-000-8 (Pirma knyga)
ISBN 9986-97-001-6 (Dvi knygos)

1 DALIS

PRAEITIES ŠEŠĖLIS

Jie pradeda!
Siekdama tobulybės,
Gėlė žiedelius ryškiaspalvius
kelia saulei.
Tik bitė pralėkusi jų
neaplanko.
Ir krenta žiedai į juodą žemę
raudodami -
gali pavadint tai rauda,
šiurpuliu, drebuliu,
nes jie vysta ir miršta...

Viljamas Karlosas Viljamsas
"Petersonas"

Užgimę numirėlio mieste.

Briusas Springstinas

Pirmas skyrius
PO POTVYNIO (1957)

1

Košmaras, kuris nusitęs dvidešimt aštuonerius metus, - ir apskritai ar kada nors baigsis, - prasidėjo, kiek man žinoma, nuo popierinio laivelio, pagauto šniokščiančio vandens srauto.

Laivelis sukosi, kraipėsi, niro ir vėl kilo, drąsiai įveikdavo verpetus ir tęsė kelionę Vitčemo gatve Džeksono ir Vitčemo gatvių sankryžos šviesoforo link. Tą 1957 metų rudens popietę visos trys šviesoforo akys buvo juodos kaip ir namai aplink. Lietus pylė jau savaitę, o prieš porą dienų įsismarkavęs vėjas paliko daugelį Derio rajonų be elektros. Ji taip ir neatsirado.

Nuo laivelio neatsiliko ir berniukas geltonu lietpalčiu bei raudonais kaliošiukais. Lyti nesiliovė, tik ne taip smarkiai. Lašai smagiai barbeno į geltoną kapišoną - toks mielas, jaukus garsas, it klausytum kapnojimo nuo pašiūrės stogo. Berniukas buvo Džordžas Denbras, šešerių metų amžiaus. Jo brolis Viljamas, Derio pradinės mokyklos vaikams (o ir mokytojams, nors jie niekada nepravardžiavo į akis) - Mikčius Bilas, liko namie: jį buvo užpuolęs kažkoks bjaurus uždegimas ir niekaip nenorėjo pasitraukti. Tą 1957-ųjų rudenį, kai iki tikrų košmarų liko aštuoni mėnesiai, o iki jų pabaigos - dvidešimt aštuoneri metai, Mikčius Bilas buvo dešimties.

Laivelis, kurį vijosi Džordžas, buvo brolio. Bilas išlankstė jį lovoje, atsirėmęs į kalną pagalvių, kai mama svetainėje grojo "Elizai", o lietus nepailsdamas plovė miegamojo langą.

Vitčemo gatvė buvo užtverta blokais ir keturiais oranžiniais ožiais su užrašu "Derio viešųjų darbų departamentas". Už jų latakai buvo užkimšti šakomis, akmenimis ir lapų gniutulais. Vanduo išgremžė grindinyje plyšelius, paskui jau griovelius - o buvo tik trečia liūties diena. Ketvirtą - didžiuliai asfalto gabalai tarytum sieliai plaukė sankryža. Tada Derio gyventojai ėmė nervingai juokauti apie arkos statymą. Viešųjų darbų departamentas stengėsi valyti Džeksono gatvę, o Vitčemo liko nepravažiuojama nuo ožių iki miestelio centro.

Dabar jau niekas neabejojo, kad krizė praėjo. Kenduskego upelis šiaip taip išsilaikė savo vagoje Barense ir vos kelių colių trūko, kad išliptų iš savo betoninės krantinės pačiame miestelio centre. Kaip tik dabar būrys vyrų - tarp jų Zakas Denbras, Džordžo ir Bilo tėvas - nuiminėjo smėlio maišus, kuriuos iš vakaro sumetė išsigandę potvynio. Dar vakar katastrofa atrodė neišvengiama. Dievas mato, jau ne pirmas kartas: 1931 metų potvynis kainavo ne vieną milijoną dolerių ir kokį tuziną gyvybių. Seniai tas buvo, bet dar likę nemažai žmonių, kurie nepamirš iki grabo lentos. Viena nelaimės auka buvo rasta už dvidešimt penkių mylių į rytus, Baksporte. Kažkokia žuvis buvo išėdusi nelaimingojo džentelmeno akį, nukan-

dusi tris pirštus, penį ir beveik visą kairę pėdą. Rankos, tiksliau, tai, kas iš jų buvo likę, laikė “Fordo” vairą.

O dabar upelis slūgo, ir kai ims suktis nauja Bengoro hidroelektrinė, vanduo išvis nekels pavojaus. Taip tvirtino Zakas Denbras, Bengoro elektrinės elektrikas. Tai bus ateity ir tada bus matyt, o šiandien reikia susitvarkyti su šituo potvyniu, susigrąžinti elektrą ir pamiršti viską. Toks nelaimių užmaršumas Deryje kone prilygo menui, metams bėgant padarė išvadą Bilas Denbras.

Džordžas stabtelėjo prieš ožius šalia gilaus įtrūkio Vitčemo gatvės grindinyje. Plyšys vingiavo nuokalne kokias keturiasdešimt pėdų. Vaikas nusijuokė - vienišas mažylio krykštavimas tarsi šviesos spindulys nusklendė palšon padangėn, - kai smarki tėkmė įsuko laikraštinį laivuką į tikrą, verpetuotą, su slenksčiais upelį. Ir tas upeliukas buvo toks sraunus, kad Džordžui teko bėgti, jei nenorėjo atsilikti nuo savo žaisliuko. Kaliošai taškė į šalis drumzlinus purslus, smagiai žlegsėjo balutėmis, nešdami berniuką tiesiai į keistos mirties glėbį. Vaiko širdelė tryško meile, tyra ir paprasta meile broliui Bilui... meile ir kruopelyte gailesčio, kad jis negali lėkti kartu, matyti ir pajusti visa tai. Džordžas, žinoma, pasistengs papasakoti Bilui viską grįžęs, bet jau dabar aišku, jog nepapasakos taip, kad brolis pamatytų. O štai Bilas, būtų jis jo vietoje, tikrai apsakytų viską taip, kad prieš akis stotų gyvas vaizdas. Bilui sekėsi skaityti ir rašyti, tačiau Džordžui amžius netrukdė suprasti, jog ne vien todėl brolio pažymiai tik labai geri, ne vien todėl mokytojai taip giria jo rašinius. PASAKOTI - dar ne viskas. Bilas mokėjo MATYTI.

Laivukas tik kad neūkė, - nors tai buvo ne kas kita, kaip Derio “News” lapas, Džordžui ten plaukė karo laivas iš filmų, kuriuos jie su broliu retkarčiais žiūrėdavo kine, filmų su Džonu Veinu, kovojančiu prieš japonus. Laivelis veržėsi pirmyn, priekiu skirdamas vandenį, ir taip pasiekė lataką Vitčemo gatvės kairėje. Čia įtekėjo dar vienas upeliukas, ir griovyje sukosi galingas verpetas, neabejotinai turėjęs nugramzdinti sutriuškintą karo laivą. Tas pavojingai kryptelėjo, bet, Džordžo džiaugsmui, išsitiesė ir nėrė griova kryžkelės link. Berniukas puolė paskui, tikėdamasis pagauti jį. Virš galvos niūrus spalio vėjas glamžė iš spalvingo apdaro negailestingai išrengtus medžius.

2

Degančiais karščiu skruostais (nors gripas, kaip ir Kenduskegas, pamažu slūgo), Bilas baigė laivelį. Bet kai Džordžas siekė jo, brolis loštelėjo ir pasakė:

- D-dabar atnešk pa-pa-parafino.

- O kas tai? Kur jis?

- A-ant l-lent-t-tynos rūsy, - paaiškino Bilas. - Dė-dėžutėje su užrašu “Ga-galf... Galf”. Atnešk man ją ir peilį bei d-dubenį. Ir dar de-dėžutę degtukų.

Džordžas paklusniai nuėjo vykdyti užsakymo. Jis girdėjo mamą grojant, tik šįkart jau ne "Elizai", kažką kita, kas jam ne taip patiko - skambėjo kažkaip sausai ir nervingai, girdėjo barbenantį į virtuvės langus lietų. Tie garsai buvo malonūs, ko nepasakysi apie rūsį. Jam labai nepatiko rūsys, nepatiko leistis laiptais į rūsį, nes jis įsivaizduodavo apačioje tykant pabaisą. Tai kvaila, sakė tėvas ir mama, o dar svarbiau, kad tą sakė ir Bilas, bet...

Džordžas net nemėgo atidaryti durų šviesai uždegti, nes visada laukdavo (tai buvo absoliučiai kvaila ir jis neišdrįso apie tai niekam pasakoti), kad jam beieškant jungiklio kažkieno riesti nagai sučiups už riešo ir nusitemps į tamsą, kuri dvokė purvu, drėgme ir pūvančiom daržovėm.

Kvaila! Nėra jokių tūžmingų gauruotų baidyklių su nagais. Retsykiais koks beprotis išpjaudavo daug žmonių (tai per vakarines naujienas pranešdavo Četas Hantlis), dar buvo komunistai, bet rūsyje netykojo jokia pabaisa. Ir vis dėlto tas jausmas liko. Trumpą akimirką, kai dešinė ranka ieškojo jungiklio (o kairioji mėšlungiškai spausdavo durų bumbulą), rūsio kvapas, rodės, užpildo visą pasaulį. Purvo, drėgmės ir supuvusių daržovių kvapai sumišdavo į neišvengiamą dvoką pabaisos, visų pabaisų pabaisos smarvę. Tai buvo kvapas, kurio negalėjai kaip nors pavadinti: kvapas TO, kuris tyko ir yra pasiruošęs šuoliui. Tvarinio, kuris ryja nesirinkdamas, bet labiausiai mėgsta berniukus.

Tą rytą Džordžas staiga atidarė rūsio duris ir pagraibė mygtuko. Jis iš baimės smarkiai užsimerkė, liežuvio galiukas kyštelėjo pro lūpų kamputį lyg nuskurusi šaknelė per sausrą ieškanti vandens. Juokinga! Žinoma! *Ech, tu! Tik pažiūrėkit į Džordžį! Džordžis bijo tamsos! Žinduklis!*

Iš kambario, tėčio vadinamo "svetaine", o mamos - "salonu", sklido pianino garsai. Muzika atrodė nežemiška, tolima - taip vidurvasario pliažo klegesys turėtų atrodyti narui.

Berniuko piršai rado jungiklį. Trakšt! Nuspaudė jį ir... nieko. Jokios šviesos.

Še kad nori! Elektra!

Džordžas atitraukė ranką akimirksniu, tarsi nuo gyvačių pintinės. Žengė atatupstas nuo juoduojančių rūsio durų, krūtinėje suspurdėjo širdutė. Juk nėra elektros, na žinoma - jis ir pamiršo, kad nutrūko elektra. Dieve tu mano! Ką daryti? Grįžti pas Bilą ir paaiškinti, jog negalėjo atnešti parafino, nes nėra elektros ir jis bijo, kad ant laiptų tyko kažkas baisiau už komunistus ar maniaką kartu paėmus? Kad tas kažkas prakiš savo supuvusią galūnę po pakopa ir sugriebs jį už kojos? To jau būtų per daug, ar ne? Kiti tik pasijuoktų iš tokių fantazijų, tačiau ne Bilas. Brolis supyks. Ir pasakys: "Nebūk mažas, Džordži... tu nori laivelio ar ne?"

Lyg išgirdęs šitą mintį, Bilas suriko iš savo miegamojo:

- K-kur pražuvai, Džordžai?

- Aš tuoj, Bilai, - iškart atsiliepė berniukas. Jis pasitrynė rankas, kad nebūtų pašiurpusios. - Tik sustojau vandens atsigerti.

- Na, tai pa-paskubėk!

Ir Džordžas ėmė lipti rūsio laipteliais. Pulsas karštu plaktuku tvaksėjo kakle, pasišiaušė plaukeliai ant sprando, rankos suledėjo. Kiekvieną

akimirką jis laukė, kad rūsio durys užsitrenks, dings tas baltas virtuvės šviesos langas ir jis išgirs TĄ, tai, kas dar blogiau negu komunistai ir žudikai, blogiau už japonus ir barbarą Atilą, už šimtus siaubo filmų. TAS šliaužioja rūsio tamsumoje, ir Džordžas spės išgirsti urzgimą prieš tai, kai pabaisa paleis jam žarnas.

Šiandien rūsio kvapas dėl potvynio buvo dar sunkesnis. Jų namas stovėjo Vitčemo gatvės pradžioje, ant kalvos, ir blogiausio jie išvengė, bet rūsyje vis tiek tvenkėsi vanduo, prasisunkęs pro senus akmenų pamatus. Kvapas buvo nemaloniai slogus, nesinorėjo giliai kvėpuoti.

Džordžas mikliai ištyrė visą lentynėlės turinį - senas "Kivi" batų tepalo skardines ir skudurėlius, sudaužytą žibalinę lempą, du pustuščius "Vindekso" butelius ir plokščią tepalo "Vėžlys" dėžutę. Neaišku kodėl, bet ta dėžutė valandėlei prikaustė jo dėmesį. Pagaliau, atstūmęs ją, vaikas rado kvadratinę dėželę su užrašu "GULF".

Džordžas nutvėrė ją ir paknopstom puolė laiptais į viršų staiga išsigandęs, kad iš paskos velkasi nesukimštų marškinių uodega, kuri atliks meškos paslaugą: ta rūsio pabaisa leis jam užlipti į viršų ir paskutinę akimirką čiups už jos, o tada nusitemps atgal ir...

Pasiekęs virtuvę, berniukas užtrenkė paskui save duris ir atšlijo į jas nugara. Taip ir liko stovėti: užsimerkęs, šlapia nuo prakaito nugara ir delnais, spausdamas parafino dėžutę prie savęs.

Pianinas nutilo, iš kambario atplaukė mamos priekaištas:

- Džordžai, ar negalėtum kitąsyk trinktelti smarkiau? Gal pavyktų sukulti keletą lėkščių bufete, jei pasistengtum.

- Atleisk, mama, - atsiliepė sūnus.

- Džordži, dvasna tu, - pašaukė Bilas iš savo miegamojo. Pašaukė tyliai, kad mama negirdėtų.

Džordžas prunkštelėjo. Baimė jau išgaravo, išsisklaidė taip greitai, kaip košmaras nutolsta pabudus ir įsitikinus, kad niekas aplinkui nepasikeitė, nieko neatsitiko. Dalis jo išnyksta nuleidus kojas ant grindų; trys ketvirčiai - trinant rankšluosčiu kūną po dušo, o baigdamas pusryčius jau išvis neprisimeni blogo sapno. Viskas užsimiršta... iki kito karto, kai naujas košmaras primins ankstesnius.

"Tas vėžlys, - mąstė Džordžas, eidamas paimti degtukų iš virtuvinės spintelės stalčiaus, - kur aš buvau anksčiau jį matęs?"

Nieko doro į galvą neatėjo, ir jis tiesiog pamiršo tai.

Vaikas susirado degtukus, nukabino peilį nuo kabyklos (nešė ašmenimis nuo savęs, kaip tėvas pamokė) ir paėmė dubenėlį iš bufeto valgomajame. Tada sugrįžo į brolio kambarį.

- T-tu t-tikra subinė, Džordžai, - draugiškai pastebėjo Bilas ir padarė vietos ant savo naktinio staliuko: sustūmė į šoną tuščią stiklinę, ąsotėlį su vandeniu, popierines servetėles, knygas ir butelį "Vicks Vapo Rub", kurio kvapas Bilui visad asocijuosis su užgulta krūtine ir varvančia nosimi. Ten grojo ir senutėlis radijas, grojo ne Šopeną ar Bachą, o Litl Ričardą... tik taip tyliai, kad nieko iš jo jėgos neliko. Berniukų motina, studijavusi klasikinį grojimą fortepijonu Džulijarde, nekentė rokenrolo. Ne dėl to, kad jai ta muzika nepatiko, ji tiesiog negalėjo jos pakęsti.

- Aš ne subinė, - atšovė Džordžas, sėsdamas ant Bilo lovos krašto ir kraudamas suneštą turtą ant stalelio.

- Ne, subinė, - pakartojo Bilas. - Tiesiog didelė ruda subinė ir viskas.

Džordžas pabandė įsivaizduoti vaiką, kuris yra tik didelė ruda subinė ant kojų, ir ėmė krizenti.

- Tavo subinė didesnė už Augustą, - pridūrė Bilas, irgi užsikrėsdamas juoku.

- O tavo - už visą šalį, - atsakė Džordžas. Ir to užteko dviejų minučių juokui. Paskui kalbėjosi pašnibždomis, kas galėjo sudominti tik berniūkščius: buvo aptarta, kas yra didžiausia subinė, kas turi didžiausią subinę, o kurio rudesnė, na ir panašiai. Pagaliau Bilui išsprūdo uždraustas žodis: jis pavadino brolį pačia didžiausia šūdina subine, ir abu vaikai pratrūko juoku. Bilo juokas virto kosulio priepuoliu. Kai pagaliau kosulys nuslopo (o jo veidas, broliuko nerimui, įgavo violetinį atspalvį), pianinas vėl nutilo. Vaikai sužiuro į salono pusę laukdami, kaip sugirgždės atitraukiama kėdė ir pasigirs skubūs mamos žingsniai. Bilas paskutinius kartus atsikosėjo į sulenktą alkūnę ir parodė pirštu į ąsotėlį. Džordžas įpylė vandens, kurį Bilas išgėrė.

Vėl suskambo pianinas ir vėl "Elizai". Mikčius Bilas negalėjo pamiršti šito kūrinio, net po daugelio metų išgirdus šiurpdavo oda, stipriau sutvinksėdavo širdis prisiminus: *tai grojo mano motina tą dieną, kai mirė Džordžas.*

- Dar kosėsi, Bilai?

- Ne.

Berniukas išsitraukė popierinę servetėlę, atsikrenkštė, nusispjovė į ją ir suglamžęs sviedė į šiukšliadėžę šalia lovos, jau prigrūstą tokių gumulėlių. Paskui atidarė parafino dėžutę ir iškratė kvadratinę plytą ant delno. Džordžas nenuleido nuo brolio akių, bet nieko neklausinėjo. Bilas nemėgo, kai Džordžas kalbina jį užsiėmusį, bet šis jau spėjo įsitikinti, kad jeigu prikąsi liežuvį, Bilas ir taip viską paaiškins.

Dabar jis peiliu atpjovė gabaliuką parafino, įdėjo į dubenėlį ir uždegęs degtuką padėjo ant viršaus. Abu berniukai žiūrėjo į gelsvą liepsnelę, o lauke vėjas šuorais talžė lietumi langus.

- Turime laivelį impregnuoti, antraip jis sušlaps ir nuskęs, - pasakė Bilas. Kai jie buvo vienu du, Bilas mažai mikčiojo, kartais ir visai ne. O mokykloje neretai visai neįstengdavo pabaigti sakinio. Mintis nutrūkdavo, bendraklasiai nudelbdavo akis kur nors į šoną, o Bilas spausdavo rankas prie stalo kraštų, veidas darydavosi raudonas kaip plaukai, akys virsdavo plyšeliais, kai jis bandė ištraukti žodį iš savo neklusnios gerklės. Kartais - dažniausiai - tai pavykdavo. Būdavo, kad mirtinai užsirakina. Kai Bilas buvo trejų, jį užkabino mašina ir trenkė į namo sieną. Vaikas išgulėjo be sąmonės septynias valandas. Mama sakė, kad mikčiojimas ir prasidėjo nuo tos nelaimės. Bet Džordžui kartais atrodydavo, jog tėtis - o ir pats Bilas - nelabai tuo tiki.

Parafinas dubenėlyje beveik ištirpo. Liepsnelė sumenko, pamėlo pasiekusi degtuko galiuką ir visai užgeso. Bilas kyštelėjo į parafiną pirštą ir ūktelėjęs atitraukė.

- Karšta, - pasakė. Kiek palaukęs, vėl pabandė ir ėmė tepti parafiną ant laivelio šonų; tas greitai stingo ir balo.
- Galiu ir aš? - paklausė Džordžas.
- Gerai. Tik neužlašink ant paklodės, nes mama užmuš.
Džordžas padažė pirštą į jau nekarštą parafiną ir ėmė tepti kitą laivelio šoną.
- Neterliok po tiek daug, subine tu! - šūktelėjo Bilas. - Nori, kad p-paskęstų tik paleistas?
- Nepyk.
- Nieko. Tik iš lėto.
Džordžas pabaigė kitą pusę, paskui pasvėrė brolio kūrinį rankoje. Tas pasunkėjo, bet nedaug.
- Geras, - įvertino jis. - Eisiu į kiemą ir nuplukdysiu jį.
- Na, žinoma, - pasakė Bilas. Dabar jis atrodė pavargęs ir dar ne visai pasveikęs.
- Gaila, kad tu negali, - atsiliepė mažasis broliukas. Ir jam tikrai buvo gaila. Bilas, tiesa, mėgo vadovauti, bet jo galva visada buvo prikimšta šaunių idėjų ir jis niekada nesimušė. - Juk tai tavo laivė.
- Laivas, - pataisė Bilas. - Ne laivė, čia - laivas.
- Na, laivas.
- Aš norėčiau, - niūriai atsakė Bilas.
- Na... - Džordžas mindžikavo nuo vienos kojos ant kitos su nauju žaislu rankose.
- Apsivilk savo lietpaltį, - perspėjo Bilas, - nes pasigausi gripą k-kaip aš. O gal jau pasigavai nuo ma-mano mikrobų.
- Ačiū, Bilai. Puikus laivas, - pasakė mažasis ir padarė tai, ko seniai nebuvo daręs ir ko Bilas niekad neužmirš - pasilenkė ir pabučiavo broliui į skruostą.
- Dabar tai jau tikrai pasigavai, subine tu, - pasakė Bilas, bet liko labai patenkintas. - Ir nunešk viską į vietą, nes mama p-pasius.
- Žinoma, - berniukas susirinko visas impregnavimo priemones ir pasuko durų link. Laivukas išdidžiai pūpsojo ant parafino dėžutės, o ta - ant dubenėlio.
- Dže-dže-Džordži?
Džordžas atsigręžė į brolį.
- B-būk atsargus.
- Būsiu, - jo antakiai šiek tiek kilstelėjo. Taip sako mama, o ne vyresnysis brolis. Tai buvo taip pat neįprasta, kaip ir jį pabučiuoti. - Tikrai.
Berniukas išėjo. Daugiau Bilas jo niekada nebematė.

3

O dabar Džordžas vijosi savo laivelį į kairę Vitčemo gatvės pusę. Berniukas bėgo, kiek kojos nešė, bet vandens srautas buvo dar greitesnis, ir

jo laivelis nuskubėjo pirmyn. Priekyje vis garsėjo kriokimas, ir už penkiasdešimties jardų Džordžas pamatė savo upeliuką krentant į atvirą kanalizacijos angą. Tai buvo ilgas tamsus puslankis šaligatvio bordiūre, ir kaip tik dabar šaka su blizgančia juoda tarsi ruonio kailiu žieve pasiekė skylę, stabtelėjo ir prasmego kanalizacijos gerklėje. Ten lėkė ir jo laivukas.

- Oi tu ką tu! - nusiminęs šūktelėjo vaikas.

Jis pasileido iš visų jėgų ir apsidžiaugė, kad spės pagauti savo karo laivą. Tik staiga slystelėjo koja, ir Džordžas išsitiesė, smarkiai užsigavęs kelį ir pravirkęs iš skausmo. Taip begulint, laivelis dukart apsisuko, paskui jį pagavo kitas vandens srautas ir nusinešė.

- Po velnių! - riktelėjo berniukas dar kartą ir trenkė kumščiu į grindinį. Tai irgi skaudėjo, ir jis vėl pravirko. Kaip kvaila prarasti tokį laivelį!

Jis atsistojo ir nužingsniavo prie kanalizacijos angos. Prie jos krašto atsiklaupė ant kelių ir įsižiūrėjo į tamsą. Vanduo dusliai tiško kažkur giliai. Garsas buvo kažkoks vaiduokliškas. Ir priminė jam...

- Ach! - šūksnis išsiveržė lyg atleista spyruoklė, ir Džordžas atšoko.

Ten, apačioje, buvo geltonos akys: tokias jis visad įsivaizdavo, bet taip niekad ir nematė rūsyje. “Tai gyvūnas, - sukosi Džordžo galvutėje, - tik tiek. Kažkoks gyvūnas, gal katė, kuri kažkaip ten įkrito...”

Ir vis dėlto jis norėjo stotis ir bėgti, kai atsipeikės nuo šoko, kurį sukėlė šitos dvi akys. Pirštai apčiuopė grubų grindinio paviršių, tarp jų sruvo vanduo. Berniukas jau įsivaizdavo, kaip pakyla ir traukiasi atbulas, ir tada pasigirdo balsas - visiškai normalus ir gana malonus balsas iš kanalizacijos angos.

- Labas, Džordži.

Džordžas sumirksėjo ir vėl pažvelgė vidun. Ir negalėjo patikėti savo akimis; nes tai labiau priminė pasaką ar filmą, kur žvėrys kalba ir šoka. Būtų jis dešimt metų vyresnis, tikrai nepatikėtų, bet jam buvo ne šešiolika. Tik šešeri.

Kanalizacijos šulinyje lindėjo klounas. Šviesos nebuvo daug, bet pakankamai, kad Džordžas Denbras įsitikintų, ką mato. Ten lindėjo klounas, visai toks kaip cirke arba per televiziją. Tiesą sakant, tai buvo kažkoks vidurys tarp Bozo ir Klarabelio (ar Klarabelės - Džordžas taip ir nesužinojo, kokios giminės), kuris kalbėjo savo rageliu šeštadienio rytais. Tik Buivolas Bobas galėjo suprasti, ką sako Klarabelis, ir tai Džordžą visada juokino. Šito klouno veidas buvo baltas, aplink pliką pakaušį juokingai styrojo raudonų plaukų kuokštai, veide švietė klouniška šypsena. Jeigu Džordžas būtų gimęs keletu metų vėliau, jis tikrai pirmiausia pagalvotų apie Ronaldą Makdonaldą*, o ne Bozą ar Klarabelį.

Vienoje rankoje klounas laikė įvairiaspalvių balionų kekę.

Kitoje - Džordžo laivelį iš laikraščio.

- Nori laivuko, Džordži? - klounas nusišypsojo.

Berniukas irgi. Jis neįstengė susilaikyti. Tiesiog būtina į klouno šypseną atsakyti šypsena.

- Žinoma, noriu, - atsakė jis.

Klounas nusijuokė.

---

* Makdonaldo restoranų simbolis.

- *Žinoma, noriu.* Tai gerai! Tai labai gerai! O baliono?
- Na... žinoma! - berniukas ištiesė ranką... paskui susigėdęs atitraukė. - Man neleidžia nieko imti iš nepažįstamų. Tėtis taip liepė.
- Labai protingas patarimas, - pasakė klounas kanalizacijos šulinyje šypsodamasis. "Kaip aš galėjau pagalvoti, - mąstė berniukas, - kad jo akys geltonos? Jos buvo ryškios, žvitrios ir mėlynos, visai kaip mamos ar Bilo." - Tikrai labai protinga. Todėl aš prisistatysiu. Aš, Džordži, esu misteris Bobas Grėjus, dar vadinamas šokančiu klounu Penivaisu. Penivaisai, susipažink - Džordžas Denbras. Džordžai - čia Penivaisas. Dabar mes pažįstami. Tu jau nebe nepažįstamasis man, o aš - tau. Ty-singai?

Džordžas sukikeno.

- Atrodo, taip, - jis vėl ištiesė ranką... ir vėl atitraukė. - Kaip tu ten patekai?
- Audra mane nuuunešė, - atsakė šokantis klounas Penivaisas. - Nunešė visą cirką. Užuodi cirką, Džordži?

Berniukas pasilenkė į priekį. Ir staiga užuodė žemės riešutus! Kepintus riešutus! Ir actą! Kuriuo aplieji skrudintas bulves per skylutę dangtelyje! Užuodė cukraus vatos ir spurgų aromatą, taip pat silpną, bet nepamirštamą laukinių žvėrių smarvę. Ir dar šviežias maniežo pjuvenas. Tačiau...

Tačiau po jais slėpėsi potvynio, pūvančių lapų ir šešėlių kvapas. Drėgmės ir puvėsių kvapas. Rūsio kvapas.

Bet anie buvo stipresni.

- Kaip gali neužuosti? - atšovė Džordžas.
- Nori savo laivuko, Džordži? - paklausė Penivaisas. - Aš pakartojau pats sau, nes tau, matyt, tai nebeįdomu, - klounas laikė laikraštinį laivelį ir šypsojosi. Jis vilkėjo apsmukusį šilkinį kostiumą su milžiniškomis oranžinėmis sagomis. Ryškus žydras kaklaraištis karojo ant pilvo, ant rankų buvo baltos pirštinės, visai tokios, kaip Peliuko Mikio ar Antulio Donaldo.
- Taip, žinoma, - patikino vaikas, žiūrėdamas į skylę.
- Ir baliono? Turiu raudoną ir žalią, geltoną ir mėlyną...
- Ar jie plaukia?
- Plaukia? - klouno veidu nutįso plati šypsena. - O taip, tikrai. Jie plaukia! Čia yra ir cukrinės vatos...

Džordžas pasilenkė.

Klounas ištiesė ranką.

Ir vaikas pamatė, kaip keičiasi jo veidas.

Tai, ką jis išvydo, buvo taip baisu, kad rūsio baidyklė atrodė kaip rožinis sapnas; tą pačią akimirką berniukas išprotėjo.

- Jie *plaukia,* - sukikeno padaras latake.

Glitūs gniaužtai suspaudė Džordžo ranką ir įtraukė į tą kraupią tamsą, kurioje taip kunkuliavo, virė ir riaumojo vanduo, lyg grasintų nuplukdyti savo naštą į jūrą. Džordžas suko galvą nuo tos neįžvelgiamos tamsos ir ėmė beprotiškai klykti į lietų, į baltą rudens dangų, kuris uždengė Derį tą 1957-ųjų rudenį. Klyksmas buvo toks veriantis, kad visa Vitčemo gatvė prigludo prie langų ar puolė į verandas.

- Jie *plaukia,* - suurzgė padaras, - jie *plaukia,* Džordži, ir kai būsim kartu, tu irgi plauksi...

Berniuko petys atsitrenkė į bordiūro cementą, ir Deivas Gardneris, kuris dėl potvynio tądien liko namie, pamatė tik mažą berniuką geltonu lietpalčiu, kuris klykė ir raitėsi lietaus srovėje; purvinas vanduo šniokštė per veiduką ir tildė aimanas.

- Čia visi plaukia, - sušnibždėjo kraupus trukčiojantis balsas, paskui kažkas čakštelėjo, vaikas paskutinįkart sukliko ir nutilo amžiams.

Deivas Gardneris pasiekė jį pirmasis. Ir nors po pirmojo klyksmo nepraėjo nė penkiasdešimt sekundžių, Džordžas Denbras buvo negyvas. Vyras sugriebė jį už apsiaustėlio nugaros, atitraukė nuo latako... ir pats suriko, kai berniuko kūnelis apsivertė jo rankose. Kairioji lietpalčio pusė dabar buvo skaisčiai raudona. Kraujas sruvo į kanalizacijos angą iš tos rankovės, kurioje turėjo būti kairė ranka. Pro praplėštą medžiagą kyšojo baltas kaulo strampas.

Berniuko akys žvelgė į baltą dangų, ir kai Deivas svirduliuodamas nuėjo pasitikti kitų, atlekiančių gatve, akys pamažu prisipildė lietaus.

Kažkur apačioje, kanalizacijos vamzdyje, kuris dabar pritvino kone iki pat viršaus ("Ten negalėjo nieko būti, - vėliau suriks apylinkės šerifas Derio "News" reporteriui įniršęs, - tokia srovė būtų nunešusi net patį Heraklį"), popierinis Džordžo laivukas tęsė savo kelionę tamsiais kanalais ir ilgais betoniniais tuneliais, kuriais kriokė liūties vanduo. Vienu metu jis plaukė greta pastipusio viščiuko, užrietusio savo gelsvus žvynuotus nagus į lašančias lubas, paskui rytinėje miestelio dalyje srovė nunešė jį į kairę, o laivelis toliau plaukė tiesiai.

Po valandos, kai Džordžo motiną gaivino Derio ligoninės reanimacijos palatoje, o Mikčius Bilas suakmenėjęs ir išbalęs tyliai sėdėjo lovoje klausydamas, kaip kimiai verkia tėvas svetainėje, kur mama sūnui išeinant grojo "Elizai", laivelis iššovė pro grindinio plyšį tartum kulka iš pistoleto vamzdžio ir nuskubėjo šliuzo link, o toliau - į bevardį upelį. Kai po dvidešimties minučių jis ištrūko į ištvinusią Penebskoto upę, danguje pasirodė pirmieji žydrynės plyšiai. Liūtis baigėsi.

Laivelis niro ir siūbavo, kartais prisemdavo vandens, bet neskendo, nes broliai gerai jį impregnavo. Nežinau, kur jis nukeliavo ir ar išvis nukeliavo. Gal pasiekė jūrą ir ten tęsia savo kelionę kaip "Skrajojantis olandas". Galiu tvirtinti tik tiek, kad jis išplaukė iš Derio Meino valstijoje ir nuo to momento visam laikui dingsta iš mano pasakojimo.

Antras skyrius

PO FESTIVALIO (1984)

1

Adrianas nešiojo tą kepurę todėl, sakė liedamas ašaras jo draugužis policijoje, kad išlošė ją Besio parko atrakcione kaip tik šešias dienas prieš savo mirtį. Jis didžiavosi tuo prizu.

- Jis nešiojo ją, nes mylėjo šitą sušiktą miesčiūkštį! - rėkė policininkams jo draugas Donas Hagartis.
- Na, na - pasilikit sau tokius žodelius, - pasakė Hagarčiui inspektorius Haroldas Gardneris. Jis buvo vienas iš keturių Deivo Gardnerio sūnų. Tąkart, kai tėvas surado bejausmį Džordžo Denbro kūnelį su viena ranka, Haroldui buvo penkeri. O dabar, beveik po dvidešimt septynerių metų, jis buvo trisdešimt dvejų ir jau pradėjęs plikti. Haroldui Gardneriui buvo suprantamas Dono Hagarčio sielvartas ir skausmas, bet kartu buvo neįmanoma žiūrėti į tai rimtai. Šitas vyras, jeigu išvis teisinga vadinti jį vyru, dažėsi lūpas ir dėvėjo tokias aptemptas atlasines kelnes, kad išryškėjo kiekviena jo organo raukšlelė. Skausmas skausmu, bet, šiaip ar taip, jis buvo tik gėjus. Kaip ir jo draugužis, velionis Adrianas Melonas.
- Pradėkim iš pradžių, - pasakė Haroldo partneris Džefris Rivsas. - Abu išėjote iš "Sakalo" ir pasukote Kanalo link. O tada?
- Kiek kartų turėsiu kartoti, idiotai jūs? - toliau staugė Hagartis. - Jie nužudė jį! Numetė nuo krantinės! Jiems tai tiesiog dar viena linksma dienelė! - Donas Hagartis ėmė kūkčioti.
- Na, dar kartą, - kantriai pakartojo Rivsas. - Jūs išėjote iš "Sakalo". Paskui?

2

Kiek tolėliau koridoriumi, tardytojų kambaryje du Derio policininkai apklausinėjo Stivą Dubėjų, septyniolikmetį vaikiną. Viršuje, darbo su nepilnamečiais kabinete kiti du kalbėjosi su aštuoniolikmečiu Džonu Gartonu, kitaip - Vebiu. O policijos viršininko kabinete penktajame aukšte šerifas Endrius Reidmacheris ir apylinkės prokuroro padėjėjas Tomas Butiljeras klausinėjo penkiolikmetį Kristoferį Anviną. Anvinas, apsirengęs nutrintais džinsais ir lipniais sportiniais marškinėliais, įsispyręs į kareiviškus aulinius, verkė. Reidmacheris ir Butiljeras gerai jį spustelėjo pajutę, jog tai silpniausia grandinės grandis.
- Na, dar kartą, - pasakė Butiljeras kaip tik tuo metu, kai dviem aukštais žemiau Džefris Rivsas tais pačiais žodžiais ragino Hagartį.
- Mes nenorėjom jo nužudyti, - šniurkščiojo Anvinas. - Viskas dėl kepurės. Negalėjom patikėti, kad jis vaikšto su ta kepure po to, ką Vebis pasakė pirmą kartą. Todėl mes tiesiog norėjom jį pagąsdinti.
- Už tuos žodžius? - įsiterpė šerifas Reidmacheris.
- Taip.
- Pasakytus Džonui Gartonui septynioliktos vakare?
- Taip, Vebiui, - vaikinas vėl apsiašarojo. - Bet mes bandėme padėti, kai pamatėme, kad jau negerai... na, mes su Stivu Dubėjum bandėme... mes nenorėjome jo žudyti!
- Gerai jau, Krisai, nepradėk, - mestelėjo Butiljeras. - Tu numetei tą žydruolį į kanalą.
- Taip, bet...

- Ir visi trys atėjote savo noru prisipažinti. Mes su šerifu tai įvertinome, ar ne, Endi?

- O kaipgi. Bet žmogus turi atsakyti už savo poelgius, Krisai.

- Todėl nepadaryk sau kiaulystės skiesdamas. Jūs sugalvojote numesti jį, kai pamatėte išeinantį su draugeliu iš "Sakalo", teisybė?

- Ne! - karštai užprotestavo Krisas Anvinas.

Butiljeras iš marškinių kišenės išsitraukė "Marlboro" pakelį ir įsikišo cigaretę į dantis. Paskui pasiūlė Anvinui. - Cigaretę?

Vaikinas paėmė vieną. Policininkui teko degtuku medžioti cigaretės galiuką, nes Kristoferio lūpos smarkiai drebėjo.

- Tada, kai pamatėte jį su ta skrybėle? - paklausė Reidmacheris.

Anvinas giliai įtraukė, nuleido galvą, kad net riebaluoti plaukai užkrito ant akių, ir išpūtė dūmą pro inkštiruotą nosį.

- Aha, - vos girdimai ištarė jis.

Butiljeras palinko į priekį, jo rudos akys blizgėjo. Rūsčiu veidu, bet švelniu balsu paklausė:

- Ką, Krisai?

- Taip, sakiau. Atrodo. Numesti. Bet ne nužudyti, - vaikinas nužvelgė policininkus. Veidas persikreipęs iš siaubo ir nelaimingas. Jis iki šiol nespėjo suvokti tų permainų, užklupusių jį ir du jo bičiulius paskutinį Derio Kanalo dienų festivalio vakarą, mastą. - Tik ne žudyti! - pakartojo jis. - O tas tipas po tiltu... Taip ir nežinau, kas ten buvo.

- Koks tipas? - be didelio susidomėjimo pasiteiravo šerifas. Jie ne kartą girdėjo šitą giesmelę - anksčiau ar vėliau įtariamieji žmogžudyste visada kabinasi už kažkokio paslaptingo tipo. Butiljeras, įkvėptas teleserialo "Bėglys", net buvo sugalvojęs pavadinimą "vienarankio sindromas".

- Klouno kostiumu, - atsakė Krisas Anvinas ir krūptelėjo. - Toks tipas su balionais.

3

Kad Kanalo dienų festivalis, vykęs nuo penkioliktosios iki dvidešimt pirmosios liepos, pavyko, būtų sutikę dauguma Derio gyventojų. Tikrai reikšmingas įvykis pataisyti miesto nuotaiką, imidžą... ir piniginę. Savaitinė šventė buvo skirta pažymėti Kanalo, kertančio miestelio senamiestį, šimtmetį. Tas kanalas atvėrė Derį prekybai medžiu nuo 1884 iki 1910-ųjų, jo dėka Deris suklestėjo.

Miestas buvo išgražintas nuo šiaurės iki pietų, nuo rytų iki vakarų. Duobės, gyventojų keiktos dešimtmečiais, užlygintos. Namai remontuojami, naujai perdažomi. Patys nešvankiausi užrašai, kaip antai "GALAS ŽYDRIESIEMS!" ir "AIDS IŠ DIEVO, PRAKEIKTI PEDAI!!", nugremžti nuo suoliukų ir medinio tiltuko per kanalą, visiems žinomo kaip Bučinių tiltas, atramų.

Trijose tuščiose vitrinose miesto centre įsikūrė Kanalo dienų muziejus, surinktas vietos bibliotekininko ir istoriko mėgėjo Maiklo Henlono.

Seniausios miestelio šeimos sutiko dykai paskolinti savo neįkainojamas vertybes, ir per savaitę kone keturiasdešimt tūkstančių lankytojų mokėjo po ketvirtuką, kad galėtų paskaityti 1890 metų užkandinės meniu, apžiūrėti miškakirčių pjūklus ir kirvius iš 1880-ųjų ar vaikų žaislus, gamintus 1920-ais. Be to, ten buvo bent pora tūkstančių fotografijų ir devynios kino juostos iš Derio gyvenimo per paskutinius šimtą metų.

Muziejų parėmė Derio moterų bendrija, kuri ir pasipriešino kai kurių siūlomų eksponatų (pavyzdžiui, liūdnai pagarsėjusios 1930-ųjų valkatų kėdės) ir nuotraukų (sakykim, kad ir Bredlio gaujos po įsimintino susišaudymo) demonstravimui. Bet visi vienbalsiai sutiko, kad muziejus turėjo milžinišką pasisekimą, ir tos kruvinos senienos per didelio susidomėjimo nesukėlė. Daug smagiau pabrėžti tai, kas gera, ir užmiršti, kas bloga, kaip moko sena dainelė.

Derio parke buvo ištempta didžiulė dryžuota palapinė, kurioje kas vakarą linksmino orkestras. Besio parke įsikūrė atrakcionai su jotynėmis ir įvairiais žaidimais, užvedamais pačių miestelėnų. Specialus tramvajus kas valandą suko po įžymiausias miesto vieteles ir baigdavo savo maršrutą šitoje kleganiančioje spalvingoje pinigų spaudykloje.

Kaip tik čia Adrianas Melonas išlošė skrybėlę, kainavusią jam gyvybę - popierinį cilindrą su gėle ir kaspinu, ant kurio buvo užrašyta: “AŠ MYLIU DERĮ!”

4

- Aš pavargau, - pasakė Džonas Gartonas, arba Vebis. Kaip ir abu jo bičiuliai jis nesąmoningai kopijavo Briuso Springstino rengimosi manierą, nors paklaustas tikriausiai išvadintų šį niūra ir imtų entuziastingai žavėtis tokiomis “pakalusiomis” metalo grupėmis, kaip “Def Leppard”, “Twisted Sister” arba “Judas Priest”. Jo vienspalvių mėlynų sportinių marškinėlių rankovės buvo nuplėštos muskulingoms rankoms pademonstruoti. Vešlių plaukų kupeta krito ant kairės akies - čia greičiau iš Džono Kogaro Melenkampo nei iš Springstino. Ant rankų mėlynavo tatuiruotės - archaiški, tarsi vaiko ranka išvedžioti simboliai. - Nenoriu daugiau kalbėti.

- Tik papasakok mums apie mugę antradienį po pietų, - paragino Polas Hjusas. Jį šokiravo, išgąsdino ir nuvargino visa šita šlykšti istorija. Jam nedavė ramybės mintis, kad Derio Kanalo dienos ir turėjo baigtis šiuo finaliniu įvykiu, apie kurį kiekvienas iš kažkur žinojo, bet niekas nebūtų išdrįsęs įrašyti į festivalio programėlę. O ji turėjo atrodyti maždaug taip:

Šeštadienis, 21:00: baigiamasis koncertas (dalyvauja Derio vidurinės mokyklos orkestras ir “Barber Shop Melo-Men”).
Sekmadienis, 22:00: šventinis fejerverkas.
Sekmadienis, 22:35: Kanalo dienos oficialiai baigiamos ritualiniu Adriano Melono paaukojimu.

- Velniop tą mugę, - atšovė Vebis.
- Tiktai ką pasakei Melonui ir ką jis atsakė.
- O Dieve. - Vebis užvertė akis.
- Klok, Vebi, - paragino Hjuso kolega.
Ir Vebis Gartonas vėl ėmė pasakoti.

5

Gartonas pastebėjo juos, Meloną ir Hagartį, susikabinusius rankomis viens kitam per liemenį ir kikenančius it mergaičių porelė. Iš pradžių jis iš tikro palaikė juos panelėmis. Bet vėliau pažino Meloną, kurį jam buvo parodę anksčiau. Taip bežiūrint, Melonas pasisuko į Hagartį... ir jie pasibučiavo.

- Ei, žmonės, apsivemsiu! - riktelėjo pasišlykštėjęs Vebis.

Su juo buvo Krisas Anvinas ir Stivas Dubėjus. Kai Vebis parodė į Meloną, Stivas pasakė, jog tas kitas pedas yra kažkoks Donas ir kad bandė pažaisti su vienu iš Derio mokyklos, susistabdžiusiu pavežėti.

Melonas su Hagarčiu artinosi trijų vaikinų link, prie išėjimo iš karnavalo. Vebis Gartonas vėliau aiškins inspektoriui Hjusui ir Konliui, kad buvo užgautas jo "pilietinis orumas", matant tą sumautą piderą su skrybėle "Aš myliu Derį". Ta skrybėlė buvo idiotiška - popierinio cilindro imitacija su stambia gėle, styrančia ant viršaus ir linguojančia į visas puses. Kaip tik tas idiotiškumas, matyt, labiausiai ir užgavo pilietinį Vebio orumą.

Porelei einant pro šalį glaudžiai apsikabinus, Vebis riktelėjo:

- Aš sušersiu tau tą skrybėlę, susmirdęs suski!

Melonas atsigręžė į Gartoną, koketiškai užvertė akis ir atsakė:

- Jei užsimanysi valgyti, brangusis, aš surasiu kai ką *skanesnio* negu mano skrybėlė.

Tą akimirką Vebis nusprendė pertvarkyti žydruolio snukį. Niekas jam dar nesiūlė čiulpti galo. *Niekas.*

Jis puolė Meloną. Hagartis sunerimęs bandė nutempti Meloną į šoną, bet šis stovėjo kaip įbestas ir šypsojosi. Gartonas vėliau aiškins inspektoriams, kad jam nekilo abejonių, jog Melonas turi kažką omenyje. Hagartis irgi su tuo sutiko, kai šitą mintį persakė inspektoriai Gardneris ir Rivsas. Jis neabejotinai galvojo apie porą spurgų, aplaistytų medumi, karnavalą ir visą tą nuostabią dieną. Todėl Adrianas nepajėgė suvokti tos grėsmės, kuri pakibo Vebio Gartono pavidalu.

- Toks jau buvo Adrianas, - atsiduso Donas, džiovindamas nosinaite savo ašaras ir terliodamas ant vokų šešėlius su blizgučiais. - Jis neturėjo savisaugos jausmo, buvo vienas iš tų kvailių, įsitikinusių, kad viskas savaime išsispręs gražiuoju.

Melonui būtų buvę rūgštu ten pat, vietoje, jeigu Gartonas nebūtų pajutęs baksnojimo į alkūnę. Tai buvo policininko lazdelė. Jis atsigręžė ir pamatė Frenką Makeną, Derio tvarkos saugotoją.

- Ramiau, bičiuli, - pasakė policininkas. - Palik tuodu berniukus ramybėje ir žygiuok savo keliais. Linksminkis.

- Girdėjot, ką jis man pasiūlė? - karštai sušuko Gartonas. Prie jo prisijungė Anvinas ir Dubėjus. Abu, pajutę bėdą, bandė nusitempti savo draugą, bet Gartonas nustūmė juos, dar kiek, ir būtų puolęs juos kumščiais. Jo vyriškumas buvo įžeistas ir šaukėsi keršto. Niekas nesiūlė jam čiulpti galo. *Niekas.*

- Nemanau, kad jis tau ką nors siūlė, - ramino Makenas. - Neabejoju, jog pirmas užkabinai. Na, eik sūneli. Neversk manęs kartoti.

- Jis išvadino mane pedu!

- Tau ką, pasidarė baisu, kad toks ir esi? - paklausė policininkas, rodės, nuoširdžiai susidomėjęs. Gartono veidas pasidarė vyšninis.

O tuo metu Hagartis nesėkmingai bandė nusitempti iš šitos scenos Adrianą Meloną. Pagaliau jam tai pavyko.

- Ate, mano meile! - mestelėjo per petį nueidamas Adrianas.

- Tu ten, užsikišk, - pasakė Makenas. - Čiuožk iš čia.

Gartonas puolė paskui Meloną, bet policininkas jį sulaikė.

- Aš galiu tave uždaryti, biče, - perspėjo inspektorius. - Sprendžiant iš tavo elgesio, tai nebloga idėja.

- Dar kartą pamatysiu tave, tau šakės! - suriko Vebis porelei pavymui, ir jų galvos pasisuko. - O būsi su šita skrybėle, užmušiu! Šitame mieste nėra vietos pedams!

Neatsigręždamas Melonas pamojo kairės rankos pirštais - nagai buvo nulakuoti vyno spalva - ir nuėjo. Gartonas vėl neišlaikė.

- Dar vienas žodis ar judesys, ir važiuoji, - švelniai perspėjo policininkas. - Patikėk, vaikine, aš žodžiais nesišvaistau.

- Einam, Vebi, - sunerimęs pasakė Krisas Anvinas. - Melonas išnyko.

- Jums ką, patinka tokie tipai? - paklausė Džonas Makeno, visai nekreipdamas dėmesio į Krisą su Stivu. - A?

- Man tie subinlaižiai rūpi kiek pernykštis sniegas, - atsakė policininkas. - Visai kas kita taika ir ramybė, o tu, šunsnuki, ją griauni. Tai nori pasivaikščioti su manimi ar ne?

- Einam, Vebi, - šnipštelėjo Stivas Dubėjus. - Sukirsim po dešrainį.

Ir Vebis nuėjo, emocingai taisydamasis marškinėlius ir braukdamas neklusnią sruogą nuo akių. Makenas, kuris irgi davė parodymus kitą rytą po Adriano Melono mirties, pasakė: "Paskutiniai žodžiai, kuriuos išgirdau jam nueinant su draugužiais, buvo: *"Darkart pamatysiu, jam šakės"*.

6

- Leiskit, aš turiu pasikalbėti su mama, - jau trečią kartą prašė Stivas Dubėjus. - Man jos reikia, kad nuramintų patėvį, antraip grįžus manęs laukia pragaras.

- Truputį vėliau, - pasakė inspektorius Čarlzas Avarinas. Inspektorius ir jo partneris Barnis Morisonas žinojo, kad Stivas negrįš namo šiąnakt

ir dar daug naktų ateity. Matyt, berniukas nė neįtarė, koks rimtas šitas sulaikymas, todėl Avarinas vėliau ne itin nustebo sužinojęs, kad Dubėjus metė mokyklą būdamas šešiolikos. Tada jis dar mokėsi Vaterio gatvės vidurinėje. Jo intelekto koeficientas taip ir nepakilo aukščiau 68, nors trejus metus atsėdėjo septintoje klasėje.

- Papasakok mums, kas atsitiko, kai pamatėte iš "Sakalo" išeinantį Meloną, - pasiūlė Morisonas.

- Ne, geriau nereikia.

- Na, kodėl gi ne? - paklausė Avarinas.

- Aš jau ir taip tikriausiai per daug prisikalbėjau.

- Tu atėjai papasakoti, - pasakė inspektorius. - Juk taip?

- Na... taip... bet...

- Klausyk, - maloniai ištarė Morisonas, sėsdamas greta Dubėjaus ir tiesdamas jam cigaretę. - Kaip manai, mes su Čiku panašūs į pedus?

- Nežinau...

- Ar atrodo, kad mums patinka pedai?

- Ne, bet...

- Mes tavo draugai, Stivai, - oriai pareiškė Morisonas. - Ir patikėk manim, tau dabar labai prireiks draugų pagalbos. Nes rytoj kiekviena krauju srūvanti širdis šauksis jūsų kraujo.

Stivas Dubėjus kiek sunerimo. Avarinas, kuris jau beveik galėjo skaityti, kas knibžda šitoje pasišiaušusioje makaulėje, įtarė, kad vaikinas vėl prisiminė patėvį. Ir nors Avarinas nejautė didelių simpatijų Derio gėjų bendruomenei - kaip ir kiekvienas iš policininkų jis mieliau matytų "Sakalą" visam laikui uždarytą - su malonumu nuvežtų Dubėjų namo pats. Ir dar palaikytų rankas, kol patėvis kailį skalbs. Avarinas nemėgo gėjų, bet tai nereiškia, kad juos galima kankinti ir žudyti. Su Melonu buvo susidorota žiauriai. Kai jį ištraukė iš po kanalo tilto, atvirose akyse buvo sustingęs siaubas. O šitas pienburnis visiškai nesupranta, kur prikišo nagus.

- Mes nenorėjom, kad taip atsitiktų, - kartojo Stivas. Čia buvo koziris, kurio jis griebdavosi pajutęs svyruojant žemę po kojomis.

- Todėl turi kloti atvirai, - niūriai pasakė Avarinas. - Viską, kaip buvo. Ar ne, Barni?

- Šventa tiesa, - sutiko Morisonas.

- Nagi, dar kartelį, - mygo Avarinas.

- Na... - pradėjo Stivas ir iš lėto ėmė pasakoti.

7

Atidarydamas "Sakalą" 1973-iais Elmeris Kurtis tikėjosi, kad klientūra bus daugiausia autobusų keleiviai, mat netoliese buvo trijų linijų - Treilveiso, Greihaundo ir Arustuko apygardos - stotis. Bet jis neapskaičiavo, kad daugiausia autobusais važinėja moterys arba šeimos su mažais vaikais. O kiti vežiojasi butelius popieriniuose maišeliuose ir išvis neišlipa iš autobuso. O išlipdavo paprastai tik kareiviai ir jūrininkai išmesti bokalo

ar dviejų alaus - daugiau ne kažin ką suspėsi per tas dešimt minučių, kol autobusas stovi.

Kurtis ėmė suvokti šitas gyvenimo tiesas apie 1977-uosius, bet jau buvo per vėlu: jis iki ausų įklimpo į nuostolius ir nebeįsivaizdavo, kaip išvengti raudono rašalo "skolų" grafoje. Kartą jis net pagalvojo, ar nepadegus visos šitos skylės, kad gautų draudimą, bet reikėjo pasisamdyti padegėją profesionalą, nes jis bijojo būti sugautas, o kur tokį rasti, jam neišnešė galva.

Tų metų vasarį Kurtis nusprendė kaip nors suktis iki Liepos ketvirtosios, o jeigu reikalai nepajudės, jis tiesiog paėjės keletą žingsnių, sės į autobusą ir pasižiūrės, kaip gyvuoja Florida.

Bet per penkis mėnesius baras tyliai suklestėjo. Tas pats Kurčio baras, išdažytas juoda ir aukso spalvomis bei išpuoštas paukščių iškamšomis (Elmerio Kurčio brolis buvo taksidermistas mėgėjas, turėjęs silpnybę paukščiams, todėl jam mirus iškamšos prisiglaudė bare). Staiga, užuot prileidęs šešiasdešimt bokalų alaus ir sumaišęs kokį dvidešimt kokteilių, Elmeris parduodavo po aštuoniasdešimt bokalų ir šimtą... šimtą dvidešimt... kartais šimtą šešiasdešimt bokalų...

Jo klientai buvo jauni, mandagūs, vieni vyrai. Kai kurių apranga buvo itin ekstravagantiška, bet tais laikais tai nebuvo didelė naujiena, ir Elmeris Kurtis iki pat 1981-ųjų nesuprato, kad jo nuolatiniai klientai - išimtinai gėjai. Jeigu kas nors iš Derio gyventojų būtų išgirdęs tokį baro savininko prisipažinimą, tikriausiai nusijuoktų ir perspėtų, kad ne vakar gimę. Bet tai buvo gryniausia tiesa. Kaip kad vyras paprastai paskutinis sužino, jog žmona jį apgaudinėja... o kai sužino, nebekreipia dėmesio. Baras nešė pinigus, ir nors Deryje buvo dar keturi pelningi barai, "Sakalas" vienintelis išvengdavo triukšmingų lankytojų pogromų. Čia nebuvo moterų, to, dėl ko verta kovoti, be to, šitie vyrai, pedai ar ne, sugebėjo kažkaip sutarti vienas su kitu, kas nesisekė heteroseksualiems kolegoms.

Kai Kurtis sužinojo apie savo klientų seksualinę pakraipą, jo ausį ėmė pasiekti patys neįtikinamiausi gandai apie "Sakalą". Jie sklandė ir anksčiau, tik šeimininkas iki 81-ųjų tiesiog jų negirdėjo. Jis padarė išvadą, kad patys kūrybingiausi pasakotojai yra tie patys vyrai, kurių neįtemptum į "Sakalą" surakinęs grandinėmis. Ir vis dėlto jie turėjo daugiausiai informacijos.

Anot liežuvių, kaskart gali pamatyti šokančius vyrus, tiesiog prilipusius vienas prie kito, grupinę masturbaciją čia pat ant grindų, besilaižančias poreles prie baro, būriavimąsi vonioje. Buvo kalbama apie kambariuką užkulisiuose, kur galėjai pasidžiaugti Jėgos Bokštu - ten laukė gorila nacių uniforma, kuris nepraleisdavo progos tavimi pasirūpinti.

O iš tikro viskas buvo plepalai. Kai ištroškę autobuso keleiviai užsukdavo alaus ar viskio su soda, jie nejuto nieko keisto - vaikinų daug, tas tiesa, bet tokių barų pilna. Klientai buvo gėjai, bet gėjus ne kvailio sinonimas. Jeigu kas troško nukrypimų - važiavo į Portlendą. Norėjo daugiau, prašom į Niujorką ar Bostoną. O Deris - mažas provincijos miestukas, ir negausi Derio homoseksualistų bendruomenė brangino stogą, po kuriuo galėjo ramiai burkuotis.

Donas Hagartis lankėsi "Sakale" trečius ar ketvirtus metus, kai tą 1984-ųjų kovo vakarą pasirodė ten su Adrianu Melonu. Anksčiau Donas garsėjo kaip vienas iš tų, kurie retai pasirodo su ta pačia palyda po pustuzinio kartų. Bet baigiantis balandžiui net Elmeriui Kurčiui, kurį šiaip jau nelabai tokie dalykai domino, pasidarė aišku, kad tarp Hagarčio ir Melono užsimezgė kažkas rimta.

Hagartis dirbo braižytoju vienoje Bengoro techninėje firmoje. Adrianas Melonas buvo laisvai samdomas rašytojas, retkarčiais atspausdinantis straipsniuką bet kur, kur tik įstengdavo: avialinijų žurnaliukuose, konfesijų, regioniniuose žurnaluose, sekmadieniniuose prieduose, pornografiniuose žurnalėliuose. Jis rašė romaną, bet ten nebuvo nieko rimta - jis pradėjo rašyti trečiame koledžo kurse, o nuo tada prabėgo dvylika metų.

Adrianas atvyko į Derį parašyti straipsnio apie Kanalą "New England Byways", ganėtinai padoraus dvisavaitinio žurnalo, leidžiamo Konkorde, užsakymu. Jis ėmėsi šito užsakymo todėl, kad galėjo išspausti iš "Byways" trijų savaičių išlaikymą, įskaitant jaukų kambariuką Derio viešbutyje, ir surinkti jį dominančią medžiagą per penkias dienas. O kitas dvi savaites Melonas galėjo rinkti duomenis dar keletui straipsnių.

Bet per tas tris savaites Adrianas sutiko Doną Hagartį, ir užuot grįžęs į Portlendą, kai jo kreditas išseko, susirado butuką Kosuto skersgatvyje. Ten jis pragyveno šešias savaites, o paskui persikėlė pas Doną Hagartį.

8

Ta vasara, kalbėjo Hagartis Haroldui Gardneriui ir Džefui Rivsui, buvo laimingiausia jo gyvenime, ir tai turėjo būti įspėjimas: juk jam nederėjo pamiršti, jog Dievas tik todėl patiesia kilimą po tokių vaikinų kaip jis kojomis, kad galėtų paskui ištraukti.

Vienintelį šešėlį jo laimei metė fanatiška Adriano meilė miesteliui. Jis įsigijo marškinėlius su užrašu: "MEINAS NEBLOGAS, BET DERIS - JĖGA!" Jis turėjo "Derio tigrų" mokyklos uniformos švarką. Na, ir žinoma, skrybėlę. Jam reikėjo gyvybingos ir žadinančios atmosferos. Ir atrodo, čia jis tokią rado: pirmą kartą po metų jis išsitraukė iš dėžės savo neišgimdytą romaną.

- Ir tikrai ėmė rašyti? - paklausė Gardneris Hagarčio tiesiog šiaip sau, norėdamas padaryti malonumą Donui.

- Taip, tiesiog štampavo puslapius. Sakė, kad romanas tikriausiai bus siaubingas, bet geriau negu siaubingas ir dar nebaigtas. Jis tikėjosi parašyti iki savo gimtadienio spalį. Tik jis, aišku, nežinojo, kas Deris yra iš tikrųjų. Jam tik atrodė, kad jį pažįsta, bet norint pajusti tikrąjį Derį reikia gerokai čia pagyventi. Aš ne kartą jam sakiau tą, bet jis neklausė.

- Tai koks tas Deris, Donai? - paklausė Rivsas.

- Jis kaip nudvėsusi kekšė, iš kurios lenda riebūs kirminai, - pasakė Donas Hagartis.

Abu policininkai išpūtė akis.

- Tai bloga vieta, - tęsė Hagartis. - Kloaka. Norit pasakyti, kad to nežinojote? Pragyvenote čia visą gyvenimą ir nežinojote?

Niekas neatsakė. Kiek patylėjęs, Hagartis tęsė.

9

Kol Adrianas Melonas neįžengė į jo gyvenimą, Donas planavo išsikelti iš Derio. Jis pragyveno čia trejus metus ir tai tik dėl ilgalaikės buto su gražiausiu pasaulyje vaizdu į upę nuomos, bet dabar terminas baigėsi, ir Donas tuo labai džiaugėsi. Nereikės lakstyti į Bengorą ir atgal. Nebus to klaikaus jausmo (Deryje, kartą sakė jis Adrianui, jautiesi, lyg būtų dvidešimt penkta valanda). Ir ne vien dėl aiškios miestelio homofobijos, tiesiai rėžiamos pamokslininkų arba išlietos grafiti Besio parke. O Adrianas tik juokėsi.

- Donai, kiekviename Amerikos miestelyje rasi kontingentą, kuris nekenčia gėjų, - sakė jis. - Tik nekalbėk, kad nežinojai to. Šiaip ar taip, dabar Konio Bukapročio ir Filisės Namų Šeimininkės era.

- Einam į Besio parką, - atsakė Donas supratęs, kad Adrianas tikrai tiki tuo, ką sako, o tai reiškia, jog jis tikrai nelaiko Derio blogesniu negu eilinis turgaus miestukas Valstijų gilumoje. - Aš tau noriu kai ką parodyti, brangusis.

Jie nuvažiavo į parką. Buvo birželio vidurys, beveik mėnuo iki Adriano nužudymo, pasakojo Hagartis policijai. Donas nusivedė jį į troškią Bučinių tilto tamsą ir parodė vieną užrašą. Adrianas užsidegė degtuką, kad galėtų jį perskaityti.

PARODYK MAN SAVO GALĄ, PEDE, IR AŠ JĮ NUPJAUSIU.

- Aš žinau žmonių požiūrį į gėjus, - tyliai ištarė Donas. - Mane paauglystėje sumušė Deitono automobilių aikštelėje; keli vaikigaliai Portlende pakūrė mano batus prie užkandinės, o storašiknis policininkas sėdėjo savo automobilyje ir juokėsi. Daug ką esu matęs... bet to dar neteko. Pažiūrėk čia. Skaityk.

Kitas degtukas parodė: "KALKIT VINIS Į AKIS VISIEMS PEDAMS (VARDAN DIEVO)!"

- Šitų kūrinėlių autoriai turi psichikos problemų. Būtų geriau tikėti, kad čia rašinėjo vienas, vienas psichopatas, bet... - Donas mostelėjo ranka į Bučinių tiltą. - Ten pilna tokių... ir aš nemanau, kad vienas žmogus tiek prirašė. Štai kodėl aš noriu išvykti iš Derio, Adi. Atrodo, kad čia pernelyg daug žmonių turi psichikos problemų.

- Na, bent palauk, kol baigsiu savo romaną, gerai? Prašau? Spalį, aš pažadu, nė dienos ilgiau. Čia oras geresnis.

- O jis nežinojo, kad turi saugotis vandens, - karčiai pabaigė Donas Hagartis.

10

Tomas Butiljeras ir šerifas Reidmacheris palinko į priekį, abu sėdėjo tylėdami. Krisas Anvinas nunarinęs galvą monotoniškai pasakojo grindims. Tai buvo kaip tik tai, ką policininkai norėjo išgirsti; kaip tik tai, kas iškomandiruos šituos niekšelius bent porai metelių į Tomastoną.

- Mugėje nebuvo nieko gero, - pradėjo Anvinas. - Jau buvo nuimtos geriausios karuselės, na žinot, "Velnio lėkštė", "Šuolis su parašiutu". Net ant mašinėlių buvo užrašas "Uždaryta". Liko tik vaikiškos karuselės. Tai mes nuėjome prie žaidimų. Vebis pamatė "Mėtyk, kol laimėsi", sumokėjo penkiasdešimt centų ir ten pastebėjo skrybėlę, kurią nešiojo tas homikas. Jis bandė pataikyti į ją, bet vis pro šoną ir vis labiau niršo, suprantate? O Stivas - jis iš tų, kurie vaikšto aplinkui ir vis moko: daryk taip, daryk anaip, kodėl tu nedarai šitaip, suprantate? Jo nuotaika tada buvo visai "pakalusi", nes jis išgėrė tą piliulę, suprantate? Nežinau kokią. Raudona tokia. Gal ji net legali. Bet jis sekiojo paskui Vebį, kad tas net norėjo jam užvožti. Užsivedė: "Tu net negali išlošti to pedo skrybėlės. Jau, matyt, visai pavėpęs, jeigu net nelaimėjai to pedo skrybėlės". Bet pagaliau ta ponia atiduoda prizą net nepataikius ant jo žiedui; tikriausiai norėjo mūsų atsikratyti. Nežinau. Gal ne. Bet greičiausiai, kad norėjo. Tai buvo toks tarškalas, suprantate? Tu puti, o jis išsipučia, išsivynioja ir superdžia. Anksčiau turėjau tokį. Gavau jį per Helouvyną ar Naujuosius Metus, o gal per kokią kitą sumautą šventę. Geras toks buvo, tik pamečiau. O gal kas nušvilpė iš kišenės mokykloje, suprantate? Tai va. Mugė baigėsi, mes išeiname, o Stivas vis dar užsivedęs dėl tos nelaimėtos pedo skrybėlės. Vebis daug nekalba, ir aš žinau, kad tai blogas ženklas, suprantat, galvoju, reikia keisti temą, tik niekas neateina į galvą. Žodžiu, išeinam į automobilių aikštelę, o Stivas sako: "Kur einam? Namo?" Tada Vebis jam, girdi, prasukam pro "Sakalą", gal užtiksim tą pedalą.

Butiljeras su Reidmacheriu persimetė žvilgsniais. Butiljeras pirštu pabaksnojo sau į skruostą: tas vaikėzas kareiviškais batais neįtaria, kad kalba apie pirmo laipsnio žmogžudystę.

- Tai aš sakau ne, man reikia namo. O Vebis: tu ką, bijai to žydrųjų baro? Aš - ne, velniai rautų! O Stivas, gal vis dar plaukiodamas, nežinau, skalija: "Einam, nuleisim gėjams kraujo! Einam, nuleisim..."

11

Taip jau sutapo, kad atsitiko, kas blogiausia. Adrianas Melonas ir Donas Hagartis išėjo iš baro po dviejų bokalų alaus, praėjo autobusų stotį ir apsikabino. Padarė tai daug nemąstydami, tiesiog kaip visada. Buvo po dešimtos dvidešimt. Jie pasiekė kampą ir pasuko kairėn.

Bučinių tiltas nuo ten buvo už pusmylio prieš srovę. Vaikinai ketino kirsti pagrindinį tiltą, nors tas ir nebuvo toks vaizdingas. Kenduskegas tekėjo kaip kiekvieną vasarą, per kokias keturias pėdas nesiekė betoninės krantinės viršaus.

Mašina susilygino su jais (Stivas Dubėjus pastebėjo juos, išeinančius iš "Sakalo", ir džiugiai nurodė) ties tiltu.

- Stabdyk! Stabdyk! - suriko Vebis. Porelė kaip tik išėjo į žibintų šviesą, ir jis pastebėjo sukabintas rankas. Tai erzino... bet ne tiek, kiek ta prakeikta skrybėlė. Didžiulė popierinė gėlė siūbavo į visas puses. - Stabdyk, po velnių!

Ir Stivas sustabdė.

Krisas Anvinas neigė tolesnį savo dalyvavimą, bet Donas Hagartis tvirtino ką kita. Jis sakė, kad Gartonas iššoko iš automobilio dar mašinai nesustojus, jam iš paskos - kiti du. Buvo pokalbis. Nelabai linksmas. Iš Adriano pusės tąnakt nebuvo net užuominos apie įžūlumą ar dirbtinio koketavimo, jis suprato, kad jie su Hagarčiu pakliuvo į rimtą bėdą.

- Duok man tą kepurę, - įsakė Gartonas, - mikliai, pede.

- Jei duosiu, paliksit mus ramybėje? - Adrianas sunkiai alsavo iš baimės, vos neverkė išgąsdintomis akutėmis žiūrėdamas tai į Anviną ir Dubėjų, tai į Vebį.

- Duok šen tą šūdą!

Adrianas ištiesė ją. Gartonas išsitraukė iš kairės džinsų kišenės automatinį peilį ir perpjovė skrybėlę perpus. Jis patrynė skutus į užpakalį, tada numetė po kojomis ir sutrypė.

Donas Hagartis atsitraukė pasinaudojęs proga, kai vaikinų dėmesį pasidalijo Adrianas ir skrybėlė, - jis sakėsi ieškojęs policininko.

- Dabar tu leisi mums e... - pradėjo Melonas, ir jį nutildė Gartono smūgis į veidą, nubloškęs į tilto atramą. Adrianas suriko, griebdamasis rankomis už burnos. Pro pirštus pasipylė kraujai.

- Adi! - sušuko Hagartis ir puolė draugui į pagalbą. Dubėjus pakišo koją. Gartonas spyrė jam į pilvą, nutėkšdamas į kelio vidurį. Kaip tik tuo metu ten važiavo automobilis. Vairuotojas, sakė Hagartis Gardneriui ir Rivsui, net neatsisuko.

- Užsičiaupk, pede! - pasakė Dubėjus ir spyrė jam į veidą. Hagartis įkrito šonu į vandens lataką beveik praradęs sąmonę.

Po kelių sekundžių jis išgirdo balsą - Kriso Anvino balsą - liepiantį jam nešdintis, kol negavo to, ką dabar gauna draugužis. Anvinas patvirtino davęs tokį įspėjimą.

Hagartis girdėjo duslius smūgius ir savo mylimojo riksmus. Taip spiegia triušis raizguose, sakė jis policininkams. Hagartis ėmė šliaužti sankryžos ir autobusų stoties šviesų link ir už saugaus atstumo atsigręžė.

Adrianas Melonas, kokių metro šešiasdešimt penkių ūgio ir 60 kilogramų svorio, buvo svaidomas iš Gartono Dubėjui, iš Dubėjaus Anvinui ir taip toliau, tarsi per kokio žaidimo derinuką. Kiaurai permirkęs jo kūnas kretėjo ir šlumšėjo lyg skudurinės lėlės. Jie daužė, kumščiavo jį, plėšė drabužius. Hagartis matė, kaip Gartonas spyrė Adrianui į tarpkojį. Jo plaukai prilipo prie veido, kraujas sruvo iš burnos ir gėrėsi į marškinius. Vebis Gartonas nešiojo du masyvius žiedus ant dešinės rankos: vienas buvo Derio vidurinės mokyklos žiedas, kitą jis pats pasidirbo mokyklos dirbtuvėje - su pritaisytomis žalvario raidėmis "DB". Tos raidės reiškė

"Dad Bugs", metalo grupę, kurią jis dievino. Žiedai prakirto viršutinę Adriano lūpą ir išklibino tris apatinius dantis.

- Gelbėkit! - klykė Hagartis. - Padėkit! Padėkit! Jie užmuš jį! Gelbėkit!

Meino gatvės namai liko tylūs ir paslaptingi. Niekas nesiruošė padėti, net iš šviesos salelės, autobusų stoties. Ir Hagartis negalėjo suvokti kodėl: juk žmonių ten buvo. Jie matė eidami su Adžiu pro šalį. Negi nė vienas neišdrįs? Anei vienas?

- GELBĖKIT! GELBĖKIT! JIE UŽMUŠ JĮ, PADĖKIT, DĖL DIEVO MEILĖS!

- Padėkit, - pasigirdo šnibždesys Donui Hagarčiui iš kairės... ir paskui kikenimas.

- Subinlaižys! - dabar rėkė Gartonas... rėkė ir juokėsi. Jie visi, sakė Hagartis Gardneriui ir Rivsui, juokėsi spardydami Adrianą. - Subinlaižys! Per bortą jį!

- Subinlaižys! Subinlaižys! Subinlaižys! - pritarė kvatodamas Dubėjus.

- Padėkit, - pasigirdo tylus balselis, ir nors jis skambėjo niūriai, po jo vėl sekė kikenimas - lyg bejėgio kūdikio.

Hagartis pažiūrėjo į apačią ir pamatė klouną - ir nuo šitos pasakojimo vietos Gardneris su Rivsu ėmė skeptiškai vertinti liudininko žodžius, nes tai buvo gryni bepročio kliedesiai. Bet vėliau Haroldas Gardneris apie tai susimąstė. Nes Anvinas irgi kalbėjo apie klouną. O tai kėlė susirūpinimą ir nepaaiškinamus įtarimus. Bet jo partneriui tai jokių įtarimų nekėlė arba jis neleido sau tą pripažinti.

Tas klounas, sakė Hagartis, buvo Ronaldo Makdonaldo ir to seno televizijinio klouno Bozo mišinys - taip bent pasirodė iš pirmo žvilgsnio. Tokias asociacijas kėlė į šonus styrantys oranžiniai plaukai. Bet vėliau tas panašumas išnyko. Per išbalintą veidą tįso raudona, ne, oranžinė, šypsena, o akys blizgėjo klaikiu sidabru. Gal kontaktinės linzės... bet širdies gilumoje ir tada, ir dabar jis tikėjo, jog tai ir yra tikroji akių spalva. Klounas vilkėjo apsmukusį baltą kostiumą su didžiulėmis sagomis-bumbulais; rankos aptemptos baltomis pirštinėmis kaip multifilmų herojų.

- Jeigu tau reikia pagalbos, Donai, - pasakė klounas, - paimk balionėlį.

Ir jis pasiūlė ryšelį, kurį laikė rankoje.

- Jie plaukia, - kalbėjo klounas. - Mes čia, apačioje, visi plaukiame; ir tavo draugas netrukus plauks.

12

- Tas klounas pašaukė tave vardu, - pastebėjo Džefas Rivsas visiškai abejingu balsu. Jis pažvelgė per palenktą Hagarčio galvą į Haroldą Gardnerį ir mirktelėjo.

- Taip, - sutiko Donas, nežiūrėdamas į policininką. - Suprantu, kaip tai skamba.

13

- Ir tada tu numetei jį, - pasakė Butiljeras. - Tą subinlaižį.

- Ne aš! - išpūtė akis Anvinas. Jis karštligiškai nubraukė plaukus nuo akių ir neramiai pažiūrėjo į policininkus. - Kai supratau, ką jie ruošiasi daryti, bandžiau nutempti Stivą, nes pamačiau, kad vaikinui gali būti šakės... Vis dėlto dešimt pėdų iki vandens...

Buvo dvidešimt trys. Vienas iš Reidmacherio patrulių jau išmatavo.

- Bet jis buvo kaip pamišęs. Abu rėkė "Subinlaižys! Subinlaižys!" ir pakėlė jį. Vebis už pažastų, o Stivas - už kelnių užpakalio, ir... ir...

14

Kai Hagartis pamatė, ką jie ketina daryti, puolė atgal rėkdamas, kiek gerklė nešė: "Ne! Ne! Ne!"

Krisas Anvinas nustūmė jį, ir Donas nuvirto kaukštelėjęs dantimis.

- Tu ką, irgi ten veržiesi? - sušnibždėjo jis. - Dink, berniuk!

Ir jie nusviedė Adrianą Meloną per tilto turėklus į vandenį. Hagartis išgirdo pliaukštelėjimą.

- Nykstam iš čia, - pasakė Stivas Dubėjus. Ir abu su Vebiu pasileido prie mašinos.

Krisas Anvinas prisiartino prie turėklų ir pažiūrėjo apačion. Iš pradžių jis pamatė Hagartį, slysčiojantį apžėlusiu, šiukšlinu skardžiu vandens link. O paskui Krisas pamatė klouną. Tas viena ranka tempė Adrianą iš vandens kitoje pusėje, o antroje laikė balionus. Nuo nelaimingojo sruvo vanduo, jis kosėjo ir dejavo. Klounas pasuko galvą ir šyptelėjo Krisui. Krisas tvirtino matęs jo šviečiančias sidabru akis ir dantis - didžiulius aštrius dantis, sakė jis.

- Kaip cirko liūto, - aiškino Anvinas. - Na, aš noriu pasakyti, kad jie buvo tokie pat dideli.

Paskui, sakė jis, klounas pakėlė vieną Adriano ranką, ir toji atsidūrė ant jo galvos.

- O tada kas, Krisai? - paklausė Butiljeras. Jam jau darėsi nuobodu. Jis negalėjo pakęsti pasakų nuo aštuonerių metų amžiaus.

- Nežinau, - atsakė tas. - Tada Stivas nusitempė mane į mašiną. Bet... aš manau, kad jis įkando į pažastį. - Vaikinas pažiūrėjo į policininkus ir netvirtai pakartojo. - Man taip pasirodė. Jis įkando Adrianui į pažastį. Lyg būtų norėjęs suėsti jį. Išėsti jo širdį.

15

- Ne, - pasakė Hagartis, išgirdęs Kriso Anvino versiją klausimų pavidalu. Klounas nenusitempė Adžio į kitą krantą, bent jis to nematęs, o juk jis, Donas, tikrai yra suinteresuotas liudininkas tam tikra prasme.

Klounas, sakė jis, stovėjo kitame krante, apglėbęs varvantį Adriano kūną. Adžio dešinė ranka buvo užkelta ant klouno galvos, bet tas nesikandžiojo - jis šypsojosi. Hagartis matė jį žiūrint iš po Melono rankos ir šypsantis.

Klouno glėbys susigniaužė, ir Hagartis išgirdo traškant šonkaulius.

Adis suriko.

- Plauk su mumis, Donai, - pasiūlė klounas, iššiepęs savo raudoną burną, ir parodė pirštinėta ranka po tiltu. Balionai nuskrido į patiltę - ne dešimtys ar šimtai, o tūkstančiai raudonų, mėlynų ir geltonų balionų su užrašais "Aš myliu Derį!"

16

- Tikrai atrodo, kad ten buvo daug balionų, - pasakė Rivsas ir darkart pamerkė Haroldui Gardneriui.

- Žinau, kaip visa tai skamba, - pakartojo Hagartis rūškanu balsu.

- Tu matei tuos balionus, - įsiterpė Gardneris.

Donas Hagartis lėtai pakėlė delnus priešais akis ir pasakė:

- Mačiau taip aiškiai, kaip dabar matau savo pirštus. Tūkstančius. Net nesimatė, kas po tiltu - tiek daug jų buvo. Jie kažkaip raibuliavo, tarsi trukčiojo aukštyn žemyn. Girdėjosi keistas garsas. Toks tylus grikšėjimas, kai jie trynėsi vienas į kitą. Ir dar virvelės. Visas miškas kabančių baltų virvelių. Jos atrodė kaip voratinklių gijos. Klounas nusivedė Adį ten. Mačiau jo kostiumą, baltuojantį tarp tų gijų. Girdėjosi sunkios Adžio aimanos. Aš puoliau iš paskos... ir klounas atsigręžė. Pamačiau jo akis ir akimirksniu supratau, kas jis toks.

- Kas jis buvo, Donai? - tyliai paklausė Haroldas Gardneris.

- Tai buvo Deris, - atsakė Hagartis. - Tai buvo šitas miestas.

- O ką darei paskui? - pasidomėjo Rivsas.

- Pabėgau, trauk jus devynios, - atrėžė vaikinas ir prapliupo raudoti.

17

Haroldas Gardneris ištvėrė iki lapkričio 13-osios, Džono Gartono ir Stiveno Dubėjaus teismo už Adriano Melono nužudymą, išvakarių. Tada jis apsilankė pas Tomą Butiljerą. Jis norėjo pakalbėti apie klouną. O Butiljeras - ne, bet pamatęs, kad Gardneris gali padaryti kokią nors kvailystę, sutiko.

- Ten nebuvo jokio klouno, Haroldai. Vieninteliai klounai tąnakt buvo tie trys vaikėzai. Žinai tą taip pat gerai kaip ir aš.

- Turime du liudininkus...

- Niekai. Anvinas nusprendė pakišti "vienarankį". Žinoma dainelė: "Ne mes nužudėme tą nelaimingą piderą, ten buvo vienarankis", kai supranti, kad šįkart gali smarkiai nusvilti nagus. Hagartis - isterikas. Stovėjo ir

žiūrėjo, kaip vaikigaliai užmuša geriausią jo draugą. Nenustebčiau, jeigu būtų pamatęs skraidančias lėkštes.

Bet Butiljeras žinojo ką kita. Gardneris matė tai iš jo akių ir prokuroro padėjėjo išsisukinėjimas jį erzino.

- Juk mes kalbame apie nepriklausomą liudininką. Todėl nevedžiok už nosies.

- Nevedžioti? Tu bandai man įrodyti, kad po Meino gatvės tiltu tupi vampyras? Štai čia vedžiojimas už nosies.

- Na, ne visai taip, bet...

- Ar kad Hagartis pamatė milijardus balionų lygiai su tokiu pačiu užrašu, kaip ant jo meilužio skrybėlės? Tai čia ne vedžiojimas?

- Ne, bet...

- Tai ko suki man galvą?

- Baik mane tardyti! - suriaumojo Gardneris. - Jie abu tą papasakojo visiškai vienodai, nors nežinojo, ką kalba kitas!

Butiljeras sėdėjo ant savo stalo ir žaidė pieštuku. Dabar jis padėjo pieštuką, atsistojo ir priėjo prie Haroldo Gardnerio. Butiljeras buvo dvylika centimetrų žemesnis, bet Gardneris žengtelėjo atatupstas dėl tokio žmogaus pykčio.

- Tu nori, kad pralośtume šitą bylą, Haroldai?

- Ne. Žinoma, n...

- Nori, kad tie suskiai vaikščiotų laisvėje?

- Ne!

- Puiku. Tvarka. Jeigu dėl pagrindų sutariame, pasakysiu, ką aš manau. Taip, tą naktį galėjo būti koks nors žmogus. Gal net su klouno kostiumu, nors aš išklausiau pakankamai liudininkų, kad spėčiau, jog ten buvo koks nors atsitiktinis valkata svetimomis drapanomis. Veikiausiai jis rankiojo smulkius pinigėlius ar maisto likučius: nebaigtą sumuštinį, kieno nors nusviestą per tilto atramą, ar bulvinių traškučių likučius. Visa kita padarė jų AKYS, Haroldai. Gali taip būti ar ne?

- Nežinau, - atsakė Gardneris. Jis ir pats norėjo būti įtikintas, bet tas dviejų parodymų tapatumas... ne. Jam tai atrodė neįmanoma.

- Ir tai viskas. Man nesvarbu, ar ten buvo klounas Kinkas, Dėdė Semas ant kojokų ar Linksmuolis Hubertas. Jeigu mes užsiminsime apie tą tipą per teismą, advokatas nusigriebs jo, kad net mirktelti nespėsi. Ims kalbėti, jog šitie nekalti avinėliai su dailiomis šukuosenomis ir naujutėlaičiais kostiumais tik juokais nustūmė drauguží Meloną per tilto atramą. Ims tvirtinti, kad Melonas apačioje dar buvo gyvas; ir tai, žinoma, patvirtins Hagartis su Anvinu. Jo klientai nežudė, o ne! Tai psichopatas klouno kostiumu. Štai kas atsitiks, jeigu mes apie jį užsiminsime, ir tu tai žinai.

- Anvinas vis tiek papasakos tą istoriją.

- O Hagartis - ne, - nukirto Butiljeras. - Nes jis supranta. Kas be Hagarčio patvirtinimo patikės Anvinu?

- Na, mes, - atsakė Haroldas Gardneris su kartėliu, nustebinusiu net jį patį, - bet atrodo, kad mes irgi tylėsim.

- Ko tu nori? - suriaumojo Butiljeras, bejėgiškai kilsteldamas rankas.
- Jie nužudė jį! Ne vien numetė į upę - Gartonas turėjo automatinį peilį. Melonas gavo septynis dūrius, tarp jų kartą į kairį plautį ir dukart į kiaušinius. Žaizdos atitinka ašmenis. Keturi šonkauliai sulaužyti - Dubėjaus rankų darbas. Auka buvo sukandžiota. Įkandimai ant rankų, kairio skruosto, kaklo. Spėju, kad tai Anvinas su Gartonu, nors mes turime tik vieną aiškų įrodymą, o ir tą vargu ar pavyks iškelti teisme. Taip, dešinėje pažastyje iškąstas didžiulis mėsos gabalas, na ir kas? Kažkuris iš jų tikrai pasismagino dantimis. Aš įtariu Gartoną, nors mes niekada to neįrodysime. Ir dar trūko vieno Melono ausies spenelio.

Butiljeras nutilo ir įsmeigė akis į Haroldą.

- Jeigu paleisim klouno istoriją, niekad nepasodinsim šitų niekšelių. Tu to nori?

- Ne, jau sakiau.

- Tas vyrukas buvo nesveikas, bet niekam nemaišė, - tęsė Butiljeras. - Ir štai pasirodo trys suskiai kaustytais batais ir nutraukia jo gyvenimą. Aš įkišiu juos į cypę, o jeigu išgirsiu, kad jų subinės ką nors Tomastone sudomino, nusiųsiu atvirutes linkėdamas, jog tai būtų sergantys AIDS.

“Koks patriotizmas, - pagalvojo Gardneris. - Ir tavo įsitikinimai labai gerai atrodys nuopelnų sąraše, kai po poros metelių pasieksi karjeros viršūnę”.

Bet jis išėjo daugiau nieko nesakęs, nes irgi norėjo matyti tuos niekšelius už grotų.

18

Džonas Veberis Gartonas buvo apkaltintas žmogžudyste sunkinančiomis aplinkybėmis ir nuteistas kalėti Tomastono kalėjime nuo dešimties iki dvidešimties metų.

Stivenas Bišofas Dubėjus buvo pripažintas kaltu už žmogžudystę sunkinančiomis aplinkybėmis ir nuteistas penkiolikai metų Šaušenko kalėjime.

Kristoferis Filipas Anvinas buvo teisiamas atskirai kaip nepilnametis už netyčinę žmogžudystę. Jis buvo nuteistas šešiems mėnesiams Pietų Vindamo berniukų kolonijos, bausmę atidedant.

Šiuo metu, kai rašomos šitos eilutės, visi trys nuosprendžiai paduoti apeliacijai. Gartoną ir Dubėjų bet kada gali pamatyti Besio parke žvalgantis į paneles arba lošiant iš pinigų netoli tos vietos, kur šalia Meino gatvės tilto atramos buvo rastas plūduriuojantis Melono lavonas.

Donas Hagartis ir Krisas Anvinas išvyko iš miestelio.

Per teismą nei Gartonas, nei Dubėjus neužsiminė apie klouną.

Trečias skyrius
ŠEŠI TELEFONO SKAMBUČIAI (1985)

1

Stenlis Urisas maudosi

Patricija Uris vėliau pasakojo motinai, jog turėjo įtarti kažką negera. Turėjo suprasti, nes Stenlis niekada nesimaudė vonioje anksti vakare. Jis prausdavosi po dušu ankstyvą rytą ir kartais pamirkdavo vonioje vėlai naktį (su žurnalu vienoje rankoje ir šalto alaus skardine kitoje), bet maudytis vonioje septintą vakaro nebuvo jam įprasta.

Ir dar kai kas: knygos. Jos turėjo teikti malonumą, tačiau jai nesuvokiamu būdu jos liūdino ir slėgė Stenlį. Trys mėnesiai prieš tą klaikią naktį jis sužinojo, kad jo vaikystės draugas pasidarė rašytoju, ir ne šiaip kokiu, o romanistu. Tos knygos buvo Viljamo Denbro, bet Stenlis kartais vadino jį Mikčium Bilu. Jis perskaitė visas pastarojo knygas, tiesą sakant, paskutiniąją baiginėjo tą 1985 metų gegužės 28-osios vakarą. Petė iš smalsumo ir pati pamėgino vieną iš ankstesnių. Ir po kelių skyrių padėjo.

Tai nebuvo romanas, pasakojo vėliau ji savo mamai, o siaubo knyga. Taip ir pasakė: ne romanas, o knyga. Petė buvo miela maloni moteris, bet ne ypač iškalbinga - ji bandė apsakyti motinai, kaip ta knyga ją išgąsdino ir kodėl šitaip nuliūdino, bet neįstengė. "Ten vieni monstrai, - sakė ji. - Monstrai, sekiojantys mažus vaikus. Žudynės ir... nežinau... nesveiki jausmai ir smurtas. Štai kas". Romanas užgavo ją beveik kaip pornografija; šito žodžio vis pavykdavo išvengti, galbūt todėl, kad ji niekada jo nevartojo, nors žinojo reikšmę. "Bet Stenas jautėsi atradęs vieną vaikystės bičiulį... Jis kalbėjo apie laišką jam, bet aš žinojau, jog jis taip ir neparašys... Jaučiau, kad tos knygos ir jam gadina nuotaiką... ir... ir..."

Ir tada Petė Uris pravirko.

Tą vakarą (trūko lygiai šešių mėnesių iki dvidešimt aštuonerių metų nuo tada, kai Džordžas Denbras susitiko klôuną Penivaisą) Stenlis ir Petė sėdėjo savo namo Atlantos priemiestyje kambaryje. Televizorius buvo įjungtas. Petė, įsitaisiusi mėgstamiausioje vietoje priešais jį, bandė derinti malonumą su darbu: siuvo ir akies krašteliu žiūrėjo šauniausią, jos įsitikinimu, viktoriną "Šeimų mūšis". Ji tiesiog dievino Ričardą Dausoną, o jo laikrodžio grandinėlė jai visada atrodė labai seksuali. Ta laida patiko dar ir todėl, kad ji gaudavo visus populiariausius atsakymus (tiesą sakant, "Šeimų mūšyje" nebuvo teisingų atsakymų, tik populiariausi). Patricija kartą klausė Steno, kodėl dėl tokių paprastų klausimų dalyviai šitiek laužo galvas. "Matyt, po tomis lempomis sulėtėja mąstymas", - atsakė tada Stenlis, ir Petei pasirodė, kad vyro veidu nuslinko šešėlis. "Tikrovėje viskas daug sudėtingiau. Tada, kai dūsti. Tada tikra".

Patricija nusprendė, kad tai tikriausiai tiesa. Stenlis kartais tikrai puikiai įžvelgdavo žmogaus prigimtį. Tikrai puikiau negu jo senas draugužis Viljamas Denbras, kuris susikrovė turtą iš siaubo knygų, apeliuojančių į žmogaus instinktus.

Ir tai ne todėl, kad Urisai skurdo! Rajonas, kuriame jie gyveno, buvo tikrai nuostabus, ir namą, 1979-aisiais pirktą už 87000 dolerių, dabar be vargo galėjai parduoti už 165 tūkstančius. Tai nereiškė, kad jie norėjo namą parduoti, ne, tiesiog malonu žinoti tokius dalykus. Kartais, grįždama namo savo "Volvo" (Stenlis važinėjo dyzeliniu "Mersedesu" - erzindama vyrą, ji vadino jo pasididžiavimą "Sedanliu") iš Foks Ran Molo, Patricija pažiūrėdavo į jaukų namą už skoningų gyvatvorių ir klausdavo savęs: "Kas ten gyvena? Na, aš gi! Misis Stenli Uris!" Šita mintis nebuvo visiškai džiugi; laukinis pasididžiavimas, kuriuo ji buvo atmiešta, kartais temdė jos laimę. Mat kartą gyveno sau vieniša aštuoniolikmetė mergina, vardu Patricija Blam, kurią atsisakė įleisti į vakarėlio pratęsimą Glointono klube, Niujorko valstijos šiauriniame miestelyje. O neįleido, žinoma, dėl to, kad jos pavardė rimavosi su "slyva".* Ji buvo liesutė žydiška slyva - tai atsitiko 1967 metais, ir šitokia diskriminacija, žinoma, buvo prieš įstatymus, bet dabar viskas baigta. Tik ne jos širdyje. Širdyje ji visada prisimins grįžimą prie mašinos su Maiklu Rozenblatu. Girdės žvyro girgždesį po savo bateliais, matys skolintą tam vakarui iš tėvo Maiklo mašiną, kurią jis visą popietę blizgino. Patricija jaus save einant šalia Maiklo su išsinuomotu baltutėlaičiu vakariniu švarku - kaip jis spindėjo tą švelnią pavasario naktį! Ji buvo apsirengusi blyškia žalsva vakarine suknele, su kuria, anot motinos, priminė undinėlę; jau vien mintis apie žydišką undinę buvo juokinga, cha-cha-cha-cha. Jie nuėjo aukštai iškeltomis galvomis, ji neverkė (tada ne), bet pajuto, kad jie ne grįžta, ne, jie spūdina. Taip, spūdina (kaip panašu į smirdina!) atgal, abu pasijutę tokiais žydais, kaip niekad gyvenime, palūkininkais, gyvulių pirkliais, pasijutę taukuotais, ilganosiais, blyškiaodžiais niekingais žydpalaikiais, kurie net neįstengia supykti, kai reikia. Tada ji jautė tik gėdą ir skausmą. Tada kažkas nusijuokė. Skardus veriantis juokas, lyg perbraukus per pianino klavišus. O mašinoje ji galėjo išsiverkti; o kaipgi, žydiška undinėlė, kurios pavardė rimuojasi su "slyva", galėjo išsiraudoti kiek tinkama. Maikas Rozenblatas uždėjo šiurkščią raminančią ranką jai ant kaklo, bet ji išsisuko susigėdusi, pasijutusi purvina, pasijutusi žyde...

Namas, jaukiai įsikūręs tarp žalumynų, ramino... Bet ne visada. Skausmas ir gėda taip ir neišsisklaidė net šitoje mieloje ir turtingoje aplinkoje, ir toliau girdėjosi tas žvyro girgždėjimas po padais. Net narystė šito rajono klube, kurio metrdotelis sutikdavo juos su pagarbiu "Labas vakaras, misteri ir misis Uris", nieko nepakeitė. Ji grįždavo savo 1984 metų "Volvo", nužvelgdavo smaragdinių vejų apsuptą savo namą ir dažnai (per dažnai, jos nuomone) prisimindavo tą veriantį juoką. Tada ji tikėdavosi, kad mergiotė, kurios juokas nepaliko ramybėje, gyvena purvinoje supu-

* Ang. "slyva" - plum /plam/.

vusioje bakūžėje su kokiu pietiečiu, kuris ją nuolat lupa, kad ji tris kartus pastojo ir kiekvienąkart buvo persileidimas, kad jos vyras apgaudinėjo ją su užsikrėtusiomis moterimis, kad ji susirietė į kuprą ir pasidarė pilnapadė, o jos piktą liežuvį nusėjo opos...

Patricija nekentė savęs už tokias kerštingas mintis ir žadėjo pasitaisyti - negerti šitų tulžies ir pagiežos kokteilių. Paskui keletą mėnesių ji apie tai negalvodavo... "Galbūt viskas jau praeity, - svarstydavo ji. - Jau nesu ta aštuoniolikmetė. Man trisdešimt šešeri, nuo mergaitės, kuri girdėjo gurgždant akmenėlius ir išsisuko nuo draugiškos Maiko Rozenblato rankos tik todėl, kad tai buvo žydo ranka, praėjo pusė amžiaus. Ta kvaila undinėlė mirė. Galiu ramiai ją pamiršti ir būti pati savimi". Gerai. Puiku. Nuostabu. Bet staiga kur nors, kad ir supermarkete, jai už nugaros pasigirsdavo tas šlykštus juokas, nudilgydavo nugarą, priversdavo suskausti ir sukietėti spenelius, ranka sugniaužti vežimėlio rankeną, ir ji pagalvodavo: "Jau kas nors pasakė kam nors, kad aš žydė, niekas daugiau, tik ilganosė žydpalaikė, ir kad Stenlis toks pats žydų išpera. Jis buhalteris, kurgi ne, žydams sekasi skaičiuoti, bet mes įsileidome juos į savo klubą, turėjome įsileisti, kai 1981-aisiais tas knabė ginekologas laimėjo kostiumą. Bet mes juokiamės iš jų, juokėmės ir juoksimės". O kartais, staiga nusiritus akmenėliui, ausyse suskambėdavo: "Undinė! Undinė!"

Ir vėl užplūsdavo neapykanta ir gėda lyg migrenos priepuolis, ir Petė susirūpindavo ne tik savimi, bet visa žmonių rase. Vilkolakiai. Denbro knyga - ta, kurią ji paėmė skaityti, bet taip ir nebaigė - buvo apie vilkolakius. Velniop vilkolakius. Ką tas žmogus apie juos išmano?

Bet dažniausiai ji jautėsi daug geriau, daug geriau negu ta ankstesnioji Patricija. Ji mylėjo savo vyrą, namus ir dažniausiai galėjo mylėti save ir savo gyvenimą. Reikalai ėjo neblogai. Taip buvo ne visada. Kai ji priėmė iš Stenlio sužadėtuvių žiedą, tėvai labai pyko ir gailėjosi. Juodu susipažino studentų vakarėlyje. Stenlis atvažiavo į jos koledžą iš Niujorko universiteto, kur mokėsi gaudamas stipendiją. Juos supažindino bendras draugas, ir dar vakarėliui nepasibaigus Petė pasijuto įsimylėjusi. Semestro viduryje ji tuo daugiau neabejojo. Kai atėjus pavasariui Stenlis pasiūlė jai žiedą su deimantėliu, ji neatsisakė. Galų gale, po ilgų atkalbinėjimų Patricijos tėvai turėjo su tuo susitaikyti. Jie nieko negalėjo padaryti, nors Stenlis Urisas netrukus turės minti darbo biržos slenkstį su kitais jaunais buhalteriais, ir tose džiunglėse neapsieisi be šeimos kapitalo - o užstatas buvo jų vienintelė duktė. Bet Petei jau buvo dvidešimt dveji ir netrukus ji turėjo baigti koledžą humanitarinių mokslų bakalauro laipsniu.

- Aš turėsiu remti tą keturakį šunsnukį visą savo gyvenimą, - išgirdo Patricija savo tėvą sakant vieną vakarą. Jos tėvai buvo grįžę iš kviestinių pietų, ir tėvas šiek tiek padaugino.

- Ššš, ji išgirs, - nutildė jį Rūta Blam.

Petė neužmigo tąnakt iki gilaus vidurnakčio, tai kaito, tai kaleno dantimis iš neapykantos abiems. Kitus dvejus metus ji bandė atsikratyti šitos neapykantos; ir taip jos širdyje jau buvo prisikaupę pagiežos. Kartais

ji veidrodyje matydavo nežymias neapykantos raukšleles. Bet tą kovą ji laimėjo. Padedama Stenlio.

Jo tėvų požiūris į vestuves buvo panašus. Jie, žinoma, nepranašavo Stenliui elgetos likimo, bet laikė vaikus per daug "ūmiais". Donaldas Urisas ir Andrėja Bertoli patys susituokė ir dvidešimties nesulaukę, bet tas faktas, atrodo, buvo pamirštas.

Tik Stenlis pasitikėjo savimi bei savo ateitimi, ir visiškai nekreipė dėmesio į tėvų perspėjimus apie "vaikų klaidas". Po kiek laiko pasitvirtino jo pasitikėjimas, o ne tėvų nuogąstavimai. 1972-ųjų liepą, dar rašalui nenudžiūvus nuo diplomo, Petė išvyko dėstyti stenografijos ir dalykinės anglų kalbos į Treinorą, miestuką už keturiasdešimties mylių į pietus nuo Atlantos. Kai ji prisimindavo, kaip gavo tą darbą, darėsi truputį... na, nejauku. Ji susidarė keturiasdešimties pasiūlymų sąrašą ir per penkias naktis parašė keturiasdešimt laiškų, po aštuonis kas vakarą, prašančių atsiųsti smulkesnę informaciją apie darbą, ir prie kiekvieno pridėjo pareiškimą. Į dvidešimt du laiškus ji gavo atsakymą, jog vietos jau užimtos. Kitais atvejais papildoma informacija įtikino, kad neverta gaišti nei savo, nei svetimo laiko. Liko tuzinas pasiūlymų. Jie buvo kaip vienas. Stenlis įėjo kaip tik tą momentą, kai ji suko galvą, kaip užpildyti visas tas anketas ir neišsikraustyti iš proto. Jis nužvelgė popierių krūvą ir pabaksnojo į laišką nuo Treinoro mokyklų inspektoriaus, laišką, kuris jai teikė ne daugiau vilčių negu likusieji.

- Štai, - ištarė jis.

Patricija pažvelgė į vyrą nustebinta jo užtikrinto tono.

- Tu žinai ką nors apie Džordžiją, ko nežinau aš?

- Ne-a. Džordžiją mačiau tik kartą gyvenime ir tai kine.

Ji pasižiūrėjo į jį kilstelėjusi antakius.

- "Vėjų nublokšti". Vivjena Li. Klarkas Geiblas. "Aš pagalvosiu apie tai rytoj, nes rytoj bus kita diena". Ar aš panašus į pietietį, Pete?

- Taip. Pietų Branlosas. Jeigu tu nieko nežinai apie Džordžiją ir nesi ten buvęs, kodėl...

- Ten bus geriausia.

- Tu negali to žinoti, Stenli.

- Žinoma, galiu, - atsakė jis. - Aš žinau.

Žiūrėdama į vyrą Patricija suprato, jog jis nejuokauja: jis tikrai taip mano. Per nugarą nubėgo lengvas šiurpulys.

- Iš kur tu žinai?

Stenlis vos pastebimai šypsojosi. Dabar šypsena išnyko, jis atrodė susirūpinęs. Akys patamsėjo, tarsi jis žvelgtų savo paties vidun ir konsultuotųsi su kažkokiu vidiniu įtaisu, kuris tiksėjo ir sukosi kaip jam priklauso, tačiau savininkas išmanė apie jį ne daugiau, negu eilinis žmogus supranta savo rankinio laikrodžio mechanizmo veikimą.

- Vėžlys mums nepadės, - staiga pasakė jis. Pasakė visiškai aiškiai. Patricija girdėjo. Vidinis žvilgsnis, tas keistas nustebimas nedingo iš Stenlio veido ir ėmė gąsdinti ją.

- Stenli? Apie ką tu šneki? Stenli?

Vyras krūptelėjo. Ranka užkliudė persikų, kuriuos ji buvo atsinešusi prieš imdamasi pareiškimų, lėkštę. Ta nukrito ant grindų ir sudužo. Stenlio akys prašviesėjo.

- O velnias! Atleisk.

- Nieko tokio. Stenli, apie ką tu kalbėjai?

- Pamiršau, - atsakė jis. - Bet mums reikėtų gerai pagalvoti apie Džordžiją, mergyt.

- Bet...

- Pasikliauk manim, - nutraukė jis. Ji taip ir padarė.

Pokalbis dėl darbo buvo sėkmingas. Jau sėsdama į Niujorko traukinį Petė žinojo, kad gaus jį. Departamento galva ir misis Uris iš karto viens kitam patiko. Patvirtinantis laiškas atėjo po savaitės. Treinoro mokyklų valdyba galėjo pasiūlyti jai 9 200 dolerių ir bandomąjį kontraktą.

- Iš tokio atlyginimo tu badmiriausi, - pasakė Herbertas Blamas, išgirdęs apie dukters planus dirbti. - O alkana būsi pavojinga*.

- Nesąmonė, Skarlet, - pareiškė Stenlis, sužinojęs Petės tėvo nuomonę. Ji grįžo įsiutusi, kone verkdama, bet dabar ji ėmė kikenti, ir Stenlis suspaudė būsimą žmoną glėbyje.

Karšti jie buvo, o badauti taip ir neteko. Jie susituokė 1972 metų rugpjūčio 19-ąją. Petė Uris atsigulė į vedybinį guolį dar nekalta. Ji paniro nuoga po vėsiomis Pokonoso kurorto viešbučio paklodėmis, plėšoma saldaus geismo ir baimės šešėlių. Kai Stenlis įsliuogė šalia, ji sušnibždėjo: “Neskriausk manęs, brangusis”.

- Aš niekada tavęs neskriausiu, - pažadėjo jis, imdamas ją į savo glėbį, ir laikėsi šito pažado iki 1985-ųjų gegužės dvidešimt aštuntosios vakaro, kai nuėjo maudytis.

Mokyti jai sekėsi. Stenlis susirado vairuotojo darbą kepykloje už šimtą dolerių per savaitę. Atsidarius Treinoro prekybos butais centrui, jam pasiūlė darbą viename iš tos firmos skyrių už pusantro šimto dolerių. Taigi Urisų šeimos pajamos siekė 17 tūkstančių per metus - karališki pinigai tomis dienomis, kai dujas pirkai po trisdešimt penkis centus už galoną, o duonos kepaliukas ir tiek nekainavo. 1973-ųjų kovą, visai natūraliai Petė Uris išmetė tabletes nuo pastojimo.

Dar po dvejų metų Stenlis metė tarnybą ir atidarė savo firmą. Visi keturi tėvai sutarė, kad tai pats kvailiausias žingsnis. Ne tai, kad Stenlis negali pradėti savo verslo - Dieve gink, gali! Tik per daug anksti, choru tvirtino jie, ir per didelis krūvis tenka Petei. (Bent jau iki tol, kol ji pastos, - kalbėjo Herbertas Blamas savo broliui po išgertuvių virtuvėje, - o tada abu užsikars man ant sprando.) Tėvų tarybos nutarimas buvo vienbalsis: pradėti savo biznį galima tik sulaukus kiek brandesnio amžiaus, septyniasdešimt aštuonerių, pavyzdžiui.

Bet Stenlis ir toliau pasitikėjo savo jėgomis. Jis buvo jaunas, komunikabilus, protingas ir laimingas. Ryšiai liko nuo ankstesnės tarnybos. Visa tai buvo suprantama. Bet jis negalėjo žinoti, kad “Corridor Video”, spartaus vaizdo įrašų biznio pionierius, ketina įsikurti didžiuliame skly-

* Ang. hot - “pavojingas” arba “karštas, seksualus”.

pe, vos už dešimties mylių nuo priemiesčio, į kurį 1979-aisiais atsikėlė Urisai, ir kad kompanija suklestės neprabėgus nė metams. Netgi jeigu Stenas būtų kur nuklausęs tokią informaciją, tikrai nebūtų patikėjęs, kad ji duos darbo jaunam akiniuotam žydukui - eiliniam Amerikos žydukui su lengva šypsena, hipiška eisena, aptrintais džinsais ir su paskutiniais paauglystės spuogais ant veido. Bet jie davė. Ir atrodė, kad Stenas žinojo tą iš pat pradžių.

Pagal kontraktą jis turėjo dirbti "Corridor Video" visą dieną už pradinį atlyginimą, 30 tūkstančių per metus.

- Ir tai tik pradžia, - sakė Stenlis tą naktį žmonai. - Jie augs kaip ant mielių. Jeigu per artimiausią dešimtmetį kas nors neišsprogdins pasaulio, jie išlįs tarp "Kodako", "Sony" ir "RCA".

- Na, o ką tu darysi? - paklausė Petė jau žinodama atsakymą.

- Aš pasakysiu, koks malonumas su jais dirbti, - atsakė jis, nusijuokė ir prisiglaudęs ją pabučiavo. Paskui jie mylėjosi - kartą, du, tris... bet vaikų nebuvo.

Darbas "Corridor Video" suvedė Urisą su turtingiausiais ir galingiausiais Atlantos žmonėmis, ir jie abu buvo nustebinti, kad tie žmonės visai nieko. Pakantumas puikiai derėjo su nuoširdumu, o tai buvo taip svetima Šiaurei. Petė prisiminė kartą Stenlį rašius savo tėvams: "Šauniausi turtuoliai gyvena Džordžijos valstijoje, Atlantoje. Aš padėsiu kai kuriems iš jų dar daugiau praturtėti, jie padės man, bet priklausysiu tik savo žmonai, Patricijai, o ji jau priklauso man, ir tai mane visiškai patenkina".

Jiems neišsikėlus iš Treinoro, Stenlio firmoje dirbo šeši darbuotojai. O 1983-aisiais Urisų pajamos pasiekė pasakiškas aukštumas - šešiaženkles sumas. Ir tai atsitiko taip lengvai, kaip šeštadienio rytais kad įšoki į patogius sportinius batelius. Tai Patriciją kartais gąsdino. Kartą ji užsiminė apie sandėrį su piktąja dvasia. Stenlis juokėsi iki ašarų, nors jai ne juokai buvo galvoje.

Vėžlys mums nepadės.

Kartais be jokios priežasties ji pabusdavo su šita mintimi lyg ką tik užmiršto sapno fragmentu ir atsisukdavo į Stenlį, kad paliestų jį, įsitikintų, jog jis ten.

Gyvenimas buvo nuostabus: jokių nusigėrimų iki žemės graibymo, pašalinio sekso, narkotikų, nuobodulio, net ginčų apie tai, ką daryti ateity. Laimę temdė tik vienas debesėlis. Patricijos motina pirmoji priminė apie jį. Ji iš esmės viską iš anksto numatė. Jis įgavo klausimo formą viename Rūtos Blam laiške. Rūta rašydavo dukrai kartą per savaitę, o tas laiškas atėjo ankstyvą 1979-ųjų rudenį. Jis buvo persiųstas iš ankstesnio namo Treinore, ir Petė perskaitė jį svetainėje, apkrautoje kartoninėmis dėžėmis su jų daiktais, todėl atrodančioje taip apleistai ir sujauktai.

Šiaip tai buvo įprastas Rūtos Blam laiškas iš namų: keturi primarginti melsvi lapeliai su užrašu viršuje "Tiesiog raštelis nuo Rūtos". Jos rašysena buvo neįskaitoma, ir Stenlis kartą pasiskundė, jog nesupranta nė vieno uošvės žodžio. "O kam tau suprasti?" - paklausė tada Patricija.

Čia buvo įprastas Mamytės naujienų ryšulėlis; atsiminimai buvo neatskiriama Rūtos dalis. Dauguma žmonių, su kuriais susirašinėdavo mo-

tina, jau ėmė blukti Patricijos atmintyje lyg senos nuotraukos, o jai viskas atrodė kaip šiandien. Susidomėjimas jų sveikata ir reikalais niekada neseko, o prognozės, kaip visad, buvo žiaurios. Jos tėvą kaip visuomet kamavo pilvo skausmai. Jis įsitikinęs, jog tai tik dispepsija; mintis apie skrandžio opą atkakliai buvo genama šalin, rašė ji, ir taip, matyt, liks, iki jis nepradės kosėti kraujais (ir tai dar neaišku). “Tu pažįsti savo tėvą, brangute - dirba kaip mulas, o protu irgi kartais jo neprašoka, teatleidžia man Viešpats už tokius žodžius”. Bendei Harlengen užsikišo kanalai, išoperavo cistas sulig golfo kamuoliuku iš kiaušidžių; jokių komplikacijų, ačiū Dievui, bet dvidešimt septynios cistos, įsivaizduoji? Tai vanduo kaltas, ji visiškai įsitikinusi - miesto oras irgi užterštas, taip, bet viskas dėl vandens. Jis kaupiasi žmogaus organizme. Rūta Blam abejojo, ar Petė įsivaizduoja, kiek kartų ji dėkojusi Aukščiausiajam, kad “jūs, vaikai” gyvenate kaime, kur oras ir vanduo, ypač vanduo, yra sveikesni (mamai visi Pietūs, įskaitant Atlantą ir Birmingemą, buvo kaimas). Teta Margareta vėl kovojo su elektros kompanija. Stela Flanagan darkart ištekėjo - kai kurie žmonės taip ir nepasimoko iš gyvenimo. Ričis Hjubertas vėl buvo išvytas iš darbo.

Ir tarp šitų plepalų, nei iš šio, nei iš to vidury skirsnio Rūta Blam parašo tą Baisų Klausimą: “Kada jūs su Stenu padarysite mus seneliais? Mes jau pasiruošę jį (ar ją) lepinti. Jei dar nepastebėjai, Pete, mes nejaunėjam”. O tada vėl užsivedė apie Bruknerių mergaitę, kurią išsiuntė iš mokyklos namo, nes atėjo be liemenuko ir viskas švietėsi...

Prislėgta, pasiilgusi savo senųjų namų Treinore ir išgąsdinta savo ateities, Petė nuėjo į kambarį, kuris turėjo tapti jų miegamuoju, ir nukrito ant čiužinio (lova dar gulėjo garaže, o čiužinys, numestas tiesiog ant grindų, atrodė kaip išplautas į keistą geltoną pajūrio smėlį plaustas). Ji įsikniaubė veidu į rankas ir praraudojo kokias dvidešimt minučių. Tos ašaros buvo neišvengiamos. Motinos laiškas tik pagreitino jas tarsi kutenanti dulkelė čiaudulį.

Stenlis norėjo vaikų. Ji irgi. Tas noras juos rišo kaip ir malonumas žiūrėti Vudžio Aleno filmus, daugmaž reguliarus sinagogos lankymas, politinės nuostatos, pasišlykštėjimas marihuana bei daugelis kitų didelių ir mažų dalykų. Namuose Treinore buvo atliekamas kambarys, kurį jie galiausiai pasidalijo per pusę. Kairėje stovėjo Stenlio darbo stalas ir kėdė skaitymui, dešinėje - Petės siuvamoji mašina ir pasianso staliukas. Jie buvo sutarę dėl šito kambario, nors retai apie tai kalbėjo - jis tiesiog buvo kaip jų nosys ar vestuviniai žiedai ant rankos. Vieną dieną jis turėjo pereiti Endžiui arba Dženei. Bet kur tas vaikas? Siuvamoji mašina, medžiagų pintinės, kortų staliukas, suoliukas ir supamasis krėslas liko savo vietose ir su kiekvienu mėnesiu, rodės, vis giliau leido šaknis. Ji vis labiau tuo tikėjo, nors niekad taip ir nepripažino šitos minties; tai tas pat kaip žodis “pornografija”, kuris tiesiog sukosi už jos sugebėjimų apibūdinti ribas. Patricija prisiminė, kaip kartą susirgusi siekė vonios spintelėje higienos paketų, ir jai staiga pasirodė, jog dėžutė atrodo labai patenkinta, lyg sakytų: “Sveika, Pete! Mes tavo vaikai. Mes vieninteliai vaikai, kuriuos tu turėsi, ir mes išalkome. Pamaitink mus, pamaitink mus krauju”.

1976-aisiais, praėjus trejiems metams nuo tada, kai ji baigė paskutinę "Ovral" tabletę, Urisai apsilankė pas gydytoją Harkvėjų Atlantoje. "Mes norėtume sužinoti, ar viskas gerai, - pasakė Stenlis, - ir ar galime ką nors pakeisti, jeigu ne".

Jie pasidarė tyrimus. Pasirodė, jog Stenlis vaisingas, Patricijos kiaušidės sveikos ir visi kanalai, kurie turi būti atviri, yra atviri.

Harkvėjus, kuris nenešiojo vestuvinio žiedo ir turėjo atvirą, malonų, įdegusį koledžo abituriento, ką tik grįžusio iš slidinėjimo Kolorade, veidą, pasakė, jog tai, matyt, dėl nervų. Ramino sakydamas, kad jų atvejis toli gražu ne originalus. Tokiais atvejais suveikia psichologinė koreliacija: kuo daugiau nori, tuo mažiau gali. Jiems reikėtų atsipalaiduoti, pamiršti apie norą pradėti mylintis.

Stenas važiavo namo suirzęs. Petė norėjo sužinoti kodėl.

- Aš niekada negalvoju, - pasakė jis.

- Ko negalvoji?

- Apie pradėjimą tuo metu.

Patricija nusijuokė, nors prieš tai buvo pasijutusi vieniša ir išgąsdinta. O tą naktį, gulint lovoje, kai atrodė, jog Stenlis seniai miega, ji išsigando jo balso tamsoje. Vyras stengėsi kalbėti ramiai, nors gerklę smaugė ašaros. "Tai aš, aš kaltas", - pasakė jis.

Ji apsivertė, apkabino jį, prisiglaudė.

- Nebūk kvailas, - pasakė Petė. Bet jos širdis smarkiai suplakė. Ir ne vien todėl, kad vyras nugąsdino ją; atrodė, kad jis perskaitė jos mintyse slaptą įsitikinimą, apie kurį ji ir pati iki šiol nežinojo. Iš niekur nieko Patricija pajuto, jog Stenas sako tiesą. Kažkas buvo ne taip, ir ne jai, o jam.

- Neišsigalvok, - sušnibždėjo ji piktai jam į petį. Jis šiek tiek suprakaitavo, ir Petė staiga suprato, jog Stenlis bijo. Baimė sklido iš jo ledinėmis bangomis, šalia jo gulėti pasidarė tolygu nakvynei šaldytuve.

- Aš nekvailioju ir neišsigalvoju, - pasakė jis tokiu pačiu balsu, kad pro ramybę mušė emocijos, - ir tu tą žinai. Tai aš. Tik nesuprantu kodėl.

- Tu negali tokių dalykų žinoti, - moters balsas buvo atšiaurus ir valdingas - motinos balsas, kai toji bijodavo. Tas tonas perliejo ją it botagas. Stenlis pajuto tai ir prispaudė žmoną prie savęs.

- Kartais, - ištarė jis, - kartais man atrodo, jog žinau kodėl. Kartais aš sapnuoju, sapnuoju košmarą ir pabudęs galvoju, kad dabar suprantu. Suprantu, kas yra negerai. Ne tik kodėl tu negali pastoti - viską. Suprantu viską, kas negera mano gyvenime.

- Stenli, tavo gyvenime nieko nėra negera!

- Aš kalbu ne apie vidų, - paaiškino jis. - Viduje viskas puiku. Kalbu apie išorę. Yra kažkas, kas turi baigtis, o nesibaigia. Aš pabundu ir galvoju, jog visiškai nieko nesuprantu apie savo gyvenimą. Bet netrukus sapnas tiesiog... išdyla. Kaip visi sapnai.

Patricija pastebėjo, kad kartais jis miega neramiai. Ne kartą ją pažadindavo blaškymasis ir dejonės. O kiek kartų ji neprabusdavo... Ir kaskart klausiamas Stenlis pasakydavo tą patį: negaliu prisiminti. Tada susiras-

davo cigaretes ir sėdėdavo rūkydamas lovoje, kol sapno likučiai išeidavo pro poras tartum nesveikas prakaitas.

Vaikų nebuvo. Tą 1985-ųjų gegužės 28-osios vakarą - tą vakarą, kai jis maudėsi vonioje, - brangūs tėveliai laukė, kada taps seneliais ir močiutėmis. Atsarginis kambarys ir liko atsarginiu; higieniniai paketai tebekaraliavo spintelėje po kriaukle, mėnesinės lankėsi reguliariai. Patricijos motina, nors ir pernelyg užimta savo reikalais, bet dar ne visiškai abejinga dukters skausmui, nustojo klausinėjusi savo laiškuose ir kai Stenlis su Pete dukart per metus lankydavosi Niujorke. Nebuvo kvailų užuominų, ar jiems netrūksta vitamino E. Stenlis daugiau irgi nekalbėjo apie kūdikius, tik kartais, jam nematant, ji pastebėdavo apniauktą rūpesčių jo veidą. Kažkokių rūpesčių. Tartum jis atkakliai bandytų kažką prisiminti.

Jei ne tas debesis, jų gyvenimą galėjai pavadinti maloniu iki skambučio gegužės 28-osios pavakarę. Priešais Petę gulėjo šešeri Steno marškiniai, pora jos palaidinių, adatų pagalvėlė ir dėžutė su sagomis. Stenas skaitė naują Viljamo Denbro romaną, dar net nenuėmęs aplankalo. Ant knygos viršelio buvo gauruota pabaisa. Kitoje pusėje - plikis su akiniais.

Stenas buvo arčiau telefono. Jis pakėlė ragelį ir pasakė:

- Urisų namas. Klausau.

Jis klausė, ir tarp antakių įsispaudė gili raukšlė.

- Kas, sakot?

Patriciją nukrėtė siaubas. Vėliau iš gėdos ji pameluos tėvams, kad suprato kažką negera vos pasigirdus skambučiui, bet iš tikro ji tik vieną akimirką kilstelėjo akis nuo siuvinio. Nors gal tai ir buvo tiesa. Galbūt jie abu jautė kažką artėjant dar iki skambučio, kažką visai nederančio prie jaukaus namuko žalumynuose, iš anksto nulemtą, jog ir daug žinoti nereikėjo?.. To staigaus išgąsčio dūrio pakako.

- Mama? - paklausė Petė be garso ir tą sekundę pagalvojo, ar tik nepatiesė tėvo, dvidešimt svarų sunkesnio negu rekomenduojama, su visais jo "pilvo skausmais" nuo keturiasdešimties metų, širdies smūgis.

Stenas papurtė galvą ir šyptelėjo dėl kažko, ką jam kalbėjo balsas telefonu.

- Tu... tu! Te prasmegsiu skradžiai žemę! Maikai! Kaip tu...

Jis vėl nutilo, klausėsi. Išnykus šypsenai, Petė pažino (tarėsi pažinusi) susimąstymo išraišką, kuri pasirodydavo kam nors dėstant problemą, aiškinant netikėtus pakeitimus ar pasakojant kažką keista ar įdomaus. Taip tikriausiai ir bus, nutarė ji. Naujas klientas? Senas draugas? Galbūt. Patricijos dėmesį vėl patraukė ekranas, kur kažkokia moteris pakibo ant Ričardo Dausono kaklo ir ėmė kaip pašėlusi jį bučiuoti. Petė pagalvojo, kad Dausonas nubučiuotas labiau negu Laimės akmuo. Ir ji pati neatsisakytų jį pabučiuoti.

Kai Petė pradėjo ieškoti juodos sagos mėlyniems Stenlio marškiniams, jai pasirodė, kad pokalbis pasuko į ramesnę vagą - Stenlis kartais mykė sutikdamas, o paskui paklausė:

- Tu tikras, Maikai? - tada, po ilgos pauzės pasakė: - Gerai, aš suprantu. Taip, aš... Taip. Taip, viską. Susidariau vaizdą. Aš... ką? Ne, aš negaliu tvirtai

pažadėti, bet gerai apgalvosiu. Žinai, kad... a? Tikrai? Na, o kaipgi! Žinoma, padarysiu. Taip... aišku... ačiū... taip. Viso, - ir padėjo ragelį.

Petė pažvelgė į vyrą, jo akys buvo bukai įsmeigtos virš televizoriaus ekrano. O ekrane auditorija plojo Rijanų šeimai, kurie ką tik surinko du šimtus aštuoniasdešimt taškų atspėję, kad auditorija pasakys "matematika" į klausimą, kokio dalyko labiausiai nemėgsta pradinių klasių mokiniai. Rijanai strykčiojo ir džiugiai šūkčiojo. O Stenlis niaukėsi. Vėliau tėvams ji sakys, jog vyro veidas jai pasirodė pablyškęs, tik neužsimins, kad nuvijo tą mintį pagalvojusi, jog kalta stalinės lempos su žalio stiklo gaubtu šviesa.

- Kas skambino, Stenai?

- Hmmmm? - jis atsigręžė į ją. Patricija pagalvojo, kad jo žvilgsnis šiek tiek išsiblaškęs, gal net kiek susirūpinęs. Vėliau šimtus kartų perkratydama mintyse tą sceną ji ras tikslesnį apibūdinimą: tai buvo veidas žmogaus, metodiškai atsijungiančio nuo realybės. Žmogaus, iš melancholijos klimpstančio į depresiją.

- Kas skambino, klausiu?

- Niekas, - atsakė jis. - Niekas, tikrai. Einu nusimaudysiu, - Stenas atsistojo.

- Ką, septintą valandą?

Jis išėjo iš kambario neatsakęs. Ji galėjo paklausti, gal kas negerai, netgi išeiti paskui ir pasiteirauti, ar neskauda skrandžio - sekso atžvilgiu jis buvo be kompleksų, bet Petė nenustebtų, jeigu pasakęs, kad eina į vonią, nueitų daryti ko nors, ko, jo nuomone, neverta afišuoti. Bet buvo pristatoma nauja, Piskapų, šeima, ir Patricija iš anksto žinojo, kad Ričardas Dausonas sugalvos ką nors juokinga apie pavardę, ir dar kaip tyčia prasmego visos tos velnio sagos, nors dėžutėje turėjo būti bent keletas. Ne kitaip, kaip pasislėpė...

Todėl ji leido vyrui išeiti ir pamiršo apie jį iki tada, kai buvo pradėti sumuoti viktorinos rezultatai. Jo kėdė buvo tuščia. Petė vonioje girdėjo bėgant vandenį. Jis nustojo po penkių ar dešimties minučių... bet tik dabar ji prisiminė negirdėjusi atidarant ir uždarant šaldytuvo, o tai reiškė, kad Stenlis nuėjo į vonią be alaus. Kažkas paskambino jam ir užvertė rūpesčių akmenį, o ji nepasakė nė žodžio, kad palengvintų vyrui naštą? Taip. Bandė jį bent kiek prablaškyti? Ne. Net pastebėjusi, jog kažkas ne taip? Vėl ne. Ir viskas dėl to kvailo šou - ji negalėjo apkaltinti sagų, nes tai buvo tik pretekstas.

Gerai. Ji paims skardinę "Diksi", atsisės ant vonios krašto, nutrins nugarą, pabus už geišą, plaus vyrui galvą, jei jis panorės, ir išklausinės apie tą problemą... arba *kas* ten buvo.

Patricija išsiėmė iš šaldytuvo alų ir nuėjo į viršų. Pirmą kartą širdis neramiai suspurdo, kai pamatė uždarytas vonios duris. Ne privertas, o visai uždarytas. Stenlis niekada neuždarydavo durų maudydamasis. Tarp jų buvo toks nerašytas susitarimas: durys uždarytos, vadinasi, jis daro kažką, ko išmokė mama, atviros - Stenas nusiteikęs daryti tai, ką mama paliko išmokyti kitiems.

Petė pabarbeno į duris nagais, staiga pašiurpdama nuo to garso. Barbenimas į duris kaip svetimai buvo jai neįprastas - tik ne čia, ne šiuose namuose.

Nerimas akimirksniu išaugo, ir ji prisiminė Karsono ežerą, kuriame vaikystėje dažnai maudėsi. Iki rugpjūčio pirmos vanduo ten buvo tikra arbata... tik netikėtai pakliūdavai į tokią ledinę kišenę, sudrebėdamas iš netikėtumo ir džiaugsmo. Čia karšta, staiga, žiūrėk, temperatūra nukrito dešimčia laipsnių. Tik dabar džiaugsmo neliko nė kvapo - vien geliantis šaltis, ir geliantis ne paauglės kojas.

Šaltis surakino jos širdį.

- Stenli? Stenai?

Ji daugiau nebarbeno - barškino į duris. Neišgirdusi atsakymo, ėmė daužyti kumščiu.

- *Stenli?*

Širdis. Širdis iššoko iš krūtinės ir daužėsi dusindama gerklėje.

- *Stenli!*

Tyloje aidėjo jos riksmas (jos riksmas vos už trisdešimties pėdų nuo tos vietos, kur ji kasnakt gulė miegoti, gąsdino dar labiau). Petė girdėjo garsą, kėlusį paniką sąmonės gelmėse lyg nekviestas svečias. *Papt...* pauzė. *Papt...* pauzė. *Papt...* pauzė. *Papt...*

Ji netgi matė, kaip kaupiasi lašas ant čiaupo, sunkėja, pastoja ten ir krenta: *papt.*

Tik tas garsas. Daugiau nieko. Ir vieną akimirką ją pritrenkė įsitikinimas, jog ne tėvą, o Stenlį šįvakar užklupo širdies smūgis.

Sudejavusi ji čiupo raižyto stiklo rankenos bumbulą ir pasuko. Durys nepajudėjo - užrakintos. Staiga galvoje išsirikiavo trys "niekada": Stenlis niekada nesimaudė anksti vakare, Stenlis niekada nedarydavo durų, nebent naudodamasis tualetu, ir jis išvis nerakino nuo jos durų.

"Ar įmanoma, - tarsi pamišusi galvojo ji, - pasiruošti širdies smūgiui?"

Petė aplaižė išdžiūvusias lūpas (išgirdo lyg švitriniu popieriu braukiant per lentą) ir dar kartą pašaukė vyrą. Atsakymo nebuvo, tik tas pats kapsėjimas. Patricija žvilgtelėjo žemyn ir pamatė tebelaikanti alaus skardinę. Ji kvailai pasižiūrėjo, tartum pirmą kartą ją matydama. Taip iš tikro ir pasirodė, o sumirksėjus ji virto juodu ir gąsdinančiu kaip gyvatė telefono rageliu.

"Kuo galiu padėti, mem? Turite problemų?" - spjovė gyvatė jai. Moteris su trenksmu išmetė alų ir pasitrynė iš pasišlykštėjimo ranką. Apsidairiusi ji vėl pasijuto stovinti priešais televizorių ir suprato, kad panika, įslinkusi į jos protą lyg tylus vagis kopėčiomis, atbėgo su ja. Dabar ji prisiminė išmetusi skardinę prie vonios durų ir lėkusi žemyn, nenustodama tvirtinti mintyse: "Čia kažkokia klaida, ir mes gerai pasijuoksim iš jos vėliau. Jis pripylė vonią ir prisiminė nepasiėmęs cigarečių, todėl nuėjo paimti, kol nenusirengė..."

Taip. Tik prieš tai jis jau buvo užrakinęs duris iš vidaus, ir kadangi pasirodė per sudėtinga atrakinti, Stenas tiesiog atidarė langą virš vonios ir nuėjo žemyn siena kaip musė. Žinoma, savaime aišku...

Panika augs kaip karti juoda kava, grasanti išlipti per puodelio kraštą. Patricija užsimerkė, bandydama nuraminti tą potvynį. Taip ir liko stovėti kaip įkasta - marmuro statula su tvinksinčiu pulsu kakle.

Dabar ji prisiminė bėgusi laiptais telefono. O taip, žinoma, tik kam ji ketino skambinti?

Galvoje prašvilpė absurdiška mintis: "Turėčiau paskambinti vėžliui, bet vėžlys mums nepadės".

Dabar tai nesvarbu. Petė nepasistūmė toliau nulinio taško ir, matyt, bus pasakiusi kažką ne visai įprasta, nes operatorius klausė, ar ji turinti kokių problemų. Ji turėjo, aišku, tik kaip paaiškinti šitam beveidžiui balsui, kad Stenlis užsirakino vonioje ir neatsako į jos šaukimą, ir kad tas vandens lašėjimas varo ją iš proto? *Kažkas* turi jai padėti. Kažkas...

Moteris suspaudė lūpomis vidinę delno pusę ir krimstelėjo dantimis. Reikėjo galvoti, reikėjo priversti save galvoti.

Atsarginiai raktai. Virtuvės spintelėje.

Ji žengė į virtuvę, pakeliui šlepete užkliudžiusi šalia kėdės padėtą sagų dėžutę. Pabiro sagos ir liko blizgėti ant kilimo it akys. Tarp jų buvo mažiausiai pustuzinis juodų.

Vidinėje virtuvinės spintelės durelių pusėje buvo įtaisyta poliruota rakto formos lenta. Vienas Steno klientas sumeistravo ją savo dirbtuvėje ir padovanojo per Kalėdas prieš porą metų. Lenta buvo prikalinėta mažų kabliukų, ant kurių tvarkingai kabojo viso namo raktai, po du dublikatus ant kiekvieno. Po kiekvienu kabliuku buvo užklijuota juostelė su smulkia dailia Steno rašysena išvedžiotais žodžiais: GARAŽAS, PALĖPĖ, APATINĖ VONIA, VIRŠUTINĖ VONIA, LAUKO DURYS, UŽPAKALINĖS DURYS. Atskirai buvo sukabinti rakteliai, pažymėti "M-B" ir "VOLVO".

Petė nukabino viršutinės vonios durų raktą, puolė bėgti laiptais, bet paskui prisivertė sulėtinti žingsnį. Bėgimas vėl primindavo paniką, o jos ir taip užteko. Be to, šitaip ji gali nuvyti nelaimę. O jei kas bloga ir atsitiko, Dievas, pamatęs, jog ji tiesiog eina, ims ir persigalvos: "Na, gerai, aš smarkiai prašoviau, bet dar yra laiko pasitaisyti".

Žengdama solidžiai, lyg į Moterų knygos mylėtojų draugijos susitikimą, Patricija užlipo į viršų ir prisiartino prie vonios durų.

- Stenli? - pašaukė ji, kartu bandydama atidaryti duris, nes dabar baimė visai surakino, ir ji nenorėjo naudotis raktu, kadangi tai reiškė paskutinę ribą. Jeigu Dievas negrąžino vyro iki šiol, vadinasi, niekad negrąžins. Stebuklų laikai jau praeity...

Durys taip ir liko užrakintos; piktas "*papt*... pauzė" buvo vienintelis atsakymas.

Ranka virpėjo ir raktas ilgai slysčiojo po rankena, kol įsitaisė savo vietoje. Petė pasuko jį ir išgirdo atsistumiantį skląstį. Ji suėmė stiklo bumbulą. Tas irgi pabandė išslysti - ne todėl, kad spyna buvo užrakinta - delnas sušlapo nuo prakaito. Misis Uris suspaudė rankeną ir atidarė duris.

- Stenli? Stenli? Ste...

Ji pažvelgė į vonią su į patį galą nutrauktomis mėlynomis dušo užuolaidomis ir pamiršo, kaip baigiasi vyro vardas. Petė žiūrėjo į vonią

rimtu lyg vaiko pirmą dieną mokykloje veidu. Kitą akimirką ji suklykė, ir ją išgirdo kaimynė Anita Makenzi (kaip tik ji ir paskambino policijai įsitikinusi, kad kažkas įsiveržė į namą ir pjauna Urisus).

O dabar, šią akimirką, Petė Uris stovėjo tylėdama, prispaudusi rankas prie krūtinės. Paskui ta kone šventos ramybės išraiška ėmė tirpti. Akys išsipūtė. Burną perkreipė siaubo grimasa. Ji norėjo rėkti. Bet klyksmai buvo per dideli, kad išsiveržtų iš gerklės.

Vonioje tvieskė fluorescencinės lempos. Šviesa buvo akinanti, be šešėlių. Matėsi viskas, norėjai to ar ne. Vanduo vonioje buvo skaisčiai raudonas. Vyro galva buvo taip užlaužta, kad trumpų juodų plaukų galiukai siekė mentis. Jeigu Stenlio įsmeigtos akys dabar ką nors matytų, ji stovėtų jose aukštyn kojomis. Jo burna buvo plačiai išžiota tarytum nutrūkusios nuo spyruoklės durys. Veide suledėjo nežmoniško siaubo išraiška. Ant vonios krašto gulėjo "Gillette Platinum Plus" skutimosi peiliukų pakelis. Jis perrėžė sau rankas nuo riešų iki alkūnių, paskui skersai per arterijas, palikdamas dvi kruvinas "T". Pjūviai baltoje šviesoje buvo purpuriniai. Sausgyslės ir raiščiai priminė pigios jautienos gabalus.

Ant blizgančio chromuoto krano susikaupė lašas vandens. Jis tuko, sunko ir nukrito. *Papt.*

Pamirkęs smilių savo paties kraujyje, Stenlis išvedžiojo vienintelį žodį ant melsvų vonios plytelių virš vonios. Kraujo srovelė zigzagu nutekėjo į vandenį nuo paskutinės to žodžio raidės - pirštas baigė rašyti, matė ji, krisdamas į vonią, kur ir liko plūduriuoti. Petė pagalvojo, jog Stenlis paliko tą ženklą - paskutinį įspūdį apie šį pasaulį - netekdamas sąmonės. Ženklas, rodės, rėkte rėkė:

TAS

Takštelėjo antras lašas į vonią.

Papt.

Tai padėjo. Petė Uris atgavo savo balsą. Sutikusi blizgančias negyvo vyro akis, ji pradėjo klykti.

2

Ričardas Tozijeris neša kudašių

Ričiui atrodė, kad viskas einasi puikiai, kol nepradėjo vemti.

Jis išklausė Maiką Henloną, susakė, kas reikia, atsakė į jo klausimus, net uždavė kelis jam. Ričis neaiškiai suvokė, kad atgamina vieną iš savo

Balsų - ne kokį nors keistą ir nežmogišką, kokiu kalbėdavo kartais per radiją (Kinkio Lagamino, seksualiojo buhalterio, balsas šiuo metu jam pačiam patiko labiausiai, o ir klausytojų apklausa tvirtino, kad jis neatsilieka nuo visų laikų favorito Pulkininko Bufordo Bučkio), o šiltą, sodrų, pasitikintį Balsą. "Viskas gerai" Balsą. Skambėjo jis šauniai, bet buvo nenatūralus. Kaip ir visi kiti jo Balsai.

- Kiek tu prisimeni, Riči? - paklausė jo Maikas.

- Labai nedaug, - pasakė Ričis ir patylėjęs pridūrė. - Užtektinai, man rodos.

- Atvažiuosi?

- Atvažiuosiu, - atsakė Ričardas ir padėjo ragelį.

Kelias minutes jis liko sėdėti savo kabinete už stalo, žiūrėdamas į Ramųjį vandenyną. Pora vaikėzų kairėje jodinėjo ant banglenčių, nes bangos šiandien buvo ne plaukimui.

Brangus "L.E.D." kvarcinis laikrodis, įrašų firmos dovana, rodė, kad dabar yra 1985 metų gegužės dvidešimt aštunta diena, 17:09. Ten, iš kur skambino Maikas, bus trim valandom vėliau. Jau tamsu. Per kūną nubėgo šiurpulys - reikia judintis. Pirmiausia, žinoma, jis uždėjo plokštelę. Net nežiūrėjęs, tiesiog aklai ištraukė vieną iš tūkstančių, sustatytų lentynėlėse. Rokenrolas buvo dalis jo gyvenimo kaip ir Balsai: Ričiui joks darbas nesisekė, jei negrojo muzika, ir kuo garsiau, tuo geriau. Pasirodė, kad jam pakliuvo "Motown retrospectie". Marvinas Gajus, vienas iš to Lavonų orkestro, kaip Ričis vadino, naujokų, traukė "Girdėjau gandus".

"Oooh-hoo, lažinuos, tau įdomu, iš kur aš sužinojau..."

- Neblogai, - pasakė Ričis. Net šyptelėjo. Iš tikro viskas yra blogai, net išmušė jį iš vėžių, bet Ričis jautė galėsiąs viską sutvarkyti. Ramiai.

Ir jis ėmė ruoštis namo. Vieną akimirką pasijautė lyg būtų miręs, bet paskui gavęs galimybę sutvarkyti paskutinius reikalus... jau nekalbant apie savo paties laidotuves. Ričiui atrodė, kad tuos reikalus jis tvarko puikiai. Jis pabandė susirasti kelionių biuro agentę, kurios paslaugomis visad naudojosi, beveik įsitikinęs, jog ji dabar pakeliui namo. Bet, savo nuostabai, rado. Išklausiusi jo pageidavimą moteris paprašė penkiolikos minučių.

- Esu skolingas tau, Kerole, - pasakė Ričardas. Per paskutinius trejus metus jie perėjo nuo misterio Tozijerio ir mis Fini prie Ričio ir Kerolės, - baisiai draugiška prisiminus, jog jie taip ir nesusitiko akis į akį.

- Gerai, tada susimokėk. Gali pakalbėti Kinkiu Lagaminu su manimi?

Net nesusimąstęs - jei stabteli paieškoti Balso, jo taip ir nesurasi - Ričis pasakė:

- Kinkis Lagaminas, seksualusis buhalteris, jūsų paslaugoms. Pas mane anądien atėjo bičiulis, norėjęs sužinoti, kas yra blogiausia susirgus AIDS, - jo balsas nukrito, pagreitėjo, pasidarė linksmas, gyvas - tipiškas amerikiečio balsas, nors vaizduotėje kėlė vyruko iš Britų kolonijos įvaizdį, tiek pat simpatiškų, kiek pižoniškų manierų. Ričis visiškai nenutuokė,

kas iš tikro buvo Kinkis Lagaminas, bet jis visada jo vaizduotėje buvo "Esquire" skaitytojas su baltu kostiumu ir gėrimų aukštose taurėse, kvepiančių kokosiniu šampūnu, mėgėjas. - Pasakiau iškart: paaiškinti motinai, kaip gavai jį nuo haitietės. Iki pasimatymo, aš, Kinkis Lagaminas, seksualusis buhalteris, sakau jums: "Paimki manąją vizitinę, jei mėgsti lakti užpiltinę".

Kerolė Fini sužvengė:

- Klasė! *Aukščiausia klasė!* Mano draugas sako, kad va šitaip, paprastai, negalima sušnekėti, kad turi būti kažkokie garso filtrai ar dar kas nors...

- Tiesiog talentas, brangioji, - pasakė Ričis. Kinkis Lagaminas išnyko. Prakalbo V.S.Fildsas, su cilindru, raudona nosimi ir golfo krepšiu. - Aš taip prikimštas talentų, jog turiu užsikamšyti visus kūno plyšius, kad jis tiesiog neištekėtų kaip... na, tiesiog neištekėtų.

Moteris vėl užsikvatojo, o Ričis užsimerkė. Pradėjo mausti galvą.

- Būk gerutė, pažiūrėk, ką gali padaryti, gerai? - paklausė jis vis dar kaip V.S.Fildsas ir padėjo ragelį su jos juoku.

Dabar reikėjo vėl tapti savimi, o tai nelengva - su metais darėsi vis sunkiau. Lengviau būti drąsuoliu, kai esi kas kitas.

Jis bandė susirasti porą gerų batų, bet apsigalvojęs pradėjo autis sportinius batelius, ir tada vėl suskambo telefonas. Skambino Kerolė Fini, apsisuko per rekordinį laiką. Ričis pajuto poreikį atsiliepti Bufordo Bučkio balsu, bet apsigalvojo. Agentė sugebėjo gauti jam pirmą klasę "American Airlines" tiesioginiu reisu į Bostoną. Jis išskrenda iš Los Andželo 9:03 vakaro ir pasiekia Loganą apie penktą ryt ryte. "Delta" 7:30 nuskraidins iš Bostono į Bengorą Meine. Jis būsiąs ten po aštuonių dvidešimt. Nuo tarptautinio aerouosto Bengore iki Derio vos dvidešimt šešios mylios, ten jį nuveš limuzinas.

"Tik dvidešimt šešios mylios? - pagalvojo Ričis. - Tik tiek, Kerole? Na, gali būti, myliomis bent jau. Bet tau ir įsivaizduoti būtų sunku, kaip toli iki Derio iš tikro; man ir pačiam sunku. Bet, gerasis Dieve, Dieve tu mano, aš tai išsiaiškinsiu".

- Kambario ieškoti nebandžiau, nes nesakei, kiek norėsi ten apsistoti, - pasakė ji. - Ar...

- Ne, palik tai man, - pertraukė Ričardas, ir tada Bufordas Bučkis nugalėjo. - Tu saldainiukas, balandėle, aukščiausia klasė.

Jis išjungė pokalbį juokui nenutilus - jis visada palikdavo juos juokiantis - ir surinko Meino informacijos numerį: 207-555-1212. Reikėjo "Derio" viešbučio telefono. Viešpatie, viskas grįžta. Kiek metų jis negalvojo apie Derį? - dešimt? dvidešimt? gal net dvidešimt penkerius? Keista, bet Ričis labiausiai linko prie paskutinio varianto, ir jeigu Maikas nebūtų paskambinęs, vargu ar išvis kada būtų jį prisiminęs. O buvo laikai, kai jis ėjo pro tą didžiulę raudoną plytų krūvą kas dieną. Ir ne kartą teko pro ją bėgti lipant ant kulnų Henriui Bauersui, Raugui Haginsui ir tam kitam griozdui - Viktorui - kokia ten jo pavardė? Jie vijosi ir rėkalojo visokias šlykštynes, kaip antai: "Pagausim tave, kiauliasnuki! Avigalvi! Saugokis, keturaki pede!" Ar jiems pavyko jį pagauti?

Dar nespėjus Ričiui prisiminti, telefonistė klausė miesto.
- Deris.
Deris! Dieve mano! Net šitą vardą buvo keista tarti po tiek metų, rodės, bučiuoji senieną.
- Ar turite "Derio" viešbučio numerį?
- Minutėlę, sere.
Ne. Neturės. Nušluotas per miesto atstatymo programą. Paverstas "Briedžių užeiga", "Kėglbanu" arba "Video-Arkada". O gal supleškėjęs iki pamatų vieną naktį, kai koks girtas batų pirklys užmigo su cigarete. Viskas, nėra, Riči - kaip ir akinių, kurie visad užkliūdavo Henriui Bauersui. Kaip ten dainuoja Springstinas? Šlovingas dienas... nusinešė mergytė akyse. Kokia mergytė? Na jau, Bevė, žinoma. Bevė...
Gal ir pakeistas, bet viešbutėlis, matyt, išliko, nes abejingas roboto balsas ragelyje pasakė: "Numeris... 9...4...1...8...2...8...2. Kartoju, numeris...
Bet Ričis įsiminė jį iš pirmo karto. Kaip malonu užtildyti tą monotonišką balsą padėjus ragelį - visai nesunku įsivaizduoti sferišką informacijos monstrą, palaidotą giliai žemėje, monstrą pilnomis rankomis kniedžių, jungiantį tūkstančius telefonų tūkstančiais sujungtų chromo čiuptuvėlių - "Spaidžio keršto" versija pagal Ma Belą, daktaras Aštuonkojis. Kasmet pasaulis, kuriame gyveno Ričis, vis labiau panėšėjo į milžinišką elektronika užkimštą namą, kuriame nelengva kaimynyste dalijosi skaitmeniniai vaiduokliai ir žmogiški sutvėrimai.
Vis dar stovi, perfrazavus Polą Saimoną, vis dar stovi po šitiek metų.
Jis surinko viešbučio, kurį paskutinį kartą matė per vaikiškus akinius kauliniais rėmeliais, numerį. Tai buvo fatališkai lengva. 1-207-941-8282. Ričis prispaudė ragelį prie peties, žiūrėdamas pro panoraminį kabineto langą. Banglentininkai dingo, vietoj jų lėtai vaikštinėjo susikibusi rankomis porelė. Iš jos išeitų nuostabus plakatas Kerolės Fini kelionių agentūrai, tokia jau tobula. Jei abu nebūtų su akiniais.
Pagausiu, šunsnuki! Sutrupinsiu tau akinius!
Krisas, staiga išspjovė atmintis. Jo pavardė buvo *Krisas. Viktoras Krisas.*
O Dieve, kam jam to, po šitiek metų; tačiau tai neatrodė visai nereikšminga. Kažkas darėsi ten, po skliautais, ten, kur Ričis Tozijeris saugojo asmeninę "Auksinių senienų" kolekciją. Vėrėsi durys.
Tik ten ne įrašai, tiesa? Ten tu jau ne Ričis Tozijeris, populiarusis "KLAD" didžėjus ir ne Tūkstančio balsų žmogus, ar ne? Ir veriasi... na, ne visai durys, juk taip?
Ričardas bandė nuginti šitas mintis.
Reikia prisiminti, kad gerai. Gerai man, tau ir Ričiui Tozijeriui. Na, gali surūkyti cigaretę.
Jis metė rūkyti prieš ketverius metus, bet vieną cigaretę galima.
Ten ne įrašai, o lavonai. Giliai juos užkasei, bet kažkoks neaiškus žemės drebėjimas ima spjaudyti juos į paviršių. Ten tu ne Ričis Juosta, o tik Keturakis Ričis su savo draugeliais, ir tau taip baisu, kad kiaušai virsta vynuogių želė. Ten ne durys ir jos ne atsiveria. Ten kriptos, Riči. Jos

girgždėdamos atsidaro, ir vampyrai, kuriuos laikei mirusiais, vėl iškyla į viršų.

Cigaretę, tik vieną vienintelę. Net ir Karltonas užsirūkytų, dėl Dievo meilės.

Pagausiu, keturaki! Priversiu suėsti tą sumautą kuprinę!

- Viešbutis, - pasigirdo vyro balsas jankio intonacija; jis nukeliavo per visą Naująją Angliją, Vidurio vakarus, pro Las Vego kazino, kad pasiektų Ričio ausį.

Jis paklausė to balso, ar negalėtų užsakyti keleto kambarių nuo rytdienos. Vyriškis atsakė teigiamai ir pasiteiravo, kokiam laikui.

- Negaliu pasakyti. Aš turiu... - Ričis minutei nutilo.

Ką gi jis turi iš tikrųjų? Mintyse matė berniuką su languotu knygų krepšeliu, sprunkantį nuo žiaurių paauglių; matė berniuką su akiniais, liesutį, išblyškusiu veidu, kuris taip ir rėkė pro šalį einančiam niekšui: "Trenk man! Nagi, vožk! Štai mano lūpos! Priklijuok jas prie dantų! O štai nosis! Sumalk, kad tekėtų, jei gali! Šerk į ausį, kad atviptų it kopūstlapis! Prakirsk antakį! Čia smakras, kirsk, kiek ranka neša! O štai mano akys, tokios didžiulės žydros akys po šitais šlykščiais stiklais, raginiais rėmeliais, kurių viena kojelė pritvirtinta pleistru. Sudaužyk akinius! Įvaryk vieną šukę į akį ir užmerk ją amžiams! Kokio velnio!"

Ričis užsimerkė ir ištarė:

- Matot, Deryje turiu reikalų. Nežinau, kiek truks derybos. Kaip dėl trijų dienų su galimybe prasitęsti?

- Galimybe prasitęsti? - abejodamas pakartojo klerkas, ir Ričardas kantriai laukė, kol jis suvirškins tą frazę. - A, supratau! O taip, gerai!

- Ačiū, ir aš... a... tikiuosi, kad galėsite už mus balsuoti lapkritį, - pasakė Džonas Kenedis. - Žakė nori... a... sukurti... a... Ovalųjį kabinetą, o aš gavau darbą, susijusį su mano... a... broliu Bobiu.

- Misteri Tozijeri?

- Taip.

- Gerai... kažkas buvo keletą sekundžių įsijungęs į mūsų liniją.

"Toks vienas senas krienas iš SLP, - pagalvojo Ričis. - Senos lavonų partijos, jeigu neaišku. Tau nėra ko dėl to rūpintis". Šiurpulys vėl jį nukrėtė, ir Tozijeris desperatiškai pakartojo sau: "Viskas gerai, Riči".

- Girdėjau, - pasakė jis. - Taip, matyt, blogai sujungė. Tai kaip dėl tų kambarių?

- O, jokių problemų, - paskubėjo atsakyti klerkas. - Mes čia, Deryje, vieninteliai, bet turistų antplūdžiu nesiskundžiame.

- Tikrai?

- O taip, - patvirtino viešbučio tarnautojas, ir Ričis vėl sudrebėjo. Ir tą jau buvo pamiršęs, tą šiaurinės Naujosios Anglijos "taip" tarimą.

"Pagausim, suski!" - suriko vaiduokliškas Henrio Bauerso balsas, ir Ričis pajuto, kaip viduje gergždėdamos veriasi vis naujos kriptos; smarvė, kurią jis užuodė, buvo ne sutrūnijusių kūnų, o sutrūnijusių prisiminimų - ir tai buvo dar blogiau.

Jis padiktavo viešbučio klerkui savo "American Express" numerį ir padėjo ragelį. Tada paskambino Stivui Kovalui, "KLAD" programų direktoriui.

- Kas nutiko, Riči? - paklausė Stivas. Paskutinis reitingas parodė, kad "KLAD" įsitaisė kanibališkos Los Andželo roko rinkos viršuje, ir nuo to laiko gera nuotaika nepaliko Kovalo; ačiū Dievui už tą mažą malonę.

- Dar pasigailėsi, kad paklausei, - pasakė Ričis. - Nešu kudašių.

- Kudašių?.. - Stivo balse pasigirdo nepasitenkinimo gaidelės. - Gal aš tavęs nesupratau?

- Pakuoju lagaminus. Aš išvykstu.

- Ką reiškia "išvykstu"? Pagal tvarkaraštį prieš mano akis tu rytoj eteryje nuo dviejų iki šešių vakaro kaip visada. Be to, tu imi interviu iš Klarenso Klemonso ketvirtą. Pažįsti Klemonsą, Riči? Tas iš "Prieik ir dėk, bose".

- Klemonsas gali pakalbėti su Maiku O'Hara.

- Jis nenori kalbėtis su Maiku, Riči. Ir su Bobiu Raselu. Ir manimi. Klarensas yra karštas Bufordo Bučkio ir Vajato Bandito fanatas. Jis trokšta pasiplepėti su tavimi, bičiuli. O aš nejaučiu jokio noro matyti tą sušiktą dviejų šimtų penkiasdešimties svarų saksofonistą, kurį jau kartą sukalė siautėjanti profesionalų futbolo komanda, savo studijoje.

- Nemanau, kad tai guli jam ant sąžinės, - pasakė Ričis. - Juk čia Klarensas Klemonsas, o ne Keitė Mun.

Ragelyje stojo pauzė. Ričardas kantriai laukė.

- Nesakyk, kad rimtai, - pagaliau ištarė Stivas. Balsas buvo liūdnas. - Nebent ką tik mirė motina arba reikia pjauti smegenų auglį, - visa kita grašio neverta.

- Turiu išvažiuoti, Stivai.

- Tavo mama susirgo? Ar, neduok Dieve, mirė?

- Palaidojau ją prieš dešimt metų.

- Tai smegenų auglys?

- Net ne užpakalio.

- Čia visai nejuokinga, Riči.

- Žinoma.

- Tampai liūtą už ūsų, ir man tas nepatinka.

- Man irgi, bet turiu važiuoti.

- Kur? Kodėl? Dėl ko? Paaiškink man.

- Man paskambino. Kai kas iš senų laikų. Kitoje vietoje. Nes kažkas atsitiko. Aš buvau pažadėjęs. Mes visi pažadėjome grįžti, jei kai kas prasidės iš naujo. Ir atrodo, kad prasidėjo.

- Apie kokį "kai ką" tu kalbi, Riči?

- Geriau jau neaiškinsiu. - "Tu palaikysi mane bepročiu, jei pasakysiu tiesą: aš neprisimenu".

- Tai kada tu davei tą įžymųjį pažadą?

- Seniai. 1958-ųjų vasarą.

Stojo ilga pauzė, Stivas Kovalas bandė suvokti, ar Ričis Juosta, kitaip Bufordas Bučkis, kitaip Vajatas Banditas ir t.t. vedžioja jį už nosies, ar jam psichika sutriko.

- Tada tu buvai visai vaikas, - niūriai ištarė Stivas.

- Vienuolikos. Ėjo dvylikti.

Vėl pauzė. Ričardas buvo kantrus.

- Gerai, - pasakė direktorius. - Perstumdysiu tvarkaraštį - pakeisiu tave Maiku. Galėčiau paskambinti Čakui Fosteriui, padaryti keletą pakeitimų, jeigu pavyks sužinoti, kokiame kinų restorane jis įstrigo. Padarysiu tai todėl, kad mes seniai pažįstami. Tik nesitikėk, jog pamiršiu šitą kiaulystę, Riči.

- Baik, - pasakė Ričis. Galva rimtai įsiskaudėjo. Jis žino, ką daro, negi Stivui taip neatrodo? - Man reikia keleto dienelių, tik tiek. Galima pagalvoti, kad pridirbau ant Federalinės ryšių komisijos leidimo.

- Keletą dienelių - kam? Eržilų sąskrydžiui "Fols" bordelyje Šiaurės Dakotoje arba Pusihemp Sityje, Vakarų Virdžinijoje?

- O man rodos, kad tas bordelis Arkanzase, biče, - pastebėjo Bufordas Bučkis balsu kaip iš statinės, bet Stivo dabar jau niekas negalėjo pralinksminti.

- Todėl, kad pažadėjai būdamas vienuolikos? Dėl Dievo meilės, ko verti vaikų pažadai! Bet tai ne viskas, Riči, ir tu tai supranti. Čia ne draudimo kompanija ir ne advokatų kontora. Čia šou biznis, kad ir koks smulkus jis būtų, ir tu velniškai gerai tą žinai. Jei būtum perspėjęs prieš savaitę, dabar aš laikyčiau ragelį viena ranka, o kitoje - "Mailantos" butelį. Tu spendi mane į kampą ir puikiai tai supranti, todėl neerzink manęs tokiais paistalais!

Stivas kone rėkė, ir Ričardas užsimerkė. "Aš to nepamiršiu", - pažadėjo jam Stivas, jis tuo ir pats neabejojo. Bet jis taip pat sakė, jog vaikai nieko rimtai nežada, ir smarkiai klydo. Ričis negalėjo prisiminti to pažado, - nelabai ir norėjo prisiminti, - bet jis buvo kaip niekad rimtas.

- Stivai, aš privalau.

- Aha. Jau sakiau, kad išsiversiu kaip nors. Tad pirmyn. Į kelią, turiste.

- Stivai, tai tu...

Bet Kovalas jau padėjo ragelį. Ričis padarė tą patį. Žengus keletą žingsnių, telefonas vėl sučirškė, ir net nepakėlęs ragelio jis žinojo, kad ten Stivas, persiutęs kaip niekad. Kalbėti su juo tokios nuotaikos nebuvo protingiausia išeitis. Todėl Ričardas nutraukė telefono skambutį pasukęs jungiklį dešinėn.

Jis užlipo į viršų, išsitraukė du lagaminus iš spintos ir prigrūdo juos drabužių: džinsų, marškinių, trumpikių, kojinių. Tik vėliau jam ateis į galvą, kad jis susikrovė vien vaikiškus rūbus. Tada Tozijeris nunešė lagaminus į apačią.

Ant mažojo kambario sienos kabojo juodai balta Anselo Adamso fotografija iš "Big Sur". Ričis pasuko ją ant slaptų vyrių, atidengdamas cilindrinį seifą. Atrakinęs jį, vyras įkišo ranką į popierius: čia namas, balansuojantis ant sugriuvimo ribos, dvidešimt akrų miško Aidahe, paketas akcijų. Jis nusipirko akcijų, matyt, impulsyviai; jo brokeris, pamatęs jas, susiėmė už galvos, bet akcijos visus tuos metus nuolat kilo. Ričis kartais nustebdavo pagalvojęs, kad jis beveik - ne visai, o beveik - turtuolis. Rokenrolo... ir Balsų dėka, žinoma.

Namas, akrai, akcijos, draudimo polisas, net jo testamento kopija. "Gijos, pririšančios tave prie gyvenimo", - pagalvojo jis.

Staiga jį apėmė laukinis impulsas pakurti visą šitą prakeiktą "kodėl", "kaip", "šio sertifikato savininkas turi teisę" rinkinį. Dabar jis tą gali. Popieriai, saugoti seife, prarado bet kokią reikšmę.

Ir tada Ričį sukaustė pirmas tikras siaubas supratus, kaip lengva praūžti gyvenimą. Kaip klaiku. Prikiši žiebtuvėlį prie to, ką rankioji po kruopelytę visą gyvenimą, ir paleidi dūmais. Paprasta. Supleškini ir neši kudašių.

Už popierių, tų tolimų pinigų giminaičių, slėpėsi tikras turtas. Gryni. Keturi tūkstančiai dolerių dešimtinėmis, dvidešimtinėmis ir penkiasdešimtinėmis.

Kimšdamas juos į džinsų kišenę, Tozijeris mąstė, ar galėjo jis pagalvoti ką nors, kraudamas pinigus čia - vieną mėnesį penkiasdešimt, kitą - šimtą dvidešimt, trečią gal tik dešimt. Žiurkės pinigai. Pinigai kailiui išnešti.

- Ei, tai baisu, - ištarė jis nesuvokdamas, kad kalba balsu. Ričis tuščiai įsmeigė žvilgsnį į pliažą. Ten dabar tuščia, nei banglentininkų, nei jaunavedžių (jei jie tokie buvo).

Ach, taip, viskas grįžta. Pameni Stenlį Urisą, pavyzdžiui? Prisiekiu savo kailiu... Prisimeni, sakydavom taip, ir ta frazė atrodė baisiai šauni. Šiknius Stenlis, taip jį šaukė dideli vaikai. "Ei, Šikniau! Ei, tu, sumautas Kristaus žudike! Kur trauki? Pažaisti su pedalu?"

Ričardas užtrenkė seifo duris ir užstūmė paveikslą į vietą. Kada jis paskutinį sykį prisiminė Steną Urisą? Prieš penkerius, dešimt, dvidešimt metų? Ričis išsikėlė su šeima iš Derio 1960-ųjų pavasarį, ir kaip greitai išbluko visi tie veidai, tų apgailėtinų nevykėlių tuntas su klubu Barense,* - keistas pavadinimas tai neįžengiamai per bruzgynus vietovei. Apgaudinėdami save, kad žaidžia džiunglių keliautojus, jūreivius, išsikėlusius Ramiojo vandenyno atole, užtvankos statytojus, kaubojus, kosmonautus nežinomoje planetoje, jie - nėra ko apsimetinėti - slėpėsi. Slėpėsi nuo didelių vaikų. Slėpėsi nuo Henrio Bauerso, Viktoro Kriso, Raugo Haginso ir kitų. O kas įėjo į tų nevykėlių komandą? Stenas Urisas su žydiška knabe, Bilas Denbras, kuris negalėjo ir žodžio ištarti (tik "Silveri") nemikčiodamas, kad varė tave iš proto, Beverlė Maš su savo mėlynėmis ir cigaretėmis palaidinės rankovėse, Benas Henskomas, toks storas, kad atrodė žmogiška Mobio Diko versija, ir Ričis Tozijeris su savo storais stiklais, vien "A" pažymiais ir protingu veidu, tiesiog prašančiu naujo pavidalo. Ar buvo žodis, kuriuo juos visus galėjai pavadinti? O taip. Visada. Šiuo atveju - šiukšlės.

Kaip viskas grįžta, vėl viskas grįžta... Dabar Ričis stovėjo savo kabinete ir drebėjo lyg išvytas į audrą šunytis. Drebėjo ne todėl, kad prisiminė draugus, su kuriais bėgdavo. Prisiminė dalykus, apie kuriuos negalvojo ilgus metus, nors jie glūdėjo čia pat, paviršiuje.

Kruvinus dalykus.

---

* Angl. Barrens - dykynė.

Tamsą. Kažkokią tamsą.

Namą Neibolto gatvėje ir Bilo riksmą: "Tu n-nužudei mano brolį, ni-ni-niekše!"

Jis prisiminė? Taip, užtektinai, kad daugiau nesinorėtų, prisiekiu savo kailiu.

Šiukšlių, išmatų smarvę ir dar kažkokį kvapą. Užvis baisesnį. Tai dvokė pabaisa, dvokė TAS, ten apačioje, tamsoje po Deriu, kur dundėjo mašinos. Jis prisiminė Džordžą...

To pasirodė per daug, ir Ričardas puolė į tualetą, pakeliui užkliuvęs už kėdės ir vos nenuvirtęs. Tiksliau, beveik nuvirtęs. Jis nučiuožė slidžiomis plytelėmis iki unitazo ant kelių, tartum pašėlęs "breiko" šokėjas, įsikibo už kraštų ir išvertė visą skrandžio turinį. Bet pykinimas nesiliovė; staiga prieš akis stojo Džordžas Denbras, lyg vakar matytas, Džordžis, nuo kurio viskas ir prasidėjo, Džordžis, nužudytas 1957-ųjų rudenį. Jis mirė po potvynio; viena ranka buvo išplėšta iš peties; o Ričis užmūrijo visa tai savo atmintyje. Bet kartais tai nepadeda, taip, tokie dalykai kartais prasimuša į paviršių ir sugrįžta.

Spazmai baigėsi, Tozijeris apgraibom surado svertą. Sušniokštė vanduo, ir pavakarių gabalai išnyko skylėje.

Kanalizacijos vamzdžiuose.

Kanalizacijos vamzdžių tamsoje ir smarvėje.

Ričardas nuleido dangtį, padėjo ant jo kaktą ir pravirko. Verkė pirmąkart po motinos mirties 1975-aisiais. Paskui negalvodamas pakišo delnus po akimis ir ant jų išslydo ir liko blizgėti kontaktinės linzės.

Po keturiasdešimties minučių, išvalęs skrandį ir šiek tiek apsišvarinęs, Ričis sumetė lagaminus į savo "MG" bagažinę ir išvarė automobilį iš garažo. Temo. Jis pažvelgė į namą su naujais želdiniais, pliažą, vandenį (blyškų smaragdą, nuskeltą geltonos kranto aukso juostos). Į jo širdį įsėlino įsitikinimas, kad visa tai jis mato paskutinį kartą, kad jis tik keliaujantis lavonas.

- Dabar važiuosim namo, - sušnibždėjo sau Ričis Tozijeris. - Važiuosim namo, tepadės man Viešpats.

Jis įjungė pavarą ir pajudėjo dar kartą nusistebėjęs, kaip lengva buvo įveikti tą netikėtą įtrūkį, kurį žmonės vadina solidžiu gyvenimu, kaip lengva nužengti į tamsą, išplaukti iš žydrynės į juodumą.

Iš žydrynės į juodumą, taip, kaip tik taip. Kur gali tykoti bet kas.

3

Benas Henskomas geria

Jeigu tą 1985-ųjų gegužės 28-osios vakarą norėtumėt surasti žmogų, "Time" žurnalo pavadintą "galbūt perspektyviausiu jaunu Amerikos architektu", tektų važiuoti į vakarus nuo Omahos, Valstijų sienos link. Pasukę į Svedholmą 81-ąja autostrada, nuvyktumėt į jo centrą. Ten pasuktumėt į 92-ąją autostradą ties Bakio užkandine ("Kepti viščiukai - mūsų

specializacija!”), o išvažiavę už miesto laikytumėtės 63-iojo kelio, kuris kaip styga jungia atokų Gatliną ir Hemingford Houmą. Svedholmo centras, lyginant su pastaruoju, atrodo tikras Niujorkas; čia buvo tik aštuoni pastatai - penki vienoje, trys kitoje kelio pusėje. Ten stovėjo Klino Kato kirpykla (lange geltonavo lygiai penkiolikos metų senumo užrašas: “JEI ESI HIPIS, PASIIEŠKOK KITOS KIRPYKLOS”), senų filmų kino teatras. Ten buvo Nebraskos namų savininkų banko skyrius, 76-oji degalinė, “Reksalo” vaistinė ir valstybinė žemės ūkio padargų ir metalo dirbinių parduotuvė - vienintelė, kuri pusėtinai sukosi miestelyje.

Ir šitos niūrios gatviūkštės gale, kiek atokiau nuo kitų namų, kaip parijas ant dykynės krašto ilsėjosi pagrindinė pakelės užeiga “Raudonasis ratas”. Jeigu jau nusigavote taip toli, negalėsite nepastebėti neasfaltuotoje aikštelėje 1968 metų “Kadilako” su atsidarančiu viršumi ir dviem antenom užpakalyje. Vietoj automobilio numerių buvo tiesiog parašyta: “BENO KADIS”. O viduje, įėję, prie baro rastumėte jauną ištįsusį ir įdegusį vyrą su lengvais marškiniais, išblukusiais džinsais ir kareiviškais batais. Apie akis galėjote įžiūrėti mažas raukšleles - daugiau niekur. Jis atrodė bent dešimčia metų jaunesnis negu iš tikrųjų, t.y. trisdešimt aštuonerių.

- Sveiki, misteri Henskomai, - pasakė Rikis Li, dėdamas popierinę servetėlę ant baro, kai Benas atsisėdo. Rikis atrodė kiek nustebęs; taip ir buvo. Šitas klientas pirmąkart pasirodo “Rate” vidury savaitės. Benas reguliariai atvažiuodavo penktadienio vakarais išgerti porą bokalų alaus, o šeštadienį - keturių ar penkių; ir visada pasiteiraudavo apie tris Li berniukus. Po apsilankymo visad likdavo penki doleriai arbatpinigių. Iš profesionalios ir asmeninių interesų pusės žiūrint, jis nebuvo mėgstamiausias Rikio Li klientas. Dešimt dolerių per savaitę (ir penkiasdešimt po kiekviena tuščia taure per Kalėdas) buvo puiku, bet gera vyriška kompanija reiškė daugiau. Įdomi kompanija visada retenybė, o skylėje kaip ši, kurioje kalba aukščiau primityviausio lygio nepakyla, ji pasitaikydavo rečiau negu višta su dantimis.

Nors Henskomo šaknys buvo Naujojoje Anglijoje, o baigė Benas Kalifornijos koledžą, kažkuo jis priminė ekstravagantišką teksasietį. Rikis Li laukė Beno Henskomo penktadieninių ir šeštadieninių vizitų, nes per tuos metus įsitikino, kad juo verta pasitikėti. Misteris Henskomas gali statyti dangoraižį Niujorke (ten jau stovi trys jo statyti labiausiai išgarsėję mieste statiniai), naują meno galeriją Redondo Byče ar prekybos centrą Solt Leik Sityje, bet kiekvieną penktadienį tarp aštuonių ir pusės dešimtos vakaro atsidarydavo durys iš aikštelės pusės, ir įžengdavo Benas, tartum būtų gyvenęs kitame miestelio gale ir nusprendęs užsukti, nes televizorius nieko gero nerodo. Jis turėjo asmeninį lėktuvėlį ir nusileidimo juostą savo fermoje Džankinse.

Prieš dvejus metus jis dirbo Londone: iš pradžių projektavo, paskui prižiūrėjo naujo “BBC” ryšių centro statybą. Tas pastatas ir dabar karštai aptarinėjamas britų spaudos (“Guardian”: “Tikriausiai pats gražiausias statinys Londone per paskutinį dvidešimtmetį”, “Mirror”: “Mano uošvienės veidas, šlykštesnio dalyko nesu matęs”). Kai misteris Henskomas ap-

siėmė tą darbą, Rikis Li pagalvojo: “Na, kada nors vėl pamatysiu. O gal visai mus pamirš”. Ir tikrai, penktadienį, po išvykimo į Londoną, Benas Henskomas nepasirodė, nors Rikis Li pagavo save žvilgčiojant į duris tarp aštuonių ir pusės dešimtos vakare. “Taip, kada nors vėl jį pamatysiu. Galbūt”. Kada nors atėjo kitą vakarą. Ketvirtis po devynių atsidarė durys, ir lengva eisena įžengė Benas su džinsais ir sportiniais marškinėliais, apsiavęs vis tuos pačius nepakeičiamus batus, lyg būtų grįžęs iš gretimo miestelio. Ir kai Rikis Li beveik džiugiai sušuko: “Ei, misteri Henskomai! Jėzau! Ką jūs čia veikiate?”, misteris atrodė šiek tiek nustebęs, tartum jo pasirodymas visai neturėtų būti keistas. Ir tai buvo ne vienintelis kartas; Benas grįždavo kiekvieną šeštadienį per tuos dvejus metus, kai dirbo su “BBC”. Išskrisdavo iš Londono vienuoliktą ryto “Konkordu”, pasakojo jis sužavėtam Rikiui, būdavo “Kenedžio” oro uoste Niujorke po dešimties penkiolika - keturiasdešimt penkiom minutėm anksčiau negu išvykdavo iš Londono pagal laikrodį (“Dieve mano, ot kelionė laiku!” - sakė nudžiugintas Rikis). Ten jo laukė limuzinas, kuris nugabendavo į “Teterboro” oro uostą Niū Džersyje mažiau kaip per valandą. Benas be vargo sėsdavo už savo lėktuvėlio vairo prieš dvyliktą ir nusileisdavo Džankinse pusę trijų. Jeigu važiuoji pakankamai greitai į vakarus, sakė jis baro šeimininkui, diena atrodys be galo. Porą valandėlių nusnaudęs, valandą skirdavo pokalbiui su darbų vykdytoju, kitą - su sekretore. Tada pavalgydavo vakarienę ir atvažiuodavo į “Raudonąjį ratą” valandai pusantros. Visada ateidavo vienas, visada sėsdavosi už baro, o išeidavo irgi vienas, nors, Dievas mato, šitoje Nebraskos dalyje atsirastų šimtai moterų, kurios būtų laimingos numauti jam kojines. Grįžęs į savo fermą, Benas pamiegodavo šešias valandas, ir viskas prasidėdavo iš naujo, tik į kitą pusę. Dar nepasitaikė Rikiui kliento, kuriam nepadarytų įspūdžio šita istorija. “Gal jis gėjus”, - pasakė kartą viena moteris. Rikis Li metė į ją žvilgsnį, įvertinantį rūpestingai sušukuotus plaukus, dailiai pasiūtus drabužius (su modeliuotojo etiketėmis, aišku), auskariukus su deimantais ir veido išraišką, ir nusprendė, kad ji iš Rytų, veikiausiai iš Niujorko, o čia trumpam atvažiavo pas gimines ar seną mokyklos draugę ir negali sulaukti dienos, kada grįš namo. “Ne, - atsakė šeimininkas. - Misteris Henskomas ne žydrasis”. Moteris išsitraukė pakelį “Doral” cigarečių iš rankinuko ir suspaudė vieną ryškiai raudonomis lūpomis, kol jis prideginėjo. “Iš kur jūs žinote?” - paklausė moteris šypteldama. “Žinau, ir viskas”, - atsakė Rikis. Ir tikrai žinojo. O jai norėjo pridurti: “Man atrodo, kad jis velniškai vienišas žmogus, vienišiausias, kokį man teko pažinoti”. Bet taip ir nepasakė to šitai niujorkietei, kuri žiūrėjo į jį, lyg jis būtų atrodęs naujo žavių žmonių tipo atstovas.

Šį vakarą misteris Henskomas atrodė pablyškęs ir kiek išsiblaškęs.

- Sveikas, Riki, - pasakė jis sėsdamasis ir ėmė studijuoti savo rankas.

Rikis Li žinojo, kad architektas ketina praleisti kitus šešis ar aštuonis mėnesius Kolorado Springse, prižiūrėti kultūrinio centro - išsikėtojusio šešių pastatų komplekso, įsirėžiančio į kalną - statybos pradžią. “Kai jis bus baigtas, žmonės sakys, kad milžinų vaikas išmetė savo kaladėles ant laip-

tų, - sakė Benas baro šeimininkui. - Dalis tai tikrai, ir bus teisūs. Man rodos, atrodys neblogai. Čia didžiausias mano projektas, baisu net pradėti, bet turėtų išeiti neblogai".

Rikis Li įtarė, kad misterį Henskomą užpuolė scenos baimė. Tai nieko nuostabaus ir nieko blogo. Jei pasidarai per didelis, kad nepastebėtų, didesnę naštą gauni nešti. O gal kokią bacilą pasigavo. Dabar kaip tik siaučia visokios.

Jis paėmė bokalą nuo lentynėlės ir nutvėrė "Olimpijos" kranelį.

- Nereikia, Riki Li.

Rikis atsigręžė nustebęs, o kai Benas Henskomas pakėlė akis nuo savo rankų, dar ir išsigando. Nes misteris neatrodė išsigandęs populiarumo ar užkluptas viruso. Atrodė, kad jam ką tik smogė nokautuojantį smūgį ir jis vis dar negali susigaudyti kas.

Kažkas mirė. Jis nevedęs, bet kiekvienas turi šeimą. Kažkas iškeliavo pas Abraomą. Teprasmegsiu skradžiai žemę, jeigu ne taip.

Kažkas įmetė ketvirtį dolerio į grotuvą, ir Barbara Mandrel ėmė dainuoti apie girtuoklį vyrą ir vienišą moterį.

- Viskas gerai, misteri Henskomai?

Benas pažiūrėjo į Rikį Li akimis, kurios staiga dešimčia - ką ten, dvidešimčia - metų paseno, ir baro šeimininkas apstulbo supratęs, kad mato žylančius Henskomo plaukus. Anksčiau jis nebuvo pastebėjęs nė vienos žilos gijos architekto galvoje.

Henskomas šyptelėjo. Šypsena buvo klaiki, siaubinga. Lavono šypsena.

- Nemanau, Riki. Ne, sere. Ne šiandien. Išvis ne.

Rikis Li pastatė bokalą į vietą ir priėjo arčiau. Baras buvo tuščias, kaip kiekvieną pirmadienio vakarą, neprasidėjus futbolo sezonui. Daugiau dvidešimties žmonių nebūtum suskaičiavęs. Anė sėdėjo prie virtuvės durų ir žaidė su virėju kribidžą.

- Blogos naujienos, misteri Henskomai?

- Blogos, tas tiesa. Iš namų, - jis pažiūrėjo į Rikį. Pro Rikį.

- Man gaila tai girdėti, misteri.

- Ačiū.

Benas nutilo, ir Rikis Li jau ketino paklausti, ar negali kuo nors padėti, kai Henskomas ištarė.

- Kokį viskį turi, Riki?

- Visiems kitiems šitoje skylėje "Four Roses", - pasakė tas. - Bet jums - "Wild Turkey".

Architektas šyptelėjo.

- Būsiu dėkingas, Riki. Ir geriau atsinešk tą bokalą. Tada beliks jį pripilti "Wild Turkey".

- Pripilti? - apstulbo barmenas. - Viešpatie, man teks išnešti jus iš čia! "Arba iškviesti greitąją", - pagalvojo jis.

- Tik ne šiąnakt, - patikino Henskomas, - nemanau.

Rikis atidžiai pažiūrėjo į misterio akis, ieškodamas ten juoko kibirkštėlės, bet ir sekundės neprireikė, kad įsitikintų klydęs. Tad jis atsinešė bo-

kalą ir viskio butelį iš lentynėlės po baru. Butelio kakliukas ėmė kaukšėti į bokalo kraštą jam pilant. Rikis Li nusprendė, kad misteris Henskomas ne kas kitas, kaip grynas teksasietis: dar tokios viskio porcijos jis nepylė per visą gyvenimą, ir vargu ar teks.

Iškviesti greitąją, mulki tu. Po šitos dozės tu kviesi Parkerį su Vatersu iš Svedholmo su katafalku.

Ir vis dėlto, jis baigė pilti ir pastatė bokalą priešais Henskomą; Rikio tėvas kartą sakė, kad jeigu žmogus sveiko proto, atneši jam tai, už ką jis moka, nesvarbu, myžalai tai ar nuodai. Rikis nežinojo, ar geras tas patarimas, bet aišku viena: jeigu laikai barą duonai kasdieninei, tas patarimas gelbsti nuo nesveiko noro knaisiotis savo sąžinėje.

Henskomas susimąstęs nužvelgė dramblio dozę ir paklausė:

- Kiek aš skolingas už šitą porciją, Riki Li?

Šeimininkas lėtai papurtė galvą, nepakeldamas akių nuo viskio, kad nereikėtų susitikti su tuo giliu, veriančiu žvilgsniu.

- Nieko, - atsakė jis. - Vaišinu.

Benas vėl nusišypsojo, šįkart natūraliau.

- Ką gi, dėkui, Riki. Dabar parodysiu tau kai ką, ko išmokau 1978-aisiais Peru. Dirbau su vaikinu, vardu Frenkas Bilingsas - buvau jo dubleris, taip sakant. Frenkas, manau, buvo geriausias architektas pasaulyje. Jis susirgo karštlige, gydytojai išbandė milijardą visokiausių antibiotikų, bet niekas negelbėjo. Taip ir sudegė per dvi savaites. Tai, ką parodysiu, išmokau iš indėnų, kurie dirbo prie to projekto. Vietinė samanė labai stipri. Ryji, malonu atrodo, paskui staiga pajunti, kaip gerklėje užsiplieskia fakelas. O indėnai geria ją kaip kokakolą ir mažai pamatysi girtų, juolab pagiringų. Niekad nebuvo progos išbandyti jų metodą pačiam. Tikiuosi padaryti tą šiąnakt. Atnešk man citrinos griežinėlių.

Rikis Li atnešė keturis ir gražiai sudėjo ant servetėlės šalia viskio stiklo. Henskomas pakėlė vieną, užvertė galvą, lyg ketindamas lašinti į akis vaistus, ir ėmė spausti citrinų sunką į dešinę šnervę.

- O Dieve švenčiausias! - šūktelėjo išsigandęs Rikis.

Sujudėjo Beno Adomo obuolys. Veidas paraudo... ir per skruostus barmenas pamatė riedant ašaras. Iš grotuvo dabar plyšojo "Spinners'ai" apie žmogų su elastiniu raiščiu. "O Viešpatie, nežinau, kiek galėsiu tai pakęsti", - dainavo jie.

Henskomas apgrabaliojo ranka barą, surado kitą citrinos griežinėlį ir išspaudė į kairę šnervę.

- Pakratysit kojas, - sušnibždėjo Rikis Li.

Benas numetė išspaustus citrinos griežinėlius ant baro. Akys pasruvo krauju, jis sunkiai šnopavo. Iš šnervių lašėjo skaidrios citrinos sultys ir tekėjo į lūpų kampučius. Henskomas pakėlė viskio bokalą ir nugėrė trečdalį. Pakraupęs užkandinės savininkas stebėjo, kaip juda Adomo obuolys.

Tas keistuolis dabar pastatė stiklą į šoną, dukart nusipurtė. Paskui pažiūrėjo į Rikį ir šyptelėjo. Akys jau nebebuvo raudonos.

- Atrodo, veikia taip, kaip sakė. Būni taip susirūpinęs savo sumauta nosimi, kad visai nejauti, kas teka tavo gerkle.

- Jūs išprotėjot, misteri Henskomai, - neišlaikė Rikis.
- Prisiekiu savo kailiu, - pasakė tas. - Pamenat šitą, Riki Li? Vaikystėj sakydavom: “Prisiekiu savo kailiu”. Ar sakiau kada, kad buvau storulis?
- Ne, sere, nesakėt, - išspaudė barmenas. Dabar jis buvo įsitikinęs, kad šitas misteris dėl savo galingo intelekto išėjo iš proto... arba laikinai susipyko su juo.
- Buvau tikras tešlius. Niekad nežaidžiau beisbolo ar krepšinio, visad pirmą pagaudavo per liestynes. Taip, buvau tikrai storas. Ir gimtajame miestelyje buvo tokie vaikėzai, kuriems aš nuolat užkliūdavau. Vienas iš jų - Redžinaldas Haginsas, nors visi vadino jį tiesiog Raugu. Taip pat Viktoras Krisas. Dar keletas. Visos tos kompanijos smegenų centras buvo Henris Bauersas. Jei kada šia žeme vaikščiojo velnio išpera, Riki Li, tai jos vardas buvo Henris Bauersas. Ne aš vienintelis nuo jo kentėjau; mano problema buvo ta, kad aš negalėjau bėgti taip greit kaip kiti.
Henskomas atsagstė marškinius ir atlapojo. Pasilenkęs Rikis pamatė keistą persuktą randą ant misterio Beno pilvo, tiesiai virš bambos. Jis buvo senas, susiraukšlėjęs, baltas, raidės formos. Kažkas išpjaustė “H” Henskomo pilve, matyt, dar daug anksčiau, negu jis tapo vyru.
- Henrio Bauerso darbas. Prieš tūkstantį metų... Man pasisekė, kad nevaikštau su visu jo prakeiktu vardu.
- Misteri Henskomai...
Henskomas paėmė likusias citrinos riekeles, po vieną į abi rankas, užvertė galvą ir suspaudė į nosį kaip lašus nuo peršalimo. Jis sutirtėjo, padėjo citriną į šoną ir nurijo du didelius gurkšnius viskio. Vėl nusipurtė, dar sriūbtelėjo ir įsikibo į baro kraštą užmerkęs akis. Valandėlę taip ir sustingo lyg jūreivis, įsikibęs į bortą per audrą. Paskui atsimerkė ir nusišypsojo Rikiui.
- Galėčiau visą naktį jodinėti ant šito buliaus, - pasakė jis.
- Misteri Henskomai, nenorėčiau, kad toliau tęstumėt, - nervinosi šeimininkas.
Anė priėjo prie padavėjų stalelio su padėklu ir užsakė porą “Milerių”. Rikis atnešė ir padavė jai. Jo kojos atrodė kaip guminės.
- Ar misteriui Henskomui viskas gerai, Riki? - paklausė Anė. Ji žiūrėjo jam per petį, ir Rikis atsisuko į žvilgsnio pusę. Misteris Henskomas, užsikniaubęs virš baro, atsargiai ėmė citrinos griežinėlius iš indelio, kuriame Li laikė garnyrą prie gėrimų.
- Nežinau, - atsakė jis. - Nemanau.
- Tai liaukis krapštęs nosį ir daryk ką nors, - Anė kaip dauguma moterų nebuvo abejinga Benui.
- Na, matai, mano tėtis visada sakydavo, kad jeigu žmogus sveiko proto...
- Tavo tėčiui Dievas pagailėjo net kurmio protelio, - nutraukė Anė. - Pamiršk jį. Turi Beną sustabdyti, Riki Li. Jis į kapus save varo.
Taigi, gavęs komandą, Rikis grįžo prie Beno Henskomo.
- Misteri Henskomai, man tikrai atrodo, kad jums lai...
Benas užvertė galvą. Išspaudė citriną. Ir šįkart ramiai įtraukė į nosį citrinos sultis, lyg ten būtų kokainas. Tada išmaukė viskį kaip vandenį. Po to ramiai atsigręžė į Rikį Li.

- Bing-beng, mačiau visą gaują, šokančią ant svetainės kilimo, - pasakė jis ir nusikvatojo. Bokale liko vos pora colių viskio.

- Na, užteks, - išrėžė Rikis Li ir siektelėjo stiklo.

Henskomas švelniai atitraukė jį.

- Nieko jau nepakeisi, Riki Li, - pasakė Benas. - Nieko nepakeisi, berniuk.

- Misteri Henskomai, prašau...

- Turiu šį tą jūsų vaikučiams, Riki. Po velnių, dar kiek, ir būčiau pamiršęs!

Jis buvo apsirengęs išblukusią liemenę ir dabar išsitraukė kažką iš vienos kišenės. Rikis išgirdo prislopintą žvangesį.

- Tėtis mirė, kai man buvo ketveri, - pasakė Henskomas. Liežuvis visai nesipynė. - Paliko mums krūvą skolų ir šituos. Noriu padovanoti tavo mažiams, Riki. - Ir padėjo ant baro tris sidabro dolerius, sublizgusius blyškioj lempų šviesoj. Šeimininkui užgniaužė kvapą.

- Misteri Henskomai, tai labai miela, bet aš negaliu...

- Jų buvo keturi, bet vieną aš atidaviau Mikčiui Bilui ir kitiems. Bilui Denbrui, toks jo tikrasis vardas. Mes tik vadinom jį Mikčium... visai taip pat, kaip sakydavom “prisiekiu savo kailiu”. Jis buvo vienas iš geriausių mano draugų - matot, turėjau tokių, net tokie storuliai kaip aš turėjo. Mikčius Bilas dabar rašytojas.

Rikis Li jo beveik negirdėjo. Jis negalėjo atplėšti nuo monetų akių. 1921, 1923 ir 1924 metų. Dievas žino, kokios jos dabar vertės, jau vien skaičiuojant gryną sidabrą.

- Aš negaliu, - pakartojo jis.

- Primygtinai prašau, - misteris Benas pakėlė taurę ir ištuštino iki dugno. Nuo tokios dozės jau turėjo išvirsti iš klumpių, bet jis nenuleido akių nuo Rikio. Tos akys buvo pavandenijusios, paraudusios, tačiau užkandinės šeimininkas būtų prisiekęs Biblija, kad tai buvo blaivaus žmogaus akys.

- Jūs mane gąsdinate, misteri Henskomai, - pasakė Rikis Li. Prieš dvejus metus į “Raudonąjį ratą” atėjo vietinės faunos atstovas. Grešamas Arnoldas su ketvirtukų dešra ir dvidešimt dolerių kupiūra už skrybėlės kaspino. Jis įteikė monetų dešrą Anei, painstruktavęs mesti po keturis į grotuvą. O dvidešimtinę tėškė ant stalo ir užsakė visiems buvusiems bare gėrimų. Tas Grešamas Arnoldas seniai, labai seniai buvo “Hemingfordo avinų” krepšininkas, išvedęs komandą į pirmą (ir, atrodo, paskutinį) aukštųjų mokyklų čempionatą. Buvo tai 1961-aisiais. Rodės, prieš jaunuolį šviesi ateitis. Bet jau po pirmo semestro išlėkė iš universiteto už gėrimą, narkotikus, festivalius naktimis. Tada grįžo namo, sumalė geltoną mašinytę, gimdytojų dovanotą po mokyklos baigimo, ir pasidarė komivojažieriumi pas tėvą, dilerį. Praėjo penkeri metai. Tėvas neįstengė išmesti jo iš to darbo, tad galiausiai viską pardavė ir išvažiavo į Arizoną be laiko susendintas aiškiai nesustabdomos sūnaus degradacijos. Kol dar dirbo pas tėvą, Grešamas bent jau vaidino, kad kažką veikia, ir stengėsi laikytis nuo butelio per atstumą, o paskui visiškai įklimpo. Jis jau neišsiblaivydavo;

tik ne tą naktį. Tada jis buvo blaivas kaip agurkėlis, kai atsinešė ketvirtukus ir užsakė visiems po taurelę; visi nuoširdžiai jam dėkojo, o Anė leido Mo Bendžio dainas, nes Grešamas Arnoldas lydėsi nuo senio Bendžio. Jis sėdėjo prie baro (kaip tik ant tos kėdės, kur dabar sėdi misteris Henskomas, vis labiau nerimdamas pastebėjo Rikis), išgėrė tris ar keturias "Burbono", padainavo kartu su Mo Bendžiu ir ramiai išėjo namo, kai Rikis Li uždarė savo "Ratą". O paskui pasikorė ant diržo sieninėje spintoje. Tąnakt Grešamo Arnoldo akys buvo panašios į Beno Henskomo dabar.

- Gąsdinu, a? - paklausė Henskomas, nenuleisdamas akių nuo barmeno. Jis atstūmė taurę ir sunėrė pirštus priešais sidabro monetas. - Įsivaizduoju. Bet tavo baimei dar toli iki manosios, Riki. Melskis Viešpačiui, kad netektų to patirti.

- Na, kas gi nutiko? - pasiteiravo Rikis Li. - Galbūt... - jis apsilaižė išdžiūvusias lūpas. - Gal galiu kuo nors padėti.

- Nutiko? - Benas nusijuokė. - Na, ne tiek jau daug. Paskambino senas draugas šįvakar. Vaikinas, vardu Maikas Henlonas. Buvau jį visai pamiršęs, Riki, bet ne tai mane gąsdina. Pagaliau aš buvau tik vaikas, kai jį pažinau, o vaikai užmaršūs, tiesa? Žinoma. Prisiekiu savo kailiu. Mane išgąsdino kas kita: pakeliui į čia aš supratau, kad ne vien Maiką buvau pamiršęs - buvau pamiršęs visą savo vaikystę.

Rikis Li žiūrėjo ir netarė nė žodžio. Jis mažiausiai suprato, apie ką Henskomas kalba - bet vyras tikrai buvo išsigandęs. Jokių abejonių. Keista buvo matyti Beną tokį, bet jis sako tiesą.

- Aš noriu pasakyti, kad buvau pamiršęs visus tuos metus, - pasakė Henskomas ir pabeldė krumpliais į barą, kad būtų vaizdingiau. - Ar esi girdėjęs, Riki, apie tokią visišką amneziją, kad net nežinai, jog ją turi?

Šeimininkas papurtė galvą.

- Aš irgi. Ir štai važiuoju, vadinasi, savo "Kedžiu", staiga - trinkt! Prisiminiau Maiką Henloną, bet tik todėl, kad jis paskambino. Prisiminiau Derį vien todėl, kad Maikas skambino iš ten.

- Derį?

- Ir viskas. Mane pritrenkė tai, kad man niekad neatėjo į galvą, jog buvau vaikas, nuo... aš net nežinau, nuo kada. Ir staiga, nei iš šio, nei iš to, viskas ėmė grįžti. Pavyzdžiui, kad ir tai, ką mes padarėme su ketvirtuoju sidabro doleriu.

- Ir ką gi jūs padarėte, misteri Henskomai?

Benas žvilgtelėjo į laikrodį ir staiga nusliuogė nuo kėdės. Jis svirduliavo - vos vos. Ne daugiau.

- Negaliu leisti, kad nuo manęs pabėgtų laikas, - pasakė jis. - Išskrendu šiąnakt.

Matyt, Rikio veidas virto vientisu susirūpinimu, nes Henskomas nusijuokė.

- Išskrendu, bet nevairuoju lėktuvo. Ne šiandien. "United Airlines", Riki Li.

- A, - Rikio veide pasirodė palengvėjimas, bet jis apie tai negalvojo. - Kur jūs skrendate?

Henskomo marškiniai tebebuvo atlapoti. Jis susimąstęs pažiūrėjo į baltas linijas ant pilvo ir ėmė segtis sagas.

- Atrodo, jau sakiau. Namo. Skrendu namo. Atiduok tuos pinigėlius savo vaikams, - Benas pasuko durų link, ir jo eisena, netgi kaip timptelėjo kelnes, išgąsdino Rikį Li dar labiau. Panašumas į velionį neapraudotą Grešamą Arnoldą pasirodė toks didelis, kad buvo tas pats, kas matyti vaiduoklį.

- Misteri Henskomai! - persigandęs sušuko Rikis.

Tas atsisuko, ir užkandinės savininkas staiga atšoko. Užpakalis užkliudė barą, ir žodeliu persimetė susilietę buteliai. Jis atšoko, nes staiga suvokė, jog Benas Henskomas miręs. Taip, Benas Henskomas guli kažkur negyvas, sandėliuke ar palėpėje galbūt, o gal sieninėje spintoje su užnertu ant kaklo diržu ir savo brangiais kaubojiškais batais, per colį ar du nesiekiančiais grindų, o ten, prie grotuvo, stovi ir žiūri į jį vaiduoklis. Vieną akimirką - tik akimirką, bet to užteko, kad jo spurdančią širdį sukaustytų ledas - jam pasirodė, kad mato stalus ir kėdes pro tą žmogų.

- Ką, Riki?

- Nnn-ieko.

Benas Henskomas pažiūrėjo į baro šeimininką akimis, po kuriomis atsirado tamsiai violetiniai šešėliai. Skruostai degė nuo viskio; nosis nesveikai paraudo.

- Nieko, - sumurmėjo Rikis Li dar kartą. Jis negalėjo atplėšti žvilgsnio nuo veido žmogaus, kuris mirė nuodėmėje ir dabar stovi prie smilkstančių šoninių pragaro durų.

- Buvau storas, ir mes buvome nevykėliai, - pasakė, lyg tęsdamas pradėtą pasakojimą Benas. - Prisiminiau kaip tik dabar. Ir dar tai, kad tokia mergaitė, vardu Beverlė, arba Mikčius Bilas išgelbėjo man gyvybę sidabro doleriu. Tai, ką aš dar galiu prisiminti per šiąnakt, gąsdina mane iki pamišimo, bet tai neturi reikšmės, nes vis tiek prisiminsiu. Tai kaip milžiniškas burbulas, augantis mano smegenyse. Bet aš skrendu, kadangi už viską, ką aš gavau ir ką turiu dabar, turiu būti dėkingas tam, ką mes tada padarėme, o už viską šiame pasaulyje tenka susimokėti. Gal todėl Dievas pirmiausia ir sutveria mus vaikais, pastato taip neaukštai nuo žemės, nes žino: mums teks daug kartų kristi ir srūti krauju, kol išmoksim šitą elementarią tiesą. Moki už tai, ką gauni, turi tai, už ką moki... ir anksčiau ar vėliau tai, ką turi, atsisuka į tave patį.

- Bet grįšit pas mus savaitgalį, ar ne? - ištarė nutirpusios Rikio lūpos. Iš savo tolygiai tvinkstančio sielvarto jis tik tiek pajėgė užsikabinti. - Juk grįšite pas mus savaitgalį kaip visad, tiesa?

- Nežinau, - pasakė misteris Henskomas ir kraupiai išsišiepė. - Šįkart išvykstu daug toliau negu Londonas, Riki Li.

- Misteri Henskomai!

- Atiduosi tuos pinigus savo vaikučiams, - pakartojo jis ir išnyko naktyje.

- Kas darosi, po perkūnais? - paklausė Anė, bet Rikis jos neišgirdo. Jis išlėkė iš už baro ir prilipo prie lango į mašinų aikštelę. Ten įsijungė misterio Henskomo "Kadžio" žibintai, pasigirdo variklio plerpimas. Automo-

bilis trūktelėjo, palikęs paskui save dulkių uodegą. Raudonos užpakalinių žibintų ugnelės ėmė tolti 63-iąja autostrada, ir Nebraskos vėjas puolė sklaidyti pakilusias dulkes.

- Jis sėdo į savo trantą prisisiurbęs, o tu net nebandei jo sulaikyti, - priekaištavo Anė. - O kelias tolimas, Riki Li.

- Nieko.

- Juk jis užsimuš.

Ir nors dar prieš penkias minutes Rikis buvo pagalvojęs tą patį, atsigręžė į moterį, išnykus automobilio šviesoms iš akiračio, ir papurtė galvą.

- Nemanau. Bet jis šiandien taip atrodė... kad tai būtų geriausia išeitis.

- Ką jis tau sakė?

Užkandinės šeimininkas papurtė galvą. Viskas taip persipynė jo galvoje, kad jis nežinojo, ką ir atsakyti.

- Neturi reikšmės. Vargu ar dar kada pamatysim šitą vaikiną.

4

Edis Kaspbrakas kraunasi vaistus

Jei panorėtumėt sužinoti viską, ką galima sužinoti apie vidutinį amerikietį arba amerikietę baigiantis tūkstantmečiui, užtektų žvilgtelėti į jo ar jos vaistinėlę, - taip bent sakoma. O Viešpatie, mesk akį į šitą, kurią atidaro Edis Kaspbrakas išbalusiu veidu ir didelėmis įdėmiomis akimis.

Viršutinėje lentynėlėje - anacinas, eksedrinas, kontakas, geluzilis, tylenolis ir didžiulis mėlynas "Vicks" butelis. Ten stovi dar ir vivarino bei serutano ("Tai nuo Gamtos" skelbė užrašas kitoje pusėje) buteliukai, du "Fhillips" magnezijos pieno buteliai: įprastinis, skystos kreidos skonio, ir mėtinis, skystos mėtinės kreidos skonio. Didžiulis "Rolaids" butelis rymojo prie panašaus "Tums". Pastarojo kaimynystėje įsikūrė apelsinų skonio "Di-Gel" tabletės. Visi trys atrodė kaip keistos kiaulės-taupyklės, prigrūstos tablečių vietoj pinigų.

Antra lentynėlė - kapstykis po vitaminus. Rasi E, C, B paprastą ir su priedais, B-12. Buvo ten ir L lizino, kuris turi išgelbėti nuo odos problemų, lecetino, kuris skirtas apsisaugoti nuo to visų keikiamo cholesterino kaupimosi širdyje ir aplink. Netrūko geležies, kalcio ir žuvies taukų. Buvo ir įvairiausių polivitaminų. O ant vaistinėlės viršaus - gigantiškas "Geritol" butelis svorio stabilizavimui.

Perėjęs tiesiog prie trečiosios lentynėlės, randame neaprėpiamus patentuotų vaistų dirvonus. "Ex-Lax". Karterio piliulės. Jie verčia Edžio Kaspbrako žarnyną judintis. O čia, šalimais, kaoprektatas, pento-bismolas ir preparatas H tam atvejui, jeigu jis ims judėti pernelyg greitai arba skausmingai. Toléliau, indelyje su užsukamu dangteliu "Tucks", visos tualeto ceremonijos pabaigai. Čia yra "Formulė 44" nuo kosulio, nikvilis ir dristanas nuo peršalimo ir didelis butelis ricinos aliejaus. Ten guli skardinė "Sucrets" tam atvejui, jei ims perštėti Edžio gerklė, ir burnos skalavimo priemonių kvartetas: chloraseptikas, cepakolas, cepestatas (flakonėlyje) ir,

žinoma, senas geras listerinas, tiek kopijuotas, bet taip ir nepakartotas. Vizinas ir murinas akims. Kortaido ir neosporino tepalai odai (antra gynybos linija, jei lizinas nepateisina lūkesčių), tūbelė "Oxy-5" ir plastmasinis "Oxy-Wash" butelis (Edis lengviau pakęs tuščią piniginę negu kelis spuogelius) ir šiek tiek tetraciklino tablečių. O kitoje pusėje, susiglaudę kaip konspiratoriai, stovėjo degutinio šampūno buteliai.

Apatinė lentynėlė buvo beveik tuščia, bet ten buvo laikomi oho kokie vaisteliai - kruizas garantuotas! Galėjai pakilti aukščiau už Beno Henskomo lėktuvėlį ir rėžtis į žemę smarkiau negu Turmanas Mansonas. Ten buvo valiumo, perkodano, davilio ir "Darvon complex". Toje lentynėlėje gulėjo antra "Sucrets" dėžutė, tik be "Sucrets". Atidaręs būtum radęs šešias gumytes.

Edis Kaspbrakas tikėjo skautų moto.

Kai jis įėjo į vonią, ant peties siūbavo mėlyna rankinė. Edis padėjo ją ant kriauklės, atitraukė užtrauktuką ir ėmė krauti drebančiomis rankomis įvairius buteliukus, tūteles, tūbeles, flakonėlius. Kitomis aplinkybėmis jis būtų gražiai sudėjęs vieną po kito, bet dabar nebuvo laiko žaidimams. Pasirinkimas, Edis neabejojo, buvo tiek paprastas, kiek žiaurus: pradėti judintis ir išvažiuoti arba likti vienoj vietoj tiek, kad imtum galvoti, ką visa tai reikštų, ir tiesiog nudvėsti iš baimės.

- Edi? - pašaukė Maira iš apačios. - Edi, ką tu daraiiiii?

Kaspbrakas įmetė "Sucrets" dėžutę į krepšį. Vaistinėlė visiškai ištuštėjo, liko tik Mairos midolas ir mažytė išspausta blistekso tūbelė. Sekundę padvejojęs, įsimetė ir blisteksą. Traukdamas užtrauktuką ėmė svarstyti, ar neįsidėjus ir midolo. Taip ir padarė. Ji bet kada gali jo vėl nusipirkti.

- Edi? - balsas nuo laiptų.

Edis užtraukė rankinės užtrauktuką iki galo ir išėjo mesdamas ją ant peties. Kaspbrakas buvo neaukštas vyriškis išsigandusiu triušio veidu. Ševeliūra smarkiai išretėjo, palaikiai plaukeliai styrojo šen bei ten. Nešulys pastebimai lenkė jį į vieną pusę.

Į antrą aukštą lėtai kilo gigantiška moteris. Po jos kojomis protestuodami dantimis griežė laiptai.

- Ką tu DARAIIIIII?

Edis ir be psichiatro suprato, kad vedė, taip sakant, savo motiną. Maira Kaspbrak, švelniai tariant, buvo impozantiška. Ji buvo stora, kai prieš penkerius metus tekėjo, bet Edžiui kartais atrodė, kad nesąmoningai tada įžvelgė jos masyvumo potencialą; Dievas mato, jo paties motina buvo tikra kupeta. Dabar, pasiekusi antrą aukštą, Maira atrodė gigantiška kaip niekad. Ji vilkėjo naktinius marškinius, kurie liulėjo per krūtinę ir klubus. Veidas be kosmetikos buvo baltas ir blizgantis. Moteris atrodė smarkiai išsigandusi.

- Turiu trumpam išvažiuoti, - pasakė Edis.

- Ką tai reiškia "turiu išvažiuoti"? Kas ten buvo per skambutis?

- Nieko, - atsakė jis, plasnodamas koridoriumi didelės sieninės spintos link. Padėjęs rankinę, atidarė duris, sustūmė į kampą pustuzinį identiš-

kų juodų kostiumų, kabėjusių ten lyg audros debesis tarp ryškesnių rūbų. Darbe jis visuomet vilkėjo vieną iš šitų kostiumų. Paskui Edis įlindo į spintą, trenkiančią naftalinu ir vilna, ir ištraukė iš gilumos vieną lagaminą. Atidaręs ėmė mesti į jį drabužius.

Žmonos šešėlis pakibo virš galvos.

- Kas darosi, Edi? Kur tu važiuoji? Pasakyk man!

- Negaliu.

Moteris stovėjo ir svarstė, ką sakyti ar daryti toliau. Galvoje sušmėžavo idėja tiesiog įstumti žmogelį į spintą, užremti nugara ir palaukti, kol visas šitas šišas išgaruos, bet ji neįstengė prisiversti imtis tokių priemonių, nors galėjo: Maira trim coliais buvo už vyrą aukštesnė ir šimtu svarų sunkesnė. Ji nežinojo, ko griebtis, nes toks elgesys vyrui buvo nebūdingas. Labiau nebūtų išgąsdinęs net pakilęs skristi jų naujutėlis plačiaekranis televizorius.

- Tu negali važiuoti, - išgirdo ji save sakant. - Juk pažadėjai man Al Pačino autografą, - tai buvo absurdiška, Dievas mato, bet tokiomis aplinkybėmis net didžiausia nesąmonė geriau negu nieko.

- Tu gausi jį, - pasakė Edis, - nes turėsi pati jį vežti.

O, dar vienas smūgis - kaip sutalpinti jį savo vargšėj galvelėj? Moteris dusliai riktelėjo:

- Aš negaliu... niekada...

- Teks, - atšovė Kaspbrakas. Dabar jis apžiūrinėjo savo batus. - Daugiau nėra kam.

- Nei viena iš mano uniformų man jau netinka! Ankštos per krūtinę!

- Tegu Doloresa išleidžia vieną kurią, - negailestingai atkirto jis. Nusviedęs į spintą dvi poras batų, jis susirado tuščią dėžutę ir sudėjo į ją trečiąją. Geri bateliai, dar daug laikys, bet tarnybai atrodo per daug nutrinti. Kai vežioji turtuolius po Niujorką (beje, įžymius turtuolius), viskas turi būti kaip reikiant. O šitie batai tokie nebeatrodo... bet puikiai tiks ten, kur jis vyksta. Tiks tam, ką gali tekti padaryti ten nuvažiavus. Galbūt Ričis Tozijeris...

Akyse sutemo, gerklė ėmė gniaužtis. Edis su tikru siaubu pagalvojo, kad susivertęs visą sumautą vaistinėlę pamiršo svarbiausia - savo aspiratorių - ant stereosistemos viršaus.

Jis uždarė lagaminą ir užrakino. Tada pažvelgė į Mairą, stovinčią koridoriuje, ranką prispaudusią prie trumpo riebaus kaklo. Atrodo, kad ne jis, o ji serga astma. Maira stovėjo nenuleisdama nuo jo paklaikusių akių, ir Edžiui tikrai būtų jos pagailę, jeigu jo paties širdis netirptų iš siaubo.

- Kas atsitiko, Edi? Kas ten skambino? Atsitiko kokia nelaimė? Juk atsitiko, tiesa? Kokia nelaimė?

Ponas Kaspbrakas žengė žmonos link su rankine vienoje rankoje ir lagaminu kitoje, jau ne persikreipęs, nes svoris daugmaž išsilygino. Maira pajudėjo priešpriešiais, užkišdama visą praėjimą, ir jis nusigando, kad žmona nepraleis. Bet kai Edžio veidas turėjo susmigti į minkštą įdubimą tarp krūtų, moteris atšoko... išsigandusi. O kai jis, nesulėtindamas žingsnio, praėjo pro šalį, apsipylė ašaromis.

- Aš negaliu vežti Al Pačino! - vapėjo ji. - Atsitrenksiu į “Stop” ženklą ar dar kur nors, žinau, kad atsitrenksiu! Edi, aš bijaaaau!

Edis žvilgtelėjo į laikrodį ant staliuko prie laiptų. Po devynių dvidešimt. “Deltos” klerkas džeržgiančiu balsu pranešė jam, jog jis jau pražiopsojo paskutinį reisą į Meiną - po aštuonių dvidešimt penkios. Paskambinęs į “Amtraką” misteris Kaspbrakas sužinojo, kad naktinis traukinys į Bostoną išvyksta iš Peno stoties pusę dvylikos. Jis pametės jį iki Pietų stoties, o iš ten taksi nuvažiuos į “Cape Cod Limousine” ofisą Arlingtono gatvėje. “Cape Cod” ir Edžio kompaniją “Royal Crest” ilgus metus siejo naudingas abiems pusėms ir draugiškas bendravimas. Trumpas skambutis Bačui Karingtonui į Bostoną užtikrino kelionę toliau į šiaurę. Bačas pažadėjo, kad jo lauks paruoštas “Kadilakas”. Važiuos karališkai ir be grasaus kliento užpakalinėje sėdynėje, smirdinančio orą didžiuliu cigaru ir klausinėjančio, kur galima gauti merginą arba kelis gramus kokaino, kartais ir tą, ir tą.

“Važiuosi karališkai, o kaipgi, - pagalvojo jis. - Karališkiau važiuotum nebent katafalke. Bet nesijaudink, Edi - taip tikriausiai grįši. Jei liks ką parvežti”.

- Edi?

Devynios dvidešimt. Daug laiko pokalbiui, daug laiko švelnybėms. O, būtų daug geriau, jei šįvakar Maira būtų išėjusi lošti visto, ir jis tiesiog išsmuktų palikęs raštelį po magnetuku ant šaldytuvo durų (ten Edis palikdavo visus raštelius žmonai, nes ji būtinai pastebėdavo). Išeiti kaip bėgliui nebuvo gerai, bet dabar dar blogiau. Tai buvo tas pats, kas išeidinėti vėl ir vėl...

“Kartais namai ten, kur yra širdis, - padrikai mąstė Edis. - Aš tikiu tuo. Senis Bobis Frostas sakė, kad namai ten, kur tave turi priimti, kai ateini. Deja, tai vieta, iš kurios tavęs nenori išleisti”.

Jis stovėjo ant laiptų surakintas baimės, garsiai šnopavo ir žiūrėjo į raudančią žmoną.

- Einam žemyn, ir aš papasakosiu, ką galiu, - pasakė Edis pagaliau.

Jis sudėjo abu nešulius prie lauko durų. Tada prisiminė kažką... tiksliau, tai sušnibždėjo motinos, kuri, jau seniai palaidota, retkarčiais jį prisimindavo, vaiduoklis.

“Juk žinai, Edi, kai tavo kojos šlapios, visada peršali. Tu ne kaip visi, tavo organizmas nepaprastai silpnas, todėl pasisaugok. Taigi nepamiršk kaliošų, kai lyja”.

Deryje daug lyja.

Edis atidarė prieangio spintą, nusikabino nuo kabliuko dailiai sudėtus į maišelį kaliošus ir įsimetė prie drabužių.

Šaunuolis, Edi.

Jie su Maira žiūrėjo televizorių, kai užvirė visa šita košė. Edis nuėjo į svetainę ir pritildė televizoriaus garsą. Paskui pakėlė telefono ragelį ir iškvietė taksi. Dispečeris įspėjo, kad teks palaukti penkiolika minučių. Edis atsakė, jog nieko tokio.

Padėjęs ragelį į vietą jis čiupo aspiratorių nuo jų brangaus “Sony” kompaktinių diskų grotuvo viršaus. “Išleidau pusantro tūkstančio žalių ši-

tai sistemai, kad Maira nepraleistų anei vienos auksinės natelės iš jos numylėtojo Bario Manilovo įrašų ir "Visų laikų hitų", - pagalvojo Kaspbrakas ir susigėdo. Tai netiesa, ir jis, po velnių, tą žino. Maira tiek pat džiaugtųsi savo senomis plokštelėmis, kaip džiaugiasi šitais lazeriniais diskais, būtų laiminga mažutėliame keturių kambarių butuke Kvīnse, kol abu pasens ir pražils (tiesą pasakius, Edžio Kaspbrako kalno viršūnę jau dengė lengvas sniegelis). Jis nupirko šitą prabangią aparatūrą dėl tų pačių priežasčių kaip ir šitą lauko akmenų namą Long Ailande, kur jiedu blaškėsi kaip paskutinės pupelės skardinėje; dėl to, kad galėjo tą padaryti ir kad nutildytų tą išgąsdintą, dažnai įsiutusį ir nepermaldaujamą motinos balsą: "Tai aš padariau, mama! Pažiūrėk! Aš vienas! Tai ar negalėtum, dėl Dievo meilės, užsikišti kuriam laikui?

Edis įkišo aspiratorių į burną ir kaip žmogus, imituojantis savižudybę, nuspaudė gaiduką. Klaikus saldymedžio skonio kamuolys nuslinko gerkle, ir Edis giliai įkvėpė. Jis beveik juto, kaip užsikimšę kvėpavimo kanalai vėl atsiveria. Spaudimas krūtinėje atlėgo, o galvoje staiga pasigirdo vaiduokliški garsai.

Gavote mano raštelį?

Gavau, misis Kaspbrak, bet...

Na, jeigu nemokate skaityti, treneri Blekai, aš perskaitysiu jo turinį. Galima?

Misis Kaspbrak...

Gerai. Tai štai, iš mano lūpų jums į ausį. Pasiruošęs? Mano Edis negali lankyti fizinio lavinimo užsiėmimų. Kartoju: jis NEGALI lankyti fizinio. Edis labai trapus, ir jeigu bėgs... arba šoks...

Misis Kaspbrak, kabinete turiu paskutinius Edžio fizinius duomenis - valstybiniai reikalavimai. Juose sakoma, kad Edis truputį per mažas savo amžiui, bet šiaip absoliučiai normalus. Todėl aš paskambinau jūsų šeimos gydytojui, kad įsitikinčiau ir gaučiau pritarimą...

Jūs sakot, kad aš melagė? Taip, treneri Blekai? Va, štai jis! Štai Edis, prie mano šono! Negirdite, kaip jis kvėpuoja? NEGIRDITE?

Mama... prašau... aš jaučiuosi gerai...

Edi, kas čia dabar. Ar aš tave šitaip mokiau? Nepertrauk suaugusiųjų.

Aš girdžiu, misis Kaspbrak, bet...

Girdite? Gerai! Jau maniau, kad kurčias! Jis švogšdžia kaip sunkvežimis į kalną. Ir jeigu tai ne astma...

Mama, aš...

Patylėk, Edi, ir nepertraukinėk manęs. Jeigu tai ne astma, treneri, aš - karalienė Elžbieta!

Misis Kaspbrak, Edis visada būna linksmas ir laimingas per fizinio lavinimo pamokas. Jis mėgsta žaisti ir gana greitai bėga. Kalbant su daktaru Beinu, praslydo žodis "psichosomatinis". Įdomu, ar jums nekilo įtarimas, kad...

...kad mano sūnus beprotis? Šitai jūs bandote man pasakyti? AR BANDOTE PASAKYTI, KAD MANO SŪNUS BEPROTIS???

Ne, bet...

Jis trapus.

Misis Kaspbrak...

Mano sūnus yra labai trapus.

Misis Kaspbrak, daktaras Beinas patvirtino, kad neranda jokio...

fizinio trūkumo, - baigė Edis. Prisiminimas apie tą žeminantį susitikimą, kai motina rėkė ant trenerio Bleko Derio pradinės mokyklos sporto salėje, jis duso jai prie šono, o kiti vaikai susirinko po krepšiu ir stebėjo šitą sceną, iškilo pirmąkart po daugelio metų. Ir Edis neabejojo, kad Maiko Henlono skambutis prikels dar ne vieną. Jis juto, kaip daugybė kitų, dar bjauresnių, kemšasi it azartiški pirkėjai prie parduotuvės durų. Netrukus tas kamštis iššaus, ir jie pasipils vidun. Jokių abejonių. O kas ant prekystalių? Jo sveika nuovoka? Galbūt. Už pusę kainos. Saugoti nuo ugnies ir vandens. Imkit visą.

- Jokio fizinio trūkumo, - pakartojo Edis, giliai įkvėpė ir įsikišo aspiratorių į kišenę.

- Edi, - pasakė Maira, - maldauju, pasakyk, ką visa tai reiškia!

Jos putliais skruostais sruvo ašaros. Rankos nervingai gniaužėsi lyg keistų rausvų beplaukių gyvūnų porelė. Kartą, prieš pat pasiūlydamas tuoktis, jis parsinešė Mairos nuotrauką ir pastatė šalia motinos, kuri mirė nuo širdies paralyžiaus būdama šešiasdešimt ketverių, portreto. Misis Kaspbrak prieš mirtį perkopė per keturių šimtų svarų padalą - kalbant tiksliau, svėrė 406 svarus. Ji pasidarė tiesiog kiklopiška, viena sėdynė, pilvas ir krūtys, ant kurių buvo užristas išpurtęs ir visad išsigandęs veidas. Bet portretas, prie kurio stovėjo Mairos fotografija, buvo darytas 1944-aisiais, prieš dvejus metus iki Edžio gimimo ("Tu buvai nepaprastai silpnas vaikelis, - šnibždėjo į ausį mamos vaiduoklis. - Kiek kartų mes nuogąstavom, kad jau neišsikapstysi...") 1944-aisiais jo motina buvo santykinai laiba - tik šimto aštuoniasdešimt svarų.

Jis lygino abi moteris, matyt, desperatiškai bandydamas paskutinį kartą atsisakyti tos psichologinės kraujomaišos. Akys bėgiojo nuo motinos į Mairą, nuo Mairos - į motiną.

Jos galėjo būti seserys. Toks didelis panašumas.

Edis pažiūrėjo į abu beveik identiškus portretus ir pasižadėjo sau nedaryti tos kvailystės. Jau dabar vaikinai laido juokelius apie Džeką Spratą ir jo žmoną, bet jie nežino ir pusės to. Juokus ir kandžias užuominas jis dar galės pakęsti, bet negi jis nori tapti šito froidiško cirko klounu? Ne. Nenori. Su Maira viskas baigta. Jis išsiskirs gražiuoju, nes ji tikrai labai miela ir dar mažiau patyrusi su vyrais negu jis su moterimis. O tada, kai ji pagaliau išnyks jo gyvenimo horizonte, Edis galbūt eis žaisti teniso, apie kurį tiek ilgai svajojo,

(Edis visada būna linksmas ir laimingas per fizinio lavinimo pamokas)

arba įsigys baseino abonento kortelę "Plaza" viešbutyje

(Edis mėgsta žaisti)

ką jau kalbėti apie sveikatingumo klubą, kuris neseniai įsikūrė Trečiojoje aveniu priešais garažus...

(Edis bėga pakankamai greitai, pakankamai greitai, kai jūsų čia nėra, pakankamai greitai, kai nėra kam priminti, koks jis trapus, ir aš matau iš jo akių, misis Kaspbrak, jog jau dabar, devynerių, jis žino, kad didžiausias malonumas pasaulyje, kurį jis gali sau leisti - yra greitai bėgti į bet kurią pusę, nors tai yra jūsų uždrausta. Misis Kaspbrak, leiskit jam BĖGTI).

Kaip ten būtų, Edis vis tiek vedė Mairą. Metams bėgant, seni principai ir įpročiai tiesiog pasidaro per stiprūs. Namai buvo vieta, kur patekus tave supančioja grandinėmis. O, jis būtų nugalėjęs savo motinos vaiduoklį. Būtų buvę sunku, bet jis tikrai būtų įstengęs... jei tai būtų vienintelis rūpestis. Būtent Maira colis po colio tolino jį nuo laisvės. Tai Maira sugavo Edį rūpestingumu, prikalė globa, supančiojo lipšnumu. Maira kaip ir motina apčiuopė jo charakterio esmę: Edis darėsi vis trapesnis, nes kartais įtardavo, jog visiškai toks nėra; Edį reikėjo saugoti nuo jo paties minčių apie galimą drąsą.

Lietingą dieną Maira visuomet ištraukdavo jo kaliošus iš spintos ir sustatydavo šalia durų po kabykla. O prie netepto kvietinės duonos skrebučio kiekvieną rytą būdavo paruoštas patiekalas, iš pirmo žvilgsnio panašus į įvairiaspalvius pūstus kukurūzus; pasirodo, ten laukė visas spektras vitaminų (kuriuos dabar Edis susižėrė į rankinę). Maira kaip ir motina perprato jį, ir jam tiesiog neliko kitos išeities. Dar jaunas, nevedęs Kaspbrakas triskart išėjo iš namų ir triskart grįžo. Tada, praėjus ketveriems metams po motinos mirties (ji mirė savo erdvaus buto koridoriuje ir kūnu taip užrėmė duris, kad greitosios vaikinams, kuriuos iškvietė apatiniai kaimynai, išgirdę sienas sudrebinusį trenksmą, teko laužtis per užrakintas virtuvės duris iš atsarginės laiptinės) Edis grįžo namo ketvirtą ir paskutinį kartą. Taip bent jam atrodė: vėl namo, vėl namo su Maira, riebia kiaule, vėl namo. Taip riebia kiaule, bet ji buvo meili kiaulė, ir jis ją mylėjo, be to, jokios kitokios išeities iš principo nebuvo. Maira užkerėjo Edį savo supratingumu.

“Vėl namo, amžiams, - pagalvojo jis. - Bet gal aš klydau, čia ne namai ir niekad nebuvo. Gal namai ten, kur aš turiu šiąnakt važiuoti. Namai yra vieta, kur nuvažiavęs pagaliau turi susitikti akis į akį su tuo, tamsoje”.

Misteris Kaspbrakas bejėgiškai sudrebėjo, lyg būtų išlėkęs į kiemą be kaliošų ir siaubingai peršalęs.

- Edi, prašau!

Maira vėl ėmė verkšlenti. Ašaros buvo paskutinis jos ginklas, kaip, beje, ir motinos: toks paprastas ginklas, kuris gerumą ir švelnumą paverčia neišvengiamais plyšiais net tvirčiausiuose šarvuose.

Ir negalėtum pasakyti, kad Edis nešiojo šarvus, - jie, matyt, nelabai jam tiko.

O motinai ašaros buvo ne tik apsigynimo priemonė, bet ir ginklas. Maira retai naudojo savo ašaras tokiais ciniškais tikslais... bet, ciniškai ar ne, ji kaip tik dabar tą ir bandė padaryti... ir, atrodo, jai sekėsi.

Edis negalėjo palikti žmonos. Jam buvo sunku įsivaizduoti save vienišą traukinyje, dundančiame į šiaurę Bostono link, per tamsą, su lagami-

nu virš galvos ir kilnojama vaistine tarp kojų, siaubo prislėgta krūtine. Būtų lengva leistis Mairos nuvedamam į viršų, pamylėtam aspirinu ir ištrintam spiritu. Paskui paguldytam į lovą ir galbūt pamylėtam kiek rimčiau.

Bet jis prižadėjo. Prižadėjo.

- Maira, paklausyk manęs, - pasakė jis dirbtinai sausu, dalykišku balsu.

Žmona žiūrėjo į jį blizgančiomis nuo ašarų, atviromis, išgąsdintomis akimis.

Edis nusprendė pabandyti paaiškinti - kiek galės; pasakys, kad paskambino Maikas Henlonas ir pasakė, jog viskas vėl prasidėjo, ir kad visi kiti irgi važiuoja.

Bet liežuvis pasirodė protingesnis.

- Pirmiausia nuvažiuosi ryt rytą į ofisą. Pasikalbėsi su Filu. Pasakysi, kad turėjau išvykti, ir Pačiną pavežiosi tu...

- Edi, aš tiesiog negaliu! - suriko ji. - Juk jis didelė žvaigždė! Jeigu paklysiu, jis ims rėkti ant manęs, žinau, kad ims, rėks, nes visi jie rėkia, kai vairuotojas paklysta... ir... ir aš imsiu verkti... o tada gali įvykti avarija... tikriausiai taip ir bus... Edi... Edi, tu turi likti namie...

- Dėl Dievo meilės! Baile!

Moteris nuo jo riksmo atšoko įskaudinta; Edis čiupo savo aspiratorių, bet taip jo ir nepanaudojo. Mat žmona gali pastebėti šitą jo silpnąją vietą ir panaudoti prieš jį. *Dieve švenčiausias, jei tu esi, patikėk manimi, kai sakau, kad nenoriu įskaudinti Mairos. Aš nenoriu jos papjauti, net sužeisti nenoriu. Bet aš pažadėjau, visi mes pažadėjome, prisiekėme krauju, padėk man, Viešpatie, nes aš turiu tą padaryti...*

- Aš nekenčiu, kai tu rėki ant manęs, Edi, - sušnibždėjo Maira.

- Maira, aš nekenčiu, kai turiu tą daryti, - atšovė jis, ir storulė krūptelėjo. "Na va, tu vėl ją įskaudinai, Edi. Kodėl tau nevožus keletą sykių? Tai būtų gailestingiausia iš tavo pusės. Ir greičiau."

Staiga - matyt, mintis apie sumušimą sujudino atsiminimus - prieš akis iškilo Henrio Bauerso veidas. Jis pirmąkart prisiminė jį po daugelio metų, ir tai anaiptol nebuvo lengviau. Visiškai.

Kaspbrakas sumirksėjo ir pasakė:

- Tu nepasiklysi, ir jis ant tavęs nerėks. Misteris Pačinas labai malonus ir supratingas, - jam niekada gyvenime neteko vežti Pačino, bet jis ramino save tuo, kad vidutinio jo kliento charakteristika daugmaž atitiko šitą melą. Buvo toks mitas, kad dauguma įžymybių - šiukšlės, bet Edis pakankamai jų privežiojo, kad įsitikintų atvirkščiai.

Žinoma, šita taisyklė turėjo išimčių, ir dauguma atvejų išimtys buvo tikros pabaisos. Mairos vardu jis meldė, kad tas Pačinas būtų ne iš tokių.

- Tikrai? - baugščiai paklausė ji.

- Taip. Tikrai.

- Iš kur tu žinai?

- Demetrijas vežė jį du ar tris kartus, kai dar dirbo "Manhattan Limousine", - paaiškino Edis nesutrikęs. - Sakė, kad misteris Pačinas visada palikdavo bent penkiasdešimtinę arbatpinigių.

- Man nesvarbu, jis gali palikti tik penkiasdešimt centų, kad tik nešauktų.

- Maira, tai elementaru kaip dukart du. Pirma, tu paimi jį iš "Sent Regiso" rytoj septintą vakaro, nuveži į "ABC". Jie įrašo paskutinį pjesės - atrodo, ji vadinasi "Amerikos bizonas" - veiksmą. Antra, nuveži jį atgal apie vienuoliktą, grįžti į garažą, pastatai mašiną ir pasirašai žalią kortelę.

- Ir viskas?

- Viskas. Galėsi padaryti užsimerkusi, Marte.

Paprastai ją visad prajuokindavo šitas malonybinis vardas, bet dabar Maira žiūrėjo su skaudžiu vaiko rimtumu.

- Kas, jeigu jis užsimanys papietauti, užuot grįžęs į viešbutį? Arba išgerti? Pašokti?

- Nemanau, bet tokiu atveju nuveši, kur prašo. Ir jei pasirodys, kad jis ketina linksmintis pernakt, gali paskambinti radiofonu Filui Tomasui po vidurnakčio. Tada jis ras vairuotoją, kad tave pakeistų. Be to, nepamiršk, kad neužkraučiau tau šito, jeigu turėčiau atliekamą vairuotoją, bet du vaikinai serga, Demetrijas atostogauja, o visi kiti turi solidžius užsakymus. Būsi lovoj pirmą nakties - vėlų vėliausiai. Garantuoju.

Maira nutylėjo.

Edis atsikrenkštė ir palinko į priekį, parėmęs alkūnes į kelius. Mama-vaiduoklis vėl šnipštelėjo: "Nesėdėk šitaip, Edi. Tai kenkia laikysenai ir užspaudžia plaučius. Tavo plaučiai baisiai silpni".

Jis vėl atsitiesė, nespėjęs apie tai ir susimąstyti.

- Jau geriau, kad nereikėtų vairuoti, - kone išstenėjo Maira. - Per šituos dvejus metus pasidariau tikra karvė, ir uniforma atrodys taip klaikiai.

- Tik vieną kartą, prisiekiu.

- Kas skambino, Edi?

Lyg pagal signalą per sieną perbėgo du šviesos spinduliai, kieme supypė taksi. Misteris Kaspbrakas pajuto palengvėjimą. Penkiolika minučių jie prakalbėjo apie Pačiną, o ne apie Derį ir Maiką Henloną su Henriu Bauersu, gerai. Gerai Mairai, gerai ir jam pačiam. Edžiui nesinorėjo galvoti ar kalbėti apie tuos dalykus anksčiau, negu prisirps reikalas.

Jis atsistojo.

- Mano taksi.

Misis Kaspbrak stojosi taip staigiai, kad primynė naktinių apvadą ir griuvo į priekį. Edis sugavo žmoną, bet iš gerų norų greitai galėjo likti šnipštas - ji buvo šimtu svarų sunkesnė.

Moteris vėl apsiašarojo.

- Edi, tu turi man pasakyti!

- Aš negaliu. Nėra laiko.

- Tu anksčiau nieko nuo manęs neslėpei, Edi, - vapėjo Maira.

- Ir dabar ne. Tikrai. Aš visko neprisimenu. Bent kol kas. Tas žmogus, kuris skambino... buvo... senas draugas. Jis...

- Tu susirgsi, - beviltiškai atkalbinėjo ji, lydėdama prie durų. - Žinau, kad susirgsi. Leisk važiuoti kartu, Edi. Prašau, aš pasirūpinsiu tavimi, o

Pačinas gali išsikviesti taksi, dėl to nenumirs. Kaip sakai, gerai? - jos balsas vis kilo, darėsi klaikus, ir, Edžio siaubui, Maira vis labiau panėšėjo į jo motiną paskutiniaisiais savo gyvenimo mėnesiais: sena, stora ir pamišusi. - Aš ištrinsiu tau nugarą ir žiūrėsiu, kad išgertum vaistus... aš... padėsiu tau... aš neištarsiu nė žodžio, jei nenorėsi, bet tu gali man viską papasakoti... Edi... Edi, maldauju, neišeik! Prašau, Edi! Prašauuuuu!

Jis judėjo lauko durų link nieko aplink nematydamas, nulenkęs galvą lyg prieš smarkią vėtrą. Vėl garsiai šnopavo. Kai pakėlė nešulius, tie, rodės, turėjo sverti po šimtą svarų. Edis jautė putlius rausvus delnus. Jie lietė, tyrė beviltiškai, tiesėsi, bejėgiškai bandydami jį sugrąžinti atgal.

“Tai jau ne!” - rėkė Edis mintyse. Astma sustiprėjo labiau negu vaikystėje. Jis siekė durų rankenos, bet ta tarsi pabėgo nuo jo, išnyko kosminėje erdvėje.

- Jeigu liksi, padarysiu grietininį tortą, - lemeno Maira. - Turime pūstų kukurūzų... išvirsiu tavo mėgstamiausius pietus su kalakutu... padarysiu rytdienai pusryčiams, jei nori... pradedu dabar... ir su padažu... Edi, maldauju, aš bijau, tu mane šitaip gąsdini!

Ji sugriebė už apykaklės ir truktelėjo vyrą atgal, kaip žaliūkas policininkas sustabdo sprunkantį įtartiną tipą. Iš paskutinių jėgų Edis veržėsi į priekį... ir kai visiškai išseko ir jau nebeįstengė pasipriešinti, pajuto, kaip atsileidžia žmonos pirštai.

Ji paskutinį kartą sudejavo.

Kaspbrako pirštai sugniaužė rankeną - kokia palaiminga vėsa iš jos srūva! Edis atidarė duris ir pamatė kieme taksi - pasiuntinį iš sveikos nuovokos šalies. Naktis buvo giedra. Žvaigždės aiškios ir ryškios.

Jis atsisuko į žmoną švokšdamas.

- Tu turi suprasti, kad tai darau ne savo noru, - pasakė Edis. - Jei būtų pasirinkimas, bet koks pasirinkimas - nevažiuočiau. Suprask tai, maldauju, Marte. Važiuoju, bet sugrįšiu.

O, tai grynas melas.

- Kada? Kiek?

- Savaitę. Gal dešimt dienų. Tikrai ne ilgiau.

- Savaitę! - suriko ji griebdamasi už krūtinės lyg operos primadona. - Savaitę! Dešimt dienų! Prašau. Edi! Prašaaaaa...

- Marte, baik. Gerai? Liaukis.

Jo nustebimui, moteris nutilo: liko stovėti nenuleisdama nuo jo ašarotų užtinusių akių; ji nepyko, tik drebėjo dėl jo ir, žinoma, dėl savęs. Ir tikriausiai pirmą kartą per visus tuos metus, kiek pažinojo Mairą, Edis pajuto, kad tikrai verta ją mylėti. Gal kaltas atsisveikinimas? Veikiausiai. Ne... gali išbraukti “veikiausiai”. Jis neabejojo. Jam jau pažįstamas tas jausmas, lyg gyventum ne tame teleskopo gale.

Bet galbūt taip ir turi būti. Tai negi nori pasakyti, kad pagaliau nusprendei, jog visai neblogai ją mylėti? Gerai, nors ji atrodė visai kaip Edžio motina jaunystėje, nors kimšo šokoladinius sausainius lovoje, žiūrėdama trilerius, ir barstė į jo pusę trupinius, nors nebuvo labai protinga, nors rūpinosi visais jo vaistais vaistinėlėje, nes savuosius laikė šaldytuve?

Ar tai buvo...

O ar galėjo būti, kad...

Tos ir daug kitokių minčių kilo Edžiui Kaspbrakui, vienu metu gyvenančiam sūnaus ir meilužio bei vyro gyvenimą. Dabar, kai jis, matyt, amžiams palieka šituos namus, jam toptelėjo nauja mintis.

Ar gali būti, kad Maira labiau išgąsdina negu jis?

Ir kad motina buvo?

Iš pasąmonės it šnypščiantis fejerverkas iššovė dar vienas prisiminimas iš Derio. Miestelio centre buvo tokia batų krautuvėlė. Kartą mama nusivedė jį ten - tada jam galėjo būti kokie penkeri ar šešeri - ir liepė ramiai sėdėti ir būti geram, kol ji išsirinks porą baltų batelių vestuvėms. Jis sėdėjo ir buvo geras, kol motina kalbėjosi su misteriu Gardneriu, vienu iš pardavėjų, bet jam buvo tik penkeri (ar šešeri), todėl kai motina atmetė trečią baltų batelių porą, kurią atnešė misteris Gardneris, Edžiui nusibodo ir jis nužingsniavo į tolimąjį kampą, pastebėjęs ten kažką įdomaus. Tai, kas iš pradžių atrodė dėžė, pasirodė besąs kažkoks staliukas. Ir tai buvo pats keisčiausias staliukas, kokį berniukui teko matyti. Toks siaurutis! Iš blizgančio poliruoto medžio su daugybe išraižytų linijų ir piešinėlių. Nuo jo leidosi trys laipteliai - kam teko matyti stalą su laipteliais?! Priėjęs arčiau jis pamatė, kad vidury to daikto yra išpjova su mygtuku vienoje pusėje, o ant viršaus - dalykas! - kažkas panašaus į Kapitono erdvėskopą.

Edis apėjo iš kitos pusės ir rado užrašą. Vis dėlto jam turėjo būti šešeri, nes jis galėjo perskaityti šnibždėdamas balsu kiekvieną žodį:

“AR BATAI JUMS TINKA?
ATEIKIT PATIKRINTI!”

Jis vėl apėjo “staliuką”, užlipo laipteliais ant tos platformos ir įkišo koją į išpjovą. Ar šitie batai jam tinka? Edis nežinojo ir jam baisiai knietėjo patikrinti, jei jau atėjo. Jis įkišo galvą į guminę apsauginę kaukę ir paspaudė mygtuką. Žalia šviesa užliejo akis. Edis ėmė dusti. Žalių dūmų pripildytame bate plaukiojo jo koja. Berniukas pajudino pirštus - anie irgi sujudėjo: aišku, tie pirštai iš tikro jo. Ir tada jis suvokė, kad mato ne tik pirštus, bet ir savo kaulus! Kojos kaulus! Jis sukryžiavo didįjį ir antrą pirštus, ir rentgene susikryžiavo smaragdinis “iksas”. Jis matė...

Tada jo motina suklykė, ir paniškas garsas perskrodė krautuvėlės tylą kaip nulūžusi kertamosios geležtė, gaisrinės varpas ar raita mirtis. Berniukas atitraukė išsigandusį veiduką nuo stiklo ir pamatė, kaip motina atpūškia per visą parduotuvę, plevėsuodama skvernais. Ji apvertė kėdę ir pėdos liniuotę, kuri visada kutendavo matuojant koją. Mamos krūtinė plumpsėjo, lūpos virto ryškiai raudonu “O”. Žmonės lydėjo ją žvilgsniu.

- Edi, lįsk iš ten! - suriko motina. - Eik iš ten! Nuo tų mašinų atsiranda vėžys! Eik iš ten! Edi! Ediii...

Berniukas atšoko, lyg mašina būtų įkaitusi iki raudonumo. Supanikavęs jis pamiršo laiptelius. Kojos susipynė, ir jis bejėgiškai sumostagavo rankomis, krisdamas nuo krašto. O galvoje kilo pikdžiugiška mintis: “Aš

krentu! Pažiūrėsim, koks jausmas trenktis galva! Taip man ir reikia!" Ar jis taip galvojo iš tikro? Ar tik bando savo suaugusiojo mintis įbrukti į vaikiškus prisiminimus?

Kaip ten būtų, šitas klausimas ginčytinas. O jis taip ir nenukrito. Motina suspėjo laiku. Pagavo ir apsipylė ašaromis, o jis nenukrito.

Visi į juos žiūrėjo. Edis ir dabar mato tą vaizdą. Misteris Gardneris kelia pėdos matuoklę ir tikrina, ar niekas nenulūžo, kitas pardavėjas stato nuverstą kėdę, suploja iš pasibjaurėjimo rankomis, prieš užsidėdamas savo malonią abejingą pardavėjo šypseną. Labiausiai atminty išliko šlapias motinos skruostas ir karštas rūgštus kvėpavimas. Jis prisimena, kaip ji vis šnibždėjo jam į ausį: "Daugiau niekada to nedaryk, daugiau niekada, niekada to nedaryk". Tai buvo motinos užkalbėjimas nuo bėdos. Tą patį ji sakė prieš metus, sužinojusi, kad auklė vieną tvankią vasaros dieną nusivedė Edį į viešą baseiną Derio parke. Tai įvyko kaip tik tada, kai šeštojo dešimtmečio poliomielitas kiek aprimo. Motina ištraukė Edį iš baseino kartodama, kad jis daugiau niekada, niekada to nedarytų, o visi kiti vaikai, taip pat visi tarnautojai ir lankytojai į juos žiūrėjo, ir iš jos burnos taip pat trenkė raugu.

Ji išsitempė Edį iš parduotuvės rėkdama ant pardavėjų, kad jie dar susitiks teisme, jeigu jos mažyliui kas nors atsitiks. Jo ašaros taip ir neišdžiūvo tą rytą, o astma dar paaštrėjo. Visą naktį Edis gulėjo lovoje ir negalėjo užmigti, nes galvojo, kas yra vėžys, ar jis blogiau už poliomielitą, per kiek laiko jis užmuša ir ar labai skauda. Jis svarstė, ar po to turės keliauti į pragarą.

Pavojus rimtas, tiek tai aišku.

Maira išsigandusi kaip niekad, štai iš kur jis žino.

Paklaikusi.

- Marte, - grįžęs iš atsiminimų, pasakė Edis, - nepabučiuosi?

Bučiuodama ji taip suspaudė, kad kaulai subraškėjo. Jeigu būtume vandenyje, - šmėkštelėjo Edžio galvoje, - ji paskandintų mus abudu".

- Nebijok, - sušnibždėjo Edis žmonai į ausį.

- Man neišeina! - vapėjo ta.

- Aš suprantu, - pasakė jis pajutęs, kad tas triuškinantis glėbys palengvino jo astmą. Švogšdimo nebesigirdėjo. - Suprantu, Marte.

Taksistas dar kartą pasignalizavo.

- Paskambinsi? - droviai paklausė Maira.

- Jei galėsiu.

- Edi prašau pasakyt, ką tai reiškia?

Įsivaizduokim, kad jis papasakoja. Kiek laiko reikės paskui raminti? Marte, man paskambino Maikas Henlonas ir mes persimetėm keletu žodžių, bet iš esmės jis pasakė tik tiek: "Tai vėl prasidėjo. Atvažiuosi?" Ir dabar aš karščiuoju, Marte, tik to karščio nenuims joks aspirinas. Man trūksta oro, bet tas prakeiktas aspiratorius nepadeda, nes trūksta oro ne gerklėje ir plaučiuose, o apie širdį. Aš grįšiu pas tave, jei galėsiu, brangioji, bet jaučiuosi, tarsi leisčiausi į seną šachtą, laukiančią naujos aukos, ir atsisveikinčiau su saulės šviesa.

Na taip, kurgi ne! Tai tikrai ją nuramins!

- Ne, - pasakė misteris Kaspbrakas, - atrodo, kad negalėsiu tau visko paaiškinti.

Ir kol ji dar nespėjo nieko pasakyti (Edi, lipk iš taksi! Susirgsi vėžiu!), Edis puolė prie mašinos, kaskart vis spartindamas žingsnį. Taksi pasiekė jau tekinas.

Maira liko prie durų, kai taksi išsuko į gatvę; tebestovėjo, kai jis pasuko miesto kryptimi - gigantiškos moters siluetas ryškios šviesos rėmuose. Edis pamojavo ranka ir pagalvojo, kad ji moja atsakydama.

- Tai kur sukam, bičiuli? - paklausė taksistas.

- Į Peno stotį, - atsakė Edis, ranka liko ilsėtis ant aspiratoriaus. Astma nusileido į bronchus. Jis jautėsi... beveik gerai.

Bet aspiratoriaus verkiant prireikė po keturių valandų, kai jis pakirdo iš snaudulio spazmišku truktelėjimu - net vyrukas dalykine eilute nuleido laikraštį ir nužvelgė jį susidomėjęs.

“Aš grįžau, Edi! - pergalingai sušuko astma. - Grįžau, ir žinai, šįkart tiesiog galiu tave pribaigti! Kodėl ne! Juk turiu kada nors tą padaryti, pats supranti! Juk negaliu kruštis su tavimi visą gyvenimą!”

Edžio krūtinė kilnojosi. Sugriebęs aspiratorių, jis įsigrūdo vamzdelį į burną ir nuspaudė gaiduką. Tada drebėdamas atsilošė ir ėmė laukti, kada palengvės, galvodamas apie sapną, iš kurio ką tik pabudo. Sapną? Viešpatie, gerai, jei taip būtų. Baisu darėsi pagalvojus, kad tai daugiau prisiminimas nei sapnas. Žalioje kaip rentgeno mašinos toje parduotuvės šviesoje apipuvęs raupsuotasis persekiojo požeminiais tuneliais klykiantį berniuką, vardu Edis Kaspbrakas. Jis bėgo ir bėgo

(jis bėga pakankamai greitai, sakė treneris Blekas jo motinai, ir jis bėgo tikrai greitai nuo to supuvėlio, o taip, prisiekiu savo kailiu)

sapne, kuriame pats buvo vienuolikos metų, o paskui užuodė kažką panašų į laiko mirtį, kažkas uždegė degtuką, jis pažvelgė žemyn ir pamatė sutrūnijusį berniuko, vardu Patrikas Hoksteteris, veidą, berniuko, dingusio 1958-ųjų liepą. Kirmėlės varpė Patriko Hoksteterio skruostus, ir tas klaikus kvapas sklido iš Patriko vidaus. Tame daugiau prisiminime negu sapne Edis pažvelgė į vieną pusę ir pamatė du vadovėlius, išpurtusius nuo drėgmės ir apaugusius žaliais pelėsiais: “Keliai į pasaulį” ir “Pažink Ameriką”. Taip atsitiko nuo šlykščios drėgmės čia, apačioje (tema “Kaip aš praleidau vasaros atostogas”, Patrikas Hoksteteris: “Praleidau negyvas tunelyje! Mano knygos apaugo samanomis ir pasidarė telefonų knygos storio!”). Edis išsižiojo rėkti, ir tą akimirką glitūs raupsuotojo pirštai nuslydo jo skruostu ir įlindo į burną. Tada jis krūptelėjęs pabudo ir pasijuto ne Derio kanalizacijos vamzdžiuose, o traukinio, lekiančio per Rod Ailendą po dideliu baltu mėnuliu, priekyje.

Vyras priešais pasvyravo ir visgi nutarė pasiteirauti:

- Ar viskas gerai, sere?

- O taip, - atsiliepė Edis. - Užsnūdau ir susapnavau košmarą. Jis ir sukėlė astmą.

- Aišku, - laikraštis vėl pakilo. Edis pastebėjo, kad ten buvo kaip tik tas, kurį motina kartais vadindavo "The Jew York Times".*

Misteris Kaspbrakas pažvelgė pro langą į pasakiško mėnulio užlietą snaudžiantį peizažą. Kur ne kur išbarstyti namukai, vietomis - būreliais, reto languose šviesa. Bet ta šviesa atrodė apgaulinga, lyginant su vaiduoklišku mėnesio spindesiu.

Jis manė, kad mėnuo su juo kalbasi, - staiga pagalvojo Edis. - *Henris Bauersas. Dieve, jis buvo beprotis. Įdomu, kur Henris dabar. Po žeme? Kalėjime? Valkiojasi po tuščias lygumas kur nors šalies centre kaip neišgydomas virusas, užpuldinėja parduotuves viduryje nakties, kai žmonių miegas kiečiausiais, arba žudo tuos, kurie pasirodė pakankamai kvaili ir sustojo prie iškelto nykščio, kad leistų perdėti dolerius iš savo piniginių į jo?*

Gali būti, gali būti.

Kur nors beprotnamyje? Žiūri į savo mėnulį, tvinkstantį į pilnatį? Kalba su juo ir klauso atsakymų, tik jam vienam girdimų?

Tai Edžiui pasirodė panašiau į teisybę. Jis krūptelėjo. "Pagaliau imu prisiminti savo vaikystę, - pagalvojo. - Imu prisiminti, kaip aš pats praleidau savo vasaros atostogas tais nelaimingais 1958-aisiais". Kaspbrakas jautė galįs atgaminti beveik kiekvieną tos vasaros momentą panorėjęs, tik jis to nenorėjo. "O Dieve, jei tik vėl galėčiau viską pamiršti".

Jis priglaudė kaktą prie purvino lango stiklo, ranka spaudė aspiratorių tarsi religinį reliktą ir stebėjo, kaip traukinys neria per naktį.

"Važiuoju į šiaurę", - toptelėjo jam, bet tai buvo netiesa.

"Ne į šiaurę. Nes tai ne traukinys; tai laiko mašina. Ne į šiaurę. Laiku. Atgalios".

Edžiui pasirodė, kad jis išgirdo šnabždant mėnulį.

Misteris Kaspbrakas suspaudė aspiratorių ir pajutęs svaigulį užsimerkė.

5

Beverlės Rogan pėrimas

Tomas beveik miegojo, kai suskambo telefonas. Jis pakilo ir siekė jo paimti, bet tada pajuto, kaip viena Beverlės krūtis prisispaudė prie peties ir žmona pakėlė ragelį per jį. Tomas vėl nukrito ant pagalvės galvodamas, kas galėjo skambinti neregistruotu jų numeriu tokią valandą. Pasigirdo Beverlės "alio" ir jis vėl atsigulė. Šiandien jis atmušė šešis kamuolius per beisbolo rungtynes ir buvo galutinai išsunktas.

Paskui keistas aštrus Beverlės balsas. - Kąąą? - įsmigo į ausį it varveklis, ir Tomas vėl atsimerkė. Jis bandė atsisėsti, ir telefono laidas įsirėžė į storą jo kaklą.

---

* Jew /džu:/ - žydų; pajuokai iš "New York Times".

- Pasiimk tą prakeiktą virvagalį, - įsakė jis, Beverlė skubiai pašoko ir apėjo apie lovą, laikydama telefono laidą sulenktais pirštais. Tamsiai raudoni jos plaukai natūraliomis bangomis krito ant naktinių marškinių kone iki liemens. Kekšės plaukai. Jos akys nebandė susitikti su jo, kad nustatytų emocinę prognozę, ir Tomui Roganui tas nepatiko. Jis atsisėdo. Pradėjo mausti galvą. Velnias, ją jau seniai skauda, tik kai miegi, nežinai.

Jis nuėjo į tualetą, šlapinosi ten kokias tris valandas, paskui nusprendė: jei jau atsikėlė, reikia pasiimti skardinę alaus ir pradėti artėjantį pagirių kursą.

Praeidamas pro miegamąjį laiptų link su baltomis boksininko trumpikėmis, kurios plevėsavo kaip burės po jo storu pilvu, o rankos priminė rąstus (lengviau jį palaikytum gorila iš uosto negu "Beverly Fashions" prezidentu ir generaliniu vadybininku), jis metė per petį: "Jeigu skambina ta lesbietė Leslė, pasakyk, kad nešdintųsi į visas keturias puses ir duotų mums miegoti!"

Beverlė trumpai žvilgtelėjo, papurtė galvą, suprask, skambina ne Leslė, ir vėl įsmeigė akis į telefoną. Tomas pajuto, kaip įsitempia kaklo raumenys. Pažiūrėjo, po galais, tarytum tarną atleistų. Aš atleistas miledi. Sumautos ledi. Atrodo, kad ji ima prašytis. Gali tekti paaiškinti, kas čia šeimininkas. Iš tikro. Kartais ji prašosi. Baisiai lėtai įsisavina pamoką.

Tomas nusileido laiptais, nušlepsėjo per koridorių į virtuvę, automatiškai traukdamas iš užpakalio trumpikes, ir atidarė šaldytuvą. Ten neatsirado nieko alkoholiškesnio už "Romanoff" makaronų likučius mėlyname plastmasiniame indelyje. Alaus nė kvapo. Net tos skardinės, kurią laikė atsargai nugrūdęs į patį kampą (kaip ir dvidešimties dolerių banknotą, užkištą už vairuotojo teisių). Taip, "White Sox" prakišo, mulkiai.

Jo akys nuslydo į butelius stiklinėje lentynoje virš virtuvės baro, ir Tomas jau matė, kaip ant ledo gabaliuko liejasi "Beam". Bet jis grįžo prie laiptų supratęs, kad prisišauks dar didesnę bėdą savo galvai, negu kad dabar. Senovinis laikrodis su švytuokle rodė po dvylikos. Tai anaiptol nepataisė jo nuotaikos, kuri ir geriausiais laikais neblizgėjo.

Tomas lėtai kopė laiptais, su kiekviena pakopa vis labiau įsitikindamas, kaip sunkiai muša širdis. Ka-bum, ka-tud. Ka-bum, ka-tud. Ka-bum, ka-tud. Jį siutindavo, kai savo širdį girdėjo ausyse ir riešuose, ne tik krūtinėje. Tokiais atvejais jam rodės, kad širdis visai ne susitraukiantis ir išsipučiantis organas, o didžiulis diskas su rodykle, grėsmingai artėjančia prie raudonos zonos. Jam nepatinka šita velniava, jam jos nereikia. Jei ko ir reikia, tai gero miego.

Bet ta avis, kurią jis yra vedęs, vis dar prilipusi prie telefono.

- Aš suprantu, Maikai... taip... taip, aš esu... aš žinau... bet...

Ilgesnė pauzė.

- Bilas *Denbras?* - riktelėjo Beverlė, ir varveklis vėl susmigo į Tomo ausį.

Jis sustojo prie miegamojo durų atgauti kvapo. Dabar buvo likęs tik ka-tud, ka-tud, ka-tud. Galvoje šmėkštelėjo rodyklė visai prie pat raudono brūkšnio, bet jis nuginė tą mintį. Juk jis, pagaliau, vyras, ir ne bet koks,

ne krosnis su prastu termostatu. Jis puikios formos. Geležinis. Ir jeigu tai kalei vėl reikės priminti, Tomas su džiaugsmu ją pamokys.

Jau pasiruošęs žengti į kambarį, jis apsigalvojo ir liko stovėti, klausydamas žmonos; jo nedomino, nei su kuo ji kalba, nei ką kalba, Tomas klausėsi čia kylančio, čia krintančio balso intonacijų. Ir senas bukas įsiūtis vėl priminė save.

Jie susitiko prieš ketverius metus Čikagos centre, vienišių bare. Pokalbis vyko sklandžiai, nes jie abu dirbo "Standard Brands" pastate ir turėjo bendrų pažįstamų. Tomas dirbo "King & Landry" ryšių skyriuje keturiasdešimt antrame aukšte. Beverlė Maš - tokia tada buvo jos pavardė - buvo "Delia Fashions" dizainerės padėjėja dvyliktame aukšte. "Delia", vėliau iškopusi į madų diktatorius, pataikavo jaunimo skoniui - marškiniai, palaidinės, šaliai, apsmukusios kelnės buvo graibstyte graibstomos parduotuvėse, kurias Delija Kastleman vadino "jaunimo", o Tomas - "narkomanų parduotuvėmis". Tomas Roganas pirmą pažinties dieną suprato du dalykus: Beverlė Maš buvo gundanti ir pažeidžiama. Ir netruko nė mėnesis praeiti, kai jis sužinojo trečia: ji talentinga. Labai talentinga. Jos kasdieninių suknelių ir palaidinukių eskizuose Tomas matė klaikaus galingumo pinigų kalimo mašiną.

"Tik ne narkomanų parduotuvėse, - nusprendė jis, bet nepasakė (tada). - Užteks prastos reklamos, numušinėjamų kainų, šūdinų iškarstymų kur nors krautuvės užkampyje tarp narkomanų reikmenų ir roko grupių vasarinukų. Paliksim tą mėšlą smulkmei".

Jis žinojo apie ją viską dar Beverlei nespėjus suprasti, kad jis ja rimtai susidomėjo, ir tai buvo plano dalis. Tomas ieškojo tokios kaip Beverlė visą gyvenimą ir puolė kaip išalkęs liūtas neapdairią antilopę. Negalėjai sakyti, kad jos silpnumas krito į akis - matei žavią moterį, liekną ir kartu sultingą. Gal klubai kiek siauroki, bet užpakaliukas rinktinis ir aukščiausios klasės krūtys. Tomas Roganas mėgo krūtis, visada mėgo, bet aukštos merginos nuolat jį nuvildavo. Jos nešioja plonyčius marškinėlius ir speneliai varo tave iš proto, bet kai nuvelki tuos marškinius, pasirodo, kad speneliai tai viskas, ką jos turi. Jie priminė bumbulus ant biuro stalčių. "Veltui ranka vargo", - sakydavo jo koledžo kambariokas, bet kadangi tas Tomo kambariokas garsėjo savo gašlumu, jis nesileisdavo su juo į debatus.

O, ji buvo puiki, tas tiesa, karšta ir dailiais ugniniais plaukais. Bet ji buvo silpna... kažkokia silpna. Ji, rodės, skleidžia kažkokius radiosignalus, kuriuos tik jis vienas galėjo sugauti. Buvo keletas požymių: ji daug rūkė (bet jis baigia ją atpratinti), baugščiai bėgioja žvilgsnis, taip niekad ir nesustodamas prie pašnekovo akių, susinervinusi glosto alkūnes, sutvarkyti, bet neįtikėtinai trumpi nagai. Tomas pastebėjo tai per pirmą susitikimą. Beverlė pakėlė balto vyno taurę, o jis, pamatęs nagus, pagalvojo: "Kerpa taip trumpai, nes, matyt, graužia".

Liūtai galbūt nesvarsto, kaip tai daro žmonės... bet mato. Ir kai antilopės puola nuo vandens telkinio, pajutusios dulkiną artėjančios mirties kvapą, šios geltonos katės nužiūri, kuri ima atsilikti bandos užpakalyje,

galbūt todėl, kad susižeidusi koją, arba iš prigimties lėtesnė... o gal, kad jos savisaugos instinktas mažiau išsivystęs. Visai įmanoma, kad kai kurios antilopės - ir moterys - nori būti sugautos.

Staiga Tomas išgirdo garsą, kuris šiurkščiai išmetė jį iš tų prisiminimų - žiebtuvėlio spragtelėjimą.

Kraujas užvirė. Pilvą užliejo karštis, kurio negalėjai pavadinti nemaloniu. Rūko. Ji rūko. Ji išklausė keletą specialių Tomo Rogano seminarų apie rūkymą. Ir nepadarė išvadų. Ji prasta mokinė, bet tam yra geras mokytojas.

- Taip, - sakė Beverlė dabar. - Aha. Gerai. Taip... - ji paklausė, paskui kažkaip keistai it apgirtusi nusikvatojo. Toks garsas Tomui buvo naujiena. - Du dalykai, jei jau klausi - užsakyk man kambarį ir pasimelsk už mane. Taip, gerai... a-ha... ir aš. Labanakt.

Ji dėjo į vietą ragelį, kai Tomas įėjo. Jis norėjo įsiveržti ir sustaugti: "Baigi tuoj pat NEDELSDAMA!", bet kai jis pamatė žmoną, žodžiai užstrigo gerklėje. Tokią jis buvo matęs du ar tris kartus. Vieną kartą prieš pirmą didelį jų pasirodymą, antrą - per išankstinę demonstraciją vietiniams pirkėjams, ir trečiąkart, kai važiavo į Niujorką pasiimti Tarptautinės dizaino premijos.

Beverlė dideliais žingsniais matavo kambarį, baltų nėrinių marškiniai vijosi apie kūną, cigaretė kyšojo iš dantų (Dieve, jis negali pakęsti cigaretės jos burnoje) ir paskui ją kaip iš lokomatyvo tįso baltas dūmų kamuolys.

Bet sustabdė ir užgniaužė planuotą riaumojimą pats žmonos veidas. Širdis sudejavo - ka-BAMP! - ir Tomas susiraukė įtikinėdamas save, kad jį ne išgąsdino, o nustebino tokia veido išraiška.

Šita moteris atgydavo tik savo kūrybos viršūnėje. Tai, žinoma, visada buvo susiję su jos karjera. Tokiais momentais priešais jį stovėdavo visai kita moteris, moteris, kuri triuškino jo jautrų baimės radarą netikėtais įsiūčio protrūkiais. Moteris, kuri išsivaduodavo iš streso, buvo stipri, įsitempusi, bebaimė, bet nenuspėjama.

Dabar jos skruostai degė. Plačiai atmerktos akys žaižaravo ir jose neliko nė užuominos apie miegą. Plaukai sruvo nugara. Ir... o, pažvelkit čia, draugai ir kaimynai! Jūs tik pažiūrėkit! Ji traukia lagaminą iš spintos? Lagaminą? O Dieve, taip!

Užsakyk man kambarį... pasimelsk už mane.

Na, artimiausioj ateity jai kambario tikrai neprireiks, nes mažoji Beverlė Rogan niekur nesiruošia važiuoti, kaip mane gyvą matot, ir valgys tris keturias dienas stačiomis.

Bet pasimelsti tikrai būtų ne pro šalį prieš tai, kai jis ja užsiims.

Beverlė numetė lagaminą į lovos galą ir nubėgo prie savo biuro. Iš viršutinio stalčiaus ji ištraukė dvejus džinsus ir vienerias velvetines kelnes. Sumetė į lagaminą. Vėl prie biuro, cigaretės dūmas nutįsta per petį. Suranda megztinį, porą sportinių marškinėlių; vieną seną palaidinę, su kuria atrodė idiotiškai, bet atsisakė išmesti. Tas, kas skambino, tikrai nebuvo iš keliautojų-aristokratų.

Tomą ne tiek domino, kas skambino ir kur ji tikisi išvažiuoti, nes ji niekur neišvažiuos. Ne tai bukai maudė jo nuvargusiose ir skaudančiose nuo per daug alaus ir neišsimiegojimo smegenyse.

Kalta cigaretė.

Ji turėjo būti visas išmetusi. Bet Beverlė apgavo jį - įrodymas kyšo dantyse. Ir kadangi žmona dar nepastebėjo jo tarpduryje, Tomas leido sau malonumą prisiminti tuos du vakarus, kurie užtikrino jam absoliučią žmonos kontrolę.

"Aš nenoriu, kad tu daugiau prie manęs rūkytum, - pasakė jis jiems grįžtant iš vakarėlio Leik Foreste. Buvo spalis. - Aš prisiuostau tos smarvės per baliukus ir ofise, todėl nesiruošiu uostyti, kai esu su tavimi. Žinai, ką tai primena? Pasakysiu tau tiesą, nemalonią, bet tiesą. Tai tas pats, kas ėsti kito snarglius".

Jis tikėjosi protesto, bet Beverlė tik žiūrėjo į jį savo droviu, įsiteikiančiu žvilgsniu. Jos balsas buvo žemas, švelnus ir paklusnus:

- Gerai, Tomai.

- Tada mesk ją.

Ir ji išmetė. Tą vakarą Tomas buvo puikios nuotaikos.

Po keleto savaičių išeidama iš kino ji automatiškai prisidegė vestibiulyje cigaretę ir rūkė, kol perėjo per aikštelę iki mašinos. Buvo atšiaurus lapkričio vakaras, geliantis vėjas kaip maniakas čaižė kiekvieną nepaslėptą kūno colį. Tomas prisiminė galėjęs užuosti ežerą, kaip būna kartais šaltą naktį: toks vos juntamas žuvies ir kažkokios tuštumos kvapas. Jis leido jai rūkyti. Net atidarė jai duris, kai pasiekė mašiną. Paskui sėdo už vairo, uždarė savo duris ir pasakė: "Beve?"

Mergina atsisuko, išsiėmė cigaretę ir klausiamai pažiūrėjo. Tada Tomas vožė jai per skruostą; smagiai vožė, net delnas ėmė dilgčioti, o jos galva stuktelėjo į rankeną. Akys išsiplėtė iš nuostabos ir skausmo... ir dar kažko. Ranka užsidengė įkaitusį skruostą. Ji suriko: "Oooo! Tomai".

O jis tada žiūrėjo prisimerkęs, abejingai šypsojosi ir žvaliai laukė Beverlės reakcijos. Jo galas ėmė standėti kelnėse, bet Tomas nejuto. Tai bus vėliau. O dabar pamoka pačiame įkarštyje. Mintyse jis permetė visą vaizdą iš naujo. Jos veidas. Kokia ta trečia, trumputę akimirką pasirodžiusi ir išnykusi, išraiška? Pirma - nuostaba. Paskui skausmas. O tada

(nostalgija)

prisiminimas... kažkoks prisiminimas. Vieną akimirksnį. Vargu ar ji pati suprato jį pasirodžius veide ar mintyse.

O dabar, dabar. Visų pirma ji nieko nepasakė. Kaip tik dėl to nieko nepasakė, aišku kaip dieną.

Nepasakė: "Niekše!"

Nepasakė: "Iki pasimatymo, džentelmene".

Nepasakė: "Baigta, Tomai".

Beverlė tik pažiūrėjo įskaudintomis migdolų akimis ir ištarė: "Kodėl taip padarei?" Paskui bandė dar kažką pasakyti ir pratrūko verkti.

- Išmesk ją.

- Ką? Ką, Tomai? - jos kosmetika purvinais upeliais sruvo skruostais. Tomas nekreipė į tai dėmesio. Jam netgi patiko matyti ją tokią. Veidas buvo purvinas, bet kažkuo seksualus. Kalės veidas. Žadinantis.

- Cigaretę. Mesk lauk.

Akyse supratimas. Ir kaltė.

- Aš tiesiog pamiršau, - verkė ji. - Tai viskas!

- Išmesk ją, Beve, arba gausi antrą antausį.

Mergina atsuko langą ir išmetė cigaretę. Paskui atsigręžė; jos veidas tada buvo išblyškęs, išsigandęs ir kažkoks ramus.

- Tu negali... neturi manęs mušti: Tai bloga pradžia... tolimesniems santykiams, - ji bandė rasti tinkamą suaugusiojo toną, bet jai nesisekė. Tomas palaužė ją. Jis sėdėjo savo automobilyje su vaiku. Jautriu ir velniškai gundančiu, bet vaiku.

- Negaliu ir neturiu - du skirtingi dalykai, maže, - pasakė jis. Jo balsas liko ramus, bet viduje Tomas spurdėjo iš triumfo. - Ir aš vienas sprendžiu, kas tinka mūsų tolimesniems santykiams, o kas ne. Jeigu susitaikysi su tuo, puiku. Jeigu ne, gali keliauti. Nelaikau. Galiu įspirti nueinančiai į užpakalį, bet netrukdysiu. Čia laisva šalis. Ką dar pridurti?

- Tu, atrodo, jau pakankamai pasakei, - sušnibždėjo Beverlė, ir jis trenkė dar kartą, šįkart smarkiau, nes jokia šliurė nemokys Tomo Rogano. Jis vožtų ir Anglijos karalienei, jei ta užsimanytų jį pamokyti.

Jos galva atsitrenkė į prietaisų panelį. Ranka sugriebė durų rankeną, paskui nusviro. Bevė tik įsispaudė į kamputį kaip triušiukas, užsidengė delnu burną, o akys buvo išsiplėtusios, drėgnos nuo ašarų, išsigandusios. Tomas nužvelgė ją, paskui išlipo iš mašinos ir apėjęs atidarė jos dureles. Iš jo burnos į vėjuotą lapkričio naktį kilo garas, ir ežero kvapas buvo kaip niekad aštrus.

- Nori išlipti, Beve? Mačiau, kaip ieškojai rankenėlės, vadinasi, nori išlipti. Gerai. Puiku. Aš tavęs prašiau vieno dalyko, ir tu man pažadėjai. Dabar savo pažado nesilaikai. Taigi nori išlipti? Na. Nešdinkis. Po velnių! Lipk. Nori išlipti?

- Ne, - sušnibždėjo ji.

- Ką? Aš negirdžiu.

- Ne, aš nenoriu lipti, - ištarė Beverlė šiek tiek garsiau.

- Ką, tau nuo cigarečių emfizema? Jeigu negali kalbėti, galiu surasti sušiktą garsiakalbį. Duodu paskutinį šansą. Sakai taip, kad girdėčiau. Tu nori lipti iš mašinos ar nori grįžti su manimi?

- Aš noriu grįžti su tavimi, - pasakė ji ir prispaudė rankas prie krūtinės lyg maža mergaitė. Ji nežiūrėjo į jį. Ašaros kapsėjo nuo smakro.

- Gerai, - atsileido Tomas. - Bet dabar pasakysi štai ką, Beve: "Aš pamiršiu apie cigaretę tavo akivaizdoje, Tomai".

Dabar jos akys, nuskriaustos, maldaujančios, neįskaitomos akys, žvelgė į jį. Tu gali priversti mane tą padaryti, sakė jos, bet, maldauju, nereikia. Nereikia, aš myliu tave, baikim visa tai.

Ne, negalim baigti. Nes tai ne viskas, ko jis nori, ir jie abu tai žino.

- Sakyk.

- Aš pamiršiu apie cigaretę tavo akivaizdoje, Tomai.
- Gerai. Dabar sakyk: "Atsiprašau".
- Atsiprašau, - niūriai pakartojo ji.

Cigaretė smilko ant šaligatvio lyg nupjautas degtuko galiukas. Žmonės, išeinantys iš kino teatro, žiūrėjo į juodu: vyrą, stovintį prie atvirų paskutinio modelio "Vegos" durelių, moterį susigūžusią viduje, prispaudusią prie kelių rankas ir nunarinusią galvą; lapkričio prieblandoje svyra plaukų auksas.

Tomas užmynė cigaretę. Ištrynė ją į asfaltą.

- Dabar sakyk: "Aš daugiau niekad to nedarysiu be tavo leidimo".
- Aš niekada... - jos balsas ėmė užsikirtinėti. - Niekada... n-n-n...
- Kartok, Beve.
- Niekada n-nedarysiu daugiau. Be tavo l-l-leidimo.

Tomas užtrenkė duris ir grįžo į vairuotojo sėdynę. Tada jie nuvažiavo į jo butą centre. Važiavo tylėdami. Viena santykių dalis buvo nustatyta automobilių aikštelėje; antroji - po keturiasdešimties minučių. Tomo lovoje.

Bevė sakė, kad nenori mylėtis. Ką kita rodė jos akys ir kietas klitoris tarp kojų, ir kai jis nuvilko jos palaidinukę, speneliai buvo kieti kaip akmenukai. Ji sudejavo, kai jis perbraukė per juos ranka, ir tyliai ūkčiojo pradėjus čiulpti iš pradžių vieną, paskui kitą ir kartu be sustojimo masažuojant. Ji pagavo jo ranką ir įsikišo sau tarp kojų.

- Aš maniau, tu nenori, - pasakė Tomas, ir ji nusigręžė... bet jo rankos nepaleido ir klubų judesiai pagreitėjo.

Jis nuvertė ją ant lovos... ir dabar elgėsi švelniai, neplėšė jos apatinių, o rūpestingai, netgi pedantiškai nuiminėjo vieną po kito.

Įslysti į ją buvo tas pats, kas į rafinuotą aliejų.

Jis judėjo pasinaudodamas ja, bet leido ir Bevei juo pasinaudoti, ir ji pirmą baigė iš karto, aikčiodama ir smeigdama nagus jam į nugarą. Paskui jie lingavo ilgais lėtais mostais, ir jam pasirodė, kad ji vėl baigia. Jis priglūdo prie jos, ėmė galvoti apie "White Sox" taškų vidurkį, sąskaitas darbe. Bet tada ji sugreitino judesius, ir ritmas pagaliau išsiliejo laukiniu orgazmu. Tomas pažvelgė į jos veidą - nubėgusį tušą, išterliotą lūpdažį - ir staiga pajuto save išsiliejant.

Ji judėjo klubais vis stipriau ir stipriau - tada tarp jų nebuvo šito vėdaro, ir jų pilvai pliaukšėjo vienas į kitą vis greičiau.

Pačiam gale Bevė riktelėjo ir įkando jam į petį savo mažais lygiais dantukais.

- Kiek kartų tu pasiekei? - paklausė Tomas, kai jie nusiprausė po dušu.

Ji nugręžė veidą ir tada pasakė labai tyliai, kad vos girdėjosi:

- Tu neturėtum to klausti.
- Ne? Kas tau tą pasakė? Misteris Rodžersas?

Roganas suėmė Beverlės veidą ranka, nykštys giliai spaudė iš vienos pusės, pirštai - iš kitos.

- Tu kalbėsi su Tomu, - iškošė jis. - Girdi mane, Beve? Pasakyk tėtušiui.
- Tris, - nenoriai atsakė ji.

- Gerai, - ištarė Tomas. - Gali paimti cigaretę.

Moteris žiūrėjo į jį nepatikliai, raudoni plaukai išdriko ant pagalvės, nuogumą dengė tik kelnaitės. Toks vaizdas vėl užvedė jo motorą. Jis linktelėjo.

- Nagi, - pasakė Tomas. - Aš leidžiu.

Jie oficialiai susituokė po trijų mėnesių. Atėjo pora jo draugų ir viena Bevės draugė, vardu Kėja Makol, anot Tomo - "ta tešmeninga feministinė kalė".

Visi šitie atsiminimai praskriejo Tomo Rogano galvoje per kelias sekundes kaip pagreitintam kine, kol jis stovėjo tarp durų. Dabar Beverlė pasiekė apatinį savo biuro stalčių ir traukė iš ten apatinius drabužius - ne tuos, kurie jam patiko: slidžius atlasinius ir švelnius šilkinius, - ten buvo medvilnė, medvilnė kaip mažai mergaitei, daugiausia jau išblukusi ir su kaušeliais. Medvilniniai naktiniai visai kaip iš "Namelio prerijose". Ji ranka pagraibė stalčiaus dugną, kad įsitikintų, jog ten nieko neliko.

O tuo metu Tomas Roganas sėlino gauruotu kilimu savo spintos link. Basi žingsniai buvo begarsiai tarsi brizo dvelksmas. Cigaretė. Štai kas labiausiai jį siutino. Daug laiko prabėgo nuo pirmos pamokos. Buvo ir kitų, daug kitų, kurias jai teko išklausyti; nekart po to ji neišlįsdavo iš marškinių su ilgomis rankovėmis ar netgi megztinių, užsagstytų iki pat smakro. Buvo lietingų dienų, kai Bevė nešiojo akinius nuo saulės. Bet ta pirmoji buvo tokia netikėta ir veiksminga...

Jis pamiršo telefono skambutį, pažadinusį iš snaudulio. Cigaretė. Jeigu ji rūko, vadinasi, pamiršo Tomą Roganą. Laikinai, žinoma, tik laikinai, bet tas laikinai buvo velniškai ilgai. Nesvarbu, kas privertė ją pamiršti. Jis nepakęs savo namuose to, kad ir kas būtų.

Ant spintos durų kabojo platus juodas odinis diržas. Sagties nebuvo; Tomas seniai ją nuėmė. Tame gale buvo padaryta kilpa, į kurią jis dabar įkišo ranką.

"Tomai, tu buvai negeras! - kartais sakydavo jo motina, beje, tas "kartais" ne visai tikslu, greičiau "dažnai". - Ateik čia, Tomai! Aš turiu tave išperti". Jo vaikystė buvo sudaigstyta pėrimais. Galiausiai jis pabėgo į Vičitos koledžą, bet, matyt, visiškai pabėgti nuo to neįmanoma, nes sapnuose jis ir dabar girdėjo motinos balsą: "Ateik čia, Tomai. Aš turiu tave išperti. Išperti..."

Jis buvo vyriausias iš keturių. Kai mažiausias buvo trijų mėnesių, Ralfas Roganas mirė - na, "mirė" ne visai tas žodis, tiksliau būtų "pakėlė prieš save ranką", nes jis dosniai šliūkštelėjo šarmo į džino stiklinę ir ištuštino vienu mauku, sėdėdamas ant unitazo. Misis Rogan susirado darbą "Ford" gamykloje. Tomas, kuriam tebuvo vienuolika, tapo šeimos galva. Ir jeigu jis apsileisdavo - jeigu mažoji pridarydavo savo kelnytes, kai auklė jau buvo išėjusi namo, ir motina rasdavo ją visame gražume... jeigu užmiršdavo pervesti Meganą Broudo gatvės kampe po darželio, ir ta ilganosė misis Gant pastebėdavo... arba užsižiūrėdavo "Amerikos estrada", o Džojus pašeimininkaudavo virtuvėje... dėl vienos iš tūkstančių galimų priežasčių, pasiguldžiusi mažesniuosius į lovas, motina išsitraukdavo lazdą ir ištardavo ritualinį: "Ateik čia, Tomai. Aš turiu tave išperti".

Geriau perti pačiam negu būti periamam.
Ko jau ko, bet gyvenimas to išmokė.
Taigi Tomas pliaukštelėjo laisvuoju diržo galu ir sugniaužė kilpą. Spausti odą delne buvo malonu. Tada jis jautėsi suaugęs. Diržas karojo iš suspausto kumščio it nudobta gyvatė. Galvos skausmas išnyko.
Pagaliau ji rado, ko ieškojo: seną baltą medvilninį liemenuką su kaušeliais. Tomo galvoje išniro ir vėl nugrimzdo mintis, kad šitas vėlyvas skambutis gali būti Beverlės meilužio. Būtų juokinga. Moteris, kuri važiuoja susitikti su meilužiu, nesusikrauna išblukusių palaidinių ir medvilninių kelnaičių su išsitampiusiomis gumomis. Ji neišdrįstų.
- Beverle, - tyliai pašaukė Tomas, ir ji iškart atsisuko į jo balsą, krūptelėjusi, išplėstomis akimis, išdrikusiais plaukais.
Diržas sudvejojo... šiek tiek nusileido. Tomas žiūrėjo į žmoną, vėl pajutęs tą neaiškų nerimą. Taip, šitaip žmona atrodė prieš didelius pasirodymus, ir tada jis nesimaišė jai po kojomis suprasdamas, jog jos galva tiek pilna baimės ir agresyvumo, kad mažiausia žiežirba - ir ji sprogs. Jai tie šou buvo ne būdas atsiskirti nuo “Delia Fashions”, pradėti savo verslą (susikrauti turtą). Gerai, kad taip būtų. Bevė buvo per daug talentinga, kad pasitenkintų tuo. Bevė laikė tuos pasirodymus savotiškais egzaminais, kuriuos turėjo išlaikyti pas griežčiausius dėstytojus. Tada ji stodavo į dvikovą su beveide esybe. Beveide, bet su vardu - GALIA.
Tas pats sudirgimas dabar viešpatavo jos veide. Ir ne tik jame; jis gaubė ją; aura atrodė beveik matoma ir skleidė aukštos įtampos srovę, ir nuo to Beverlė atrodė dar patrauklesnė ir pavojingesnė. Tomas išsigando, nes priešais buvo Ji, tikroji Ji, ne ta, kurią Tomas Roganas bandė padaryti, o ta, kuria buvo gimusi.
Beverlė atrodė pritrenkta ir išsigandusi. Ir kartu - pašėlusiai geros nuotaikos. Jos skruostai degė skaisčiu raudoniu, o po akimis bolavo balti rėželiai tarsi antra pora akių. Jie puikiai derinosi su balta kakta.
Cigaretė tebekyšojo iš burnos, dabar kiek įkampiau, kaip iš akies luptas Franklinas Ruzveltas, velniai griebtų! Cigaretė! Žiūrint į ją, vėl užliejo nevaldomo įniršio banga. Pasąmonėje krebždėjo migloti prisiminimai. Vieną naktį bejausmiu balsu ji ištarė: “Vieną kartą tu mane užmuši, Tomai. Žinai tai? Vieną sykį nueisi per toli, ir viskas baigta. Užplaksi”.
Jis atsakė: “Daryk, kaip sakau, Beve, ir ta diena niekad neateis”.
Dabar, kol pyktis dar neišstūmė viso proto, jis pagalvojo, ar tik nebus ta diena išaušusi.
Cigaretė. Nesvarbu tas skambutis, lagaminas, keista veido išraiška. Jie išsiaiškins dėl cigaretės. Paskui jis ją paims. O tada galės aptarti visa kita. Gal tada ir tai pasirodys svarbu.
- Tomai, - ištarė Beverlė, - aš turiu...
- Tu rūkai, - pertraukė jis. Balsas, rodės, sklido iš kažkur toli tartum per neblogą radiją. - Matyt, pamiršai, maže. Kur jas slėpei?
- Žiūrėk, aš išmetu, - pasakė Bevė ir nubėgo į tualetą. Ji įmetė cigaretę - net iš ten matėsi gilios dantų žymės filtre - į unitazą. Pšššš. Sugrįžo. - Tomai, tai buvo senas draugas. Vienas labai senas draugas. Aš turiu...

- Užsičiaupti, štai ką tu turi! - suriko jis. - Užsičiaupk, girdi? - bet baimė, kurią jis tikėjosi pamatyti, bausmės baimė, Bevės veide nepasirodė. Ten buvo baimė, bet ji sklido nuo telefono, o ne nuo jo. Ji tarsi nematė diržo, nematė jo, Tomo, ir nerimas vėl įsėlino į Rogano širdį. Ar jis čia? Kvailas klausimas, o iš tikro?

Tas klausimas buvo toks siaubingas ir gaivališkas, kad vieną akimirką Tomui pasirodė, kad jo "aš" visiškai atitrūksta nuo šaknų ir nusirita su vėjo gūsiu kaip guboja. Paskui jis susiėmė. Jis čia, kaipgi kitaip, ir užteks tų sumautų pliurpalų. Jis, Tomas Roganas, Tomas - velniai griebtų - Roganas, čia, ir jeigu šita šliurė neišsities ir nepuls bėgti po trisdešimties sekundžių, ji atrodys kaip išmesta iš ekspreso.

- Man labai gaila, bet turiu tave išperti.

Jam pažįstamas tas baimės ir agresijos kokteilis jos akyse. Tik dabar jis pirmą kartą buvo nutaikytas į jį.

- Mesk tą daiktą, - pasakė Beverlė. - Aš turiu kuo greičiau išvažiuoti į O'Harą.

Tu čia, Tomai? Tikrai?

Jis atmetė šitą mintį. Odos juosta, kadaise tarnavusi kaip diržas, lėtai siūbavo priešais tarsi švytuoklė. Tomo akys virptelėjo ir įsmigo į žmonos veidą.

- Paklausyk manęs, Tomai. Mano gimtajame miestelyje kadaise buvo įvykusi nelaimė. Didelė nelaimė. Tais laikais turėjau vieną draugą. Jis tikriausiai būtų galėjęs būti mano vaikinas, bet tada mes buvome per jauni apie tai galvoti. Jam buvo tik vienuolika ir jis smarkiai mikčiojo. Dabar jis rašytojas. Tu tikriausiai net skaitei vieną jo knygą... "Juodieji slenksčiai".

Bevė tyrė akimis Tomo veidą, bet tas buvo be išraiškos. Tik diržo švytuoklė šiūravo pirmyn atgal, pirmyn atgal. Jis stovėjo kiek palenkęs galvą ir pražergęs kresnas kojas. Moters ranka perbėgo plaukais - nesąmoningas judesys, lyg ji turėjo apgalvoti daug dalykų ir tiesiog nepastebėjo diržo. Tas kvailas ir gąsdinantis klausimas vėl iškilo jo galvoje: "Tu čia? Tikrai?"

- Ta knyga mėtėsi čia kelias savaites, bet aš taip ir nesusiejau jų. Gal ir būčiau, tik dabar mes visi suaugę, be to, aš negalvojau apie Derį jau daug daug metų. Žodžiu, Bilas turėjo brolį Džordžį, ir Džordžis žuvo dar prieš tai, kai aš gerai susidraugavau su Bilu. Jis buvo nužudytas. Ir tada, kitą vasarą...

Bet Tomas užtektinai prisiklausė erezijų. Jis prišoko prie Bevės ir pakėlė dešinę ranką it ieties metikas. Diržas sušvilpė ore. Ji bandė išsisukti, bet dešinysis petys užkliudė tualeto durų staktą, ir pasigirdo sultingas "šliop!" per ranką, palikęs raudoną liežuvį.

- Išpersiu tave, - pakartojo Tomas. Balsas buvo ramus, netgi užjaučiantis, bet veide įsirėžė balta ledinė šypsena. Jis norėjo pamatyti žmonos akis, tą baimės, siaubo ir gėdos išraišką, kuri sutiko: "Taip, tu teisus, aš to nusipelniau", kuri sakė: "O taip, tu esi čia, aš jaučiu tavo buvimą". Paskui jau grįš meilė; taip ir turi būti, nes jis tikrai myli Bevę. Jie net galės

pasišnekėti, jei ji norės, kas toks ten skambino ir ko norėjo. Bet tai bus vėliau. O dabar pradedam pamoką. Kaip visada. Pirmiausia pėrimas, paskui dulkinimas.

- Atleisk, maže.

- Tomai, nedaryk t...

Jis mostelėjo diržu ir pamatė, kaip tas lyžtelėjo jos klubą. Paskui sekė smagus pliaukštelėjimas per užpakalį. Ir...

O Jėzau, ji sugavo jį! Ji sugavo diržą!

Tą akimirką Tomas Roganas taip apstulbo dėl šito netikėto nepaklusnumo akto, kad vos neprarado savo ginklo, ir tikrai būtų jį praradęs, jei ne kilpa, užsiveržusi ant jo delno.

Jis truktelėjo diržą atgal.

- Nedrįsk daugiau griebti man iš rankų, - sušvogždė Tomas. - Girdi? Dar kartas, ir mėnesį myši spanguolių sultimis.

- Tomai, baik, - pasakė Bevė. Jau pats tonas erzino: taip žaidimų aikštelės prižiūrėtoja kalba susierzinusiam šešiamečiui. - Aš privalau važiuoti. Čia ne juokai. Žmonės žūsta, ir aš prisiekiau, labai seniai...

Roganas nesiklausė. Jis suriaumojo ir puolė ją nuleista galva, aklai mosikuodamas diržu. Tas kliudė Beverlę ir nubloškė nuo durų palei miegamojo sieną. Vyras prišoko, užsimojo - trenkė, užsimojo - dar, ir dar, ir dar, ir dar. Kitą rytą jis nepakels rankos aukščiau akių linijos neprarijęs trijų kodeino tablečių, bet dabar jam nerūpėjo niekas, išskyrus tai, kad žmona jam nepakluso. Ji ne tik drįso užsirūkyti, bet bandė atimti iš jo diržą ir, brangūs draugai ir bičiuliai, ji pati prisivirė, tad jis, Tomas, gali paliudyti prie Aukščiausiojo sosto, kad jai teks išsrėbti viską iki dugno.

Jis stūmė žmoną palei sieną, pliekdamas diržu kur pakliuvo. Ji dengė rankomis veidą, bet ir be jo buvo didelis pasirinkimas. Kambario tyloje girdėjosi tik diržo pliūpsniai. Bevė nerėkė ir nemaldavo nustoti. Blogiausia, kad ji net neverkė kaip visada. Girdėjosi tik pliauškėjimas ir jų kvėpavimas: sunkus šniokščiantis Tomo, greitas ir lengvas Beverlės.

Ji užkliudė lovą ir naktinį staliuką prie jos. Pečiai paraudo nuo smūgių. Plaukai sruvo ugnimi. Tomas vijosi. Jis buvo lėtesnis, bet masyvus - žaidė skvošą, kol prieš dvejus metus nenusitraukė Achilo sausgyslės, ir nuo tada smarkiai sustorėjo ("nutuko", kalbant tiksliau), bet raumenys - tvirti lynai lašiniuose - liko. Ir vis dėlto jis buvo susirūpinęs savo kvėpavimu.

Auka pasiekė staliuką, ir Roganui pasirodė, kad ji bandys užlįsti už jo arba po juo. Tačiau Bevė atsigręžė... ir oras prisipildė skraidančių sviedinių. Ji mėtė savo kosmetiką. "Šantili" buteliukas atsimušė jam į krūtinę, nukrito ir sudužo. Tomas paskendo žiedų aromate.

- Baik! - sustaugė Roganas. - Baik, kale!

Bet jos rankos nesirinkdamos graibė tai, ką rado, ir mėtė. Tomas griebėsi už krūtinės, kai kvepalų buteliukas atsitrenkė į ją, ir negalėjo patikėti, kad žmona pakėlė prieš jį ranką, net kai į jį jau lėkė visa kita. Stiklinis buteliuko kamštelis net įpjovė. Toks ten įpjovimas, vos matomas

trikampis įbrėžimas, bet kur ta raudonplaukė ledi, kuri sutiks aušrą ligoninės lovoje? Ak, štai kur ji. Viena tokia ledi, kuri...

Kremo indelis netikėtai skausmingai rėžėsi į dešinį antakį. Jis išgirdo buką dungstelėjimą savo galvoje. Balta šviesa plykstelėjo virš akies regėjimo lauko, ir jis išsižiojęs atšoko atbulas. Dabar "Nivėjos" kremo tūbelė pliaukštelėjo į pilvą, ir pasigirdo Bevės - tikrai jos? ar tai įmanoma? - taip! Pasigirdo Bevės riksmas:

- Aš važiuoju į oro uostą, tu šunsnuki! Girdi, ką sakau? Turiu reikalų ir važiuoju! Ir tu pasistenk išnykti man iš akių, nes AŠ VAŽIUOJU!

Kraujas užliejo dešinę degančią ir geliančią akį.

Valandėlę jis taip ir sustingo, lyg matytų tą moterį pirmą kartą. Galima sakyti, kad taip ir buvo. Jos krūtys šokčiojo. Veidas degė. Lūpos tūžmingai persikreipė. Sviedinių sandėlis ištuštėjo. Jos akyse nenyko baimė... bet ne jo baimė.

- Tu sudėsi šituos daiktus atgal, - pasakė jis, stengdamasis neuždusti, kad nuskambėtų įtikinamai. Sekėsi sunkiai. - Tada tu grąžinsi lagaminą į vietą ir gulsi į lovą. Jeigu darysi, ką sakau, aš galbūt nebausiu tavęs labai smarkiai. Galbūt galėsi išeiti iš namų po dviejų dienų, o ne savaičių.

- Tomai, paklausyk manęs, - Beverlė kalbėjo lėtai. Jos žvilgsnis buvo visiškai giedras. - Jeigu prisiartinsi - užmušiu. Supratai, šuns iškara? Užmušiu.

Ir staiga - gal dėl atviro pasibjaurėjimo jos veide, paniekos, ar todėl, kad buvo pavadintas šuns iškara, arba galbūt vien dėl maištingo krūtinės kilnojimosi - Tomą sukaustė siaubas. Ne dvejonė ar įtarimas, bet klaiki baimė, kad jo čia nėra.

Tomas Roganas puolė žmoną, šįkart be riksmo. Jis lėkė kaip torpeda per vandenį. Dabar jis ne baus ją ar vers paklusti, bet įvykdys tai, ką toji kekšė taip neapgalvotai jam žadėjo.

Jis tikėjosi, kad Bevė bėgs. Tikriausiai į vonią. Arba į laiptus. Bet žmona nepajudėjo. Jos klubai atsitrenkė į sieną, kai užgulusi staliuką ėmė stumti į Tomą, ir nulaužė du nagus, nes delnai pasidarė slidūs nuo prakaito.

Vien akimirksnį naktinis staliukas subalansavo ant krašto, ir Beverlė vėl užgulė jį. Tas apsisuko ant vienos kojelės, veidrodis pagavo šviesos blyksnį ir metęs raibuliuojantį akvariumo šešėlį ant lubų ėmė svyruoti pirmyn ir atgal. Jis trenkėsi Tomui į šlaunis ir pargriovė. Melodingai skambėjo dūžtantys buteliukai. Roganas spėjo pastebėti, kaip į kairę nuo jo krenta veidrodis, ir užsidengė, saugodamas nuo šukių akis. Diržas liko ant grindų ir ant jo kliūstelėjo sidabro lietus. Tomas pajuto skausmą, pasipylė kraujas.

Dabar Bevė pravirko, jos atodūsiai virto spigiomis dejonėmis. Kiek kartų ji įsivaizdavo, kaip palieka Tomą, bėga nuo šitos tironijos, kaip pabėgo nuo tėvo, išslinkdama vieną vakarą, iš anksto susimetusi krepšius į savo "Katlaso" bagažinę. Ji nebuvo kvaila moteris; ne tiek kvaila, jog nesuvoktų, netgi prie pat skerdynių ribos, kad mylėjo Tomą ir toliau tebemyli. Bet tai netrukdė jai bijoti jo... nekęsti jo... ir niekinti save už tai, kad

išsirinko jį dėl neaiškių priežasčių, palaidotų laikuose, kurie kada nors turėjo baigtis. Jos širdis nedužo, ne, rodėsi, ji verda krūtinėje, lydosi. Bevė baiminosi, kad krūtinės liepsna nesunaikintų sveikos nuovokos.

Bet viską gožė proto kertelėje kalantys sausi Maiko Henlono žodžiai: "Tas grįžo, Beverle... grįžo... tu pažadėjai..."

Staliukas suspurdėjo. Kartą. Antrą. Trečią. Atrodė, kad jis kvėpsi.

Labai atsargiai (lūpų kampučiai nusviro ir ėmė trūkčioti), Bevė apėjo vyrą ant pirštų galiukų, tipendama per veidrodžio šukes, ir čiupo diržą tą akimirką, kai Tomas nuvertė nuo savęs staliuką į šoną. Tada ji ėmė trauktis, kišdama ranką į kilpą. Ir atmetusi nuo akių plaukus laukė vyro reakcijos.

Tomas atsikėlė. Stiklo šukė perrėžė jam skruostą. Įstrižai skruosto ėjo toks lygus pjūvis kaip ir po antakiu. Jis šnairavo į ją lėtai statydamas kojas, o ant trumpikių Beverlė irgi pastebėjo kraujo lašus.

- Dabar duodi man tą diržą, - įsakė jis.

Bet moteris tik dukart apsuko jį delne ir iššaukiančiai pasižiūrėjo.

- Baik, Beve. Tuojau pat.

- Jeigu prisiartinsi, gausi šituo, - žodžiai ėjo iš jos burnos, bet Beverlė pati negalėjo patikėti savo ausimis. Kas šitas urvinis žmogus kruvinais šortais? Jos vyras? Tėvas? Meilužis, kurį ji atsivedė į koledžą ir kuris sutrupino jai nosį vieną vakarą tiesiog šiaip sau? "O, padėk man Viešpatie, - meldėsi ji. - Padėk man". Jos burna jau nesusičiaupė. - Aš irgi galiu šį tą. Tu storas ir lėtas, Tomai. Aš važiuoju ir tikriausiai negrįšiu. Viskas baigta.

- Kas tas Denbras?

- Pamiršk tai. Aš...

Dar kiek, ir ji būtų per vėlai supratusi, kad klausimas turėjo tik atitraukti jos dėmesį. Tomas puolė dar nebaigęs sakyti paskutinio žodžio. Diržas išsilenkė ore ir perkirto jo lūpas tokiu garsu, kaip kamštis iššauna iš šampano butelio.

Tomas suinkštė ir užsidengė delnais burną, išplėstose akyse pasirodė skausmas ir nuostaba. Kraujas ėmė skverbtis tarp pirštų ir vinguriuoti rankomis.

- Tu sulaužei man žandikaulį, kale! - suriko jis. - O, Dieve, mano žandikaulis!

Jis vėl puolė atkišęs rankas, burna - raudona dėmė. Lūpos, pasirodo, sutrūko dviejose vietose. Nuo vieno priekinio danties nukrito karūnėlė. Bevė matė, kaip ją išspjovė. Dalis jos norėjo bėgti iš šitos scenos, maldavo ir dejavo, norėjo užmerkti akis. Bet ta kita Beverlė krykštavo kaip žemės drebėjimo išlaisvintas mirčiai pasmerktas kalinys. Toji Beverlė negalėjo atsigrožėti šitu reginiu. "O kad būtum ją prarijęs! - pagalvojo ji. - Kad tu ja paspringtum".

Ir ta Bevė įsuko diržą paskutinį kartą, diržą, kuris buvo įpratęs prie jos užpakalio, kojų, krūtų. Diržą, kurį Tomas išbandė begalinį skaičių kartų per tuos ketverius metus. Kirčių skaičius priklausė nuo to, kaip smarkiai buvai nusidėjusi. Tomas grįžta namo, o pietūs šalti? Du mostai diržu. Bevė

užsibūna prie darbų studijoje ir užmiršta paskambinti namo? Trys kirčiai diržu. O, tik pažiūrėkit, Bevei atėjo dar vienas baudos kvitas už stovėjimą neleistinoje vietoje. Vienas smūgis diržu... per krūtinę. Jis buvo geras. Retai sudaužydavo iki mėlynių. Ir skausmas buvo pakeliamas. Blogiau buvo tas pažeminimas. Tai skaudėjo. Bet baisiausia buvo žinoti, jog ji nesąmoningai pati trokšta būti mušama. Ir žeminama.

"Dabar man sumokėsi už viską", - pagalvojo ji, pasisuko ir, nuleidusi diržą žemai, šonu kirto į tarpkojį - pliaukšt! Šitaip šeimininkė dulkina kilimus. To užteko. Visa Tomo Rogano agresija kaipmat išgaravo.

Jis bejėgiškai suinkštė ir sudribo ant kelių kaip prie altoriaus. Rankos tarp kojų. Galva užversta į lubas. Kakle įsitempė gyslos. Veide tragiška skausmo grimasa. Nerangus kairys kelis kaip tik pataikė ant kvepalų buteliuko šukės, ir jis be garso nuvirto ant šono kaip riebus banginis. Viena ranka sugriebė sužeistą kelį.

"Kraujas, - pagalvojo Bevė, - o Viešpatie, jis visas kruvinas".

"Išgyvens, - abejingai atšovė naujoji Beverlė, Beverlė, kurią prikėlė Maiko Henlono skambutis. - Tokie nedvesia. Nešdinkis iš čia, kol jam neužėjo noras vėl diriguoti. Arba nusileisti į rūsį "Vinčesterio".

Ji žengė žingsnį atbula ir pajuto smingančią į koją veidrodžio šukę. Tada pasilenkė ir sugriebė lagamino rankeną. Akys nesitraukė nuo Tomo. Moteris atbulomis išsmuko pro duris ir apsidaužiusi lagaminu blauzdas pralėkė koridorių. Užpakaly liko raudonos kulno žymės. Pasiekusi laiptus, Bevė apsigręžė ir pasileido žemyn, neleisdama sau nieko galvoti, nes nusprendė, kad šiuo momentu jos galvoje neliko jokių logiškų minčių.

Prie kojos kažkas prisilietė, ir ji suriko.

Atsigręžusi pamatė diržą. Jis tebebuvo apvyniotas apie jos ranką. Prieblandoje jis kaip niekad priminė užmuštą gyvatę. Bevė pasišlykštėjusi sviedė jį per turėklus ir pasižiūrėjo, kaip apačioje susirango juoda "S".

Nusileidusi žemyn, sugriebė baltus nėriniuotus naktinius marškinius už apačios ir nusivilko per galvą. Jie iškruvinti, ir ji nepakęs jų daugiau nė sekundės. Baltas parašiutas nusklendė ant kaučiukmedžio prie svetainės durų. Nuoga ji palinko virš lagamino. Speneliai pašiurpo, sukietėjo kaip kulkos.

- BEVERLE, NEŠI SAVO MĖSAS Į VIRŠŲ!

Ji gurkštelėjo oro, krūptelėjo ir vėl pasilenkė prie lagamino. Jeigu jis galėjo taip surikti, jai liko mažiau laiko, negu tikėjosi. Atidariusi lagaminą, Bevė ištraukė kelnaites, palaidinukę, senus "Levi's" džinsus. Ji apsirengė čia pat, prie durų, nė sekundei nepaleisdama iš akių laiptų. Bet Tomas nesirodė. Tik dar du kartus suriaumojo jos vardą, ir kiekvieną kart jo balsas perliedavo Beverlę it botagas, akys baugščiai susiaurėdavo, lūpos nesąmoningai šiepėsi.

Ji žaibiškai susisagstė palaidinę. Dviejų viršutinių sagų nebuvo (likimo ironija - siuviniams namuose vis nelikdavo laiko), ir Bevė pati sau atrodė kaip prostitutė, ieškanti jauko nakčiai, bet bus gerai ir taip.

- UŽMUŠIU, KALE! NUVALKIOTA ŠLIURE!

Ji uždarė ir užspaudė lagaminą. Kaip liežuvis liko kyšoti palaidinukės rankogalis. Moteris permetė žvilgsniu namą spėdama, jog daugiau jo nebepamatys. Nuo tos minties tik palengvėjo, ir ji ramiai išėjo laukan.

Nužingsniavusi per tris kvartalus be supratimo, kur eina, Beverlė pasijuto esanti basa. Vieną koją, įpjautąją, dusliai maudė. Reikėjo kažką apsiauti, o dabar jau antra nakties. Piniginė ir kreditinės kortelės liko namie. Ji išrausė džinsų kišenes, bet nelaimėjo nieko, išskyrus porą skiaučių medžiagos. Nė cento. Apsidairė: gražūs namai, išdailintos pievelės ir darželiai, tamsūs langai.

Staiga ji pradėjo kvatotis.

Beverlė Rogan sėdėjo ant žemos akmenų tvorelės, pasistačiusi lagaminą tarp purvinų kojų, ir juokėsi. Kiek žvaigždžių ir kokios visos ryškios! Ji užvertė galvą, nusijuokė joms ir ją pagavo tokia laukinio džiaugsmo banga, išvaliusi ir išgryninusi širdį, jog neliko jokios sąmoningos minties; tik jos kraujo balsas neaiškiai kalbėjo apie kažkokį norą, o kokį būtent - jai nesinorėjo žinoti. Buvo malonu jausti į ją srūvančią šilumą. "Svajonė", - pagalvojo ji, ir vėl ją įsuko apvalanti džiaugsmo banga.

Ji juokėsi žvaigždėms, išgąsdinta, bet laisva, jos siaubas - aštrus kaip durklas ir saldus it nunokęs spalio obuolys. O kai namo, kuriam priklausė šita akmeninė tvorelė, antrame aukšte įsižiebė šviesa, Bevė truktelėjo lagaminą už rankenos ir iškeliavo į naktį kvatodamasi.

6

Bilas Denbras ima pertraukėlę

- Išvažiuoti? - pakartojo Odra. Ji susirūpinusi ir išsigandusi pažiūrėjo į jį, paskui parietė po savimi kojas. Grindys šaltos. Ką ten, visas kotedžas šaltas. Pietų Anglijoje užsitęsė neįtikėtinai drėgnas pavasaris, ir ne kartą per savo rytinius ir vakarinius pasivaikščiojimus Bilas Denbras susizgribdavo galvojąs apie Meiną... blankiai prisimenąs Derį.

Kotedžas atseit turėjo centrinį šildymą (taip buvo rašoma skelbime), ir tikrai kažkokia krosnelė buvo nugrūsta purviname rūsyje į tą kampą, kur kadaise, matyt, buvo verčiamos anglys, bet jie su Odra netruko sužinoti, kad anglo supratimas apie centrinį šildymą smarkiai skiriasi nuo amerikietiško. Atrodo, kad britams šildymo reikėjo tiek, kad ryte neprišaltum prie unitazo. Dabar buvo rytas, ketvirtis po septynių. Bilas prieš penkias minutes padėjo telefono ragelį.

- Bilai, tu negali taip imti ir išvažiuoti. Juk pats žinai.

- Privalau, - pasakė jis. Tolimajame kambario kampe stovėjo bufetas. Bilas nuėjo prie jo, išsiėmė "Glenfiddich" butelį iš baro ir prisipylė sau stiklą. Viskis šliūkštelėjo per kraštą.

- Kas tau skambino? Ko tu taip išsigandai, Bilai?

- Aš neišsigandau.

- Taip? Tavo rankos visuomet taip virpa? Visada pradedi gerti prieš pusryčius?

Jis grįžo prie kėdės (chalatas einant šlumsėjo į kulnis) ir atsisėdo. Jis bandė šypsotis, bet pastangos pasirodė bevaisės, ir Bilas pasidavė.

BBC pranešėjas baiginėjo blogų naujienų sąrašą prieš paskelbdamas vakarykščių futbolo rungtynių rezultatą. Kai jie mėnesiu anksčiau, negu prasidėjo filmavimas, atvyko į provincijos kaimelį Flytą, abu buvo sužavėti techninės britų televizijos kokybės: tokia atspalvių gama, kad kone galėjai įkišti ranką ir pačiupinėti. "Geresnis apšvietimas ar kas nors panašaus", - pasakė Bilas. "Nežinau kas, bet tai nuostabu", - pridūrė Odra. Bet neilgai trukus jie įsitikino, kad didžioji programos dalis sudaryta iš amerikietiškų, "Dallas" tipo šou ir nesibaigiančių sporto naujienų - nuo nuobodžių (strėlyčių mėtymo čempionatas, pavyzdžiui, kur visi dalyviai labiau priminė gremėzdiškus japonų kovotojus su padidėjusiu kraujospūdžiu) iki klaikiai nuobodžių (anglų futbolas buvo baisus; kriketas dar baisesnis).

- Paskutiniu metu aš daug galvojau apie namus, - ištarė Bilas ir gurkštelėjo viskio.

- Namus? - žmona pasižiūrėjo taip nuoširdžiai susirūpinusi, kad Bilas nusijuokė.

- Vargšelė Odra! Ištekėjusi beveik vienuolika metų ir visiškai nepažįsta savo vyro. Ką tu iš tikro žinai? - jis vėl nusijuokė ir baigė tai, kas buvo likę taurelėje. Šitas juokas Odrai pasirodė tiek pat keistas, kiek toji škotiškojo taurelė tokią valandą. Juokas buvo panašus į skausmo dejonę. - Įdomu, kiti vyrai ir žmonos taip pat sužino, kiek mažai vienas kitą pažįsta? Tikriausiai.

- Bili, aš žinau, kad tave myliu, - pasakė ji. - Vienuolika metų to pakako.

- Suprantu, - jis nusišypsojo žmonai. Šypsena buvo švelni, nuvargusi, išsigandusi.

- Prašau papasakok man, kas čia vyksta.

Žmona žiūrėjo į jį savo nuostabiomis pilkomis akimis susisukusi išnuomoto namo kėdėje, moteris, kurią jis pamilo, vedė ir toliau mylėjo. Jis bandė įžvelgti, ką Odra jau žino. Nors tai nieko nepakeis.

Štai neturtingas vaikinas iš Meino valstijos, kuris mokosi universitete ir gauna stipendiją. Visą gyvenimą jįs nori rašyti, bet kai užsirašo į rašymo kursus, pasijunta atsidūręs nepažįstamoj žemėj be kompaso. Vienas vyrukas nori būti Apdaiku. Kitas trokšta tapti Folknerio Naujosios Anglijos versija - tik jis rašys apie varguolių gyvenimą baltosiomis eilėmis. Ten yra mergina, dievinanti Džois Kerol Outs už tai, kad toji užaugo seksistų visuomenėje ir yra "radioaktyvi literatūrinė prasmė". Outs atseit negali būti švari. Tad ji bus švaresnė. Kursus lankė ir toks storulis absolventas, neįstengiantis ar nenorintis kalbėti garsiau nekaip per išpažintį. Jis parašė pjesę su šešiais veikėjais, kurie kiekvienas sako tik vieną vienintelį žodį. Žingsnis po žingsnio žiūrovai suvokia, kad sujungus tuos žodžius į sakinį išeina frazė: "Karas yra seksistinių prekeivių mirtimi ginklas". Šitas šedevras gauna "A" įvertinimą iš Eh-141 (Kūrybinio rašymo seminaro) vadovo, išleidusio keturias poezijos knygeles ir magistro tezes Uni-

versiteto leidyklėlėje. Tas vadovas rūko kanapę ir nešioja kovotojo už taiką medalioną. Apskrito tylenio pjesę pastato pagrindinė teatro trupė per streiką dėl karo nutraukimo, ir kaip tik dėl to 1970-ųjų gegužę universitetą uždaro. Seminaro vadovas irgi vaidina vieną šitos pjesės personažą.

O Bilas Denbras buvo parašęs vieną mistinę apysaką, tris mokslinės fantastikos ir keletą siaubo apsakymų, už kuriuos liko skolingas Edgarui Po, H.P.Lavkraftui ir Ričardui Metsonui - vėliau jis sakys, kad tie apsakymai priminė devyniolikto amžiaus vidurio laidotuvių karietą su primontuotu varikliu ir išdažytą skaisčiai raudonai.

Vienas iš mokslinės fantastikos apsakymų pelno jam "B" įvertinimą. "Jau geriau, - rašo vadovas ant titulinio lapo. - Kosminėje erdvėje aptinkame ištvirkimo ratą, kuriame smurtas gimdo smurtą. Man asmeniškai patiko "ylanosis" kosminis laivas kaip socioseksualinio inkurso simbolis. Nors šitas pustonis apsakymo eigoje išnyksta, jis įdomus".

Visi kiti plunksnos bandymai buvo įvertinti tik "C".

Vieną seminarą, po pusantros valandos esė svarstymo apie tai, kaip karvė dykvietėje tyrė išmestą variklį (tai galėjo atsitikti, pavyzdžiui, po atominio karo), Bilas neišlaikė. Autorė, liguista mergina, šmaukianti vieną "Winston" cigaretę po kitos ir retkarčiais pagnaibanti spuogus ant smilkinių, spiriasi, kad esė - socialinis-politinis pareiškimas ankstyvojo Orvelo dvasia. Visi kiti iš esmės sutinka, bet vis tiek diskutuoja.

Tada atsistoja Bilas. Jo ūgis ir sudėjimas daro įspūdį - visa klasė sužiūra.

Lėtai, nemikčiodamas (jau gerus penkerius metus nebemikčioja) jis sako: "Aš čia nieko nesuprantu. Visiškai nesuprantu. Kodėl apsakymas turi būti socio - koks nors? Politika, kultūra, istorija... negi tai nebūdinga kiekvienam geram apsakymui? Tai yra... - jis apsidairo (visur priešiški žvilgsniai) ir suvokia, jog kiti supranta tai kaip puolimą. Gal net taip ir yra. *Jau turbūt mano, kad jų tarpan įsisuko seksistinis prekeivis mintimis,* - pagalvojo jis. - Tai yra... na, kodėl jūs nenorite, kad apsakymas tiesiog būtų apsakymas?

Niekas neatsako. Kapų tyla. Bilas stovi ir atrėminėja ledinius žvilgsnius. Ta liguista mergina sumaigo cigaretę savo pačios atsineštoje peleninėje.

Pagaliau seminaro vadovas tyliai, kaip be priežasties susierzinusiam vaikui sako:

- Jūs manote, kad Viljamas Folkneris apsakymus rašė tiesiog šiaip sau? Manot, kad Šekspyrui rūpėjo tik šlamantieji? Nagi, Bilai, pasakykit, ką galvojate.

- Aš manau, kad tai panašu į tiesą, - atsako gerai apsvarstęs klausimą Bilas, ir perskaito anų akyse pasmerkimą.

- Man atrodo, - sako prisimerkęs dėstytojas, žaisdamas tušinuku, - kad jums dar DAUG reikia mokytis.

Klasės gale pasigirsta aplodismentai.

Bilas išeina... bet po savaitės grįžta pasiruošęs sukryžiuoti špagas. Ir atsineša apsakymą "Tamsa" apie berniuką, kuris aptinka pabaisą savo na-

mų rūsyje. Mažylis susiremia su ja, kaunasi ir nugali. Bilas rašė šitą apsakymą apimtas kažkokios šventos ekzaltacijos; rodės, kad ne jis pasakoja apsakymą, o leidžia apsakymui tekėti per jį patį. Kažkuriuo momentu jis duoda pailsėti savo įkaitusiai ir pavargusiai rankai - ta kone ima garuoti išėjus į gruodžio šaltį. Jis girgždina per sniegą savo žaliais aulinukais kaip neteptomis langinėmis, o galva tartum tinsta nuo apsakymo. Truputį baisu, kad tas taip nori ištrūkti. Jeigu nepadės įskaudusi ranka, išsiverš į dienos šviesą išmušęs lauk akis. "Išspausiu iš jo, ką galėsiu", - tikina Bilas nakties tamsą ir nervingai juokiasi. Jis supranta pagaliau padaręs atradimą: po šitiek metų bandymų nelauktai aptiko to smegenis užgriozdijusio buldozerio paleidimo mygtuką. Jis užsivedė. Variklis įsisuko. Teisybė, jis negražus. Tikrai ne šaunioms panelėms į šokius vežioti. Jis ne paminklas, o įrankis. Įrankis, kuriuo gali triuškinti. Ir jeigu Bilas nepasisaugos, sutriuškins jį patį.

Denbras lekia į kambarį ir baigia "Tamsą" ketvirtą ryto; ten pat, ant aplanko, ir užmiega. Jeigu kas nors būtų pakišęs mintį, jog Bilas iš tikro rašo apie savo brolį Džordžą, jis tikrai būtų nusistebėjęs. Apie Džordžą jis negalvojo jau daug metų.

Apsakymas grįžta su "F" ant titulinio lapo. Apačioje didžiosiomis raidėmis išvedžiota: "NIEKALAS", žemiau - "BANALYBĖ".

Bilas paima rankraštį - penkiolika puslapių - nuneša prie krosnies ir atidaro dureles. Per plauką nepaleidžia pelenais, kol nešauna galvon, kokią nesąmonę jis ketina daryti. Jis sėdasi į supamąją kėdę, žiūri į plakatą "Dėkingas negyvėlis" ir ima juoktis. Niekalas? Puiku! Tegu bus niekalas! Tokio niekalo nors vežimu vežk!

- Užverskim juos! - surinka Bilas ir kvatojasi, kol iš akių neištrykšta ašaros.

Perspausdinęs titulinį lapą su dėstytojo nuosprendžiu, jis nusiunčia apsakymą į vyrų žurnalą "Baltasis kaklaraištis" (Bilo nuomone, jam geriau tiktų pasivadinti "Plikos mergos, iš pažiūros narkomanės"). Bet ta nutriušusi "Rašytojų rinka" tvirtina, kad jis perka siaubo apsakymus, o ir dviejuose numeriuose, Bilo pirktuose vietinėje krautuvėlėje, tikrai buvo keturi siaubo apsakymai, sukišti tarp nuogų merginų ir pornografinių filmų bei tablečių potencijai reklamos. Vienas, Deniso Ečisono, visai neblogas.

Jis išsiuntė "Tamsą" daug nesitikėdamas, juk ir anksčiau rašė nemažai apsakymų žurnalams, bet visi bandymai baigėsi taip pat: "Netinka". Todėl apstulbo ir nudžiugo, kai "Baltojo kaklaraiščio" meninis redaktorius atsakė jam perkąs už du šimtus dolerių, pinigai po paskelbimo. Redaktoriaus padėjėjas nuo savęs prirašė, jog tai geriausias siaubo apsakymas po Rėjaus Bredberio "Ąsočio", ir tiesiog gaila, kad tik koks septyniasdešimt žmonių jį paskaitys. Bet Bilui Denbrui į tai nusispjaut. Du šimtai dolerių!

Jis eina pas savo konsultantą su Eh-141 egzamino kortele. Tas pasirašo. Tada Bilas prikabina prie jos meninio redaktoriaus padėjėjo laiškelį ir prismeigia viską lentoje ant seminaro vadovo kabineto durų. Tos lentos kampe - antikarinė karikatūra. Staiga - viskas vyko tarsi savaime - pirš-

tai suranda tušinuką švarko kišenėje ir skersai karikatūros parašo: "Jeigu literatūra ir politika kada nors tikrai pasidarys pakeičiamos viena kita, aš nusižudysiu, nes neliks kitos išeities. Juk politika nuolat kinta, o literatūra - ne". Paskui, nesusilaikęs, priduria: "Man atrodo, kad jums dar daug reikia mokytis".

Jo egzamino kortelė grįžta po trijų dienų universiteto paštu. Su dėstytojo parašu. Grafoje "EGZAMINŲ ĮVERTINIMAS" buvo ne "C", priklausiusi jam pagal semestro vidurkį, ir ne "neįskaityta". Antra "F", piktai įrėžta seminaro vadovo ranka, o apačioje žodžiai: "Ar manote, Denbrai, kad pinigai ką nors pasako?"

- Žinoma, - pasakė Bilas savo kambario sienoms ir vėl garsiai užsikvatojo.

Paskutiniaisiais metais universitete jis išdrįsta pradėti romaną, nes dar nežino, ką užsikrauna. Ir išsigelbsti pasisėmęs patirties ir išgąsdintas... bet gyvas ir dar su penkiais šimtais lapų rankraščio. Nusiunčia juos į "Viking Press" įsitikinęs, kad jo knyga apie vaiduoklius turi nuo kažkur pradėti savo odisėją... o be to, jam labai patinka "Viking" emblema. Ir paaiškėja, kad odisėja baigėsi net ir neprasidėjusi. "Viking" nuperka knygą... ir Bilui Denbrui prasideda pasaka. Vyras, kurį kadaise šaukdavo Mikčiumi Bilu, įkopia į šlovės viršūnę dvidešimt trejų. Po trejų metų už trijų tūkstančių mylių nuo Naujosios Anglijos šiaurės jis dar labiau išgarsėja savo vedybomis su penkeriais metais vyresne kino žvaigžde; jos vyko Holivudo bažnyčioje.

Paskalų žurnalai pranašavo jiems septynis mėnesius. Daugiau svarstyta, ar jungtuvės baigsis skyrybomis, ar tiesiog bus anuliuotos. Draugai (ir priešai) iš abiejų pusių buvo tos pačios nuomonės. Nepaisant amžiaus ribos, jie visiškos priešingybės. Jis - aukštas, jau plinkantis, linkęs tukti. Lėtai, kartais nesuprantamai kalba kompanijoje. Odra su savo kaštoniniais plaukais, kaip nulieta gracinga figūra labiau priminė pusdievių superrasės atstovę negu žemės moterį.

Bilas buvo pasamdytas rašyti scenarijų savo antram romanui, "Juodieji slenksčiai" (šiaip ar taip, teisė parašyti bent jau scenarijaus metmenis buvo neginčijama pardavimo sąlyga, nors jo agentė išvadino tai beprotyste), ir pasirodė, kad tie metmenys išėjo visai neblogi. Jį pakvietė į Juniversal Sitį tęsti darbo ir dalyvauti filmavimo susitikimuose.

Denbro agentė buvo mažutė moterytė, vardu Siuzana Braun. Ūgis - lygiai penkios pėdos.* Ji pašėlusiai energinga ir dar labiau atkakli. "Nedaryk to, Bili, - sakė ji jam. - Atsisakyk. Jie sukaupę daug pinigų ir tikrai suras kokį nors scenaristą. Gal net Goldmaną".

- Ką?

- Viljamą Goldmaną. Vienintelis geras rašytojas, kuris įklimpo ten ir neišsisėmė.

- Apie ką tu kalbi, Siuze?

- Jis liko ten ir išliko geras rašytojas, - paaiškino ji. - O čia tiek šansų, kaip užmušti plaučių vėžį - galima, bet kas ryšis pabandyti? Tu sup-

* 150 cm.

leškėsi ant sekso ir alkoholio. Arba narkotikų, - žavios rudos Siuzanos akys svaidė žaibus. - O jeigu pakviestų kokį besmegenį vietoj Goldmano, ne bėda. Štai, knyga lentynoje. Nepakeisi nė žodžio.

- Siuzana...

- Paklausyk manęs, Bili! Imk pinigus ir dink. Tu jaunas ir stiprus. Tas jiems patinka. Nueisi ten, pirmiausia matysi savigarbą kaip savo ausis, paskui jau nebeįstengsi nubrėžti tiesios linijos nuo taško A į tašką B. Pagaliau (bet tai dar ne galas!) bandys tave paversti aktoriumi. Tu rašai kaip vyras, bet esi tik vaikas su labai aukšta kakta.

- Turiu važiuoti.

- Čia kas nors paperdė? Tikriausiai, baisiai smarkiai pakvipo.

- Bet aš turiu. Privalau.

- Jėzau!

- Aš turiu bėgti iš Naujosios Anglijos, - jis bijojo tęsti. Tai gali nuskambėti kaip maivymasis, bet Bilas negali nuo jos slėpti. - Turiu išvažiuoti iš Meino.

- Kodėl, dėl Dievo meilės?

- Nežinau. Tiesiog reikia.

- Tu kalbi rimtai, Bili, ar tiesiog fantazuoji?

- Rimtai.

Šitas pokalbis vyko lovoje. Jos krūtys buvo mažos kaip persikai ir saldžios kaip persikai. Bilas labai ją myli, bet ne taip kaip paprastai mylima, ir jie abu tą žino. Ji atsisėda, užsidega cigaretę. Verkia, bet vargu ar supranta, kad jis tą mato. Jos akys tik blizga. Būtų netaktiška tą pastebėti, todėl Bilas nutyli. Nors nemyli taip, kaip turėtų mylėti, jis dėl Siuzanos kalnus nuverstų.

- Tada važiuok, - sausu dalykišku tonu pasako ji atsigręždama. - Paskambink, kai susiruoši, jei turėsi jėgų. Atvažiuosiu pasiimti daiktų. Jeigu dar liko.

“Juodųjų slenksčių” kino versija vadinasi “Juodojo demono spąstai”, Odra Filips pagrindiniame vaidmenyje. Pavadinimas klaikus, bet filmas išėjo neblogas. Ir vienintelis dalykas, kurį paliko Bilas Holivude, - tai savo širdį.

- Bilai, - pakartojo Odra pažadindama jį iš prisiminimų. Bilas mato, kad ji išjungė televizorių. Pažvelgė į langą - už stiklo draikėsi rūkas.

- Paaiškinsiu, kiek pajėgsiu, - ištarė jis. - Aš tau skolingas. Tik pirmiausia padaryk du dalykus.

- Gerai.

- Užsiplikyk sau antrą puodelį arbatos ir papasakok, ką apie mane žinai. Arba tariesi žinanti.

Odra susirūpinusi žvilgtelėjo į vyrą ir nuėjo prie bufeto.

- Žinau, kad tu iš Meino, - pradėjo ji, pildama sau arbatos. Odra nebuvo anglė, bet angliškas akcentas praslysdavo šnekoje - rolės “Palėpėje”, dėl kurios jie čia atsikėlė, palikimas. Tai buvo pirmasis Bilo kino scenarijus. Jam buvo pasiūlyta net režisuoti. Ačiū Dievui, kad užteko proto atsisakyti; per jo išvykimą viskas nueitų šuniui ant uodegos. Bilas žino,

ką jie visi pagalvotų. Pagaliau Bilas Denbras parodė tikrąjį savo veidą. Dar vienas sumautas plunksnagraužys, šiukšlė paskutinė.

Dievas mato, jie būtų teisūs.

- Ir kad turėjai brolį, kurį be galo mylėjai. Jis mirė, - tęsė Odra. - Žinau, kad užaugai Deryje, persikėlei į Bengorą praėjus porai metų po broliuko mirties, o keturiolikos išvažiavai į Portlendą. Žinau, kad plaučių vėžiu mirė tėvas, kai tau buvo septyniolika. Ir dar, kad parašei bestselerį dar koledže, gyvendamas iš stipendijos ir papildomo uždarbio tekstilės fabrike. Tai turėjo pasirodyti tau labai keista... na, tas pajamų šoktelėjimas.

Odra grįžo į jo pusę, ir Bilas perskaitė veide tos slaptos prarajos tarp jų nuojautą.

- Dar žinau, kad po metų parašei "Juoduosius slenksčius" ir atvažiavai į Holivudą. Ir savaitei likus iki filmavimo pradžios sutikai labai pasimetusią moterį, vardu Odra Filips, kuri šiek tiek suprato, kad tu išgyveni siaubingą depresiją, nes prieš penkerius metus pati buvo Odrė Filipot. Ir pati skendo...

- Odra, nereikia.

Jos akys įdėmiai žiūrėjo į Bilo.

- O, kodėl ne? Kalbėkim tiesą, gėdinkim velnią. Aš skendau. Jau prieš dvejus metus buvau atradusi marihuaną, prieš metus - kokainą, ir buvo dar geriau. Kokainas pusryčiams, kokas pietums, o vakarienei - vynas. Lovoje - valiumas. Odros vitaminai. Tiek daug svarbių interviu, tiek daug gerų rolių. Aš buvau tokia panaši į Žaklinos Siuzan romano veikėją, kad juokas ėmė. Tu žinai, ką aš dabar galvoju apie tuos laikus, Bilai?

- Ne.

Odra gurkštelėjo arbatos, nenuleisdama nuo vyro akių, ir šyptelėjo.

- Tai kaip bėgimas Los Andželo "International" oro uosto transporteriu. Supranti?

- Na, ne visai, ne.

- Tai judanti ketvirčio mylios juosta.

- Žinau tą transporterį, - pasakė Bilas, - bet nesuprantu, ką tu...

- Tu tiesiog atsistoji ant jo, ir jis nuveža iki pat muitinės. Bet jei nori, gali nestovėti. Gali eiti. Arba bėgti. Ir atrodo, kad paprasčiausiai risnoji, bėgi ar leki, - nesvarbu, ką darai, - nes kūnas pamiršta, kad iš tikro tu tik didini greitį, kuriuo juda ta juosta. Štai kodėl gale yra ženklas: "SUSTOK". Kai mes susitikome, aš kaip tik įsibėgėjusi išlėkiau ant grindų, kurios nebejudėjo. Kūnas devyniomis myliomis aplenkia pėdas. Netenki pusiausvyros. Anksčiau ar vėliau tėškiesi veidu. O aš nesitėškiau. Nes tu mane sugavai.

Moteris pastatė puoduką ir užsidegė cigaretę. Jos žvilgsnis liko prilipęs prie Bilo veido. Žiebtuvėlio liepsnelė apšvietė virpančias žmonos rankas, kol jos ieškojo cigaretės galiuko.

Ji giliai įtraukė ir staigiai išpūtė.

- Ką apie tave žinau? Žinau, kad pasirodei šaltakraujiškas. Toks ir esi. Tu niekad neskubėjai paimti antros taurelės, lėkti į kitą susitikimą ar vakarėlį. Tu buvai tikras, kad visa tai palauks... jeigu norėsi. Kalbėjai iš lėto.

Kai kas, matyt, atsinešta iš Meino, bet iš esmės tai tavo kalbėjimo maniera. Tu pirmas vyras iš mano sutiktų, kuris išdrįso kalbėti lėtai. Aš turėjau nusiraminti, kad girdėčiau tave. Aš pažiūrėjau į tave, Bilai, ir pamačiau tą, kuris niekada nebėga transporteriu, nes ir taip žino, kad jis nuveš, kur reikia. Tu atrodei nepažeidžiamas šlovės ir isterijos. Tu nenuomojai "Rolsų" ir galėjai važinėti po Rodeo šeštadieniais su savo asmeniniais numeriais, užkabintais ant mašinėlės iš niekingo nuomos punkto. Tu neturėjai agento spaudai, kad prastūminėtų žinutes į "The Hollywood Reporter". Niekada nedalyvavai Karsono šou.

- Ką ten veikti rašytojui? Nebent moka triuką su kortomis arba lanksto šaukštus, - įsiterpė Bilas šypsodamasis. Jis tikėjosi, kad ir Odra nusišypsos, bet taip neatsitiko.

- Tu atsirasdavai ten, kur man labai tavęs reikėjo. Kai aš lėkiau nuo transporterio juostos. Galbūt tu išgelbėjai mane nuo ne tos tabletės, kai buvau atsakančiai prisisiurbusi. Bet... man taip neatrodo. Širdyje neatrodo.

Ji vėl patraukė cigaretę.

- Nuo to laiko tu ten. Mums gera lovoje. Man tai daug reiškia. Bet mums gera ir be lovos, ir tai aš dar labiau vertinu. Aš jaučiu, kad galėčiau su tavimi pasenti ir išlikti drąsi. Žinau, kad geri per daug alaus ir per mažai mankštiniesi. Kad retkarčiais sapnuoji blogus sapnus.

Bilas atrodė sukrėstas. Nežmoniškai sukrėstas. Beveik išsigandęs.

- Aš niekad nesapnuoju.

- Taip atsakai žurnalistams, kai tie klausia, iš kur semiesi idėjų, - šyptelėjo Odra, - bet tai netiesa. Nebent dėl perkrauto skrandžio dejuoji naktimis. Tik man tuo nesinori tikėti, Bilai.

- Ar aš kalbu? - atsargiai paklausė jis. Bilas išvis neprisiminė sapnų: nei gerų, nei blogų.

Odra linktelėjo.

- Kartais. Bet niekaip negalėdavau suprasti ką. Porą kartų verkei.

Bilas įsmeigė į žmoną tuščią žvilgsnį. Jis jautė nemalonų skonį burnoje; ant liežuvio ir gerklėje jautėsi ištirpęs aspirinas. "Dabar žinai, koks baimės skonis, - pagalvojo jis. - Laikas būtų susipažinti tiek apie tai prirašius". Bet jis laikui bėgant pripras prie jo. Jei gyvens pakankamai ilgai.

Staiga ėmė veržtis lauk prisiminimai. Lyg smegenyse būtų atsivėręs juodas krateris, grasantis spjaudytis nesveikais

(sapnais)

vaizdais iš pasąmonės į racionalaus proto sferą. Jei tai atsitiktų iš karto - jis išprotėtų. Bilas pabandė sugrąžinti juos atgal ir jam pasisekė, bet vis tiek pasigirdo kažkieno, tarsi iš po žemių, balsas, Edžio Kaspbrako balsas.

"Tu išgelbėjai man gyvybę, Bilai. Tie dideli mane kankina. Kartais man atrodo, kad jie nori mane užmušti..."

- Tavo rankos, - ištarė Odra.

Bilas pažvelgė žemyn. Jos nuėjo pagaugais. Oda buvo pašiurpusi skruzdėlių kiaušinėlių dydžio guziukais. Jie abu žiūrėjo tylėdami tarytum į retą eksponatą. Oda iš lėto išsilygino. Odra vėl nutraukė tylą:

- Žinau dar kai ką. Kažkas paskambino šįryt iš Valstijų ir pasakė, jog turi mane palikti.

Bilas atsistojo, permetė akimis gėrimų butelius, paskui nuėjęs į virtuvę atsinešė apelsinų sulčių stiklinę.

- Žinai, kad turėjau brolį ir kad jis mirė, bet nežinai, jog jis buvo nužudytas.

Odrai užgniaužė kvapą.

- Nužudytas! O, Bilai, kodėl tu niekad...

- Nepasakojau? - jis nusijuokė, vėl taip pat nervingai. - Nežinau.

- Kaip tai atsitiko?

- Tada gyvenome Deryje. Buvo potvynis, tiksliau, jau baigėsi, ir Džordžui buvo nuobodu namuose. Aš sirgau gripu ir gulėjau lovoje. Jis paprašė, kad išlankstyčiau iš laikraščio laivelį. Buvau to išmokęs stovykloje. Džordžas norėjo paleisti jį Vitčemo ir Džeksono gatvių latakais, nes jie buvo pilni vandens. Tad padariau laivelį, jis padėkojo ir išlėkė. Daugiau savo brolio gyvo nebemačiau. Jei ne ta liga, galbūt būčiau galėjęs jį išgelbėti.

Bilas nutilo, pasitrynė dešinį skruostą lyg tikrindamas, ar ne laikas skustis. Jo akys, išdidintos akinių stiklų, buvo susimąsčiusios... ir žiūrėjo kažkur pro ją.

- Viskas įvyko Vitčemo gatvėje, netoli tos vietos, kur ji kertasi su Džeksono gatve. Žudikas nutraukė jam ranką, kaip antraklasis kad nuplėšia musei sparnelį. Medicinos ekspertas padarė išvadą, jog Džordžas mirė arba nuo šoko, arba nukraujavęs. O aš pasakyčiau, kad tai tas pat.

- O Viešpatie, Bilai!

- Įsivaizduoju, kaip turėtum stebėtis, kodėl aš tau to niekad nepasakojau. Prisipažįstu, aš ir pats stebiuosi. Mes vedę vienuolika metų ir iki dabar tu nieko nežinojai apie Džordžį. O aš žinau apie visą tavo giminę, net tetas ir dėdes. Žinau, kad senelis mirė savo garaže, girtas susipjaustęs elektriniu pjūklu. Aš žinau tokius dalykus, nes sutuoktiniai, kad ir kokie užsiėmę jie būtų, anksčiau ar vėliau sužino vienas apie kitą viską. Net jeigu tai nuobodu ir jie nesiklauso - vis tiek nesąmoningai užfiksuoja. Tu manai, aš klystu?

- Ne, - išspaudė Odra, - tu neklysti.

- Ir mes visad galėjom kalbėtis, tiesa? Aš noriu pasakyti, kad nei vienam iš mūsų neįgrisdavo, juk taip?

- Na, iki šio ryto aš irgi taip maniau.

- Baik, Odra. Tu žinai viską, kas įvyko per tuos vienuolika metų mano gyvenime. Kiekvieną sandėrį, kiekvieną idėją, kiekvieną peršalimą, kiekvieną draugą, kiekvieną man pakenkusį ar bandžiusį pakenkti. Žinai, kad miegojau su Siuzana Braun. Kad išgėręs pasidarau pernelyg sentimentalus ir per garsiai leidžiu muziką.

- Ypač "Dėkingą negyvėlį", - pastebėjo Odra, ir jis nusijuokė. Šįkart ji irgi atsakė šypsena.

- Aš neslėpiau nuo tavęs svarbiausio - savo vilčių.

- Taip. Tikiu. Bet šitai... - ji nutilo, papurtė galvą, susimąstė. - Kiek šitas skambutis turi bendra su tavo broliu, Bilai?

- Geriau aš pats prie to prieisiu. Neskubink manęs, nes tai mane pribaigs. Viskas taip... taip baisu... kad man kūnas eina pagaugais pagalvojus. Matai... man niekad nešovė į galvą papasakoti tau apie Džordžį.

Odra nepritariamai suraukė antakius, tarsi netikėdama palingavo galvą.

- Aš nesuprantu.

- Aš tau bandau pasakyti, kad jau kokius dvidešimt ar daugiau metų net negalvojau apie brolį.

- Bet pasakojai, kad turėjai brolį, va...

- Kartojau faktą, - nutraukė Bilas. - Tai viskas. Jo vardas buvo žodis. Kuris nemetė jokio šešėlio mano sąmonėje.

- Sąmonėje ne, bet sapnuose... - tyliai ištarė Odra.

- Dejonės? Ašaros?

Ji linktelėjo.

- Gal ir tavo tiesa. Tiesą sakant, tu tikriausiai esi teisi. Bet sapnai, kurių neprisimeni, juk nesiskaito, ar ne?

- Nori pasakyti, kad išvis niekada apie jį negalvojai?

- Taip.

Ji purtė galvą, negalėdama patikėti savo ausimis.

- Net apie kraupią jo mirtį?

- Ne. Iki šiandien, Odra. Dar prieš vestuves tu klausei, ar turiu brolių ir seserų, ir aš atsakiau, kad turėjau brolį, kuris mirė dar vaikas. Tu žinojai, kad tėvų nebeturiu, o tavo giminė tokia didelė, jog mūsų dėmesio neliko kam nors kitam. Bet tai ne viskas.

- Ką tai reiškia?

- Ne tik Džordžas buvo toj juodoj skylėj. Ir apie patį Derį aš nepagalvojau visus tuos ilgus metus. Ir apie senus bičiulius: Edį Kaspbraką, Plerpą Ričį, Steną Urisą, Bevę Maš... - jo pirštai pakedeno plaukus, Bilas nervingai sukikeno. - Čia kaip sunkus amnezijos atvejis, kai net neįtari ja sergąs. O kai paskambino Maikas Henlonas...

- Kas jis toks?

- Dar vienas vaikas iš mūsų šutvės, jau po Džordžo mirties. Aišku, jis dabar ne vaikas. Kaip ir mes visi. Skambino Maikas, iš Valstijų. Sako: "Alio, ar pataikiau į Denbrų butą?" Atsakiau: "Taip". Tada jis: "Bilai? Čia tu? Aš Maikas Henlonas". Ir žinai, Odra, tas vardas man visiškai nieko nesakė. Galėjo būti kokio nors enciklopedijų platintojo ar kasečių pardavėjo. Paskui jis pridūrė: "Iš Derio". Ir lyg kokias duris mano galvoje būtų išlaužęs - prisiminiau jį ir Džordžį, ir visus kitus. Tai atsitiko...

Bilas spragtelėjo pirštais.

- Va šitaip. Ir jau žinojau, kad kvies mane grįžti.

- Grįžti į Derį.

- Aha, - Bilas nusiėmė akinius, patrynė akis, žvilgtelėjo į žmoną. Toji pirmą kartą matė šitaip išsigandusį vyrą. - "Atgal į Derį. Nes mes pažadėjome", - pasakė jis. Ir tikrai. Mes buvome pažadėję. Vaikai. Stovėjome ratu upelyje, kuris tekėjo per Barensą, sukibę rankomis, ir pjaustėme stiklo šuke delnus, lyg žaisdami indėnų susibroliavimą. Tik tai buvo rimta.

Jis ištiesė Odrai savo delnus ir jų centre subolavo kopetėlės - randai. Ji laikė jo rankas šimtus kartų, bet anksčiau šitų randų nepastebėjo. Jie neryškūs, tiesa, bet ji tikrai būtų...

O vakaras! Tas vakaras!

Ne tas, per kurį jie susipažino, nors buvo puikus finalas pirmajam, kadangi buvo skirtas "Juodojo demono spąstų" filmavimo pabaigai atšvęsti. Jis išėjo triukšmingas, su gėrimų fontanais, bet ne toks smarkus, kokiuose Odrai buvo tekę anksčiau dalyvauti, - filmavimas pavyko geriau, negu kas nors drįso tikėtis, ir visi tą žinojo. O Odrai Filips pasisekė dar labiau. Ji įsimylėjo Viljamą Denbrą.

Koks tos būrėjos vardas? Dabar ji tepamena tiek, kad tai buvo viena iš grimuotojo asistenčių. Toji mergina išsinėrė kažkuriuo vakarėlio momentu iš savo palaidinės (atstatydama baisiai jau menką liemenėlę) ir užsirišo ant galvos skarą kaip čigonė. Įkaitusi nuo dūmo ir vyno, visą likusį vakarą būrė iš delno... kol nulūžo.

Odra dabar negalėjo prisiminti, ar merginos pranašystės buvo geros, ar blogos, išmintingos ar kvailos, ji pati tada nesiekė kojom žemės. Atminty liko vienas epizodas: "čigonė" čiumpa Bilo delną ir sulyginusi su savuoju pareiškia, kad jie vienodi. "Mes gyvenimo dvyniai", - sakė ji. Odra prisiminė, kaip su pavydu sekė išdailintą nagą, vedžiojantį Bilo delną - kaip kvaila šitos fatališkos kino subkultūros fone, kur vyrai taip abejingai kasdieniškai plekšnoja moterų užpakalius, kaip eiliniai niujorkiečiai kad pasikaso žandą! Bet tame judesyje ji įžvelgė kažką intymaus.

Tada Bilo delnuose nebuvo jokių randų.

Ji sekė tą šaradą pavydžios mylimosios žvilgsniu ir dabar neabejojo savo atmintimi. Neabejojo faktu.

Ir dabar papasakojo tai vyrui.

Tas linktelėjo.

- Tu teisi. Tada jų nebuvo. Prisiekti negaliu, bet nemanau, kad jie buvo dar vakar "Plou ir Berou". Nes su Ralfu laužėme rankas dėl alaus ir aš tikriausiai būčiau pastebėjęs.

Bilas šyptelėjo. Šypsnys buvo nenatūralus, išsigandęs.

- Manrods jie grįžo su Maiko Henlomo skambučiu. Štai ką aš manau.

- Bilai, tai neįmanoma, - Odra siektelėjo cigarečių.

Jis žiūrėjo į savo rankas.

- Steno tai darbas, - ištarė Bilas. - Pjaustė mūsų delnus su kokakolos butelio šuke. Rodos, dabar matau, - jo akys už akinių atrodė susirūpinusios, skausmingos. - Stiklas sublizgo saulėje. Skaidrus, iš naujo butelio. Anksčiau kokos butelius darydavo iš žalio stiklo, pameni? - Odra papurtė galvą, bet jis jos nematė, toliau studijavo savo delnus. - Prisimenu, kaip Stenas suvaidino, kad nori perpjauti sau rankas iki alkūnės, užuot kaip visiems tik įpjovęs delnus. Kvaila, bet aš vos nepuoliau jo stabdyti... Tą sekundę man pasirodė, kad jo ketinimai rimti.

- Bilai, nereikia, - sušnibždėjo Odra. Dabar neklusnią ranką su žiebtuvėliu teko prilaikyti už riešo kaire, visai kaip policininkas laiko pistoletą šaudykloje. - Randai negali grįžti. Jie arba yra, arba ne.

- Tu matei juos anksčiau, a? Tą tu nori pasakyti?
- Jie vos įžiūrimi, - šiurkščiau negu norėjosi atšovė Odra.
- Mes plūdom krauju, - tęsė Bilas. - Stovėjom vandenyje netoli tos vietos, kur su Edžiu Kaspbraku ir Benu Henskomu pastatėme užtvanką...
- Su tuo architektu, taip?
- O ką, yra toks?
- O Dieve, Bilai, jis pastatė naują "BBC" ryšių centrą! Dėl kurio iki dabar ginčijamasi, ar tai svajonė, ar nesėkmė!
- Na, nežinau, ar tai tas pats vaikinas. Mažai tikėtina, bet gali būti. Tas Benas, kurį aš pažinojau, buvo puikus statytojas. Mes stovėjome. Dešine spaudžiau Bevės Maš kairiąją ranką, o mano kairę laikė Ričis Tozijeris. Stovėjome kaip kokie baptistai per ceremoniją, o horizonte, pamenu, bolavo vandens bokštas. Jis buvo toks baltas, kaip paprastai įsivaizduojami archangelų drabužiai, ir mes pažadėjome, prisiekėme, kad jeigu tai nesibaigs arba prasidės iš naujo... mes grįšime. Ir padarysime viską iš naujo. Sustabdysime tai. Amžiams.
- Sustabdysite ką? - suriko Odra, staiga apimta įniršio. - Ką sustabdysite? Ką po galais, tu čia paistai?
- Geriau jau nebūtum p-p-paklaususi... - pradėjo Bilas ir nutilo. Veidu nuslinko aklo siaubo šešėlis. - Paduok cigaretę.
Ji padavė vyrui pakelį. Tas prisidegė vieną. Odros akivaizdoje Bilas rūkė pirmą kartą.
- Aš mikčiojau.
- Mikčiojai?
- Taip. Tada. Sakei, kad aš vienintelis Los Andžele, kuris išdrįso kalbėti lėtai. Tiesą pasakius, aš neišdrįsau kalbėti greitai. Tai nebuvo įgimta. Nebuvo pasirinkta. Nebuvo išmąstyta. Visi buvę mikčiai kalba labai lėtai. Tai vienas iš triukų, kuriuos išmoksti, lygiai kaip išmoksti galvoti apie savo pavardę prisistatant, nes mikčiams sunkiausiai sekasi tarti daiktavardžius, o didžiausią problemą sukelia jų pačių vardas.
- Mikčiojai, - Odra šypsojosi lyg išgirdusi anekdotą, kurio nelabai suprato.
- Iki Džordžio mirties mikčiojau saikingai, - aiškino toliau Bilas, ir jau pradėjo girdėti, kaip galvoje žodžiai išsitęsia it sukarpyti laiko; kalbėjo kaip visad iš lėto, bet pats girdėjo "Dž-dž-džordžio" ir "s-s-saikingai". - Būdavo siaubingų momentų, dažniausiai kai pakviesdavo atsakinėti mokykloje, o ypač kai tikrai žinojau atsakymą ir labai norėjau jį pasakyti, bet apskritai verčiausi pusėtinai. Po brolio mirties pasidarė visai blogai. Paskui, keturiolikos ar penkiolikos, viskas ėmė taisytis. Aš išvažiavau į Portlendo "Ševrus" gimnaziją, o ten kaip tik buvo nuostabi logopedė misis Tomas. Tai ji išmokė mane mažų gudrybių. Kad ir tos su vardu. Tada buvau pradėjęs mokytis prancūzų kalbos, ir misis Tomas patarė persijungti į prancūzų, jeigu užklimpstu ant kokio žodžio. Jeigu jautiesi paskutinis asilas, tardamas "š-š-šita k-k-kk" it subraižyta plokštelė, pereik į prancūzų kalbą, ir *"ce livre"* nuslys nuo liežuvio. Veikia šimtu procentų. O kai ištari prancūziškai, gali grįžti į anglų kalbą, ir pasakyti "šita knyga" pasidaro paprasta. Jei kliūva koks žodis iš "s" raidės - švepluok. Jokio mik-

čiojimo. Šitie patarimai man padėjo, bet labiausiai tai, kad gyvendamas Portlende pamiršau Derį ir viską, kas ten įvyko. Tikriausiai ne iš karto, bet dabar galiu pasakyti, kad tai bus atsitikę per neįtikėtinai trumpą laiką. Ne daugiau kaip per keturis mėnesius. Mikčiojimas išnyko kartu su prisiminimais. Kažkas nuvalė lentą su visomis lygtimis.

Bilas pabaigė sultis.

- Kai užsikirtau ant "paklaususi" prieš kelias sekundes, tai buvo pirmas atvejis po dvidešimt vienerių metų.

Jis pasižiūrėjo į žmoną.

- Pirmiausia randai, paskui m-mikčiojimas. G-girdi?

- Tu tyčia taip kalbi! - šūktelėjo Odra persigandusi.

- Ne. To nėra kaip įrodyti, bet tai tiesa. Mikčiojimas keistas, net juokingas dalykas, Odra. Kartais net nesuvoki, kaip tai atsitinka. Tiesiog... tiesiog... tada kažką girdi galvoje. Atrodo, kad vienas smegenų pusrutulis per sekundę aplenkia antrąjį. Arba sėdi senam trante ir klausai, kaip užpakalinis garsiakalbis s-sekunde vėluoja kartoti p-priekinį.

Bilas atsistojo ir ėmė nervingai žingsniuoti po kambarį. Jis atrodė išsunktas, ir Odra su nerimu pagalvojo, kaip sunkiai jis dirbo tuos trylika metų, lyg pašėlusiu darbu kam nors norėjo įrodyti, jog jo talentas tik vidutiniškas. Jai nedavė ramybės ir kita mintis. O jeigu skambino Ralfas Fosteris, kviesdamas vėl suremti rankas "Plou ir Berou" bare ar sužaisti trik-traką, arba Fredis Fajestounas, "Palėpės" prodiuseris, kokiu nors reikalu? Arba tiesiog "blogas numeris", kaip pasakė ta gydytojo žmona, nutrenkusi ragelį?

Na ir ką, ką tai turėtų reikšti?

Ogi tą, kad Maiko skambutis ir Deris yra tiesiog haliucinacija. Dėl nervinio išsekimo.

Bet randai, Odra, kaip paaiškinsi randus? Jis teisus. Jų nebuvo... o dabar yra. Tiesa tokia, ir tu tą žinai.

- Papasakok man iki galo, - pasakė ji. - Kas nužudė tavo brolį? Ką tu su kitais vaikais padarei? Ką jūs prisiekėte?

Bilas priėjo, suklupo priešais ją kaip senamadiškas gerbėjas su pasiūlymu atiduoti ranką ir širdį, suėmė jos delnus.

- Man atrodo, kad galėčiau, - tyliai ištarė jis. - Tikrai panorėjęs įstengčiau. Daug ko dar neprisimenu, bet pradėjęs kalbėti prisiminčiau. Aš jaučiu, kaip tie prisiminimai laukia... kada galės išlįsti. Jie kaip apsunkę audros debesys. Tik tas lietus bus baisiai purvinas. Jis atgaivins ne augalus, o monstrus. Gal teks susitikti su tuo greta kitų...

- Ar jie žino?

- Maikas sakė skambinęs kitiems. Jis mano, kad susirinks visi... gal išskyrus Steną. Steno balsas Maikui pasirodė keistas.

- Man viskas atrodo labai keista. Tu gąsdini mane, Bilai.

- Atleisk, - pasakė jis ir pabučiavo. Tai buvo panašu į nepažįstamojo bučinį. Odra pajuto neapykantą tam Maikui Henlonui. - Man atrodo, kad turiu tau paaiškinti, kiek galiu. Pagalvojau: bus geriau, negu tiesiog pabėgti neatsisveikinus. Kai kuriems iš mūsų teks tą padaryti. Aš turiu

važiuoti. Ir manau, kad Stenas bus ten, nesvarbu, kad keistai skambėjo jo balsas. Galbūt taip atrodo todėl, kad pats negaliu nevažiuoti.

- Dėl brolio?

Bilas lėtai papurtė galvą.

- Galėčiau sakyti "taip", bet meluočiau. Aš mylėjau jį. Žinau, jog tai skamba keistai prisipažinus, kad negalvojau apie Džordžą dvidešimt metų, bet aš velniškai mylėjau tą pyplį. Supranti?

Odra, kuri pati turėjo jaunesnę seserį, linktelėjo:

- Taip.

- Bet važiuoju ne dėl jo. Nežinau, kaip paaiškinti. Aš...

Jis pažvelgė į ryto rūką.

- Jaučiuosi tarsi paukštis, kurį atėjus rudeniui traukia namo. Tai kaip instinktas, mieloji... o aš tikiu, kad instinktai yra geležies narvas, kuriame uždaryti visi mūsų norai ir mintys. Turi jiems paklusti, nebent nori pasikasyti revolverio vamzdžiu smilkinį arba pabandyti vaikščioti vandeniu su akmeniu po kaklu. Tu negali atsisakyti, nes nėra pasirinkimo. Aš turiu važiuoti. Tas pažadas... įkibo mano galvoje kaip žvejo k-kabliukas.

Odra atsistojo ir atsargiai prisiartino prie vyro; ji jautėsi labai trapi, žiūrėk, ims ir subyrės į gabaliukus. Uždėjo ranką jam ant peties ir apgręžė.

- Tada pasiimk mane kartu.

Veide pasirodė siaubo išraiška - ne jos, o dėl jos. Siaubas buvo toks atviras, kad Odra atšoko rimtai išsigandusi.

- Ne, - atsakė Bilas. - Net negalvok apie tai, Odra. Nedrįsk net pagalvoti. Tau negalima artintis prie Derio per tris tūkstančius mylių. Manau, porą kitų savaičių Deris bus labai bloga vieta. Liksi čia, tvarkysi reikalus ir atsiprašinėsi už mano išvykimą. Pažadėk!

- Ar turiu žadėti? - jos akys nesitraukė nuo vyro. - Ar tikrai turiu, Bilai?

- Odra...

- Ar turiu? Tu pažadėjai, ir žiūrėk, kas atsitiko. O aš tavo žmona ir myliu tave.

Jo milžiniškos rankos skausmingai suspaudė jai pečius.

- Pažadėk man! Pažadėk! P-pa-pa-pa-pa...

To ji negalėjo pakęsti; to įstrigusio kaip sugauta spurdanti žuvis žodžio.

- Aš pažadu, gerai? Pažadu! - ir puolė į ašaras. - Dabar laimingas? Jėzau! Tu pamišęs, visas pasaulis kraustosi iš proto, bet aš pažadu!

Bilas apkabino žmoną ir palydėjo prie sofos. Įpylė jai brendžio. Ji gurkštelėjo, pamažu atgaudama savitvardą.

- Tai kada išvažiuoji?

- Šiandien, - atsakė jis. - "Konkordu". Spėsiu, jei važiuosiu į Hytrą automobiliu, o ne traukiniu. Fredis norėjo, kad pradėčiau po pietų. Tu nueisi devintą, ir nieko nežinai, sutarta?

Odra nenoriai linktelėjo.

- Būsiu Niujorke, kol kas nors spės susigaudyti. O Deryje - prieš saulėlydį, jei skrisiu t-t-tiesiai.

- Kada vėl tave pamatysiu? - tyliai paklausė Odra.

Bilas Denbras apkabino žmoną ir smarkiai prisiglaudė, bet taip niekad ir neatsakė į šitą klausimą.

DERIS:

PIRMOJI INTERLIUDIJA

Kiek žmonių akių... įmatė
jų slapčiausią anatomiją
pro metų plyšelius?

Klaivas Barkeris
"Kraujo knygos"

Šita ir visos kitos "Interliudijų" skiltys paimtos iš Maiklo Henlono "Deris: neoficialios miestelio istorijos". Tai nepublikuota užrašų ir ištraukų iš rankraščių (kurie primena dienoraščio pradžią) serija, rasta Derio viešosios bibliotekos rūsyje. Šitas pavadinimas nurašytas nuo aplanko, kuriame ir buvo rasti šitie užrašai. Tačiau pats autorius ne kartą pavadina savo darbą taip: "Deris: žvilgsnis pro užpakalines pragaro duris".

Spėjama, kad mintis apie šitų užrašų išleidimą paties misterio Henlono rimtai svarstyta.

1985 sausio 2

Ar gali visas miestelis būti apsėstas?

Apsėstas kaip atskiri namai?

Ne koks nors namas, kokia nors kryžkelė ar krepšinio aikštelė kokiame nors atokiame parke su styrančiu pliku krepšio lanku it kruvinas inkvizitorių įnagis, ne - VISKAS.

Ar tai įmanoma?

Klausyk:

"Apsėstas" - 'dažnai lankomas vaiduoklių arba dvasių'. Fankas ir Vagnalsas.

"Persekioti" - 'neduoti ramybės, dažnai ateiti į galvą (apie mintis ir pan.)'. Tas pats Fankas ir kompanija.

"Vaidentis"* - 'atsirasti ar dažnai rodytis, ypač kalbant apie vaiduoklius'! Bet - žiūrėkit toliau! - 'Dažnai lankoma, mėgiama vieta: kurortas, darbo kambarys, užeiga'!..

Ir dar kai kas. Tai mane baugina labiausiai: "Žvėrių šėrimo vieta".

Tokių, kurie nežmoniškai sudaužė Adrianą Meloną ir nustūmė nuo tilto?

Tokio, kuris jau laukė po tiltu?

Žvėrių šėrimo vieta.

Kas maitinasi Deryje? Kas maitinasi Deriu?

Žinai, net įdomu - aš net neįsivaizdavau, kad galima taip išsigąsti, kaip aš išsigandau po istorijos su Adrianu Melonu, ir toliau gyventi, jau nekalbant apie funkcionavimą. Lyg būčiau patekęs į siaubo apsakymą, o juk kiekvienas žino, kad baimę turi pajusti tik finale, kai tamsos pabaisa galų gale išlenda į dienos šviesą ir ima misti... tavimi, žinoma.

Tavimi.

Bet šitas apsakymas ne iš klasikinių Lavkrafto, Bredberio ar Po šedevrų serijos. Nes, matai, aš žinau daug, bet ne viską. Viskas prasidėjo ne tada, kai aš atsiverčiau vieną praeito rugsėjo Derio "News" numerį, perskaičiau Anvino parengtinio tardymo stenogramą ir supratau, kad tas klounas, kuris nužudė Džordžą Denbrą, galbūt vėl grįžo. Faktiškai aš atsipeikėjau apie 1980-uosius, kai, rodos, kažkuri anksčiau miegojusi mano dalis pabudo... pajutusi, kad TO laikas, matyt, vėl artėja.

Kokia dalis? Budrioji tikriausiai.

---

* Ang. haunt.

O gal tai buvo Vėžlio balsas. Taip... aš labiau linkęs tikėti šita versija. Ir Bilas Denbras tikrai tuo patikėtų.

Aš radau kraupių žinučių senose knygose, perskaičiau pasvarstymus apie žvėriškumus senuose periodiniuose leidiniuose ir giliai pasąmonėje kasdien vis garsiau girdėjau kažkokios augančios, daugėjančios jėgos kriauklės rago gaudimą, uodžiau aštrų artėjančių žaibų ozoninį aromatą. Aš pradėjau užrašus knygai, kurios tikriausiai nespėsiu išleisti. Vienu metu aš gyvenau ir toliau gyvenu du gyvenimus: viename sąmonės lygyje - su neįtikėtinais groteskiškais ir šiurpiais vaiduokliais, kitame - žemišką miestelio bibliotekininko gyvenimą. Dėlioju knygas į lentynas, pildau korteles naujiems abonementams, išjunginėju mikrofilmų aparatą, kurį kartais palieka įjungtą užmaršūs skaitytojai, pablevyzgoju su Kerole Daner apie tai, kaip mielai nusitempčiau ją į lovą, o ji man atsako, kad nori visiškai to paties, ir mes abu žinome, kad Kerolė tik juokauja, o aš kalbu rimtai, ir kad ji ilgam nepasiliks šitame užkampyje, o aš sulauksiu čia mirties, spausdindamas išplėštus "Biznio savaitė" puslapius, sėdėdamas kasmėnesiniuose susirinkimuose su pypke vienoje rankoje ir šūsnimi "Bibliotekos žurnalų" kitoje... ir prabudęs spausiu kumščius prie burnos, kad sulaikyčiau riksmą.

Seni prietarai pasirodė esą neteisingi. Aš nepražilau. Nevaikštau naktimis. Nelaidau paslaptingų užuominų ir nesinešioju lentelės spiritizmo seansams striukės kišenėje. Nebent juokiuosi dažniau, tik tiek, ir kartais mano juokas, matyt, būna keistai veriantis, nes žmonės ima įtariai žiūrėti.

Dalis manęs - ją Bilas tikriausiai pavadintų Vėžlio balsu - kalba, kad šiąnakt aš turiu jiems visiems paskambinti. Tik ar aš jau esu visiškai tuo įsitikinęs? Ar noriu būti įsitikinęs? Ne, žinoma, ne. Bet, o Viešpatie, tai, kas atsitiko Adrianui Melonui, taip primena Mikčiaus Bilo brolio Džordžo mirtį 1957-ųjų rudenį.

Jeigu tai vėl prasidėjo, aš turiu skambinti. Privalau. Dar ne dabar. Dar per anksti. Aną kartą tai prasidėjo iš lėto ir neįsivažiavo beveik iki penkiasdešimt aštuntųjų vasaros. Taigi... aš laukiu. Ir užpildau savo laukimą šitais žodžiais ir begaliniu spoksojimu į veidrodį, niekaip negalėdamas patikėti, į ką pavirto anas berniukas.

Anas berniukas turėjo baugštų knygų žiurkės veidelį, vyras veidrodyje priminė banko kasininką iš vesterno, nieko nepasižymintį žmogelį, kuris pakelia rankas ir atrodo išsigandęs, kai į banką įsiveržia plėšikai. Ir jeigu pagal scenarijų blogiečiai turi ką nors nušauti - jis ir bus ta auka.

Tas pats senis Maikas. Kiek išsigandusios ir patinusios nuo nutraukto miego akys, bet to nepastebėsi arti neprisikišęs... iš bučinio atstumo, o jau seniai niekas nebuvo taip arti. Metęs į mane paviršutinišką žvilgsnį pagalvotum: jis per daug skaito. Abejoju, ar suprastum, kiek jėgų šitam žmogui su ramiu banko tarnautojo veidu kainuoja išsilaikyti neišprotėjus...

Jeigu man teks jiems paskambinti, tai gali kurį nors užmušti.

Štai ką aš mąstau tas ilgas bemieges naktis, gulėdamas savo lovoje, apsirengęs konservatyvią mėlyną pižamą; kruopščiai sulankstyti akiniai guli

ant naktinio staliuko greta vandens stiklinės - tam atvejui, jeigu pabusčiau ištroškęs. Guliu tamsoje, siurbčioju vandenį ir svarstau, kiek daug ar kiek mažai jie prisimena. Manęs kažkodėl neapleidžia įsitikinimas, kad jie išvis nieko nepamena, nes jiems ir nereikia tą prisiminti. Aš vienintelis girdžiu Vėžlio balsą, vienintelis prisimenu, kadangi tik aš vienas likau čia, Deryje. Jie išblaškyti į visas keturias puses, todėl negali žinoti, kad jų visų gyvenimai sukirpti pagal tą pačią iškarpą. Sugrąžinti juos, parodyti tą iškarpą... taip, kažkuris iš jų gali žūti. Gali ir visi.

Todėl aš vis grįžtu ir grįžtu prie to savo mintyse, grįžtu prie jų, bandau prisiminti, kokie jie buvo, ir atspėti, kokie jie tapo, kad atrasčiau silpniausią, lengviausiai pažeidžiamą. Ričis Tozijeris, atrodo man kartais - tai jis dažniausiai pakliūdavo Krisui, Haginsui ir Bauersui į nagus, nors Benas buvo storiausias. Bauerso Ričis bijojo labiausiai - ką ten, mes visi bijojom - bet buvo, kurie jį ir dievino. Jei paskambinsiu jam į Kaliforniją, jis, matyt, palaikys tai klaikiu sadistų grįžimu (dviejų iš kapo, vieno iš Džuniper Hilo beprotnamio, kur toliau tebesiautėja). Kartais silpniausias atrodo Edis, Edis su motinos kompleksu ir siaubinga astma. Beverlė? Ji visada stengėsi atrodyti kieta, bet bijojo tiek pat, kiek kiti. Mikčius Bilas, gyvenantis siaubu ne tik savo romanuose? Stenas Urisas?

Giljotinos ašmenys pakibo virš jų galvų, aštrios it skustuvas, bet kuo daugiau mąstau, tuo labiau įsitikinu, kad jie apie tai net neįtaria. Mano vienintelio ranka ant sverto. Galiu jį paleisti tiesiog paėmęs telefonų knygutę ir paskambinęs vienam po kito.

Galbūt man nereiks to daryti. Aš tveriuosi už slystančios vilties, kad sumaišiau isteriškus savo baikščios sąmonės žvygčiojimus su giliu, tikru Vėžlio balsu. Pagaliau kokie argumentai? Melonas liepą. Vaikas, rastas negyvas Neibolto gatvėje praeitą spalį, dar vienas - Memorialiniame parke ankstų gruodį, visai prieš pirmą sniegą. Gal tai valkatos darbas, kaip siūlo laikraščiai. Arba bepročio, kuris arba išvyko iš Derio, arba pats nusižudė iš sąžinės graužulio ar pasišlykštėjimo savimi, kaip galėjo pasielgti, anot keleto knygų autorių, tikrasis Džekas Skerdikas.

Galbūt.

Bet Albrechtų mergaitę rado gatvėje kaip tik priešais tą prakeiktą seną namą... ir nužudytą tą pačią dieną kaip Džordžas Denbras prieš dvidešimt septynerius metus. O tas Džonsono sūnus? Rastas Memorialiniame parke be vienos kojos žemiau kelio. O Memorialiniame parke, žinia, stovi Derio vandentiekio bokštas, ir berniuką rado per kelis žingsnius nuo jo pamato. Nuo bokšto - ranka pasiekiamas Barensas; prie to bokšto Stenas Urisas matė tuos berniukus.

Negyvus berniukus.

Ir vis dėlto tai gali būti gryniausias prasimanymas. Galbūt. Arba sutapimas. Arba kas nors per vidurį, koks nors pragaištingas aidas, pavyzdžiui. Tai įmanoma? Jaučiu, kad įmanoma. Čia, Deryje, viskas įmanoma.

Manau, kad tai, kas vyko čia anksčiau, liko. Liko tai, kas vyko 1957 ir 1958-aisiais, kas vyko 1929 ir 1930-aisiais, kai "Juodoji vietelė" buvo sudeginta Meino Baltojo padorumo legiono, ir 1904, 1905 bei 1906-

ųjų pradžioje, bent kol sprogo Kitčenerio geležies apdirbimo fabrikas, pagaliau 1876 ir 1877-aisiais. Liko tai, kas kartodavosi maždaug kas dvidešimt septyneri metai. Kartais kiek anksčiau ar vėliau... bet be išimčių. Kuo giliau į praeitį, tuo sunkiau rasti liudijimų, o ir pasakojimuose atsiranda skylių. Bet jeigu žinai, kur ir kada žiūrėti - viskas pasidaro kur kas paprasčiau. Supranti, tas visada kartojasi.

TAS.

Taigi taip, aš turiu skambinti. Man atrodo, kaip tik tą mes tada turėjom omeny. Dėl kažkokios nesuprantamos priežasties mes esame skirti sustabdyti tai visam laikui. Aklas likimas? Akla laimė? Ar vėl tas prakeiktas Vėžlys? Matyt, jis ir įsakinėja, ne tik kalba. Nežinau. Vargu ar tai turi reikšmės. Tada Bilas pasakė: “Vėžlys negali mums padėti”, ir jei tai buvo tiesa tada, yra tiesa ir dabar.

Matau mus, stovinčius vandenyje, susikibusius rankomis ir prisiekiančius grįžti, jei kada nors tai pasikartotų, stovinčius kaip druidai žiedu, sujungti kraujo, srūvančio iš delnų. Ritualas senas kaip pati žmonija, kaip randas, įpjautas pasaulio medy, kuriam iš vienos pusės driekiasi realus, iš kitos - nerealus pasaulis.

Nes panašumas...

Ką čia, jau ir pats imu mikčioti kaip Bilas, kliūvu už tų pačių faktų ir daugybės nemalonių (ir tiek pat miglotų) įtarimų, su kiekvienu paragrafu vis labiau įkyrėjančių. Nieko gero. Tuščios pastangos.

Dar ir pavojingos. Bet taip sunku laukti įvykių.

Šita knygelė bus bandymas ištrūkti iš įkyrių įtarinėjimų ir išplėsti dėmesio lauką - pagaliau juk istorija nesibaigia šešiais berniukais ir mergaite, nelaimingais, bendraamžių atstumtais vaikais, vieną karštą vasarą, dar prie prezidento Eizenhauerio, atsidūrusiais košmare. Jei norite, tai bandymas atitraukti kamerą truputį atgal, kad iš toliau matytųsi visas miestas, kuriame dirba, valgo, miega ir poruojasi beveik trisdešimt penki tūkstančiai žmonių. Žmonių, kurie eina į parduotuvę arba į mokyklą, vaikštinėja, sėda į kalėjimą ir kartais dingsta tamsoje.

Aš visiškai neabejoju, kad norėdamas pažinti vietą, turi sužinoti jos praeitį. Ir jeigu reiktų nurodyti datą, kada visa tai prasidėjo man pačiam, pasakyčiau: tądien, 1980-ųjų pavasario pradžioje, kai apsilankiau pas Albertą Karsoną, kuris mirė šią vasarą devyniasdešimt vienerių - tiek pat senas, kiek garbingas. Jis vadovavo bibliotekai tarp keturioliktųjų ir 1960-ųjų, neįtikėtinas gabaliukas, bet jis pats buvo neįtikėtinas žmogus, todėl aš nusprendžiau, kad kas jau kas, o Albertas Karsonas tikrai žinos, nuo kurio istorijos vadovėlio man pradėti studijuoti mūsų vietovę. Į šitą mano klausimą jis atsakė kranksinčiu balsu, įsitaisęs savo verandoje - jis jau kovojo su gerklės vėžiu, vėliau nuvariusiu jį į kapus.

- Nei vienas grašio nevertas. Tu velniškai gerai pats tą žinai.
- Tai nuo ko man pradėti?
- Ką pradėti, dėl Dievo meilės?
- Tirti apylinkės istoriją. Derio apylinkės.
- A, gerai. Pradėk nuo Frikės ir Mičedo. Bus geriausia.

- O perskaitęs juos...

- Perskaitęs? Dėl Dievo, ne! Mesk juos į šiukšlyną! Tai bus pirmas žingsnis. Tada paskaityk Budingerį. Brensonas Budingeris - niekam tikęs sentimentalus tyrinėtojas, privėlęs didžiausių klaidų, - jei bent pusė to, ką girdėjau vaikystėje, yra tiesa. Bet jei kalbėtume apie Derį, jo širdis buvo kaip tik vietoje. Daugelis jo faktų iškraipyti, bet iškraipyti su jausmu, Henlonai.

Aš nusijuokiau, ir Karsonas ištempė savo odines lūpas - geros nuotaikos išraiška, truputį mane šiurpinusi. Tą akimirką jis atrodė kaip plėšrūnas, saugantis ką tik papjautą grobį, kol tas pasieks tinkamą irimo laipsnį ir kai bus galima papietauti.

- Jeigu įveiksi Budingerį, paskaityk Ivsą. Pasižymėk žmones, su kuriais jis kalbėjosi. Sendis Ivsas tebedirba Meino universitete. Folkloristas. Kai perskaitysi, pasistenk susitikti. Pakviesk papietauti. Aš nusivesčiau jį į "Orinoką", nes pietūs ten tęsiasi be galo. Išjudink jį, prisirašyk pavardžių į adresų knygutę. Pasišnekėk su senbuviais, kuriuos jis kalbino, - kiek jų belikę, keletas, a-cha-cha-cha-cha! - išklausk daugiau pavardžių. Gausi rimtą pagrindą, jei turi bent per pusę tiek proto, kiek aš manau. Jeigu sugebėsi apklausti pakankamai žmonių, sužinosi kai ką, ko nerašo istorijos. Ir gali būti, kad daugiau nebeįstengsi ramiai miegoti.

- Deris...

- Kas Deryje?

- Deryje ne viskas gerai, tiesa?

- Gerai? - paklausė jis karkiančiu balsu. - Ką reiškia "gerai"? Ką tas žodis reiškia? Gerai - tai Kenduskegas saulei leidžiantis "Kodako" nuotraukoje? Jei taip, tai Deryje viskas gerai, tokių dailių paveikslėlių - nors sienas klijuok. Jeigu gerai, kad tas prakeiktas senmergių komitetas bando išsaugoti Gubernatoriaus rūmus arba prikalti paminklinę lentą prie vandens bokšto, jeigu tai vadinasi "gerai", tai Deris - Dievo užantis. Ar gerai ta šlykšti plastmasinė Polo Bunjano statula priešais Miesto centrą? O, turėčiau sunkvežimį nepalmo bombų ir savo senąjį žiebtuvėlį, pasirūpinčiau ta sumauta baidykle, patikėk manim... Bet jeigu kieno nors estetinis skonis toks išlavintas, tai Deryje viskas gerai. Klausimas, ką tau pačiam reiškia žodis "gerai"? A? Tiksliau, ko nereiškia?

Aš galėjau tik papurtyti galvą. Jis arba žinojo, arba ne. Papasakos arba ne.

- Galvoji apie tas nemalonias istorijas, kurias gali išgirsti ar jau žinai? Visur būna tokių. Miesto istorija - kaip seni, vis aplipdomi rūmai su begale kambarių, kamaraičių, skalbyklėlių, palėpių ir visokių paslaptingų vietelių... ką jau kalbėti apie vieną ar porą slaptų praėjimų. Jei imsi tirti Derį, rasi tą patį. Taip. Vėliau dėl to gailėsies, bet kas rasta, to atgal nepaslėpsi, teisybė? Kai kurie kambariai bus užrakinti, bet raktai yra... yra.

Jo akys seniokiškai gręžė mane kiaurai.

- Tau pasirodys, kad apčiuopei baisiausią Derio paslaptį... bet visad bus kita. Ir dar. Ir dar viena.

- Ar jūs...

- Dabar turėčiau tavęs atsiprašyti. Šiandien man labai skauda gerklę. Laikas gerti vaistus ir prigulti.

Kitaip sakant, štai tau peilis ir šakutė, bičiuli, pažiūrėsim, ką jais sudorosi.

Aš pradėjau nuo Frikės ir Mičedo istorijų. Paklausiau Karsono patarimo, išmečiau juos į šiukšliadėžę, bet pirmiau perskaičiau. Senis neapsiriko - šlamštas. Perskaičiau Budingerį, perskaičiau išnašas ir pradėjau paieškas. Tai įdomiau, bet išnašos, supranti, visai kaip pėdsakai dykynėje. Jie susidvejina, paskui dar kartą išsiskiria; bet kuriuo metu gali atsidurti aklavietėje arba įmaknoti į viksvapelkę. "Jeigu rasite išnašą, - kartą pasakė vienas bibliotekininkystės profesorius, - lipkit ant galvos ir sunaikinkite, kol nepradėjo daugintis".

Jos tikrai dauginasi, ir kartais tai neblogai, bet dažniau atvirkščiai. Sausos Budingerio "Senojo Derio istorijos" (Oronas, Meino universiteto spauda, 1950) išnašos nuklysta šimtą metų į praeitį, į pamirštas knygas, dulkėtas disertacijas iš istorijos ir folkloristikos, į išnykusius žurnalus ir vėžį varančias miesto teismų kronikas bei antkapinius užrašus.

Mano pokalbiai su Sendžiu Ivsu buvo daug įdomesni. Jo šaltiniai retkarčiais kirsdavosi su Budingerio, bet tuo panašumas ir baigėsi. Didžiąją gyvenimo dalį Ivsas rinko žodinius pavadinimus, o Budingeriui tokia praktika būtų pasirodžiusi abejotinos vertės. Ivsas 1963-1966-aisiais išspausdino ciklą straipsnių apie Derį. Dauguma senbuvių, su kuriais jis buvo kalbėjęs, seniai išmirė, bet liko jų sūnūs, dukterys, sūnėnai, pusbroliai. O kaip žinoma, viena iš didžiausių pasaulio tiesų yra tokia: kiekvieną iškeliavusį anapus senolį pakeičia bent vienas kūdikis. Ir gera istorija niekada nemiršta, ji keliauja iš lūpų į lūpas. Daugelyje verandų ir balkonų teko pasėdėti, daug arbatos, alaus ir vaisvandenių išgerti. Daug visko prisiklausiau, mano magnetofonas dūzgė be perstojo.

Budingeris su Ivsu sutarė dėl vieno: Derį apgyvendino trys šimtai baltųjų naujakurių. Jie buvo anglai ir sudarė chartiją, formaliai vadintą "Derio kompanija". Jiems paskirta žemė apėmė dabartinį Derį, didžiąją dalį Niūporto ir aplinkinių miestelių pakraščius. Ir 1741 metais visi Derio gyventojai tiesiog išnyko. Dar tų metų liepą bendruomenė priskaičiavo tris šimtus keturiasdešimt narių, spalį - nė vieno. Kaimelis ištuštėjo, liko tik tylūs mediniai namukai. Vienas, kaip tik stovėjęs dabartinių Vitčemo ir Džeksono gatvių sankryžoje, buvo sudegintas iki pamatų. Mičedas tvirtina, kad gyventojai buvo išpjauti indėnų, bet tokia versija neturi pagrindo, na, nebent tas sudegintas namas. Labiau tikėtina, kad jis bus supleškėjęs nuo pernelyg įkaitusios krosnies.

Indėnų skerdynės? Abejotina. Jokių kaulų, jokių kūnų. Potvynis? Tais metais nebuvo. Liga? Nė pėdsako aplinkiniuose miesteliuose.

Jie tiesiog dingo. Visi aliai vienas. Visi trys šimtai keturiasdešimt. Be pėdsakų.

Kiek žinau, vienintelis panašus įvykis Amerikos istorijoje - kai dingo kolonistai Raunok Ailende, Virdžinijoje. Tą žino kiekvienas mokinys, o kas girdėjo apie deriečių dingimą? Atrodo, net vietiniai gyventojai nežino. Aš apklausiau keletą aukštesniųjų klasių moksleivių, kurie klauso privalomo Meino istorijos kurso, - visi jie pirmąkart tai išgirdo. Paskui aš

perverčiau žinyną “Meinas anuomet ir dabar”. Indekse per keturiasdešimt nuorodų apie Derį, bet dauguma jų apie medienos pramonės klestėjimo laikus. Ir visiškai nieko apie pirmųjų kolonistų dingimą... Bet tai - kaip čia pasakius? - šita tyla čionai visiškai dėsninga.

Miestelio įvykiai slepiasi po savotiška tylos širma... bet žmonės vis tiek kalba. Ir kas juos gali sulaikyti? Bet reikia mokėti klausyti. O tai reta savybė. Galiu pasigirti, kad per ketverius metus šį sugebėjimą labai išvysčiau. Būtų keisčiau, jeigu taip nebūtų atsitikę, nes praktikos turėjau per akis. Vienas senukas papasakojo man, kaip jo žmona girdėjusi balsus iš jų kriauklės kanalizacijos vamzdžio tris savaites prieš savo dukters mirtį, o tai atsitiko 1957-1958-ųjų žiemos pradžioje. Mergaitė, apie kurią kalbėta, buvo mirties rato, įsisukusio po Džordžo Denbro žūties, auka.

- Gyvą kelmą balsų, visi tik klega, - pasakė jis man. Jis turėjo degalinę Kanzaso gatvėje, ir mūsų pokalbis vis nutrūkdavo, nes šeimininkas retsykiais nukėblindavo prie pompų, pripildavo bakus, patikrindavo tepalo lygį ar nutrindavo langus. - Žmona, sako, pasilenkusi virš skylės ir sušukusi: “Kas, po galais, jūs esate? Kaip vadinatės?” Tada ten kad ims staugti, rėkti, vapėti, balbatuoti ir judėti, supranti? Jos žodžiais, jie atsakę kaip apsėstasis Jėzui: “Mūsų vardas - Legionas”. Nuo tada dvejus metus žmona prie kriauklės nė artyn nėjo. O aš atariu čia dvylika valandų, paskui grįžęs namo plaunu tuos prakeiktus indus.

Tas septyniasdešimt dvejų ar trejų metų senukas išblukusiu pilku darbiniu kombinezonu, raukšlių tinkleliais apie akis ir lūpų kampučius gėrė iš automato pepsikolą ir kalbėjo:

- Aš tikriausiai atrodau bukas kaip bato aulas, bet pasakysiu dar kai ką, jei sustabdysi tą daikčiuką.

Aš išjungiau savo diktofoną ir šyptelėjau jam.

- O, per šiuos porą metų aš tiek prisiklausiau, kad jums reikės smarkiai pasistengti, idant įtikintumėt mane esąs pamišęs, - pasakiau.

Senukas nenatūraliai nusišypsojo.

- Vieną vakarą plaunu indus kaip visada - buvo 1958-ųjų ruduo, gyvenimas lyg ir grįžo į vėžes. Žmona miega viršuje (Betė buvo vienintelis Dievo mums dovanotas vaikelis, ir po jos žūties mano žmona daug miegojo), o aš, vadinas, ištraukiu kamštį, vanduo ima bėgti iš kriauklės. Žinot tą garsą, kai muilinas vanduo ūžteli į vamzdį? Toks tarsi siurbimas. Taigi vanduo šniokščia, o aš galvoju apie reikalus, ir tam garsui ėmus tilti išgirdau savo dukrą ten, apačioje. Išgirstu savo Betę tuose velnio vamzdžiuose. Juokiasi. Ten kažkur žemai tamsoje juokiasi. Tik kai geriau įsiklausai, tai ne juokas, o klyksmas. Arba abu kartu. Juokiasi ir klykia vamzdžiuose. Tai vienintelis kartas, kai esu ką nors panašaus girdėjęs. Gal man tiesiog pasivaideno. Bet... aš taip nemanau.

Jis pasižiūrėjo į mane, aš į jį; šviesa, krintanti iš purvinų langų, veidą dar labiau sendino, darė panašų į senąjį Matūzalį. Aš prisimenu, kad tada pajutau siaubingą šaltį.

- Manai, kad pasakas seku? - paklausė manęs senis, senis, kuriam 1957-aisiais buvo apie keturiasdešimt penkerius, senis, kuriam Dievas da-

vė vienintelę dukrą, Betę Ripsom. Betę rado tuoj po tų metų Kalėdų Džeksono gatvės gale, sušalusią, su išdraikytais viduriais.

- Ne, - atsakiau, - nemanau, kad tai pasakos, misteri Ripsomai.

- Jūs irgi sakot tiesą, - pasakė jis šiek tiek nustebęs. - Matau iš veido.

Man rodos, kad jis būtų man dar ką nors papasakojęs, bet už mūsų veriančiai sučirškė skambutis - prie pompų privažiavo mašina. Mes abu pašokome, Ripsomas nulėkė prie mašinos, valydamasis rankas į skudurą. Grįžęs pažvelgė į mane kaip į įkyrų nepažįstamąjį, kuris neturėdamas ką veikti šlaistosi gatvėmis. Aš atsisveikinau ir nuėjau savais keliais.

Budingeris su Ivsu sutinka ir dėl kitko: Deryje ne viskas gerai; Deryje niekada nebuvo viskas gerai.

Paskutinįkart mačiausi su Albertu Karsonu mėnesis prieš jo mirtį. Jo gerklei buvo visai ne kas; geriausiu atveju Karsonas išspausdavo šnypščiantį šnabždesį.

- Vis dar galvoji parašyti Derio istoriją, Henlonai?

- Tebežaidžiu ta idėja, - atsakiau, nors, žinoma, niekada neplanavau rašyti miesto istorijos, ir, manau, jis tą puikiai žinojo.

- Atims tau dvidešimt metų, - švogždė senis, - ir niekas neskaitys. Niekas nenorės jos skaityti. Mesk tai, Henlonai, - patylėjęs valandėlę pridūrė: - Budingeris juk nusižudė.

Aš, aišku, tą žinojau, bet tik todėl, kad žmonių nenutildysi, o aš išmokau klausytis. "News" įdėjo žinutę apie nelaimingą atsitikimą nukritus. Tik užmiršo porą detalių: Brensonas Budingeris nukrito nuo suoliuko savo sieninėje spintoje, o ant jo kaklo tuo metu buvo virvė.

- Jūs žinote apie cikliškumą?

Aš įsispitrijau į jį.

- O taip, - šnibždėjo Karsonas. - Žinau. Kas dvidešimt šešeri ar septyneri metai. Ir Budingeris tą žinojo. Daug senbuvių žino, bet apie tai neprakalbinsi net gerai nugirdęs. Palik tai ramybėje, Henlonai.

Kaulėti senio pirštai suspaudė man riešą, ir aš pajutau vėžio karštį, vėžio, kuris laisvai ropinėja jo kūne ir ryja viską, kas dar liko tinkamo - tuo metu nedaug kas buvo belikę.

- Maiklai, tau nėra ko lįsti į tai. Čia, Deryje, yra dalykų, kurie kanda. Palik jį ramybėje. Tegu.

- Negaliu.

- Tada saugokis, - pasakė jis. Staiga didžiulės išgąsdinto vaiko akys sublizgėjo šito senio veide. - Saugokis.

Deris.

Gimtasis miestas. Pavadinimą perėmęs iš vienos Airijos grafystės.

Deris.

Aš gimiau čia, Derio ligoninėje. Lankiau Derio pradinę, perėjau į vidurinę mokyklą Devintojoje gatvėje. Paskui išvažiavau į Meino universitetą (ne Deris, bet vis tiek ranka pasiekiama), o baigęs grįžau namo. Į Derio viešąją biblioteką. Aš - mažo miestuko gyventojas, gyvenu mažo miestuko gyvenimą, vienas iš milijonų.

Bet.

Bet:

1879-aisiais miškakirčių brigada rado kitos brigados, kuri žiemojo užpustytoje stovykloje netoli Kenduskego aukštupio, vaikų vis dar vadinamo Barensu, palaikus. Jų buvo devyni, ir visi devyni sukapoti į gabalus. Galvos nukirstos... ką jau kalbėti apie rankas... vieną ar abi kojas... vieno penis prikaltas prie vagonėlio sienos.

Bet:

1951-aisiais Džonas Marksonas išnuodijo visą šeimą ir tada, atsisėdęs lavonų rate, sužiaumojo mirtinai nuodingą grybą. Priešmirtinės kančios turėjo būti siaubingos. Miesto konsteblis, radęs jį, savo raporte rašė, kad jam iš pradžių pasirodė, jog lavonas šypsosi; aprašė "idiotišką Marksono šypseną". Balta šypsena buvo pilna burna nuodingo grybo. Marksonas mirė kramtydamas, net kai traukuliai ir kankinantys raumenų spazmai sukiojo jo mirštantį kūną.

Bet:

Per 1906-ųjų Velykas Kitčenerio geležies apdirbimo fabriko, stovėjusio kur dabar žybčioja reklamomis naujas Derio prekybos centras, savininkai nusprendė surengti velykinių kiaušinių "medžioklę" visiems geriems Derio vaikučiams. Šitas renginys vyko didžiuliame fabriko pastate. Pavojingos vietos buvo užtvertos, darbuotojai savo iniciatyva pastatė sargybą, kad koks nors nuotykių ieškotojas nesugalvotų pralįsti pro užtvarą ir imti tyrinėti aukštakrosnę. Penki šimtai šokoladinių kiaušinių, išdabintų žaismingais kaspinėliais, buvo sukaišioti visose įmanomose vietose. Anot Budingerio, kiekvienam kiaušiniui teko bent po vieną vaiką. Jie krykštavo, laigė po nutilusią sekmadienį gamyklą ir rinko kiaušinius iš po gigantiškų rūdos vagonų, meistro stalo stalčiuose ar tarp liejimo formų trečiame aukšte (senose fotografijose tos formos atrodo tarsi puodai iš milžino virtuvės). Visos trys Kitčenerių kartos susirinko stebėti šitą šurmulį ir išdalyti prizus, "medžioklei" pasibaigus ketvirtą valandą, nesvarbu, bus rasti visi kiaušiniai ar ne. Viskas baigėsi keturiasdešimt penkiom minutėm anksčiau, tai yra po trijų ketvirtis. Tada fabrikas sprogo. Iki saulėlydžio iš griuvėsių ištraukti septyniasdešimt du lavonai. Vėliau skaičius pasiekė šimtą du. Iš jų aštuoniasdešimt aštuoni vaikai. Kitą trečiadienį, kai miestas dar neatsipeikėjo nuo tragedijos, viena moteris rado devynmečio Roberto Dohėjaus galvą tarp obels šakų vidiniame kiemelyje. Berniuko burnoje matėsi šokolado, o plaukai buvo kruvini. Jis buvo paskutinis iš atpažintų aukų. Apie aštuonis vaikus ir vieną suaugusį neliko jokių žinių. Tai buvo didžiausia tragedija Derio istorijoje, baisesnė už gaisrą "Juodojoje vietelėje" 1930-aisiais, tačiau taip ir nebuvo išaiškinta. Visi keturi gamyklos boileriai buvo uždaryti. Ne užverti - uždaryti.

Bet:

Žmogžudysčių Deryje šešis kartus daugiau negu bet kuriame kitame Naujosios Anglijos miestelyje. Nepatikėjęs savo išankstiniais duomenimis, aš parodžiau turėtus skaičius vienam mokiniui, kuris visą laiką, likusį nuo savo "Komodoro", praleidžia bibliotekoje. Jis pasistūmėjo dar toliau, pridėjęs tuziną mažų miestelių, ir pateikė man kompiuterio diagra-

mą, kur Deris kyšo kaip ištinęs pirštas. "Žmonės čia, matyt, baisiai nuodėmingi, misteri Henlonai", - toks buvo jo komentaras. Aš neatsakiau. Antraip būčiau turėjęs pasakyti, kad kažkas Deryje tikrai yra nuodėmingo būdo.

Čia nepaaiškinamai be pėdsakų dingsta vaikai - po keturiasdešimt šešiasdešimt per metus. Daugiausia paaugliai. Teigiama, kad tai bėgliai. Iš dalies aš sutinku.

O atėjus tam metui, kurį Albertas Karsonas, be abejonių, pavadintų ciklu, dingimų skaičius nežmoniškai šokteli. 1930 metais, kai sudegė "Juodoji vietelė", pavyzdžiui, Deryje dingo per šimtą septyniasdešimt vaikų; nereikia pamiršti, kad skaičiuoti tik tie atvejai, kai dėl dingimo buvo kreipiamasi į policiją. "Nieko nuostabaus, - pasakė man dabartinės policijos viršininkas, kai aš parodžiau statistiką. - Tuomet buvo depresija. Matyt, daugumai iš jų atsibodo bulvių sriuba arba išvis tuščias skrandis ir išdūmė kitur pasiieškoti laimės.

1958-aisiais paskelbti dingusiais šimtas dvidešimt septyni vaikai nuo trijų iki devyniolikos metų. "Ar 1958-aisiais irgi buvo depresija?" - paklausiau aš policijos viršininko Reidmacherio. "Ne, - atsakė tas, - bet žmonės daug kilnojasi, Henlonai. Vaikams ypač niežti padai. Susipyksta su tėvais dėl to, kad grįžo iš pasimatymo vėlai, ir še tau - pabėgo!"

Tada parodžiau jam Čedos Lau nuotrauką iš 1958 metų balandžio mėnesio Derio "News". "Ar ir šita pabėgo susipykusi su tėvais dėl vėlyvo grįžimo, Reidmacheri? Jai buvo treji su puse, kai išnyko be pėdsakų".

Policijos šefas apdovanojo mane rūgščia šypsena ir patikino, kad buvo malonu su manimi pasišnekėti, bet jeigu tik tiek, jis užsiėmęs. Aš išėjau.

Apsėstas, persekioti, vaidentis.

Dažnai lankomas vaiduoklių arba dvasių vamzdžiuose po kriaukle; atsirasti ir dažnai rodytis - pavyzdžiui, kas dvidešimt penkeri, šešeri ar septyneri metai; žvėrių šėrimo vieta kaip Džono Denlio, Adriano Melono, Betės Ripsom, Albrechtų mergaitės, Džonsonų sūnaus atvejais.

Žvėrių šėrimo vieta. Tai štai kas persekioja mane.

Jei dar kas atsitiks - bet kas - aš skambinsiu. Privalėsiu. O kol kas tėra mano įtarimai, pamirštas poilsis ir atsiminimai, prakeikti mano atsiminimai. O, ir dar kai kas - aš turiu šitą knygutę, tiesa? Sieną, į kurią kauksiu. Aš sėdžiu, ranka dreba taip, kad nebeįstengiu rašyti, sėdžiu ištuštėjusioje bibliotekoje, klausau menkiausių krebštelėjimų tamsiuose stelažuose, stebiu blankius šešėlius... ar jie nejuda... nesikeičia.

Sėdžiu šalia telefono.

Uždedu ant jo ranką... ji nuslysta žemyn... paliečia ciferblato skylutes, kurios gali sujungti mane su visais, visais senais mano draugais.

Mes kartu nusileidome.

Kartu nuėjome į tamsą.

Ar sugrįšim, jei nueisim dar kartą?

Vargu.

Viešpatie, padaryk taip, kad nereikėtų skambinti.

Maldauju, Viešpatie.

2 DALIS

1958
LIEPA

Mano paviršius - aš pats.
Po juo,
žinokite, palaidota
jaunystė. Šaknys?

Visi turi šaknis.

Viljamas Karlosas Viljamsas
"Petersonas"

Kartais kažko vis nerimstu, jaudinuos -
Niekas negydo vasaros graudulio.

Edis Kochranas

Ketvirtas skyrius
BENAS HENSKOMAS KRENTA

1

Apie 23:45 viena iš stiuardesių, aptarnaujančių "United Airlines" 41 reisą iš Omahos į Čikagą, patiria šoką. Jai pasirodo, kad žmogus 1A krėsle negyvas.

Dar jam įsėdant Omahoje ji pagalvojo: "O, velnias, įlipa gyva bėda. Jis girtas kaip šiaučius". Viskio smarvė aplink jo galvą priminė dulkių debesį, kuris gaubė mažąjį murzių Pig Peną komedijoje "Žemės riešutai". Ji nervinosi ruošdamasi vežti gėrimus. Jis, žinoma, užsisakys alkoholio... ir dar dvigubą. Tada jai teks spręsti, ar išvis jį aptarnauti. Ir kaip tyčia šitas maršrutas šiąnakt pakliuvo į žaibų audrą - jai neliko abejonių, kad tas tipas su džinsais netrukus pradės žiaukčioti.

Bet kai privažiavo gėrimų vežimėlis, tas ilgšis užsisakė stiklinę sodos vandens, ir dar taip mandagiai, kad geriau negalėjai tikėtis. Jo lemputė neužsidegė, ir stiuardesė netrukus jį pamiršo. Vis dėlto reisas buvo nelengvas. Vienas iš tų, kuriuos norisi kuo greičiau pamiršti: būtų daugiau laiko, imtum galvoti ir apie savo pačios šansus išlipti sveikai.

41-asis laviruoja tarp žaibų ir griaustinių kaip geras slidininkas nuo kalno. Oras labai sunkus. Keleiviai šūkčioja ir nelinksmai juokauja apie žaibus, plyksinčius tirštuose debesyse apie lėktuvą. "Mamyte, čia Dievas fotografuoja angelus?" - klausia mažas berniukas, o jo pažaliavusi mama nervingai juokiasi. Pasirodo, kad 41-ajam tą vakarą teko pasitenkinti vien gėrimais. Po dvidešimties minučių užsidega ženklas "Užsisekit diržus" ir neužgęsta. Bet stiuardesės lieka savo vietose ir laksto į iškvietimus. "Ralfas šiandien labai užimtas", - mesteli vyresnioji skrydžio palydovė, kai jos susiduria praėjime; ji grįžta pas turistą su nauju maišeliu. Tai palydovų terminas. Ralfas visada labai užsiėmęs, kai lėktuvą krato. Lėktuvas kresteli, kažkas tyliai aikteli, stiuardesė pasisuka, ištiesia ranką, kad išlaikytų pusiausvyrą, ir susitinka su bejausmėmis, nieko nematančiomis 1A keleivio akimis.

"O Dieve švenčiausias, jis negyvas, - šmėsteli jos galvoje. - Girtas... po to oro duobės... jo širdis... mirtinai išgąsdintas".

Ilgšio akys spokso į ją, bet nieko nemato. Nemirksi. Blizga kaip stiklinės. Jokių abejonių - tai negyvėlio akys.

Stiuardesė nusigręžia nuo to žvilgsnio, širdis iš susijaudinimo lipa iš krūtinės. Ji nežino, ką daryti, kaip toliau elgtis, ir dėkoja Aukščiausiajam, kad tas žmogus bent neturi pakeleivio - nebus riksmų ir panikos. Ji nusprendžia pirmiausia informuoti vyresniąją, paskui ekipažo vyrus. Galbūt jie galės apdengti lavoną apklotu ir užspausti akis. Pilotas paliks ženklą degti, net jeigu audra nurims, tad niekas negalės ateiti į priekį pasinaudoti tualetu, o kai nutūpsim, kiti keleiviai pamanys, kad jis tiesiog užmigo...

Šitos mintys praskrieja stiuardesės galvoje, ir ji atsigręžia paskutinį kartą įsitikinti. Jis negyvas, bereikšmis žvilgsnis įsmeigtas į jos akis... ir tada lavonas pakelia stiklinę su sodos vandeniu ir siurbteli.

Tą akimirką lėktuvą vėl nupurto ir palydovės nuostabos riksmas pranyksta tarp kitų, baimės, riksmų. Tada vyro akys sujuda - vos vos, bet užtektinai, kad ji įsitikintų esant jį gyvą. Moteris galvoja: "O man pasirodė, kad jam arti penkiasdešimties. Ką ten, jam dar toli iki tiek, nors plaukai jau žyla".

Stiuardesė prieina prie keistojo keleivio, nepaisydama nekantrių iškvietimo mygtukų spaudinėjimo užpakalyje (Ralfas šiąnakt tikrai užimtas; po pusvalandžio, sėkmingai nusileidus, palydovės bus išdalijusios per septyniasdešimt maišelių).

- Ar viskas gerai, sere? - klausia ji šypsodamasi. Šypsena dirbtinė, įtempta.

- Viskas kuo puikiausiai, - atsako ilgšis. Stiuardesė žvilgteli į kėdės atkaltę, kur užkištas lapelis su keleivio pavarde - Henskomas. - Kuo puikiausiai. Šiąnakt mėto truputį, tiesa? Negalit dirbti savo darbo. Manimi nesirūpinkit. Aš... - jis apdovanoja merginą šiurpia šypsena, kuri priverčia ją nejučia prisiminti kaliauses ištuštėjusiuose lapkričio laukuose, - jaučiuosi kuo puikiausiai.

- Jūs atrodėte

(negyvas)

prasčiau negu oras.

- Prisiminiau senus laikus, - sako jis. - Aš tik šį vakarą supratau, kad yra toks dalykas kaip seni laikai.

Įkyrūs kvietimai. "Atleiskit, stiuardese?" - kažkas reikalauja nervingai.

- Na, jeigu esate tikras, kad viskas gerai...

- Galvojau apie užtvanką, kurią statėme su keliais vaikystės draugais, - sako Benas Henskomas. - Pačiais pirmais draugais savo gyvenime. Jie statė užtvanką, kai aš... - jis nutyla, atrodo susijaudinęs, paskui nusijuokia. Tas juokas nuoširdus, kone nerūpestingo berniūkščio juokas, ir jis nuskamba labai keistai šitame šokinėjančiame ir mėšlungiškai trūkčiojančiame lėktuve. - Kai aš užsukau pas juos. Taip, tikrai. Kad ir kaip ten būtų, jiems velniškai nesisekė ta užtvanka. Prisimenu kaip šiandien.

- Stiuardese?

- Atleiskit, sere, turiu prieiti ir prie kitų...

- O taip, žinoma.

Moteris nuskuba, laiminga atsikračiusi to žvilgsnio, to negyvo, beveik hipnotiško žvilgsnio.

Benas Henskomas nusisuka į langą ir pasižiūri laukan. Žaibai plykčioja milžiniškuose audros debesyse už devynių mylių nuo lėktuvo sparno. Trukčiojančiuose šviesos blyksniuose debesys atrodo kaip didžiuliai permatomi smegenys, persisunkę blogomis mintimis.

Jis apčiupinėja liemenės kišenes, bet sidabro dolerių nebėra. Persikraustė į Rikio Li kišenę. Staiga Benas pasigaili, kad nepasiliko bent vie-

no. Gali prisireikti. Žinoma, gali nueiti į bet kurį banką - savaime suprantama, ne šitame kretinčiame lėktuve dvidešimt septynių tūkstančių pėdų aukštyje - ir gauti rieškučias sidabro dolerių, bet iš tų sumautų monetų, kurias vyriausybė bando iškišti už gryną sidabrinį, maža naudos. O prieš vilkolakius, vampyrus ir panašaus stiliaus sutvėrimus reikia to, kas žiba žvaigžde - gryno sidabro. Reikia sidabro sustabdyti monstrą. Reikia...

Henskomas užsimerkia. Oras aplink jį prisipildo riksmų ir triukšmo. Lėktuvas purtosi, šokčioja, dreba, pasigirsta varpeliai. Varpeliai?

Ne... skambutis.

Tai buvo skambutis, visų skambučių skambutis, tas, kurio laukei visus metus nuo tos dienos, kai apsivilkai mokyklinę uniformą. Tas skambutis buvo visų mokyklos skambučių apoteozė - jis skelbė laisvę.

Benas Henskomas sėdi pirmos klasės lėktuvo krėsle, pakibęs tarp žaibų dvidešimt septynių tūkstančių pėdų aukštyje, nusukęs veidą į langą, ir jaučia, kaip staiga ima tirpti laiko siena, vyksta siaubinga ir nuostabi permaina... "O Dieve, - galvoja jis, - mane virškina mano paties praeitis".

Žaibas nuplieskia jo veidą, ir jam nežinant ką tik išaušta diena. 1985-ųjų gegužės 28-oji virsta 29-ąja virš tamsios ir audringos šalies - toks Vakarų Ilinojus šiąnakt. Fermeriai skaudančiomis nuo sodinimo nugaromis miega kaip užmušti ir sapnuoja džiugius sapnus, ir galai žino, kas gali atsikraustyti į jų daržines, rūsius ir laukus žirgliojant žaibui ir trypiant griaustiniui? Niekas šito nenumano. Jie tik žino, kad naktį nutrūko elektra ir oras apsunko nuo įtampos.

Tai skambutis, kai lėktuvas išneria iš audros debesies ir ima skristi ramiai, skambutis, kai Benas Henskomas užmiega, o jam bemiegant siena tarp praeities ir dabarties visiškai išnyksta, ir jis ima kristi į praeitį kaip koks Velso Laiko keleivis į gilų šulinį, įsikibęs į nulūžusį kopetėlių skersinį, į morlokų šalį. 1981-ieji, 1977-ieji, 1969-ieji; ir štai jis 1958-ųjų biržely: visur ryški šviesa, ir po miegančio Beno Henskomo vokais vyzdžiai reaguoja į sapnuojančių smegenų, kurie mato ne juodą Ilinojaus tamsą, bet ryškią birželio saulės šviesą Deryje, Meino valstijoje, prieš dvidešimt septynerius metus komandą.

Skambutis.

Mokykla.

Pamokos.

Pamokos

2

baigėsi!

Skambutis užliejo kiekvieną koridorių, kiekvieną Derio mokyklos klasę, mažiausią šito didžiulio plytų pastato Džeksono gatvėje kampelį. Penktoje klasėje, kur mokėsi Benas Henskomas, pakilo gaivališkas erzelis, ir misis Duglas, šiaip jau griežčiausia mokytoja, net nebandė jo tildyti. Tikriausiai žinojo, jog tai beviltiška.

- Vaikai! - pasakė ji, kai triukšmas aprimo. - Ar galiu paprašyti dar truputį jūsų dėmesio?

Per klasę nuvilnijo šurmulys, sumišęs su atodūsiais. Misis Duglas laikė jų mokslo pažymėjimus.

- Aš neabejoju, kad išlaikiau! - šnipštelėjo Selė Miuler Bevei Maš, sėdinčiai kitoje eilėje. Selė buvo linksma, graži ir gyva. Bevė irgi buvo graži, bet gyva jos nepavadintum nei šią, paskutinę mokslo dieną, nei bet kada. Ji sėdėjo įbedusi niūrų žvilgsnį į pigius savo batelius. Ant vieno jos skruosto nyko geltona mėlynė.

- Man nusišikt, išlaikiau aš ar ne, - atsakė Bevė.

Selė prunkštelėjo. Tai turėjo reikšti: ledi nevartoja tokių žodžių. Tada ji atsisuko į Gretą Bovi. Aišku, tik susijaudinimas dėl paskutinio skambučio privertė Selę Miuler taip nusižeminti ir pakalbinti Bevę, pagalvojo Benas. Selė ir Greta iš turtingų šeimų, kurių namai stovi Vakarų Brodvėjuje, o Beverlė atkulniuoja į mokyklą iš tų nykių daugiabučių Meino gatvės gale. Nuo ten iki Vakarų Brodvėjaus buvo pusantros mylios, bet net toks vaikas kaip Benas žinojo, kad tikrasis atstumas yra kaip tarp Žemės ir Plutono. Užteko žvilgtelėti į pigų Bevės Maš nertinį, kabantį sijoną, veikiausiai iš labdaros dėžių, ir numintus viensezonius batukus, kad pasidarytų aišku. Bet Benui labiau patiko Beverlė... kur kas labiau. Selė ir Greta buvo dailiai apsirengusios ir, matyt, kas mėnesį garbanojosi plaukus kirpykloje, bet tai visiškai nieko nekeitė. Jos galėjo suktis plaukus kasdien, ir vis tiek liktų pora pasipūtusių snarglių.

Jam Beverlė buvo gražesnė... ir daug mielesnė, nors nė už ką pasaulyje jis nebūtų išdrįsęs pasakyti to jai pačiai. Ir vis dėlto kartais viduržiemį, kai saulė būdavo apsnūdusi it tingi katė, o misis Duglas įsivažiuodavo porinti apie matematiką (kaip nesusipainioti dalijant didelius skaičius arba kaip rasti bendrą trupmenų vardiklį, kad galėtum jas sudėti), diktuoti klausimus iš "Blizgančių tiltų" arba pasakoti apie alavo išteklius Paragvajuje, kai rodės, kad pamokos niekada nesibaigs ir visas pasaulis už lango yra vien pusnys... tada Benas slapčia žvilgčiodavo į Beverlę iš šono, gėrėjosi jos veidu, o širdis spurdėdavo, ir tarsi pasidarydavo šviesiau. Benui ji labai patiko, gal net buvo įsimylėjęs ją, ir todėl kaskart, kai "Penguins" per radiją užtraukdavo "Žemišką angelą" (mano mieloji/myliu tave dieną ir naktį...), jis visada pagalvodavo apie Beverlę. Taip, tai kvaila, sentimentalu kaip priverkta nosinaitė, bet nieko tokio, nes jis apie tai niekada neprasitars. Jam rodės, kad stori berniukai gali mylėti tik širdyje. Jeigu jis kam nors išpasakotų, ką jaučia (nors jis ir neturėjo kam pasakoti), tas tikriausiai mirtinai užsižvengtų. O jei pasakytų Beverlei, ji arba pati pasijuoktų (blogai) arba išleistų kokį pasišlykštėjimo garsą (dar blogiau).

- Dabar po vieną prieisite išgirdę savo pavardę. Polas Andersonas... Karla Bordo... Greta Bovi... Kalvinas Klarkas... Sisė Klark...

Misis Duglas diktavo pavardes, ir prie jos vienas paskui kitą (o dvyniai Klarkai visada kartu, susikibę rankomis, - jie skyrėsi tik vienodai šviesių plaukų ilgiu ir drabužiais: jis su kelnėmis, ji - su suknele) ėjo

penktokai ir atsiiminėjo savo tamsiai geltonus mokslo pažymėjimus su Amerikos vėliava ir ištikimybės priesaika ant viršaus bei "Tėve mūsų" kitoje viršelio pusėje. Ramiai palikdavo klasę... o paskui garmėjo koridoriumi į akinantį paradinių durų keturkampį, išbėgdavo į vasarą ir pražūdavo: kai kurie ant dviračių, kiti šokinėdami ar jodami nematomais žirgais, dar kiti susikibę, dainuodami "Mano akys regėjo degančios mokyklos didybę" pagal "Respublikos kovų himno" melodiją.

- Marija Faden... Frenkas Frikas... Benas Henskomas...

Jis pakilo, nugvelbė paskutinį Beverlės Maš atvaizdą šiai vasarai (taip jam tada atrodė) ir nuėjo prie misis Duglas stalo. Vienuolikmetis berniukas su sėdyne kaip Naujoji Meksika, sėdyne, sugrūsta į klaikius naujus džinsus, kurie blykčiojo varinėmis kniedėmis ir - všt - všt - všt - skrypavo storoms šlaunims trinantis vienai į kitą. Klubai buvo mergaitiškai išplatėję, pilvas kretėjo į visas puses. Jis vilkėjo apdribusius marškinius, nors diena buvo karšta. Berniukas visada taip rengėsi, nes baisiai gėdijosi savo krūtinės nuo pirmosios dienos po Kalėdų atostogų. Tada jis atėjo motinos dovanota nauja "Ivy League" palaidine, ir Raugas Haginsas, šeštokas, iškranksėjo: "Ei, bičai, čia! Pažiūrėkit, ką Santa Klausas atnešė Benui Henskomui per Kalėdas! Pora didžiausio dydžio papų!" Raugas tiesiog salo nuo savo šmaikštumo. Kiti irgi juokėsi, tarp jų ir mergaitės. Jeigu tą minutę priešais jį būtų atsivėrę pragaro vartai, Benas išnyktų už jų žodžio nepratarę̨s... arba vos girdimai murmėdamas padėką.

Nuo tos dienos jis dėvėjo marškinius. Turėjo ketverius: apdribusius rudus, žalius ir dvejus mėlynus. Tai buvo vienas iš nedaugelio dalykų, dėl ko mamai teko nusileisti. Jeigu tądien jis būtų pastebėjęs kikenant tarp kitų Beverlę Maš, būtų kritęs vietoj negyvas.

- Buvo vienas malonumas tave mokyti šiemet, Benjaminai, - pasakė mokytoja ir įteikė jam pažymėjimą.

- Ačiū, misis Duglas.

Įkyrus falcetas iš užpakalio pakartojo: "Asiu, misis Daglas".

Tai, žinoma, Henris Bauersas. Henris mokėsi su Benu toje pačioje klasėje, nors turėjo būti šeštoje su draugužiais Raugu Haginsu ir Viktoru Krisu. Bet pernai jis liko antriems metams. Benas vylėsi, kad jis liks dar vieneriems. Jo pavardės misis Duglas neperskaitė, o tai reiškė bėdą. Benas jautėsi neramiai, nes jeigu Henris tikrai liks kartoti kursą, Henskomas bus iš dalies dėl to kaltas... ir Henris tą žino.

Prieš savaitę, per egzaminus, misis Duglas susodino juos burtų tvarka, traukdama pavardes iš kepurės. Benui teko sėdėti su Henriu Bauersu paskutinėje eilėje. Kaip visad Benas apglėbė ranka savo lapą ir prisispaudė prie jo, maloniai jausdamas pilvą ant stalo paviršiaus, bet retkarčiais pakramtydamas savo tušinuką įkvėpimui.

Antradienį, vidury matematikos egzamino, Beną pasiekė šnabždesys. Vos girdimas, įžūlus kaip kalėjimo senbuvio, perduodančio žinią mankštinimosi salėje: "Duok nusirašyti".

Benas pasisuko į kairę, tiesiai į juodas pasiutusio Henrio Bauerso akis. Henris buvo stambus bernas net pagal savo amžių. Rankos ir kojos - vieni

raumenys. Jo tėvas, garsėjęs kaip beprotis, turėjo sklypą Kanzaso gatvės gale, netoli Niūporto miestelio ribos, ir Henris mažiausiai trisdešimt valandų per savaitę ravėjo, sodino, rinko akmenis, pjovė malkas ir nuiminėjo derlių, jei buvo ką nuimti.

Jis iš tikro priminė kalinį: galva nuskusta beveik plikai, net švietėsi baltas skalpas. O priekyje palikti kirpčiukai sulipdyti kažkokia koše, kurios tūtelę visada nešiojosi džinsų kišenėje, ir styrojo virš kaktos kaip šienapjovės dantys. Henrį visur lydėjo prakaito ir "Juicy Fruit" kramtomosios gumos kvapas. Į mokyklą jis eidavo apsivilkęs rausvą motociklininko striukę su ereliu ant nugaros. Kartą vienas ketvirtaklasis neapdairiai iš jos pasijuokė. Henris žaibiškai atsigręžė į mažąjį akiplėšą ir šniojo darbo užgrūdintu kumščiu į veidą. Juokelis kainavo tris priekinius dantis. Henris gavo porą savaičių atostogų. Benas puoselėjo neaiškią, bet karštą nuskriaustojo ir pažemintojo viltį, kad Henris išvis bus išmestas iš mokyklos. Bet viltis ir liko viltimi. Laimė ne į tas duris pabeldė. Bausmė baigėsi, ir Henris vėl pasirodė mokyklos kieme su savo rėksminga striuke ir tiek priteptais plaukais, kad tekėjo per kaktą. Abi akys užtinusios, su įvairiaspalvėmis smūgių "už muštynes mokykloje" žymėmis, kuriomis pasirūpino Bauersas vyresnysis. Laikui bėgant mėlynės išnyko, o pamoka, kurią gavo vaikai, kažkaip turintys sutilpti su Henriu Deryje, taip ir liko. Kiek Benui žinoma, daugiau niekas nebandė vertinti rausvosios Henrio striukės su ereliu ant nugaros.

Kai Benas išgirdo niūrų šnabždesį, galvoje praskriejo trys mintys. Pirma: jei misis Duglas pastebės Henrį nusirašinėjant nuo jo, abu gaus po nulį. Antra: jei neduos nusirašyti, Henris pasigaus jį po pamokų ir gerai pavaišins smūgiais, o Haginsas su Krisu dar palaikys už rankų.

Štai tokios vaikiškos mintys, ir nieko čia nuostabaus - juk jis ir buvo vaikas. Tačiau trečia, paskutinė, mintis buvo daug brandesnė, visai kaip suaugusio: "Jis, žinoma, gali mane pagauti. Bet galbūt pavyks išvengti šito paskutinę mokslo metų savaitę. Tikrai pavyks, jei pasistengsiu. O per vasarą jis tikriausiai viską pamirš. Taip. Jis visiškai bukas. Jeigu jis neišlaikys šito egzamino, gal liks dar metams. Tada aš jį aplenksiu, daugiau man nereikės sėdėti su juo vienoje klasėje... pereisiu į aukštesnes klasės anksčiau. Ir... ir būsiu laisvas".

- Duok nusirašyti, - vėl sušnypštė Henris. Akys blizgėjo, reikalavo.

Benas papurtė galvą ir dar labiau uždengė ranka savo darbą.

- Tu man pakliūsi, tešliau, - sušnibždėjo Bauersas jau garsiau. Jo lape buvo tik pavardė. Padėtis beviltiška. Jeigu neišlaiko egzaminų ir lieka dar metams, tėvas suskaldys kaukolę. - Duodi nusirašyti arba tau bus riesta.

Henskomas vėl papurtė galvą, pažandė sudrebėjo. Jis tirpo iš siaubo... ir pasiryžimo. Berniukas pajuto, kad pirmą kartą gyvenime sąmoningai ryžtasi kažkokiam veiksmui, o tai irgi gąsdino, nors priežastis buvo neaiški. Daug metų praeis, kol Benas suvoks, kad gąsdino apskaičiavimų šaltakraujiškumas, rūpestingas ir pragmatiškas kainos įvertinimas, liudijantis apie artėjančią brandą, ir gąsdino labiau nei pats Henris. Nuo šito ga-

li pabėgti. O subrendimas, kai jis tikriausiai visada šitaip mąstys, vis tiek jį pasieks.

- Kas ten kalba? - pasigirdo skambus mokytojos balsas. - Prašau tučtuojau baigti.

Dešimt minučių tvyrojo tyla; vaikų galvutės palinko virš kontrolinių lapų, nuo kurių dvelkė violetiniu rašalu, ir tada iš Henrio kampo pasigirdo vos suprantamas šnibždesys, nudilgęs rimtumu: "Tu lavonas, tešliau".

3

Benas pasiėmė savo pažymėjimą ir išėjo dėkodamas dievams, kurie globoja vienuolikmečius storuliukus, kad Henris Bauersas negalėjo išeiti anksčiau ir surengti jam pasalą.

Jis nebėgo koridorium kaip kiti vaikai. Jis galėjo bėgti, netgi visai greitai, kaip tokios kompleksijos vaikas, bet Benas buvo įsitikinęs, kad atrodys baisiai juokingai. Vis dėlto žengė sparčiai ir iš vėsaus, pakvipusio knygom koridoriaus išėjo į ryškią birželio šviesą. Taip ir sustingo, atsukęs veidą į saulę, dėkingas už šilumą ir laisvę. Iki rugsėjo milijonas metų. Kalendorius gali kalbėti, ką nori - tai melas. Vasara - tai daug daugiau negu dienų suma, ir ji priklauso Benui. Jis pasijuto aukštas kaip vandentiekio bokštas ir storas kaip visas miestelis.

Kažkas trinktelėjo - smarkiai trinktelėjo. Malonios mintys apie vasarą kaipmat išdulkėjo, kai Benas bandė išlaikyti pusiausvyrą ant akmeninių laiptų krašto. Berniukas laiku įsikibo į geležinį turėklą.

- Traukis iš kelio, vėdare, - tai buvo Viktoras Krisas. Plaukai suglaistyti atgal kaip Elvio "pompadur" ir gausiai sutepti briliantinu. Jis nulapsėjo laiptais centrinių vartų link, susikišęs rankas į kišenes, pastatęs marškinių apykaklę, dzingsėdamas kaustytais kerziniais batais.

Benas tirpstančia iš baimės širdimi kitoje gatvės pusėje pamatė traukiantį dūmą Raugą Haginsą. Kai Viktoras prisiartino, jis ištiesė ranką ir padavė jam cigaretę. Viktoras užsitraukė, grąžino cigaretę Raugui ir parodė į Beno pusę. Raugas kažką pasakė, ir jie nuėjo sau. Benas nukaito. Jie visada jį susirasdavo. Toks likimas ar dar kas nors.

- Tau čia taip patinka, kad ruošiesi prastovėti visą dieną? - paklausė balsas jam iš šono.

Henskomas atsigręžė ir dar labiau paraudo. Ten buvo Beverlė Maš, rausvai kaštoniniai plaukai debesiu gaubė galvą ir pečius, žvelgė dailios, pilkai žalios akys. Jos megztinis, atraitytomis iki alkūnių rankovėmis bei apspurusiu kaklu, buvo apdribęs kaip ir Beno marškiniai. Per didelis, kad matytųsi, ar ji jau nešioja ką nors apačioje, bet Benui tas neturėjo reikšmės; meilė iki lytinės brandos užplūsta tokiomis tyromis ir galingomis bangomis, kad neįmanoma atsilaikyti, o Benas to net nebandė daryti. Jis tiesiog pasidavė srovei. Jautėsi taip kvailai ir kartu taip pakiliai bei nejaukiai pirmąkart gyvenime...

Buvo neapsakomai laimingas. Visos šitos emocijos susipynė į svaigų gėrimą, nuo kurio pykino ir darėsi linksma.

- Ne, - išlemeno jis. Ir išsišiepė. Suprato, kaip idiotiškai turi atrodyti, bet nieko negalėjo sau padaryti.

- Na ir gerai. Nes pamokos baigėsi, juk žinai. Ačiū Dievui.

- Linkiu... - vėl lemenimas. Jis turėjo atsikrenkšti ir dar labiau susigėdo. - Linkiu geros vasaros, Beverle.

- Ir tau, Benai. Susitiksim kitąmet.

Ji greitai nubėgo laiptais, o Benas nulydėjo įsimylėjėlio akimis: ryškus languotas sijonas, rausvi plaukai plakasi į nugarą, veidas kaip iš pieno plaukęs, nedidelis įbrėžimas blauzdoje ir (dėl neaiškios priežasties ši paskutinė detalė sukėlė naują jausmo bangą, jog berniukas vėl turėjo įsikibti į turėklą, kad neišvirstų; jausmas buvo triuškinantis, neišsakomas, mielaširdingai trumpas; veikiausiai tai seksualinis priešaušris, toks ryškus ir šiltas, dar nesusijęs su kūnu, kur endokrininės liaukos tebemiegojo nesapnuodamos) auksinė grandinėlė virš dešinio batuko, spragsinti saulėje linksmomis žarijomis.

Iš Beno burnos išsprūdo kažkoks neaiškus garsas. Jis nulipo laipteliais kaip kretantis senis ir stovėjo apačioje, kol Beverlė pasuko už aukštos gyvatvorės, skiriančios mokyklos kiemą nuo šaligatvio.

4

Parymojęs taip valandžiukę, - pro šalį pavieniui ir grupėmis lėkė krykštaudami vaikai, - Benas prisiminė Henrį Bauersą ir greitai pasuko už mokyklos. Jis kirto mažylių žaidimų aikštelę, perbraukė pirštais per kabančias grandines, kad sužvangėtų, peržengė per sūpynių lentą ir išėjo pro mažesniuosius vartus į Čarterio gatvę, taip nė kart ir neatsigręžęs į tą akmeninę pilį, kurioje praleido devynis mėnesius. Įsikišęs atestatą į užpakalinę kišenę, Benas ėmė švilpiniuoti. Jis buvo apsiavęs sportiniais bateliais, bet būtų galėjęs prisiekti, kad kokius aštuonis kvartalus jų padai taip ir nepalietė šaligatvio.

Pamokos baigėsi tuoj po vidurdienio, mamos nebus namie iki pat šešių, nes penktadieniais ji iškart eina į parduotuvę. Likęs laikas priklauso jam.

Benas nuėjo į Makerono parką ir prisėdo po medžiu. Tiesiog sėdėjo, retkarčiais sušnibždėdamas "Aš myliu Beverlę Maš" sau panosėje, kaskart vis pakiliau ir romantiškiau pasijusdamas. O kai į parką sugužėjo berniūkščių kompanija ir ėmė derinti beisbolo aikštelės ribas, jis dukart sušnibždėjo "Beverlė Henskom" ir paslėpė veidą žolėje, kad ta atvėsintų jo įkaitusius skruostus.

Paskui jis pakilo ir patraukė per parką Kostelo aveniu link. Penki kvartalai skyrė jį nuo Viešosios bibliotekos, šiandienos tikslo. Beveik išėjo iš parko, kai jį pastebėjo vienas šeštokas, vardu Peteris Gordonas, ir sušuko: "Ei, pūzre! Nori žaisti? Mums reikia vieno dešiniajame flange!" Juoko

pliūpsnis. Benas pasiskubino laiku išsinešdinti, įtraukęs galvą į apykaklę kaip vėžlys į kiautą.

Šįkart jis neblogai išsisuko; kitu atveju berniukai galėjo pasekti jį, išsityčioti arba išvolioti purve, kad pasižiūrėtų, ar jis verks. Šiandien jie per daug įsitraukę į žaidimą - kas pradeda, ar galima gaudyti pirštais, kas turės mušti paskutinis ir taip toliau. Benas su malonumu paliko juos ruoštis pirmoms vasaros rungtynėms ir patraukė savo keliais.

Už trijų kvartalų jis įžiūrėjo kai ką vertinga ir galbūt pelninga, atremta į kažkieno gyvatvorę. Per palaikio maišelio šoną švysčiojo stiklas. Benas išritino maišelį ant šaligatvio koja. Keturi alaus ir keturi dideli limonado buteliai. Didieji po penkis centus kiekvienas, o "Reingoldai" - du centai. Dvidešimt aštuoni centai prie kažkieno tvoros taip ir laukė savo berniuko, kuris pakels juos. Kokio nors *laimingo* berniuko.

- Tai aš, - džiugiai ištarė Benas, net neįsivaizduodamas, kaip pasibaigs ši diena. Jis žingsniavo prilaikydamas maišelį už dugno, kad tas visiškai neišsižiotų. Už kvartalo buvo parduotuvė, ir vaikas pasuko tiesiai ten. Jis iškeitė butelius į pinigus, o pinigus - į saldainius.

Benas stovėjo prie saldumynų vitrinos ir rinkosi, kaip visada klausydamas malonaus atstumiamų durelių girgžtelėjimo. Jis gavo penkis raudonus ir penkis juodus saldymedžio saldainius, dešimt kapsulių vaisvandeniams (už dvi po centą), karamelinių "sagų" juostą už 5 centus (penkios eilės po penkias sagas, valgai tiesiog nuo popieriuko), "Likem Ade" paketą ir dėžutę žirniukų savo pistoletui.

Benas išėjo su nedideliu saldainių maišiuku rankoje ir keturiais centais dešinėje naujų džinsų kišenėje. Jis meiliai pažiūrėjo į paketėlį, ir viena mintis pabandė jį sugėdinti

(jei taip ir toliau valgysi, Beverlė Maš niekad į tave nežiūrės)

bet ji buvo nemaloni, ir Benas nuginė ją šalin. Tai nebuvo sunku, ji priprato būti vejama.

Jeigu kas nors paklaustų: "Benai, ar tu vienišas?", jis nuoširdžiai nustebtų. Jam pačiam nė karto nekilo toks klausimas. Jis neturėjo draugų, bet turėjo knygas ir svajones, turėjo Revelio modeliukus, didžiulį "Linkolno" konstruktorių, iš kurio galėjo sukonstruoti ką panorėjęs. Mama ne kartą stebėjosi, kad Beno žaisliniai namai išeina kur kas gražesni už tikrųjų brėžinius. Jis turėjo neblogą statybinį rinkinį ir tikėjosi gauti dovanų per gimtadienį spalio mėnesį superkonstruktorių. Iš jo jis lengvai galės sumontuoti tikrą laikrodį ir mašiną su tikru varikliu. "Vienišas? - paklaustų Benas savo ruožtu tikrai nustebęs. - A? Ką?"

Neregys vaikas nežino, kad jis aklas, kol kas nors to nepasako. O ir tada jo supratimas apie regą lieka miglotas; tik apakęs gali tą suprasti. Benas Henskomas nesuprato, ką reiškia būti vienišam, nes jis kitoks ir nebuvo. Jeigu jis būtų turėjęs draugų, o paskui jų netektų, iškart tą jausmą pajustų, bet dabar tiesiog toks buvo visas jo gyvenimas. Benui vienišumas atrodė kaip du sąnariai jo nykšty arba mažytė skylutė viename priekiniame dantyje, kurią jis tyrinėdavo liežuviu, kai tik susijaudindavo.

Beverlė buvo saldi svajonė, o saldainiai - saldi realybė. Saldainiai buvo jo bičiuliai. Tad vaikas paprašė tą mintį išnykti ir ji nuolankiai pasišalino. O kai pasiekė biblioteką, popierinis maišelis liko tuščias. Jis tikrai norėjo pasilikti žirniukus vakarui prie televizoriaus: Benui patiko užtaisyti jais plastmasinį pistoletą, išgirsti, kaip maloniai trakšteli suspaudžiama spyruoklė, ir išpyškinti vieną po kito sau į burną, apžiojus vamzdį kaip savižudys. Šįvakar "Viesulo paukščiai" su Kenetu Tobėjum bebaimio malūnsparnio piloto vaidmenyje ir "Tinklas", kur visi įvykiai tikri, tik vardai pakeisti, kad nenukentėtų nekalti žmonės. Šiandien bus ir mėgstamiausias detektyvinis serialas "Autostrados patrulis", kur patrulį Deną Metjusą vaidino Broderikas Kronfordas. Broderikas buvo vikrus, Broderikas buvo šaunus, Broderikas neleido niekam savęs mulkinti... o svarbiausia - jis buvo storas.

Benas Henskomas priėjo Kostelo ir Kanzaso gatvių sankryžą. Kitoje pusėje stovėjo Viešoji biblioteka. Iš tikro ten buvo du pastatai: senasis (priekyje), statytas 1890 metais už prekybos mediena pelną, ir naujasis, žemas, iš smiltainio, kuriame įsikūrė Vaikų biblioteka. Juos abu jungė stiklo koridorius.

Čia, arti centro, Kanzaso gatvėje eismas buvo vienpusis, todėl Benas prieš eidamas pasižiūrėjo tik į dešinę. O kairėje jo laukė bjaurus netikėtumas. Seno ąžuolo šešėlyje ant Derio bendruomenės rūmų vejos sėdėjo Raugas Haginsas, Viktoras Krisas ir Henris Bauersas.

5

- Užkuriam jam pirtį, - kone duso Viktoras.

Henris nužvelgė tą drimbą, skutantį per gatvę: pilvas šokinėja, trukčioja riebus sprandas, užpakalis kliuksi džinsuose kaip mergiotės. Jis išmatavo atstumą nuo čia iki Henskomo ir nuo Henskomo iki bibliotekos. Jie galėtų pričiupti peniukšlį neįsmukusį vidun, bet tas dar gerklę paleis. O tada gali įsikišti suaugusieji - kam jam to reikia? Kalė Duglas pasakė jam, Henriui, kad jis susikirto per anglų kalbos ir matematikos egzaminus. Ji kelia jį į šeštą klasę su sąlyga, kad turės atidirbti mėnesį per vasaros atostogas. Geriau jau būtų likęs dar metams. Tada tėvas primuštų vieną kartą. O dabar visą mėnesį po keturias valandas mokykloje per patį darbų įkarštį, - gaus nuo tėvo kasdien arba dar dažniau. Henrį ramino tik mintis, kad jis galės išgriežti visą savo pyktį pasauliui ant šito pilvūzo. Su malonumu.

- Aha, varom, - pritarė Raugas.

- Ne, palauksim, kol jis išeis.

Jie žiūrėjo, kaip Benas atidaro suveriamas masyvias duris ir išnyksta už jų, paskui susėdo, traukdami cigaretes pasakojo vienas kitam nešvankius anekdotus ir laukė jo išeinant.

Henris žinojo, kad anksčiau ar vėliau storulis išeis. O tada jis privers Beną pasigailėti, kad išvis gimė.

6

Benas mėgo biblioteką.

Jam patiko jos vėsa, liekanti net karščiausią vasarą, patiko tyla, retkarčiais pertraukiama šnabždesio, negarsus dungsėjimas, kai bibliotekininkas antspauduoja knygas ir korteles. Jis mėgo popieriaus šnaresį periodikos skyriuje, kur leidžia savo dienas senukai, vartydami sunkias įrištų laikraščių knygas. Benui patiko šviesa, kuri skverbėsi pro ankštus aukštus langus dieną arba tingiomis balomis telkšojo po gaublio formos šviestuvais ant grandinių, kai už lango draskėsi žiemos vėjas. Jis tirpo nuo knygų kvapo - nerealaus specifiško aromato. Kartais berniukas eidavo tarp knygų stelažų, žiūrėdavo į tūkstančius tomų ir vaizduodavosi tuos pasaulius, kurie sudėti juose, visai kaip eidamas rūškana vėlyvo spalio gatve įsivaizduodavo verdant gyvenimą už tamsių langų: žmonės juokiasi, pykstasi, merkia gėles, maitina vaikus, šeria gyvūnėlius arba patys valgo priešais televizoriaus ekraną. Jam patiko stiklinis koridorius, jungiąs senąjį pastatą su vaikų biblioteka. Ten visada buvo šilta, net žiemą, kai neapsiniaukę. Misis Staret, vaikų bibliotekos vedėja, paaiškino jam, kad taip yra dėl vadinamojo šiltnamio efekto. Benui šita idėja labai patiko. Po daugelio metų jis pastatys karštai aptarinėjamą "BBS" komunikacijų centrą Londone; debatai galės virti tūkstantį metų, bet vis tiek niekas nežinos (tik pats Benas), kad Ryšių centras yra niekas kitas, kaip tik stiklinis Derio viešosios bibliotekos koridorius.

Benui patiko ir Vaikų biblioteka, nors joje nebuvo nei tos vėsos, nei senosios bibliotekos žavesio su rutulio formos šviestuvais ir siauručiais sraigtiniais laiptais, kad du žmonės neprasilenkdavo. Vaikų skyriuje buvo šviesu, saulėta ir kiek triukšmingiau, nepaisant visur iškabinėtų ženklų: "PATYLĖKIM, GERAI?" Paprastai triukšmingiausias buvo Puko kampelis, kur mažyliai susirinkdavo vartyti knygučių su paveiksliukais. Benui įėjus, pasakos valanda jau buvo prasidėjusi. Mis Davis, jauna daili bibliotekininkė, skaitė "Tris ožiukus".

- Kas čia trypia ant mano tiltelio? - kalbėjo tyliu niurzgliu trolio balsu mis Davis. Keletas mažųjų užsidengę burnytes sukikeno, bet dauguma įdėmiai sekė jos balsą, tikėdami troliu kaip savo pačių sapnais, ir jų akyse spindėjo pasakos žavesys: ar pabaisa bus nugalėta... ar pasisotins?

Sienos čia nukabinėtos plakatais. Štai viename stovi geras berniukas, kuris tiek šveitė savo dantukus, kad visa burna suputojo, o ten - blogiukas, su cigarete dantyse ("KAI AŠ UŽAUGSIU, LABAI SIRGSIU KAIP IR TĖTIS" - užrašas apačioje); čia nuostabi milijardų mažutėlaičių žiburėlių nuotrauka. Jos apačioje žodžiai:

"VIENA IDĖJA UŽDEGA TŪKSTANTĮ ŽVAKIŲ".
Ralfas Valdo Emersonas

Buvo ir skelbimas prisijungti prie skautų būrio. Vienas plakatas teigė: "Šiandienos mergaičių klubai kuria rytdienos moteris". Kabėjo kvie-

timas į krepšinio būrelį, Bendrijos namų vaikų teatro reklama. Ir, žinoma, dar vienas, kviečiantis prisijungti prie vasaros skaitymo programos. Benas buvo karštas šitos programos dalyvis. Užsirašęs parsinešdavo Jungtinių Valstijų žemėlapį. Tada už kiekvieną perskaitytą ir papasakotą knygą gaudavo valstijos lipduką užklijuoti ant žemėlapio. Šalia lipduko buvo informacija apie valstijos paukštį, gėlę, įsijungimą į JAV, prezidentus, jei tokių buvo kilę iš tos vietos. Kai visi keturiasdešimt aštuoni lipdukai papuošdavo tavo žemėlapį - dovanų tekdavo knyga. Velniškai geras sandėris. Benas ketino paklausyti plakato patarimo: "Negaišk laiko, užsirašyk šiandien".

Tarp šitų įvairiaspalvių skelbimų glaudėsi niūrus užrašas, prisegtas prie kontrolinio stalo. Tiesiog juodos raidės baltame fone:

"NEPAMIRŠK KOMENDANTO VALANDOS
19.00
Derio policijos valdyba".

Šiurpas nukrėtė Beną, kai perskaitė tą užrašą. Per džiaugsmą gavus atestatą, susirūpinimą dėl Henrio Bauerso, pokalbį su Beverle ir vasaros atostogas jis visiškai užmiršo komendanto valandą ir žmogžudystes.

Žmonės ginčijosi dėl jų skaičiaus, bet visi sutiko, kad tikrai nuo praėjusios žiemos buvo keturios, jei priskaičiuosim Džordžą Denbrą (nors kai kas buvo linkęs priskirti jo žuvimą žiauriems nelaimingiems atsitikimams) - penkios. Pirma buvo laikoma Betės Ripsom, rastos antrą Kalėdų dieną netoli statomos užkardos Džeksono gatvės gale, mirtis. Papjauta trylikametė mergaitė buvo įšalusi į klampią žemę. To nebuvo jokiame laikraštyje ir, žinoma, Benui to niekas nepasakojo. Jis surinko viską iš nuogirdų.

Po trijų su puse mėnesių, kai atėjo upėtakių žūklės sezonas, dvidešimt mylių nuo Derio į rytus žvejys užkabino kažką, kas iš pradžių atrodė pagalys. Paaiškėjo, kad ten beesanti ranka - plaštaka su keliais coliais virš riešo. Kabliukas užkabino šitą kraupų trofėjų tarp nykščio ir smiliaus.

Valstijos policija Šerilės Lamonika kūną surado už septyniasdešimties jardų pasroviui, įkliuvusį į medžio, nuvirtusio dar praeitą žiemą, šakas. Laimei, kūnas nebuvo nuplukdytas į Penebskotą, o iš ten į jūrą per pavasarinį potvynį.

Mergina buvo šešiolikos metų. Ji gyveno Deryje, bet mokyklos nelankė; trylikos pagimdė dukterį Andrėją. Abi gyveno pas Šerilės tėvus. "Kartais Šerilė būdavo padūkusi, bet auksinės širdies, - pasakojo raudantis tėvas policininkams. - Andė manęs klausinėja, kur mamytė, o ką aš galiu jai pasakyti?"

Apie Šerilės dingimą pranešta prieš penkias savaites. Policijos tyrimas prasidėjo nuo visai logiškos versijos: ją nužudė vienas iš draugužių. O jų mergina turėjo nemažai. Dauguma iš aviacijos bazės Bengore. "Jie buvo geri vaikinai, daugelis jų", - tvirtino Šerilės motina. Vienas iš tų "gerų vaikinų" buvo keturiasdešimtmetis Oro pajėgų pulkininkas, turintis žmoną

ir tris vaikus Naujojoje Meksikoje. Kitas šiuo metu atlieka bausmę Šaušenke už ginkluotą plėšimą.

"Draugužis, - nusprendė policija. - Arba tiesiog kažkoks nepažįstamasis. Seksualinis partneris".

Jeigu tai buvo seksualinis partneris, jis aiškiai nevengė ir berniukų. Balandžio pabaigoje mokytojas, išėjęs pasivaikščioti su savo aštuntąja klase, aptiko porą raudonų sportinių batelių ir mėlyno velvetinio kombinezono klešnes, kyšančias iš drenažo vamzdžio Merito gatvėje. Ta Merito gatvės dalis buvo užtverta ožiais, o asfaltas nustumtas dar rudenį - čia turėjo išplatėti kelias į Bengorą.

Ten buvo trejų metukų Metjaus Klementso lavonas. Jo paieška buvo paskelbta iš vakaro (Derio "News" laikraščio pirmame puslapyje buvo įdėta šito juodbruvo vaiko, išsišiepusio prieš fotoaparatą su "Red Sox" kepuraite, nuotrauka). Klementsai gyveno Kanzaso gatvėje, visai kitoje miestelio pusėje. Jo motina, taip sukrėsta, kad atrodė pakliuvusi į visiškos ramybės stiklinį rutulį, pasakojo policijai, kad Metis važinėjo triratuku prie namų Kanzaso ir Kosuto gatvių sankryžoje. Ji nuėjo sudėti skalbinių į džiovintuvą, o kai žvilgtelėjo pro langą ieškodama sūnaus, jo jau nebebuvo. Ant gazono tarp gatvės ir šaligatvio gulėjo apverstas triratukas, vienas ratukas nustojo suktis jai bežiūrint.

To viršininkui Bortonui pakako. Jau kitą dieną miesto taryboje jis pasiūlė įvesti komendanto valandą nuo septynių vakaro; tam vienbalsiai pritarta, ir nurodymas įsigaliojo nuo kitos dienos. Maži vaikai negalėjo būti palikti be suaugusiųjų priežiūros. Buvo mokykloje prieš mėnesį sušauktas specialus susirinkimas. Policijos viršininkas užlipo ant scenos, užsikišo nykščius už revolverio diržo ir pasakė, kad vaikams visiškai niekas negresia, jeigu jie laikysis paprastų taisyklių: nesikalbėti su nepažįstamais, nesileisti pavežamiems žmonių, kurių gerai nepažįsta, visada prisiminti, kad policininkas yra geriausias draugas... ir laikytis komendanto valandos.

Prieš dvi savaites berniukas, kurį Benas pažinojo tik iš matymo (jis mokėsi Derio pradinės lygiagrečioje klasėje), surado viename iš Neibolto gatvės lietaus latakų plūduriuojant kažką panašų į plaukus. Tas berniukas, vardu Frenkis arba Fredis Rosas (o gal Rotas), buvo išėjęs ko nors gero pamedžioti su savo išradimu, paties vadinamu STEBUKLINGĄJA LAZDELE. Jis apie ją pasakojo taip, lyg tai iš tikro turėjo būti rašoma didžiosiomis raidėmis (be to, dar neoninėmis), nors iš tikro ten buvo vien beržo šaka su kramtomosios gumos guzu ant galo. Laisvalaikiu Fredis (ar Frenkas) klajojo su ja po Derį ir kaišiojo į vamzdžius ir kanalus. Kartais jis aptikdavo pinigėlių - vienacenčių daugiausia, nors pasitaikydavo ir dešimties ar dvidešimt penkių centų monetų (dėl neaiškių priežasčių pastarąsias jis vadino "prieplaukos monstrais"). Aptikęs pinigų, Frenkis ar Fredis su savo STEBUKLINGĄJA LAZDELE imdavosi darbo. Vienas kyštelėjimas pro groteles - ir moneta jo kišenėje.

Benas buvo girdėjęs apie Frenkį ar Fredį ir jo lazdelę daug anksčiau, negu berniukas išgarsėjo suradęs Veronikos Grogan lavoną. "Jis tikras

valkata", - išdavė Benui kartą vienas vaikas, vardu Ričis Tozijeris, jų aktyvios veiklos metu. Ričis buvo kaulėtas berniūkštis su akiniais. Be jų jis tikriausiai matė kaip kurmis; už storų linzių jo išdidintos lėliukės atrodė amžinai nustebusios. O didžiuliai priekiniai dantys uždirbo "Bebro" pravardę. Ričis buvo Beno klasiokas. "Visą dieną krapšto lazda po kanalizacijos vamzdžius, o vakare kramto tą gumą nuo lazdos galo".

- O velnias, kaip šlykštu! - nusipurtė Benas.

- Stai sitaip, kiski, - sušveplavo Tozijeris ir nuėjo.

Frenkas ar Fredis ir šiaip, ir taip makalavo savo STEBUKLINGĄJA LAZDELE po griovį džiaugdamasis, kad rado peruką. Jis tikėjosi radinį išdžiovinti ir padovanoti mamai per gimtadienį. Keletą minučių nesėkmingai badęs ir makalavęs po vandenį, jis jau buvo linkęs atsisakyti to laimikio, bet iš drumsto vandens iškilo veidas, aplipęs pajuodusiais lapais ir dumblu užneštomis atmerktomis akimis.

Fredis ar Frenkas klykdamas pasileido namo.

Veronika Grogan mokėsi ketvirtoje katalikų mokyklos Neibolto gatvėje klasėje. Mokyklą išlaikė žmonės, kuriuos Beno mama vadino "kristeriais". Veroniką palaidojo tą dieną, kai turėjo būti jos dešimtasis gimtadienis.

Po šito kraupaus įvykio Arlena Henskom vieną vakarą pasisodino Beną svetainėje ir atsisėdo šalia ant sofos. Ji paėmė sūnaus rankas ir įdėmiai pasižiūrėjo jam į akis. Benas žiūrėjo į ją kiek nejaukiai pasijutęs.

- Benai, tu kvailiukas? - ištarė ji patylėjusi.

- Ne, mama, - atsakė Benas dar neramiau pasijusdamas. Jis visiškai nenutuokė, kur motina lenkia. Jis net neprisiminė jos tokios rimtos.

- Ne, - pakartojo ji. - Aš irgi taip manau.

Misis Henskom ilgam nutilo, žvilgsnis sustingo ant lango. Benui šmėkštelėjo mintis, kad mama jį visai pamiršo. Ji buvo dar jauna moteris, tik trisdešimt dvejų, bet berniuko auklėjimas vienai paliko savo atspaudą. Ji po keturiasdešimt valandų per savaitę dirbdavo Starko audimo fabriko verpimo ceche, o po darbo, prisikvėpavusi dulkių ir pūkų, kartais taip kosėdavo, kad Benui darėsi baisu. Tomis naktimis jis ilgai neužmigdavo ir žvelgdavo į tamsą per savo miegamojo langą galvodamas, kas jam bus, jeigu mama mirs. Tada jis liks našlaitis. Taps Valstijų vaiku (jo įsitikinimu, tai reiškė, kad jam teks gyventi pas fermerius ir dirbti nuo aušros iki saulėlydžio) arba bus išsiųstas į Bengoro našlaičių prieglaudą. Benas bandė įtikinti save, kad kvaila rūpintis tokiais dalykais, bet nuo to lengviau nebuvo. Ir ne vien dėl savęs jis išgyveno; jam buvo gaila mamos. Ji buvo stipri moteris, toji jo mama, ir pasiekdavo, kad viskas būtų daroma pagal ją, bet ji buvo gera motina. Ir Benas be galo ją mylėjo.

- Tu girdėjai apie tas žmogžudystes, - pasakė ji, pagaliau atsigręžusi.

Jis linktelėjo.

- Iš pradžių žmonės manė, kad tai... - ji susvyravo dėl šito žodžio, pirmą kartą tariamo sūnui, bet aplinkybės buvo ypatingos, ir ji prisivertė. - Seksualiniai nusikaltimai. Gal taip, gal ir ne. Galbūt jau baigėsi. Daugiau

niekas už nieką negali garantuoti, nebent tiek, kad kažkoks beprotis, pamišęs dėl mažų vaikų, šlaistosi aplinkui. Supranti mane, Benai?

Jis linktelėjo.

- Ir supranti, kai sakau, kad tai galbūt seksualiniai nusikaltimai?

Benas nesuprato, - ne visai suprato, - bet darkart linktelėjo. Jeigu mamai atrodo, kad turi papasakoti apie paukštelius, biteles ir panašius dalykus, jis numirs iš sumišimo.

- Aš bijau dėl tavęs, Benai. Aš bijau dėl tavęs, nes negaliu būti visą laiką šalia.

Benas neramiai pasirangė, bet neištarė nė žodžio.

- Tu būni vienas. Visą laiką vienas. Tu...

- Mama...

- Užsičiaupk, kai su tavim kalbu, - nutraukė mama, ir Benas užsičiaupė. - Tu privalai būti atsargus, Beni. Vasara ateina, ir aš nenoriu gadinti tau atostogų, bet turi būti atsargus. Noriu, kad grįžtum vakarienei. Kada valgome vakarienę?

- Šeštą.

- Lygiai šeštą! Todėl paklausyk, ką pasakysiu: jeigu padengiu stalą, įpilu pieno į stiklinę ir nepamatau Beno, plaunančio rankų, iškart einu prie telefono ir skambinu policijai dėl tavo dingimo. Supratai?

- Taip, mama.

- Ar tiki, kad padarysiu, kaip sakau?

- Taip.

- Gali pasirodyti, kad tą padariau be reikalo, jei išvis kada nors teks tą daryti. Aš neneigiu berniukų reikalų. Žinau, kaip jie įsijautę į savo žaidimus ir užsiėmimus per vasaros atostogas: grąžinti spiečius į avilius, spardyti kamuolį, numušinėti skardines, maža ką. Matai, aš puikiai suprantu, kas tave ir tavo draugus domina.

Benas išmintingai palingavo galva, sau pagalvojęs, kad mama, matyti, net tiek nežino apie jo vaikystę, kiek jis manė, jei net nepastebėjo, kad sūnus neturi draugų. Bet jam nė už ką pasaulyje nebūtų atėję į galvą pasakyti tą motinai.

Ji išsiėmė kažką iš savo chalato kišenės ir padavė jam. Tai buvo nedidelė plastmasinė dėžutė. Benas ją atidarė. Turinys privertė išsižioti.

- O! - šūktelėjo Benas, nuoširdžiai nudžiugęs - Ačiū!

Ten buvo rankinis “Timex” laikrodis su mažulyčiais sidabro skaičiais ir dirbtinės odos apyranke. Mama nustatė laiką ir prisuko; Benas girdėjo tiksėjimą.

- Nieko sau, klasiškas! - jis stipriai apglėbė motiną ir pakštelėjo į skruostą.

Ji šypsojosi apsidžiaugusi, kad sūnus toks patenkintas, ir linktelėjo. Po to vėl surimtėjo.

- Užsidėk, nešiok, saugok ir nepamesk jo.

- Gerai.

- Dabar, kai turi laikrodį, nebus priežasties vėluoti namo. Prisimink, ką sakiau: nebūni laiku, policija ima ieškoti mano prašymu. Ir kol jie

neuždarys to niekšo, kuris žudo vaikus, nedrįsk vėluoti nei vieną minutę, arba iškart imu telefoną.

- Gerai, mama.

- Ir dar kai kas. Aš nenoriu, kad tu vaikštinėtum vienas. Tu žinai, kad negalima imti saldainių ir sėsti į nepažįstamųjų mašinas - abu sutarėm, kad tu nekvailas - ir esi didelis pagal savo amžių, tačiau suaugęs vyras, o dar beprotis, bet kada panorėjęs nugalės vaiką. Kai eisi į parką ar biblioteką, eik su kuriuo nors draugu.

- Gerai, mama.

Ji vėl pasižiūrėjo pro langą ir neramiai atsiduso.

- Reikalai krypsta į blogąją pusę, jei jau tokie dalykai vyksta. Ir taip šitame miestelyje kažkas negera. Man visada taip atrodė, - ji atsigręžė į sūnų suraukusi antakius. - Tu toks knysliukas, Benai. Kiekvienas Derio kampelis tavo išvaikščiotas, tiesa? Bent jau centras?

Benas toli gražu nebuvo visko išvaikščiojęs, nors miestelyje orientavosi neblogai, tačiau tą vakarą jį taip sužavėjo netikėta dovana, kad būtų sutikęs su motina, jei ši siūlytų Džoną Veiną Adolfo Hitlerio vaidmeniui muzikinėje komedijoje apie II Pasaulinį karą. Jis linktelėjo.

- Ir tu niekad nieko nepastebėjai? Nieko... na, įtartino? Ko nors keisto? Kas tave išgąsdino? - paklausė mama.

Apkvaitęs nuo džiaugsmo dovana, meilės mamai, malonumo, kad juo rūpinasi (tiesa, toks atviras susirūpinimas jį šiek tiek gąsdino), jis vos neleptelėjo apie tą įvykį praėjusį sausį.

Jis išsižiojo, bet paklusęs kažkokiai galingai intuicijai, vėl užsičiaupė.

Tai kas gi jį privertė užsičiaupti? Intuicija. Ne daugiau... ir ne mažiau. Net vaikai retkarčiais pajunta, kad meilė kartu yra ir atsakomybė, ir kai kuriais atvejais geriau patylėti. Iš dalies Benas užsičiaupė kaip tik dėl to. Bet buvo ir kita priežastis, ne tokia kilni. Jo mama gali būti stipri. Gali vadovauti. Ji niekada nevadino jo "storu", tik "dideliu" (kartais "dideliu pagal savo amžių"), o jei nuo vakarienės kas nors likdavo, ji atnešdavo tai sūnui, sėdinčiam prie televizoriaus arba atliekančiam namų darbus. Ir nors širdies gilumoje Benas nekentė savęs už tai, kad viską suvalgydavo (bet niekada mamos, kad nešdavo maistą - Benas Henskomas nebūtų išdrįsęs nekęsti savo mamos; Dievas nutrenktų jį į peklą, jei bent akimirką būtų toks nedėkingas). O pačioje atokiausioje širdies kertelėje - giliųjų Beno minčių Tibete - jis įžvelgė šito nuolatinio šėrimo motyvus. Ar tai tik meilė? Ar gali būti kas nors daugiau? Žinoma, ne. Bet... jis abejojo. Dar daugiau: ji nežino, kad sūnus neturi draugų. Ir šitas nežinojimas vertė nepasitikėti. Benas nežinojo, kokios reakcijos tikėtis, kai mama išgirs apie atsitikimą sausį. Jei ten tikrai buvo atsitikimas. Gal visai neblogai grįžti namo šeštą? Jis galės skaityti, žiūrėti televizorių,

(valgyti)

konstruoti ką nors. Bet likti namie visą dieną - ne jau; o kaip tik taip ir gali atsitikti, jei mama išgirs atsitikimą žiemą.

Taigi dėl daugelio priežasčių Benas pasiliko jį sau.

- Ne, mama, - atsakė jis. - Tik misteris Makibonas rausiasi kitų šiukšlėse.

Tai ją prajuokino. Beno motina nemėgo misterio Makibono taip pat, kaip kristerių, mat jis buvo respublikonas. Šituo viskas pasibaigė. Tą naktį Benas ilgai neužmigo, bet mintys, kad yra paliktas likimo valiai vienas pats, jo nekamavo. Berniukas jautėsi mylimas ir saugus savo lovoje, virš kurios pro langą driekėsi mėnesienos užuolaida. Jis tai priglausdavo laikrodį prie ausies pasiklausyti tiksėjimo, tai prie akių pasigėrėti vaiduokliš-ku ciferblato švietimu.

Paskui Benas užmigo ir sapnavo, kad su kitais berniukais žaidžia beisbolą tuščioje aikštelėje už brolių Trekerių sunkvežimių depo. Jis ką tik gerai atmušė kamuoliuką, ir jo komandos draugai bakino jį ir plekšnojo per nugarą. Jie pakėlė jį ir nunešė ten, kur buvo išmėtyti jų daiktai. Sapne jis tiesiog švietė iš džiaugsmo ir pasididžiavimo... o paskui staiga grįžtelėjo į lauko vidurį, kur grandžių tvora skyrė kreida išbraižytą aikštelę ir veją, nusileidžiančią iki pat Barenso. Ten, tarp kemsynų ir žemų krūmų, stovėjo vos įžiūrima figūra. Ji laikė virtinę raudonų, geltonų, mėlynų ir žalių balionų baltoje pirštinėtoje rankoje. O kita kvietė pas save. Benas nematė veido, bet tas kažkas buvo apsivilkęs apsmukusiu kostiumu su didžiulėmis sagomis-bumbulais per pilvą ir nulėpusiu geltonu kaklaraiščiu.

Ten buvo klounas.

“Stai sitaip, kiski”, - pratarė vaiduokliškas balsas.

Pabudęs rytą, Benas sapno neprisiminė, tik pagalvė buvo drėgna... lyg būtų praverkęs visą naktį.

7

Jis nuėjo prie abonementinio Vaikų bibliotekos stalo, purtydamas iš galvos mintis, sukeltas komendanto valandos, taip pat lengvai, kaip išsimaudęs šuo vandenį.

- Sveikas, Beni, - pasakė misis Staret. Kaip ir misis Duglas ji nuoširdžiai mėgo Beną. Suaugusieji, ypač tie, į kurių pareigas retkarčiais įeidavo ir vaikų tramdymas, tikrai jį mėgo, nes Henskomas buvo mandagus, išauklėtas, protingas, kartais net sąmojingas. Dėl tų pačių priežasčių dauguma vaikų jį laikė padlaižiu. - Jau pavargai nuo vasaros atostogų?

Benas nusišypsojo. Tai buvo eilinis misis Staret pašmaikštavimas.

- Dar ne, - atsakė jis, - nes vasaros atostogos truko tik, - jis pasižiūrėjo į laikrodį, - valandą ir septyniolika minučių. Duokit man dar valandėlę.

Bibliotekininkė nusijuokė užsidengusi burną. Ji paklausė, ar Benas nenorėtų užsirašyti į vasaros skaitinių programą, ir vaikas atsakė “taip”. Tada misis Staret padavė jam Jungtinių Valstijų žemėlapį, už kurį sulaukė karštos padėkos.

Benas nuėjo palei lentynas, šen bei ten ištraukdamas knygą, perversdamas ir padėdamas į vietą. Rinktis knygas - ne juokas. Turi būti labai at-

sargus. Dideli gali imti knygų kiek nori, o jei tu vaikas - tik tris vienu metu. Pasiimsi šlamštą, paskui kamuokis su ja.

Galiausiai išsirinko tokį trejetuką: "Buldozeris", "Juodasis eržilas" ir dar vieną, tikrą deimančiuką - "Bausmė", parašytą Henrio Gregorio Felseno.

- Šita tau gali nepatikti, - perspėjo misis Staret, antspauduodama knygą. - Klanai kraujo. Aš siūlau ją paaugliams, ypač tiems, kurie neseniai gavo vairavimo teises; yra peno apmąstymams. Manrods, ne vieną priverčia sulėtinti greitį.

- Na, aš ją dar pavartysiu, - pasakė Benas ir nusinešė knygas prie vieno staliuko, kuo toliau nuo Puko kampelio, kur ožiukas Bilis rodė troliui iš po tilto, kur vėžiai žiemoja.

Jis pavartė "Bausmę"; atrodo, nebloga. Visai nebloga. Knyga apie vaikiną, klasišką vairuotoją, kuriam sparnus patrumpinti vis stengėsi toks policininkas. Benas sužinojo, kad Ajovoje nėra greičio apribojimų. O tai jau jėga!

Pervertęs tris skyrius, jis pakėlė akis ir jas užkliudė naujas plakatas. Jame laimingas laiškanešys įteikia laimingam vaikui laišką. Užrašas: BIBLIOTEKA NE TIK SKAITYMUI. KODĖL NEPARAŠIUS DRAUGUI ŠIANDIEN? ŠYPSENA GARANTUOTA!

Po plakatu buvo dėžutė su atvirukais, vokais ir laiškų popieriumi, kurio viršuje mėlynavo Derio viešosios bibliotekos ženklas. Laiškai po penkis, atvirukai - tris centus. Pora lapelių popieriaus už centą.

Benas apsigraibė kišenes. Keturi centai už butelius vis dar ten. Jis pažymėjo vietą, kur baigė skaityti "Bausmę", ir nuėjo prie bibliotekininkės stalo.

- Norėčiau vieno atviruko, galima?

- Žinoma, Benai, - kaip visada misis Staret buvo sujaudinta jo mandagumo ir nuliūdinta kompleksijos. Jos mama pasakytų, kad berniukas kasa sau duobę su peiliu ir šakute. Ji padavė atviruką ir nulydėjo iki stalo. Prie jo galėjo tilpti šeši, bet Benas sėdėjo vienas. Ji niekad nematė jo su kitais berniukais. O gaila, nes, jos įsitikinimu, šito vaiko širdyje - neatrasti lobiai. Jis galėtų pasidalyti jais su kantriu ieškotoju... jei toks kada pasirodys.

8

Benas išsitraukė automatinį tušinuką, paspaudė jį ir paprastai užrašė: "Mis Beverlei Maš, Meino gatvė, Deris, Meinas, 2 zona". Jis nežinojo tikslaus namo numerio, bet mama anksčiau buvo sakiusi, kad dauguma laiškanešių gerai pažįsta savo klientus. Jeigu šitas atvirukas pasieks adresatą, bus nuostabu. O jei ne, pateks į neatsiimtų laiškų skyrių, ir jis praras tris centus. Jam, aišku, negrįš, nes savo adreso jokiais būdais nerašys.

Nešdamas atviruką adresu žemyn (jis nebandė rizikuoti, nors nepastebėjo nė vieno pažįstamo), paėmė keletą lapukų iš medinės dėžutės ša-

lia kartotekos. Atsisėdęs prie stalo, ėmė kažką rašyti, braukyti ir vėl taisyti.

Paskutinę mokslo metų savaitę per anglų kalbos pamokas jie skaitė ir rašė haiku. Haiku - tai japonų poezijos žanras, lakoniškas ir griežtas. "Haiku, - sakė misis Duglas, - gali būti tik septyniolikos skiemenų: nė vienu daugiau ar mažiau". Jis koncentruojamas ties vienu vaizdu, viena emocija: liūdesiu, džiaugsmu, nostalgija, juoku... meile.

Benas buvo tiesiog sužavėtas. Jam ir taip patiko tos pamokos, bet tas malonumas buvo neilgalaikis. Jis dirbdavo, bet darbas jo neuždegdavo. O haiku idėja kurstė Beno vaizduotę. Ji nudžiugino taip pat, kaip misis Staret šiltnamio efekto paaiškinimas. Haiku - gera poezija, jautė Benas Henskomas, nes ji turi struktūrą. Nėra jokių paslaptingų taisyklių. Septyniolika skiemenų, vienas vaizdas, susijęs su viena emocija - ir viskas. Bingo. Aišku, realu, prasminga ir pagal savas taisykles. Jam netgi patiko pats žodis, kuris, rodos, taip ir eina punktyrine linija, perskelta "k" garso pačioje gerklės gilumoje: haiku.

"Jos plaukai", - prisiminė Benas, ir prieš akis nuo laiptelių jau leidosi Beverlė, plaukai plakėsi jai į nugarą. Jie degė ne nuo saulės - saulė degė juose.

Kruopščiai pasukęs galvą dvidešimt minučių (su pertrauka pasiimti daugiau lapelių), išbraukęs per ilgus, pakeitęs, išmetęs nereikalingus žodžius, Benas turėjo štai ką:

Tavo plaukai - ugnis,
Sausio žarijos.
Mano širdis dega.

Tai per daug jo nedžiugino, bet geriau neišėjo. Jis baiminosi, kad ilgiau pasikrapščius visa poezija išgaruos, ir nebus išvis ką rašyti. O to nesinorėjo. Tas momentas, kai Beverlė užkalbino Beną, buvo ypatingas. Ir jis norėjo, kad liktų įsimintinas. Galbūt Bevei patinka kitas berniukas, šeštokas ar net septintokas, ir ji pagalvos, kad haiku nuo jo. Tada ji nudžiugs, ir ta diena taip pat liks jos atmintyje. Ir nors ji taip ir nesužinos, kad kaltininkas Benas Henskomas, tai nesvarbu; užtat jis žino.

Benas perrašė eilėraštį ant atviruko (didžiosiomis raidėmis, lyg rašytų ne meilės laiškelį, o raštelį dėl išpirkos), įsikišo tušinuką į kišenę, o atviruką - į "Bausmės" pabaigą.

Paskui pakilo ir atsisveikinęs su bibliotekininke pasuko prie išėjimo.

- Viso, Benai, - pasakė misis Staret. - Gerų vasaros atostogų, ir nepamiršk komendanto valandos.

- Nepamiršiu.

Jis perėjo stiklinį koridorių tarp bibliotekų mėgaudamasis šiluma (šiltnamio efektas, pagalvojo jis) į suaugusiųjų bibliotekos vėsą. Kažkoks senukas skaitė "News", įsitaisęs senoviniame patogiame krėsle skaityklos nišoje. Tuoj po laikraščio pavadinimu rėkė antraštė: "DALESAS PAŽADA: JAV DALINIAI PRIREIKUS PADĖS LIBANUI!" Nuotraukoje Ai-

kas spaudžia ranką kažkokiam arabui Rožių parke. Beno mama sakė, kad jeigu šalis 1960-aisiais išsirinks prezidentu Hubertą Hamfrį, gal padėtis pasitaisys. Berniukas šiek tiek nutuokė, kad dabar tęsiasi kažkokia krizė ir mama bijo prarasti darbą.

Mažesnėmis raidėmis lapo apačioje buvo parašyta: "Policija tęsia psichopato paieškas".

Benas atstūmė sunkias bibliotekos duris ir išėjo į lauką. Netoliese stovėjo pašto dėžutė. Jis išsiėmė atviruką iš knygos ir nuleido jį į plyšį. Širdis smarkiau sudunksėjo, kai jis atleido pirštus. O jeigu Bevė kaip nors sužinos, jog tai nuo manęs?

"Nebūk kvailas", - atsakė Benas pats sau, susirūpinęs, kad ta idėja pasirodė visai viliojanti.

Jis nupėdino Kanzaso gatve visai pamiršęs, kur ir ko eina. Galvoje sulapojo visokios fantazijos. Štai Beverlė Maš prieina prie jo su savo pilkai žaliomis akimis ir variniais plaukais, surištais į uodegą, ir sako: "Aš noriu kai ko tavęs paklausti, Benai, ir turi pažadėti, kad atsakysi gryniausią teisybę". Ji ištiesia atviruką. "Tai tu rašei?"

Kokia baisi fantazija. Kokia nuostabi fantazija. Norėjosi, kad ji baigtųsi ir kad tęstųsi be galo. Veidą vėl užliejo raudonis.

Benas ėjo, svajojo, perdėdamas knygas iš vienos rankos į kitą, ir švilpiniavo. "Tau tikriausiai aš atrodau baidyklė, - kalbėjo Bevė, - bet man norisi tave pabučiuoti". Jos lūpos prasiveria.

Beno lūpos staiga išdžiūvo, net neišėjo švilpti.

- Man irgi, - sušnibždėjo jis, ir veidą nušvietė svaigi graži šypsena.

Jeigu tą sekundę berniukas būtų pažiūrėjęs į šaligatvį, būtų pamatęs, kaip šalia jo šešėlio išauga dar trys; jei būtų klausęs, būtų išgirdęs Viktoro kaustytus batus, kai jis su Raugu ir Henriu artėjo prie jo. Bet jis nei girdėjo, nei matė. Benas buvo toli, jautė švelnias Beverlės lūpas ir kėlė drovias rankas prie blausaus jos plaukų laužo.

9

Kaip dauguma miestų Deris nebuvo suplanuotas panašiai į Topsį, o tiesiog išaugo. Visų pirma, jokie architektai nebūtų planavę jo toje vietoje. Derio centras susiformavo Kenduskego upelio slėnyje, kurį vaga kirto iš pietvakarių į šiaurės rytus. Kiti miesto rajonai užlipo ant aplinkinių kalvų.

Slėnis, į kurį atsikėlė pirmieji gyventojai, buvo pelkėtas ir apaugęs kemsynais. Kenduskegas ir Penebskotas, upė, į kurią įsiliejo šitas upelis, buvo tinkami prekybai mišku, bet tik ne žemdirbių laukams ir namams - Kenduskegas smarkiai patvindavo kas treji ketveri metai. Miestelis vis dar kentėjo nuo potvynių, nors per paskutinius penkiasdešimt metų begalė lėšų buvo išsvaistyta įvairiems projektams. Jeigu potvynius sukeltų tik Kenduskegas, būtų galima pastatyti užtvankų sistemą. Bet dar buvo ir kitų faktorių: upelio krantai žemi, prastas visos apylinkės drenažas. Nuo šio

amžiaus pradžios Deris atlaikė begalę smarkių potvynių ir vieną katastrofišką 1931-aisiais. Padėtį blogino ir tai, kad kalvas, kurios supo centrą, dar vagojo begalė smulkių upeliukų ir šaltinių; Torolto upelis, kuriame buvo rastas Šerilės Lamonika kūnas, buvo vienas iš jų. Per smarkias liūtis jie visi lipdavo iš krantų. "Jeigu lyja dvi savaites, prakeiktas miestelis pasigauna sinusito infekciją", - sakė kartą Mikčiaus Bilo tėvas.

Kenduskegas surakintas betonine krantine ištisas dvi mylias, kol teka per centrą. Šitas kanalas Meino ir Kanalo gatvių sankryžoje nėrė po Meino gatve ir tekėjo kaip požeminė upė pusmylį, kol išlįsdavo Besio parke. Kanalo gatvė, kurioje it policijos išrikiuoti atpažinimui nusikaltėliai susirinko dauguma Derio barų, ėjo lygiagrečiai su Kenduskegu iš miestelio, ir kas kelios savaitės policija išgraibydavo iš užteršto tekstilės fabriko atliekomis vandens kokio nors prisisiurbusio lankytojo automobilį. Retsykiais Kanale bandydavo gaudyti žuvį, bet laimikis pasirodydavo beesą neaiškūs mutantai.

Derio šiaurės rytinėje dalyje upelis buvo daugmaž pažabotas. Karštos prekybos neataušino ir retkarčiais pasitaikantys potvyniai. Žmonės vaikštinėjo palei Kanalą, kartais susikibę rankomis (jeigu vėjo kryptis buvo tinkama; antraip smarvė nuo vandens išpūsdavo bet kokią romantiką), o Besio parke, kuris buvo priešais mokyklą, kitoje kanalo pusėje, kartais įsikurdavo berniukų skautų stovyklos. 1969 metais gyventojai buvo pritrenkti sužinoję, kad hipiai ten rūko žolę ir pardavinėja narkotikus (vienas net prisisiuvo Amerikos vėliavą sau ant užpakalio ir buvo netrukus uždarytas į cypę). Iki 1969-ųjų Besis tapo atvira lauko vaistine. "Jūs tik palaukit, - kalbėjo žmonės, - kam nors tai baigsis liūdnai, ir viskam bus padarytas galas". Taip, žinoma, ir atsitiko. Prie Kanalo buvo rastas negyvas septyniolikmetis vaikinas; jo venomis tekėjo grynas heroinas, jų vadinamas kvašu. Nuo tada narkomanai ėmė vengti Besio parko, net sklido gandai, kad to vaikino vaiduoklis klaidžioja šioje vietoje. Istorija, aišku, kvaila, bet jeigu jis atgrasė narkomanus ir kitokius valkatas nuo tos vietos, tai yra bent jau naudinga kvaila istorija.

Bet pietvakarinėje miestelio dalyje upelis buvo tikra Dievo rykštė. Čia kalvos buvo supjaustytos ledyno ir tas žaizdas dar išgilino begalinė Kenduskego ir jo intakų erozija. Šen bei ten į paviršių išsikišdavo pamatinė uoliena it dinozaurų šonkauliai. Derio viešųjų darbų veteranai jau buvo įpratę po pirmų rudens šalnų tikėtis, kad pietvakarinėje miesto dalyje reiks remontuoti šaligatvį. Betonas susigarankštydavo, pro jį išsikeldavo uoliena, lyg žemė stengtųsi ką nors išperėti.

Ant tokio dirvožemio geriausiai auga ištvermingi trumpašakniai augalai, piktžolės ir visokie krūmokšniai, kitaip sakant, susisukę medeliūkščiai, tankūs žemi krūmai, nuodingos gebenės ir ąžuolai žėlė visur, kur rado tuščią colį. Dar toliau į pietvakarius prasidėjo vietovė, Deryje žinoma kaip Barensas. Barensas, arba dykynė, apskritai buvo apžėlusi pusantros mylios pločio ir kokių trijų ilgio vietovė. Iš vienos pusės ją ribojo Kanzaso gatvė, iš kitos - Senasis Iškyšulys, tai yra pigių namukų rajonas,

kuriame drenažas buvo toks prastas, kad sklandė pasakojimai apie tiesiog sprogusius tualetus ir kanalizacijos vamzdžius.

Barensą vagojo Kenduskegas. Miestelis augo į šiaurės rytus iš abiejų upelio pusių, o čia vienintelis statinys buvo Derio vandentiekio stotis (municipalinė kanalizacijos pompavimo stotis) ir miesto sąvartynas. Iš viršaus Barensas atrodė kaip didelis žalias kinžalas, nukreiptas į Derio centrą.

Benui visa šita geografija, permiešta geologija, buvo svarbi tik tiek, kad dabar jam iš dešinės daugiau namų nebuvo; ten žemė krito stačiai apačion. Išklerusi nubaltinta juosmens aukščio tvorelė palei šaligatvį turėjo saugoti nuo nelaimingų atsitikimų. Vos girdimai čiurleno vanduo - jo fantazijų garsinis efektas.

Benas stabtelėjo ir nužvelgė Barensą vis dar regėdamas Bevės akis, uosdamas plaukų aromatą.

Iš čia per lapiją kur ne kur blykčiojo Kenduskego punktyrai. Vaikai kalbėjo, kad tokiu metu ten veisiasi žvirblio dydžio uodai, o prie upelio gali prasmegti pelkėje. Uodais jis, žinoma, netikėjo, bet nugrimzti pelkėje buvo baisoka.

Kiek kairiau sukosi ir naršė žuvėdros: sąvartynas. Iš tolumos vėjas atnešė jų klyksmus. Kitoje kelio pusėje matėsi Aukštasis Deris ir artimiausių Senojo Iškyšulio namų stogai. Į dešinę nuo jų į dangų dūrė baltas pirštas - Derio vandentiekio bokštas. Tiesiai po juo iš žemės kyšojo surūdijęs vamzdis, iš kurio kalva žemyn sruvo ir slėpėsi tarp medžių ir krūmokšnių drumzlina srovė.

Rausvas Beno fantazijas apie Beverlę staiga nutraukė kraupi mintis: o jeigu čia jam bestovint iš vamzdžio išlįs lavono ranka? O kai jis atsigrįš ieškodamas telefono, kad galėtų paskambinti policijai, už nugaros stovės klounas? Juokingas žmogelis apsmukusiu kostiumu su didžiuliais oranžiniais bumbulais vietoj sagų? O jei...

Ranka nusileido ant berniuko peties, ir jis suriko.

Pasigirdo juokas. Jis atsisuko prisispausdamas prie balto buomo, skyrusio saugų Kanzaso šaligatvį nuo laukinio Barenso (jis trakštelėjo), ir pamatė Henrį Bauersą, Raugą Haginsą ir Viktorą Krisą.

- Sveikas, kepenini.

- Ko jums reikia? - paklausė Benas, stengdamasis, kad balsas nuskambėtų drąsiai.

- Noriu tave primušti, - pasakė Henris. Jis, atrodė, blaiviai, net rimtai svarstė šitą perspektyvą. Bet štai! Blykstelėjo jo juodos akys. - Aš turiu tave pamokyti. Tu juk ne prieš. Mėgsti mokytis naujų dalykų, ar ne?

Jis siektelėjo Beno. Tas išsisuko.

- Laikykit jį, vaikinai.

Raugas ir Viktoras sugriebė už rankų. Benas suspiegė. Bailus toks garsas, kaip triušio, bet Benas nieko negalėjo sau padaryti. “Dieve, maldauju, neleisk, kad jie priverstų mane verkti ir kad sudaužytų mano laikrodį”, - viena mintis bejėgiškai sukosi jo galvoje. Jis nežinojo, ar jo laikrodis liks sveikas, bet verks tai garantuotai. Oi kiek priverks, kol šitie su juo atsiskaitys.

- Vajėzau, žviegia kaip paršas, - mestelėjo Viktoras ir užlaužė Beno riešą. - Grynas paršas.

- Tikrai, - sukrizeno Raugas.

Benas truktelėjo į kairę, paskui - į dešinę. Haginsas su Viktoru tarsi jau atleido, leido jam pasprukti, paskui vėl sugavo.

Henris sugriebė už Beno marškinių ir užvertė į viršų, atlapodamas jo pilvą. Tas kabojo virš diržo kaip kuprinė.

- Tik pasižiūrėkit, kas per pūzas! - sušuko Henris su pasišlykštėjimu. - Dievulėliau mano!

Viktoras su Raugu nusikvatojo. Benas karštligiškai dairėsi pagalbos. Nieko nesimatė. Apačioje, Barense, čirškė žiogai ir klykė žuvėdros.

- Baikit gi! - pasakė jis. Dar kiek ir pravirks. - Geriau baikit!

- Arba kas? - tarsi nuoširdžiai susidomėjęs paklausė Henris. - Arba, kas, tešliau? Kas, a?

Benas staiga prisiminė Broderiką Kroufordą, kuris vaidino Deną Metjusą "Autostrados patrulyje". Tas buvo kietas, šaunus, neleido niekam savęs mulkinti. Ir Henskomas pravirko. Denas Metjusas iškart būtų metęs šitas atmatas per tvorą į tuos šabakštynus. Su savo pilvu.

- Žiūrėkit, nėščias! - prunkštelėjo Viktoras. Prie jo prisijungė Haginsas. O Henris tik šyptelėjo. Jo veidas liko susimąstęs, niūrus, net kažkoks liūdnas. Tai gąsdino Beną. Jis galėjo reikšti daugiau negu mušimą.

Lyg patvirtindamas jo spėjimą, Henris išsitraukė sulankstomą peilį.

Beną sukaustė siaubas. Jis nesėkmingai muistėsi į šonus, o dabar puolė tiesiog pirmyn. Vieną akimirką jam pasirodė, kad galės paspruktі. Jis smarkiai prakaitavo, ir slidžius riešus buvo sunku išlaikyti. Raugas dar laikėsi įsikibęs už dešinio, bet nesmarkiai. Benas buvo nusikratęs Viktoro. Dar šuolis ir...

Bet Henris sustabdė jį smūgiu. Kumštis nubloškė Beną atbulą. Šįkart tvora rimtai sutraškėjo ir pasidavė jo svoriui. Raugas su Viktoru prišoko iš abiejų pusių.

- Dabar laikykit jį, - įsakė Henris. - Girdite?

- Aišku, Henri, - paskubėjo pritarti Raugas. Jis pats atrodė truputį sunerimęs. - Jis nepabėgs. Nebijok.

Henris priėjo taip arti, kad plokščias jo pilvas rėmėsi į Beno. Tas žiūrėjo į jį ir per skruostus ritosi beviltiškos ašaros. "Pagautas! Aš pagautas! - vapėjo jo sąmonėje. Jis bandė nutildyti šitą garsą - jis visiškai neleido galvoti - bet neįstengė. - Pagautas! Pagautas! Pagautas!"

Henris atlenkė ilgus plačius ašmenis su išgraviruotu savo vardu. Galiukas plykstelėjo popietės saulėje.

- Artėja egzaminai, būk pasiruošęs, tūze, - ištarė Henris tuo pačiu niūriu balsu.

Benas pravirko. Krūtinėje išgąstingai daužėsi širdis. Iš nosies tekėjo snarglys ir rinkosi ant viršutinės lūpos. Po kojomis mėtėsi bibliotekos knygos. Henris užlipo ant "Buldozerio", pasižiūrėjo žemyn ir pasiuntė knygą juodu kareivišku batu į vandens lataką.

- Dabar pirmas egzamino klausimas, tūze. Kai kas nors per egzaminą sako: "Duok nusirašyti", ką tu atsakai?

- Taip! - atšovė automatiškai Benas. - Aš atsakau "taip"! Žinoma! Gerai! Rašykis, ką reikia!

Peilio ašmenys perskrodė orą ir prisispaudė prie jo pilvo. Jie buvo šalti it ledo gabaliukas tiesiai iš šaldymo kameros. Benas įtraukė pilvą. Pasaulis aptemo. Henrio burna vėpčiojo, bet Benas žodžių negirdėjo. Bauersas priminė televizoriaus, kurio garsas išjungtas, diktorių, o pasaulis plaukė... plaukė...

"Neištižk! - klykė paniškas balsas pasąmonėje. - Antraip jis tiek įkrės, kad namo negrįši!"

Pasaulis kaipmat grįžo į savo vietą. Benas pastebėjo, kad Viktoras su Raugu daugiau nesijuokia. Jie atrodė susinervinę... net išsigandę. Tai jį paveikė kaip pliaukštelėjimas. Staiga jie jau nebežino, ką draugužis ruošiasi daryti ir kuo visa tai gali baigtis. Jei dėl ko ir klydai, tai smarkiai klydai įvertindamas situaciją... ji gali pasirodyti dar blogesnė. Gerai pagalvok. Jeigu anksčiau negalvojai ir daugiau nebus progos galvoti, galvok dabar. Nes Henrio akys patvirtina, kad jie ne be reikalo nervinasi. Jo akys sako, kad jis pamišėlis.

- Atsakymas neteisingas, tešliau, - pasakė Henris. - Jeigu kas nors sako "Duok nusirašyti", šūdą aš jam duočiau. Supratai?

- Taip, - atsakė Benas. Pilvas trukčiojo nuo kūkčiojimo. - Supratau.

- Na, taip. Negerai, bet artėja suaugusieji. Pasiruošęs?

- Aš... aš manau, taip.

Prie jų lėtai judėjo automobilis. Tai buvo dulkėtas "Fordas" su senių pora, prispausta diržų tarytum manekenai iš parduotuvės. Benas pastebėjo, kaip vyro galva grįžteli į juos. Henris priėjo arčiau uždengdamas peilį. Benas pajuto galiuką, įsirėmusį virš bambos. Jis buvo šaltas. Neįtikėtina, bet vis dar šaltas.

- Nagi, rėk, - sušvogždė Henris. - Galėsi išsikratyti žarnas iš sportbačių, - jie galėjo pasibučiuoti. Benas užuodė salsvą "Juicy Fruit" kramtomosios gumos kvapą.

Mašina pravažiavo ir išnyko Kanzaso gatvėje taip lėtai ir iškilmingai, tarsi per Rožių parado turnyrą.

- Gerai, pūzre, dabar antras klausimas. Jeigu aš sakau "Duok nusirašyti", ką tu atsakai?

- Taip. Sakau "taip". Nelaukdamas nieko.

Henris šyptelėjo.

- Neblogai. Šitą atsakei teisingai. O dabar trečias: kas garantuos, kad tu šito nepamirši?

- Aš... aš nežinau, - suvapėjo Benas.

Bauersas vėl šyptelėjo. Jo veidas nušvito ir vieną akimirką buvo net gražus.

- Aš žinau! - sušuko jis, lyg būtų atskleidęs didelę paslaptį. - Aš žinau, tešliau! Išpjaustysiu savo vardą ant tavo riebaus pūzro.

Viktoras ir Haginsas pasileido žvengti. Benas pajuto keistą palengvėjimą: juk tai gali būti tik pagąsdinimas - šitie trys nutarė gerai jį pakraupinti. Bet Henris Bauersas nesijuokė, ir berniukas staiga suprato, kad Viktoras su Raugu juokėsi todėl, kad ir jiems palengvėjo. Jie buvo įsitikinę, jog Henris negali kalbėti rimtai. Bet tiesa buvo kita.

Peilis pakilo į viršų slidus it gyvatė. Blyškią Beno odą užliejo kraujas.

- Ei! - suriko Viktoras. Garsas buvo užgniaužtas, lyg jis norėtų praryti jį.

- Laikykit jį, - suurzgė Henris. - Laikykit, girdite? - dabar jo veidas nebuvo nei niūrus, nei susimąstęs; tai buvo iškreiptas velnio snukis.

- Vajetau, Henri, nepapjauk tu jo! - suspigo Raugas aukštu mergaitišku balsu.

Viskas truko kelias sekundes, bet Benui Henskomui tai prilygo amžinybei; atrodė, kad žiūri į "Life" žurnalo nuotraukas. Panika išgaravo. Iš jos nebuvo jokios naudos ir ją pakeitė, surijo, kažkas kitas.

Pirmas kadras. Henris užverčia marškinius iki spenelių. Iš vertikalios žaizdos srūva kraujas.

Antras kadras. Henris dar kartą čirkšteli peiliu lyg pamišęs karo chirurgas per oro ataką. Vėl kraujas.

"Atgal, - sukomandavo Beno protas, kai kraujas ėmė sunktis už kelnių diržo. - Reikia trauktis atgal. Tik taip galėsiu pabėgti". Raugas ir Viktoras daugiau jo nebelaikė. Nepaisydami draugužio grasinimų, jie atšoko persigandę. Bet jeigu Benas bandys bėgti, Bauersas sugaus.

Trečias kadras. Budelis sujungia įpjovas trumpa horizontalia. Kraujas pasiekė Beno trumpikes ir šilta sraige nušliaužė per dešinę šlaunį.

Henris atsilošė lyg dailininkas, apžiūrinėdamas naują savo kūrinį. "Po "H" eina "E"", - pagalvojo Benas, ir tai privertė veikti. Jis palinko į priekį. Henris stumtelėjo atgal. Benas ir pats dar pasispyrė kojomis, kol atsitrenkė į tvorą tarp Kanzaso gatvės ir Barenso. Lėkdamas dar spyrė dešine koja Bauersui į pilvą. Tai nebuvo gynyba; Benas tik norėjo dar labiau atsispirti. Bet netikėto nustebimo išraiška Henrio veide pripildė jį laukinio džiaugsmo, - tas jausmas buvo toks triuškinantis, kad vieną mirksnį jam pasirodė, jog galva sprogsta.

Paskui pasigirdo lūžtančios tvoros traškėjimas. Benas pamatė, kaip Viktoras su Raugu spėjo sugauti Henrį, kol tas neatsisėdo latake šalia "Buldozerio" liekanų, ir nulėkė žemyn su riksmu, panašiu į juoką.

Nukrito ant nugaros visai netoli drenažo vamzdžio, kurį buvo pastebėjęs anksčiau. Gerai, kad netoli jo, o ne ant jo, antraip būtų susilaužęs stuburą. Jis laimingai nusileido į tankių paparčių kupstą ir beveik nepajuto smūgio. Vertėsi kūlversčiu atgal ir ėmė čiuožti nuo kalno it nuo didžiulės žalios šliuožyklos žaidimų aikštelėje. Marškiniai atsismaukė iki kaklo, rankos nevikriai graibėsi kokios nors atramos ir rovė gniūžtes paparčių ir vijoklių.

Pylimo viršūnė tolo pasiutusiu greičiu, sunku buvo patikėti, kad jis ką tik ten stovėjo. Benas matė ištįsusius Raugo ir Viktoro veidus, spoksančius į jį. Dar spėjo pasigailėti savo knygų ir siaubinga jėga rėžėsi į kažką, vos nepersikąsdamas liežuvio perpus.

Tai buvo nuvirtęs medis. Jis sustabdė Beno čiuožimą ir vos nesulaužė kairės kojos. Berniukas pašliaužė viršun, kad išlaisvintų ją, ir sudejavo. Medis sulaikė jį pusiaukelėje. Žemiau bruzgynai buvo tankesni. Vanduo iš drenažo vamzdžio plonomis srovelėmis sruvo per jo rankas.

Virš jo pasigirdo riksmas. Benas žvilgtelėjo į viršų ir pamatė šokantį nuo pylimo Henrį Bauersą. Sukandęs peilį dantyse, jis nutūpė ant abiejų kojų kiek loštelėjęs atgal, kad išlaikytų pusiausvyrą ant šlaito. Paskui nučiuožė per gigantišką pėdsakų raštą ir puolė žemyn dideliais kengūros šuoliais.

- Užušiu, tešliau! - rėkė Henris pro sukąstus dantis, ir Benui nereikėjo Jungtinių Tautų vertėjo, kad suprastų: "Užmušiu, tešliau".

- Abar tau galas!

Tuo pačiu šaltakraujišku žvilgsniu kaip ir ant pylimo Benas įvertino situaciją. Jis spėjo atsistoti ant kojų, kol Henris jo nepasiekė. Dabar tas lėkė atkišęs peilį it durklą. Taip, kairė džinsų klešnė perplėšta ir koja kraujuoja labiau negu pilvas... bet laiko jį, vadinasi, nelūžusi. Benas bent vylėsi, kad taip ir yra.

Benas pritūpė, kad išlaikytų nelabai patikimą pusiausvyrą, ir kai Henris sugriebė jį viena ranka, o kita smogė peiliu, Benas šoko į šoną. Jis neteko pusiausvyros, bet krisdamas atkišo savo sužeistą koją. Henris blauzdomis atsitrenkė į ją, ir žemė išslydo jam iš po kojų. Kai Benas išsižiojo, jo siaubą pakeitė pagarbios baimės ir susižavėjimo mišinys. Henris Bauersas skrido per Beną sustabdžiusį medį it supermenas. Rankos ištiestos į priekį, visai kaip Džordžo Rivso, tik šiam skridimas atrodė natūralus kaip maudytis vonioje ar priešpiečiauti sodelyje. O Henris lėkė kaip smagiai šertas per užpakalį. Burna be garso vėpčiojo, seilių čiurkšlė iš lūpų kampo pakibo ant ausies lazgelio.

Tada Henris tėškėsi žemėn. Peilis išlėkė iš rankos. Jis persivertė per petį, nukrito ant užpakalio ir nučiuožė per krūmus išskėtęs kojas. Riksmas. Smūgis. Paskui tyla.

Benas apstulbęs sėdėjo ir žiūrėjo į vagą, Henrio nuartą per skardį. Staiga ant jo pasipylė akmenų kruša. Jis žvilgtelėjo į viršų. Nuo pylimo leidosi aniedu. Jie lipo daug atsargiau už Henrį, tad ir lėčiau, bet jeigu Benas nieko nesiims, Raugas su Viktoru pasieks jį po trisdešimties sekundžių.

Benas sudejavo. Negi šitas košmaras niekad nesibaigs?

Nenuleisdamas nuo persekiotojų žvilgsnio, berniukas persiropštė per medį ir ėmė ropoti žemyn, sunkiai pūškuodamas. Dūrė šoną. Velniškai skaudėjo liežuvį. Dabar krūmai buvo beveik jo aukščio. Nekontroliuojamos žalumos kvapas erzino nosį. Kažkur netoliese per akmenis čiurleno vanduo.

Koja paslydo, ir Benas nudardėjo žemyn tai slysdamas, tai risdamasis, susitrenkdamas ranką į išsikišusį akmenį, skindamas kelią per šakas, kurios plėšė iš marškinių mėlynai pilką medvilnę ir draskė rankas ir veidą.

Sustojęs Benas pasijuto sėdįs vandenyje. Čia rangėsi upeliukas, išgraužęs gilų plyšį tarp medžių. Buvo tamsu it urve. Jis pasisuko į kairę ir

pamatė vandenyje gulintį Henrį Bauersą. Jo pramerktose akyse bolavo tik baltymai. Nuo vienos ausies bėgo plonytės kraujo gijos.

O Dieve mano, aš jį nužudžiau! Aš žmogžudys! O Dieve!

Pamiršęs, kad Raugas su Viktoru jį vejasi (o gal supratęs, kad jiems išgaruos visas noras jį primušti, kai aptiks savo bebaimį vadą negyvą), Benas nušlubčiojo tas dvidešimt pėdų prieš srovę prie Henrio. Iš marškinių buvo likę draiskalai, kelnės pajuodusios, nebuvo vieno bato. Benas nelabai suvokė, kiek mažai buvo likę iš jo paties drabužių ir kad jo kūnas - vieni sumušimai ir įbrėžimai. Blogiausia buvo kairė pėda. Ji nežmoniškai ištino, ir berniukas jau nebe ėjo, o šlitinėjo kaip jūreivis po ilgo plaukiojimo.

Jis pasilenkė prie Henrio Bauerso. To akys atsimerkė, subraižyta kruvina ranka įsikibo Benui į apykaklę, lūpos judėjo be perstojo, nors girdėjosi tik duslus švogždimas. Bet Benas vis tiek suprato, kad jis kartoja: “Užmušiu, pilvūze”.

Henris bandė atsistoti, įsiremdamas į Beno koją. Bet tas išsisuko. Henrio ranka nuslydo ir nukrito. Benas sumostagavo rankomis ir nukrito atbulas - rekordinis skaičius, trečią kartą per keturias minutes. Ir vėl sukando liežuvį. Aplink tykštelėjo vandens purslai, ir vieną sekundės dalį Benas pamatė vaivorykštę. Bet ką dabar reiškė ta vaivorykštė? Nieko nereikštų ir aukso puodas. Jis džiaugtųsi išsaugojęs savo niekingą storulio gyvybę.

Henris apsivertė. Pabandė atsikelti. Nukrito. Vėl pakilo keturpėsčias. Paskui pašoko ant kojų. Į Beną įsmigo juodas jo žvilgsnis. Kūnas svirdinėjo į šonus kaip kukurūzo burbuolė.

Staiga Benas supyko. Ne, tai nebuvo pyktis, tai buvo įtūžis. Jis vaikštinėjo su bibliotekos knygomis po pažastimi, svajojo apie Beverlės Maš bučinį ir niekam netrukdė. O dabar - štai, pažiūrėkit! Tik pažiūrėkit! Kelnės suplėšytos. Kairė pėda galbūt sulaužyta, jei ne, tai smarkiai patempta. Koja subraižyta, liežuvis perkąstas, prakeikto Henrio Bauerso monograma ant pilvo. Kaip jums tai patinka? Bet labiausiai tikėtina, kad kerštą sukurstė mintis apie bibliotekos knygas, už kurias jis buvo atsakingas. Mintis apie knygas ir misis Staret akis, kai jis turės jai viską papasakoti. Nesvarbu, kokia priežastis, - žaizdos, patempimas, bibliotekos knygos ar net mintis apie kiaurai permirkusį ir nebeįskaitomą atestatą džinsų kišenėje, - bet ji privertė veikti. Benas puolė pirmyn, tėkšdamas drumstą vandenį, ir spyrė Henriui į tarpkojį.

Bauersas sustūgo, išbaidydamas iš medžių paukščius. Valandėlę jis taip ir sustingo išsiskėtęs, susiėmęs rankomis už klyno ir negalėdamas patikėti savo akimis, spoksojo į Beną.

- Oi, - sudejavo tyliai.

- Gerai, - pasakė Benas.

- Oi, - dar tyliau aiktelėjo Henris.

- Gerai, - pakartojo Henskomas.

Henris lėtai susmuko ant kelių, tarsi ne kristų, o susilankstytų. Apstulbusios akys nepaleido Beno.

- Oi.

- Gerai, velniai rautų, - ištarė Benas.

Bauersas nuvirto ant šono ir ėmė lėtai raičiotis nuo šono ant šono.

- Oi! - dejavo jis. - Mano kiaušai! Tu sumušei mano kiaušus! Oi-oi! - jo jėgos pamažu grįžinėjo, ir Benas ėmė trauktis. Jis šlykštėjosi savo poelgiu, bet kartu buvo kažkaip gera. - Oi! Mano sumautas kapšelis... oi-oi!.. o mano KIAUŠAI!

Benas gal būtų ten likęs ilgiau, - net kol Henris vėl atsigautų, - bet virš ausies pajuto veriantį skausmą. Kol nenutekėjo šilto kraujo srovelė, jam atrodė, kad įgėlė širšė.

Storulis atsigręžė ir pamatė anuos berniukus, artėjančius prie jo palei upelį. Kiekvienas turėjo po saują vandens nugludintų akmenų. Viktoras paleido vieną, prašvilpusį visai pro pat ausį. Benas linktelėjo, bet antras pataikė jam į kelį, privertęs surikti iš skausmo. Trečias atšoko nuo skruosto, ir iš akies ėmė riedėti ašaros.

Benas nuropojo prie šlaito ir ėmė ropštis kiek jėgos leido, kabindamasis į išvirtusias šaknis ir plėšdamas kuokštus žolių. Jis užrepečkojo ant viršaus (paskutinis akmuo pasiekė užpakalį, kai jis stojosi) ir metė žvilgsnį žemyn.

Raugas klūpojo prie Henrio, o Viktoras stovėjo už kelių pėdų ir laidė akmenis; vienas, beisbolo kamuoliuko dydžio, šlumštelėjo į krūmus už Beno. To pakako. Užtektinai prisižiūrėjo. Blogiausia, kad Henris Bauersas vėl stojosi. Jis kaip Beno laikrodis: gali sutrenkti, bet jis vis tiek tiksi. Benas apsisuko ir nėrė į krūmus vakarų, kaip jam atrodė, pusėn. Jeigu pavyks kirsti Senąjį Iškyšulį, jis galės išprašyti iš kieno nors penkis centus ir grįžti autobusu namo. O grįžęs atsirakins duris ir palaidos šitus kruvinus skudurus šiukšlių dėžėje - tada jo košmaras baigsis. Berniukas jau matė save sėdintį krėsle svetainėje, ką tik išsimaudžiusį, su ryškiai raudonu chalatu, žiūrintį Antino Dafio multifilmus ir geriantį pieną per žemuoginį šiaudelį. "Pasilaikyk šitą mintį", - pagalvojo jis ir skynėsi kelią tolyn.

Krūmai kibo į veidą. Benas skyrė juos. Dygliai kibo už drabužių ir plaukų. Jis bandė jų nepaisyti. Paskui vaikas išėjo į klampią juodžemio aikštelę. Ji buvo apželusi bambukus primenančiais augalais, iš žemės kilo sunkus kvapas. Grėsminga mintis

(pelkė)

pervėrė jo protą, kai pastebėjo bruzgynuose telkšant vandenį. Ten jis neis. Net jeigu tai ne pelkė, purve jis tikrai paliks savo sportbačius. Tad jis pasuko dešiniau ir pateko į tikro miško juostą.

Medžiai, daugiausia eglės, buvo tankūs, stelbė vienas kitą dėl saulės spindulio, bet krūmų buvo mažiau ir Benas jau galėjo bėgti. Dabar jis abejojo pasirinkta kryptimi, bet kol kas šitose žiauriose lenktynėse jis pirmauja. Barensą Deris supo iš trijų pusių, o iš ketvirtos ribojo nebaigta magistralė. Anksčiau ar vėliau jis kur nors išeis.

Pilvas skaudžiai tvinkčiojo, ir Benas atsmaukė palaikius marškinius apžiūrėti žaizdos. Jis susiraukė ir švilptelėjo. Pilvas atrodė kaip žaisliu-

kas nuo eglutės - raudonai ir žaliai išdažytas burbulas. Berniukas nuleido marškinius. Tas vaizdas nebuvo iš maloniųjų.

Priekyje pasigirdo tylus gaudimas. Tai buvo vieno tono vos girdimas garsas. Suaugęs žmogus, skubantis kuo greičiau iš ten išsikapstyti (uodai jau susirado Beną, ir nors toli gražu neprilygo žvirbliams, buvo ganėtinai dideli), būtų nekreipęs į jį dėmesio arba išvis negirdėjęs. Bet Benas buvo vaikas ir jau pamažu atsigavęs nuo išgąsčio. Jis pasuko į kairę ir išlindęs pro neaukštus lauro krūmus pamatė per tris pėdas kyšant kokių keturių pėdų skersmens betoninį cilindrą. Ant jo buvo dangtis su geležiniu antvožu žmogui įlįsti. Užrašas skelbė: "Derio kanalizacijos valdyba". Garsas - iš arčiau tai buvo daugiau ūžimas negu gaudimas - sklido iš vidaus.

Benas priglaudė akį prie ventiliacijos angos, bet nieko neįžiūrėjo. Girdėjosi tas ūžimas ir vandens čiurlenimas - daugiau nieko. Jis įkvėpė sudvisusio tvaiko ir nusisuko. Čia kanalizacija, tik tiek. Arba kanalizacija ir drenažo kolektorius kartu, - tokių pilna potvynių kamuojamame Deryje. Būta čia ko. Bet oda nuėjo pagaugais. Gal matant šitą žmogaus rankos prisilietimą neliestoje tankynėje, o gal dėl paties vamzdžio formos - balto cilindro, kyšančio iš po žemių. Prieš metus Benas skaitė H.Dž.Velso "Laiko mašiną" (iš pradžių adaptuotą versiją per pamokas, paskui originalą). Šitas cilindras su geležies antvožu priminė jam šulinius, kurie vedė į siaubingų morlokų šalį.

Jis skubiai atsitraukė nuo vamzdžio, bandydamas vėl nustatyti vakarus. Benas susirado nedidelę lomelę ir sukiojosi tol, kol šešėlis atsirado visai jam po kojomis, tada pasileido tiesiai.

Po penkių minučių jis vėl išgirdo vandens čiurlenimą ir balsus. Vaikų balsus.

Jis stabtelėjo paklausyti, ir tada už nugaros pasigirdo šakų traškėjimas ir kiti balsai. Jie buvo daugiau negu pažįstami. Jie priklausė Viktorui ir vieninteliam ir nepakartojamam Henriui Bauersui.

Pasirodo, košmarui dar toli iki pabaigos.

Benas apsidairė ieškodamas, kur pasislėpti.

10

Iš savo slėptuvės jis išlindo po dviejų valandų dar purvinesnis, bet atsigavęs. Sunku patikėti, bet jis nusnaudė.

Kai užpakaly pasigirdo persekiotojų balsai, Benas sustingo it automobilio šviesų pagautas žvėrelis. Paralyžiuojantis snaudulys surakino jį. Norėjosi tiesiog atsigulti, susisukti į kamuoliuką ir leisti su savim daryti kas tinka. Tai buvo beprotystė, bet tada atrodė tikrai gera idėja.

Tačiau Benas pajudėjo į vandens ir vaikų balsų pusę. Jis bandė atskirti jų balsus ir įsiklausyti, ką jie kalba, kad tik atstotų tas baisus dvasios paralyžius. Kažkoks projektas. Jie kalba apie kažkokį projektą. Vienas ar du balsai lyg ir buvo pažįstami. Kažkas pliaukštelėjo į vandenį; pasigirdo

linksmas juokas. Jis pripildė Beno širdutę keisto ilgesio ir privertė dar labiau susirūpinti savo padėtimi.

Jeigu jį pagaus, nėra reikalo, kad ir šitiems vaikams tektų. Benas vėl metėsi į dešinę. Kaip daugumos storulių jo eisena buvo neįtikėtinai lengva. Jis praėjo pro vaikus taip arti, kad galėjo sekti jų šešėlius ryškiame vandenyje. Bet jie nei išgirdo, nei pamatė jį. Paskui tie balsai prislopo.

Berniukas išėjo į siaurą takelį, išmintą plikoje žemėje. Benas pasvarstė, papurtė galvą ir vėl įlindo į bruzgynus. Ėjo lėčiau, ne bėgo per krūmus, o atsargiai juos skleidė. Traukė lygiagrečiai srovės, prie kurios žaidė anie vaikai. Net per palinkusius medžius ir krūmus matėsi, kad ji daug platesnė už tą, kurioje išsimaudė su Henriu.

Čia buvo dar vienas iš tų betoninių cilindrų; vos įžiūrimas tarp gervuogynų, jis ramiai sau ūžė. Už jo pylimas leidosi į vandenį, virš kurio susikūprinusi kėpsnojo sena guoba, įmerkusi vandens išplautus plaukus-šaknis.

Tikėdamasis blakių ar gyvačių, bet pernelyg pavargęs, kad rimtai bijotų, Benas įsiropštė pro šaknis į vėsią olą. Atsilošė. Šaknis užkabino kaip raganos pirštas. Truputį pasikuitęs, jis visai neblogai įsitaisė.

Netrukus čia pasirodė ana trijulė. Benas išsigando, kad jie galėjo atsekti jo pėdomis, bet apsiriko. Jie sustojo taip arti, kad dar kiek ir jis paliestų kurį iš savo slėptuvės.

- Tie snargliai turėjo jį pastebėti, - pasakė Raugas.

- Gerai, einam, patikrinsim, - atsakė Henris, ir jie grįžo tuo keliu, kuriuo atėjo. Po kelių sekundžių Benas išgirdo jo riaumojimą. - Kokį velnią čia darote, vaikai?

Tie kažką atsakė, bet Benas nesuprato ką: vaikai buvo toli, o šitaip arti upelio - čia, aišku, buvo Kenduskegas - vanduo viską nustelbė. Bet jie atrodė išsigandę. Benas gali tik užjausti.

Paskui Viktoras Krisas subliovė kažką, ko Benas visiškai nesuprato.

- Sumauta pyplių užtvanka!

Pyplių užtvanka! Gal pypliai neūžaugos? Galbūt Viktoras pasakė: “Sumauti pypliai neūžaugos”, o jis nenugirdo?

- Sugriaukim ją! - pasiūlė Haginsas.

Pasigirdo protesto balsai, paskui riksmas iš skausmo.

Kažkas pravirko. Taip, Benas tikrai juos užjaučia. Tie trys taip ir nesugebėjo jo pagauti (kol kas), bet rado grupelę vaikų, ant kurių gali išgriežti savo apmaudą.

- Žinoma, griauk ją, - pasakė Henris.

Keletas pliaukštelėjimų. Riksmai. Silpnaprotiškas Raugo ir Viktoro žvengimas. Isteriškas verksmas.

- Nepudruok man smegenų, mikčiau, - pasigirdo Henrio Bauerso balsas. - Vargas tam, kas pasimaišys man po kojom šiandien.

Pasigirdo traškėjimas. Tekančio vandens garsas sustiprėjo, suriaumojo ir vėl nutilo. Staiga Benui akys atsivėrė. Pyplių užtvanka, taip, tą Viktoras ir sakė. Vaikai - rodės, du ar trys - statė užtvanką. Henris su savo sėbrais ką tik ją išardė. Jam net pasirodė, kad žino, kas vienas iš tų vaikų.

Vienintelis mikčius, kurį jis žinojo Derio mokykloje, buvo Bilas Denbras. Jis mokėsi paralelinėje klasėje.

- Kodėl jūs taip padarėte! - išrėkė plonas drebantis balselis, ir Benui jis taip pat pasirodė pažįstamas, nors greitai negalėjo pasakyti kieno. - Kodėl?

- Todėl, kad man patinka, mižniau! - sustaugė jam Henris. Duslus smūgis. Skausmo riksmas. Paskui pasigirdo verksmas.

- Užsičiaupk, - paliepė Viktoras. - O ne, tai surišiu ausis po kaklu.

Verkimą pakeitė trūkčiojantys pasikūkčiojimai.

- Mes einam, - pasakė Henris, - bet prieš tai noriu sužinoti štai ką: ar prieš kokias dešimt minučių nematėt tokio storiulio? Tokio storo, kraujuoto ir susibraižiusio?

Atsakymas buvo trumpas - ne.

- Tu tikras? - paklausė Haginsas. - Gerai pagalvok, vėpliau.

- A-a-aš ti-ti-tikras, - pakartojo Bilas Denbras.

- Einam, - sukomandavo Henris. - Jis tikriausiai grįžo tuo pačiu keliu.

- Ate, berniukai, - mestelėjo Viktoras Krisas. - Tai buvo tikra pyplių užtvanka, patikėkit manim. Niekam tikusi.

Vėl vandens pliaukštelėjimai... balsas pasigirdo iš toliau, ir Benas jau nebeišgirdo žodžių. Tiesą sakant, ir nenorėjo išgirsti. Anas berniukas vėl pravirko. Kitas jį ramino. Benas nusprendė, kad jų tik du: Mikčius Bilas ir verksnys.

Taip pusiau sėdom, pusiau gulom jis klausėsi berniukų ir tolstančių Henrio su tais dviem draugais banditais balsų. Saulė spigino į akis, virš ir aplink jį lakstė saulės zuikučiai. Čia buvo nešvaru, bet jauku... ir sausa. Vandens teškenimas ramino. Kažkaip ramino ir berniuko kūkčiojimas. Skausmas tarsi atbuko, dinozaurų žingsniai nutilo. Jis čia palauks truputį, kad įsitikintų, jog jie negrįžta, ir eis savais keliais.

Benas girdėjo iš žemės sklindantį drenažo mechanizmų ūžimą, netgi jautė: silpna nuolatinė vibracija iš žemės persidavė šaknims, ant kurių jis gulėjo, o nuo jų - nugarai. Jis vėl pagalvojo apie morlokus, apie jų beodį kūną; Benui atrodė, kad jie turėtų dvokti kaip kanalizacija per tą ventiliacijos angą. Galvojo apie jų šulinius, išvedžiotus po žeme, šulinius su surūdijusiomis kopetėlėmis ant šono. Nuvargęs berniukas užsnūdo, ir jo mintys virto sapnu.

11

Jis sapnavo ne morlokus. Sapnavo tą atsitikimą sausį, kurio taip ir neišdrįso papasakoti mamai.

Buvo pirma mokslo diena po ilgų Kalėdų atostogų. Misis Duglas pakvietė savanorį pasilikti po pamokų ir padėti inventorizuoti knygas, gautas prieš pat Kalėdas. Benas pakėlė ranką.

- Ačiū, Benai, - pasakė mokytoja ir apdovanojo tokia nuostabia šypsena, kad sušildė jį iki pirštų galiukų.

- Padlaižys, - burbtelėjo Henris Bauersas po nosim.

Buvo Meino žiemos diena, kurią galėjai vadinti ir geriausia, ir blogiausia: dangus be vieno debesėlio, akinantis sniegas ir nežmoniškas šaltis. Ne tiek dėl temperatūros - pūtė kiaurai košiantis vėjas.

Benas skaičiavo knygas ir diktavo numerius, o misis Duglas užrašinėjo (verta pastebėti, kad net nebandė jo tikrinti); paskui abu nešė į saugyklą pro koridorius, kuriuose vangiai žvangėjo radiatoriai. Iš pradžių mokykla ūžė nuo garsų: trinksėjo durys, tarškėjo misis Tomas spausdinimo mašinėlė sekretoriate, kažkas nepataikė į natą choro repeticijoje viršuje, nervingas kamuolio bumbsėjimas sporto salėje ir sportbačių cypimas ant išvaškuotų medinių grindų.

Po truputį visi garsai išnyko, o kai buvo sukrautos paskutinės knygos (vienos trūko, bet tai dar nieko, atsiduso misis Duglas, jos visos laikosi ant garbės žodžio), girdėjosi tik radiatorių žvangėjimas ir tylus misterio Fazijo šluotos "štt-štt", kai braukė koridoriumi pjuvenas; na ir dar vėjas lauke.

Benas žvilgtelėjo per knygų saugyklos langelį ir nustebo, kaip greitai temsta. Buvo keturios valandos, o saulės nebesimatė. Sauso sniego kruopelytės sukosi aplink sūpynes, mirtinai įšalusias į žemę. Tik balandis nutirpdys žiemos suvirintas siūles. Džeksono gatvė buvo kaip iššluota. Jis kiek palaukė, ar nepamatys automobilio, atriedančio iš Vitčemo sankryžos, bet taip ir nesulaukė. Visas Deris išsislapstė, ir misis Duglas kristų negyva arba pabėgtų pamačiusi tai, ką jis mato dabar.

Benas atsisuko į mokytoją, ir širdis sudrebėjo išvydus, kad ją apėmė tokie patys jausmai. Matėsi iš akių. Žvilgsnis buvo gilus, susimąstęs, nuklydęs kažkur toli, - ne pagyvenusios mokytojos, o vaiko žvilgsnis. Rankos buvo sudėtos prie krūtinės it meldžiantis.

"Aš bijau, - pagalvojo jis, - ji irgi bijo. Bet ko mes iš tikro bijome?"

Benas to nežinojo. Tada misis Duglas žvilgtelėjo į jį ir droviai nusijuokė.

- Na ir užlaikiau aš tave. Atleisk, Benai.

- Nieko tokio, - jis žiūrėjo į savo batus. Benas ją truputį mylėjo, ne taip nuoširdžiai ir atvirai kaip mis Tibodo, savo pirmąją mokytoją, bet vis tiek mylėjo.

- Jeigu būčiau su mašina, pavežėčiau, - pasakė ji, - bet šiandien mane vyras žadėjo paimti po penkių. Jei palauktum, mes galėtume...

- Ne, ačiū, - atsakė berniukas. - Man reikia namo anksčiau. - Tai buvo netiesa, bet jau pati mintis, kad reiks susitikti su misis Duglas vyru, buvo bjauri.

- Gal tavo mama galėtų...

- Ji taip pat nevairuoja, - paskubėjo atsakyti Benas. - Nieko tokio. Man tik mylia iki namų.

- Tai nedaug, kai geras oras, bet tokį vakarą gali pasirodyti labai ilga kelionė. Tu užbėgsi kur nors sušilti, kai sužvarbsi, pažadi, Benai?

- Aha, žinoma. Užeisiu į Kostelo parduotuvę, pastovėsiu prie krosnelės, arba kur kitur. Misteris Gerdas neprieštaraus. Be to, turiu šiltas kelnes. Ir naują kalėdinį šaliką.

Atrodo, mokytoją pavyko įtikinti... tada ji vėl atsisuko į langą.

- Ten atrodo taip šalta, - ištarė. - Taip... taip atšiauru.

Jis nelabai numanė, ką tas žodis reiškia, bet aiškiai suprato, ką misis Duglas norėjo pasakyti. Ką tik atsitiko kažkas. Kas?

Staiga Benas suvokė, jog pamatė joje žmogų, ne tik mokytoją. Štai kas atsitiko. Jis pamatė moters veidą visai kitoje šviesoje, ir tai pasirodė esąs visai kitas, pavargusio poeto, veidas. Jis matė, kaip ji grįžta su vyru namo, glaudžia sušalusias rankas prie krosnelės, o misteris Duglasas visą kelią pasakoja apie savo dieną. Įsivaizdavo ją virtuvėje, ruošiančią vakarienę. Keista mintis švystelėjo jo galvoje, ir ant liežuvio pakibo banalus klausimas: "Ar turite vaikų, misis Duglas?"

- Tokiu metų laiku dažnai pagalvoju, kad žmonės neturėtų gyventi taip toli į šiaurę nuo ekvatoriaus, - pasakė ji. - Bent jau ne šitoje platumoje. - Paskui mokytoja šyptelėjo, ir ta neįprasta išraiška išnyko arba vaikas nebegalėjo jos įžiūrėti - mokytoja vėl buvo kaip visada. "Daugiau niekad tu jos nepamatysi šitokios", - liūdnai pagalvojo Benas.

- Visą žiemą jausiuosi sena, o pavasarį vėl atjaunėsiu. Taip kasmet. Tu tikrai nebijai grįžti namo vienas?

- Tikrai, nesirūpinkit.

- Aš irgi tikiuosi, kad viskas bus gerai. Tu šaunus berniukas, Benai.

Benas vėl nudelbė į žemę akis, rausdamas ir mylėdamas mokytoją kaip niekad.

Koridoriuje misteris Fazijas burbtelėjo nepakeldamas akių nuo savo popierių.

- Saugokis nušalimo, berniuk.

- Gerai.

Jis priėjo prie savo spintelės, atsirakino ir išsitraukė šiltas kelnes. Benas buvo baisiai nelaimingas, kai ir šią žiemą mama liepė jas mūvėti, ypač kai šalta, nes jam visada atrodė, kad taip jis panašus į darželinuką. Bet šįvakar Benas jomis džiaugėsi. Jis lėtai priėjo prie durų, traukdamas striukės užtrauktuką, veržda mas kapišono virveles ir maudamasis pirštines. Išėjo ant užpustytų laiptų pakopos ir sustojo klausydamas, kaip užsiveria - ir užsitrenkia - durys.

Virš Derio vidurinės kabojo sumuštas žiemos dangus. Pūtė stiprus vėjas. Vėliavos virvė nykia tatuiruote prišalo prie stiebo. Vėjas nelaukdamas ėmė gnaibyti šiltus Beno skruostus.

Saugokis nušalimo, berniuk.

Jis greitai užsitraukė šaliką - dabar buvo tikra apskritutė Redo Raiderio karikatūra. Temstantis dangus kerėjo fantastišku grožiu, bet Benas nedelsė nė minutės; per šalta.

Iš pradžių vėjas pūtė į nugarą ir nebuvo visai blogai; netgi, rodės, pastumia jį. Bet ties Kanalo gatve jam reikėjo sukti į dešinę ir eiti beveik prieš vėją. Dabar ta ledinė jėga traukė jį atgal, lyg ketindama susidoroti. Šalikas geriau negu nieko, bet tąvakar mažai šildė. Akys ašarojo, nosis virto leduku. Kojos nutirpo. Kelis kartus Benas kišo pirštinėtas rankas po pažastimis, kad bent kiek atsigautų. Vėjas ūkavo ir dejavo, kartais žmogaus balsu.

Berniukas jautė baimę ir ekstazę. Gąsdino tai, kad dabar jis suprato apsakymus (kad ir Džeko Londono "Krauti laužą") apie tai, kaip žmonės mirtinai sušaldavo. Tokią naktį, kai temperatūra nukrenta žemiau penkiolikos, visai paprasta mirtinai sušalti.

Ekstazę paaiškinti buvo sudėtingiau. Tai grynas, melancholiškas jausmas. Jis lauke, skrieja ant vėjo sparnų, ir niekas iš žmonių už tų šviečiančių langų kvadratų jo nemato. Jie visi viduje, ten, kur šviesu ir šilta. Ir nežino, kad jis eina pro šalį. Tai jo vieno paslaptis.

Vėjas dilgino adatėlėmis, bet jis buvo grynas ir švarus. Iš nosies plonomis srovelėmis rūko baltas garas.

Kai nusileido saulė ir už horizonto išnyko paskutinis auksinis dienos rėželis, o danguje atsimerkė pirmosios žvaigždės, Benas pasiekė Kanalą. Nuo namų skyrė tik trys kvartalai, ir berniukas jau išsiilgo šilumos, varinėjančios kraują sustingusiomis galūnėmis.

Bet jis stabtelėjo.

Kanalas buvo įšalęs tarp betono krantinių - rausvo pieno upė. Jis buvo įkalintas, bet visiškai gyvas niūrioje žiemos šviesoje; žavėjo unikaliu grubiu grožiu.

Benas pasisuko į pietvakarius. Į Barensą. Vėjas vėl šniokštė jam į nugarą. Plazdeno ir pūtė jo kelnes. Kokį pusmylį Kanalas buvo įspraustas į betoną; toliau krantinė baigėsi, ir upelis keliavo į Barensą, kuris šiuo metų laiku virsdavo apledėjusių stagarų ir pilkų šakų karalyste.

Ten, apačioje, ant ledo stovėjo kažkokia figūra.

Benas spoksojo į ją ir galvojo: "Ten gali būti žmogus, bet neįsivaizduojama, kad jis vilkėtų tai, kas ten matosi. Juk tai neįmanoma, tiesa?"

Figūra buvo apsivilkusi sidabriškai baltu klouno kostiumu. Žvarbus vėjas plazdeno jį apie kūną. Kojos apautos didžiuliais oranžiniais batais. Jie derinosi prie tokios pat spalvos sagų-bumbulų išilgai pilvo. Viena ranka gniaužė pluoštelį virvelių, kurios baigėsi įvairiaspalviais balionais. Juos pamačius, nerealumo pojūtis dar sustiprėjo. Benas užsimerkė, pasitrynė kumščiais akis ir vėl atsimerkė. Balionai skrido į jo pusę.

Galvoje pasigirdo misterio Fazijo balsas: "Saugokis nušalimo, berniuk".

Tai negali būti niekas kitas, tik atšiauraus oro sukelta haliucinacija. Ant ledo gali būti žmogus ir netgi vilkėti klouno kostiumą. Bet balionų negali nešti į jį, Beną, PRIEŠ vėją. Bet buvo kaip tik taip.

- Benai! - pašaukė klounas nuo ledo. Benas pagalvojo, kad jo vaizduotė visai įsiaudrino, nors garsą aiškiai sugavo ausys. - Nori baliono, Benai?

Tame balse buvo kažkas pragariška, kažkas baisaus, kad Benas norėjo lėkti neatsigręždamas, bet kojos tarytum įaugo į šaligatvį it tos sūpynės į mokyklos kiemo gruodą.

- Jie skrenda, Benai! Jie visi skrenda! Kad nori, išmėgink vieną!

Klounas ėmė artintis prie Kanalo tilto, ant kurio stovėjo berniukas. Benas žiūrėjo nejudėdamas - taip paukštis stebi atšliaužiančią gyvatę. Tokiame šaltyje balionai turėjo susproginėti, bet jie net nemanė to daryti, tiesiog plaukė aukštai priešais klouną, nors turėjo plaikstytis užpakalyje ir

bandyti pasprukti atgal į Barensą... iš kur, šnibždėjo Beno sąmonė, šitas sutvėrimas atėjo.

Dabar Benas pastebėjo dar kai ką.

Nuslenkanti diena paliejo ant ledo rausvą šviesą, bet klounas nemetė jokio šešėlio. Visiškai jokio.

- Tau čia patiks, Benai, - kalbėjo tas. Dabar žmogysta buvo taip arti, kad berniukas girdėjo juokingą batų kaukšėjimą per nelygų ledą. - Tau čia patiks, pažadu; visiems berniukams ir mergaitėms, kuriuos aš sutinku, čia patinka, nes tai kaip Pinokio Malonumų sala arba Niekada žemė "Piteryje Pene". Jie niekada neužaugs, o to juk ir trokšta visi vaikučiai! Eime! Gėrėsies vaizdais, turėsi balioną, šersi dramblius, čiuožinėsi nuo kalniuko! O, tau čia patiks... o, kaip tu plauksi, Benai...

Nepaisant išgąsčio, Benas pajuto, kad nori baliono. Kas daugiau pasaulyje turi balioną, kuris skrenda prieš vėją? Ar kas išvis girdėjo tokį dalyką? Taip... jis norėjo baliono, norėjo pamatyti klouno veidą, kuris buvo nudelbtas į ledą, lyg saugodamasis to atšiauraus vėjo.

Kas būtų atsitikę, jeigu penktą valandą nebūtų sumušęs Derio rotušės laikrodis, Benas nežinojo... ir nenorėjo žinoti. Svarbu, kad jis sumušė, skardus garsas persmeigė viduržiemio šaltį. Klounas pažiūrėjo į viršų lyg išsigandęs, ir Benas pamatė jo veidą.

"Mumija! O Dieve mano, tai mumija! - buvo pirmoji jo mintis, kurią užgriuvo siaubo lavina; Benas turėjo įsitverti į tilto atramą, kad nenualptų. Žinoma, tai nebuvo mumija, negalėjo būti mumija. O taip, yra tokių egiptietiškų mumijų, ir nemažai, tą tai jis žino, bet pirmiausia jis pagalvojo apie aną mumiją - dūlantį monstrą iš seno filmo, kurį vaidino Borisas Karlofas.

Ne, tai ne ta mumija, negali būti ta, nes filmuose monstrai netikri ir tą visi žino, net maži vaikai. Bet...

Klounas buvo be grimo. Ir nebuvo tiesiog sutvarstytas. Tvarsčiai buvo, daugiausia apie kaklą ir riešus, ir plazdeno vėjyje, bet Benas aiškiai matė klouno odą. Ji buvo siaubingai raukšlėta kaip senas pergamentinis popierius, apdriskę skruostai. Sausas kūnas. Jo kaktos oda buvo suskeldėjusi, bet nekraujavo. Plačiai išvieptos negyvos lūpos apnuogino žandikaulį su styrančiais lyg antkapinės plytos dantimis. Dantenos išėstos ir pajuodusios. Benas nematė akių - anglies juodumo raukšlėtose akiduobėse kažkas blizgėjo, giliai kaip šalti brangakmeniai Egipto skarabėjuose. Ir nors vėjas pūtė į priešingą pusę, Benas galėjo užuosti cinamono ir kažkokių prieskonių kvapą, pūvančias įkapes, persigėrusias šlykščiais vaistais, smėlį ir kraują, tokį seną, kad sudžiūvo į rūdžių kruopelytes...

- Mes visi čia plaukiame, - sukranksėjo mumija, ir Benas su siaubu suvokė, kad kažkaip ji pasiekė tiltą ir buvo visai po juo, tiesė išdžiūvusią susuktą ranką, ant kurios karojo odos skutai ir švietėsi kaulas, geltonas kaip dramblio iltis.

Vienas negyvas pirštas palietė jo batą. Beno paralyžius išgaravo. Jis pasiekė kitą krantą dar nenutilus laikrodžio dūžiams. Jie nutilo, kai Benas stovėjo ant šaligatvio. Tai tikrai buvo miražas, turėjo būti. Klounas negalėjo prieiti taip arti per tas kelias sekundes, kol mušė laikrodis.

Bet baimė nebuvo miražas; miražas nebuvo ir karštos ašaros, kurios šalo ant skruostų tik išriedėjusios. Jis bėgo, batai kaukšėjo į šaligatvį, o užpakaly ant tilto ropštėsi mumija, seni suakmenėję nagai brazdinosi į metalą, it netepti ratai girgždėjo seni sąnariai. Benas girdėjo, kaip iš perdžiūvusių šnervių it tunelių po Didžiąja piramide šniokštė oras. Jį vijosi aštrus įkapių kvapas, ir kiekvieną akimirką berniukas laukė, kada baidyklės rankos, negyvos kaip geometrinės konstrukcijos, kurias jis montavo iš savo konstruktoriaus, suspaus jo pečius. Jos apgręš, ir jam teks iš arti pamatyti tą raukšlėtą išsiviepusį veidą. Jį prislėgs lavono kvapas. Juodos akiduobės su blizgančiomis gelmėmis pakibs virš jo. Bedantės žiaunos išsižios, ir Benas galės turėti savo balioną. O taip. Visus, kiek tik norės.

Bet kai jis verkdamas ir uždusęs pasiekė savo gatvės kampą ir plazdančia širdimi atsigręžė per petį, gatvė buvo tuščia. Arkinis tiltas su žemais betoniniais turėklais ir senovišku akmenų grindiniu irgi. Iš čia Kanalo nesimatė, bet berniukas jautė, kad jei ir matytų, ledas pasirodytų tuščias. Ne; jeigu mumija nebuvo haliucinacija ar miražas, jei ji buvo tikra, ji tykos po tiltu... kaip trolis iš "Trijų ožiukų".

Po. Slepiasi po.

Benas nuskubėjo namo vis gręžiodamasis, kol už nugaros neužsitrenkė durys. Jis paaiškino mamai (tądien ji smarkiai nuvargo fabrike ir ne itin jo pasigedo), kad padėjo misis Duglas skaičiuoti knygas. Tada sėdo valgyti makaronų su vakarykščiu kalakutu. Jis sukirto tris porcijas, ir su kiekviena lėkšte mumija tolo ir darėsi vis labiau panaši į sapną. Ji nebuvo tikra, tokių dalykų realybėje nebūna; gali išvysti nebent tarp reklamų siaubo filme vėlų vakarą arba šeštadieniniuose kino seansuose. Tada, jei pasiseks, gali gauti net porą monstrų už ketvirtį dolerio, o jei turi dar ketvirtį - ir didžiulį paką pūstų kukurūzų.

Ne, jie netikri. Televizoriaus ir kino monstrai netikri, kol nenueini į lovą ir nebandai užmigti, kol nesučiulpi visų keturių ledinukų, suvyniotų į nosinę ir pakištų po pagalve tam atvejui, jeigu kankintų nakties demonai; netikri, kol lova nevirsta gaižių sapnų ežeru ir už lango neima stūgauti vėjas, o tu bijai pažvelgti pro langą, nes ten gali kėpsoti veidas, senas išsiviepęs veidas, kuris ne supuvo, o tiesiog išdžiūvo kaip lapas, su akimis, nugrimzdusiais almazais tamsiose akiduobėse; kol nepamatai suskeldėjusių nagų, laikančių krūvą balionų, ir neišgirsti: "Gėrėkis vaizdais, imk balioną, šerk dramblius, čiuožinėk nuo kalniuko! Benai, o, Benai, kaip tu plauksi..."

12

Benas pakirdo iš sapno (mumija tebestovėjo prieš akis) ir pasibaidęs gaubiančios vibruojančios tamsos truktelėjo. Šaknis, nelaikoma jo svorio, atsitiesė ir šėrė tarsi susierzinusi per nugarą.

Berniukas pamatė šviesą ir ėmė ropštis į ją. Jis išsikepurnėjo į pavakario saulę ir upelio gurgenimą, tada viskas stojo į savo vietas. Dabar ne

žiema, o vasara. Į šitą slėptuvę jį įvijo ne mumija; Benas pasislėpė šitoje duobėje nuo dičkių. Jis Barense. Henris su sėbrais mažumėlę atsirevanšavo prieš berniukus prie upelio, nes negalėjo surasti Beno ir suvesti su juo sąskaitų. "Ate, berniukai. Tai buvo tikra pyplių užtvanka, patikėkit manim. Niekam tikusi".

Benas rūškanai nužvelgė savo palaikius drabužius. Mama jam užkurs tikrą pirtį.

Jis jautėsi atsigavęs. Todėl nuslydo nuo pylimo ir ėmė eiti palei srovę, krūpčiodamas kiekviename žingsnyje. Benas buvo vienos žaizdos ir mėlynės, atrodė, kad Spaikas Džonsas sugrojo trankų gabaliuką stiklo šukėmis jo raumenyse. Rodės, kad nebuvo odos colio, kur nedžiūvo ar nebuvo sukepęs kraujas. Vaikai, statę užtvanką, jau bus nuėję, ramino jis save. Benas nežinojo, kiek laiko išmiegojo, bet ir per pusvalandį po susitikimo su ta trijule Denbras su draugu turėjo spėti įsitikinti, kad bet kuri kita vieta - pavyzdžiui, Timbuktu - daug tinkamesnė jų sveikatai.

Benas vos vilkosi neabejodamas, kad dabar net nebandytų gelbėtis nuo mušeikų kojomis. Tai, beje... daugiau jam nerūpėjo.

Jis apsuko srovės alkūnę ir sustojo. Užtvankos statytojai vis dar buvo ten. Vienas iš jų tikrai Mikčius Bilas Denbras. Jis klūpojo šalia kito berniuko, atsirėmusio į kriaušį. Šio galva buvo užversta atgal, kad net Adomo obuolys styrojo it trikampis kamštis. Aplink jo nosį, smakrą matėsi sukrešęs kraujas, jis nutekėjo per kaklą ir ištepė marškinius. Viena ranka gniaužė kažką balta.

Mikčius Bilas staiga pasisuko ir pamatė Beną. Tas su siaubu suprato, kad kažkas negera darosi berniukui, atsilošusiam į krantą; Denbras aiškiai buvo mirtinai išsigandęs. Benas liūdnai pagalvojo: ar baigsis šita diena kada nors?

- Ar t-t-tu gali mmm-an pa-pa-padėti? - išstenėjo Bilas. - J-jo a-a-asp-p-piratorius tu-tuščias. Manrods, jis g-gali n-n...

Vaiko veidas sustingo, paraudonavo. Jis užsikirto kaip kulkosvaidis. Nutįso seilė, ir prireikė beveik trisdešimt sekundžių "n-n-n-n", kol Benas susivokė, kad Denbras bando pasakyti, jog jo draugas gali numirti.

Penktas skyrius

BILAS DENBRAS NUGALI VELNIĄ (I)

1

"Tai velniškai primena kosminį skrydį, - galvoja Bilas Denbras. - Lygiai taip lėkčiau iššautas iš patrankos".

Šita mintis, kad ir visai teisinga, kažkodėl jo neramina. Tiesą sakant, visą valandą po "Konkordo" pakilimo (labiau tiktų sakyti "iššovimo")

Hitrou oro uoste jis negali atsikratyti lengvos klaustrofobijos atmainos. Siauras lėktuvas kelia nerimą. Maistui toli iki rafinuoto, bet vis tiek palydovės turi suktis, lankstytis ir tūpčioti prie jo (atrodo kaip gimnasčių trupė). Stebint šitą energingą ruošą, Bilui dingsta apetitas, nors kaimynui, atrodo, tas negresia.

Tas kaimynas - dar vienas trūkumas. Jis nutukęs ir nešvarus; nuo jo muša "Ted Lapidus" odekolonu, bet po juo Denbras užuodžia nešvaros ir prakaito kvapą. Be to, jis pernelyg nesistengia laikyti prie savęs kairę ranką ir retsykiais beda savo alkūne.

Bilo akys vis grįžta prie tablo priešais kabiną. Jis rodo, kokia greita šita britų kulka. Dabar, kai "Konkordas" pasiekia savo pastovų greitį, rodyklė artėja prie "2". Bilas išsiima iš marškinių kišenės tušinuką ir spaudo juo laikrodžio su skaičiavimo mašinėle mygtukus - jį per praėjusias Kalėdas padovanojo Odra. Jeigu tachometras rodo teisingai, o priežasties juo netikėti - jokios, tai jie lekia aštuoniolika mylių per minutę. Bilas nebuvo tikras, ar jam tikrai norėjosi tai sužinoti.

Už lango, mažo ir storo kaip kosminiame laive, dangus. Ne mėlynas, o niūriai violetinis, nors pats vidurdienis. Riba, kurioje susilieja jūra ir dangus, šiek tiek išlinkusi. "Štai sėdžiu čia, - pagalvojo Bilas, - su "Kruviniąja Meri" rankoje bei storulio alkūne badomu bicepsu ir stebiu žemės apvalumą".

Jis šypteli galvodamas, kad žmogui, kuris gali matyti tokius dalykus, niekas nebaisu. Bet jis bijo, ir ne vien skristi aštuoniolika mylių per minutę šitame siaurame trapiame kiaute. Bilas kone fiziškai jaučia, kaip ant jo virsta Deris. Tikrai tikslus pasakymas. Aštuoniolika mylių ar ne, jausmas toks, kad stovi vietoje, o ant tavęs užgriūva Deris it didžiulis plėšrūnas, kantriai sulaukęs savo valandos. Deri, ach, Deri! Gal parašom odę Deriui? Apdainuojam fabrikų ir upelių smarvę? Didingą jo alėjų tylą? Biblioteką? Vandentiekio bokštą? Derio pradinę?

Barensą?

Bilo galvoje užsižiebia šviesos, galingi prožektoriai. Tarsi jis būtų sėdėjęs užtemdytoje teatro ložėje dvidešimt septynerius metus kažko laukdamas, o štai dabar tai prasidėjo. Bet pamažu užsidegančios rampos šviesos apšviečia ne kokios nekaltos komedijos, kaip antai "Aršenikas ir konjakas", dekoracijas, - Bilui tai labiau panašu į "Daktaro Kaligario kabinetą".

"Visi apsakymai, kuriuos parašiau, - mąsto jis, apimtas kažkokios kvailos nuostabos, - visi romanai, viskas iš Derio. Tai Deris buvo jų šaltinis. Jie gimė iš to, kas atsitiko tą vasarą, iš to, kas prieš tai, rudenį, atsitiko Džordžui. Visiems žurnalistams, kurie uždavė man TĄ KLAUSIMĄ, sakiau netiesą.

Storulis stukteli jį dar kartą, ir Bilas šliukšteli savo gėrimo. Jis nori kažką pasakyti savo kaimynui, bet apsigalvoja.

TAS KLAUSIMAS, žinoma, yra "Iš kur jūs semiatės idėjų?" Į šitą klausimą, Denbro įsitikinimu, tenka atsakinėti visiems fantastams, arba apsimesti, kad atsako; ir bent dukart per savaitę. O tokiam kaip jis, ku-

ris valgo duoną iš dalykų, kurių niekada nebuvo ir negali būti, tenka girdėti šitą klausimą dar dažniau.

- Visi rašytojai turi išėjimą į pasąmonės sritį, - sakydavo jis, nors su kiekvienais metais pats vis labiau abejojo pasąmonės egzistavimu. - Bet vyras ar moteris, rašantys siaubo knygas, turi išėjimą dar giliau, galbūt... į papasąmonę, jei norite.

Grakštus atsakymas, bet Bilas pats juo niekada netikėjo. Pasąmonė? Na taip, gerai, ten apačioje kažkas yra, bet, Bilo įsitikinimu, žmonės pervertina funkciją, kurią galima laikyti mentaliniu ekvivalentu akių ašarojimui, kai pakliūna dulkių, arba oro nuleidimui po sočių pietų. Pastaroji metafora tikslesnė, bet juk negali taip imti ir pasakyti žurnalistams, kad, tavo nuomone, tokios sąvokos kaip sapnai, miglotos viltys ir déjà-vu *tipo jutimai yra ne kas kita, kaip mentalinis pirsčiojimas. Bet tie žurnalistai su bloknotėliais ir mažulyčiais japoniškais diktofonais kažko tikėjosi, ir Bilas stengėsi kiek galėdamas jų neapvilti. Jis žino, kad rašymas - sunkus darbas, velniškai sunkus darbas. Tai kam jį dar apsunkinti pasakius: "Mielas bičiuli, lygiai taip tu galėtum paklausti manęs: "Kas pjausto sūrį?" ir baigti".*

Dabar jam į galvą atėjo štai kas: "Tu visada žinojai, kad jie užduoda neteisingą klausimą; dar prieš Maiko skambutį. Dabar tu žinai tikrąjį klausimą. Ne iš kur, o kodėl jūs semiatės savo idėjų? Išėjimas buvo, tas tiesa, tik ne į froidišką ar jungišką pasąmonės supratimą; jokio smegenų drenažo ir požeminių urvų su morlokais. Išėjimas veda ne kur kitur, kaip tik į Derį. Tik Derį. Ir...

... kas čia trypia ant mano tiltelio?"

Bilas Denbras staiga išsitiesia, ir šįkart jo alkūnė nuskęsta kaimyno lašiniuose.

- Atsargiau, vaikine, - sako storulis. - Ankšta.

- Jūs nebaksnokit m-manęs ir aš p-p-pabandysiu nesistumdyti, - kaimyno veide pasirodo rūgšti skeptiška išraiška, kuri turėtų reikšti: ką gi, po galais, tu čia mali? Bilas tiesiog žiūri į jį, kol tas pagaliau nusigręžia kažką bambėdamas po nosimi.

Kas ten?

Kas čia trypia ant mano tiltelio?

Bilas vėl nusisuka į langą ir pagalvoja: "Mes kovojame su velniu".

Rankos ir sprandas pašiurpsta. Jis susiverčia gėrimą į burną. Įsižiebia dar vienas prožektorius.

Silveris. Jo dviratis. Taip Bilas pavadino jį Louno Rendžerso žirgo garbei. Didžiulis "Schwinn'as", dvidešimt aštuonių colių aukščio. "Tu su juo užsimuši, Bili", - pasakė tėvas, bet balsas buvo visiškai abejingas. Jam mažai kas rūpėjo po Džordžo mirties. Anksčiau jis buvo kietas. Geras, bet griežtas. Dabar viskas pasikeitė. Liko tėviški gestai ir judesiai, vien tušti judesiai. Rodės, kad jis klausosi, ar nepasigirs grįžtančio Džordžo žingsniai.*

---

* Silver - angl. sidabrinis.

Bilas pamatė Silverį dviračių ir motociklų parduotuvės vitrinoje Centro gatvėje. Jis niūriai rymojo ant savo atramos, didesnis už visus kitus, matinis, kai likusieji blizgėjo, tiesus, kur kiti išlenkti, sulenktas - kur kiti tiesūs. Ant priekinio rato raštelis:

"NENAUJAS
Parduodama"

O toliau viskas vyko taip: Bilas užėjo vidun, savininkas pasiūlė tai, nuo ko Bilas neatsisakė - ir nebūtų sugebėjęs padėkoti dviračių krautuvės pardavėjui, jei būtų žinojęs, kad nuo Silverio priklausys jo gyvybė. O kaina, dvidešimt keturi doleriai, kurią užsiprašė pardavėjas, jam pasirodė visai tinkama, netgi kilni. Jis atidavė pinigus, sutaupytus per paskutinius septynis ar aštuonis mėnesius, gautus per gimtadienį, Kalėdas, už žolės pjovimą. Dviratį Bilas buvo pastebėjęs po Padėkos dienos. Jis nusipirko ir parmynė Silverį namo, kai tik sniegas ėmė tirpti. Keista, bet anksčiau jam niekada dviračio nereikėjo. Idėja jį įsigyti šovė kažkaip netikėtai, veikiausiai vieną iš tų nesibaigiančių dienų po Džordžo mirties. Nužudymo.*

Iš pradžių Bilas vos neužsimušė. Pirmasis pasivažinėjimas nauju dviračiu baigėsi tuo, kad jam teko tyčia nuo jo griūti, antraip būtų rėžęsis į tvorą Kosuto gatvės gale (jis ne tiek bijojo trenktis į tvorą, kiek išlaužti ją ir nulėkti šešiasdešimt pėdų žemyn į Barensą). Tąkart Bilas atsipirko gilia penkių colių žaizda nuo kairio riešo iki alkūnės. Bet ir po savaitės Bilas įsitikino, kad negali greitai sustabdyti, ir išlėkė į Vitčemo ir Džeksono gatvių sankryžą tikriausiai trisdešimt penkių mylių per valandą greičiu - toks mažas berniukas ant dulkėto pilko mastodonto (Silveris buvo sidabrinis tik jo vaizduotėje), - ir jeigu būtų pasimaišiusi mašina, iš jo liktų tik šlapia vieta. Lavonas. Kaip Džordžas.

Pavasariui įsivažiavus, Bilas išmoko valdyti savo Silverį. Nė vienas iš tėvų iki to laiko taip ir nepastebėjo, kad jis lenktyniauja su giltine. Rodės, kad po kelių dienų jie ėmė išvis nepastebėti dviračio. Jis tebuvo reliktas apsilupinėjusiais dažais, kuris lietingomis dienomis ramstė garažo sieną.

Bet Silveris buvo daugiau negu dulkina seniena. Iš išvaizdos nepasakytum, bet jis lėkė kaip vėjas. Bilo draugas - vienintelis tikras draugas - Edis Kaspbrakas išmanė techniką. Jis parodė, kaip sugrąžinti Silveriui formą: kuriuos varžtus suveržti ir reguliariai patikrinti, kaip įtempti grandinę, kaip uždėti padangą, kad ji ir pradurta nesubliukštų.

"Tau reikėtų jį nudažyti", - sakė vieną dieną Edis, bet Bilas buvo kitos nuomonės. Dėl nepaaiškinamų priežasčių jis norėjo, kad "Schwinn" liktų toks pats. Jis atrodė kaip tikra griuvena, kaip dviratis, reguliariai išmetamas į lietų, visas girgždantis ir traškantis. Bet ta griuvena švilpė kaip vėjas. Jis...

---

* Ketvirtas lapkričio ketvirtadienis.

- Jis nugalės velnią, - sako Bilas balsu ir juokiasi. Jo kaimynas staigiai atsigręžia ir išverčia akis. Šitoks juokas ne taip seniai kėlė Odrai šiurpą.

Taip, jis atrodė kaip visiškas šlamštas su nusilupusiais dažais, senamadiška bagažine virš užpakalinio rato ir senovine pypyne su juoda gumine pūsle. Ta pypynė buvo mirtinai prisukta prie vairo kumščio dydžio varžtais. Visiškas šlamštas.

Bet ar jis važiavo? Važiavo?! Dieve!

Tą tai jis galėjo! Silveris išgelbėjo Bilo Denbro gyvybę paskutinę 1958 metų birželio savaitę, savaitę po to, kai jis pirmąkart susitiko Beną Henskomą, kai jie su Benu ir Edžiu pastatė užtvanką. Ir po dieninio kino seanso šeštadienį, kai Barense pasirodė Benas su Ričiu Tozijeriu ir Beverle Maš. Ričis važiavo užpakaly ant Silverio bagažinės tądien... vadinasi, jis išgelbėjo ir Ričio gyvybę. O taip, jis prisimena tą namą, iš kurio jie bėgo. Velniškai gerai prisimena. Toks prakeiktas namas Neibolto gatvėje.

Tądien dviratis skriejo, kad nugalėtų velnią, taip taip, negi nežinai? Tokį velnią su akimis kaip pinigai iš atkasto lobio. Ir burna, pilna kruvinų dantų. Bet tai buvo vėliau. Jei Silveris išgelbėjo Ričio ir jo paties gyvybę tą dieną, jis tikriausiai išgelbėjo ir Edžio Kaspbrako gyvybę prieš savaitę, kai su Benu susitiko prie išgriautos užtvankos Barense. Henris Bauersas, kuris tada atrodė kaip išleistas iš narvo, sumalė Edžiui nosį ir jam prasidėjo astmos priepuolis, o aspiratorius pasirodė besąs tuščias. Tad tądien į pagalbą atėjo irgi Silveris.

Bilas Denbras, nesėdėjęs ant dviračio jau beveik septyniolika metų, žiūri pro lėktuvo, kurį 1958 metais galėjai įsivaizduoti tik fantastikos žurnalų puslapiuose, langą ir prisimena: "O-je-jo, Silveri, VARYYYK!" Prisimena ir užsimerkia, nes iš akių veržiasi ašaros.

Kas nutiko Silveriui? Jis negali prisiminti. Dalis scenos dar tamsi, ne visi prožektoriai įjungti. Gal taip ir geriau. Gal tai pasigailėjimas.

O-je-jo.

O-je-jo, Silveri.

O-je-jo, Silveri

2

... VARYYYK! - šaukė jis. Vėjas pagavo jo žodžius kaip šilkinę juostą. Garsus ir stiprus atrodė tas šūksmas, triumfuojantis. Pirmas ir vienintelis toks.

Jis mynė Kanzaso gatve į centrą iš lėto greitindamas. Silveris užlipus vos riedėjo, bet tai dar ne viskas. Tas pilkas dviratis įsibėgėdavo kaip lėktuvas. Iš pradžių negali patikėti, kad toks nerangus tvarinys iš viso gali pakilti nuo žemės - jau pati idėja atrodo absurdiška. Bet žiūri į jo šešėlį, ir dar nespėjus susigaudyti, kad tai ne miražas, šešėlis nutolsta, ir lėktuvas, glotnus ir grakštus it sapnas, perskrodžia orą.

Silveris buvo toks pats.

Bilas pasiekė nuokalnę ir ėmė minti greičiau. Kojos kilnojosi aukštyn žemyn, kai stovėjo apsižergęs dviračio šakę. Porą kartų į ją susimušęs pačią skaudžiausią berniukui vietą, Bilas greitai išmoko, kad reikia kuo aukščiau užsiraitoti trumpikes prieš sėdantis ant Silverio. Vėliau tą vasarą, stebėdamas šitą procedūrą, Ričis pasakys: "Bilas daro tą, nes mano, kad kada nors užsinorės vaikučių. Man tai atrodo nesąmonė. Be to, jie visada gali būti panašūs į žmoną, tiesa?"

Jie su Edžiu nuleido sėdynę iki pat galo, ir dabar ta brūžinosi į užpakalį, kai Bilas suko pedalus. Kažkokia moteris, triūsusi savo gėlių darželyje, prisidengė akis ranka ir nužvelgė jį. Šyptelėjo. Tas berniukas ant milžiniško dviračio priminė jai beždžionėlę iš "Barnum & Bailey" cirko, minančią vienratį. "Jis gali prisiploti, - pagalvojo ji, grįždama prie savo gėlių, - tas dviratis jam per didelis". Bet tai jau ne jos reikalas.

3

Bilas nebuvo tiek kvailas, kad imtų ginčytis su bernais, išlindusiais iš krūmų tarytum persiutę medžiotojai, sekantys žvėrį, kuris vieną iš jų jau aplamdė. Bet Edis išsižiojo, ir Henris Bauersas nuleido savo pyktį ant jo.

Aišku, Bilas žinojo, kas ta trijulė: Henris, Raugas ir Viktoras buvo visos Derio mokyklos pabaisos. Jie ne kartą primušė Ričį Tozijerį, su kuriuo Bilas draugavo. Bilo įsitikinimu, iš dalies bėdą prisišaukdavo pats Ričis; veltui Plerpos pravardės niekas negauna.

Kartą jis kažką užmetė apie apykakles, kai tie ėjo pro šalį. Visų trijų apykaklės buvo pastatytos kaip Viko Morou iš "Mokyklos džiunglių". Bilas tąkart žaidė marmuro rutuliukais ir nelabai ką suprato. Kaip ir Henris su savo draugeliais... bet to užteko, kad jie atsigręžtų į Ričį. Matyt, viskas buvo norėta pasakyti pašnibždomis, bet bėda ta, kad Ričis, atrodo, išvis nemokėjo šnibždėti.

- Ką tu pasakei, keturake makaka? - pasiteiravo Viktoras Krisas.

- Nieko nesakiau, - patikino Ričis ir šitais žodžiais bei visiškai nuolankiu ir išgąsdintu veidu viskas būtų pasibaigę. Jei ne Ričio burna, tas netramdytas arklys, kuris kiekvieną sekundę gali imti šokinėti. Ji staiga ėmė ir leptelėjo:

- Jums reikėtų išsikrapštyti sierą iš ausų. Galiu pasiūlyti parako.

Vieną sekundę Raugas, Henris ir Viktoras stovėjo netikėdami savo ausimis, o paskui puolė akiplėšą. Bilas stebėjo nelygias rungtynes prie mokyklos sienos nuo pradžių iki iš anksto aiškios pabaigos. Nėra prasmės lįsti: tie mielai primuš du vietoj vieno.

Ričis bėgo įstrižai žaidimų aikštelės, šokinėdamas per sūpuokles ir laviruodamas tarp čiuožyklų. O kad papuolė akligatvin, suprato tik atsimušęs į tvorą, skiriančią mokyklos teritoriją nuo parko. Tada jis puolė ropštis per tinklą ir užlipo ganėtinai aukštai, bet Viktoras nutraukė jį žemyn ir tada jam į pagalbą atskubėjo Henris su Raugu. Ričis žviegė kaip skerdžiamas. Jis nukrito ant asfalto, ir akiniai nulėkė į šoną. O kai Ričis bandė jų

ieškoti, Haginsas nuspyrė juos dar toliau; štai kodėl tą vasarą viena jo akinių kojelė buvo aplipdyta pleistru.

Bilas krūptelėjo ir pasuko fasadinių durų link. Jis pastebėjo jau bėgančią daryti tvarkos vieną ketvirtosios klasės mokytoją, misis Moran, bet Ričis spės savo atsiimti ir gailiai verks. Seilius, seilius, pasižiūrėkit į šitą seilių.

Bilas dėl jų didelių problemų neturėjo. Žinoma, jie tyčiojosi iš jo mikčiojimo. Kartais tos patyčios skaudžiai nutvilkydavo. Vieną lietingą dieną jie ėjo priešpiečiauti į sporto salę. Raugas Haginsas išmušė Bilui iš rankų priešpiečių dėžutę ir sutraiškė batu. "O Jė-jė-jėzau! - apsimestinai išsigandęs sušuko Raugas, iškeldamas rankas ir prisispausdamas jas prie veido. - G-g-gaila tavo pre-priešpiečių, sssseiliau! - ir nudrožė žvengdamas pas Viktorą Krisą, kuris gėrė iš fontanėlio prie berniukų tualeto. Nieko ypatinga neatsitiko; Bilas išprašė pusę sumuštinio su riešutų sviestu ir džemu iš Edžio Kaspbrako, o Ričis mielai perleido jam įdarytą kiaušinį, kurį mama jam įdėdavo vos ne kas antrą dieną ir kuris, anot jo, vemti verčia.

Buvo geriau nesimaišyti jiems po kojomis, o jei to nepavyksta išvengti - pasistengti likti nematomam.

Edis pamiršo taisyklę ir todėl turėjo atkentėti.

Kai mušeikos nuėjo palei srovę ir perklampojo į kitą pusę, dar nebuvo blogai, nors iš nosies tryško kraujo fontanas. Edžio nosinė permirko, tada jis atidavė savo ir pasiūlė atlošti galvą. Bilas prisiminė, kad mama taip liepdavo daryti Džordžui, nes jam irgi kartais tekėdavo kraujas iš nosies...

O, kaip sunku galvoti apie Džordžą.

Bet kai tų dramblių plumpsėjimas Barense galutinai nutilo ir Edžio nosis nustojo kraujuoti, prasidėjo astmos priepuolis. Edis ėmė gaudyti orą burna, rankos tai kilo, tai bejėgiškai krito pagal švilpčiojimą iš gerklės.

- Velnias! - išspaudė jis. - Astma!

Edis ėmė graibytis aspiratoriaus ir šiaip ne taip išsitraukė iš kišenės. Tas daikčiukas priminė "Windex" butelį su purkštuvu ant viršaus. Edis apžiojo jį ir paspaudė jungtuką.

- Geriau? - susirūpinęs paklausė Bilas.

- Ne. Jis tuščias, - į Bilą žiūrėjo apvalios nuo išgąsčio draugo akys ir šaukte šaukė: "Man galas, Bilai! Galas!"

Tuščias aspiratorius iškrito iš rankos. Srovė linksmai pliaukšėjo nė kiek nesisielodama, kad kažkoks Kaspbrakas negali kvėpuoti. Bilui šmėkštelėjo mintis, kad galbūt dičkiai teisūs: tai buvo tikrai pyplių užtvanka. Bet jiems ji patiko, velniai rautų, o dabar štai kuo viskas baigėsi!

- Nu-nusiramink, E-edi, - pasakė Bilas.

Keturiasdešimt minučių jis sėdėjo šalia draugo, ir viltį, kad astmos priepuolis praeis savaime, pamažu pakeitė baimė. Kai pasirodė Benas Henskomas, baimė buvo peraugusi į tikrą siaubą. Astma ne tik kad nepraėjo; Edžiui darėsi vis blogiau. O Centro gatvės vaistinė, kurioje Edis pildydavo aspiratorių, buvo beveik už trijų mylių. Kas bus, jeigu jis nuvažiuos ten, o grįžęs ras draugą be sąmonės? Be sąmonės arba

(tik neišprotėk, negalvok tokių nesąmonių)
net mirusį, kartojo protas.
(kaip Džordžą, mirusį kaip Džordžą)
Ką čia mali? Juk jis nemirs!
Ne, tikriausiai ne. O jeigu jis grįš ir ras Edį komoje? Bilas daug žinojo apie komas. Jis netgi išsiaiškino, kad jos pavadintos pagal tas dideles bangas, ant kurių plaukioja banglentininkai Havajuose*. Tai visai suprantama - juk koma ne kas kita kaip banga, kurioje nuskendo tavo sąmonė. Medicinos laidose, kad ir per "Beną Kasėjų", žmonės nugrimzta į komą ir lieka nepaisant visų irzlių Beno Kasėjaus rėkalojimų.
Todėl jis sėdėjo žinodamas, kad turi važiuoti, jog Edžiui jokios naudos iš jo sėdėjimo, bet nesiryžo palikti jį vieną. Bilas buvo nesąmoningai įsitikinęs, kad Edis iškart nugrims į komą, kai tik jis atsuks nugarą. Tada jis atsigręžė ir pamatė Beną Henskomą. Ir, aišku, iš karto pažino; pats storiausias mokyklos vaikas nori nenori būna visų pažįstamas. Jis irgi penktokas, tik iš kitos klasės. Bilas kartais jį matydavo per pertraukas, stovintį atokiau, dažniausiai kampe, ką nors skaitantį ir valgantį priešpiečius iš skalbinių pintinės dydžio priešpiečių dėžutės.
Nužvelgęs Beną dabar, Bilas pagalvojo, kad jis atrodo dar baisiau už Henrį Bauersą. Sunku patikėti, bet tai tiesa. Jis niekaip neįsivaizdavo jų dviejų žūtbūtinėse grumtynėse. Beno plaukai styrojo purvinais kuokštais. Jo megztinis ar marškiniai - dabar buvo sunku pasakyti, kas ten matėsi šį rytą - virto absoliučiais draiskalais, dar išmargintais lipniu kraujo ir purvo mišiniu. Kelnės - iki kelių perplėštos.
Benas nuo Bilo žvilgsnio žengtelėjo atatupstas, akys ėmė neramiai bėgioti.
- Ne-ne-ne-nenueik! - suriko Bilas. Jis iškėlė į viršų delnus tikindamas, kad yra nepavojingas. - M-m-mums reikia pa-pa-galbos.
Benas priėjo arčiau, bet žvilgsnis liko nepatiklus. Ėjo taip, lyg viena ar abi kojos jo nebeklausytų.
- Ar jie nuėjo? Bauersas su kitais dviem?
- T-taip, - pasakė Bilas. - Klausyk, ar ge-gali likti su mano d-d-draugu, kol atvešiu vaa-vaistų? Jam a-a-a-a...
- Astma?
Bilas linktelėjo.
Henskomas priėjo prie užtvankos liekanų ir sukandęs dantis atsiklaupė ant vieno kelio prie Edžio, kuris gulėjo užsimerkęs, sunkiai besikilnojančia krūtine.
- Kuris jam trenkė? - pagaliau paklausė Benas. Jis pakėlė veidą, ir jame Bilas įžiūrėjo tą patį pyktį, kurį pats visai neseniai jautė. - Henris Bauersas?
Bilas linktelėjo.
- Taip ir maniau. Eik. Aš liksiu prie jo.
- De-de-dėkui.

---

* combers - didelės bangos.

- O, nėra ko man dėkoti, - atsakė Benas. - Tai aš pirmiausia kaltas, kad anie jus užsipuolė. Na, eik. Paskubėk. Turiu grįžti namo prieš vakarienę.

Bilas nubėgo daugiau nepasakęs nė žodžio. O norėjosi nuraminti, kad neimtų į širdį to, kas jiems atsitiko - kaltas tiek jis, tiek Edžio kvailumas. Tokie tipai kaip Henris lygu stichinei nelaimei, galima sakyti, vaikiškas potvynių, žemės drebėjimų ir tornado variantas. Taip norėjosi tą pasakyti, bet dabar jis taip sukrėstas, kad prireiktų mažiausiai dvidešimt minučių, o per tą laiką Edis gali nugrimzti į komą (tą irgi Bilas sužinojo iš daktarų Kasėjaus ir Kildaro: koma nesusergama; į ją nugrimztama).

Jis pasileido palei srovę ir vieną kartą atsigręžė. Benas Henskomas niūriai rinko akmenis iš vandens. Iš pradžių Bilas nesuprato jo elgesio, paskui it kas žvake pašvietė - buvo kaupiamos šovinių atsargos. Tam atvejui, jeigu anie grįžtų.

4

Barensas buvo Bilo išvaikščiotas. Šį pavasarį jis čia pražaidė, kartais su Ričiu, dažniau su Edžiu arba pats vienas. Jis negalėtų pasigirti jį visą iššniukštinėjęs, bet kelią nuo Kenduskego į Kanzaso gatvę žinojo kaip savo penkis pirštus. Dabar jis išėjo į medinį tiltuką, kur Kanzaso gatvė kirto vieną bevardį upelį, ištekantį iš Derio į Kenduskegą. Silveris buvo pakištas po jo apačia ir virve pririštas už vairo prie tilto atramos, kad ratai nemirktų vandeny.

Bilas atrišo virvę, sugrūdo ją už užančio ir pūkšdamas ėmė tempti Silverį ant tilto.

Šiaip taip, porąkart praradęs pusiausvyrą ir nukritęs, berniukas pasiekė gatvę. Apžergė dviračio rėmą. Ir kaip visada, būdamas ant Silverio, jis tapo kažkuo kitu.

5

- O-je-jo, Silveri, VARYYYK!

Žodžiai ėjo iš giliau negu įprastai - balsas skambėjo kaip suaugusio. Silveris pamažu įsismagino, stipinai susiliejo į vientisą diską. Bilas stovėjo ant pedalų, užsikniaubęs vairą. Jis buvo panašus į štangistą, bandantį pakelti rekordinį svorį. Kakle įsitempė gyslos. Smilkiniuose pulsavo kraujagyslės. Lūpas išrietė padūkiškas šypsnys, kaip visad, stojus į pažįstamą kovą prieš svorį ir inerciją.

Stengtasi ne veltui.

Silveris skriejo. Pro šoną bėgo namai. Kairėje, ties Kanzaso ir Džeksono gatvių sankryža, netramdomas Kenduskegas virto Kanalu. Ten Kanzaso gatvė staiga krito žemyn, į Centro ir Meino gatves.

Sankryžos ėjo viena po kitos, bet, Bilo džiaugsmui, visur buvo priramstyta "Stop" ženklų, o mintis, kad vieną dieną koks nors vairuotojas

išlėks su visu tuo ženklu į sankryžą ir paliks iš jo tik raudoną kontūrą ant asfalto, dar nebuvo apsilankiusi. Mažai tikėtina, kad ir priešingu atveju Bilo įpročiai pasikeistų. Anksčiau jis galbūt būtų taip padaręs, bet šitas pavasaris ir vasara buvo ypatingi. Benas būtų nustebintas klausimo, ar jis vienišas. Tiek pat nustebtų Bilas paklaustas, ar nesivaiko mirties. "Ži-žinoma, ne! - atšautų iškart (ir pasipiktinęs), bet faktas, kad jo pasivažinėjimas Kanzaso gatve vis labiau panėšėjo į psichologinę ataką, liko nepaneigtas.

Šita gatvės dalis buvo vadinama Ap Mailo kalva. Bilas pasileido visu greičiu, užsikniaubęs ant vairo, kad sumažintų oro pasipriešinimą, viena ranka - ant guminės kriaušės neatsargiam pėsčiajam perspėti. Plaukai raudona vėliava plaikstėsi užpakalyje. Veide ne įtampa, o kvailas pasitenkinimas. Gyvenamieji namai užleido vietą pramoniniams statiniams (daugiausia sandėliams ir mėsos kombinatams), kurie šmėkščiojo pro šalį kaip lekiant traukiniu. Iš kairės, akių kamputyje blykčiojo Kanalas.

- O - JE - JO, SILVERI, VARYYYYK! - pergalingai suriko berniukas.

Silveris peršoko per pirmąjį iškilimą, ir kaip paprastai šioje vietoje kojos pametė pedalus. Bilas skrido atsidavęs dievo, kuriam priklauso globoti mažus berniukus, malonei, ir bent penkiolika mylių viršydamas leistiną dvidešimt penkių mylių per valandą greitį.

Viskas liko užpakaly: jo mikčiojimas, tuščias tėvo žvilgsnis, kai jis be tikslo sukiojasi po dirbtuves garaže, klaikus apdulkėjusio pianino vaizdas - apdulkėjusio todėl, kad jo mama daugiau nebegrojo. Paskutinis kartas buvo per Džordžo laidotuves - trys metodistų himnai. Džordžis su geltonu lietpalčiuku, išeinantis į lietų nešinas parafinuotu laivuku iš laikraščio; misteris Gardneris, po dvidešimties minučių parnešantis jo lavonėlį, susuktą į krauju permirkusį apklotą; agoniškas motinos klyksmas. Viskas užpakaly. Jis buvo Vienišas Klajūnas, buvo Džonas Veinas, Bo Didlis, bet kas, kuo jis žavėjosi ir kuris išsigandęs neverkė ir nešaukė savo m-m-mamos.

Silveris skrido, o su juo ir Bilas Denbras; paskui skrido ožinio krano formos šešėlis. Jie abu įveikė Ap Mailo kalvą. Bilo kojos surado pedalus, ir jis vėl ėmė pašėlusiai minti, kad pasiektų kažkokį hipotetišką greitį, net ne garso, minties - pramušti skausmo barjerą.

Neišvengiamai artėjo Kanzaso, Centro ir Meino gatvių sankryža. Tai buvo vienpusio eismo košmaras su prieštaringais ženklais ir "Stop" signalais, kurie turėjo veikti, bet neveikė. O rezultatas, kaip prieš metus rašė Derio "News" - automobilinė pekla.

Kaip visada Bilo akys šaudė į kairę ir į dešinę, fiksavo judėjimą, ieškojo skylių. Jeigu jo sprendimas pasirodys klaidingas, - sumikčios, taip sakant, - jo laukia ligoninė arba kapinės.

Berniukas strėle įlėkė į srautą, užsikišusį sankryžoje per raudoną šviesą, ir metėsi į dešinę, kad nesusmigtų į griozdišką "Biuiką". Tada žaibiškai žvilgtelėjo per petį, ar vidurinė juosta tuščia. Atsigręžęs įsitikino, kad po kelių sekundžių tėkšis į sunkvežimio užpakalį, kuris išsiskėtriojo vidury

sankryžos, o dėdulė iš už vairo iškišęs galvą studijavo ženklus, ar jo pasukta ten, kur reikia, ir kelionė nesibaigs kokiame nors Majamio pliaže.

Linija Bilui iš dešinės buvo užimta tarpmiestinių autobusų. Bet jis įsmuko į plyšį tarp to sunkvežimio ir keturiasdešimt mylių per valandą judančio autobuso. Paskutinę sekundę pasuko galvą į šoną kaip kareivis per entuziastingą "deši-i-nėn!", kad sunkvežimio veidrodėlis neperrikiuotų dantų. Autobuso dujų kamuolys nudegino gerklę kaip degtinės gurkšnis. Pasigirdo džirgštelėjimas - tai jo ratlankis užkliudė aliuminį autobuso sparną. Veidrodėlyje šmėstelėjo perbalęs veidas po Hudsono autobusų kompanijos kepuraite. Vairuotojas mosavo kumščiu ir kažką rėkė. Ką gi, nelinksmas antrasis gimimas.

Iš Naujosios Anglijos banko pusės Meino gatvę kirto žilų damų trio. Jos išgirdo ratų švilpimą ir sustingo išžiotomis burnomis, kai per pusę pėdos sušmėžavo berniukas ant milžiniško dviračio.

Blogiausia - ir geriausia - liko užpakaly. Bilas vėl nuėjo į pasimatymą su giltine, ir vėl sugebėjo iš jo sugrįžti. Autobusas jo nesuvažinėjo, neužsimušė pats ir nepartrenkė trijų senučių su pirkinių krepšeliais ir socialinio draudimo čekiais, išsisuko su sunkvežimiu. Dabar vėl į kalną, greitis nukrito, o su juo dar kai kas - vadinkim tai aistra, kodėl gi ne? Visos mintys ir atsiminimai atsivijo uždusę (vaje, Bilai, vos nepametėm tavęs iš akių, bet dabar mes čia), kibo, ropštėsi per jo marškinius, lindo į ausis ir čiuožė į smegenis kaip vaikai žaidimų aikštelėje nuo kalniuko. Berniukas tiesiog jautė, kaip jie įsitaiso įprastinėse vietose, glaudžiasi susijaudinę kūnai. Dieve! A! Mes vėl Bilo galvoje! Pagalvokim apie Džordžą! Puiku! Kas nori pradėti?

Tu per daug galvoji, Bilai.

Ne - tai ne bėda. Bėda ta, kad jis per daug įsivaizduoja.

Jis pasuko į Ričardo gatvelę ir netrukus išlindo į Centro gatvę, jausdamas sudrėkusią nugarą ir plaukus. Nulipęs nuo dviračio prie vaistinės, Bilas įėjo vidun.

6

Prieš Džordžo mirtį Bilas būtų bandęs paaiškinti misteriui Kynui, kas atsitiko. Vaistininkas nebuvo labai malonus, - bent Bilui taip atrodė, - bet jis buvo kantrus, nesijuokė ir nesityčiojo. Bet dabar Bilas mikčiojo siaubingai, be to, buvo baisu, kad per tą laiką kas nors gali atsitikti Edžiui, todėl jis nutarė negaišti. Tad, kai misteris Kynas pasisveikino, berniukas paėmė prospektą su vitaminų reklama, apvertė ir užrašė: "Mes su Edžiu Kaspbraku žaidėme Barense. Jam užėjo smarkus astmos priepuolis. Jis vos gali kvėpuoti. Ar galite duoti balionėlį jo aspiratoriui?"

Bilas nustūmė raštelį per stiklinį langelį. Vaistininkas perskaitė, pasižiūrėjo į susirūpinusias Bilo akis ir pasakė:

- Žinoma. Palauk čia ir neliesk, kas nereikia.

Berniukas nekantriai mindžikavo, kol misteris Kynas buvo už sienelės. Nors viskas netruko ir penkių minučių, rodės, visa amžinybė prašliaužė, kol jis pasirodė su Edžio buteliuku. Vaistininkas padavė jį Bilui, nusišypsojo ir pasakė:

- Tai turėtų padėti.

- D-d-d-dėkui, - ištarė Bilas. - Aš neturiu pi-pi-pinig-gų...

- Nieko, sūnau. Misis Kaspbrak turi čia sąskaitą. Aš tiesiog pridėsiu šitai. Esu tikras, kad ji norės padėkoti tau už gerumą.

Bilas nurimęs skubiai pasišalino. Misteris Kynas išėjo iš už prekystalio jo palydėti. Jis žiūrėjo, kaip berniukas įmeta aspiratorių į pintinėlę ir nerangiai užsiropščia ant dviračio. "Ir jis galės važiuoti tokiu dideliu dviračiu? - nusistebėjo vaistininkas. - Vargu. Vargu". Bet mažasis Denbras visgi kažkaip išjudino jį nenusisukęs sprando ir lėtai išmynė gatve. Dviratis, misteriui Kynui atrodęs kaip nevykęs pajuokavimas, svyrinėjo į abi puses, kartu pintinėlėje raičiojosi aspiratorius.

Misteris Kynas šyptelėjo. Jeigu Bilas būtų pamatęs tą šypsnį, jo įsitikinimas, kad vaistininkas nėra iš pačių maloniausių tipų, dar labiau sustiprėtų. Tai buvo gaižus šypsnis žmogaus, kuris aptiko daug stebėtino, bet dvasios nepaliečiančio. Taip, jis įrašys Edžio vaistus nuo astmos į sąskaitą, o Sonia Kaspbrak kaip visad stebėsis ir su įtarimu, o ne dėkingumu sakys, jog šitie vaistai nežmoniškai pigūs. Ji negalėjo patikėti, kad pigus dalykas gali būti naudingas. Jis tikrai būtų galėjęs nugręžti misis Kaspbrak piniginę dėl sūnelio vaistų, nekart pagunda buvo apėmusi... bet negi dabar krausi turtą iš moteriškės kvailumo? Ar jis valgyt neturi už ką?

Pigus? Žinoma, ir dar kaip! "HydrOx Mist" ("Vartoti pagal poreikį" - dailiai išvedžiota etiketėje, kurią vaistininkas kruopščiai klijavo ant kiekvieno buteliuko) buvo nuostabiai pigus, bet net misis Kaspbrak turėjo pripažinti, kad jis puikiai sutramdydavo Edžio astmą. O pigus todėl, kad ten buvo viso labo vandenilio ir deguonies mišinys su lašeliu kamparo dėl kvapo.

Kitaip sakant, Edžio vaistai nuo astmos buvo vandenėlis iš krano.

7

Kelionė atgal truko ilgiau, nes reikėjo spausti prieš kalną. Keletą sykių net teko nulipti ir pačiam stumti Silverį. Jėgos užteko tik nedidelėms kalvelėms įveikti.

Kai Bilas pritvirtino savo dviratį po tiltu ir nuskubėjo prie upelio, buvo dešimt minučių po keturių. Į galvą lindo visokios juodos mintys. Henskomas išsinešdino, palikęs Edį mirti. Arba grįžo tie banditai ir sudaužė abu. Arba... užvis baisiausia... tas žmogus, kuris pjauna vaikus, sutvarkė vieną ar abu. Kaip Džordžą.

Jis buvo prisiklausęs visokių gandų ir svarstymų apie tai. Bilas smarkiai mikčiojo, bet nebuvo kurčias, nors žmonėms kažkodėl dažnai taip atrodė, matyt, todėl, kad jis prabildavo tik būtinybės verčiamas. Kai kas ma-

nė, kad jo brolio nužudymas nesusijęs su Betės Ripsom, Šerilės Lamonika, Metijaus Klementso ir Veronikos Grogan žmogžudystėmis. Antri tvirtino, kad Džordžas, Ripsom ir Lamonika vieno žudiko aukos, o likusieji - žudiko-dublerio. Trečios versijos šalininkai buvo linkę tikėti, kad berniukus žudė vienas, o mergaites - kitas žmogžudys.

O Bilui atrodė, kad visi vaikai žuvo nuo vieno žmogaus - jei tai žmogus - rankos. Jis kartais pamąstydavo, ar tai žmogus. Lygiai taip, kaip mąstydavo apie savo jausmus Deriui šią vasarą. Ar tai buvo Džordžo mirties pasekmė? Ar dėl to, kad tėvai, paskendę sielvarte dėl jaunylio sūnaus netekties, visai pamiršo, jog Bilas dar gyvas ir atkakliai žaidžia su mirtimi? O gal dėl visos žmogžudysčių serijos? Dėl balsų, kuriuos jis kartais girdėjo savo galvoje (jokių abejonių, kad jie ne jo, nes nemikčiojo - kalbėjo tyliai, bet tvirtai) ir kurie patarė daryti viena, o ne kita? Ar todėl, kad į Derį žvelgė visai kitomis akimis ir matė kitokį? Gąsdinantį, su neištirtomis gatvėmis, kurios ne viliojo, o žiovavo kraupioje tyloje? Ir kad kai kurie veidai atrodė paslaptingi ir išsigandę?

To Bilas nežinojo, bet tikėjo, tikėjo, kad visos žmogžudystės yra vienos jėgos darbas, kad Deris tikrai pasikeitė, o jo brolio žūtis buvo signalinis pokyčių šūvis. Ir visos nerimo mintys gimė iš įsitikinimo, kad dabar Deryje gali atsitikti bet kas. Kas tik nori.

Bet kai jis apėjo paskutinį upelio lanką, viskas pasirodė kaip buvę. Benas Henskomas sėdėjo šalia Edžio. Edis dabar irgi sėdėjo, rankos karojo tarp kelių, galva palenkta, iš krūtinės švilpdamas šniokštė oras. Per vandenį saulė nutempė ilgus šešėlius.

- Oi, koks tu greitas, - pasakė Benas stodamasis. - Tikėjausi tavęs už kokio pusvalandžio.

- Mano d-dviratis g-g-greitas, - didžiuodamasis atšovė Bilas. Paskui valandėlę berniukai nepatikliai žiūrėjo vienas į kitą. Benas pabandė nusišypsoti, ir Bilas atsakė tuo pačiu. Jis storas, bet atrodo normalus. Ir nepabėgo. Čia tai ne juokas, kai aplink dar gali šlaistytis Henris su savo šutve.

Bilas mirktelėjo Edžiui, kuris su nebyliu dėkingumu žiūrėjo į jį.

- N-na, štai, E-E-E-Edi, - ir pametėjo jam aspiratorių. Edis įsigrūdo jį į išžiotą burną, nuspaudė ir konvulsiškai kvėptelėjo. Tada atsilošė užmerkęs akis. Benas įdėmiai sekė šitą sceną.

- Jėzau! Jam iš tikro buvo blogai, tiesa?

Bilas linktelėjo.

- Buvau išsigandęs, - pasakė Benas tyliai. - Negalėjau sugalvoti, ką daryčiau, jeigu prasidėtų konvulsijos ar dar kas. Bandžiau prisiminti, ko mokė per Raudonojo Kryžiaus asamblėją balandžio mėnesį. Ir išmąsčiau tik tiek, jog reikia įkišti lazdelę į burną, kad nenusikąstų sau liežuvio.

- Tai tikriausiai e-e-epileptikams.

- A. Taip, tu teisus.

- Šiaip ar taip, k-konvulsijos ne-egresia, - pasakė Bilas. - Tie va-vaistai jam pa-padės. Žžžiūrėk.

Edžio kvėpavimas palengvėjo. Jis atsimerkė ir pasižiūrėjo į berniukus.

- Ačiū, Bilai, - ištarė jis. - Galvojau, kad bus šakės.
- Tai prasidėjo, kai jie tau sugurino nosį, a? - paklausė Benas.
Edis gailiai sukikeno, atsistojo ir įsigrūdo aspiratorių į užpakalinę kišenę.
- Aš net negalvojau apie nosį. Galvojau apie mamą.
- Taip? Tikrai? - nustebo Benas, bet ir jo ranka nesąmoningai perbraukė per skudurais virtusius marškinius ir ėmė nervingai juos pešioti.
- Kai ji pamatys mano kruvinus marškinius, iškart nutemps į traumatologinį.
- Kodėl? - pasidomėjo Benas. - Kraujas jau nebėga. O aš prisiminiau tokį berniuką iš darželio, Paspirtuką Morganą; jis susimušė nosį, krisdamas nuo lygiagrečių. Ir tada jį nuvežė į traumatologinį, nes kraujas nenustojo bėgti.
- Taip? - paklausė Bilas susidomėjęs. - Ar jis m-m-mirė?
- Ne, bet savaitę sėdėjo namuose.
- Nesvarbu, bėga ar nebėga, - niūriai atsakė Edis. - Ji vis tiek mane nusives. Pagalvos, kad mano nosis sulūžo ir kaulo skeveldros sulįs į smegenis, ar dar ką nors panašaus.
- Ar g-g-gali sulįsti į s-s-smegenis? - paklausė Bilas. Darėsi panašu, kad tai bus įdomiausias savaitės pokalbis.
- Aš nežinau. Jei paklausytum mano mamos, dar ne tą išgirstum, - Edis atsigręžė į Beną. - Ji tempiasi mane į traumatologinį punktą kartą ar du per mėnesį. Kaip aš jo nekenčiu! Vieną kartą sanitaras net pasakė, kad turės imti iš jos mokestį. Mama kad užpyko!
- A-ha, - ištarė Benas. Jis pagalvojo, kad Edžio mama tikrai keista. - Kodėl tu nepasakai jai "ne"? Ką nors tokio: "Sveika, mama, man viskas gerai, aš tiesiog noriu likti namie ir pasižiūrėti "Jūros medžioklę". Arba panašiai.
- Aaach, - atsiduso Edis ir daugiau nepasakė nieko.
- Tu Benas H-H-H-Henskomas, t-taip? - paklausė Bilas.
- Taip. O tu - Bilas Denbras.
- T-taip. O čia E-E-E-E-E-E...
- Edis Kaspbrakas, - paskubėjo prisistatyti Edis. - Negaliu pakęsti, kai ištęsi mano vardą, Bilai. Kaip Elmeris Fadas.
- Ne-nepyk.
- Na, malonu susipažinti, - pasakė Benas. Tai skambėjo nejaukiai mandagiai. Stojo nemaloni tyla. Ne tokia jau bloga tyla - taip jie susidraugavo.
- Kodėl tie bernai tave persekiojo? - pagaliau paklausė Edis.
- Jie vi-vi-visada ką-ką nors persekioja, - pasakė Bilas. - N-nekenčiu tų šiknių.
Benas kiek patylėjo. Tai vis dėl susižavėjimo išgirdus žodį, kurį mama kartais vadino Labai Negražiu Žodžiu. Benas niekada nebuvo ištaręs tikrai Negražaus Žodžio, nors pernai, per Vėlines, užrašė visai smulkytėmis raidytėmis vieną ant telefono stulpo.
- Bauersą pasodino su manim per egzaminą, - pradėjo Benas. - Jis norėjo nuo manęs nusirašyti, bet aš neleidau.

- Atrodo, tu nori mirti jaunas, - susižavėjęs išpyškino Edis.

Mikčius Bilas pratrūko juoku. Benas atidžiai pasižiūrėjo į jį ir nusprendė, kad juokiamasi ne iš jo (nebūtų įstengęs paaiškinti kodėl, tiesiog pajuto). Tada plačiai išsišiepė.

- Matyt, teks, - pasakė jis. - Užtai dabar jam reikia lankyti pataisas vasarą, todėl jie ir sugalvojo atsikeršyti. Štai tokios tokelės.

- T-tu atrodai kaip u-užmuštas, - pastebėjo Bilas.

- Aš nukritau į Barensą nuo Kanzaso gatvės. Nuo pylimo, - Benas pasižiūrėjo į Edį. - Mes tikriausiai susitiksim traumatologiniame, štai ką dabar pagalvojau. Kai mano mama pamatys mano drabužius - kaipmat ten nuveš.

Ir visi trys berniukai ėmė kvatotis. Benui truputį dilgčiojo pilvą, bet jis davė valią emocijoms, ir jo juokas, spigus ir kiek isteriškas, įsiliejo į bendrą. Pagaliau neišlaikęs jis turėjo atsisėsti, o užpakalio tekštelėjimas į purvą sukėlė naują kvatojimo bangą. Berniuko ausiai buvo malonu girdėti savąjį balsą tarp kitų. To jis anksčiau nebuvo patyręs: ne bendrą juoką, ne, tą jis girdėjo begalę kartų, bet juoką, kuriame skambėtų ir jo paties balsas.

Jo akys susitiko su Bilo Denbro, ir to užteko naujam juoko priepuoliui.

Bilas patempė savo kelnes, pastatė marškinių apykaklę ir ėmė stručio eisena žirglioti aplinkui. Balsas pasidarė storas.

- Aš užmušiu tave, pyply. Nekabink makaronų. Aš esu bukas, bet didelis. Galiu triauškinti graikiškus riešutus į savo kaktą. Myžu actu, šiku cementu. Aš Bukis Bauersas, didžiausias niekšas visoje apylinkėje.

Edis nuvirto ant žemės ir ėmė raitytis susiėmęs už pilvo ir kone staugdamas. Benas susirietė, įspraudė galvą tarp kelių ir kikeno kaip hiena, ašaros tryško upeliais, o iš nosies tįso snarglys.

Bilas prisijungė prie draugų ir po truputį juokas nurimo.

- Čia yra vienas geras dalykas, - netrukus pasakė Edis: - Jeigu Bauersas lankys pataisas, nedažnai sutiksime jį šičia.

- Jūs dažnai žaidžiate Barense? - paklausė Benas. Tokia mintis anksčiau nė už ką nebūtų atėjusi jam į galvą dėl prastos Barenso reputacijos, bet dabar jis čia, ir nieko blogo. Dar daugiau: šitas upelio vingis su neaukštu krantu popiečio saulėje buvo nepaprastai jaukus.

- Ž-ž-žinoma. Čia g-gera. R-retai kas u-u-užsuka. Dažnai ši-šičia susu-susibėgame. O B-B-Bauersas ir k-kiti du B-Barense ne-ne-nesilanko.

- Tu ir Edis?

- R-R-R... - Bilas papurtė galvą. Kai jis mikčiojo, veidas susiraukdavo it šlapia mazgotė, pastebėjo Benas, ir staiga dingtelėjo netikėta mintis: Bilas nė trupučio nemikčiojo, kai mėgdžiojo Henrį Bauersą. - Ričis! - ištrūko Bilui, ir kiek patylėjęs jis tęsė: - Ričis T-Tozijeris paprastai irgi a-ateina. Bet da-dabar jie su t-tėčiu tva-arko pa-pa-pa...

- Palėpę, - išvertė Edis ir pliaukštelėjo akmenuku į vandenį.

- Taip, aš pažįstu jį, - pasakė Benas. - Vadinasi, jūs dažnai čia ateinate, a? - ta idėja užbūrė jį, net kėlė kažkokį keistą ilgesį.

- G-g-gana dažnai, - sutiko Bilas. - K-kodėl ir tau ne-neatėjus čia r-r-rytoj? M-mes su E-E-Edžiu bandome pastatyti u-užtvanką.

Benas negalėjo prasižioti. Jį pritrenkė ne pasiūlymas, o natūralus jo paprastumas.

- Galbūt darysim ką nors kita, - įsiterpė Edis. - Vis tiek užtvanka nelabai išėjo.

Benas atsistojo ir nupėdino prie upelio, kratydamas smėlį nuo masyvios sėdynės. Šakų krūvelė iš abiejų upelio krantų žymėjo buvusią statinio vietą, bet visa kita nuplukdė srovė.

- Jums reikia poros skydų, - pasakė Benas. - Sustatyti juos vieną šalia kito... kaip duoną sumuštinyje.

Bilas ir Edis susidomėję žiūrėjo į jį. Benas priklaupė ant vieno kelio.

- Žiūrėkit, - pasakė. - Skydai čia ir čia. Įkasate į upelio dugną vieną priešais kitą. Aišku? Tada, kol nenuplovė vanduo, tarpą tarp jų užpildote akmenimis ir smėliu...

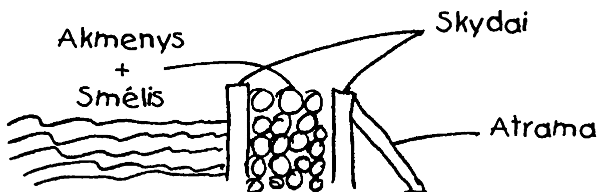
- U-užpildome, - pataisė Bilas.

- Ką?

- K-kartu užpildome.

- O, - tarstelėjo Benas, pasijutęs (ir pasirodęs, jokių abejonių) neįtikėtinai kvailai. Bet tai jo visai nejaudino, nes jis staiga pasijuto nepaprastai laimingas. Jis net negalėjo prisiminti, kada dar buvo toks laimingas. - Taip. Mes kartu. Taigi, jei jūs - mes - užpilsime tarpą akmenimis ir smėliu, užtvanka atlaikys. Pirmasis skydas remsis į akmenis ir smėlį, kai vanduo ims tvenktis. Antrasis tikriausiai po kurio laiko pasvirs pasroviui, bet jeigu turėtume trečią... na, žiūrėkit.

Henskomas piešė smėlyje pagaliuku. Prie jo palinko Bilas su Edžiu ir labai susidomėję tyrinėjo tą piešinuką.

- Tau jau teko statyti užtvanką? - pagarbiai pasiteiravo Edis.

- Ne-a.

- Tai iš k-kur žinai, kad ji v-v-veiks?

Benas susiraukęs pasižiūrėjo į Bilą.

- Žinoma, veiks, - patikino jis. - Kodėl neturėtų?

- Bet iš k-kur tu žžžinai? - nenustygo Bilas. Benas pajuto, kad klausime nėra nė kruopelytės sarkastiško nepasitikėjimo, vien nuoširdus susidomėjimas. - K-kaip gali b-būti tuo tikras?

- Aš tiesiog žinau, - atsakė Benas. Jis dar kartą apžiūrėjo savo piešinuką, lyg norėdamas pasitikrinti. Jam niekad neteko matyti tikros užtvankos nei realybėje, nei popieriuje ir net į galvą neatėjo, kad ką tik nubraižė visiškai logišką jos modelį.

- G-gerai, - įvertino Bilas ir paplojo Benui per petį. - T-tai susitiksim r-ry-ry-rytoj.

- Kada?

- M-mes su E-Edžiu būsim čia pu-pu-pusę de-vynių...

- Jeigu su savo motina iki tol neprasėdėsiu traumatologiniame punkte, - pasakė Edis ir atsiduso.

- O aš atsinešiu keletą skydų, - pažadėjo Benas. - Toks senis netoliese turi visą krūvą. Nušvilpsiu kelis.

- Atsinešk kokių atsargų, - pridūrė Edis. - Maisto, žinoma. Kokių sumuštinių ar dar ko nors.

- Gerai.

- Ar t-turi ša-ša-šautuvą?

- Turiu pistoninį, mama padovanojo per Kalėdas, bet ji eina iš proto, jei šaudau namuose.

- A-atsinešk č-čia, - pasakė Bilas. - Gal pažaisim k-karą.

- Gerai, - džiugiai atsakė Benas. - O dabar man metas namo.

- Mu-mums irgi, - sutiko Bilas.

Viršuje Bilas atsisveikino ir nuvažiuodamas suriko: "O-je-jo, Silveri, VARYYYYK!" iš visų plaučių.

- Čia tai bent gigantiškas dviratis! - nusistebėjo Benas

- Prisiekiu savo kailiu, - ištarė Edis. Paskui apžiojo aspiratorių, įkvėpė ir vėl ėmė normaliai alsuoti. - Jis kartais mane paveža ant bagažinės. Lekia taip, kad širdis į kulnus nukrenta. Bilas geras vaikinas, - paskutinį sakinį Edis ištarė abejingu tonu, nors akys tvirtino ką kita. Bilas buvo jo dievukas. - Tu žinai, kas atsitiko jo broliui, ar ne?

- Ne, o kas?

- Nužudytas aną rudenį. Kažkas nutraukė dešinę ranką, visai kaip musei sparną.

- Vajetau!

- O Bilas, jis anksčiau mikčiojo nesmarkiai. Dabar visai prastai. Pastebėjai, kad mikčioja?

- Na... taip.

- Bet jo smegenys - ne. Supratai, ką noriu pasakyti?

- Aha.

- Žinai, aš pasakiau tau todėl, kad jei norėsi draugauti su Bilu, geriau nepriminkjam jo broliuko. Neklausinėk nieko. Nuo to jis net pašiurpsta.

- Nebijok, aš suprantu, - pažadėjo Benas. Dabar jis prisiminė kažką girdėjęs apie berniuką, nužudytą praėjusį rudenį. Įdomu, ar dovanodama laikrodį mama galvojo ir apie Bilo brolį, ar tik apie vėlesnes žmogžudystes.
- Ar tai atsitiko po didžiojo potvynio?

- A-ha.

Berniukai priėjo Kanzaso ir Džeksono gatvių kampą, kur turėjo išsiskirti. Visur lakstė vaikai, žaidė gaudynių, mėtė kamuolį į krepšį. Vienas juokingas mažylis mėlynais šortais oriai pražingsniavo pro Beną su Edžiu sukdamas lanką ir rėkalodamas: "Kas nori pasukti!" Du didesni berniukai nužvelgė Beną atsisukę, ir tada Edis pasakė:

- Na, laikas eiti.

- Palauk sekundę, - sustabdė jį Henskomas. - Turiu idėją, jeigu tikrai nenori patekti į traumatologinį punktą.

- Na ir? - Edis abejodamas, bet su viltimi žiūrėjo į naują draugą.

- Turi penkis centus?

- Turiu dešimt. O ką?

Benas žvilgtelėjo į rudas dėmes ant Edžio marškinių:

- Užsuk į parduotuvę ir nusipirk šokoladinio pieno. Išversk pusę ant marškinių. O namuose mamai pasakysi, kad išpylei visą.

Kaspbrako akys nušvito. Per ketverius metus nuo tėvelio mirties mamos regėjimas smarkiai silpnėjo. Iš paikos tuštybės (ir todėl, kad nemokėjo vairuoti mašinos) ji atsisakė apsilankyti pas okulistą ir įsigyti akinius. O šokolado ir sukrešusio kraujo dėmės tokios panašios...

- Čia gera mintis, - sutiko jis.

- Tik nesakyk, kad aš sugalvojau, jeigu paaiškės tiesa.

- Nesakysiu, - patikino Edis. - Čiau, braške.

- Iki.

- Ne, - kantriai pataisė Edis. - Kai sakau "čiau, braške", turi atsakyti: "Susitiksime kompote".

- A. Susitiksime kompote.

- Supratai, - nusišypsojo berniukas.

- Žinai ką? - pasakė Benas nueidamas. - Jūs - kieti vaikinai.

Edis atrodė daugiau negu sutrikęs; greičiau susinervinęs.

- Bilas tai kietas, - pasakė jis ir nuėjo.

Benas palydėjo jį žvilgsniu Džeksono gatve, po to pasuko namo. Už trijų kvartalų autobusų stotelėje pastebėjo pernelyg gerai pažįstamas figūras. Jie stovėjo šonu į jį. Dėkodamas palankiam likimui, spurdančia širdimi Benas nėrė už kampo. Po penkių minučių sustojo tarpmiestinis autobusas "Deris-Niūportas-Heivenas". Henris su savo draugeliais nušveitė nuorūkas ant šaligatvio ir sulipo vidun.

Benas Henskomas palaukė, kol autobusas išnyko iš akių, ir nuskubėjo namo.

8

Tą vakarą Bilui Denbrui atsitiko siaubingas dalykas. Atsitiko antrą kartą.

Mama ir tėtis apačioje žiūrėjo televizorių mažai kalbėdamiesi, kiekvienas savame sofos gale kaip knygų atramos. O buvo laikai, kai šitas kambarys, atsiveriantis į virtuvę, buvo pilnas kalbų ir juoko, kartais tiek pil-

nas, kad nebesigirdėjo televizoriaus. "Užsičiaupk, Džordžai!" - riaumodavo Bilas. "O tu nežiaumok kukurūzų vienas, tai nutilsiu, - atrėždavo Džordžas. Ma, pasakyk Bilui, kad duotų kukurūzų". "Bilai, duok jam kukurūzų. O tu, Džordžai, nevadink manęs ma. Taip tik avys mekena". Arba tėtis imdavo pasakoti anekdotus, ir jie visi pratrūkdavo juoku, net mama. Džordžas ne visada juos suprasdavo, bet juokėsi, nes juokėsi visi.

Tais laikais mama su tėčiu irgi buvo knygų atramos, o jiedu su Džordžu - knygos. Bilas bandė likti knyga tarp jų priešais televizorių, bet po Džordžo mirties tai buvo nežmoniškai sunku. Iš abiejų pusių sklido šaltis, ir Bilo širdies krosnelė buvo per mažo galingumo, kad jį įveiktų. Berniukui tekdavo išbėgti, nes tas šaltis žnaibė skruostus ir vertė akis ašaroti.

- N-norit iišgirsti anekdotą, kurį pa-apasakojo mo-mokykloje? - pabandė kartą, prieš kelis mėnesius.

Tyla. Ekrane nusikaltėlis maldauja brolio kunigo jį paslėpti.

Bilo tėvas pakėlė akis nuo žurnalo ir pasižiūrėjo į sūnų kiek nustebęs. Paskui vėl įniko į straipsnį. Ten buvo medžiotojo, žiūrinčio iš pusnies į didžiulį poliarinį lokį, nuotrauka. Straipsnis vadinosi "Suluošintas Baltųjų dykrų žudiko". Bilas pagalvojo: "Žinau, kur tos Baltosios dykros - tarp mano tėčio ir mamos ant sofos".

Motina į jį net nepasižiūrėjo.

- Apie tai, k-kiek pa-prancūzų reikia įsukti e-e-elektros le-lemputę, - spaudė Bilas toliau. Jo kaktą nusėjo prakaito lašeliai kaip mokykloje, kai jis žinojo, kad mokytoja ignoravo jį kaip įmanydama, o dabar neišvengiamai turi pakviesti. Bilas kalbėjo nenatūraliai garsiai, bet tyliau neišėjo. Žodžiai aidėjo galvoje, lipo vienas ant kito ir kraipėsi.

- A-a-ar žinai ki-ki-kiek?

- Vieno laikyti lemputei ir keturių pasukti namui, - abejingai pasakė Zakas Denbras ir pervertė žurnalo puslapį.

- Sakei ką nors, brangusis? - paklausė mama. Dabar tas brolis, kuris buvo kunigas, įkalbėjo chuliganą melstis, kad nuodėmės būtų atleistos.

Bilas sėdėjo prakaituodamas, bet toks sušalęs! Buvo šalta todėl, kad iš tikro jis nebuvo vienintelė knyga tarp atramų; Džordžis irgi sėdėjo ten, tik dabar buvo nematomas, nereikalavo kukurūzų ir nerėkė, kad Bilas nustotų žnaibęsis. Naujasis Džordžis nekrėtė šunybių. Jis turėjo tik vieną ranką ir sėdėjo susimąstęs ir nuščiuvęs prieš mirgantį juodai baltą "Motorolos" ekraną. Galbūt tas stingdantis šaltis sklido ne nuo tėvų, o nuo Džordžio; galbūt jis ir buvo Baltųjų dykrų žudikas. Neišlaikęs Bilas pabėgo nuo ledinio nematomo brolio į savo kambarį, krito ant lovos ir pravirko įsikniaubęs į pagalvę.

Džordžo kambarys liko kaip jo žuvimo dieną. Vieną dieną, kokios dvi savaitės po laidotuvių tėvas sukrovė Džordžo žaislus į kartoninę dėžę, ketindamas atiduoti į labdarą. Bet kai Šerona Denbro pamatė vyrą išeinantį su dėže, jos rankos it pabaidyti balti paukščiai sulindo į plaukus ir ten susigniaužė į kumščius. Bilą staiga apleido jėgos, ir jis susileido prie sienos. Motina atrodė kaip pamišėlė Elza Lančester "Frankenšteino nuotakoje".

- NEDRĮSK liesti jo daiktų! - suspiegė ji.

Zakas krūptelėjo ir be žodžio nunešė dėžę su žaislais į sūnaus kambarį. Ir net sudėjo juos tiksliai į vietas, iš kur buvo paėmęs. Bilas įėjo vėliau ir rado tėvą klūpantį prie Džordžo lovelės (patalynę mama ir toliau keitė, tik dabar vienąkart, o ne du kartus per savaitę), pasidėjusį savo galvą ant raumeningų plaukuotų rankų. Tėvas verkė, ir Bilo siaubas dar sustiprėjo. Staiga galvon toptelėjo baisi mintis: nelaimės po vieną nevaikšto; bus dar viena, antra ir taip, kol nieko neliks.

- T-tė-ti...

- Eik, Bilai, - pasakė tėvas. Jo balsas buvo kimus ir trukčiojantis. Nugara krūpčiojo. Bilui taip norėjosi prieiti ir paliesti tėvo petį, kad palengvintų jo širdgėlą. Bet nedrįso. - Eik, dink iš čia.

Vaikas apsisuko ir svirduliuodamas nuėjo koridoriumi; apačioje, virtuvėje, girdėjosi motinos raudojimas. Tas garsas buvo veriantis ir bejėgiškas. Bilas pagalvojo: “Kodėl jie verkia atskirai?”, paskui nuginė tą mintį.

9

Pirmą vasaros atostogų vakarą Bilas nuėjo į Džordžo kambarį. Širdis neramiai plazdėjo krūtinėje, kojos nuo įtampos buvo nelanksčios, medinės. Jis dažnai ten apsilankydavo, bet ne todėl, kad jam patiko. Kambarys buvo tiek persisunkęs Džordžu, kad rodės, jog ten gyvena vaiduoklis. Bilas įėjo ir niekaip negalėjo atsikratyti įsitikinimo, kad virstels spintos durys ir tarp tvarkingai sukabintų kelnių ir marškinių pasirodys Džordžas su geltonu iškruvintu lietpaltuku ir styrančia tuščia rankove. Akys bus tuščios ir klaikios kaip zombių iš siaubo filmų. Jis išeis iš spintos, tyliai kliuksėdamas kaliošais, ims artėti prie sustingusio ant lovos Bilo...

Jeigu taip atsitiktų vieną vakarą Bilui besėdint ant Džordžo lovos ir apžiūrinėjant piešinukus ant sienų ar modeliukus, - po pirmų sekundžių širdies smūgis garantuotas. Bet Bilas vis tiek ėjo. Kova su Džordžo vaiduoklio baime buvo nebyli, neatstojanti būtinybė - aistra - susigyventi su brolio mirtimi ir rasti būdą tolesnei egzistencijai. Ne užmiršti Džordžą, o padaryti jį ne tokį sumautai nykų. Bilas suprato, kad tėvams tas nelabai sekasi, tačiau kiekvienam padaryti tą teks asmeniškai.

Ir ne vien dėl savęs jis ėjo; ėjo ir dėl Džordžo. Bilas mylėjo Džordžą ir kaip broliai jie puikiai sutarė. Na taip, buvo ir nemalonių atsitikimų: kartą Bilas surengė gerus indėniškus spąstus Džordžui, o tas paskundė tėvams, kad Bilas suvalgė citrinų kremo likučius, kai visi nuėjo miegoti, - bet iš esmės jie sugyveno. Blogai, kad Džordžas miręs. Bet dar blogiau, kad jis virto kažkokiu monstru...

Jam trūko mažylio, tas tiesa. Trūko balso, juoko, rimto žvilgsnio, įsmeigto į vyresnįjį brolį tikintis, kad tas atsakys į bet kokį klausimą. Ir keista: kartais jis jautė, kad labiausiai myli brolį savo baimėje, nes bijodamas, kad zombis Džordžas gali tykoti spintoje arba po lova, jis geriau prisiminė savo meilę Džordžui ir Džordžo - sau. Bandydamas sujungti šiuos du jausmus, - savo meilę ir baimę, - Bilas juto artėjąs prie išeities.

Tai nebuvo dalykai, apie kuriuos jis galėjo kalbėti; jo įsitikinimu, tos idėjos buvo nerišlus kratinys. Bet jo mylinti ir trokštanti širdis taip patarė, ir to užteko.

Kartais jis pavartydavo Džordžo knygas, pasirausdavo žaisluose.

O brolio nuotraukų albumo nelietė nuo praeito gruodžio.

Dabar, pirmą atostogų vakarą, po pažinties su Benu Henskomu Bilas atidarė brolio spintą (kaip visada drąsindamas save atlaikyti Džordžo žvilgsnį, jei jis pasirodytų už durų su iškruvintu lietpalčiu tarp drabužių, laukdamas, kada vieną vaškinę šaltą ranką galės kyštelėti iš tamsos ir suspausti jo riešą) ir iš viršutinės lentynos ištraukė albumą.

"MANO FOTOGRAFIJOS" - švietė auksinės raidės. Žemiau, po lipnia juosta (kuri dabar truputį pagelto ir atlipo) rūpestingai išvedžiota: "Džordžas Elmeris Denbras, 6 metai". Bilas nusinešė albumą ant lovos kaip niekad spurdančia širdimi. Nebūtų galėjęs paaiškinti, kodėl vėl išsiėmė albumą. Po to, kas įvyko gruodį...

Dar kartą pažvelgti, ir viskas. Kad įsitikintum, jog pirmas kartas buvo klaidingas. Kad pirmą kartą tebuvo įsiaudrinusios vaizduotės šėlsmas.

Kad ir kaip ten būtų, reikia.

Tai net gali pasirodyti tiesa. Bet Bilui atrodė, kad kaltas pats albumas. Jis kėlė jam kažkokį kraupų susižavėjimą. Ką jis ten matė ar tik įsivaizdavo matęs...

Berniukas atvertė albumą. Jis buvo pilnas Džordžui dovanotų mamos, tėčio, tetų ir dėdžių nuotraukų. Džordžui buvo nesvarbu, ar žmonės ir vietos jose pažįstami, - jį žavėjo pati nuotraukos idėja. Kai nepavykdavo iš nieko iškaulinti naujos fotografijos savo kolekcijai, Džordžis susiraitydavo ant lovos, ten, kur Bilas sėdi dabar, ir lėtai versdavo savo albumo lapus, atidžiai studijuodamas senas nespalvotas "Kodako" nuotraukas. Štai jų mama, dar jauna ir neįtikėtinai nuostabi, o čia tėvas, ne daugiau aštuoniolikos, šalia kitų dviejų pasirėmusių į šautuvus jaunuolių prie sumedžioto elnio; dėdė Hoitas stovi ant kažkokių akmenų su lydekaite rankose; tetulė Fortūna Derliaus mugėje Deryje, išdidžiai priklaupusi prie pačios užaugintų pomidorų pintinės; senutėlis "Biuikas", bažnyčia, kažkoks namas, kelias iš kažkur į kažkur. Visos šitos nuotraukos, kažkieno dėl kažkokių priežasčių kadaise darytos, susirinko mirusio berniuko albume.

Ten Bilas rado ir save. Jis, trejų metų, sėdi ligoninės lovoje su baltu turbanu ant galvos. Tvarsčiai ėjo per skruostus po jo sulaužytu žandikauliu. Bilą partrenkė automobilis Centro gatvės mašinų stovėjimo aikštelėje. Jis mažai ką prisiminė iš to meto, tik tiek, kad duodavo šiaudeliu gerti pieno kokteilius ir tris dienas siaubingai skaudėjo galvą.

Šitoje nuotraukoje visa šeima ant pievutės šalia namų: Bilas stovi įsikibęs į mamos ranką, o Džordžas, dar visai kūdikis, miega ant tėtės rankų. O čia...

Albumas dar nesibaigė, bet tai paskutinis lapas su nuotrauka. Tenai mokyklinė nuotrauka, daryta praeitą spalį, dešimt dienų prieš Džordžo mirtį. Jis vilki palaidine be apykaklės, neklusnūs plaukai suglostyti su

vandeniu. Čia brolis plačiai šypsosi, atkišęs du tuščius tarpus, kuriuose niekada neišaugs nauji dantys. "Jei tik neims augti po mirties", - pagalvojo Bilas ir nusipurtė.

Jis ilgai žiūrėjo į nuotrauką ir jau ketino užversti, kai atsitiko tas pats, kas gruodį.

Džordžo akys pasisuko. Įsmigo į Bilą. Supozuota šypsena virto klastingu šypsniu. Dešinė akis mirktelėjo: greit pasimatysim, Bilai. Mano spintoje. Gal dar šįvakar.

Bilas sviedė knygą per kambarį. Užspaudė rankomis burną.

Albumas atsitrenkė į sieną ir atsivertė, nukritęs ant grindų. Lapai vertėsi, nors nebuvo nė mažiausio skersvėjo. Knyga vėl nurimo ties ta pačia nuotrauka, kurios apačioje buvo parašyta: "MOKYKLOS DRAUGAI 1957-58".

Iš nuotraukos ėmė sunktis kraujas.

Bilas sėdėjo suakmenėjęs; jo liežuvis - tinstantis, dusinantis gniutulas, oda pašiurpusi, plaukeliai pasišiaušę. Jis norėjo surikti, bet daugiausia, kas jam pavyko - tai tylus inkštimas.

Kraujas nutekėjo per puslapį ir ėmė lašėti ant kilimo.

Bilas išlėkė iš kambario, užtrenkęs paskui save duris.

Šeštas skyrius

VIENAS IŠ DINGUSIŲJŲ: 1958-ŲJŲ VASAROS PASAKOJIMAS

1

Ne visi jie buvo rasti. Ne, ne visi. O išvados neretai buvo padaromos klaidingos.

2

Iš Derio "News", 1958 m. birželio 21 d. (1 puslapis):

DINGĘS BERNIUKAS PRIMENA SENUS KOŠMARUS

Vakar motina Monika Maklin ir patėvis Ričardas Maklinas paskelbė dingusiu Edvardą Korkoraną, gyvenantį Deryje, Čarterio gatvės 73-iame name. Berniukas yra dešimties metų. Jo dingimas primena senus košmarus, kai Derio vaikai žuvo nuo žudiko rankos.

Misis Maklin sako, kad berniukas negrįžo iš mokyklos birželio 19-ąją, paskutinę mokslo metų dieną.

Paklausti, kodėl visas dvidešimt keturias valandas delsė pranešti apie sūnaus dingimą, misis ir misteris Maklinai nuo komentarų atsisakė. Policijos

viršininkas Ričardas Bortonas irgi neapsiėmė to komentuoti, bet patikimas šaltinis iš policijos valdybos papasakojo "News" korespondentui, kad patėvio ir posūnio santykiai nebuvo labai geri ir berniukas kartais nenakvodavo namie. Tas pats šaltinis spėja, kad ne paskutinį vaidmenį šitoje tragedijoje turėjo atlikti prasti atestato pažymiai. Derio mokyklos direktorius atsisakė duoti informaciją apie Korkorano pažymius, motyvuodamas tuo, kad tokia informacija laikoma konfidencialia.

"Tikiuosi, kad berniuko dingimas nesukels nepagrįstos baimės, - kalbėjo policijos viršininkas Bortonas vakar. - Visuomenė, žinoma, susirūpinusi, bet turiu pabrėžti, kad kasmet gauname nuo trisdešimties iki penkiasdešimties pranešimų apie dingusius asmenis. Dauguma jų sveiki ir gyvi atsiranda nepraėjus ir savaitei nuo paieškos paskelbimo. Duok Dieve, kad taip būtų ir šiuo atveju".

Bortonas taip pat patvirtino savo įsitikinimą, jog Džordžo Denbro, Betės Ripsom, Šerilės Lamonikos, Metijaus Klementso ir Veronikos Grogan nužudymai - ne vieno asmens darbas. Kiekvienu atveju yra esminių skirtumų", - pasakė jis, bet atsisakė patikslinti. Bortonas pridūrė, kad vietos policija, pasitelkusi į pagalbą Meino prokuratūros specialistus, ėmėsi visų įmanomų priemonių. Vakar telefonu paklaustas, kiek sėkmingos tos priemonės, policijos viršininkas Bortonas atsakė: "Labai sėkmingos". Klausimą, ar reikėtų artimiausiu metu kokių nors areštų, policijos galva ignoravo.

Iš Derio "News", 1958 m. birželio 22 d. (1 puslapis):

NETIKĖTAS TEISMO SPRENDIMAS ATLIKTI EKSHUMACIJĄ

Vakar ryšium su paslaptingu Edvardo Korkorano dingimu Derio apylinkės teisėjas Erhartas Moulonas davė įsakymą atlikti jaunesniojo Korkorano brolio, Dorsio, ekshumaciją. Sprendimas priimtas prašant prokuratūrai ir medicinos ekspertui.

Dorsis Korkoranas, gyvenęs su motina ir patėviu Čarterio gatvėje, 73-iame name, mirė 1957-ųjų gegužę. Mirties priežastimi buvo laikomas nelaimingas atsitikimas. Berniukas buvo pristatytas į Derio ligoninę dėl daugybės kaulų lūžių, tarp jų ir kaukolės. Atsakovas buvo Ričardas Maklinas. Jis pareiškė, kad Dorsis Korkoranas žaidė garaže ir greičiausiai nukrito nuo sulankstomų kopėčių viršaus. Berniukas mirė po trijų dienų, taip ir neatgavęs sąmonės.

Edvardas Korkoranas paskelbtas dingusiu trečiadienio vakare. Paklaustas, ar misteris ir misis Maklinai įtariami dėl jaunesniojo berniuko mirties arba vyresniojo dingimo, policijos viršininkas Ričardas Bortonas komentuoti atsisakė.

Iš Derio "News", 1958 m. birželio 24 d. (1 puslapis):

MAKLINAS AREŠTUOTAS UŽ MIRTINĄ SUŽALOJIMĄ
Ir įtariamas dėl neišaiškinto posūnio dingimo

Derio policijos viršininkas Bortonas vakar surengė spaudos konferenciją ir pareiškė, kad areštuotas Ričardas Maklinas, gyvenantis Čarterio gatvėje, 73-

iame name. Jis apkaltintas savo posūnio, Dorsio Korkorano, nužudymu. Berniuko mirtis Derio ligoninėje praėjusių metų gegužės 31-ąją dieną buvo įvardyta kaip "nelaimingas atsitikimas".

"Medikų išvadose sakoma, kad berniukas buvo smarkiai sumuštas", - sakė Bortonas. Nors Maklinas teigė, kad posūnis nukrito nuo kopėčių žaisdamas garaže, patologoanatomas padarė išvadą, jog Dorsis Korkoranas buvo žiauriai sumuštas kažkokiu buku daiktu. Paprašytas patikslinti, policijos galva pasakė: "Tai galėjo būti plaktukas. Dabar svarbu medicinos išvada, iš kurios aišku, kad tas berniukas patyrė pasikartojančius smūgius buku daiktu, kurie ir buvo kaulų lūžių priežastis. Žaizdos, konkrečiai kaukolės lūžis, absoliučiai nebūdingas kritimo traumai. Dorsis Korkoranas buvo mirtinai sumuštas ir paskui nugabentas į Derio ligoninės reanimacinį skyrių numirti".

Į klausimą, ar gydytojai, gaivinę berniuką, nenusižengė pareigai, nepranešę apie smurto atvejį prieš vaiką ir tikrąją mirties priežastį, Bortonas patikino, jog jiems teks atsakyti į rimtus klausimus, kai misteris Maklinas stos prieš teismą.

Paklaustas, kaip šitie faktai gali sietis su nesenu vyresniojo Dorsio Korkorano brolio, Edvardo Korkorano, dingimu prieš keturias dienas, policijos viršininkas atsakė: "Tai gali būti daug rimčiau negu atrodė iš pradžių, tiesa?"

Iš Derio "News", 1958 m. birželio 25 d. (2 puslapis):

MOKYTOJA SAKO, KAD EDVARDAS KORKORANAS DAŽNAI "VAIKŠČIOJO MĖLYNIUOTAS"

Henrieta Dumont, Derio pradinės mokyklos penktos klasės mokytoja, pasakė, kad Edvardas Korkoranas, kuris ieškomas jau visą savaitę, dažnai ateidavo į mokyklą "mėlyniuotas". Misis Dumont, kuri nuo pat II Pasaulinio karo pabaigos désto penktoms klasėms, papasakojo, kad vieną dieną prieš kokias tris savaites berniukas atėjo į mokyklą "su plyšeliais vietoj akių". "Kai paklausiau, kas atsitiko, jis atsakė, kad tėvas juo "užsiėmė" už nesuvalgytą vakarienę".

Paklausta, kodėl nieko neinformavo apie tokį akivaizdų žiaurumą, misis Dumont pasakė: "Tai jau nebe pirmas atvejis mano pedagoginėje praktikoje. Turėjau mokinį, kurio tėvas painiodavo mušimą su disciplina. Aš bandžiau imtis priemonių, bet tuometinė direktoriaus pavaduotoja, Gvendolina Reibern, liepė man nesikišti. Ji pasakė, kad kai mokyklos darbuotojai kišasi į tėvų ir vaikų santykius, tai visada neigiamai atsiliepia skiriant biudžetą mokyklai švietimo skyriuje. Aš nuėjau pas direktorių, ir jis pasiūlė man viską pamiršti, arba gausiu papeikimą. Tada aš paklausiau, ar dėl tokio dalyko galima rašyti papeikimą. O jis tik pakartojo, kad darbo knygelė su papeikimu nekaip atrodo. Ir man teko susitaikyti".

Į klausimą, ar Derio mokyklų požiūris ir dabar toks pats, misis Dumont pasakė: "O kaip jums atrodo, pasižiūrėjus į šitą atvejį? Ir turiu pridurti, kad su jumis nekalbėčiau, jeigu metų pabaigoje neišeičiau į pensiją".

"Nuo to karto kiekvieną vakarą meldžiausi, kad Edis Korkoranas atsikąstų gyvenimo su savo žvėrimi patėviu ir pabėgtų. Meldžiuosi, kad perskaitęs laikraštyje ar kur nors išgirdęs, jog Maklinas kalėjime, Edis grįžtų namo".

Telefonu Monika Maklin griežtai atmetė misis Dumont kaltinimus. "Ričis niekada nemušė Dorsio, o juo labiau Edžio, - pasakė ji. - Sakau tai dabar ir sakysiu po mirties priešais Aukščiausiojo sostą tą patį".

Iš Derio "News", 1958 m. birželio 28 d. (2 puslapis):

"TĖTIS TURĖJO MANIMI UŽSIIMTI, NES AŠ NEGERAS", - SAKĖ MAŽYLIS AUKLĖTOJAI PRIEŠ MIRTĮ NUO SUMUŠIMO

Vietos darželio auklėtoja, nepanorusi skelbti pavardės, vakare "News" korespondentui pasakė, kad Dorsis Korkoranas atėjo į darželį, kurį lankė dukart per savaitę, su baisiais dešinės rankos nykščio ir trijų pirštų patempimais mažiau nei savaitė iki savo mirties.

"Jam tiek skaudėjo, kad vargšas mažylis negalėjo spalvinti savo plakato, - sakė auklėtoja. - Pirštukai ištino kaip dešrelės. Kai paklausiau Dorsio, kas atsitiko, jis paaiškino, kad tėvas (patėvis Ričardas Maklinas) atlaužė jam pirštus, nes jis perėjo per ką tik mamos išplautas ir išvaškuotas grindis. "Tėtis turėjo manimi užsiimti, nes aš negeras", - tokie buvo jo žodžiai. Aš susigraudinau, žiūrėdama į mažyčius pirštukus. Bet jis labai norėjo spalvinti plakatą kaip kiti vaikai, todėl daviau jam vaikiško aspirino ir leidau baigti, kol kiti klausėsi pasakos. Dorsis labai mėgo spalvinti - užvis labiausiai - ir aš džiaugiuosi, kad tądien galėjau suteikti jam mažytį malonumą".

"Kai jis mirė, aš net nesuabejojau, ar tai nelaimingas atsitikimas. Tik pagalvojau, kad Dorsis nukrito todėl, jog negalėjo stipriai su ta ranka laikytis. Dabar man atrodo, tada aš tiesiog neįsivaizdavau, ką gali padaryti suaugęs žmogus vaikui. Dabar jau žinau. Ir Dievas mato, geriau būčiau nežinojusi".

Dorsio Korkorano vyresnysis brolis Edvardas toliau tebeieškomas. Ričardas Maklinas, saugomas Derio apylinkės kalėjime, toliau neigia savo kaltę dėl jaunesniojo posūnio mirties ir vyresniojo dingimo.

Iš Derio "News", 1958 m. birželio 30 d. (5 puslapis):

KALTINIMAI DĖL GROGAN IR KLEMENTSO MIRČIŲ

"R.Maklinas pateikė nenuginčijamą alibi", - teigia šaltinis.

Iš Derio "News", 1958 m. liepos 6 d. (1 puslapis):

BORTONAS TEIGIA, KAD MAKLINAS BUS TEISIAMAS TIK DĖL POSŪNIO DORSIO NUŽUDYMO

Edvardas Konkoranas dar nesurastas.

Iš Derio "News", 1958 m. liepos 24 d. (1 puslapis):

RAUDANTIS PATĖVIS PRISIPAŽĮSTA UŽMUŠĘS PLAKTUKU SAVO POSŪNĮ

Dramatiško teismo proceso dėl Dorsio Korkorano nužudymo metu, per kryžminę apklausą Ričardas Maklinas palūžo ir prisipažino, kad mirtinai sudaužė savo keturmetį posūnį plaktuku, kurį užkasė žmonos darže, prieš išveždamas berniuką į Derio ligoninės traumatologinį skyrių.

Teismo salėje viešpatavo tyla ir suglumimas, kai šniurkšintis Maklinas, jau prisipažinęs dėl abiejų posūnių mušimo ("jei jie patys prisiprašydavo, jų pačių labui") dėstė visą istoriją: "Nežinau, kas man pasidarė. Pamačiau, kad jis vėl lipa ant tų prakeiktų kopėčių, griebiau plaktuką nuo suoliuko ir ėmiau mušti. Nenorėjau jo žudyti. Dievas mato, niekad negalvojau jo nužudyti".

"Ar jis pasakė ką nors prieš nualpdamas?" - paklausė tardytojas Vitsanas. "Jis sakė: sustok, tėtuk, atleisk, aš myliu tave". - "Ar jūs sustojote?" "Kai buvo po visko", - atsakė Maklinas ir ėmė isteriškai raudoti. Teisėjas Erhartas Moulonas buvo priverstas posėdį atidėti.

Iš Derio "News", 1958 m. rugsėjo 18 d. (16 puslapis):

KUR EDVARDAS KORKORANAS?

Jo patėvis, nuteistas nuo dviejų iki dešimties metų valstybinio kalėjimo Šaušenke už keturmečio posūnio Dorsio nužudymą, ir toliau neigia ką nors žinąs apie Edvardą Korkoraną. Berniuko motina, kuri padavė pareiškimą teismui dėl skyrybų su Ričardu Maklinu, įsitikinusi, kad buvęs jos vyras meluoja.

Ar tikrai?

"Aš asmeniškai taip nemanau", - sako tėvas Ašlis O'Brajanas, aptarnaujantis katalikus Šaušenko kalėjime. Maklinas ėmė domėtis katalikų tikėjimu nuo pat bausmės atlikimo pradžios, ir tėvas O'Brajanas praleido su juo daug laiko. "Jis nuoširdžiai gailisi dėl to, ką padarė, - tęsia kunigas ir priduria, kad paklausęs Maklino, kodėl jis nori būti katalikas, gavo tokį atsakymą: "Aš girdėjau, kad jie pripažįsta atgailą, o man reikia daug atgailauti, antraip numiręs keliausiu į pragarą".

"Jis supranta, ką padarė mažesniam berniukui, - sako tėvas O'Brajanas. - O jei ir kitam ką nors padarė, tai visiškai neprisimena. Dėl Edvardo jis įsitikinęs, kad jo rankos švarios".

Klausimas, ar Maklino rankos švarios dėl posūnio Edvardo, ir toliau neduoda ramybės miesto gyventojams, bet buvo aiškiai įrodyta, kad jis nekaltas dėl kitų vaikų nužudymo. Pirmais trim atvejais Ričardas Maklinas turėjo geležinį alibi, o kai įvyko kitos septynios žmogžudystės birželį, liepą ir rugpjūtį - sėdėjo kalėjime.

Visos dešimt žmogžudysčių liko neišaiškintos.

Per išimtinį interviu "News" praeitą savaitę Maklinas pakartojo, kad visiškai nieko nežino apie Edvardo Korkorano buvimo vietą. "Mušiau juos abu, - pasakė jis per kankinantį monologą, atmieštą verksmo protrūkiais. - Mylėjau, bet mušiau. Nežinau kodėl, kaip nežinau, kodėl Monika paliko mane arba kodėl ji ėmė mane dengti po Dorsio mirties. Tikriausiai galėjau užmušti Edį kaip ir Dorsį, bet prisiekiu Dievu Tėvu, Jėzum ir visais aukštybių šventaisiais, kad to nepadariau. Žinau, ką galvojate, bet aš jo nežudžiau. Jis tikriausiai pabėgo. Jei taip, tai turiu padėkoti už tai Viešpačiui".

Paklaustas apie atminties spragas (ar negalėjo užmušti Edvardą ir išmesti tai iš galvos) Maklinas atsakė: "Negali būti jokių atminties spragų. Aš puikiai žinau, ką esu padaręs. Aš atsidaviau į Kristaus rankas ir visą likusį gyvenimą bandysiu išpirkti savo kaltę".

Iš Derio "News", 1960 m. sausio 27 d. (1 puslapis):

RASTAS LAVONAS - NE EDVARDO KORKORANO, - PRANEŠA BORTONAS

Policijos viršininkas Ričardas Bortonas pasakė korespondentams šį rytą, jog smarkiai suiręs maždaug tokio paties amžiaus, kaip 1958 metų liepą dingęs iš namų Deryje Edvardas Korkoranas, berniuko lavonas galutinai pripažintas esąs ne Korkorano. Kūnas rastas Masačūsetso valstijos Ainesfordo mieste, užkastas žvyro krūvoj. Meino ir Masačūsetso policija įtarė, kad kūnas galėjo būti iš namų Čarterio gatvėje pabėgusio ir vėliau maniako nužudyto Edvardo.

Stomotologo kortelė neginčijamai rodo, jog Ainesforde rastas lavonas nėra Korkorano, kurio paieška tęsiasi jau devyniolika mėnesių.

Iš Portlendo "Press-Herald", 1967 m. liepos 19 d. (3 puslapis):

FOLMUTE NUSIŽUDO NUTEISTAS ŽUDIKAS

Ričardas Maklinas, nuteistas už keturmečio posūnio nužudymą prieš devynerius metus, rastas negyvas savo bute Folmute vakar vakare. Paleistas už garbės žodį jis tyliai gyveno ir dirbo Folmute, pasibaigus bausmei Šaušenko kalėjime 1964 metais. Nėra abejonių, kad tai savižudybė.

"Raštelis, kurį jis paliko, liudija apie nestabilią psichinę būseną", - pasakė Folmuto policijos viršininko padėjėjas Brendonas Rošė. Jis atsisakė pagarsinti raštelio turinį, bet iš policijos valdybos šaltinių sužinojome, kad jame buvo du sakiniai: "Vakar mačiau Edį. Jis miręs".

Spėjama, kad "Edis" gali būti Maklino posūnis, berniuko, už kurio nužudymą 1958-aisiais Maklinas buvo nuteistas, brolis. Edvardo Korkorano dingimas kaip tik ir atskleidė jo jaunesniojo brolio Dorsio nužudymo faktą. Vyresniojo brolio ieškoma devinti metai. 1966 metais berniuko motina pasiekė, kad teismas oficialiai paskelbtų jos sūnų mirusiu ir gavo teisę disponuoti Edvardo Korkorano sąskaita. Joje buvo šešiolika dolerių.

3

Edis Korkoranas tikrai buvo miręs.

Jis mirė birželio 19-osios vakare, ir patėvis iš tikro nebuvo piršto prikišęs. Jis mirė, kai Benas Henskomas su mama žiūrėjo televizorių; kai Edžio Kaspbrako motina susirūpinusi čiupinėjo sūnaus kaktą, ieškodama mėgstamiausios ligos - "fantominės karštligės" - simptomų; kai Beverlės Maš patėvis - džentelmenas, kaip du vandens lašai temperamentu panašus į Edžio ir Dorsio Korkoranų patėvį - smogė jai ir liepė eiti "šluostyti tų prakeiktų indų, kaip mama sakė"; kai ravintį Maiką Henloną iškeikė grupelė aukštesniųjų klasių moksleivių (vienas iš kurių vėliau išperės tą nuostabų dorą homofobą Džoną Vebį Gartoną), praburzgusi senu "Dodžu" pro darželį šalia Henlonų namo, ne per toliausiai nuo fermos, priklausiusios tam bepročiui Henrio Bauerso tėvui; kai Ričis Tozijeris su pasimėgavimu žvilgčiojo į pusnuogių merginų nuotraukas "Gem" žurnale, kurį surado tėvo kojinių ir trumpikių stalčiaus dugne; kai Bilas Denbras apstulbęs sviedė savo mirusio brolio albumą per kambarį.

Nors nė vienas iš jų vėliau neprisimins, bet visi tą akimirką sukluso... lyg išgirdę tolimą riksmą.

"News" neklydo dėl vieno dalyko: Edžio atestatas buvo pakankamai blogas, kad bijotų pasirodyti patėviui į akis. Be to, šį mėnesį motina ir senis smarkiai pykosi. Tai dar blogino padėtį. Kai rietenos pasiekdavo piką, motina imdavo svaidytis nerišliais kaltinimais. O patėvis iš pradžių atsakydavo niurzgėjimu, paskui raginimais užsičiaupti, o galiausiai paleisdavo gerklę kaip paršas, kuriam į knyslę susmigo dygliakiaulės spygliai. Bet Edžiui neteko matyti, kad jis pakeltų prieš ją ranką. Seniau jis taupė kumščius Edžiui su Dorsiu, o dabar, kai Dorsio nebėra, Edžiui atitekdavo dar ir broliuko dalis.

Šitie triukšmingi susirėmimai kildavo cikliškai. Paprastai būdavo apie mėnesio pabaigą, kai ateidavo sąskaitos. Retkarčiais tada užsukdavo policininkas, iškviestas neapsikentusių kaimynų, ir pasiūlydavo sumažinti garsą. Paprastai tada viskas baigdavosi. Tiesa, mama kartais parodydavo policininkui didįjį pirštą, bet patėvis prikąsdavo liežuvį.

Jis tikriausiai bijo policininkų, pagalvojo Edis.

Tas audras jis pralaukdavo tyliai gulėdamas. Taip išmintingiau. Jei atrodo kitaip, prisimink, kas atsitiko Dorsiui. Edis nežinojo smulkmenų ir nenorėjo sužinoti, bet apie atsitikimą turėjo savo nuomonę. Dorsis pasimaišė negeru laiku negeroje vietoje - garaže paskutinę mėnesio dieną. Tėvai sakė jam, kad Dorsis nukrito nuo kopėčių garaže... "Juk šimtą kartų sakiau ten nelįsti", - pasakė patėvis. Bet mama stovėjo nuleidusi akis, tik kartą jų žvilgsnis susitiko... ir Edis motinos akyse pastebėjo kažkokią niekingą išraišką, kuri jam nepatiko. Senis sėdėjo prie virtuvės stalo su "Reingoldo" kvorta, įsmeigęs akis į niekur iš po sunkių antakių. Edis stengėsi nepakliūti į jo regos lauką. Kai patėvis staugia, viskas, - ne visuomet, bet dažniausiai, - yra gerai. O kai nutyla - turi saugotis.

Užvakar jis paleido į Edį kėdę, kai tas pakilo pasižiūrėti, ką rodo kiti televizoriaus kanalai. Tiesiog pakėlė vieną aliuminę virtuvės kėdę, užsimojo virš galvos ir paleido. Ji atsitrenkė Edžiui į užpakalį ir pargriovė. Tą vietą dar dabar skauda, bet galėjo būti blogiau: galėjo būti jo galva.

Kitą kartą senis staiga atsistojo ir be jokios priežasties įtrynė saują bulvių košės į Edžio plaukus. Vieną dieną praeitą rugsėjį Edis grįžo iš mokyklos ir per kvailumą leido pokštelti lauko durims, kai jo patėvis snaudė. Maklinas išžirgliojo iš miegamojo su banguojančiais boksininko šortais, pasišiaušusiais plaukais ir kelias dienas neskustais šeriais. Iš burnos tvoskė kaip iš bravoro. "Na va, Edi, - pasakė jis, - turiu užsiimti tavimi dėl sumautų durų trankymo". Ričio Maklino leksikone "užsiimti tavimi" reiškė "prilupti, kad sveikos vietos neliktų". Kaip tik tą jis ir padarė. Edis apalpo, kai senis numetė jį į pirmo aukšto koridorių. Mama tenai prikalė porą kabliukų, kad jie su Dorsiu pasiektų pasikabinti savo paltus. Kai du plieno pirštai susmigo į nugarą, tada Edis ir atsijungė. Po dešimties minučių atgavęs sąmonę išgirdo, kaip mama šaukia nuvešianti Edį į ligoninę ir jis jos nesulaikys.

- Po to, kas atsitiko su Dorsiu? - atšovė jai patėvis. - Tu, moterie, prašaisi į kalėjimą?

Tuo jų pokalbis apie ligoninę baigėsi. Mama nunešė Edį į jo kambarį ir paliko drebantį lovoje su išrasojusia kakta. Iš kambario jis išėjo tik po trijų dienų, kai tėvų nebuvo namie. Dejuodamas ir aikčiodamas Edis pasiekė virtuvę ir išsitraukė patėvio viskį iš po kriauklės. Pora gurkšnių atbukino skausmą. Penktą dieną skausmas beveik išnyko, nors krauju šlapinosi dar dvi savaites.

O garaže nebebuvo plaktuko.

Na ir kas? Na ir kas, draugai ir artimieji?

O, meistro plaktukas - paprastas plaktukas - buvo savo vietoje. Dingo "Scotti", be atatrankos. Ypatingasis patėvio plaktukas, kurį jiems su Dorsiu buvo užginta liesti. "Jei kuris pirštą prikiš prie šio daikčiuko, - perspėjo jis, parsinešęs plaktuką iš parduotuvės, - vaikščiosit su savo žarnom ant kaklų". Dorsis droviai paklausė, ar tas plaktukas labai brangus. Senis paaiškino, kad tas bjaurybė su garsu. Sakė, kad jis pripildytas guolių ir jo nepriversi atšokti, nesvarbu, kaip smarkiai smogsi.

Dabar jo nebebuvo.

Edžio pažymiai buvo prasti todėl, kad po mamos vestuvių jis praleido daug pamokų. Bet jis buvo tikrai nekvailas vaikas, pagalvojo, kad žino, kas nutiko "Scotti" plaktukui be atatrankos. Tikriausiai patėvis išmėgino jį ant Dorsio, o paskui užkasė darže arba įmetė į Kanalą. Taip dažnai atsitikdavo siaubo komiksuose, kuriuos Edis laikė viršutinėje spintelės lentynoje.

Berniukas priėjo prie Kanalo, kurio vanduo raibuliavo tarp betono sienų it alyvuotas šilkas. Mėnulio pjautuvas kaip bumerangas kabojo jo tamsiame fone. Jis atsisėdo ir ėmė maskatuoti kojomis, bumbsėdamas į betoną. Jau šešias savaites nelijo, ir vanduo sruvo beveik devyniom pėdom žemiau jo numintų sportbačių padų. Bet įdėmiau patyrinėjęs Kanalo kran-

tinę, galėjai sužinoti, kur visai nesunkiai gali pakilti vanduo. Kiek aukščiau už dabartinį vandens lygį ėjo tamsiai ruda juosta. Ji iš lėto bluko į geltoną, o ta ties Edžio auliukais virto beveik balta.

Vanduo tyliai ir vienodai tekėjo iš betoninės arkos, viduje sudėtos iš akmenų, pro Edį, į dengtą medinį tiltuką tarp Besio parko ir Derio vidurinės. Tiltelio atramos ir grindys, net sijos po stogu buvo nurašinėti inicialais, telefonų numeriais ir šūkiais; prisipažinimais meilėje; pareiškimais, kad toks ir toks nori "čiulpti" arba "raukti"; perspėjimais, kad tie, kurie bus aptikti čiulpiantys ar raukiantys, neteks atliekamos galūnės arba bus užsmaluotos šiknos; nepaaiškinamomis deklaracijomis. Dėl vienos tokios Edis visą pavasarį suko galvą: "GELBĖKIT RUSŲ ŽYDUS! RINKIT VERTINGUS APDOVANOJIMUS!"

Ką tai turėtų reikšti? Bet ką? Ar tai svarbu?

Edis šįvakar neis per Bučinių tiltą; visiškai nesinori išlįsti mokyklos pusėje. Jis tikriausiai permiegos parke, pernykščių lapų guolyje po orkestro estrada, bet dabar gera tiesiog čia pasėdėti. Jam labai patiko parke, ir Edis dažnai čia ateidavo, kai turėjo pamąstyti. Kartais jis ten sutikdavo iškylaujančių žmonių, bet jie jam netrukdė, jis jiems taip pat. Edis girdėjo mokyklos aikštelėje pasakojant, kad po saulėlydžio į parką sulekia gėjai, ir be žodžio sutiko su tuo, bet jie niekad nekėlė jam susirūpinimo. Parkas buvo rami vietelė, o mėgstamiausia vieta čia, kur jis dabar sėdi. Ypač vasarą, kai vanduo taip nusekdavo, kad vargiai ritosi per akmenis, kartais net išsiskleisdavo į atskiras sroveles, kurios sukosi ir rangėsi, kartais toliau vėl susiliedamos. Čia buvo gera ir vėlyvą kovą arba balandžio pradžioje, ką tik po ledonešio. Jis stovėdavo prie Kanalo (sėdėti per šalta - užpakalis prišaltų) ne vieną valandą, užsimaukšlinęs savo senutėlės, jau dveji metai kaip išaugtos, striukės kapišoną, susigrūdęs rankas į kišenes, ir nepaisydavo, kad jo liesas kūnas šiurpsta ir dreba. Po ledonešio Kanalas įgaudavo siaubingą triuškinančią jėgą. Berniukas negalėjo atsigėrėti, kaip putodamas vanduo spraudžiasi pro ankštą arką ir riaumoja pro šalį, nešdamas šakas ir visas įmanomas atliekas. Ne kartą Edis įsivaizdavo pasivaikščiojimą su patėviu palei Kanalą; tai stumteltų! Jis suriktų, susverdėtų balansuodamas rankomis ir įkristų į vandenį, o Edis stovėtų ant betoninio parapeto ir žiūrėtų, kaip jį neša srovė: juoda galvutė šmėžuotų vidury nesutramdomos baltos stichijos. Taip, stovėtų ten ir sudėjęs rankas suriktų: "ČIA UŽ DORSĮ, SUSMIRDĘS PEDE! O KAI PATEKSI Į PRAGARĄ, PERDUOK VELNIUI, KAD PASKUTINIS DALYKAS, KURĮ IŠ MANĘS IŠGIRDAI, BUVO PALINKĖJIMAS PASIRAUKTI SU TOKIU PAČIU!" To, žinoma, niekada nebus, bet tai buvo tikrai nuostabi fantazija. Nuostabi fantazija, kai sėdi prie Kanalo i...

Kažkieno ranka palietė Edžio koją.

Jis užsisvajojęs žiūrėjo per Kanalą į mokyklą ir šypsodamasis įsivaizdavo, kaip veržli pavasario srovė nuneša patėvį, visam laikui išplukdo iš jo gyvenimo. Švelnus bet gana stiprus paspaudimas tiek išgąsdino, kad Edis vos nenulėkė į Kanalą.

“Čia vienas iš pederastų, apie kuriuos pasakojo dideli vaikai”, - pagalvojo jis ir žvilgtelėjo žemyn. Burna išsižiojo. Šlapimas karšta srovele nutekėjo per kojas, mėnesienoje ištepdamas jo džinsus juodai. Tai nebuvo pederastas.

Dorsis. Toks, koks buvo palaidotas, su mėlynu švarkeliu ir pilkomis kelnaitėmis. Tik dabar iš švarkelio liko purvini skutai, iš marškinių - geltonas skuduras. Dorsio kelnės lipo prie kojų, plonyčių it karklo vytelės. O galva buvo siaubingai perkreipta, lyg būtų išskaptuota užpakalyje ir atitinkamai perstumta į priekį.

Dorsis plačiai šypsojosi.

- Eddiiiii, - sukrankė jo miręs brolis visai kaip negyvėlis, išlindęs iš kapo siaubo komiksuose. Dorsio šypsena išsitempė. Sublizgo gelsvi dantys, o gilumoje, rodės, kažkas rangosi.

- Eddiiiii... Atėjau aplankyti tavęs, Eddiiiii...

Edis bandė surikti. Šoko bangos ritosi kūnu, apėmė keistas plaukimo pojūtis. Bet tai nebuvo sapnas, jis nemiegojo. Ranka ant sportbačio buvo balta kaip ungurio pilvas. Basos brolio kojos kažkaip prilipo prie betono. Kažkas buvo nukandęs vieną pėdą.

- Lipk žemyn, Eddiiiii...

Edis neįstengė išrėkti. Riksmui plaučiuose trūko oro. Jis išspaudė juokingą veriantį garsą, primenantį stenėjimą. Garsiau neišėjo. Tai nieko. Dar sekundė, ir jo sąmonė užsnūs, ir niekas daugiau neberūpės. Dorsio rankutė buvo maža, bet nepermaldaujama. Edžio užpakalis ėmė slysti nuo betoninės krantinės į Kanalą.

Toliau stenėdamas, jis įsikibo rankomis už krašto ir truktelėjo atgal. Ranka iškart nusprūdo, pasigirdo piktas šnypštimas, ir berniukas spėjo pagalvoti: “Tai ne Dorsis. Nežinau, kas čia, bet ne Dorsis”. Paskui adrenalinas ūžtelėjo į kraują, ir jis ėmė trauktis, bandydamas bėgti dar neatsistojęs ant kojų, kvėpavimas perėjo į karštligišką šnopavimą.

Ant betoninių Kanalo lūpų pasirodė baltos rankos. Pasigirdo šleptelėjimas. Vandens lašai sruvo nuo mėnesienos, apšviestos mirtinai blyškios odos. Dabar ten išlindo ir Dorsio veidas. Blankios raudonos žarijos žybtelėjo užkritusiose jo akyse. Šlapi plaukai prilipo prie skruostų. Purvas tekėjo veidu kaip kosmetika.

Galiausiai Edžio krūtinė plyšo. Jis kvėptelėjo oro ir suklykė. Tada pašoko ir ėmė bėgti. Bėgo gręžiodamasis į Dorsį, kol atsitrenkė į didžiulę guobą.

Edis pasijuto lyg kas nors - jo senis, pavyzdžiui - susprogdino dinamito užtaisą kairiajame petyje. Žiežirbos pažiro galvoje. Vaikas nukrito prie medžio kamieno kaip nokautuotas kirviu, iš kairio smilkinio nutekėjo šilto kraujo srovelė. Kokią minutę jis plūduriavo ties apalpimo riba. Tada vėl įstengė pakilti ant kojų. Kairės rankos pakėlimas išspaudė aimaną. Ranka nenorėjo kilti. Buvo nutirpusi ir nebepriklausė jam. Tada jis pakėlė dešinę ir patrynė nežmoniškai plyštančią iš skausmo galvą.

Paskui Edis prisiminė, kad atsitrenkė į guobą, ir apsidairė.

Štai Kanalo krantinė, balta kaip kaulas ir tiesi it styga. Nė ženklo to, kas buvo Kanale... jei išvis kas nors buvo. Jis lėtai sukosi toliau. Besio parkas tylus - tikra juodai balta fotografija. Verksmingi gluosniai nunarinę savo plonas juodas rankas, ir kas tik nori gali slėptis po jų uždanga.

Edis ėmė eiti, dairydamasis į visas puses. Sutrenktas petys pulsavo į širdies taktą.

- Eddiiiii, - dejavo vėjas medžiuose, - nenori manęs matyyyyti, Eddiiiii? - jis pajuto šaltus lavono pirštus glostant savo kaklą. Edis sukosi gindamasis rankomis. Kojos susipynė, ir jis nukrito. O tada pamatė, kad tai švelnus vėjelis šiurena gluosnių lapus.

Edis vėl atsistojo. Jis norėjo bėgti, bet petyje sprogo antras dinamito užtaisas, privertęs sustoti. Mažasis Korkoranas nesąmoningai suprato, kad išgąstis turėjo praeiti, vadino save kvaileliu, kuris išsigando atspindžio arba tiesiog užsnūdo ir susapnavo košmarą. Bet ta baimė nesisklaidė; greičiau buvo atvirkščiai. Širdies dūžiai susiliejo į vieną, Edis jautė, kad tuoj iš siaubo plyš širdis. Bėgti negalėjo, bet išsigavęs iš gluosnių šiaip taip įstengė risnoti.

Jo žvilgsnis laikėsi gatvės žibinto - ten pagrindiniai parko vartai. Edis pasuko į tą pusę greitindamas žingsnį ir galvodamas: “Pasieksiu šviesą, ir viskas bus gerai. Pasieksiu šviesą, ir viskas bus gerai. Ryški šviesa baimę nuneša, tamsi naktis - šitoks reginys...

Jį kažkas sekė.

Edis girdėjo, kaip tas kažkas skynėsi per gluosnių guotą. Atsigręžęs tikrai pamatytų. Tas artėjo. Girdėjosi žingsniai, kažkokie žlegsintys kliurksintys šuoliai, bet jis nesigręš, ne, jis žiūrės į priekį, į šviesą; šviesa - gerai, tiesiog skris į žibintą, jau taip arti, taip...

Atsigręžti jį privertė kvapas. Nepakeliamas dvokas kaip per dieną saulėje paliktos pūti žuvies. Taip atsiduoda negyvas okeanas.

Jį vijosi ne Dorsis, tai buvo Pabaisa iš Juodosios lagūnos. Sutvėrimo snukis buvo ilgas ir plisuotas. Žalias skystis tiško iš vertikalių burnos pavidalo skylių skruostuose. Akys buvo kaip iš baltų drebučių. Suraizgyti pirštai baigėsi skustuvo aštrumo nagais. Kvėpavo giliai, glergdamas, kaip naras su prastu reguliatoriumi. Lyg pamačiusios Edį žiūrint, žaliai juodos lūpos uždengė milžiniškas iltis ir išsišiepė negyva tuščia šypsena.

TAS vilkosi iš paskos lašėdamas, ir Edis staiga viską suprato. TAS norėjo nusitempti jį atgal į Kanalą, į požeminio jo koridoriaus tamsą. Ir ten jį sužiaumoti.

Berniukas skubėjo kiek įmanydamas. Natrio lempų šviesa artėjo. Jis net galėjo įžiūrėti debesėlį vabaliukų ir drugelių aplink žibintą. Pro šalį praburzgė sunkvežimis. Motoro ūžimas atsimušė iškankintoje, streso atbukintoje Edžio galvoje: “Štai jo vairuotojas geria iš popierinio indelio kavą, klausosi Badžio Holio per radiją ir net neįsivaizduoja, kad už dviejų šimtų jardų kiekvieną sekundę gali mirti berniukas”.

Smarvė. Nepakeliama smarvė aplinkui. Stiprėja.

Edį sustabdė parko suoliukas. Kažkokie vaikai skubėdami namo prieš komendanto valandą juokais jį apvertė. Jo sėdynė per colį kyšojo iš žo-

lės ir beveik nesimatė mėnesienoje. Berniukas skaudžiai atsitrenkė blauzdomis į suoliuko kampą ir neišlaikęs pusiausvyros išsitiesė žolėje.

Jis atsisuko atgal į atskubančią Pabaisą. Baltos akys-kiaušiniai blizgėjo, nuo žvynų tiško dumblių spalvos gleivės, kresname kakle kilnojosi žiaunos, žiopčiojo skruostai.

- A, - išspaudė Edis. Jo gerklė prarado sugebėjimą išleisti kokį nors kitą garsą. - A! A! A! A! A!

Jis ėmė ropoti, pirštai giliai smigo į velėną. Liežuvis nukaro.

Paskutinę sekundę, prieš žuvim tvoskiančioms kaulėtoms rankoms sugniaužiant jo kaklą, berniukui toptelėjo nuostabi mintis: "Čia sapnas, ne daugiau. Nėra jokios Pabaisos, jokios Juodosios lagūnos, o jei ir yra, tai kur nors Pietų Amerikoje, Floridos lygumose ar panašiai. Čia tik sapnas, ir aš pabusiu savo lovoje arba lapų krūvoje po orkestro estrada ir..."

Tada gličios rankos susigniaužė apie Edžio kaklą ir jo dejonės nuslopo; kai Pabaisa apgręžė jį, išdygę iš tų rankų kabliukai nusėjo kaklą kraujo tinkleliu. Vaikas žiūrėjo į blizgančias baltas akis. Jis juto, kaip prie gerklės it dėlės siurbiasi tarp pirštų esančios plėvės. Baimės nuskaidrintos akys pastebėjo kažką plona, panašų į gaidžio skiauterę ar peleką ant išgaubtos Pabaisos galvos. Kol rankos gniaužėsi, Edis dusdamas spėjo pamatyti, kaip balta natrio šviesa virsta blausiai žalia per tą galvos peleką.

- Tu... esi... netikra, - išstenėjo Edis, bet pilkuma artėjo ir jis miglotai suvokė, kad tai visiškai realu. Kaip ten būtų, ta Pabaisa jį žudė.

Bet sveika nuovoka liko iki galo: kai Pabaisa suleido savo nagus į minkštą jo kaklą, kai miego arterijos kraujas aptaškė sutvėrimo žvynus, Edžio rankos graibė po Pabaisos nugarą, ieškodamos užtrauktuko. Jos nukrito, tik kai Pabaisa patenkintai sukriuksėjusi nuplėšė berniukui galvą.

Ir tada tai, ką matė Edis, ėmė greitai virsti kažkuo kitu.

4

Neįstengęs užmigti, kamuojamas košmarų, vos išbrėškus pirmai vasaros atostogų dienai, atsikėlė berniukas, vardu Maikas Henlonas. Šviesa buvo blyški, sumišusi su sunkiu tirštu rūku, kuris pakilo prieš aštuonias kaip užuolaida, slėpusi nuostabią vasaros dieną.

Bet tai bus vėliau. Dabar pasaulis buvo pilkai rausvas, tylus kaip katės žingsniai per kilimą.

Maikas, apsivilkęs velvetines kelnes, sportinius marškinėlius, su juodais sportiniais bateliais aukštais auliukais nulipo į virtuvę, suvalgė dubenėlį kvietinių dribsnių (ne itin juos mėgo, bet norėjosi išlošti prizą ant dėžutės - magišką kapitono Vidurnakčio žiedą), paskui sėdo ant dviračio ir išmynė centro link, stengdamasis laikytis šaligatvio, nes per rūką nieko nesimatė. Rūkas viską pakeitė. Net patys įprasčiausi daiktai, kaip kad hidrantai ir "Stop" ženklai, virto paslaptingais ir bloga lemiančiais. Girdėjai mašinas, bet nematei. Dėl keistos rūko akustikos sunku buvo pasa-

kyti, arti jos ar ne, kol neišriedėdavo iš rūko su vaiduokliškom garo aureolėm apie žibintus.

Jis pasuko tiesiai į Džeksono gatvę, aplenkdamas centrą, o tada nuvairavo į Meino gatvę Palmerio alėja ir pravažiavo namą, kuriame gyvens užaugęs. Berniukas net nežvilgtelėjo į jį, o kam? Ten eilinis dviaukštis namukas su garažu ir pievele priešais. Pravažiuojančiam vaikui jis nekėlė jokių emocijų, nors čia jis vienas nugyvens didžiąją dalį gyvenimo.

Meino gatvėje jis pasuko dešinėn ir įvažiavo į Besio parką tiesiog mindamas pedalus ir gėrėdamasis ankstaus ryto ramybe. Įvažiavęs pro paradinius vartus, Maikas nusėdo nuo dviračio, parėmė jį kojele ir nuėjo Kanalo link. Jam atrodė, kad jį veda gryna užgaida. Iš kur jam galėjo šauti į galvą, kad šiandieninis maršrutas susijęs su naktiniais košmarais; jis gerai jų net neprisiminė - tiesiog vienas keitė kitą, kol galiausiai Maikas pabudo penktą ryto, permirkęs prakaitu, bet kalendamas dantimis su viena mintim, kad pavalgys pusryčius ir važiuos dviračiu į miestą.

Čia, parke, tvyrojo kvapas, kuris jam nepatiko: sudvisęs ir sūrus okeano kvapas. Žinoma, jis uodė tokį ir anksčiau. Ryto rūkas Deryje dažnai tvoskė jūra, nors krantas buvo už keturiasdešimties mylių nuo čia. Bet šįryt kvapas buvo tirštesnis, pražūtingesnis. Beveik pavojingas.

Kažkas užkliudė jo žvilgsnį. Jis pasilenkė ir pakėlė pigų dviašmenį kišeninį peiliuką. Kažkas buvo išbrėžęs savo inicialus ant kriaunų - E.K. Maikas įdėmiai jį apžiūrėjo, paskui įsikišo kišenėn. Nesidžiauk radęs, neverk pametęs.

Jis apsidairė. Čia, netoli tos vietos, kur gulėjo peiliukas, apverstas suolas. Maikas pakėlė jį, įstatė į per mėnesius ar metus išstovėtas duobes. Už suoliuko matėsi ištryptos žolės lopinys... o toliau - du grioveliai. Rasa tiesino žolę, bet rėžiai dar buvo ryškūs. Jie ėjo į Kanalo pusę.

Ir kraujas.

(paukštis prisimink tą paukštį prisimink tą)

Bet Maikas nenorėjo prisiminti to paukščio, tad nuginė įkyrią mintį šalin. Šunys susipešė. Vienas, matyt, smarkiai apkandžiojo kitą. Logiškas paaiškinimas, bet jis kažkodėl jo neįtikino. Atkakliai lindo mintys apie paukštį - tą, kurį jis matė Kitčenerio fabrike ir kurio Stenas Krisas taip ir nerado savo paukščių atlase.

Užteks. Važiuok iš čia.

Bet užuot paklausęs, nusekė vagelėmis. Einant galvoje rikiavosi istorija. Žmogžudystės istorija. Taigi vėlų vakarą čia buvo vaikas. Jau po komendanto valandos. Žmogžudys nugalabija jį. O kaip atsikrato lavono? Aišku, nutempia ir įmeta į Kanalą! Visai kaip pas Alfredą Hičkoką!

Pėdsakai, kuriais jis sekė, galėjo būti palikti poros tempiamų batų ar sportbačių.

Maikas krūptelėjo ir atsargiai apsidairė. Ta istorija kažkaip įtartinai tikėtina.

O įsivaizduokim, kad tai padarė ne žmogus, o monstras. Kaip siaubo knygoje, filme arba...

(košmare)

pasakoje...

Berniukas nusprendė, kad jam šita istorija nepatinka. Absurdas. Jis bandė pamiršti, bet ji atkakliai sukosi galvoje. Na ir kas? Tegu sukasi. Ji kvaila. Išvis buvo kvaila šitaip anksti čia atsibelsti. Ir sekti šitais pėdsakais per žolę. Namuose šiandien kalnai darbų. Jam reikia kuo greičiau grįžti, o tai galės dvėsti per patį karštį šieno klojime. Taip, reikia grįžti. Tą jis ir padarys.

"Žinoma, padarys, - pagalvojo Maikas. - Lažinamės?"

Bet jis negrįžo prie dviračio, nesėdo ant jo ir nenuvažiavo pradėti nesibaigiančių vasaros darbų, o toliau sekė pėdsakais. Tai vienur, tai kitur mėtėsi sukepusio kraujo pinigėliai. Nebuvo daug, tiek, kiek ištryptoje žolėje prie suoliuko.

Maikas dabar jau girdėjo Kanalą, tyliai plukdantį vandenį. Netrukus iš rūko išniro krantinė.

Žolėje pasimatė dar kažkas... "Dievulėliau, tikra radinių diena!" - apsimestinai linksmai pagalvojo jis. Kažkur suklykė žuvėdra, ir Maikas krūptelėjo, prisiminęs tą paukštį aną dieną, kaip tik šį pavasarį.

Nesvarbu, kas žolėje, aš nenoriu nieko matyti. O taip, tai švenčiausia tiesa, bet štai - jis jau lenkiasi, įsiremdamas rankomis į kelius, ir žiūri.

Medžiagos skutelis su kraujo lašu.

Vėl sukrykštė žuvėdra. Berniukas įsmeigė akis į iškruvintą medžiagos kampelį ir prisiminė, kas nutiko pavasarį.

5

Kasmet balandžio mėnesį Henlonų ferma budo iš žiemos miego.

Maikui pavasaris ateidavo ne tada, kai po mamos virtuvės langu pasirodydavo pirmieji krokai, ar kai vaikai į mokyklą imdavo tempti visokius gyvius, ir net ne tada, kai Vašingtono "Senatoriai" atidarydavo beisbolo sezoną (kurį paprastai baigdavo visiškai sutriuškinti), bet kai tėvas pasišaukdavo jį padėti išvaryti hibridą sunkvežimį iš daržinės. Priekinė sunkvežimio dalis buvo iš seno modelio "Fordo", užpakalinė - pikapas su priekaba, kuri kadaise buvo senos vištidės durys. Jeigu oras nebuvo pernelyg žvarbus, abu užvesdavo jį stumdami. Sunkvežimis neturėjo durelių, nebuvo ir priekinio stiklo. Sėdynę atstojo senos sofos dalis, Vilio Henlono atsivilkta iš Derio sąvartyno. Bėgių lazda baigėsi rankena-bumbulu.

Jie išstumdavo kledarą į kelią, kiekvienas iš savo pusės, o kai tas gerai įsibėgėdavo, tėvas šokdavo vidun, įjungdavo variklį, gaudė žiežirbą, mynė ant sankabos, didele ranka jungė pirmą bėgį, tada sušukdavo: "Stuktelk man per kuprą!" Ir vėl mynė sankabą, kol senutėlis "Fordo" variklis imdavo kosėti, dusti, pokšėti... ir kartais tikrai imdavo suktis, iš pradžių nenoriai, paskui įsismagindamas. Vilis burgzdavo keliuku Rulinų fermos link, apsisukdavo jų kieme (jeigu pasuktų į kitą pusę, tas beprotis Henrio Bauerso tėvas tikriausiai ištaškytų galvą nupjautvamzdžiu) ir

pargrįždavo. Variklis be perstojo tratėdavo, Maikas šokinėdavo iš džiaugsmo, o mama stovėdavo ant virtuvės slenksčio, šluostydavosi rankas apsimesdama, kad negali pakęsti šitos baidyklės, nors tai buvo netiesa.

Kartais automobilis nenorėdavo užsivesti, ir Maikas turėdavo laukti, kol tėvas bambėdamas atsineš iš daržinės užvedimo rankeną. Maikas neabejojo, kad tėvas bamba keiksmus, ir tada truputį prisibijodavo. Tik daug vėliau, per vieną iš nesuskaičiuojamų vizitų į ligoninę, kurioje merdėjo Vilis Henlonas, Henlonas jaunesnysis sužinojo, kad bambėdavo tėvas todėl, nes vengė užvedimo rankenos: kartą ji šovė ir perskėlė jam lūpą.

- Pasitrauk, Miki, - sakydavo tėvas, kišdamas rankeną į skylę automobilio priekyje. Kai automobilis pagaliau užsikurdavo, Vilis Henlonas žadėdavo iškeisti jį į "Ševrolė", tačiau taip ir nepadarė. Senasis "Fordo" hibridas ir dabar riogso jų namuose iki ašių įaugęs į velėną.

Kai mašina riedėjo, o Maikas sėdėdavo keleivio vietoje, traukdamas benzino ir karštą išmetamų dujų kvapą, atstatęs kaktą švelniam vėjeliui pro skylę, kurioje kadaise buvo priekinis stiklas, ir galvojo: "Štai vėl pavasaris. Visi bundame". Ir jo sielą pripildydavo nebylus džiaugsmas, klibinęs ir taip jau neliūdno kambariuko sienas. Maiką apimdavo meilė visiems, o ypač tėtei, kuris šypsosis ir rėks: "Laikykis, Miki! Pravėdinsim šitą senuką! Pagąsdinsim varnas!"

Paskui automobilis išropodavo į kelią, užpakaliniai ratai spjaudydavosi purvu ir pilko molio gniutulais, o jie abu šokinėdavo ant sofos atviroje kabinoje, kvatodami kaip paskutiniai kvailiai. Vilis pasukdavo sunkvežimį per aukštą žolę galutiniame lauke, kuris buvo paliktas ganyklai, arba į pietinį sklypą (bulvėms), vakarinį (kukurūzams ir pupelėms) arba rytinį (žirniams, aguročiams ir moliūgams) lauką. O paukščiai persigandę purpsėjo iš žolės prieš pat ratus. Kartą burzgimas išbaidė kurapką, tokį nuostabų rudą it vėlyvo rudens ąžuolas paukštį, - ir jos skrydis kaip šūvis permušė "Fordo" variklį.

Tie pasivažinėjimai buvo Maikui Henlonui durys į pavasarį.

Metų darbai prasidėdavo akmenų rinkimu. Visą savaitę jie versdavo sunkvežimio priekabon akmenis, kurie lengvai galėjo sulaužyti plūgo mentę. Kartais automobilis užklimpdavo pažliugusioje pavasario dirvoje, ir Vilis niūriai murmėdavo panosėje... prakeiksmus, spėjo Maikas. Kai kuriuos žodžius jis žinojo; kiti, pavyzdžiui, "kekšės sūnus", kėlė susirūpinimą. Jis buvo radęs tą žodį Biblijoje, ir kiek suprato, "kekšė" buvo moteris, kuri atėjo iš vietos, vadinamos Babilonu. Kartą Maikas buvo pasiryžęs paklausti tėvo, bet jų sunkvežimis kėpsojo iki lingių purve, o tėvo kaktoje kaupėsi audros debesys, ir jis nusprendė atidėti tai geresniam laikui. Viskas baigėsi tuo, kad jis pasiklausė Ričio Tozijerio, ir tas paaiškino, kad tėvas kalbėjo apie moterį, kuri gauna pinigus už lytinius santykius su vyrais... "O kas yra lytiniai santykiai?" - paklausė Maikas, ir Ričis nuėjo susiėmęs rankomis už galvos.

Kartą jie su tėvu stovėjo saulei leidžiantis prie akmenų krūvos, užderėtos per žiemą. Plūktas keliukas, nelabai vertas vadinti keliuku, vedė iš

vakarinio lauko čia, visai šalia Kenduskego kranto. Šita loma užversta akmenimis iš Henlono žemės.

Maikas paklausė, kodėl jie, išrinkę balandį visus akmenis, kasmet turi pradėti iš naujo.

Nužvelgęs tas krūvas, kurias iš pradžių vertė vienas, paskui sūnaus padedamas (po akmenimis buvo kelmai, kuriuos jis išrovė vieną po kito, kad galėtų pradėti dirbti žemę), Vilis Henlonas prisidegė cigaretę ir pasakė: "Mano tėtukas sakydavo, kad Dievas myli akmenis, muses, piktžoles ir uodus užvis labiausiai, todėl priveisė jų tiek daug".

- Bet atrodo, kad jie kasmet sugrįžta.

- Taip ir yra, - pasakė tėtis. - Nerandu kito paaiškinimo.

Kitame Kenduskego krante suklykė naras. Saulėlydis nudažė vandenį tamsiai oranžine spalva. Klyksmas buvo klaikiai vienišas, kad net Maiko rankos pašiurpo.

- Aš myliu tave, tėti, - staiga ištarė jis, pajutęs tokį meilės antplūdį, kad iš akių tryško ašaros.

- Aš irgi tave myliu, Miki, - pasakė tėvas ir prisiglaudė jį stipriomis rankomis. Maiko skruostas lietė šiurkščią marškinių medžiagą. - Kaip sakai, gal grįžtam? Kaip tik spėsim nusiprausti prieš gerosios moters vakarienę.

- Aha, - pasakė Maikas.

- Pats aha, - nusijuokė Vilis Henlonas ir toliau kvatojosi abu. Jautėsi pavargę, bet laimingi; rankos ir kojos dirbo, tačiau nepersidirbo, sugrubo nuo akmenų delnai, bet neskaudėjo.

"Jau pavasaris, - galvojo tą vakarą lovoje Maikas, kai tėvai žiūrėjo "Jaunavedžius" kitame kambaryje. - Vėl pavasaris, ačiū, Dieve, ačiū tau labai labai". Nugrimzdamas į miegą, dar kartą išgirdo narą, ir paukščio rauda įsiliejo į sapną. Pavasaris sunkus, bet geras metas.

Po akmenų savaitės Vilis statydavo savo hibridą už namo ir išvairuodavo iš daržinės traktorių. Prasidėdavo akėjimas: tėvas važiuodavo traktoriumi, o Maikas sėdėjo šalia, įsikibęs geležinės sėdynės, arba ėjo iš paskos, rinkdamas nepastebėtus akmenis. Po to sekė sodinimas, kaupimas... kaupimas... kaupimas. Mama vėl rengė Larį, Mo ir Kurlį, tris savo šiaudines baidykles, o Maikas padėdavo tėvui įtaisyti joms "balsą" - skardinę išpjautais dugnais su vidury ištempta, gerai kanifolija išvaškuota styga. Kai vėjas pūtė pro ją, sklisdavo neįtikėtinai klaikus garsas - kažkoks kimus inkštimas. Paukščiai netrukus suprato, kad Laris, Mo ir Kurlis nekelia jokio pavojaus, bet jų "balsai" visada nubaidydavo.

Liepą prie kaupimo prisidėdavo dar ir derliaus ėmimas: iš pradžių žirneliai ir ridikėliai, vėliau salotos ir pomidorai iš šiltnamio. Rugpjūtį - kukurūzai ir pupelės, kiti kukurūzai ir pupos rugsėjį, pagaliau moliūgai ir aguročiai. Maždaug per vidurį viso šito prasidėdavo ankstyvosios bulvės, vėliau, kai dienos sutrumpėdavo ir oras pasidarydavo žvarbesnis, jie su tėčiu nuimdavo nuo kaliausių skardines (bet žiemą jos pražūdavo, ir kiekvieną pavasarį tekdavo daryti naujas). O kitą dieną Vilis Henlonas nueida-

vo pas Normaną Sedlerį (mulkį kaip ir sūnus Musas, tik daug geresnės širdies), ir tas neilgai trukus atriedėdavo su savo bulviakase.

Kitos trys savaitės Henlonams prabėgdavo bulvių lauke. Vilis dar pasamdydavo tris keturis augesnius berniukus rinkti bulvių už ketvirtį dolerio barelis. "Fordas" hibridas lėtai važinės nuo eilės prie eilės prikrauta priekaba statinių su žmogaus, renkančio į ją, vardu, o pavakare Vilis išsitrauks savo seną sulankstomą piniginę ir kiekvienam išdalins uždirbtus pinigus. Savo dalį gaudavo ir Maikas su mama; tie pinigai buvo jų, ir Vilis Henlonas niekada nebandė klausti, kur jie juos išleidžia. Maikui buvo paskirti penki procentai fermos pajamų, kai jam suėjo penkeri. "Esi pakankamai didelis, - pasakė tada tėvas, - kad išlaikytum kauptuką ir atskirtum balandą nuo bulvienojaus". Kiekvienais metais prisidėdavo dar vienas procentas, o po Padėkos dienos tėvas suskaičiuodavo visas fermos įplaukas ir atskaičiuodavo Maiko dalį... bet Maikas niekad nematė tų pinigų. Jie keliavo į koledžo sąskaitą ir jokiomis aplinkybėmis nebuvo judinami.

Pagaliau ateidavo diena, kai Normis Sedleris parvairuodavo bulviakasę namo; tuomet oras dažniausiai apniukdavo ir atšaldavo, neretai rytais ant oranžinių moliūgų rietuvės prie daržinės durų užsidėdavo šarma. O Maikas raudona nosimi, susikišęs purvinas rankas į džinsų kišenes žiūrėdavo, kaip tėvas į daržinę įvaro pirma traktorių, paskui "Fordą". Ir galvodavo: "Mes pasiruošę vėl užmigti. Pavasaris... dingo. Vasara... praėjo. Derlius surinktas". Liko purvinas ruduo: belapiai medžiai, įšalusi žemė, apledėję Kenduskego krantai. Laukuose ant Mo, Lario ir Kurlio pečių retkarčiais nutūpdavo varnos ir likdavo ten kiek norėjo. Kaliausės be balso buvo nebaisios.

Maikas ne itin graužėsi, kad dar vieneri metai baigėsi - devynerių ar dešimties metų jis buvo per mažas įžiūrėti čia kokias mirties metaforas - kadangi laukė begalė kitų užsiėmimų: važiuoti rogutėmis Makerono parke (arba nuo Rulino kalno, jei turi stiprias kinkas, nes čia čiuožinėjo tik dideli vaikai), čiuožti pačiūžomis ant ledo, kautis sniego gniūžtėmis, statyti sniego tvirtovę. Metas pagalvoti apie slidžių žygį su tėčiu ieškant Kalėdų eglutės ir "Nordika" slalomo slides, kurias ras arba ne po egle. Žiemą gera, bet matant, kaip tėvas įvaro tą sunkvežimį į daržinę

(pavasaris dingo vasara praėjo derlius surinktas)

visada suspausdavo jam širdį, kaip palydint į pietus paukščių pulkus, o įžambus spindulys nei iš šio, nei iš to pravirkdydavo. Mes vėl pasiruošę užmigti...

Bet Maiko dienos buvo ne tik mokykla ir lauko darbai, darbai ir mokykla; Vilis Henlonas ne kartą sakė savo žmonai, kad berniukui reikia laiko pažvejoti, nors nebūtinai kaip tik tuo jis turi užsiimti. Grįžęs iš mokyklos, Maikas pirmiausia sukraudavo knygas ant televizoriaus svetainėje, paskui susirasdavo ką nors perkąsti (paprastai "kas nors" apsiribodavo sumuštiniu su žemės riešutų sviestu ir svogūnais, kurio skonis motiną versdavo pasibaisėjus kilstelėti rankas), o tada išstudijuodavo tėvo paliktą

raštelį su instrukcija, kur jis, Vilis, yra ir kokie darbai laukia Maiko šiandieną: kurias lysves reikia išravėti, apkaupti, kur nunešti pintines, ką pašluoti ir panašiai. Bet bent vieną kartą per savaitę (arba du) raštelio nebūdavo. Tada Maikas eidavo "žvejoti". Šaunios tos dienelės... dienelės, kai niekur nereikėjo eiti ir skubėti.

Retkarčiais tėvas palikdavo kitokio turinio raštelį. "Darbo jokio, - sykį buvo parašyta jame. - Nueik į Senąjį Iškyšulį pasižiūrėti tramvajaus linijų". Ir Maikas keliavo į Senojo Iškyšulio rajoną, susirado gatves su likusiais tramvajaus bėgiais ir įdėmiai jas tyrinėjo stebėdamasis, kad per patį gatvių vidurį kadaise riedėjo traukiniai. Tą vakarą jie su tėvu kalbėjosi apie juos, vartė seną tėvo albumą su Derio nuotraukomis, kuriose tikrai važiavo tramvajai: juokingas strypas kilo nuo jų stogo iki elektros laidų, o ant šonų rėkė cigarečių reklamos. Kartą tėtis nusiuntė sūnų į Memorialinį parką, prie vandens bokšto, pasižiūrėti, kaip paukščiai turkiasi. Kitą sykį abu nuėjo į teismo rūmus apžiūrėti siaubingos mašinos, kurią policijos viršininkas rado palėpėje. Tas įtaisas vadinosi valkatų kėde. Ji buvo iš ketaus, su antrankiais atramose ir prie kojų. Atkaltėje ir sėdynėje privirinta daugybė nugludintų veržlių. Mašina Maikui priminė nuotrauką iš kažkokios knygos. Joje buvo Sing Singo elektros kėdė. Policijos viršininkas Bortonas leido Maikui pasėdėti kėdėje, pasimatuoti antrankius.

Kai nykus jausmas užsidėjus antrankius išblėso, Maikas klausiamai pasižiūrėjo į tėvą ir policininką neįsivaizduodamas, kodėl šita kėdė buvo toks "bastūnų" (Bortono žodis), užplūdusių miestelį trečiajame ir ketvirtajame dešimtmetyje, siaubas. Ant veržlių, tiesa, nebuvo labai patogu sėdėti, o pančiai trukdė atsisėsti patogiau, bet...

- Na, tu juk vaikas, - pasakė Ričardas Bortonas juokdamasis. - Kiek sveri? Septyniasdešimt, aštuoniasdešimt svarų*? Dauguma bastūnų, kuriuos šerifas Sulis kišo į šitą kėdę kadaise, svėrė bent dukart tiek. Nepatogu pasidarydavo po valandos, po dviejų trijų - labai nepatogu, o visai nepakeliama - po keturių ar penkių. Pasėdėjęs septynias valandžiukes, imdavo verkšlenti, o dar po tiek - raudoti kruvinom ašarom. Baigiantis paros seansui, jie prisiekinėjo Dievui ir žmonėms, kad kitąkart užsukę į Naująją Angliją aplenks Derį per šimtą mylių. Kiek man žinoma, dauguma taip ir darė. Dvidešimt keturios valandos valkatų kėdėje buvo velniškai geras vaistas.

Staiga pasirodė, kad kėdėje išlindo naujos veržlės, jos vis giliau smigo į jo sėdynę, nugarą, net kaklą.

- Ar negalėčiau iš čia išlįsti? - paklausė Maikas taip mandagiai, kad viršininkas Bortonas vėl nusikvatojo. Vieną dalį sekundės Maiką apėmė panika, kad policininkas pasuks raktą nuo antrankių prieš jo nosį ir pasakys: "Žinoma, galėsi... kai baigsis tau skirtos dvidešimt keturios valandos".

- Kodėl mane ten nusivedei, tėti? - paklausė Maikas grįžtant namo.

- Sužinosi užaugęs, - atsakė Vilis Henlonas.

---

* 31 - 36 kg.

- Juk tau nepatinka Bortonas, tiesa?

- Taip, - atrėžė tėvas tokiu tonu, kad Maikas daugiau neišdrįso klausinėti.

Bet paprastai vietos, į kurias nusiųsdavo arba nusivesdavo tėvas, Maikui patiko, ir iki dešimties metų berniukas perėmė tėvo susidomėjimą Derio istorija. Kartais, pavyzdžiui, braukiant pirštais per šiurkštoką stovą, ant kurio buvo įrengta paukščių maudyklė, arba pritūpus, kad geriau įžiūrėtų perrėžusius Monto gatvę tramvajaus bėgius, jį pagaudavo laiko jausmas... laiko, kaip kažko realaus, turinčio nematomą svorį nelyginant saulės šviesa (kęli vaikai nusijuokė, kai misis Gryngus pasakė tai, bet Maiką per daug pritrenkė ta naujiena, kad galėtų juoktis; pirma mintis buvo tokia: "Šviesa turi svorį? Dieve mano, tai siaubinga!")... laiko, kuris jį kada nors palaidos.

Pirmas raštelis, kurį Maikas rado tą 1958 metų pavasarį, buvo užrašytas kitoje voko pusėje ir prispaustas druskine. Oras buvo pavasariškai šiltas, nuostabiai gaivus, ir mama atidarė visus langus. "Jokių darbų, - vedžiojo tėvo ranka. - Jei nori, pavažiuok Ganyklos plentu. Ten rasi griuvėsius ir senoviškos technikos. Pasidairyk, parsivežk suvenyrą. Nesiartink prie rūsio kiaurymės! Grįžk iki tamsos. Žinai kodėl".

Maikas, savaime aišku, žinojo.

Jis pasakė mamai, kur važiuoja, ir ji susiraukė.

- Kodėl tau nepasikvietus su savim Rendžio Robinsono?

- A, gerai, aš užsuksiu pas jį, - pasakė Maikas.

Ir jis tikrai užsuko, bet Rendis buvo išvažiavęs su tėvu į Bengorą bulvių sėklos. Tad berniukas nuginė savo dviratį Ganyklos plentu vienas. Smagus pasivažinėjimas - kiek daugiau nei keturios mylios. Maikas apskaičiavo, kad kai jis atrems savo dviratį į tvorą, bus trys. Jam lieka valanda apsišniukštinėti, o paskui reiks skubėti namo. Paprastai mama neimdavo nerimauti, kad sūnus negrįžo šešioms, iki nepradėdavo dengti stalo vakarienei. Bet vienas įsimintinas epizodas įtikino, kad šįmet yra ne taip. Tąkart jis susivėlino vakarienei, ir mamą apėmė kone isterika. Ji puolė vanoti jį virtuviniu rankšluosčiu, stovintį ant virtuvės slenksčio su vaivorykštiniu upėtakiu rezginėje.

- Nedrįsk daugiau manęs taip gąsdinti, - rėkė ji. - Nedrįsk niekada! Nedrįsk! Nedrįsk!

Kiekvieną "nedrįsk" lydėjo stiprus kirtis rankšluosčiu. Maikas tikėjosi, kad įsikiš tėvas ir lieps viską baigti, bet tėvas nesikišo... Tikriausiai suprato, kad tokiu atveju mamos pyktis išsilietų ir ant jo. Vienos pamokos užteko. Namo prieš tamsą. Gerai, mama.

Maikas nužingsniavo per ganyklą gigantiškų griuvėsių link. Tai buvo, žinoma, Kitčenerio geležies apdirbimo fabriko liekanos - jam nekart teko pro šalį pravažiuoti, bet taip niekad ir nešovė mintis gerai jas patyrinėti. Ir neteko girdėti, kad koks vaikas girtųsi tai padaręs. Dabar, eidamas apžiūrėti nelygios suverstų plytų piramidės, Maikas pagalvojo, kad žino kodėl. Laukas buvo akinančiai šviesus, išbalintas pavasario saulės (retkar-

čiais, kai danguje atklysdavo koks debesėlis, toks pats nuropodavo ir žole), bet vis tiek čia buvo kažkaip nejauku - vienuolyno tyla, pertraukiama vien vėjo. Maikas pasijuto kaip archeologas, aptikęs legendinio išnykusio miesto vartus.

Tolėliau, dešinėje, iš aukštos ganyklos žolės kyšojo masyvaus koklinio cilindro šonas. Berniukas nubėgo prie jo. Tai buvęs pagrindinis fabriko kaminas. Jis žvilgtelėjo į angą, ir nugara nubėgo šiurpuliukas. Čia pakankamai erdvu, kad panorėjęs galėtum įeiti. Bet Maikas nepanoro; galai žino, kokia bjaurastis ten gali tykoti - šlykštūs vabalai ar slėptuvę susiradęs žvėris. Siūbtelėjo vėjo gūsis. Kai vėjas švilpė pro kamino angą, sklisdavo toks pats nykus garsas, kaip iš skardinių, kurias kiekvieną pavasarį su tėvu taisydavo prie kaliausių. Maikas sunerimęs atšoko, staiga prisimindamas vakarykštį filmą. Jis vadinosi "Rodanas" ir žiūrėti jį buvo vienas malonumas: tėvas juokdavosi ir šaukdavo "pilk, Maikai" kaskart, kai pasirodydavo Rodanas, o Maikas šaudė pirštu tol, kol mama susiėmė už galvos sakydama, kad nuo triukšmo plyšta galva.

Dabar jis neatrodė toks juokingas. Paukštį Rodaną iš žemės gelmių išleido japonų angliakasiai, kasę giliausią pasaulio šachtą. Ir žiūrint į šitą juodą angą visai nesunku įsivaizduoti iš kito galo atropojantį paukštį, sugłaudusį savo šikšnosparnio sparnus ant nugaros ir žiūrintį savo geltonomis akimis į mažą apvalų berniuko veidą, žvelgiantį į tamsą...

Maikas krūptelėjęs atšoko.

Jis nužingsniavo palei kaminą, nuo pusės smingantį į žemę. Iš išorės jis visai neatrodė baisus, ir berniukas impulsyviai užsiropštė ant viršaus. Koklinis paviršius buvo maloniai šiltas. Vaikas ištiesė rankas ir nuėjo kaminu, mėgaudamasis vėju, taršančiu jo plaukus (čia buvo pakankamai platu, kad būtų pavojus nukristi, bet Maikas įsivaizdavo esąs akrobatas, žengiantis per įtemptą lyną).

"Lyno" gale vaikas nušoko ir ėmė tyrinėti aplinką. Krūvos plytų, išlankstytos liejimo formos, medžio atplaišos, surūdijusių mašinų dalys... "Parsinešk suvenyrą", - sakė tėvo raštelis; Maikui norėjosi gero.

Jis prisiartino prie žiojėjančios fabriko rūsio kiaurymės, saugodamasis neįsipjauti į stiklo šukes. Jų buvo visur, kur nepasisuksi.

Maikas nepamiršo tėvo perspėjimo; nepamiršo apie mirtį, užklupusią šią vietą prieš penkiasdešimt metų. Jei kur ir gyvena Derio vaiduokliai, jo įsitikinimu, jie gyvena čia. Todėl, nepaisant to ar kaip tik dėl to, Maikas nusprendė likti čia tol, kol suras tikrai gerą daikčiuką parvežti tėvui.

Jis lėtai ir apgalvotai artinosi prie rūsio angos iš šono, nes savisaugos instinktas šnibždėjo, kad polaidžio vandens išplautas kraštas gali išslinkti iš po kojų ir nusiųsti jį į skylę, kur dievai žino koks gelžgalis laukia nesulaukia, kada galės pasmeigti jį kaip vabalą ir palikti mirti konvulsijose.

Maikas pakėlė langelio rėmą ir nusviedė į šoną. Netoliese riogsojo kaušas, galėjęs tikti milžinų stalui; rankena įmantriausiai išraityta neįsivaizduojamo karščio bangos. Šalia - stūmoklis, per didelis pajudinti, kur ten pakelti... Berniukas peržengė jį. Peržengė ir...

"Kas, jei rasiu kaukolę? - staiga pagalvojo jis. - Vieno iš tų vaikų, kurie ieškojo čia velykinių kiaušinių tūkstantis devyni šimtai kažkelintaisiais?"

Nusmelktas šitos minties jis neramiai apsižvalgė po saulės nutviekstą tuščią lauką. Ausyse lygiai švilpė vėjas, pieva nusklendė dar vienas šešėlis... šikšnosparnio ar milžiniško paukščio formos. Maikas dar kartą pagalvojo, kaip čia tylu ir kaip keistai atrodo laukas su netvarkingai išmėtytomis plytų krūvomis ir surūdijusios technikos gabalais. Tai priminė siaubingo mūšio lauką.

"Nebūk toks bailys, - piktokai atšovė pats sau. - Viskas, ką buvo galima rasti, surinkta prieš penkiasdešimt metų. Po katastrofos. O jeigu kas ir liko, koks nors vaikas ar suaugęs jau anksčiau pasiėmė. Nejaugi manai, kad pirmas čia ateini suvenyro?"

Ne... ne, aš taip nemanau. Bet...

"Bet kas? - reikalavo racionalioji jo proto pusė, ir Maikui pasirodė, kad ji kalba pernelyg garsiai, priekabiai. - Net jei buvo ko rasti, seniai supuvo. Taigi... kas?"

Maikas žolėje aptiko suskilusį rašomojo stalo stalčių. Apžiūrėjo, numetė į šoną ir prisiartino prie rūsio kiaurymės kiek arčiau, - ten daugiau visko priversta. Tikrai ras ką gero.

O jeigu ten vaiduokliai? Štai kas. Jeigu iš tos angos ims tiestis rankos, jei iš rūsio ims lįsti vaikai su šventinių drabužėlių trūnėsiais, žymėtais penkiasdešimties pavasarių purvu ir rudens lietumi, permerktais žiemos polydžių? Vaikai be galvų (mokykloje girdėjo pasakojimus, kad po sprogimo kažkokia moteris rado vienos aukos galvą savo darže, medyje), vaikai be kojų, išskrosti kaip menkės, vaikai kaip aš, kurie atėjo pažaisti... čia... apačioje, kur tamsu... po sulenktomis geležinėmis sijomis ir didžiuliais surūdijusiais krumpliaračiais...

Baik gi, dėl Dievo meilės!

Bet nugara nuėjo pagaugais, ir Maikas nusprendė, kad laikas paimti ką nors - bet ką - ir nešdintis. Jis pasilenkė ir apgraibomis palietė kokių septynių colių diametro dantratį. Kišenėje Maikas turėjo pieštuką ir dabar greitai juo iškrapštė iš dantų purvą. Tada įsikišo radinį kišenėn. Dabar jau eis. Tikrai eis...

Vis dėlto kojos lėtai nužingsniavo į kitą pusę, prie rūsio angos, ir berniukas su slogiu pasibaisėjimu pajuto, kad jam būtinai reikia žvilgtelėti vidun. Reikia pamatyti.

Jis įsikibo į korėtą siją, kyšančią iš žemės, ir pasilenkė, bandydamas ką nors įžiūrėti viduje. Per tamsu. Reikėjo prieiti bent penkiolika pėdų iki krašto, bet ir tada rūsio dugno nesimatė.

Man nerūpi, pamatysiu dugną ar ne. Dabar grįšiu. Turiu suvenyrą. Ir nėra noro žiūrėti į kažkokią seną skylę. Be to, tėtės raštelis perspėjo laikytis nuo jos atokiau.

Tačiau nenugalimas, net žiaurus smalsumas visai negalvojo jo apleisti. Maikas centimetras po centimetro artėjo prie kiaurymės vis labiau įsitikindamas, kad kai sija baigsis, daugiau nebus į ką įsitverti, o žemė kuo

toliau, tuo klampesnė ir biresnė. Palei kraštą šen bei ten matėsi grioviai lyg įsmegę kapai, ir Maikas suprato, kad tai ankstesnės įgriuvos.

Su širdimi, mušančia kaip gerai išmuštruoto kareivio batai, berniukas pasiekė kraštą ir žvilgtelėjo žemyn.

Iš savo lizdo rūsyje į Maiką žiūrėjo paukštis.

Berniukas ne iškart patikėjo savo akimis. Visi kūno nervai ir jungiamieji kanalai, rodės, suledėjo. Net tie, kurie valdė mintis. Tai buvo ne vien šokas pamačius milžinišką paukštį, paukštį, kurio krūtinė buvo raudona kaip dagilio, o plunksnos nykiai pilkos it žvirblio; tai buvo šokas nuo netikėtumo. Jis tikėjosi išvysti monolitinių technikos blokų, pusiau paskendusių vandenyje ir apneštų purvu. O dabar jis žiūri į gigantišką lizdą nuo vieno rūsio krašto iki kito. Suneštą iš tokio kiekio motiejukų, kad nesunkiai užverstum ne vieną klėtį. Tik šita žolė buvo pasidabruota, sena. Vidury tupi paukštis juodomis akimis, tokiomis juodomis, kokia būna tik karšta smala, ir vieną beprotišką mirksnį, kol paralyžius atsileido, Maikas matė savo atvaizdą jose.

Staiga iš po kojų ėmė judėti ir slinkti žemė. Jis išgirdo trūkčiojančias šaknis ir suprato, kad lekia žemyn.

Surikęs Maikas metėsi atgal, balansuodamas rankomis. Netekęs pusiausvyros, nukrito ant žemės. Kietas bukas metalo strampas skausmingai įsirėžė į nugarą, ir jam buvo laiko prisiminti valkatų kėdę, kol išgirdo paukščio purptelėjimą, tolygų patrankos šūviui.

Berniukas apsivertė ant kelių, ėmė ropštis į viršų ir atsigręžęs pamatė iš rūsio kiaurymės kylantį paukštį. Jo žvynuotos kojos buvo blyškiai oranžinės. Sparnų (po dešimtį pėdų išilgai kiekvienas) plasnojimas kėlė ir suko šieną kaip malūnsparnio rotoriai. Paukštis sučirškė. Kelios plunksnos išlėkė iš sparnų ir nusklendė atgal į lizdą.

Maikas vėl atsistojo ant kojų ir ėmė bėgti.

Jis spaudė per lauką nesižvalgydamas atgal, bijodamas atsigręžti. Paukštis nebuvo panašus į Rodaną, bet Maikas jautė, kad tai Rodano dvasia, prikelta iš Kitčenerio geležies fabriko rūsio. Jis paslydo, suklupo, atsistojo ir bėgo toliau.

Vėl pasigirdo siaubingas čirškimas. Virš jo pakibo šešėlis. Kai berniukas pažvelgė į viršų, pasidarė aišku kodėl: paukštis skrido vos penkios pėdos jam virš galvos. Purvinai geltonas snapas žiobčiojo rodydamas rausvą vidų. Jis suko virš Maiko. Sparnų sukeltas vėjas tvoskė jam į veidą palėpės dulkėmis, senienomis, pūvančiomis pagalvėmis.

Maikas atšoko į kairę ir, pamatęs kaminą, kiek kojos neša pasileido į jį. Paukštis suklykė, ir vaikas išgirdo sparnų plakimą visai čia pat. Tai priminė burių plazdenimą. Maikas pajuto smūgį į pakaušį. Šiluma palengva nutekėjo kaklu. Ji plito, kai kraujas užlindo už marškinių apykaklės.

Paukštis vėl pakibo, pasiruošęs pakelti jį savo nagais ir nusinešti it vanagas lauko pelę. Nusinešti į savo lizdą. Nusinešti ir sulesti.

Kai jis šovė žemyn, įsmeigęs juodas, siaubingai gyvas akis į jį, Maikas staigiai metėsi dešinėn. Paukštis nepataikė... per plauką. Pelėsių kvapas tapo nepakeliamas.

Dabar vaikas bėgo palei kaminą. Matė galą. Jeigu pavyktų pasiekti angą ir įlįsti vidun - galbūt pasisektų išsigelbėti. Paukštis per didelis tilpti kamine. Ir mažai trūko, kad nebūtų progos to išbandyti. Paukštis vėl puolė, keldamas sparnais uraganą ir šįkart išleidęs nagus į priekį. Jis vėl sučirškė, ir Maikui pasirodė, kad balse girdi triumfą.

Jis palenkė galvą, užsidengė rankomis ir puolė tiesiai. Vieną akimirką paukščio nagai sugniaužė jo dilbį. Tai buvo neįtikėtinai stiprių pirštų su aštriais nagais gniaužtas. Nagai smigo tartum dantys. Sparnų plakimas kurtino. Maikas blankiai suvokė, kad aplinkui krinta plunksnos, kartkartėmis paliesdamos jo skruostus it fantomo bučinys. Paukštis ėmė kilti, ir berniukas pajuto, kaip jis išsitiesia, paskui ant pirštų galiukų... ir vieną kraupią sekundę sportbačių galiukai pakyla virš žemės...

- Paleisk MANE! - suriko jis ir truktelėjo ranką. Marškinių rankovė plyšo, ir kitą akimirką ranka buvo laisva. Paukštis sučirškė. Maikas šoko bėgti praniręs pro to padaro uodegos plunksnas, dusdamas nuo jo sauso kvapo. Tai buvo kaip skynimasis pro begalinę plunksnų uždangą.

Kosėdamas, ašarojančiomis iš baimės ir nuo dulkinų paukščio plunksnų akimis, jis nėrė į nuvirtusį fabriko kaminą. Net mintis nekilo, kad viduje gali kas nors tykoti. Maikas bėgo į tamsą, koklinės sienos dusliai kartojo jo kukčiojimą. Po dvidešimties pėdų jis atsigręžė į ryškų dienos šviesos ratą. Krūtinė nerimastingai kilnojosi. Staiga jį pritrenkė mintis, jog jeigu blogai apskaičiavo paukščio dydį arba kamino žiotis, mirties tikimybė - kaip prisidėjus prie smilkinio tėvo šautuvą ir nuspaudus gaiduką. Iš čia nėra išėjimo. Tai ne tik kaminas. Tai akligatvis. Antras cilindro galas palaidotas žemėje.

Paukštis vėl sukliegė, ir staiga dienos šviesa užgeso. Maikas pamatė geltonas žvynėtas kojas, žmogaus blauzdos storumo. Tada paukštis palenkė galvą ir žvilgtelėjo į skylę. Maikas pasijuto vėl žiūrįs į tuos smalos juodumo vyzdžius su aukso žiedų rainelėmis. Snapas žiojosi ir čiaupėsi, žiojosi ir čiaupėsi, ir kiekvieną kart, kai jis susičiaupdavo, Maikas išgirsdavo čakštelėjimą - visai tokį patį, kaip garsiai kaukštelėjus žandikauliais. "Aštrus, - pagalvojo jis. - Aštrus snapas. Žinojau, kad paukščių snapai aštrūs, bet niekad rimtai nebuvau apie tai mąstęs".

Paukštis vėl sučirškė. Vamzdis taip sustiprino tą garsą, kad berniukas užsikimšo delnais ausis.

Paukštis ėmė brautis į cilindro angą.

- Ne! - suriko Maikas. - Ne, tu negali!

Šviesa nyko, kuo labiau sutvėrimas lindo į kaminą (o Dieve mano, kodėl aš pamiršau, kad jis vien plunksnos? Kodėl nepagalvojau, jog jos gali susispausti?). Šviesa geso... geso... užgeso. Liko nakties tamsa ir dusinantis pelėsių kvapas nuo paukščio bei plunksnų šiugždėjimas.

Maikas atsiklaupė ir ėmė apgraibom tirti sau kelią. Pirštais užčiuopė nuskilusį čerpės gabalą, apaugusį kažkuo, primenančiu samanas, ir sviedė per galvą. Bubtelėjimas. Paukštis vėl veriančiai suklykė.

- Nešdinkis iš čia! - sušuko berniukas.

Tyla... paskui vėl tas plunksnų krebždėjimas, kai paukštis tęsė savo pastangas. Maikas graibė grindis, ieškojo plytų skeveldrų ir mėtė vieną po kitos. Tos dusliai atsimušdavo į paukštį ir nušokdavo į kamino sienas.

Maldauju, Viešpatie, - karštligiškai kartojo Maikas. - Maldauju, Viešpatie, maldauju...

Jam toptelėjo mintis trauktis gilyn. Jis įlindo į kamino storgalį, visai logiška, kad toliau jis turėtų siaurėti. Jis gali trauktis, klausydamas to tylaus krebždenimo paukščiui stumiantis pirmyn. Trauktis iki tos vietos, kur pabaisa nebeįstengs įsispausti.

O jeigu paukštis įstrigs?

Tokiu atveju jie abu liks čia mirti. Mirti ir pūti drauge. Tamsoje.

- Maldauju, Viešpatie! - suriko Maikas, nesuvokdamas, kad suriko balsu. Sviedė dar vieną plytgalį; šįkart smūgis buvo kur kas stipresnis - jis pasijuto, pasakos vėliau kitiems Henlonas, kad tarsi už nugaros stovėtų kažkas, ir tas kažkas suteikė jo rankai milžiniškos jėgos. Pasigirdo ne bumbtelėjimas. Greičiau tekštelėjimas lyg žele gabalu į sieną. Paukštis sučirškė ne iš pykčio, o tikro skausmo. Niūrus plunksnų šnarėjimas pripildė koklinį cilindrą, į Maiką ūžtelėjo dvokas, suplaikstė drabužius, privertė kosėti ir atsitraukti nuo dulkių ir samanų debesies.

Vėl pasirodė šviesa. Iš pradžių pilka ir prislopinta, paskui, paukščiui nutolus nuo kamino angos, ryški kaip anksčiau. Berniukas apsipylė ašaromis, vėl suklupo ir ėmė rinkti naują amuniciją. Negalvodamas, ką daro, Maikas pasileido atgal su abiem rieškučiom nuoskaldų (šviesoje plytų gabaliukai pasirodė esą aptraukti melsvai pilkomis samanomis ir pelėsiais kaip skalūniniai antkapiai) ir sustojo prie pat kiaurymės, pasiryžęs neleisti paukščiui grįžti.

Tas užvertė galvą kaip ant kartelės mokyta papūga, ir Maikas išvydo, kur pataikė paskutinis koklio gabalas. Dešinės paukščio akies beveik neliko. Smalos juodumo vyzdžio vietoje žiojėjo krateris, pilnas kraujo. Pilkšvi glitėsiai lašėjo iš akiduobės ir tekėjo paukščio snapu. Šituose šlykščiuose glitėsiuose knibždėjo ir raitėsi vos įžiūrimi parazitai.

Paukštis pastebėjo auką ir puolė pirmyn. Maikas ėmė svaidyti plytgalius į galvą, snapą. Paukštis kiek padelsęs vėl puolė išžiojęs snapą, kuriame matėsi rausva gleivinė ir dar kai kas, kas akimirką privertė Maiką sustingti pravira burna. Paukščio liežuvis buvo sidabrinis, suskeldėjęs kaip sukietėjusi lava.

O ant šito liežuvio, kaip keisti vėjaričiai, laikinai įleidę šaknis, pūpsojo oranžiniai gumbeliai.

Maikas metė paskutinius sviedinius tiesiai į šitus išžiotus nasrus, ir paukštis atsitraukė, čirkšdamas savo nusivylimą, pyktį ir skausmą. Vieną mirksnį Maikas pamatė jo žvynuotas kojas... Tada sparnai suplakė orą ir paukštis pakilo.

Vaikas pakėlė veidą, pilkšvai rudą nuo purvo, dulkių ir paukščio sparnų sukeltų samanų sporų, ir išgirdo nagų kaukšėjimą į koklius. Vienin-teliai švarūs lopinėliai Maiko veide buvo ašarų nuplautos vagelės per skruostus.

Paukštis vaikštinėjo pirmyn ir atgal virš galvos: tak-tak-tak-tak.

Berniukas truputį atsitraukė, prisirinko naujų šovinių ir sukrovė kiek išdrįso arčiau kamino angos. Jeigu paukštis grįš, jis galės pilti tiesiu taikymu. Lauke dar šviesu - gegužė, toli iki tamsos, bet jeigu ta plunksnuota baidyklė nutars palaukti?

Maikas nurijo seilę, perdžiūvusi gerklė minutei sudrėko.

Virš galvos tak-tak-tak.

Dabar jis turi visai neblogą šaudmenų krūvą. Šešėlyje, kur nepasiekė šviesos spindulys, jie atrodė kaip šeimininkės sušluotos molinio puodo šukės. Maikas pasitrynė purvinas rankas į džinsų šonus ir laukė, kas bus toliau.

Praėjo visa amžinybė, kol tai atsitiko, - gal penkios, o gal dvidešimt penkios minutės, - jis negalėjo pasakyti kiek. Žinojo tik tai, kad virš galvos tarytum lunatikas trečią ryto žingsniuoja paukštis. Paskui sparnai vėl suplakė. Paukštis nusileido priešais angą. Maikas atsiklaupęs už plytgalių krūvos ėmė mėtyti savo sviedinius, kol paukštis dar nepalenkė galvos. Viena šukė pramušė koją, nubėgo kraujo, juodo kaip vyzdys, srovelė. Pergalingą berniuko šūksnį nustelbė įsiutusio paukščio klyksmas.

- Nešdinkis iš čia! - suriko Maikas. - Mėtysiu, kol nepasitrauksi iš čia, prisiekiu Dievu!

Paukštis grįžo ant kamino ir ėmė žingsniuoti.

Maikas laukė.

Pagaliau pasigirdo tolstantis sparnų plakimas. Berniukas laukė vėl pasirodant geltonų kojų, labai panašių į vištos. Jos taip ir nepasirodė. Jis dar palaukė, įsitikinęs, kad tai ne kas kita kaip apgaulė. Bet galiausiai suprato, jog jį sulaiko baimė išeiti iš slėptuvės.

Kas čia tokio? Juk tu ne triušis?

Maikas pasiėmė koklių skeveldrų kiek galėjo panešti, keletą įsimetė už marškinių ir išlindo iš kamino, bandydamas žvilgsniu aprėpti viską ir be galo gailėdamasis, kad neturi akių pakaušyje. Aplinkui driekėsi tik fabriko liekanomis nusėtas laukas. Jis sukiojosi, tikėdamas išvysti vienaakį plėšrūną, kuris tik ir laukia, kad auka pamatytų savo budelį prieš tai, kai bus suplėšyta aštraus snapo ir nagų.

Bet paukščio niekur nebuvo.

Jis tikrai nuskrido.

Maiko nervai neišlaikė.

Jis sudejavo iš išgąsčio ir puolė prie vėjų nugairintos tvoros, pakeliui barstydamas paskutinius šovinius iš išsipešusių marškinių. Prisilaikydamas viena ranka, Maikas peršoko tvorą kaip Rojus Rodžersas, norėdamas pasipuikuoti prieš Daliją Evans. Sugriebė savo dviračio vairą ir dar keturiasdešimt pėdų nubėgo nesėsdamas. Paskui ėmė minti nesidairydamas ir nelėtindamas iki pat Ganyklos plento ir Meino gatvės sankryžos, kuria zujo daugybė mašinų.

Kai Maikas grįžo namo, tėvas keitė traktoriaus kontaktus. Vilis pastebėjo, kad sūnus iki ausų purvinas. Kiek pasvyravęs, Maikas papasakojo, kad nukrito nuo dviračio grįždamas - nesėkmingai bandė apvažiuoti duobę.

- Ką nors susilaužei, Miki? - paklausė tėvas atidžiai apžiūrinėdamas berniuką.
- Ne, sere.
- Pasitempei?
- Ne-a.
- Tikras?
Maikas linktelėjo.
- Radai suvenyrą?
Berniukas surado kišenėje dantratį. Tėvas tik žvilgtelėjo į jį, o paskui ištraukė plonytę koklio skeveldrą iš Maiko nykščio. Tai jį sudomino kur kas labiau.
- Iš seno kamino? - paklausė jis.
Maikas linktelėjo.
- Buvai viduje?
Vėl linktelėjimas.
- Matei ten ką nors? - paklausė tėvas ir lyg norėdamas juokais paversti klausimą (kuris tikrai neatrodė juokingas) pridūrė. - Paslėptą lobį?
Šyptelėjęs Maikas papurtė galvą.
- Na, tik nepasakok mamai, kad ten landžiojai, - pasakė Vilis Henlonas. - Ji nušaus pirma mane, o paskui tave, - paskui, įdėmiai apžiūrėjęs sūnų, paklausė: - Miki, ar viskas gerai? Atrodai pablyškęs apie akis.
- Tai tikriausiai dėl nuovargio, - atsakė Maikas. - Nepamiršk, kad ten ir atgal kokios aštuonios ar dešimt mylių. Gal reikia padėti ką nors?
- Ne, šiai savaitei remonto pakaks. Tu eik, nusiprausk.
Maikas žengė durų link. Tėvas pašaukė jį vėl. Maikas atsigręžė.
- Nenoriu, kad daugiau ten eitum, - pasakė Vilis Henlonas, - bent jau kol visi šitie įvykiai baigsis ir žudikas bus už grotų... Tu nieko ten nematei? Niekas nesivijo, negąsdino?
- Nesutikau jokio žmogaus, - atsakė berniukas.
Vilis linktelėjo ir prisidegė cigaretę.
- Gailiuosi, kad siunčiau tave tenai. Tokios vietos... kartais būna pavojingos.
Jų žvilgsniai akimirką susitiko.
- Gerai, tėti. Aš ir taip visai nenoriu ten eiti dar kartą. Nyki vieta.
Tėvas vėl linktelėjo.
- Kuo mažiau kalbų, tuo geriau. Dabar eik nusiprausk. Ir pasakyk mamai, kad įmestų dar tris ar keturias dešreles.
Maikas nuėjo.

6

... Na ir kas, - pagalvojo Maikas Henlonas, žiūrėdamas į pėdsakus, vedančius prie betoninio Kanalo bordiūro. - Na ir kas, juk tai pagaliau galėjo būti sapnas ir...
Ant bordiūro buvo sukrešusio kraujo dėmių.

Maikas pažiūrėjo į jas, paskui pasilenkė į Kanalą. Tyliai sruvo juodas vanduo. Purvinai geltona puta lipo prie molo, kartais atitrūkdavo ir tingiai sukdamasi nuplaukdavo pasroviui. Vieną sekundę - vieną vienintelę sekundę - du putų gniužulai susijungė į vaiko veidą su išsprogusiomis agonijoje akimis.

Maikui užgniaužė kvapą kaip atsistojus ant žarijų.

Putos išsiskyrė, neteko pavidalo, ir tą akimirką pasigirdo garsus pliaukštelėjimas iš dešinės. Maikas žaibiškai pasisuko, lošteldamas atgal, ir jam pasirodė, kad kažkas šmėkštelėjo tunelio, kuriuo Kanalas išlenda į paviršių, šešėliuose.

Ir viskas.

Staiga berniukas nutirpęs išėmė iš kišenės peiliuką, kurį rado žolėje ir išmetė į Kanalą. Pasigirdo tylus pliumptelėjimas, pasklido ratilai. Juos srovė ištempė į strėligalį... ir viskas dingo.

Viskas, išskyrus baimę, kuri netikėtai jį apėmė, ir nykų įsitikinimą, kad netoliese kažkas yra, stebi jį, svarsto savo galimybes ir laukia tinkamo momento.

Maikas apsisuko, ketindamas eiti prie dviračio, - bėgti reikštų pripažinti tas baimes ir joms pasiduoti, - ir vėl pasigirdo tas garsus pliaukštelėjimas. Šįkart jis buvo daug garsesnis. Visa savigarba kaipmat išgaravo. Maikas pasileido lėkti kiek kojos įkabina vartų link, koja atlenkė dviračio atramą ir užšokęs ant jo ėmė minti kaip pašėlęs, Tas jūros kvapas pasidarė tiesiog tirštas... per daug tirštas. Jis tvyrojo visur. Ir vanduo, rodės, pernelyg garsiai laša nuo medžių.

Kažkas ėjo. Jis girdėjo sėlinančius per žolę žingsnius.

Maikas spaudė iš pedalų ką galėjo ir šovė į Meino gatvę neatsigręždamas. Jis lėkė namo stebėdamasis, kas, po galais, atvedė... atvedė jį šičia.

Paskui jis stengėsi galvoti tik apie dienos darbus, darbus ir daugiau nieko. Ir netrukus tas tikrai pavyko.

Kai kitąryt Maikas perskaitė antraštę (DINGĘS BERNIUKAS PRIMENA SENUS KOŠMARUS), prisiminė peiliuką, kurį įmetė į Kanalą - kišeninį peiliuką su inicialais E.K. ant kriaunų. Jis pagalvojo apie kraują žolėje.

Ir apie tuos pėdsakus, kurie vedė iki Kanalo krašto.

Septintas skyrius
UŽTVANKA BARENSE

1

Žiūrint iš greitkelio ketvirtis po ketvirtos ryto, Bostonas atrodo kaip negyvėlių miestas, apmąstantis kažkokią praeities tragediją - marą tik-

riausiai ar prakeikimą. Sunkus druskingas oras sklinda nuo vandenyno. Rytinis rūkas slepia visą menką judėjimą.

Vairuodamas juodą naujutėlį "Kadilaką" į šiaurę Storouvo alėja, Edis Kaspbrakas galvoja, kad šito miesto amžių gali pajausti; galbūt niekur daugiau Amerikoje neįmanoma taip jausti miesto amžiaus. Bostonas - tik gemalas, palyginus su Londonu, kūdikis - su Roma, bet pagal amerikietiškus standartus jis senas, labai senas, jis įsikūrė šitoje kalvoje prieš tris šimtmečius, kai nebuvo išgalvota jokių arbatos ir pašto siuntų mokesčių, Polis Rivjeras ir Patrikas Henris dar nebuvo tėvų planuose.

Bostono amžius, tyla, tirštas jūros kvapas - viskas nervino Edį. O kai Edis nervinasi, jis nepaleidžia aspiratoriaus. Įsikiša į burną, paleidžia atgaivinantį garą į gerklę.

Gatvėse, kurias pravažiuoja, šmėžuoja ankstyvi darbuotojai, ir vienas du pėstieji ant pėsčiųjų tiltų virš gatvių sugriauna įspūdį, kad jis kažkaip pateko į Lavkrafto pasmerktųjų miestų, piktų jėgų ir demonų su neištariamais vardais pasaulį. Čia, aplink autobusų stotelę "Kenmoro skveras - miesto centras", laukia padavėjos, medicinos seserys, tarnautojai užtinusiais nuo miego veidais.

"Gerai, - mąsto Edis, pravažiuodamas užrašą "TOBINO TILTAS", - gerai, lipdykis prie autobusų. Pamiršk tunelius. Tuneliai - negeras daiktas; tavo vietoje aš ten nevažiuočiau. Tik ne po žeme. Tik ne tuneliais".

Blogai kvaršinti sau galvą tokiais dalykais, nebaigsi - teks vėl griebtis aspiratoriaus. Edis džiaugiasi, kad ant tilto eismas sunkesnis. Pravažiuoja paminklų dirbtuvę. Ant mūro išvedžiotas kiek nejaukus perspėjimas: "SULĖTINK GREITĮ! MES GALIM PALAUKTI!"

Štai žalias fosforuojantis ženklas "95 - Meinas, Niūhampšyras, visi šiauriniai Naujosios Anglijos taškai". Edis perskaito užrašą, ir iki kaulų smegenų nukrečia drebulys. Rankos mėšlungiškai suspaudžia "Kadilako" vairą. Būtų gerai tikėti, jog tai kokios nors ligos pradžia, virusas ar net mamos "fantominė karštligė", bet tai kas kita. Už jo ant dienos - nakties ribos melancholiškai balansuojantis tylus miestas, o tai, ką žada šitas ženklas - priešaky. Gerai, jis serga, neverta abejoti, bet ne kokiu nors virusu ar fantomine karštlige. Edis Kaspbrakas apsinuodijo savais prisiminimais.

"Aš bijau, - mąsto jis. Tai visada buvo. Visada buvo baimė. Bet mes kažkaip ja pasinaudojome. Pritaikėme. Bet kaip?"

To Edis neprisimena. Jis tikisi, kad kiti gali prisiminti. Jų visų labui.

Iš kairės pypsina sunkvežimis. Edis vis dar su įjungtais žibintais; dabar jis staiga juos gesina ir sunkvežimis saugiai aplenkia. Edis elgiasi automatiškai. Tiesiog tai gyvenimo būdo automobilyje išvystytas refleksas. Nepažįstamasis sunkvežimyje jam dėkingas, dukart sužybčioja savo žibintais. "Jeigu viskas būtų taip paprasta ir aišku", - galvoja Edis.

Jis seka I-95 ženklus. Judėjimas į šiaurę nedidelis, o priešingos juostos į miestą pamažu ima pildytis net tokį ankstų metą. Kaspbrakas skraidina didžiulį limuziną tiesiog atspėdamas ženklus ir instinktyviai persirikiuodamas į reikiamą liniją. Jau daug metų, tikrai daug, jis nė karto

neapsigavo pasirinkdamas kelią. Jis nardo linijomis taip pat automatiškai, kaip užgesino tolimas šviesas sunkvežimio vairuotojui ir kaip kartą rado kelią per takelių labirintą Barense. Tas faktas, kad jam niekada neteko išvažinėti iš Bostono, garsėjančio kaip klaidžiausias vairuotojui Amerikos miestas, neturėjo didelės reikšmės.

Staiga Edis prisimena dar kai ką iš tos vasaros. Bilas kartą jam sakė: "T-tavo g-ga-galvoje k-kompasas, E-E-E-Edi".

Kaip tada tai paglostė jo savimeilę! Tai glosto jo savimeilę ir dabar, kai "Dorado-84" vėl šauna į autostradą. Jis spaudžia leistinu penkiasdešimt septynių mylių greičiu, susiranda tylią muziką per radiją. Tais laikais jis galėjo atiduoti gyvybę už Bilą, jei būtų reikėję. Jei tik Bilas būtų paprašęs, Edis paprastai atsakytų: "Žinoma, Didysis Bilai... laiką jau apgalvojai?"

Edis juokiasi, nesmarkiai, bet nuoširdžiai. Dabar jis nedažnai juokiasi ir juolab nesitiki patirti daug "krizų" (Ričio žodis, turėtų reikšti "krizenimą"; jis mėgdavo klausti: "Žinai kokių krizų, Edi?") savo niūrioje kelionėje. Bet jeigu Dievas tiek niekingas, kad prakeikia tikinčiuosius už tai, ko jiems labiausiai norisi, jis gali būti tiek originalus, jog pasiųs jam porą riebių krizų.

- Žinai kokių gerų krizų, Edsi? - sako Kaspbrakas garsiai ir vėl juokiasi. Šakės, kaip jis nekentė, kai Ričis taip jį vadino... bet tai kartu ir patiko. Kaip ir Benui Henskomui teko pamėgti savo pravardę Kupeta. Tai buvo... kaip slapyvardis. Paslėpta asmenybė. Buvimas žmonėmis, nepaisančiais savo tėvų baimių, vilčių, nuolatinių reikalavimų. Ričis galėjo blevyzgoti savo numylėtais Balsais, bet galbūt jis vienas tikrai suprato, kaip svarbu tokiems suskiams kaip jie kartais pasijusti kitais žmonėmis.

Edis žvilgteli į monetas, dailiai surikiuotas "Kadilako" prietaisų skydelyje - tai dar viena šito modelio naujovė. Kai artėja kelių mokesčio automatai, nesinori kuistis kišenėse, juo labiau stoti į tą begalinę eilę, kur atiduoda grąžą.

Tarp monetų - du ar trys sidabriniai doleriai. Tokius, galvoja Edis, gali rasti tik šoferių ir taksistų kišenėse, lygiai kaip dviejų dolerių kupiūras - hipodromo kasoje. Edis visada turi kelias po ranka, nes ima automatai ant Džordžo Vašingtono ir Triboro tiltų.

Galvoje švysteli naujas atsiminimas: sidabriniai doleriai. Ne šitie variniai sumuštiniai, bet tikri sidabro doleriai su ponia Laisvė iškilminga tunika. Beno Henskomo sidabriniai doleriai. Taip, bet ar Bilas, Benas arba Beverlė nepaaukojo vieno iš tų gražių pinigėlių išgelbėti jų gyvybėms? Jis negali garantuoti, tiesą sakant, išvis nieko negali tvirtinti... o gal tiesiog nenori prisiminti?

"Ten buvo tamsu, - staiga pagalvoja Edis. - Tiek tai prisimenu. Ten buvo tamsu".

Bostonas lieka užpakaly, ir rūkas ima plaišytis. Priekyje Meinas, Niūhampšyras, visi šiauriniai Naujosios Anglijos taškai. Ir Deris, o jame kažkas, kas prieš dvidešimt septynerius metus turėjo mirti, bet kažkaip nemi-

rė. Kažkas su tiek veidų kaip Lonas Čanlis. Bet kas TAS yra iš tikro? Ar jie matė TĄ be kaukių?

Ach, jis tiek daug prisimena... bet ne viską.

Edis prisimena, kad mylėjo Bilą Denbrą; puikiai prisimena. Bilas niekada nesijuokė iš jo astmos. Ir nevadino jo apsimyžusiu žydruku. Jis mylėjo Bilą, kaip būtų mylėjęs vyresnįjį brolį... ar tėvą. Bilas mokėjo daryti šaunius dalykėlius. Žinojo, kur eiti. Ką žiūrėti. Kai važiavai su Bilu, važiavai nugalėti velnio juokdamasis... ir retai pritrūkdavai kvapo. O netrūkti oro taip gera, taip gera, - Edis prisiektų visam pasauliui! Kai važiavai su Didžiuoju Bilu, turėjai krizų kasdieną.

- Žinoma, vaike, KĖKVĖNĄ dieną, - sako Kaspbrakas Ričio Tozijerio balsu ir pratrūksta juoku.

Idėja pastatyti užtvanką Barense buvo Bilo, ir kaip tik užtvanka juos visus sujungė. Benas Henskomas parodė jiems, kaip statyti, ir jie pastatė tokią puikią užtvanką, kad turėjo nemalonumų su misteriu Nelu, apylinkės inspektoriumi. Bet pati idėja buvo Bilo. Ir nors visi iš jų, išskyrus Ričį, tais metais Deryje matė labai keistus dalykus, - gąsdinančius dalykus, - Bilas išdrįso prabilti apie juos pirmas.

Ta užtvanka.

Ta prakeikta užtvanka.

Edis prisiminė Viktorą Krisą sakant: "Ate, berniukai. Tai buvo tikra pyplių užtvanka, patikėkit manim. Niekam tikusi".

O kitą dieną Benas Henskomas šypsodamasis sakė:

- Mes galime.

- Mes galime užtvindyti.

- Mes galime užtvindyti visą...

2

... visą Barensą, jei panorėsime.

Bilas su Edžiu nepatikliai žiūrėjo į Beną ir visas medžiagas, kurias tas su savimi atsitempė: keletą skydų (nušvilptų iš misterio Makibono kiemo; bet nieko, jis ir pats tikriausiai nušvilpė juos iš kur nors), kūjį ir kastuvą.

- Kažin, - pasakė Edis, žiūrėdamas į Bilą, - kai vakar bandėme, šiaip sau pavyko. Srovė nešė mūsų šakas.

- Šita pavyks, - patikino Benas. Jis irgi pažvelgė į Bilą, laukdamas galutinio sprendimo.

- Na, p-pabandykim, - ištarė tas. - S-skambinau Ri-Ri-Ričiui Tozijeriui š-šįryt. S-sakė, kad a-a-ateis vėliau. Gal su St-St-St-enliu norės p-prisidėti.

- Kokiu Stenliu? - paklausė Benas.

- Urisu, - paaiškino Edis. Jis nenuleido nuo Bilo susirūpinusio žvilgsnio - šiandien jis buvo kaip nesavas, tylesnis ir ne taip entuziastingai ėmėsi užtvankos idėjos. Šiandien Bilas buvo išblyškęs. Nutolęs.

- Stenlis Urisas? Atrodo, nepažįstu. Ar jis lanko Derio pradinę?

- Jis mūsų metų, tik dabar baigė ketvirtą klasę, - pasakė Edis. - Stenas metais vėliau pradėjo lankyti mokyklą, nes labai sirgo mažas. Manai, kad tau vakar nepasisekė? Turėtum džiaugtis, kad nesi Stenas. Jį nuolat kas nors kankina.

- Jis ž-ž-žydas, - įsiterpė Bilas. - V-vaikai jo ne-e-mėgsta todėl, kad jis ž-žydas.

- Tikrai? - susidomėjęs ištarė Benas. - Sakai, žydas? - paskui patylėjęs atsargiai pridūrė: - Tai jis kaip turkas ar daugiau, na, egiptietis?

- Jis pa-panašesnis į t-t-turką, - pasakė Bilas. Jis pakėlė vieną skydą ir apžiūrinėjo. Skydas buvo maždaug šešių pėdų ilgio ir trijų pločio. - Mano t-t-tėtis sako, kad ž-žydai turi dideles n-nosis ir m-m-maišus pinigų, bet Ste-Ste-Ste...

- Bet Steno nosis normali ir kišenės tuščios, - padėjo Edis.

- Taip, - pritarė Bilas ir pirmąkart šiandien nuoširdžiai išsišiepė.

Benas irgi nusišypsojo.

Edis taip pat.

Bilas nusviedė skydą į šoną, atsistojo ir nusipurtė džinsų užpakalį. Jis nuėjo prie upelio. Aniedu berniukai prisijungė prie jo. Bilas sugrūdo rankas į užpakalines kišenes ir giliai atsiduso. Edis juto, kad draugas turi kažką rimta pasakyti. Jis žiūrėjo paeiliui tai į Beną, tai į Edį, nebesišypsojo. Edis staiga nusigando. Bet tada Bilas pasakė tik tiek: "Ar turi savo as-as-aspiratorių, E-Edi?"

Edis pliaukštelėjo per kišenę.

- Apsirūpinęs iki kaklo.

- Sakyk, ar pasisekė su šokoladiniu pienu? - paklausė Benas.

Edis nusijuokė:

- Puikiausiai! - paskui abu su Benu pamatė, kad Bilas šypsosi, bet nieko nesupranta. Jis paaiškino, ir Bilas linktelėjo plačiai išsišiepęs.

- E-E-Edžio m-mama baiminasi, kad jis sulūš ir ji ne-negalės atgauti p-p-pinigų.

Edis prunkštelėjo ir apsimetė, kad nori Bilą įstumti į upelį.

- Atsargiau, šunsnuki, - pasakė Bilas Henrio Bauerso balsu. - Nusuksiu tau galvą taip, kad galėsi žiūrėti, kai valysi subinę.

Benas leido į kelnes iš juoko. Bilas žvilgtelėjo į jį šypsodamasis, vis dar sukištomis į kišenes rankomis. Šypsojosi, bet vėl kažkaip nutolęs, užsigalvojęs...

- B-bukysta, - pasakė Bilas.

- Aha, - sutiko Edis, bet jam pasirodė, kad linksmybės tiktai priedanga. Kažkas Bilo galvoje. Jis tikėjosi, kad Bilas išlies, kai viskas pribręs; tik klausimas, ar jis tikrai nori tą sužinoti? - Protiškai atsilikęs.

- Atšokęs, - pridūrė Benas, vis dar kretėdamas iš juoko.

- Tai t-tu pa-pa-pa-rodysi, kaip s-statyti užtvanką ar t-taip ir pr-pra-pramyši visą d-dieną?

Benas pašoko ant kojų. Pirmiausia nužvelgė ramiai tekantį vandenį. Kenduskegas šičia ne itin platus, bet vakar jiems nepasisekė jo įveikti... Nei Edis, nei Bilas nenutuokė, kaip pažaboti srovę. Bet Benas šypsojosi

kaip žmogus, kuris svarsto kažką nauja... kas bus malonu, bet ganėtinai lengva. Edis pagalvojo: "Jis žino kaip, tikrai žino".

- Gerai, - ištarė Benas, - jums, vaikinai, teks nusiauti batukus, nes sušlapsit.

Edžio galvoje iškart užprotestavo motinos balsas: "Nedrįsk to daryti, Edi! Nebandyk! Šlapios kojos - vienas iš tūkstančio būdų peršalti, o nuo peršalimo netoli gripas, todėl nedrįsk!"

Bet Benas su Bilu jau sėdėjo ant kranto audamiesi sportbačius, maudamiesi kojines. Benas nervingai raitojosi kelnių klešnes. Bilas žvilgčiojo į Edį. Žvilgsnis buvo šiltas, užjaučiantis. Staiga Edis suprato, kad draugas atspėjo jo mintis, ir susigėdo.

- T-t-tu eisi?

- Taip, žinoma, - atsiliepė Edis ir atsisėdęs ant kranto ėmė ruoštis statyboms, o galvoje plyšojo motinos balsas... tik jis vis tolo, lyg kas būtų užkabinęs jos palaidinę kabliuku ir dabar temptų ilgu koridoriumi.

3

Tai buvo viena iš tų nuostabių vasaros dienų, kurių niekada neužmirštum, jei pasaulyje viskas būtų savo vietose. Malonus brizas vaikė įkyrius uodus ir museles. Dangus vaiskus, skaisčiai žydras. Temperatūra laikėsi kiek aukščiau dvidešimties laipsnių. Krūmuose ir brūzgynuose čirškė ir klegėjo įvairiausi paukščiai. Edžiui tik kartą prireikė aspiratoriaus, o paskui lyg kas buldozeriu būtų išplatinęs gerklę. Flakonėlis liko užmirštas kišenėje.

Benas Henskomas, vakar atrodęs toks drovus ir nepatiklus, užtvankos statyboje tapo kompetentingu generolu. Retsykiais jis užsilipdavo ant kranto ir įsispendęs purvinas rankas į šonus apžiūrinėdavo darbų eigą, murmėdamas kažką panosėje. Kartais jis ranka pasikedendavo plaukus, ir iki vienuoliktos jie stovėjo juokingais spygliukais.

Iš pradžių Edis jautė netikrumą, paskui džiaugsmą, o galiausiai - išvis nepatirtą jausmą. Jis buvo keistas, gąsdinantis ir svaiginantis. Ta būsena buvo taip svetima jo prigimčiai, kad jis ilgai nerado žodžio jai pavadinti. Tik naktį, gulėdamas lovoje ir dar kartą pergalvodamas visą dieną, suprato - tai Jėga. Štai koks ten buvo jausmas. Jėga. Užtvanka veiks, ir Dievas mato, veiks daug geriau negu Bilas - o gal ir Benas - galėjo įsivaizduoti.

Darbas įtraukė ir Bilą: iš pradžių po truputį, vis dar perkratinėdamas kažką mintyse, paskui visiškai pasinėrė į statybą. Porą kartų jis paplekšnojo Benui per mėsingą petį ir pasakė, kad jis nepralenkiamas. Benas kiekvienąkart nurausdavo iš pasitenkinimo.

Benas liepė Edžiui su Bilu laikyti vieną skydą skersai upelio, kol jis kūju kalė jį į dugną. "Na, štai, įkaliau, bet turėsi dar palaikyti, kad srovė nenuneštų, - sakė Benas Edžiui, ir tas liko vidury upelio su skydu, o srovė vertėsi per jį ir vandeny raibuliavo rankos.

Benas su Bilu įtvirtino antrąjį skydą už dviejų pėdų nuo pirmojo. Paskui Benas pradėjo pilti į tarpą smėlį ir žemes nuo kranto. Iškart srovė plovė jį iš tarpo, ir Edis ėmė abejoti, ar viskas nebus perniek, bet kai Benas ėmė ten pat versti akmenis ir molio gumulus, išplauto smėlio debesys išnyko. Po dvidešimties minučių viduryje upelio išaugo žemių ir smėlio siena tarp skydų. Edžiui viskas atrodė kaip optinė apgaulė.

- O, jei turėtume tikro cemento... vietoj šito... purvo ir akmenų, galėtume išjudinti visą miestą... nuo Senojo Iškyšulio iki vidurio kitą savaitę, - kalbėjo Benas, sviesdamas kūjį į šoną ir sėsdamas ant kranto atsipūsti. Bilas su Edžiu nusijuokė, Benas šypsojosi. Jo veide jau galėjai įžiūrėti gražaus vyro bruožus. Vanduo ėmė tvenktis.

Edis paklausė, ką reikės daryti su vandeniu, kuris veržiasi pro šonus.

- Taip paliksim. Tegu bėga.

- Nieko tokio?

- Ne-a.

- O kodėl?

- Negaliu tiksliai pasakyti. Bet reikia leisti.

- Iš kur tu žinai?

Benas gūžtelėjo pečiais. "Tiesiog žinau", - reiškė gūžtelėjimas, ir Edis nutilo.

Pailsėjęs Henskomas ėmėsi trečiojo skydo - storiausio iš keturių ar penkių, kuriuos sunkiai atvilko iš miesto į Barensą. Jis buvo rūpestingai įremtas į antrąjį skydą: vienas galas tvirtai įkaltas į gruntą, kitas - pritaisytas prie vertikalios sienos. Išėjo atrama kaip vakarykščiame piešinėlyje.

- Gerai, - pasakė Benas atsitiesdamas. Jis plačiai išsišiepė. - Dabar galite paleisti. Šitam į... skydui teks didžioji spaudimo dalis. Atrama atlaikys likusį.

- Ar vanduo jos neišplaus? - paklausė Edis.

- Ne-a. Vanduo stums ją dar giliau.

- O jeigu t-tu k-k-klysti, m-mes tave p-priplosim, - pasakė Bilas.

- Neprieštarauju, - draugiškai atsakė Benas.

Berniukas atsitraukė, abi lentos - užtvankos pagrindas trakštelėjo - truputį pasviro... ir viskas.

- Jėga! - džiugiai suspigo Edis.

- D-daly-ykas, - šypsodamasis ištarė Bilas.

- Aha, - pritarė Benas. - Einam užkąsti.

4

Jie sėdėjo ant kranto ir valgė daug nesikalbėdami. Žiūrėjo, kaip srovė atsimuša į užtvanką ir nuslysta šonais. Edis pastebėjo, kad jie jau pakeitė krantus: vanduo užlygino įlankėles. Bežiūrint kitam krante vanduo išgraužė naują lataką.

Virš užtvankos pasidarė apvalus baseinėlis, vienoje vietoje vanduo net užlipo ant stataus kranto. Blizgančios srovelės ritosi per žolę ir krūmokšnius. Edis pamažu ėmė suprasti, kas Benui buvo aišku iš karto: užtvanka pastatyta. Angos tarp krantų ir užtvankos buvo šliuzo kanalai. Benas negalėjo paaiškinti to Edžiui, nes nežinojo šito žodžio. Virš užtvankos Kenduskegas, rodos, apsnūdo. Nutilo vandens gurgimas per akmenis ir žvyrą, visi akmenys dabar buvo po vandeniu. Kartkartėmis išplautos velėnos ir purvo gabalai tekšteldavo į plintančią vagą.

O už užtvankos upelio vaga buvo beveik tuščia; per centrą sruvo silpna srovelė, ir viskas. Akmenys, galai žino kiek mirkę vandenyje, džiūvo saulėkaitoje. Edis žvelgė į juos su nuostaba... ir tuo kitu jausmu. Jie padarė tai. Jie. Pro šalį straksėjo varlė. Edis pagalvojo, kad ponia Kvaksė stebisi, kur pražuvo visas vanduo, ir balsu nusikvatojo.

Benas kruopščiai krovėsi vyniojamą popierių į tuščią priešpiečių dėžutę. Jie su Bilu buvo pritrenkti maisto atsargų kiekio, kurį Benas atsinešė pedantiškai susipakavęs: du sumuštinius su žemės riešutų sviestu ir džemu, vieną su dešra, kietai virtą kiaušinį (į komplektą įėjo sviestiniame popieriuje įsuktas žiupsnelis druskos), porą gabaliukų figų sūrio, tris didelius šokoladinius pyragaičius ir saldainių.

- Ką sakė mama, kai grįžai vakar toks gražus? - paklausė Edis.

- Hmmmmm? - Benas atplėšė akis nuo pilnėjančio baseino ir tyliai atsirūgo į ranką. - A! Na, aš žinojau, kad po darbo ji važiuos apsipirkti, todėl pasistengiau ją aplenkti. Išsimaudžiau, galvą išsiploviau. Paskui paslėpiau tuos džinsus su marškiniais. Nežinau, ar pastebės, kad dingo. Marškinių gal ne - jų daug, bet atrodo, teks nusipirkti naujus džinsus, kol mama neėmė šniukštinėti po mano stalčius.

Mintis apie tokį pinigų švaistymą metė šešėlį ant berniuko veido.

- O k-kaip dėl m-m-mėlynių?

- Pasakiau, jog taip apsidžiaugiau atostogomis, kad bėgau pro duris ir nuvirtau nuo laiptų, - paaiškino Benas, paskui truputį sumišo, kai draugai ėmė juoktis. Bilas paspringo mamos keptu "Velnio"* pyragu ir pasiuto kosėti. Edis kikendamas pliaukštelėjo jam per nugarą.

- Na, nedaug trūko, kad aš iš tikro būčiau nukritęs nuo laiptų, tik ne todėl, kad bėgau, o kad Viktoras Krisas pastūmė.

- Aš i-imčiau lydytis su t-tokiais ma-ma-marškiniais, - pasakė Bilas, susikišdamas paskutinį pyrago kąsnį.

Benas svyravo. Atrodė, kad jis nutylės šitą pastabą.

- Kai storas, su tokiais geriau, - pagaliau ištarė jis. - Tai yra su tokiais marškiniais.

- Dėl pilvo? - paklausė Edis.

Bilas prunkštelėjo.

- Dėl pa-pa-pa...

- Taip, papų. Na ir kas?

- Aha, - trumpai pasakė Bilas. - K-kas čia tokio?

---

* Aštrus juodo šokolado pyragas.

Paskui stojo nejauki tyla, kurią nutraukė Edis:
- Pažiūrėkit, koks tamsus vanduo, kai prateka pro aną užtvankos kraštą.
- O jetau! - Benas pašoko ant kojų. - Srovė plauna įdarą! O, kad turėtume cemento!
Padėtis tučtuojau buvo ištaisyta, bet net Edis matė, kas atsitiks, jeigu nuolat nepildysi užtvankos grunto: srovė išgriaus pirmą skydą, išjudins antrą - ir baigta.
- Galim užtaisyti šonus, - pasakė Benas. - Erozijos tas nesustabdys, tačiau bent sulėtins.
- Jei mes pilsim smėlį ir žemes, ar neišplaus jų vėl? - paklausė Edis.
- Mes panaudosim velėnos gabalus.
Bilas linktelėjo, nusišypsojo ir suraitė "O" iš nykščio ir smiliaus.
- Eime. A-aš k-kasiu, o t-tu pa-parodysi, kur dėti, Big Benai.
Už jų gyvas šaižus balsas suriko:
- Dieve mano, kas čia Barense stato varlynuką!
Edis pasisuko, akies kampeliu spėjęs pastebėti, kaip įsitempia Benas, sukanda lūpas. Virš jų, priešsroviui, ant to paties takelio, kurį vakar kirto Benas, stovėjo Ričis Tozijeris ir Stenlis Urisas.
Ričis pasišokinėdamas nusirito nuo skardžio, susidomėjęs nužvelgė Beną ir žnybtelėjo Edžiui skruostą.
- Ką darai! Nekenčiu, kai tu šitaip darai, Riči!
- O, Edsi, tau tas be galo patinka, - pasakė anas ir parodė dantis. - Nagi, ką pasakysite? Turi gerų krizų ar ką?

5

Visas penketas triūsė iki keturių. Paskui susėdo aukštai ant kranto - ta vieta, kur Bilas, Benas ir Edis priešpiečiavo, dabar buvo po vandeniu - ir spoksojo į savo tvarinį. Net Benui sunku buvo patikėti. Jis jautė pabaigtuvių nuovargį, permieštą nerimu. Net susizgribo, kad mąsto apie "Fantaziją", ir kaip peliukas Mikis sugebėjo priversti šluotas dirbti... o sustabdyti...
- Velniškai neįtikėtina, - tyliai pasakė Ričis Tozijeris ir pirštu pasitaisė akinius ant nosies.
Edis žvilgtelėjo į jį; Ričis neišdarinėjo jokio savo numerio, veidas buvo susimąstęs, beveik iškilmingas.
Kitoje upelio pusėje, kur žemė kilo, o paskui palengva leidosi į nuokalnę, jie padarė dar vieną pelkę. Kemsai ir krūmai per pėdą mirko vandenyje. Net iš šitos vietos matėsi, kaip žingsnis po žingsnio ta pelkė plečiasi į vakarus. Už užtvankos Kenduskegas, toks judrus ir seklus dar šįryt, virto ramia, tingia vandens juosta.
Iki antros valandos baseinas tiek išsiplėtė, kad pro užtvankos šonus tekėjo jau ne srovelės, o tikri upeliai. Visi, išskyrus Beną, patraukė į miesto sąvartyną su ekstra užduotimi - reikia statybinės medžiagos. Benas sukio-

josi vietoje, metodiškai kamšydamas užtvankos skyles. "Medžiotojai" grįžo ne tuščiomis: be lentų atsitempė keturias padangas, surūdijusias 1949 metų "Hudsono Horneto" dureles ir gofruoto plieno šoną. Beno vadovaujami prie užtvankos jie pristatė du sparnus, neleisdami vandeniui plauti šonų. Ir dabar, su pasroviui palenktais sparnais, užtvanka veikė dar geriau.

- Daugiau nebečiulps, - pasakė Ričis. - Tu genijus, žmogau.

Benas šyptelėjo.

- Menkniekis.

- Turiu "Winstons", - pasiūlė Ričis, - kas nori?

Ir, išsitraukęs iš užpakalinės kelnių kišenės sumaigytą cigarečių pakelį, pasiuntė ratu. Edis, pagalvojęs, kokį astmos priepuolį gali užvirti cigaretė, atsisakė. Stenas taip pat. Bilas paėmė vieną, ir minutėlę padvejojęs Benas paėmė irgi. Ričis išsitraukė dėžutę degtukų su užrašu "ROI-TAN", pridegė Beno, paskui Bilo cigaretę. Ir jau ketino prisidegti savąją, bet Denbras užpūtė liepsną.

- Širdingai ačiū, Denbri, seiliau, - užsiplieskė Ričis.

Bilas šyptelėjo teisindamasis.

- T-t-trečias v-vienu de-degtuku. Ne-ne-nelaimei.

- Nelaimė tavo tėvams buvo tavo gimimas, - atsakė Ričis ir užsidegė antrą degtuką. Jis atsigulė, pakišo sukryžiuotas rankas po galva. Cigaretė kyšojo į dangų. - "Winstons" kvapas švelnus, skonis gardus, - jis pasuko galvą ir mirktelėjo Edžiui. - Ar ne, Edi?

Benas, Edis matė, žiūri į Ričį su baime ir nepasitikėjimu. Edis jį supranta. Jis pats pažįsta Ričį jau ketverius metus, bet taip ir neperprato. Ričis gaudavo tik A ir B iš visų dalykų, o drausmės įvertinimas nepakildavo aukščiau C ir D. Kiek tėvas už tai karšė kailį, kiek motina verkė, o pats Ričis prisiekinėjo pasitaisyti... jėgų užtekdavo ketvirčiui ar dviems. Bėda ta, kad Ričis vos minutę galėjo nustygti vienoje vietoje, o burna išvis neužsičiaupė. Čia, Barense, tas netrukdė, bet Barensas nebuvo negyvenama sala, o laukinukais jie galėjo pabūti tik kelias valandas (mintis apie laukinuką su aspiratoriumi kišenėje privertė Edį nusišypsoti). Barenso bėda buvo ta, kad visada turėjai išeiti. O už šito pasaulio ribų Ričio liežuvis nešdavo vien nelaimes dėl suaugusiųjų, kas buvo blogai, ir dėl tokių tipų, kaip Henris Bauersas, - dar blogiau.

Prisiminkim kad ir jų su Stenu pasirodymą. Benas Henskomas tiesiog norėjo pasakyti jam "labas", o Ričis puolė ant kelių priešais jį ir pradėjo savo "saliam" iškėlęs rankas ir kiekvieną kartą lenkdamasis tekšteldavo delnais į purvą ir kalbėjo vienu iš savo Balsų.

Ričis turėjo tuziną įvairiausių Balsų. Jo svajonė, prisipažino kartą Ričis lietingą popietę, kai jiedu skaitė "Mažoji Lulu" komiksų knygutes kambarėlyje virš Kaspbrakų garažo, tapti geriausiu pasaulyje pilvakalbiu. Jis bus geresnis net už Edgarą Bergeną, žadėjo Ričis, ir kiekvieną savaitę dalyvaus Edo Sulivano šou. Edis žavėjosi savo draugo svajone, bet įžiūrėjo šiokių tokių problemų. Pirma, visi Ričio Balsai buvo labai panašūs į Ričio Tozijerio balsą. Tai visai nereiškia, kad Ričis nemokėjo retsykiais

smarkiai prajuokinti - ir dar kaip! Antra, kai Ričis "kalbėjo pilvu", jo lūpos judėjo, ir ne tik tariant "p" ar "b", bet visus be išimties garsus. Trečia, kai Ričis žadėdavo mesti savo Balsus, paprastai toli nenumesdavo. Dauguma jo draugų buvo per daug švelnūs, - ar negalintys atsispirti Ričio žaviam gyvumui, - kad prikištų jam šitus menkus trūkumus.

Energingai lankstydamasis priešais sutrikusį ir išgąsdintą Beną Henskomą, Ričis bėrė vadinamuoju Negro Džimo balsu:

- O ramba-karamba, tai esa Dydis Kupeta! Neužkrisk ant mane, myster Kupeta, sere! Kitaip liks iš mane tik šlapias vietas! O ramba-karamba, ramba-karamba! Trys šymtai svarai, aštuoniasdešimt aštuoni pėdos tarp papų, veža kaip panteros šūdas! Priešais mani dydis vadas, mister Kupeta! Tokys dydis vadas! Tegu nepakrenta ant mani, toki joda berniuką!

- N-nesijaudink, - pasakė Bilas. - Čia t-t-tik Ri-Ri-Ričis. Jis be-e-eprotis.

Ričis pašoko ant kojų.

- Girdėjau tai, Denbrai. Geriau nesikišk, nes užversiu Kupetą ant tavęs.

- G-geriausia t-t-tavo dalis nu-utekėjo tė-tė-tėvo k-k-koja, - pasakė Bilas.

- Teisingai, - sutiko Ričis, - bet pažiūrėk, kiek gero dar liko. Sveikas, Kupeta! Ričis Tozijeris vardu esu, moku daryti šimtus Balsų, - jis ištiesė ranką. Galutinai sutrikęs Benas tiesėsi pasisveikinti. Ričis atitraukė savo ranką. Henskomas sumirksėjo. Suminkštėjęs Ričis paspaudė Benui dešinę.

- Aš - Benas Henskomas, jei tau įdomu, - pasakė Benas.

- Mačiau tave mokykloje, - atsakė Ričis. Mostelėjęs ranka į plintantį tvenkinį pridūrė: - Čia tikriausiai tavo idėja. Šitie šlapukai neuždegtų fejerverko ugniasvaidžiu.

- Kalbėk už save, Riči, - įsikišo Edis.

- O, nori pasakyti, kad tai tavo idėja, Edsi? Jėzau Marija, atleisk, - jis parkrito priešais Edį ir vėl ėmė pašėlusiai lankstytis.

- Stokis, baik! Tu taškai ant manęs purvą! - užriko Edis.

Ričis pašoko ir dar kartą žnybtelėjo Edžiui žandą.

- Kis, kis, kis! - maivėsi Ričis.

- Baik, negaliu to pakęsti!

- Prisipažink, Edsi, kas pastatė užtvanką?

- B-B-Benas mums pa-parodė, - pasakė Bilas.

- Dalykas, - Ričis atsigręžė į Stenlį Urisą, kuris tyliai stovėjo susikišęs rankas į kišenes ir stebėjo spektaklį. - Štai vyras, vardu Stenas Urisas, - pristatė Ričis Benui. - Stenas yra žydas. Be to, jis nužudė Kristų. Taip bent porino Viktoras Krisas anądien. Nuo tada nesitraukiu nuo Steno. Jeigu išsiaiškinsiu, kad jis toks senas, galės statyti mums alaus. Taip, Stenai?

- Aš manau, kad ten buvo mano tėvas, - pasakė Stenas tyliu maloniu balsu, ir visi pradėjo juoktis, net Benas. Edis juokėsi, kol neėmė čiurenti, o ašaros tekėjo ir kapsėjo nuo smakro.

- Geras! - rėkė Ričis, žirgliodamas rankom virš galvos kaip futbolo teisėjas, signalizuojantis, kad taškas įskaitytas. - Vyras Stenas, paleidžia Gerą! Įžymus istorijos momentas! Uu-aaau!

- Sveikas, - pasakė Stenas Benui, atrodė, visai nekreipdamas dėmesio į Ričį.

- Labas, - atsakė Henskomas. - Mes mokėmės antroje klasėje kartu. Tu buvai tas...

- ... kuris visada tylėjo, - baigė Stenas šypteldamas.

- Taip.

- Stenas netars nė žodžio, nors per ausis lįstų, - įsikišo Ričis. - Ir taip LAABAI dažnai...

- U-u-užsičiaupk, Riči, - nutildė Bilas.

- Gerai, bet pirma turiu pasakyti vieną dalyką, nors labai nesinori. Jūs, atrodo, netrukus neteksite savo užtvankos. Baseinas užtvins, ponai. Išgabenkim moteris ir vaikus pirmiausiai.

Ir nepasirūpinęs pasiraitoti kelnių - net nusiauti sportbačių - Ričis šoko į vandenį ir pradėjo kimšti velėną į artimesnįjį sparną, kur smėlį tarp skydų jau ėmė plauti srovė. Pleistro juostele buvo apvyniota viena jo akinių kojelė. Atlipęs galas kadaravo prie skruostikaulio. Bilas pagavo Edžio žvilgsnį, šyptelėjo ir gūžtelėjo. Toks jau tas Ričis. Išves iš kantrybės... bet vis tiek gera, kai jis šalia.

Jie darbavosi prie užtvankos gerą valandą. Ričis išklausydavo Beno komandas - kurios, prisidėjus dar dviems pavaldiniams, pasidarė siūlomojo pobūdžio - visiškai rimtai ir vykdė maniakišku tempu. Įvykdęs komandą, raportuodavo Benui, laukdavo naujų nurodymų ir pasišalindavo kariškai pasaliutavęs ir sumušęs kliuksinčių sportinių batelių aulais. Kartais Ričis karštai kreipdavosi į "liaudį" vienu iš savo Balsų: vokiečių komendanto, anglo liokajaus Tudlio, pietų senatoriaus (kuris kažkuo priminė Foghorną Leghorną ir kuris daug vėliau išsivystys į veikėją, vardu Bufordas Bučkis) ar naujienų diktoriaus.

Darbas ne tik pajudėjo - jis šuoliavo. Ir dabar, prieš penkias, visiems susėdus ant kranto pasirodė, kad Ričis buvo teisus: jie visiškai sustabdė čiulpimą. Mašinos durelės, gofruotos skardos gabalas ir senos padangos tapo antru užtvankos sluoksniu, paremtu didžiuliu žemių ir akmenų kalnu. Bilas, Benas ir Ričis traukė dūmą. Stenas gulėjo ant nugaros. Galėjai pagalvoti, kad jis šiaip žiūri į dangų, bet Edis žinojo ką kita. Stenas žiūri į medžius kitoje upelio pusėje, tykodamas kokio paukščio, kurį galėtų užsirašyti į savo užrašų knygutę. Edis sėdėjo sukryžiavęs kojas, jausdamasis maloniai nuvargęs ir tarsi įkaušęs. Visi tą akimirką atrodė patys nuostabiausi vaikinai, su kuriais norėjai draugauti. Jie gerai jautėsi kartu, tiksliai sutapo savo kampais. Geriau paaiškinti to negalėjai, o ir nereikėjo, - tiesiog tegu taip ir būna.

Edis pasižiūrėjo į Beną, kuris negrabiai laikė pusiau nurūkytą cigaretę ir retkarčiais patraukdavo ne itin mėgaudamasis skoniu. Kaspbrakui žiūrint, jis numetė nuorūką ant žemės ir užkasė koja.

Paskui pakėlė akis ir, sugavęs Edžio žvilgsnį, sumišęs nusisuko kitur.

Edis žvilgtelėjo į Bilą ir jo veide įžvelgė kai ką, kas jam nepatiko. Jis žvelgė per upelį į medžius ir krūmus, akys buvo pilkos, mąslios. Veide vėl pasirodė ta įtempta išraiška. "Atrodo taip, lyg persekiotų vaiduokliai", - pagalvojo Edis.

Tarsi pajutęs jo mintį, Bilas atsigręžė. Edis nusišypsojo, bet draugas liko rimtas. Net Ričis buvo nugrimzdęs savo mintyse - įvykis retas kaip mėnulio užtemimas.

Edis žinojo, kad Bilas niekada neims kalbėti kažką rimtą, kol nebus visiškai tylu. Todėl, kad jam buvo dar sunkiau. Ir staiga Edį apėmė noras, kad jie ką nors pasakytų, ar bent Ričis pradėtų vienu iš savo Balsų. O kitą akimirką jis suprato, kad Bilas tikrai kažką pasakys, pasakys kažką siaubinga, kas viską pakeis. Edis automatiškai siektelėjo aspiratoriaus, išsitraukė iš kišenės ir liko laikyti rankoje. Padarė tai visai nesusimąstydamas.

- Ar g-galiu k-kai ką papasakoti, v-v-vaikinai? - paklausė Bilas.

Visi sužiuro į jį. "Tėkšk anekdotą, Riči! - pagalvojo Edis. - Pasijuok, pasakyk ką nors užgaulaus, įžeisk jį, nesvarbu, - kad tik nutildytum. Kad ir kas būtų, aš nenoriu nieko girdėti, nenoriu, kad viskas pasikeistų, nenoriu bijoti".

Galvoje niūrus, karksintis balsas sušnibždėjo: "Padarysiu tai už dešimt centų".

Edis krūptelėjo ir bandė nutildyti tą balsą, o paskui jį jau sekė vaizdas: namas Neibolto gatvėje, kiemas, priaugęs piktžolių, gigantiškos saulėgrąžos svyruoja apleistam sode.

- Žinoma, Didysis Bilai, - pasakė Ričis. - Varyk.

Bilas prasižiojo (siaubas apėmė Edį), užsičiaupė (palaima), paskui vėl išsižiojo (vėl siaubas).

- Jeigu jūs ju-ju-juoksitės, d-d-daugiau n-niekad ne-ne-neturėsiu su j-jumis r-r-reikalų, - ištarė Bilas. - B-bus sssunku pa-patikėti, bet prisiekiu - a-aš ne-nemeluoju. Tai ti-ti-tikrai atsitiko.

- Mes nesijuoksim, - pasakė Benas, apžvelgdamas visus. - Ar ne?

Stenas papurtė galvą. Ričis irgi.

Edžiui taip norėjosi išrėkti: "Taip, mes juoksimės, Bili, juoksimės už pilvų susiėmę ir sakysim, kad tu visiškai kvailas, tad kodėl tau dabar neužsičiaupus?" Bet jis, žinoma, nieko panašaus negalėjo pasakyti. Juk tai, šiaip ar taip, Didysis Bilas. Jis liūdnai papurtė galvą. Ne, jis nesijuoks. Dar niekada gyvenime nesinorėjo taip verkti kaip dabar.

Jie sėdėjo virš užtvankos, kurią statyti pamokė Benas, žiūrėjo čia į Bilo veidą, čia į plintantį tvenkinį ir kartu augančią pelkę, ir tyliai klausė, kai Bilas pasakojo apie Džordžo albumą: kaip nuotraukoje brolis pasuko galvą, mirktelėjo jam, kaip knyga pasruvo krauju, kai jis sviedė ją į kampą. Tai buvo ilgas, kankinantis monologas. Pabaigus pasakojimą, Bilo veidas buvo raudonas, išprakaitavęs. Edis anksčiau negirdėjo jo taip mikčiojant.

Pagaliau atsitikimas buvo papasakotas. Bilas nužvelgė draugus vieną po kito, ir Beno, Ričio ir Steno veiduose, matė išsigandęs Edis, atsirado ta pati išraiška. Tai buvo iškilminga pagarbi baimė. Ir nė kruopelytės abe-

jonės. Edžiui norėjosi pašokti ir suspigti: “Kokia nesąmonė! Juk tu netiki ta kvaila istorija, o jei ir tiki, nesitikėk, kad mes ja patikėsim! Mokyklinės nuotraukos negali mirksėti! Knygos - kraujuoti! Tu iš proto išsikraustei, Didysis Bilai?”

Bet jis negalėjo to padaryti, nes lygiai tokia pati išraiška buvo ir jo veide. Edis nematė, bet jautė tai.

“Grįžk, vaike, - kuždėjo džeržgiantis balsas. - Aš parauksiu tave už dyką. Grįžk!”

“Ne, - dejavo mintyse Edis. - Prašau eik iš čia, aš nenoriu to prisiminti.”

“Sugrįžk, vaike”.

O dabar Edis matė dar kai ką - ne, Ričio, ne, - bet Steno ir Beno veiduose tai tikrai. Kažkas buvo, jie jautė tai, nes jo veide buvo tokia pat išraiška.

Pažinimas.

Aš parauksiu tave už dyką.

Neibolto gatvės 29-asis namas buvo kaip tik šalia Derio manevrinės traukinių stoties. Jis buvo senas, užkaltais langais, į žemę susmigusiu prieangiu, šabakštynu virtusia veja. Senas triratukas apverstas rūdijo aukštoje žolėje.

Bet kairėje prieangio pusėje matėsi ištryptas takelis ir purvini rūsio langai, kyšantys iš yrančių plytinių pamatų. Kaip tik viename iš tų langų prieš šešias savaites Edis Kaspbrakas pirmąkart pamatė raupsuotojo veidą.

6

Šeštadieniais, kai Edžiui nebūdavo su kuo žaisti, jis dažnai eidavo į traukinių stotį. Be jokios priežasties. Tiesiog jam ten patiko.

Edis važiuodavo dviračiu Vitčemo gatve, paskui kirsdamas kampą sukdavo į šiaurės vakarus 2-uoju keliu. Bažnytinė mokykla stovėjo 2-ojo kelio ir Neibolto gatvės kampe, už geros mylios. Tai buvo apšcpęs, bet dailus pastatas su didžiuliu kryžiumi ant stogo ir užrašu virš durų paauksuotomis dviejų pėdų raidėmis: “LEIDŽIU MAŽIEMS VAIKAMS ATEITI PAS MANE”. Kartais šeštadieniais iš vidaus sklido muzika ir dainos. Tai buvo religinės giesmės, bet pianistas grojo greičiau kaip Džeris Li Levis negu paprastas vargonininkas. Giesmės irgi neatrodė labai šventos, nors jose ir buvo tokios frazės, kaip antai “nuostabusis Sionas” ir “išmaudytas avinėlio kraujyje” arba “mūsų draugas Jėzus Kristus”. Edžio nuomone, žmonės per daug mėgavosi pačiu dainavimu, kad klausytų turinio. Bet jam vis tiek patiko, lygiai kaip Džerio Li “Lota vis purtosi”. Kartais jis stabteldavo ir vaizduodavo, kad skaito, nors pats gaudė kiekvieną garsą.

Kitais šeštadieniais mokykla buvo užrakinta ir nebyli, ir Edis pravažiuodavo nesustodamas iki aikštelės Neibolto gatvės gale, kur per suskilusį asfaltą lindo žolės. Čia jis atremdavo dviratį į medinę tvorą ir stebė-

davo pralekiančius traukinius. Šeštadieniais jų būdavo daug. Mama Edžiui pasakojo, kad seniau galėjai sėsti į keleivinį traukinį Neibolto stotyje, bet jie nebevažiavo nuo Korėjos karo pradžios. "Sėdęs į šiaurinį traukinį, važiavai į Brousvilės stotį, - sakė ji, - o iš Brousvilės galėjai nusigauti kad ir į Kanadą, iki pat Ramiojo vandenyno. O pietinės krypties traukinys vežė į Portlendą, Bostoną, paskui iš Pietinės stoties - kur nori. Bet keleiviniai traukiniai išnyko kaip tramvajai. Kas norės trankytis traukiniu, kai gali sėsti į "Fordą" ir lėkti. Tau gali ir netekti išbandyti".

Bet ilgi krovininiai sąstatai vis dar važiavo pro Derį. Į pietus lėkė prikrauti medienos, popieriaus, bulvių, o iš pietų - su pramoninėm prekėm tiems miestams, kuriuos meiniečiai kartais vadino Didžiąja Šiaure - Bengorui, Milinoketui, Machijasui, Preskju Aislui, Haultonui. Edžiui ypač patiko šiauriniai tralai su blizgančiais "Fordais" ir "Ševrolė". "Vieną dieną ir aš turėsiu tokią mašiną, - pažadėjo sau berniukas. - Tokią arba dar geresnę. Gal net "Kadilaką"!"

Iš viso buvo šeši bėgiai, subėgantys į stotį kaip voratinklio gijos į centrą: Bengoro ir Didysis Šiaurės kelias iš šiaurės, Didysis Pietų ir Vakarų Meino - iš vakarų, Bostono ir Meino - iš pietų ir Pietinės Pakrantės ėjo iš rytų.

Kartą, prieš dvejus metus, kai Edis stovėjo prie pastarosios linijos ir žiūrėjo į riedantį traukinį, girtas palydovas metė į jį dėžę. Edis pasilenkė ir atšoko, nors dėžė nukrito ant anglies šlako už dešimties pėdų. Viduje buvo kažkas gyva: girdėjosi šnarėjimas ir plekšėjimas. "Paskutinis reisas, berniuk!", šūktelėjo palydovas. Jis išsitraukė plokščią rudą butelį iš brezentinės striukės kišenės, atidarė, išmaukė, paskui nusviedė ant pabėgių ir sudaužė. Senis parodė į dėžę ir suriko: "Parnešk juos mamai! Linkėjimai nuo sumautos Pietinės Pakrantės linijos!" Paskutinius žodžius jis išrėkė persisvėręs, o traukinys truktelėjo didindamas greitį, ir Edis išsigando, kad palydovas iškris.

Kai sąstatas išnyko, berniukas paėjo prie dėžės ir susidomėjęs pasilenkė. Arčiau prieiti bijojo. Gyviai viduje buvo glitūs ir slidūs. Jeigu palydovas nebūtų surikęs, kad tai yra jam, Edis tikrai būtų palikęs dėžę prie bėgių. Bet žmogus liepė parnešti mamai, o Edis kaip ir Benas, išgirdęs apie mamą, pašoka.

Jis nukniaukė virvagalį iš vieno tuščio sandėlio ir pririšo dėžę ant dviračio bagažinės. Mama dirstelėjo į ją dar atsargiau negu Edis. Ir suriko - tik veikiau iš pasitenkinimo, o ne baimės. Ten buvo keturi didžiuliai langustai, po porą svarų kiekvienas, su supančiotomis žnyplėmis. Mama paruošė juos vakarienei ir labai pyko, kai Edis atsisakė net paragauti.

- Kaip manai, ką Rokfeleriai šiandien valgo savo namuose Bar Harbore? - pasipiktinusi klausinėjo ji. - Ką, tavo manymu, valgo aukštuomenė Dvidešimt pirmojoje ir Sardi aveniu Niujorke? Riešutinio sviesto ir džemo sumuštinius? Jie valgo langustą, Edi, taip pat kaip mes. Na, ateik, bent paragauk.

Bet Edis nenorėjo - taip bent sakė savo mamai. Gal jis iš tikro buvo nealkanas, bet panašiau, kad jis negalėjo, o ne nenorėjo. Edis negalėjo

pamiršti, kaip jie krebždėjo dėžėje, čakšėjo savo žnyplėmis. Motina įtikinėjo, kokie jie skanūs ir kokio malonumo jis netenka, kol sūnus nepradėjo dusti ir griebtis aspiratoriaus. Tada jį paliko ramybėje.

Edis nuėjo į savo kambarį ir ėmė skaityti. Mama paskambino savo draugei Eleanorai Dantan. Eleanora atėjo į svečius, ir jos abi vartė senus "Photoplay" ir "Ekrano paslaptys" žurnalus, kikeno iš paskalų pastraipų ir kirto langustų salotas. Kai Edis kitą rytą kėlėsi į mokyklą, mama tebebuvo lovoje. Ji knarkė ir leido pirdalų serijas, sakytum, pūtė kornetą (Ričis pataisytų: ji leidžia Gerus). Inde, kuriame buvo langusto salotos, liko keli lašeliai majonezo.

Edis nulydėjo paskutinį Pietų Pakrantės linijos traukinį, o vėliau, sutikęs misterį Bradoką, Derio stoties viršininką, nedrąsiai paklausė, kas nutiko. "Kompanija bankrutavo, atsakė tas, - to ir reikėjo tikėtis. Tu ką, laikraščių neskaitai? Visoj prakeiktoj šaly tas pat. Dabar nešdinkis iš čia. Čia ne vieta vaikams".

Po to Edis retkarčiais žingsniuodavo palei ketvirtuosius bėgius, kurie priklausė Pietų Pakrantės linijai, ir mintyse klausė rytietišku akcentu konduktoriaus beriamų pavadinimų, tų magiškų pavadinimų: Kamdenas, Roklendas, Bar Harboras (tariamas Baa Haabaa), Viskasetas, Bafas, Portlendas, Ogankvitas, Beroiksas. Jis eidavo žuoliais, kol pavargdavo, o piktžolėmis apžėlę pabėgiai kėlė liūdesį. Kartą jis pažvelgė aukštyn ir pamatęs sukančias ir klykiančias virš galvos žuvėdras (tikriausiai paprastas riebias žuvėdras iš sąvartyno, kurios okeano net nesapnavo) net apsiašarojo.

Kadaise į manevrinę stotį galėjai patekti tik pro vartus. Bet per audrą jie buvo išlaužti, ir niekam nerūpėjo sugrąžinti juos į vietą. Edis ateidavo ir išeidavo kada panorėjęs, nors pamatytų misteris Bradokas - kaipmat išmestų (kaip ir bet kurį kitą vaiką, beje). Kartais užsivydavo sunkvežimių vairuotojai (netoli nusivydavo), įsitikinę, jog jeigu šlaistaisi aplinkui - jau tykai ką nors nugvelbti. Ir tikrai, vaikai kartais vogdavo.

Bet apskritai vieta buvo tyki. Stovėjo sargo būdelė, tik tuščia, akmenimis iškultais stiklais. Panašiai nuo 1950-ųjų čia nebuvo rimtos apsaugos. Misteris Bradokas vaikė vaikus dieną, o naktį keturis penkis kartus pravažiuodavo sargas nukaršusiu "Stadebeikeriu" su pritaisytu prožektoriumi po ventiliacijos langeliu.

Tiesa, čia pasimaišydavo valkatų ir benamių. Jei Edžiui kas stoty nepatiko, tai tie vyrai neskustais šeriais, sutrūkinėjusia oda, pūslėtomis rankomis, nušašusiomis lūpomis. Jie atvažiuodavo traukiniais, pasitrindavo Deryje ir patraukdavo toliau. Kai kurie neturėjo pirštų. Paprastai jie būdavo girti ir klausdavo, ar neturi cigarečių.

Vienas toks valkata išsirangė iš po Neibolto gatvės 29-ojo namo prieangio ir pasiūlė paraukti už ketvirtį dolerio. Edis žengė atatupstas pašiurpusia oda ir perdžiūvusia gerkle. Viena valkatos šnervė buvo išėsta. Galėjai žiūrėti tiesiai į raudoną nušašusį kanalą.

- Aš neturiu ketvirčio dolerio, - pasakė Edis, traukdamasis prie dviračio.

- Padarysiu už dešimt centų, - sniaukrojo artindamasis žmogysta. Jis buvo su nudrizgusiomis žalios flanelės kelnėmis. Skvernas aplipęs geltonais vėmalais. Valkata atsisegė klyną ir įkišo ten ranką. Jis bandė plačiai šypsotis. Nosis - raudonas košmaras.

- Aš... aš neturiu net dešimt centų, - išlemeno Edis, ir staiga nutvilkė mintis: "O Dieve mano, jis serga raupsais! Jei palies mane, aš irgi užsikrėsiu!" Sąstingis išgaravo, ir jis pasileido bėgti. Užpakaly pasigirdo netvirtas šlepsėjimas virvelėmis suraišiotais batais per neprižiūrimą tuščio druskos sandėlio veją.

- Grįžk, vaike! Aš parauksiu tave už dyką. Grįžk!

Edis dusdamas užšoko ant dviračio. Gerklė gniaužėsi į adatos skylutę, krūtinė apsunko. Jis atsistojo ant pedalų ir pajudėjo iš vietos, kai valkatos ranka palietė dviračio bagažinę. Dviratis susverdėjo. Edis žvilgtelėjo per petį ir pamatė, kad valkata siekia užpakalinio rato, išviepęs juodus dantis gal iš nusivylimo, gal iš pykčio.

Nepaisydamas akmeniu užspaustos krūtinės, berniukas ėmė minti dar greičiau, bet kurią akimirką laukdamas, kad vėmaluota benamio ranka suspaus jo petį, nutrauks nuo "Ralėjaus" ir nusitemps į griovį, kur velnias žino, kas jam atsitiks. Jis neišdrįso atsigręžti, kol nepralėkė pro bažnyčios mokyklą ir 2-ojo kelio sankryžą. Valkatos nesimatė.

Edis visą savaitę tylėjo apie šitą atsitikimą, paskui patikėjo paslaptį Ričiui Tozijeriui ir Bilui Denbrui, kai kartu virš garažo skaitė komiksus.

- Jis nesirgo raupsais, buki tu, - pasakė Ričis. - Jis sifilitikas.

Edis pasisuko į Bilą pagalvojęs, kad Ričis vedžioja jį už nosies - dar niekad neteko girdėti tokios ligos. Tai skambėjo kaip Ričio išmonė.

- Kas tai per dalykas tas sifilitas, Bilai?

- T-tik ne s-s-sifilitas, o sifilis.

- O kas tai yra?

- Tai liga nuo dulkinimosi, - atsakė Ričis. - Tu žinai apie dulkinimąsi, tiesa, Edi?

- Žinoma, - tarė Edis. Jis tikėjosi, jog nerausta. Jis žinojo, kad užaugus kažkas išeina iš penio, kai tas sukietėja. Tai Vincentas Talijendas, arba Bugersas, vieną dieną apšvietė jį mokykloje. Anot Bugerso, kai dulkiniesi, trini savo gaiduką į mergaitės pilvą tol, kol jis sukietėja (gaidukas, ne pilvas). O paskui dar patrini, kol imi "jausti kaifą".

Kai Edis paklausė, ką tai reiškia, Bugersas tik paslaptingai papurtė galvą ir pasakė, kad apsakyti to neįmanoma, bet pajutęs iškart suprasi. Jis pasiūlė pasipraktikuoti vonioje trinant galą su "Ivory" muilu (Edis pabandė, bet vienintelis jausmas buvo noras į tualetą). Šiaip ar taip, tęsė Bugersas, po "kaifo" išeina tas daiktas. Paprastai tai vadinama "išsiveržimu", kalbėjo Vincentas, bet vyresnysis brolis jam sakęs, kad mokslinis šito dalyko pavadinimas yra ejakuliacija. O kai pajunti "kaifą", reikia kuo greičiau sugriebti savo gaiduką ir iššauti spermą į mergaitės bambą. Ji pateks į jos pilvą ir padarys ten vaiką.

- Ar mergaitėms tas patinka? - paklausė Edis Bugerso. Jį patį tas nugąsdino.

- Atrodo, turėtų, - atsakė Vincentas, pats susimąstęs.
- Dabar paklausyk, Edsi, - pasakė Ričis, - nes vėliau gali kilti klausimų. Kai kurios moterys serga šita liga. Vyrai irgi, bet daugiausia moterys. Vaikinas gali tai pasigauti iš moters.
- Ar kito v-vaikino, jeigu jie gė-gė-gėjai, - pridūrė Bilas.
- Taip. Svarbiausia, kad gauni sifilį dulkindamasis su tuo, kas jį turi.
- O ką jis daro?
- Sukelia puvimą, - paprastai atsakė Ričis.
Edis spoksojo į jį pakraupęs.
- Baisu, žinau, bet tai tiesa, - pasakė Tozijeris. - Pirmiausia išpūva nosis. Kai kurių sifilitikų nosys nukrenta. Paskui pimpalai.
- P-p-p-prašau, - išstenėjo Bilas. - Aš tik pa-pavalgiau...
- Ei, žmogau, čia gi mokslas, - atšovė Ričis.
- Tai koks skirtumas tarp sifilio ir raupsų? - paklausė Edis.
- Raupsai ne nuo dulkinimosi, - atsakė Ričis ir pasileido juoktis, privertęs sunerimti Bilą su Edžiu.

7

Nuo tos dienos Neibolto gatvės 29-asis namas savotiškai žadino Edžio vaizduotę. Žiūrėdamas į apžėlusį kiemą, sugriuvusį prieangį ir lentomis užkaltus langus, jis jautė nesveiką susižavėjimą. O prieš šešias savaites pastatė dviratį ant žvyruoto gatvės krašto (šaligatvis baigėsi prieš keturis namus) ir nuėjo per kiemą prieangio link.

Širdis plakėsi kaip pašėlusi, burna vėl išdžiūvo (iš Bilo pasakojimo Edis suprato, kad tas panašiai jautėsi eidamas į Džordžo kambarį). Jis judėjo ne savo noru - tarytum kas stūmė. Ir ne pats ėjo, o namas, skendintis tyliuose apmąstymuose, artinosi prie jo.

Tolumoje, stotyje, girdėjosi dyzelinis variklis ir sąstatų žvangėjimas. Ten stumdė vagonus, rinko ešaloną.

Ranka palietė aspiratorių, bet, keista, jo astma nepasirodė kaip tądien, bėgant nuo valkatos išpuvusia nosimi. Liko vienintelis jausmas: ramus namo artėjimas paslėptais bėgiais.

Edis žvilgtelėjo po prieangiu: ten buvo tuščia. Ir nenuostabu. Dabar pavasaris, o valkatos dažniausiai atsibelsdavo į Derį vėlų rugsėjį iki lapkričio. Per tą pusantro mėnesio bent kiek padoriau atrodantis žmogus galėjo gauti darbo aplinkinėse fermose. Reikėjo rinkti bulves, skinti obuolius, sniegtvores tempti, dengti ir taisyti stogus, iki nepasirodė žiemos šauklys gruodis.

Jokių valkatų po prieangiu nesimatė, bet jų buvimo ženklų - kiek nori. Tuščios alaus skardinės ir buteliai nuo alkoholinių gėrimų. Sukietėjusi nuo purvo antklodė gulėjo prie plytų pamato kaip padvėsęs šuo. Gabalai suglamžyto laikraščio, palaikis batas ir kanalizacijos kvapas. Žemę dengė storas senų lapų sluoksnis.

Neįstengdamas atsispirti keistam traukimui, Edis nuropojo po prieangiu. Pulsas dabar mušė į smilkinius, akyse mirgėjo balti ratai.

Čia smarvė buvo dar didesnė - sumišęs alkoholio, prakaito ir pūvančių lapų tvaikas. Seni lapai ir laikraščių skiautės net netraškėjo po jo delnais ir keliais. Jie tik dūsavo.

"Aš - valkata, - miglotai galvojo Edis. - Aš valkata ir važiuoju traukiniais. Toks mano darbas. Neturiu pinigų, namų neturiu, bet kišenėj butelis ir vienas doleris, o čia - nakvynė. Šią savaitę rinksiu obuolius, kitą - bulves, o kai šaltis užrakins žemę kaip auksą bankai, aš įšoksiu į vagoną, kuris kvepia cukriniais runkeliais, įlįsiu į kampą, užsimesiu šieno, jei rasiu, ir truktelsiu iš buteliuko. O paskui mažumėlę užkąsiu ir nudardėsiu į Portlendą ar Byntauną. O jeigu neiškrapštys geležinkelio seklys, peršoksiu į vieną iš tų "Bama Star" dėžių ir patrauksiu į pietus rinkti citrinų ir apelsinų. Kai įkliūsiu - statysiu kelius turistams. Velnias, dariau tą anksčiau. Aš vienišas senas bastūnas, neturiu nei pinigų, nei namų, bet turiu ką kita; turiu ligą, kuri mane ėda. Mano oda trūkinėja, dantys byra, ir žinai ką? Aš jaučiuosi kaip obuolys, pūvantis iš vidaus. Jaučiu, kaip mane ėda, ėda, ėda".

Edis dviem pirštais pasibjaurėjęs švystelėjo sulipusią antklodę į šoną. Tiesiai po juo buvo rūsio langas su vienu išdaužtu, kitu neįtikėtinai apskretusiu stiklu. Jis pasilenkė kaip užhipnotizuotas. Lenkėsi arčiau prie lango, arčiau prie rūsio tamsos, uosdamas senienų, puvėsių kvapą, arčiau į juodumą, ir tikrai raupsuotasis būtų jį pagavęs, jei ne astma. Ji užgulė plaučius gąsdinančiu sunkumu, kvėpavimas virto pažįstamu bjauriu švilpesiu.

Edis atsilošė ir tada lange pasirodė veidas. Jo pasirodymas buvo toks staigus ir klaikus (ir kartu taip lauktas), kad Edis nebūtų įstengęs surikti ir be astmos. Jo akys išsprogo. Burna prasižiojo. Tai nebuvo tas valkata su nupuvusia nosimi, bet dėl panašumo negalėjai abejoti. Siaubingo panašumo. Ir vis dėlto... tai negalėjo būti žmogus. Niekas negalėjo būti taip suėstas ir likti gyvas.

Oda ant kaktos buvo sutrūkusi. Baltas kaulas, aptekęs gelsvom gleivėm, kyšojo kaip padūmavęs prožektoriaus lęšis. Nosis - kremzlinis tiltas virš dviejų šviečiančių raudonų kanalų. Viena akis skaisčiai žydra. Kita akiduobė buvo pilna korėto rudai juodo audinio. Apatinė raupsuotojo lūpa karojo kaip kepenys. TAS išvis neturėjo viršutinės lūpos; atgrasioj šypsenoj kyšojo dantys.

TAS kyštelėjo ranką per išdaužtą stiklą. Kita ranka išlindo pro purviną jį, sudaužiusi jį į smulkiausias šukeles. Graibančios, ieškančios rankos buvo nusėtos opomis. Jomis ropinėjo ir nardė vabalėliai.

Žliumbdamas, dusdamas Edis ėmė trauktis atatupstas. Širdis virto nevaldomu varikliu. Raupsuotasis vilkėjo kažkokio keisto sidabrinio kostiumo skutus. Kažkas rangėsi jo ruduose plaukuose.

- Kaip dėl pasiraukimo, Edi? - sušvokštė vaiduoklis, šiepdamasis burnos likučiais. Paskui išdainavo: - Bobis anava, už dešimt centų bet kada, jei norėsi ilgiau - penkiolika prašau, - TAS mirktelėjo. - Tai aš, Edi, Bo-

bas Grėjus. O dabar, kai mes susipažinom... - viena jo ranka siekė Edžio dešinio peties. Edis plonai suinkštė.

- Viskas gerai, - pasakė raupsuotasis, ir Edis kaip baisiausiam košmare pamatė, kad TAS ropščiasi pro langą. Išlindęs kaktos kaulas atsirėmė į rėmą tarp langų, rankos kabinosi į purią, lapais nusėtą žemę. Sidabriniai kostiumo - ar kas ten buvo - pečiai ėmė grūstis per rėmą. Žibanti žydra akis nepaliko Edžio veido.

- Štai aš ateinu, Edi, viskas gerai, - švogždė TAS. - Tau čia patiks pas mus. Čia jau yra tavo draugų.

Ranka vėl siekė jo, ir pamišusių iš siaubo smegenų gilumoje Edis staiga aiškiai suprato, kad jeigu ta pabaisa palies jo odą, jis ir pats ims pūti. Ta mintis įveikė sąstingį. Jis atsitraukė atatupstas ir apsisukęs nukepurnėjo į tolimąjį prieangio galą. Saulės šviesa pro lentų plyšius metė siaurus dryželius jam ant veido. Galva plėšė dulkėtus voratinklius, kurie kibo jam į plaukus. Edis atsigręžė ir išvydo, kad raupsuotasis pusiau išlindęs iš rūsio.

- Be reikalo bėgi, Edi, - tikino sutvėrimas.

Edis pasiekė prieangio kraštą. Čia buvo tinklas. Saulė švietė per jį, vagodama berniuko veidą rombais. Jis palenkė galvą ir puolė pirmyn nedvejodamas. Išplėšė surūdijusį tinklą su visais vinukais. Edis movė pro rožyną kliuvinėdamas ir nejausdamas, kaip dygliai dreskia rankas, skruostus, kaklą.

Jis apsisuko, pasileido prie dviračio linkstančiomis kojomis, traukdamas iš kišenės aspiratorių. Ne, to tikrai negalėjo būti. Jis galvojo apie aną valkatą... o protas... na, tiesiog

(surengė šou)

parodė jam filmą, siaubo filmą, kaip per dieninį seansą šeštadienį "Bižu", "Geme" ar "Aladine" su Frankenšteinu arba vilkolakiu. Tikrai, ne daugiau. Jis pats save išgąsdino! Koks kvailys!

Dar spėjo kimiai nusijuokti iš netikėtos fantazijos lakumo, ir pūvančios rankos šovė iš po prieangio, įnirtingai kabindamosi į rožių krūmus, raudamos juos, palikdamos kraujo karoliukus.

Edis suspiegė.

Raupsuotasis ropojo lauk. TAS vilkėjo klouno kostiumą, jokios abejonės, klouno kostiumą su didžiulėmis oranžinėmis sagomis per pilvą. TAS pamatė Edį ir plačiai išsišiepė. Nutįso liežuvis. Edis vėl suspigo, bet kas galėjo išgirsti dūstančio berniuko klyksmą per dyzelinio variklio plerpimą stotyje? Raupsuotojo liežuvis ne tik kad nutįso - jis buvo bent trijų pėdų, susisukęs kaip dovanos kaspinas. Strėlės antgalio galas arė žemę. Gelsvos lipnios putos tekėjo žemyn. Liežuvis buvo aplipęs vabalėliais.

Rožių krūmai, šviežiai žaliavę, kai Edis brovėsi per juos, nudžiūvo ir pajuodo.

- Raukimas, - sušnibždėjo raupsuotasis ir pakilo ant kojų.

Berniukas nubėgo prie dviračio. Viskas buvo kaip anąkart, tik su košmarų atspalviu, kuriuose teįstengi vos vos judėti, nors kaip stengtumeis.

Negi tokiuose sapnuose negirdite ar nejaučiate, jog kažkas vejasi? Negi neužuodžiate dvokiančio kvėpavimo kaip Edis dabar?

Vieną sekundę užsižiebė laukinė viltis: gal tai iš tikro tik blogas sapnas? Galbūt jis pabus savo lovoje išpraustas šalto prakaito, kalendamas dantimis, gal net verkdamas... bet gyvas. Saugus. Edis nuginė tą viltį. Jos žiaurumas mirtinas, komfortas fatališkas.

Jis ir nebandė iškart sėsti ant dviračio, jis bėgo įsikibęs į vairą. Edis jautėsi tartum skęstų, tik ne vandeny, o savo paties krūtinėje.

- Raukimas, - šnibždėjo raupsuotasis. - Užeik bet kada, Edi. Atsivesk draugų.

Sutrūniję pirštai, rodės, palietė Edžio kaklą. O gal tai viso labo voratinklio gija, užkibusi ant plaukų po prieangiu. Jis užšoko ant dviračio ir mynė pedalus neprisimindamas, kad gerklė aklinai susirakino, kad prasidėjo astmos priepuolis, ir nesidairydamas atgal. Išdrįso atsisukti tik visai prie namų, ir, žinoma, ten nebuvo nieko, išskyrus du vaikus, lekiančius į parką paspardyti kamuolio.

Tą naktį, gulėdamas tiesiai kaip žarsteklis, viena ranka suspaudęs aspiratorių, Edis žiūrėjo į šešėlius ir girdėjo raupsuotojo žodžius: "Be reikalo bėgi, Edi".

8

- A-ha, - reikšmingai ištarė Ričis. Tai buvo pirmas garsas, nutraukęs tylą po Bilo Denbro pasakojimo.

- T-turi d-dar ci-ci-cigarečių, R-R-Riči?

Ričis atidavė jam paskutinę iš pakelio, kurį nukniaukė iš tėvo stalčiaus. Ir net pridegė.

- Tu nesusapnavai to, Bilai? - staiga paklausė Stenas.

Bilas papurtė galvą. - N-ne.

- Iš tikro, - tyliai pasakė Edis.

Bilas įdėmiai pažvelgė į jį. - K-k-ką?

- Iš tikro, sakau, - Edis žiūrėjo į draugą kone įsižeidęs. - Tai iš tikro atsitiko. Viskas buvo realu, - ir nespėjęs savęs sutureti, net nespėjęs pagalvoti, ką daro, Edis išgirdo save pasakojant apie raupsuotąjį, kuris išsirangė iš Neibolto gatvės 29-ojo namo rūsio. Per vidurį pasakojimo jis ėmė dusti ir turėjo prisiminti aspiratorių. O pabaigęs apsipylė graudžiom ašarom, virpėdamas visu savo liesu kūneliu.

Draugams buvo nejauku į jį žiūrėti, paskui Stenas uždėjo ranką ant nugaros. Bilas nerangiai apkabino, o kiti tuo metu sutrikę žiūrėjo kažkur kitur.

- Viskas gerai, E-Edi. Viskas g-g-gerai.

- Aš irgi jį mačiau, - netikėtai pasakė Benas Henskomas. Jo balsas buvo negyvas, kimus, nusigandęs.

Edis pakėlė ašarotas akis.

- Ką?

- Mačiau tą klouną, - paaiškino Benas. - Tik jis nebuvo toks, kaip tik pasakojai, - bent jau aš mačiau kitokį. Jis nebuvo glitus. Jis buvo... buvo išdžiūvęs, - Henskomas patylėjo ir palenkęs galvą žiūrėjo į rankas ant savo drambliškų šlaunų. - Man pasirodė, kad jis buvo mumija.

- Kaip filmuose? - paklausė Edis.

- Panašu, bet ne visai taip, - lėtai ištarė Benas. - Filmuose jos atrodo netikros. Baisios, tas tiesa, bet vis tiek žinai, kad padarytos. Visi tie tvarsčiai, kaip tikra mumija turėtų. Tikra, tiesiai iš piramidės. Jei ne tas kostiumas...

- K-k-k-koks k-kostiumas?

Benas žvilgtelėjo į Edį.

- Sidabrinis kostiumas su didžiulėmis oranžinėmis sagomis per pilvą.

Edžio burna atvipo. Jis užsičiaupė, paskui pasakė:

- Jei juokauji, taip ir sakyk. Man... man ir dabar dar sapnuojasi tas tipas iš po prieangio.

- Aš nejuokauju, - pasakė Benas ir išklojo visą nutikimą. Pasakojo lėtai, pradėjo nuo pasisiūlymo padėti misis Duglas suskaičiuoti ir sunešti į saugyklą knygas ir baigė savo paties košmarais. Jis kalbėjo iš lėto, nežiūrėdamas į kitus. Kalbėjo kaip be galo susigėdęs savo elgesio. Pakėlė galvą tik baigęs.

- Tau turėjo prisisapnuoti, - pagaliau pasakė Ričis, bet pamatęs, kad Benas krūpteli, suskubo pridurti: - Neimk labai į galvą, Big Benai, bet balionai lyg ir negali skristi prieš vėją...

- O nuotraukos mirksėti, - pabaigė Benas

Ričis žiūrėjo tai į Beną, tai į Bilą susirūpinęs. Apkaltinti sapnavimu Beną - viena, o sakyti, kad susapnavo Bilas - visai kas kita. Jis buvo jų lyderis, visi lygiavosi į jį. Niekas apie tai garsiai nekalbėjo, o ir nereikėjo. Bilas buvo jų galva, suras ką veikti net pačią nuobodžiausią dieną, prisimins žaidimus, kuriuos kiti seniai pamiršo. Jame kiekvienas jautė pavergiantį vyriškumą, o galbūt tai buvo įsitikinimas, kad Bilas prireikus imsis atsakomybės. Bėda ta, kad Ričis tikėjo Bilo istorija, kad ir kokia keista ji atrodytų. Ir, matyt, kaip tik todėl nenorėjo tikėti Benu... ar Edžiu.

- Tau niekad neatsitiko kažkas panašaus? - kreipėsi Edis į Ričį.

Ričis patylėjo, pradėjęs kažką sakyti užtilo vidury žodžio, papurtė galvą ir po kelių sekundžių pasakė:

- Pats baisiausias dalykas, kurį neseniai mačiau, tai kaip Markas Prenderkstas čiurina Makerono parke. Šlykščiau nebūna.

- O tu, Stenai? - paklausė Benas.

- Ne, - skubiai atšovė Stenas ir nukreipė žvilgsnį į šoną. Jo smulkus veidelis išbalo, lūpos susispaudė į baltą brūkšnį.

- A-ar b-buvo k-kas nors, S-St-Stenai? - pasiteiravo Bilas.

- Ne, juk sakiau! - atšovė Stenlis ir susikišęs į kišenes rankas nuėjo prie pylimo. Jis stovėjo žiūrėdamas, kaip vanduo peršoka pagrindinę užtvanką ir kaupiasi už antrojo šliuzo.

- Nagi, Stenli! - čaižiu falcetu paragino Ričis. Tai buvo vienas iš jo Balsų, bobulė Grant. Pavirtęs bobule Grant, Ričis šlubsėdavo įsirėmęs

kumščiu į nugarą ir daug tarkšdavo. Ir vis dėlto Ričis Tozijeris girdėjosi kaip niekad aiškiai.

- Nagi, Stenli, apsakyk savo senai bobulei apie bloooogą klouną, o aš duosiu šokoladinį pyragėlį. Tu tik apsakyk...

- Užsičiaupk! - atsisukęs suriko Stenas Ričiui, kuris apstulbęs žengtelėjo porą žingsnių atatupstas. - Gali užsičiaupti?

- Jūsų valia, šeimininke, - burbtelėjo Ričis sėsdamasis. Jis nepatikliai žiūrėjo į Steną Urisą. Ryškios dėmės plykstelėjo Steno skruostuose, bet jis atrodė daugiau išsigandęs nei supykęs.

- Gerai, - tyliai pasakė Edis. - Nekreipk dėmesio, Stenai.

- Tai nebuvo klounas, - pasakė Stenlis. Jo žvilgsnis keliavo draugų veidais. Atrodė, kad jis prievartauja save.

- T-t-tu gali pa-papasakoti, - taip pat tyliai ištarė Bilas. - Mmes pa-asakojom.

- Tai nebuvo klounas. Tai...

Paskui pasigirdo susirūpinęs, viskio nuskalautas misterio Nelo balsas, privertęs juos visus pašokti it po šūvio:

- Jėėėzau Kristau! Jūs tik pasižiūrėkit į šitą jovalą! Jėėėzau Kristau!

Aštuntas skyrius

DŽORDŽO KAMBARYS IR NAMAS NEIBOLTO GATVĖJE

1

Ričardas Tozijeris išjungia radiją, iš kurios Madona plyšauja "Kaip skaisti mergina". Tai "VZON" stotis, reklamuojanti save "Bengoro AM stereorokeriu", reklamuojanti, reikia pripažinti, ganėtinai isteriškai. Išsuka į kelkraštį "Mustangą", išsinuomotą Bengoro "International" oro uoste, išjungia variklį ir išlipa. Ausyse atsimuša jo paties kvėpavimas. Jis pravažiavo ženklą, kuris privertė pašiurpti nugarą.

Tozijeris apeina mašiną iš priekio, uždeda ranką ant stogo. Tyliai spragsi aušdamas variklis. Sutarškia kėkštas. Čirpia žiogai.

Jis pamatė ženklą, pravažiavo ir štai - vėl Deryje. Po dvidešimt penkerių metų Ričis Tozijeris, Plerpa, grįžo namo. Jis...

Staiga skausmo adatos perveria jam akis, ir nebaigta mintis nutrūksta. Šūktelėjęs jis susiima už veido. Tokį skausmą Ričis iškentė tik kartą, kai po kontaktine linze palindo blakstiena. Tada skaudėjo tik vieną, dabar abi akis.

Bet skausmas išnyksta tą pačią akimirką, kai jis sureaguoja.

Tozijeris susimąstęs lėtai nuleidžia rankas ir žiūri į 7-ąjį kelią. Kelio užkarda Etna-Heivene liko užpakaly. Kažkodėl - negalėjo sau paaiškinti

- jis aplenkė ją. Kai jų šeima paliko miestelį ir patraukė į vakarus, ji dar nebuvo baigta. Per užkardą būtų buvę greičiau, bet negerai.

Tad jis pasirinko 9-ąjį kelią per mieguistą Heiveno kaimelį, paskui įsuko į 7-ąjį. Taip, sėdint mašinoje, aušo diena.

O dabar šitas ženklas. Lygiai tokie pat žymėjo per šešis šimtus Meino miestelių, bet kaip šis suspaudė Ričio širdį!

Penebskoto
grafystė
D
E
R
I
S
Meinas

Už jo kiti: ženklas, perspėjantis apie elnius, "Rotary" klubo reklama, o trejybę pabaigia ženklas, skelbiantis: "DERIO LIŪTAI - UŽ JUNGTINĮ FONDĄ!" Po pastarojo tarp eglynų ir pušynų šovė 7-asis kelias. Blaivėjančioje dienos šviesoje medžiai atrodė kaip melsvi dūmų kamuoliai nevėdintame kambaryje.

"Deris, - mąsto Ričardas Tozijeris. - Deris, padėk man Dieve, Deris. Nugink nelaimę".

Štai jis čia, ant 7-ojo kelio. Už penkių mylių, jei laikas ar uraganas nenušlavė per ketvirtį amžiaus, stovi Rulino fermos, kur mama pirkdavo kiaušinius ir daržoves. Dar už poros mylių 7-asis kelias virs Vitčemo keliu, kol galiausiai taps Vitčemo gatve. Tarp Rulino fermų ir miestelio teks pravažiuoti Bauersus, paskui Henlonus. Už mylios nuo Henlonų namų sublyksės Kenduskego properšos, pasirodys arši Barenso žaluma.

"Aš nežinau, ar galėsiu į tai žiūrėti, - pagalvojo Ričis. - Sakau tiesiai šviesiai, bičiuliai. Nežinau, ar galėsiu".

Naktis praėjo kaip sapnas. Jis važiavo pirmyn, mylia po mylios, ir sapnas važiavo kartu. Bet dabar Tozijeris sustojo - tiksliau, ženklas sustabdė - ir atsibudo, kad įsitikintų skaudžia realybe. Derio realumu.

Jis negali sustabdyti atsiminimų, jie varo iš proto, ir Ričis priverstas sukąsti lūpas, spausti delnus, kad neplyštų pusiau. Jis jaučia, jog nedaug betrūksta; dalis jo veržiasi pirmyn, kita pusė abejoja, ar pavyks išgyventi dar šią savaitę. Jis...

Mintys vėl nutrūksta.

Į kelią išeina elnias. Tyliai kaukši per gudroną minkštos jo kanopos.

Ričiui užgniaužia kvapą. Jis pritrenktas: to neteko matyti jokiame cirke. Ne, reikėjo grįžti namo, kad pamatytum.

"Tai elnė", - džiugiai šmėkštelėjo galvoje. Ji išėjo iš dešinės ir stabtelėjo vidury kelio: priekinės kojos vienoje baltos linijos pusėje, užpakalinės - kitoje. Tamsios akys ramiai žiūri į "Mustango" vairuotoją. Jose nė lašo baimės - vien susidomėjimas.

Vyras nustebęs žiūri į elnę svarstydamas, ar čia koks nors ženklas, ar madam Azonka pokštas. Ir tada, visiškai netikėtai Ričis prisimena misterį Nelą. Na ir išgąsdino juos tądien po Beno, Bilo ir Edžio pasakojimų!' Vos visa kompanija neiškeliavo pas protėvius.

Dabar, žiūrėdamas į elnę, Ričis giliai įkvepia ir prabyla vienu iš savo Balsų... pirmą kartą po dvidešimt penkerių ar daugiau metų užkalba airio policininko balsu. Nuo tos įsimintinos dienos jis irgi įėjo į Ričio repertuarą. Balsas sugriaudėjo ryto tyloj it didžiulio baliono sprogimas - daug garsesnis ir stipresnis negu šeimininkas galėjo įsivaizduoti.

- O Jėzau Kristau! Ką čia tokioj vietoj veikia šita mergaitė? Jėzau Kristau! A nu marš namo, kol nepapasakojau tėtušiui Elnisonui!

Kol nespėjo nutilti aidas ir išbarti už įžūlumą kėkštas, elnė švystelėjo uodega lyg susitaikymo nosinaite ir dingo kairėje kelio pusėje, padūmavusiose eglaitėse, kaip įrodymą palikusi krūvelę garuojančių spiriukų.

Ričis ima juoktis. Iš pradžių tyliai kikena, paskui vis labiau įsijaučia į savo komišką padėtį - stovi auštant už trijų tūkstančių keturių šimtų mylių nuo namų ir kalbasi su elniu airio policininko balsu. Kikenimas perėjo į smarkų kvatojimą, ir dabar Ričardas priverstas atsiremti į mašiną, nes skruostu rieda ašaros, o kelnės grasina sušlapti. Ir kaskart, kai akys užkliūna už šviežios krūvelės, bandymai susiimti virsta niekais.

Pagaliau šniurkšėdamas jis sėdasi už vairo ir užveda "Mustangą". Pro šalį prašvilpia sunkvežimis su trąšomis. Praleidęs jį, Ričis tęsia kelionę į Derį. Dabar jis jautėsi geriau, gal tiesiog todėl, kad judėjo. Ir vėl grįžo mintys.

Ričardas vėl prisiminė misterį Nelą. Misterį Nelą ir tą dieną prie užtvankos. Policininkas paklausė, kieno tai idėja. Jie visi penki susižvalgė ir pagaliau į priekį žengė Benas, išbalusiais skruostais ir nudėbtomis į žemę akimis. Vargšas vaikas tikriausiai tikėjosi gauti nuo penkių iki dešimties metų Šaušenke už Vitčemo gatvės kanalizacijos užtvindymą, mąsto Ričis. Jis tada ne vienas taip galvojo, ir todėl draugai pasiryžo Beną paremti. Antraip jie būtų likę niekšais. Bailiais. Ir tai vienaip ar kitaip juos sujungė. Sujungė, atrodo, dvidešimt septyneriems metams. Kartais įvykiai kaip domino. Prie pirmo jungiasi antras, prie antro - trečias ir taip toliau.

"Įdomu, - mąsto Ričis, - kada įsisuko ta karuselė? Kai mes su Stenu atėjom padėti statyti užtvankos? Kai Bilas papasakojo, kad mokyklinė brolio nuotrauka pasuko galvą ir mirktelėjo? Galbūt... bet Ričiui Tozijeriui kažkodėl atrodė, jog viskas prasidėjo nuo Beno Henskomo žodžių: "Aš parodžiau jiems

2

... kaip statyti. Tai mano kaltė".

Misteris Nelas tiesiog stovėjo ir žiūrėjo į jį, suspaudęs lūpas ir užkišęs rankas už girgždančio odinio diržo. Jis matavo akimis tai Beną, tai

plintantį tvenkinį priešais užtvanką kaip žmogus, kuris negali patikėti tuo, ką mato. Jis buvo tikras airis, žilais, kruopščiai sušukuotais atgal plaukais po mėlyna kepure su snapeliu. Ryškiai žydromis akimis ir ryškiai raudona nosimi. Skruostus dengė kapiliarų voratinklis. Nelas buvo vidutinio ūgio, bet berniukų penketukui pasirodė milžinas.

Policininkas išsižiojo, bet šalia Beno atsistojo Bilas Denbras ir išskiemenavo:

- T-t-t-tai bu-bu-bu-buvo m-mano i-i-i-idėja.

Paskui įkvėpė ir pasakė kantriai klausančiam misteriui Nelui, ką reikėjo pasakyti: tai ne Beno kaltė; Benas netyčia užėjo ir parodė jiems, kaip geriau padaryti tai, ką jie buvo pradėję.

- Ir mano, - nelauktai ištarė Edis, stodamas Benui iš kitos pusės.

- Ką reiškia "ir mano"? - paklausė įgaliotinis. - Čia tavo vardas ar adresas, a, papūga?

Edis išraudo kaip aguona - iki plaukų šaknų.

- Aš buvau su Bilu, kai Benas dar nebuvo pasirodęs, - atsakė jis.

Ričis stojo greta Edžio. Galvoje švystelėjo mintis, kad Balsas gali pralinksminti misterį Nelą ir atitolinti blogas mintis. Paskui ją sekė antra (neįtikėtinai retas ir puikus Ričiui reiškinys), kad Balsas gali viską dar labiau sugadinti. Misteris Nelas neatrodė linkęs juokauti. Tiksliau atrodė visiškai nelinkęs. Todėl jis tiesiog tyliai ištarė: "Aš irgi" ir prisivertė užsičiaupti.

- Ir aš, - pasakė žengdamas prie Bilo Stenas.

Dabar visi penki stovėjo išsirikiavę prieš misterį Nelą. Benas apstulbęs žvalgėsi į šalis - jis kone apkvaišo nuo tokios paramos. Ričiui net pasirodė, kad Kupeta apsilies dėkingumo ašaromis.

- Jėėėėzau, - ištempė policininkas, ir nors balse girdėjosi gilus pasibjaurėjimas, atrodė dar kiek - ir nusijuoks. - Tokios šutvelės dar nesu matęs. Jeigu tėvai sužinotų, kur jūs trinatės, ne vienam šįvakar užpakalis sviltų. Nepažadu, kad nesvils.

Ričis ilgiau negalėjo susivaldyti, jis išsižiojo ir pasileido kaip plepė turgaus boba:

- Kaip reikaliukai, misteri Nelai? Nieko sau vaizdelis, kaip sakot? Džiugina akį...

- Aš tuoj nudžiuginsiu tau sėdynę, mielas drauguži, - sausai atšovė policininkas.

Bilas pasisuko į draugą ir sušnypštė:

- Užsikišk pa-pagaliau!

- Geras patarimas, misteri Viljamai Denbrai, - pastebėjo Nelas. - Spėju, kad Zakas nežino, jog murkdaisi Barenso šūduose, ar ne?

Bilas nuleido akis ir papurtė galvą. Skruostai nukaito.

Misteris Nelas atsisuko į Beną.

- Aš nepamenu tavo vardo, sūnau.

- Benas Henskomas, sere, - sušnibždėjo berniukas.

Policininkas linktelėjo ir vėl nužvelgė užtvanką.

- Čia tavo idėja?

- Kaip statyti - taip, - Beno šnabždesys buvo vos girdimas.
- Na, tu šaunus inžinierius, vaikine, bet prastas Derio drenažo sistemos žinovas, tiesa?

Benas papurtė galvą. Nelas nepiktai paaiškino:

- Sistema iš dviejų dalių. Viena dalimi keliauja solidžios išmatos - šūdai, jei tai neužgaus jūsų jautrių ausyčių. Kita teka srutos - vanduo iš tualetų, kriauklių, skalbimo mašinų ir vonių; taip pat vanduo iš drenažo vamzdžių. Na, dėl kietų atliekų problemų, ačiū Dievui, nėra - visos išpompuojamos į Kenduskegą žemiau pasroviui. Tikriausiai už kokio pusmylio dabar krūvos džiūsta saulėje jūsų įrenginio dėka, bet ramu bent tiek, kad niekam ant lubų neteka.

O srutos... srutų niekas nepompuoja. Viskas suteka žemyn į vietelę, kurią inžinieriai vadina centrine kanalizacija. Abejoju, ar žinai, kur visi tie vamzdžiai išeina, vaikine.

- Čia, - atsakė Benas. Jis parodė į tą pusę, apsemtą vandens. Parodė nežiūrėdamas. Didžiulės ašaros ėmė rinktis jo akyse. Misteris Nelas apsimetė nepastebįs.

- Teisingai, mielas drauge. Visi tie vamzdžiai papildo šaltinėlius, kurie suteka aukštutiniame Barense. Jei tiksliau, tie šaltinėliai ir yra srutos, srutos ir daugiau niekas, iš giliai užslėptų krūmynuose vamzdžių. Šūdai eina vienur, visa kita - kitur, ir ar bent vienam Dievas apšvietė protą, kad visą dieną murksot Derio myžaluose?

Edis staiga ėmė dusti ir apžiojo aspiratorių.

- Jūs padarėt štai ką: sugrąžinot vandenį į šešis ar aštuonis šulinius, iš kurių ima vandenį Vitčemo, Džeksono, Kanzaso ir dar keleto mažesnių gatvelių gyventojai, - Misteris Nelas pasisuko į Bilą Denbrą. - Vienas iš jų aptarnauja ir tamstelės namą. Ir ką turim? Nenutekančias kriaukles ir vonias, tualetų semiamus rūsius.

Benas užsikūkčiojo. Draugai pažiūrėjo į jį, paskui nusisuko. Policininkas paspaudė masyviu delnu berniuko petį. Judesys griežtas, bet kartu ir švelnus.

- Na, na. Tik jau nepradėk, vaikine. Ne viskas taip juoda; kol kas. Aš truputį patirštinau, kad geriau suprastumėt. Mane atsiuntė patikrinti, ar koks medis neužvirto ant vagos. Pasitaiko kartais. Be manęs ir jūsų daugiau niekam nebūtina žinoti ką nors daugiau. Dabar ir be to užtenka rūpesčių. Raporte parašysiu, kad aptikau kliuvinį ir keli berniukai padėjo man ištraukti iš vandens. Vardų neminėsiu, o ir apie užtvanką pamiršim.

Nelas nužvelgė visus penkis. Benas energingai šluostėsi akis savo nosine; Bilas mąsliai žvelgė į užtvanką, Edis spaudė aspiratorių rankoje. Stenas stovėjo šalia Ričio, suėmęs jo riešą - pasiruošęs suspausti. Smarkiai suspausti, jeigu tam panižtų liežuvį pridurti dar ką nors prie "labai ačiū".

- Jums, berniukai, čia ne vieta, - tęsė įgaliotinis. - Kokių tik bacilų čia nesiveisia! Iš vienos pusės šiukšlynas, upeliai iš tualetų, purvas, pamazgos, visokie gyviai ir gervuogynai, pelkė... tokioj vietoj jums nėra ką veikti. Keturi nuostabūs miesto parkai žaisti kamuoliu per dieną, o aš randu jus čia. Jėzau Kristau!

- M-m-mums č-čia pa-pa-patinka, - netikėtai pasakė Bilas. - K-kai m-m-mes čia - n-ni-niekas nnetrukdo.
- Ką jis sako? - paklausė misteris Nelas Edžio.
- Jis sako, kad kai mes čia, niekas mums nenurodinėja, ką daryti, - paaiškino Edis. Jo balsas buvo plonas, švilpiantis, bet neabejotinai tvirtas. - Ir jis sako teisybę. Kai tokie kaip mes nueina į parką ir pasako, kad nori žaisti krepšį, kiti vaikai sako, gerai, jūs norit būti antras ar trečias atsarginių suolelis?
Ričis sukudakavo:
- Geras, Edi. Kaip tik taip!
Policininkas atsisuko į jį. Ričis gūžtelėjo pečiais.
- Atleiskit. Bet jis gerai sako. Ir Bilas. Mums čia patinka.
Tozijeris pagalvojo, kad žilagalvis policininkas vėl supyks, bet apsiriko. Jis nusišypsojo.
- A-ha, - ištarė, - man ir pačiam čia patiko vaikystėje. Todėl neuždraudžiu. Tik įsidėmėkit, ką dabar pasakysiu, - misteris Nelas iškėlė pirštą, ir visas penketas sukluso. - Jei ateinate čia žaisti, eikite būriu. Visi kartu, supratote?
Berniukai linktelėjo galvomis.
- Visada kartu. Jokių slėpynių, kad neišsiskirstytumėt po vieną. Visi žinote, kas dedasi mieste. Bet aš neuždraudžiu čia ateidinėti, nes žinau - vis tiek ateisit. Tik savo pačių labui čia ir aplinkui laikykitės krūvoj, - jis pažvelgė į Bilą. - Jūs ne prieš, jaunasis misteri Bilai Denbrai?
- N-n-ne, ssere, - atsakė tas. - M-mes b-būsim ka-ka-ka...
- To man užtenka, - nutraukė Nelas. - Ranką.
Bilas ištiesė ranką, ir policininkas ją pakratė.
Ričis nusikratė Steno ir žengė į priekį.
- Prisiekiu Aukščiausiuoju, misteri Nelai, jūs ypatingas žmogus! Nuooostabus žmogus! Tiesiog baiisiai nuostabus žmogus! - jis sugriebė airio dešinę ir energingai pakratė ją šypsodamasis. Sutrikusiam policininkui berniukas priminė šlykščią Franklino Ruzvelto parodiją.
- Ačiū, berniuk, - pasakė jis, ištraukdamas ranką. - Tau dar reikėtų pašlifuoti. Dabar iš tavęs toks airis, kaip iš Markso.
Berniukai nusijuokė. Stenas net juokdamasis spėjo pasiųsti Ričiui perspėjantį žvilgsnį: “Na, suauk tu pagaliau!”
Misteris Nelas paspaudė visiems ranką, Benui paskutiniam.
- Jei yra ko gėdytis, tai tik blogos nuomonės, vaikine. O dėl šito... ar skaitei knygoje, kaip tai daroma?
Benas papurtė galvą.
- Tiesiog sugalvojai?
- Taip, sere.
- Vieną dieną tu išgarsėsi savo darbais, neabejoju. Bet Barensas jiems ne vieta, - policininkas susimąstęs apsidairė. - Šičia nieko gero nenuveiksi. Bjauri vieta, - atsiduso jis. - O dabar nieko nelaukdami eikit griauti. Aš tuo tarpu prisėsiu po šituo krūmu ir truktelsiu mažumėlę, - Nelas ironiškai žvilgtelėjo į Ričį, tarytum mygdamas naujam išpuoliui.

Bet Ričis niūriai tepasakė: "Taip, sere". Policininkas patenkintas linktelėjo, ir berniukai vėl ėmėsi darbo, taip pat pasikliaudami Benu - tik jis turėjo parodyti, kaip greičiau sugriauti tai, ką pamokė statyti. O misteris Nelas išsitraukė rudą buteliuką iš vidinės kišenės, nurijo gerą gurkšnį ir užsikosėjo. Nusispjovęs pakėlė ašarotas švelnias akis į vaikus.

- O ką gi mes turim savo buteliuke, sere? - paklausė iki kelių įsibridęs į vandenį Ričis.

- Riči, ar tu gali patylėti? - sušnypštė Edis.

- Šitame? - Nelas atrodė nustebęs. Pats apžiūrėjo butelį be etiketės. - Tai dieviški vaistai nuo kosulio, mano berniuk. Dabar pasižiūrėkim, ar tavo nugara tokia pat lanksti, kaip ir liežuvis.

3

Vėliau Bilas su Ričiu žingsniavo Vitčemo gatve. Bilas stūmė Silverį: po statybų ir griovimo nebūtų užtekę jėgų jį išjudinti. Abu vaikai buvo purvini, susivėlę ir visiškai išsunkti.

Stenas siūlė visiems užsukti pas jį sužaisti "Monopolį" ar dar ką nors, bet neįkalbino. Buvo vėlu. Benas liūdnu nuvargusiu balsu pranešė, kad grįžta namo pasižiūrėti, ar kas nors negrąžino jo pamestų knygų. Jis neprarado vilties, nes bibliotekininkės reikalaudavo specialioje kišenėje ant viršelio įkišti savo vardą ir adresą. Edis nuėjo žiūrėti "Roko šou" per televizorių, nes buvo skelbta, kad jame dalyvaus Neilas Sedaka, o jam norisi pasižiūrėti, ar jis negras. Stenas tvirtino, kad Sedaka tikrai baltasis, užtenka jo paklausyti, bet Edžio neįtikino. Mat jis jau kartą pasimokė, jog iš balso niekas neaišku: Čaką Berį jis įsivaizdavo baltąjį, o per "Estradą" pasirodė, jog negras.

- Mano mama ir dabar mano, kad jis baltas; ir gerai. Antraip ji tikriausiai uždraustų klausytis jo dainų, - sakė Edis.

Stenas susilažino iš keturių knygelių, kad Neilas Sadaka baltasis, ir abu patraukė į Edžio namus aiškintis, kieno teisybė.

O Bilas su Ričiu mažai kalbėdami patraukė į Bilo namų pusę. Ričis negalėjo pamiršti draugo pasakojimo apie tai, kaip Džordžas nuotraukoje pasisuko ir mirktelėjo. Ir pamiršęs nuovargį jis sugalvojo vieną dalyką. Kvailą... bet savotiškai žavų dalyką.

- Palauk, Bili, - paprašė jis. - Sustokim. Man galas.

- Nieko n-neišeis, - atsakė Bilas, bet sustojo, atsargiai nuleido Silverį ant Teologijos seminarijos pievelės ir prisėdo su Ričiu ant plačių akmens laiptų viktorijinio statinio papėdėje.

- Na ir d-d-dienelė, - rūškanai atsiduso Bilas. Po jo akimis atsirado tamsūs violetiniai ratilai. Veidas atrodė išbalęs nuo nuovargio. - T-t-tu geriau paskambink iš m-manęs, kad t-tėvai p-plaukų nerautų.

- Aha. Tikrai. Klausyk, Bilai...

Ričis patylėjo, prisiminęs Beno mumiją, Edžio raupsuotąjį ir tai, ko vos nepasakė Stenas. Vieną akimirką kažkas sujudėjo jo atmintyje, kažkas

apie Polo Bunjano statulą miesto centre. A, velniop, ten buvo gryniausias sapnas. Nuvijęs tas mintis, jis tęsė:

- Gal einam pas tave, kaip sakai? Žvilgtelėsim į Džordžo kambarį. Į nuotrauką.

Bilas apstulbintas pasižiūrėjo į draugą. Jis bandė kažką pasakyti, bet liežuvis neklausė, - taip buvo sukrėstas. Jis tik be garso purtė galvą.

- Tu girdėjai Edžio istoriją. Ir Beno. Tu jais tiki? - paklausė Ričis.

- Ne-nežinau. J-jie tu-turėjo k-k-kažką ma-atyti.

- Taip. Aš irgi nežinau. O tie visi nužudyti vaikai, manau, taip pat turėtų ką papasakoti. Vienintelis skirtumas, kad Benas su Edžiu nebuvo pagauti.

Bilas pakėlė antakius, bet neatrodė labai nustebęs. Matyt, tiek jis ir pats buvo išmąstęs. Jei liežuvis lėtas, nereiškia, kad smegenys miega.

- Gal reiktų pasiknaisioti, Bilai, - pasiūlė Ričis. Koks nors tipas gali užmušinėti vaikus persirengęs klounu. Kodėl taip elgiasi - neaišku, bet kas supaisys kiekvieną beprotį, ar ne?

- Ti-ti-ti...

- Tikrai. Čia mažai kuo skiriasi nuo Džokerio* niekšybių, - Ričis kaito klausydamas savo išvedžiojimų. Įdomu, ar jis tikrai bando kažką įrodyti, ar tik pučia miglą, kad galėtų pamatyti tą kambarį ir nuotrauką. Tikriausiai tai nesvarbu. Vien Bilo akių užteko uždegti.

- B-b-bet k-kaip tada nu-nu-nuotrauka?

- O kaip tu manai, Bilai?

Tyliai, nežiūrėdamas į Ričį, Bilas pasakė, kad, jo nuomone, nuotrauka visai nesusijusi su žmogžudystėmis. Tai tikriausiai “Dže-Dže-Džordžo v-vaiduoklis”.

- Vaiduoklis nuotraukoje?

Bilas linktelėjo. Ričis susimąstė. Jo vaikiškam protui vaiduoklių egzistavimas nekėlė abejonių. Jie tikrai buvo. Tozijeriai buvo metodistai, ir Ričis kiekvieną sekmadienį eidavo į bažnyčią, o ketvirtadienio vakarais dalyvaudavo jaunųjų metodistų draugijoje. Jis neblogai išmanė Bibliją, o Biblija tokių dalykų neneigė. Visų pirma, anot šventraščio, pats Dievas trečdaliu yra dvasia. Galima sakyti, kad joje tikima ir demonais, nes Jėzus iš vieno vaikino išvijo visą krūvą. Kai Kristus paklausė to žmogaus vardo, demonai atsakė už jį ir pasiūlė Jėzui prisijungti prie Užsieniečių legiono ar kažko panašaus. Biblijoje tikima raganomis, arba kam tada būtų pasakyta: “Raganoms neleisi gyvoms likti”? Oi, yra ten tokių vietų, kokių nerasi siaubo komiksuose! Žmonės išverda aliejuje arba pasikaria kaip Judas Iskariotas; yra istorija apie piktą Karalių Achazą, kuris iškrenta iš bokšto, ir sulėkę šunys laka jo kraują; masinės kūdikių žudynės lydėjo Mozės ir Jėzaus Kristaus gimimą; žmones, kurie iš kapo pakilo į orą, karius, kurie užkerėjo sienas, pranašus, mačiusius ateitį ir kovojusius su monstrais. Visa tai buvo Biblijoje, kur kiekvienas žodis - tiesa. Taip sakė šventasis Kregas, taip sakė Ričio tėvai ir pats Ričis. Todėl jam taip no-

---

* Betmeno (Žmogaus-Šikšnosparnio) priešas, kenkiantis žmonėms, išvaizda primenantis klouną.

rėjosi dalyvauti aiškinimuose apie tai, ką matė Bilas. Nerimą kėlė tik logika.

- Bet sakei, kad išsigandai. Kam Džordžo vaiduokliui tave gąsdinti, Bilai?

Bilas patrynė ranka burną. Ji nežymiai virpėjo.

- Jis ti-tikriausiai p-p-pyksta ant m-manęs. K-kad nu-užudžiau. Tai buvo m-mano ka-ka-kaltė. Aš nu-nusiunčiau jį su tuo la-la-la... - Bilui visiškai susirakino gerklė, ir jis tegalėjo parodyti ranka. Ričis linktelėjo patvirtindamas, jog suprato jį, bet... nesutinka.

- Aš taip nemanau, - pasakė jis. - Jeigu būtum įstūmęs iš užpakalio arba nušovęs - kitas reikalas. Arba, tarkim, būtum davęs žaisti su užtaisytu tėvo pistoletu ir jis būtų nusišovęs. Bet ten juk buvo ne šautuvas - tik laivelis. Tu nelinkėjai jam blogo, atvirkščiai, - Ričis iškėlė smilių kaip advokatas, - tu norėjai, kad jis pasidžiaugtų, tiesa?

Bilas susimąstė. Tai, ką Ričis ką tik pasakė, privertė jį pirmąkart po ilgų mėnesių pasijusti geriau, nors dalis jo atkakliai priešinosi tokiai būsenai. "Žinoma, tu kaltas, - mygo ji. - Ne tiesiogiai, bet vis tiek kaltas".

Jei ne, iš kur tada ta šalta vieta tarp mamos ir tėčio ant sofos? Jei ne, kodėl daugiau niekas žodžio neištaria per vakarienę? Ir tyliai dzingsi peiliai su šakutėmis, kol galiausiai neištvėręs pabėgi?

Rodės, kad jis pats virto vaiduokliu, kuris kalba ir juda, bet nėra kitų girdimas ir matomas, kurį gali jausti, bet vis tiek nelaikai realiu.

Bilą, žinoma, nelabai džiugino mintis, kad jis dėl brolio mirties kaltas, bet kitaip aiškinti tėvų elgesį buvo dar blogiau: negi visa meilė ir dėmesys, kurį skyrė tėvai iki nelaimės, buvo tik dėl Džordžo buvimo, o kai neliko jo, neliko nieko? Ir visa tai atsitiko netyčia, be priežasties? O jei priglausi ausį prie tų durų, išgirsi beprotystės vėjo švilpesį.

Jis perkratė mintyse savo veiksmus ir jausmus, kuriuos jautė tą dieną, kai žuvo Džordžas, tikėdamasis, kad Ričis teisus, ir tiek pat, kad klysta. Aišku, jis nebuvo angelas-brolis Džordžui. Būdavo susimuša, ir nekart. O tądien?

Ne. Jokių pykčių. Pats Bilas tada jautėsi per silpnas užvirti ginčą su broliu. Jis miegojo, sapnavo kažką, sapnavo kažkokį

(vėžlį)

juokingą mažą gyvūnėlį, gerai nepamena kokį. Jis tik prisimena, kad pabudo nutilus lietaus šniokštimui ir nuo nelaimingo Džordžo niurzgimo virtuvėje. Jis paklausė brolio, kas atsitiko. Tas atėjo ir prisipažino, kad jau kelintą kartą nesėkmingai bando išlankstyti laivelį. Bilas liepė atnešti knygą ir dabar, sėdėdamas šalia Ričio ant seminarijos laiptų, prisiminė, kaip sublizgo Džordžo akutės, kai laivelis pagaliau išėjo toks, koks turi būti, ir kaip tas žvilgsnis sušildė jį, leido pasijusti išmintingam, sumaniam, trumpai sakant, leido pasijusti vyresniajam broliui.

Laivelis pražudė Džordžą, bet Ričis teisus - tai ne tas pats, kas paduoti užtaisytą revolverį. Bilas net neįsivaizdavo, kas atsitiks. Iš kur būtų galėjęs?

Berniukas giliai įkvėpė jausdamas, kaip akmuo, apie kurį nė neįtarė, nusirita nuo krūtinės. Ir Bilas iškart pasijuto daug geriau.

Jis išsižiojo pasakyti tą draugui ir neišlaikęs pravirko.

Sutrikęs Ričis apkabino Bilą per pečius (apsižvalgęs, ar kas nors nepalaikys jų kokiais pedalais).

- Ką tu, Bili. Baik. Na. Užsuk kranelius.

- Aš nnnenorėjau, kad jis mi-mi-mirtų! - verkė Bilas. - A-Aš VI-VISAI TO NE-NENORĖJAU!

- Dieve, Bilai, žinau, kad nenorėjai, - ramino Ričardas. - Jei būtum norėjęs, būtum nustūmęs jį nuo kokių laiptų, - jis nerangiai glostė draugo petį, paskui spustelėjo. - Gerai jau, baik žliumbti. Visai kaip mažas.

Po truputį Bilas nusiramino. Širdį skaudėjo, bet skausmas atrodė skaistesnis, lyg jis būtų perpjovęs sau krūtinę ir išspaudęs susikaupusius pūlius.

- Aš ne-nenorėjau, kad jis mi-mi-mirtų, - pakartojo Bilas. - O jei papasakysi k-kam nors, kad v-v-verkiau, g-gausi į no-no-nosį.

- Nesakysiu, - patikino Ričis, - nesijaudink. Pagaliau juk jis buvo tavo brolis. Mano brolį užmuštų - akis išverkčiau.

- T-t-tu ne-neturi b-b-brolio.

- Taip, bet jei turėčiau.

- Ti-ti-tikrai?

- Aišku, - Ričis patylėjo, tyrinėdamas Bilo veido išraišką. Bilas šluostėsi paraudusias akis, bet buvo nusiraminęs, ir jis nusprendė tęsti.

- Aš tik norėjau pasakyti, kad nesuprantu, kam Džordžui tave persekioti. O gal nuotrauka turi ką bendra su... na, su tuo kitu. Klounu.

- G-g-gal Dž-Dž-Džordžas ne-ne-nežino. Gal jis ga-ga-galvoja...

Ričis suprato, kur lenkia Bilas, ir numojo ranka.

- Kai į dausas iškeliauji, sužinai viską, ką apie tave žmonės galvojo, Bilai, - Ričis kalbėjo oriu mokytojo balsu, sutriuškinančiu visus nevykusius stuobrių argumentus. - Čia iš Biblijos. Ji sako: “Nors dabar nedaug matom veidrodyje, kai mirsim, pamatysim viską tarsi pro langą”. Iš Pirmojo tesalonikiečiams ar antrojo babiloniečiams, nepamenu gerai. Tai reiškia...

- S-s-suprantu, ką r-reiškia, - pertarė Bilas.

- Tai ką dabar pasakysi?

- A?

- Nueikim į jo kambarį pasidairyti. Gal sužinosim, kas žudo vaikus.

- Aš b-b-b-bijau.

- Aš irgi, - pasakė Ričis pagalvojęs, jog reikia dar patepti, kad išjudintų Bilą, ir staiga nudiegė mintis: “Tai tiesa, aš pats mirtinai bijau”.

4

Tyliai kaip vaiduokliai berniukai įsliūkino į Denbrų namą.

Bilo tėvas dar nebuvo grįžęs iš darbo. Šerona Denbro virtuvėj skaitė romaną. Net koridorius buvo pakvipęs vakariene - menke. Ričis paskambino tėvams pranešti, kad jis nemiręs, o tiesiog užsuko pas Bilą.

- Kas ten? - paklausė misis Denbro išgirdusi, kaip Ričis padėjo ragelį. Berniukai sustingo, kaltai vienas į kitą pasižiūrėjo. Paskui Bilas riktelėjo:

- Aaš, m-mama. Ir R-R-R-R-R...

- Ričis Tozijeris, mem! - sušuko Ričis.

- Sveikas, Riči, - pasakė misis Denbro bespalviu balsu. - Gal liksi vakarienei?

- Ačiū, bet mama žadėjo pasiimti mane po pusvalandžio.

- Perduok jai nuo manęs linkėjimų, gerai?

- Einam, - šnibštelėjo Bilas, - užteks k-kalbų.

Jie užlipo laiptais ir nuėjo koridoriumi į Bilo kambarį. Jis buvo berniokiškai tvarkingas, kitaip sakant, mama dar galėjo užeiti nesusiimdama už galvos dėl netvarkos. Lentynos lūžo nuo knygų ir komiksų. Ant stalo irgi gulėjo krūvelė, taip pat keli modeliukai ir žaislai bei plokštelių stovas. Ten pat glaudėsi sena kontorinė "Underwood" spausdinimo mašinėlė. Tėvai padovanojo užpernai per Kalėdas, ir Bilas retkarčiais rašė ja apsakymus. Po Džordžo mirties retkarčiai virto nelabai retais kartais. Vaizduotė jį atitraukdavo nuo rimtos realybės.

Priešais lovą ant grindų stovėjo patefonas po krūva sulankstytų drabužių. Bilas sukišo juos į spintos stalčius ir atsinešė plokštelių stovą. Iš tuzino atrinkęs vieną, uždėjo. "Flytvudai" užtraukė "Ateik tyliai, brangioji".

Ričis suraukė nosį.

Bilas šyptelėjo:

- J-jiems ne-nepatinka r-r-rokenrolas. Ššitą gavau per gi-gimtadienį. Be to, dar dvi P-Peto B-Bunio ir T-T-T-Tomio Sendso. Pa-pasilaikau Litl R-Ričardą ir Dž-Džėjų Haukinsą, kai jų nėra n-n-namie. K-kai mama girdės muziką, ga-galvos, k-kad mes ka-kambary. E-ee-einam.

Džordžo kambarys buvo priešais. Durys uždarytos. Ričis pasižiūrėjo ir lyžtelėjo lūpas.

- Jie nerakina kambario? - sušnibždėjo Ričis Bilui. Staiga apėmė begalinis noras, kad pasirodytų atvirkščiai.

Bilas, išblyškęs nuo susijaudinimo, papurtė galvą ir pasuko rankeną. Paskui žengė į kambarį ir atsisukęs laukė draugo. Sekundę pasvyravęs, įėjo ir Ričis. Bilas uždarė kambario duris, nutildydamas "Flytvudus".

Ričis apsidairė apimtas ir baimės, ir smalsumo. Pirmiausia jis įvertino orą: "Seniai čia niekas neatidarinėjo langų. Ką ten, seniai čia kas nors kvėpavo". Jis krūptelėjo nuo šitos minties ir vėl apsilaižė lūpas.

Žvilgsnis užkliuvo už Džordžo lovos. "Anksčiau miegojo čia, - pagalvojo Tozijeris, - dabar miega po žemių antklode Mount Houpo kapinėse. Pūva. Pirštų jam nesunėrė, nes tam reikia dviejų rankų, o Džordžą palaidojo su viena". Jis tyliai šūktelėjo, ir Bilas atsisuko pasižiūrėti.

- Gerai sakei, - dusliai ištarė Ričis. - Čia tikrai klaiku. Neįsivaizduoju, kaip galėjai eiti čia vienas.

- J-jis buvo m-mano bro-brolis, - paprastai pasakė Bilas. - K-kartais man t-t-tiesiog n-norisi.

Ant sienų suklijuoti plakatai - mažo vaiko plakatai. Vienas su Tomu Terifiku iš "Kapitono Kengūros" programos. Tomas ėjo imtis su Krebiu Epltonu, kuris, žinoma, buvo blogietis iki plaukų šaknų. Kitame plakate buvo pavaizduoti Donaldo Dako sūnėnai Hiujis, Lujis ir Devis, žygiuojantys su savo jūreiviškomis kepurėmis ant pakaušių. Trečią nuspalvino Džordžo ranka. Plakate misteris Du sulaikė transportą, kad būrys vaikučių laimingai pasiektų mokyklą "MISTERIS DU SAKO: PALAUK ŽALIOS ŠVIESOS!", - užrašyta apačioje.

"Vaikas nelabai tilpo eilutėje", - pagalvojo Ričis ir pašiurpo. Bet tas vaikas niekada geriau neparašys. Ričis nužvelgė stalą prie lango. Mama čia buvo sustačiusi visus jo pieštus atvirukus. Žiūrint į jas ir žinant, kad daugiau nebus kam piešti, kad Džordžo gyvenimas negrąžinamai visam laikui nutrūko, palikęs tik tuos atvirukus, visas mirties absurdiškumas staiga pirmą kartą užgriuvo Ričardą Tozijerį. Užgriuvo kaip masyvus plieninis seifas ir nugrimzdo smegenyse. "Juk galėjau mirti aš! - neapsimestinis siaubas sukaustė jo protą. - Bet kas galėjo! Bet kas!"

- Štai taip, - ištarė jis trukčiojančiu balsu. Daugiau nebuvo ką sakyti.

- Taip, - pusiau šnibždom pasakė Bilas. Jis atsisėdo ant brolio lovos. - Žiūrėk.

Ričis pasižiūrėjo Bilo smiliaus kryptimi ir pamatė fotografijų albumą ant grindų. "MANO FOTOGRAFIJOS", - perskaitė Ričis. - "DŽORDŽAS ELMERIS DENBRAS, 6 METAI".

Tik 6 metai! 6 metai visam laikui! Bet kas galėjo! Velnias! Bet kas, po galais!

- Anksčiau jis b-buvo atverstas, - pasakė Bilas.

- Užsivertė, - niūriai ištarė Ričis. Jis atsisėdo šalia Bilo. - Daug knygų pačios užsiverčia.

- Pu-pu-puslapiai gali, b-bet ne v-v-v-viršelis. O š-šitas užsivertė pats, - Bilas ramiai žiūrėjo į draugą. Akys pasidarė kaip niekad tamsios jo išvargusiame blyškiame vaide. - B-bet jis no-no-nori, k-kad vėl a-atverstum. Aš taip ma-manau.

Ričis atsistojo ir lėtai nuėjo prie albumo. Jis gulėjo prie lango. Per šviesias užuolaidas matėsi Denbrų obelis. Ant pajuodusios šakos sūpavosi sūpynės.

Berniukas vėl pažvelgė į Džordžo albumą. Vidury, ties įrišimu, matėsi tamsiai ruda dėmė. Tikriausiai išdžiūvęs pomidorų padažas. Žinoma, visai nesunku įsivaizduoti, kad Džordžas apžiūrinėjo savo nuotraukas su didžiuliu sumuštiniu arba laikydamas dešrainį rankoje, kando ir pomidorų padažas čiurkštelėjo ant albumo. Vaikams taip visad nutinka. Tai galėjo būti padažas, bet nebuvo. Ir Ričis tą žinojo.

Jis palietė knygą ranka ir skubiai ją atitraukė. Albumas atrodė ledinis. O juk visą dieną išgulėjo pačioj saulės atokaitoj!

"Ne, kam man jį apžiūrinėti? - mąstė Ričis. - Nesinori matyti žmones, kurių aš vis tiek nepažįstu. Gal pasakyti Bilui, kad apsigalvojau ir mieliau pavartyčiau jo komiksus, o paskui grįžčiau namo, sukirsčiau vakarie-

nę ir iškart virsčiau į lovą, nes kojų nejaučiu? O ryte atsibudęs jau tikrai neabejočiau, kad čia pomidorų padažas?"

Todėl jis vertė albumą kaip ne savo rankomis, apžiūrinėjo veidus ir vietas, tetas, dėdes, kūdikius, namus, senus "Fordus", "Stadebeikerius", telefonų linijas, pašto dėžes, piketus, ratų vėžes su drumstu vandeniu, karuselę mugėje, vandentiekio bokštą, Kitčenerio fabriko griuvėsius... Pirštai judėjo vis greičiau, ir staiga prasidėjo tušti puslapiai. Nenorom Ričis grįžo atgal. Štai Derio centras apie 30-uosius, Meino ir Kanalo gatvės... o toliau nieko.

- Čia nėra mokyklinės Džordžo nuotraukos, - pasakė Ričis. Jis žiūrėjo į Bilą su palengvėjimu. - O tu ką ten pasakojai?

- K-k-ką?

- Sena miesto nuotrauka paskutinė. Kiti lapai tušti.

Bilas nušoko nuo lovos ir prilėkė prie Ričio. Jis žiūrėjo į Derį prieš beveik trisdešimt metų, senoviškas mašinas ir sunkvežimius, tuometinius gatvių žibintus kaip baltų vynuogių kekes, keleivius palei Kanalą, pagautus fotografo blykstės. Paskui pervertė lapą - ir tikrai, Ričis nemelavo, toliau tuščia.

Ne, palaukit. Ne visai tuščia. Liko kamputis, kuriais pritvirtinamos nuotraukos albume.

- Ji b-b-buvo čia, - pasakė jis, baksnodamas į kamputį. - Ž-žiūrėk.

- Jetau! Kaip manai, kas jai atsitiko?

- A-aš ne-ne-nežinau.

Bilas dabar paėmė albumą iš Ričio ir pasidėjęs ant kelių ėmė versti atgal, ieškodamas brolio nuotraukos. Tiksliau, jis pradėjo versti, bet paskui lapai ėmė verstis patys. Berniukai išpūtę akis susižvalgė.

Štai vėl atsivertė paskutinė nuotrauka ir puslapiai nustojo verstis. Deris parudusioje nuotraukoje, dešimtmečiai prieš Ričio ir Bilo gimimą.

- Ak! - išsprūdo Ričiui, ir jis paėmė iš draugo albumą. Veide neliko išgąsčio, tik begalinė nuostaba. - Kad tave kur!

- K-ką? K-kas yra?

- Mes! Štai kas yra! Jėzau Kristau su visais šventaisiais, žiūrėk!

Bilas prisispaudė arčiau, pasilenkė, ir dabar jie priminė choristus per repeticiją. Bilas smarkiai įkvėpė; Ričis suprato, kad jis irgi pastebėjo.

Šitoje juodai baltoje nuotraukoje du maži berniukai skubėjo Meino gatve į sankryžą, kur ją kerta Centro gatvė (ten Kanalas palenda po žeme). Vaikai ryškiai išsiskyrė betoninės Kanalo krantinės fone. Vienas vilkėjo plačias kelnes, kitas - kažką panašų į jūreivišką eilutę. Tvido kepurytė buvo užmaukšlinta ant galvos. Jie buvo trimis ketvirčiais pasisukę į fotografą ir žiūrėjo į kažką kitoje gatvės pusėje. Plačiakelnis, be jokios abejonės, buvo Ričis Tozijeris. O kartu ėjo Mikčius Bilas.

Jie žiūrėjo į save triskart senesnėje nuotraukoje kaip užkerėti. Ričio burna pasidarė tarytum perdžiūvusi statinė. Priešais berniukus žengė vyras, prilaikydamas fetrinės skrybėlės brylių; jo paltas taip ir sustingo amžiams vėjo gūsio atlapotais skvernais. Gatve važiavo "Model-T", "Pyrs-Erou", "Ševrolė".

- N-n-n-negaliu pa-pa-patikėti... - pradėjo Bilas, ir tada nuotrauka atgijo.

"Model-T", kuris turėjo amžinai įstrigti sankryžoje (bent kol galutinai neišbluks nuotrauka), praburzgė ja, paleidęs išmetamųjų dujų kamuolį, ir keliavo Ap Mailo kalvos link. Maža balta ranka išlindo iš vairuotojo langelio ir parodė posūkį į kairę. Mašina pasuko į Korto gatvę ir išnyko už nuotraukos rėmų.

"Pyrs-Erou", "Ševrolė" - kiekvienas važiavo savo keliu. Po dvidešimt aštuonerių metų vyriškio paltas pagaliau baigė savo mostą. Žmogus pasitaisė skrybėlę ir nuėjo.

Berniukai atsigręžė, ir po sekundės Ričis pamatė, jog jie buvo susidomėję nuplikusiu šunimi, kuris risnojo per gatvę. Berniukas su jūrininko kostiumėliu - Bilas - įsikišo į burną du pirštus ir sušvilpė. Apstulbęs tiek, jog neįstengė nei judėti, nei rišliai mąstyti, Ričis suvokė, kad iš tikro girdi švilpesį, girdi tylų automobilių burzgimą. Garsai atrodė prislopinti storo stiklo, bet jie buvo.

Šuo žvilgtelėjo į vaikus, paskui binzeno savo keliu. Berniukai susižvalgė ir nusijuokė. Paskui vėl ėmė eiti. Ričis su plačiom kelnėm sugriebė Bilo ranką ir parodė į Kanalą. Abu atsisuko į tą pusę.

"Ne, - pagalvojo Ričis, - nereikia, ne..."

Vaikai priėjo prie betoninio bordiūro, ir staiga iš ten iššoko klounas, klounas Džordžo Denbro veidu, atgal sušukuotais plaukais, raudonu grimu išpiešta šypsena, su juodom skylėm akių vietoje. Viena ranka spaudė tris balionus ant virvelių. Kita suspaudė berniuko su jūreiviška eilute kaklą.

- Ne-ne-NE! - suriko Bilas ir griebė ranka nuotrauką.

Įkišo ranką į nuotrauką.

- Baik, Bilai! - šūktelėjo Ričis ir čiupo draugą.

Dar kiek ir būtų per vėlu. Jis matė, kaip Bilo pirštų galiukai panyra pro fotografijos paviršių į tą kitą pasaulį. Matė, kaip šilta rausva spalva pavirsta nurudusia balta. Pirštai susitraukia, atsijungia - ta pati optinė apgaulė, kaip ir įkišus ranką į apvalų akvariumą: rankos dalis po vandeniu, regis, plūduriuoja atitrūkusi nuo viso kūno.

Ant Bilo pirštų atsirado įstriži pjūviai ties ta vieta, kur rausva perėjo į nuotraukos baltą, tarsi jis būtų įkišęs ranką į ventiliatorių, o ne popierių.

Ričis suspaudė draugo ranką ir truktelėjo iš visų jėgų. Abu nuvirto. Džordžo albumas plumptelėjo ant grindų ir užsivožė. Bilas susikišo pirštus į burną. Skausmo ašaros pasirodė akių kampučiuose. Per delną iki pat riešo varvėjo kraujas.

- Parodyk, - paprašė Ričis.

- S-skauda, - atsakė Bilas. Jis ištiesė ranką delnu žemyn. Pjūviai laipteliais kilo smilium, didžiuoju ir bevardžiu pirštais. Mažasis beveik nesiekė nuotraukos paviršiaus (jei toks buvo), ir nors jis nebuvo įpjautas, Bilas vėliau pasakė Ričiui, kad nagą it manikiūrinėmis žirklutėmis kas būtų nukirpęs.

- Jėzau, Bilai, reikia aprišti, - pasakė Ričis. Pleistras. Daugiau niekas neatėjo į galvą. Jėzau, kaip jiems pasisekė - jei nebūtų išplėšęs rankos, pirštus būtų švariai nupjovę, ne tik supjaustę. - Tavo mama...

- M-mama ni-nieko, - nutraukė Bilas. Jis vėl čiupo albumą, taškydamas krauju grindis.

- Daugiau neatvertinėk jo! - riktelėjo Ričis, griebdamas draugą už peties. - Po galais, Bilai, tu vos nepraradai savo pirštų!

Bilas nusikratė jo rankos. Jis vertė lapus, ir niūri pasiryžimo išraiška veide gąsdino Ričį labiau nei kas kitas. Bilo žvilgsnis buvo kaip bepročio. Kruvini pirštai margino brolio albumą naujomis dėmėmis. Kol kas jos neatrodė nuo pomidorų padažo, bet išdžius - neatskirsi. Niekaip neatskirsi.

Štai vėl miesto centras.

"Model-T" stovi vidury sankryžos. Kiti automobiliai sustingę ankstesnėse vietose. Vyras žengia susiėmęs už skrybėlės, vėjas plaiksto jo paltą.

Berniukų nebėra.

Jų ir nebuvo. Bet...

- Žiūrėk, - sušnibždėjo Ričis ir kuo atsargiausiai parodė pirštu. Pro betoninės Kanalo krantinės kraštelį išlindusios arkos gilumoje matėsi kažkas apvalus.

Kažkas, primenantis balioną.

5

Jie paliko Džordžo kambarį kaip tik laiku. Nuo laiptų pasigirdo mamos balsas, ant sienos nutįso jos šešėlis.

- Jūs ten mušatės, vaikai? Kokie čia garsai?

- Mes tru-uputį, mama, - Bilas įsakmiai žvilgtelėjo į Ričį: "Patylėk!"

- Na, tai baikit. Galvojau, kad lubos ant manęs užkris.

- G-g-gerai.

Pasigirdo misis Denbro žingsniai į kitą namo pusę. Bilas apsuko nosinę apie pirštus; ta akimirksniu permirko. Berniukai nuskubėjo į vonią, ir Bilas laikė po kranu ranką tol, kol kraujavimas liovėsi. Dabar pjūviai buvo plonyčiai, bet neįtikėtinai gilūs. Ričis kuo skubiau užlipdė juos pleistru, nes tos raudonos burnos baltais krašteliais kėlė šleikštulį.

- S-s-s-skauda velniškai, - iškošė Bilas.

- Tai kam kišai ranką po vandeniu, tu seiliau?

Bilas rimtai apžiūrinėjo pleistro žiedelius apie tris pirštus, paskui atsisuko į Ričį.

- Tai klounas, - ištarė jis. - K-klounas apsimetė Dže-Dže-Džordžu.

- Taip, - pasakė Ričis. - Kai Benas susitiko - apsimetė mumija. O Edžiui pasirodė kaip raupsuotasis.

- Bet a-ar jis iš t-t-tikro kla-kla-klounas?

- Tai monstras, - niūriai pasakė Ričis. - Kažkoks monstras, kuris gyvena Deryje. Ir žudo vaikus.

6

Šeštadienį, po susitikimo su misteriu Nelu prie užtvankos ir atsitikimo su atgijusia nuotrauka, Ričis, Benas ir Beverlė Maš susidūrė akis į akį su dviem monstrais iš karto; netgi sumokėjo už tai. Tiksliau, už visus mokėjo Ričis. Šitos pabaisos buvo baisios, bet ne itin pavojingos; jos puldinėjo savo aukas kino teatro "Aladinas" ekrane, o Ričis, Benas ir Bevė žiūrėjo iš balkono.

Vienas iš monstrų buvo vilkolakis, kurį vaidino Maiklas Landonas. Gerai vaidino: net kai virsdavo vilku, likdavo tokia pati šukuosena. Antrasis monstras buvo žuvęs lenktynininkas, kurį gyveniman sugrąžino Viktoro Frankenšteino palikuonis, sušėręs tai, kas nereikalinga, savo aligatoriams. Į programą dar įėjo naujausių Paryžiaus madų apžvalga, žinios apie paskutinius raketų sprogimus Kanoveralo iškyšulyje, du "Verner Brothers" multifilmai bei būsimų filmų reklama. Iš būsimų filmų sąrašo Ričis atsirinko du vertus pažiūrėti: "Ištekėjau už kosminės pabaisos" ir "Lašas".

Beno per seansą visai nesigirdėjo. Kupeta vos nepakliuvo Henriui, Raugui ir Viktorui į akis ir dabar, spėjo Ričis, vien apie tai tegalvoja. Tačiau Benui ta šutvė seniai iš galvos iškrito (jie sėdėjo apačioje, arti ekrano, šlamštė kukurūzus ir laidė replikas). Tylos priežastis buvo Beverlė. Jos artumas varė iš proto. Visas jo kūnas šiurpo, o jei mergaitė pasimuistydavo kėdėje, Beną nutvilkydavo tropinis karštis. Kai jų rankos semiant kukurūzus susidūrė, jis suvirpėjo iš susižavėjimo. Tos trys valandos šalia Beverlės buvo ilgiausios ir kartu trumpiausios jo gyvenime.

Ričis, net neįtariantis apie draugo meilės kančias, jautėsi kuo puikiausiai. Švenčiausiu jo įsitikinimu, už porą kalbančio mulo Frencio nuotraukų geriau buvo tik siaubo filmas perpildytame iš baimės aikčiojančių vaikų kine. Ir jis, aišku, nelygino to, ką dabar žiūri, t.y. pigių "American-International" filmų, su tuo, kas vyksta mieste... kol kas nelygino.

Ričis pamatė šeštadieninio seanso "Dvigubas smūgis" reklamą "News" penktadienį ryte ir kaipmat pamiršo nemigo naktį, pamiršo, kad taip ir neįstengė sudėti bluosto, kol neuždegė šviesos savo tualete (visai kaip mažas vaikas). Bet rytą viskas atrodė kaip visada... na, beveik viskas. Jis net ėmė abejoti, ar jiems su Bilu nepasivaideno. Supjaustyti pirštai, žinoma, nebuvo haliucinacija, bet jis galėjo įsipjauti į albumo lapus. Popierius pakankamai kietas. Gal taip ir buvo? Be to, kur parašyta, kad dar dešimt metų Ričis turės apie tai svarstyti? Niekur.

Todėl įvykis, po kurio bet kuris suaugęs skubėtų pas artimiausią psichiatrą, Ričiui Tozijeriui baigėsi taip: jis atsikėlė, sukirto milžinišką blynų porciją, perskaitė dviejų siaubo filmų reklamą, patikrino savo biudžeto išteklius ir aiškiai jais nusivylęs (tiksliau, net nebuvo kuo nusivilti - biudžetas "nulinis") ėmė kaulyti pinigų iš tėvo.

Tėvas, dantistas, atėjęs pusryčiauti jau su baltu gydytojo chalatu, padėjo sporto puslapius ir įsipylė antrą kavos puoduką. Jis buvo malonaus,

gal kiek liesoko veido vyras. Nešiojo akinius metaliniais rėmeliais, buvo pradėjęs plikti pakaušyje. 1973 metais jis mirė nuo gerklų vėžio. O dabar tėvas žvilgtelėjo į reklamą, kurią kaišiojo Ričis.

- Siaubo filmai, - pasakė Ventvorfas Tozijeris.

- Taip, - sutiko Ričis išsišiepęs.

- Atrodo, kad tau būtina nueiti, - tęsė tėvas.

- Taip!

- Atrodo, kad tavęs laukia mirtis nuo nusivylimo konvulsijų, jei nepamatysi šito šlamšto?

- Būtent. Taip ir bus. K-chaaaaach! - Ričis nuvirto nuo kėdės ant kilimo spausdamas gerklę, išvertęs liežuvį. Čia toks savotiškas išraiškos būdas.

- Po galais, Riči, gal pabaigsi? - nuo viryklės šūktelėjo motina, kuri kepė dar porą kiaušinių savo besočiui.

- Klausyk, Riči, - pasakė tėvas, kai sūnus atsikėlė ir vėl sėdo prie stalo, - aš tikriausiai pamiršau tau duoti smulkių pirmadienį. Daugiau nesugalvoju, kodėl tau pritrūko pinigų penktadienį.

- Na...

- Išleidai?

- Aš...

- Tai per sudėtinga tema berniukui su tokiu sekliu proteliu, - pasakė Ventvorfas Tozijeris. Jis pasirėmė alkūne smakrą ir pasižiūrėjo į savo vienturtį su apsimestinu susižavėjimu. - Tai kur jie išdulkėjo?

Ričis automatiškai persijungė į Tudlio, anglo kamerdinerio, Balsą:

- Išrūko, o kaipgi kitaip, šeimininke? Pip-pip, čiau ir visa kita! Karo duoklė. Aliai vienas turi prisidėti, kad prakeiktas hunas būtų išrūkytas, tiesa juk? Truputį to, truputį...

- Prašyčiau be keiksmų prie stalo, - įspėjo Megė Tozijer vyrą, nešdama Ričiui kiaušinius.

- Nesuprantu, kodėl tau norisi kimšti į galvą tokius niekalus? - pasakė ji sūnui.

- Ach, mama, - atsakė Ričis. Vaidino nusiminusį, nors netvėrė kailyje iš džiaugsmo. Jis skaitė tėvų mintis kaip šimtus kartų vartytą knygą ir nė kiek neabejojo, kad gaus ir lėšų, ir leidimą į šeštadienio seansą.

Tėvas pasilenkė prie Ričio ir plačiai išsišiepė.

- Atrodo, galėsiu tau padėti, - pasakė jis.

- Tikrai, tėti? - paklausė Ričis ir nusišypsojo... ne itin linksmai.

- O taip. Žinai mūsų pievą, Ričardai?

- Jokių abejonių, šeimininke, - bandė vėl kalbėti Tudliu Ričis. - Tokia gauruota, jo?

- Jo-jo, - sutiko Ventas. - Tu ją nupjausi.

- Aš?

- Taip, tu. Aplygink ją.

- Gerai, tėti, būtinai, - ir baisus įtarimas įsismelkė į širdį. O jei tėvas kalba ne tik apie gazoną priešais namą?

Ventvorfo Tozijerio šypsena pasidarė rykliška.

- Visą, tu mano išpera. Priekį. Už namo. Šonus. O kai baigsi, ant tavo delno nusileis du žalsvo popieriaus gabalėliai su Džordžo Vašingtono fizionomija vienoje pusėje ir piramide - kitoje.

- Nesuprantu, tėti, - apsimetė Ričis, nors nebuvo ko nesuprasti.

- Du doleriai.

- Du doleriai už visą veją? - suriko Ričardas nuoširdžiai nusivylęs. - Čia didžiausia pieva visam kvartale! Tu ką, tėte?

Tozijeris vyresnysis atsiduso ir vėl pakėlė laikraštį.

Ričis perskaitė antraštę: "DINGĘS BERNIUKAS PRIMENA SENUS KOŠMARUS". Prisiminė Džordžo Denbro albumą... bet ten tikrai buvo haliucinacija, o jei ir ne, viskas atsitiko vakar, o šiandien yra šiandien.

- Atrodo, kad ne taip labai norisi pamatyti tuos filmus, - burbtelėjo tėvas iš už laikraščio. Netrukus akys per viršų ėmė tyrinėti Ričį. Tyrinėjo kaip senas lošėjas naujoką.

- Kai Klarkų dvyniai nupjauna, duodi abiem po du dolerius!

- Taip, - sutiko Ventas. - Tik, kiek man žinoma, rytoj jie nesiveržia į kiną. O jei taip, tai, matyt, turi už ką, nes neėmė šniukštinėti kaimynų gazonuose. O tu nori ir negali. Nebent tas noras nuo penkių blynų ir poros kiaušinių, kuriuos sušveitei, arba kvortos, kurią išmaukei. Jo-jo? - tėvo akys vėl pasislėpė už laikraščio.

- Jis mane apgaudinėja, - pasiskundė Ričis mamai. Ta valgė sausą skrebutį, nes vėl bandė sulieseti. - Tai gryniausia apgaulė, ar supranti?

- Taip, brangusis, - pasakė mama. - Nusivalyk kiaušinį nuo smakro.

Ričis nubraukė smakrą ranka.

- Trys doleriai, jei nupjaunu iki tavo grįžimo? - pasiūlė jis laikraščiui.

Tėvo akys vėl išlenda.

- Du su puse.

- O Dieve, - šūktelėjo Ričis. - Kad tave kur!

- Aukse, - atsiliepė Ventas iš už laikraščio. - Spręsk pats, Riči. Aš noriu paskaityti bokso rezultatus.

- Sutarta, - atsiduso Ričis. Kai tėvai remia prie sienos, priremia kaip reikiant, su išmanymu. Juokas ima, kai pagalvoji.

Paskui jis nuėjo dirbti ir lavinti savo Balsų.

7

Baigė Ričis pjauti žolę penktadienį apie trečią, o šeštadienį pradėjo su dviem doleriais ir penkiasdešimt centų kišenėje. Ko ne turtas? Jis paskambino Biliui, bet tas pasakė, kad turi važiuoti į Bengorą kažkokiam logopediniam tyrimui. Ričis pareiškė nuoširdžią užuojautą ir pridūrė:

- P-p-parodyk j-jiems, Bi-Bi-Bilai!

- E-eik r-rūron, T-T-Tozijeri, - atšovė Bilas ir padėjo ragelį.

Paskui Ričis paskambino Edžiui Kaspbrakui, bet Edis buvo dar labiau nusiminęs: mama abiem nupirko bilietus į pravažiuojantį autobusą ir jie

aplankys tetules Heivene, Bengore ir Hempdene. Visos trys buvo storos kaip misis Kaspbrak ir visos senmergės.

- Jos visos žnaibys man žandus ir negalės atsigėrėti, kaip aš paaugau, - pasakė Edis.

- Todėl, kad žino, koks tu mielas, Edsi. Aš irgi tą supratau vos tave pamatęs.

- Kartais, Riči, tu tikras šiknius.

- Užtrunka laiko, kol perkandi žmogų, Edsi. Pasirodysi kitą savaitę Barense?

- Tikriausiai, jei jūs ateisite. Žaisim karą?

- Gal. Bet... mes su Bilu turėsim kai ką papasakoti.

- Ką?

- Palieku tai Bilui. Tai iki. Linkiu gerai pasilinksminti pas tetules.

- Labai juokinga.

Trečias skambutis buvo seniui Stenui, bet tas, pasirodo, patekęs nemalonėn už sukultą langą. Jis žaidė sraidančias lėkštes su torto lėkštute, ir toji, žinoma, sukūlė langą. Dabar jau visą savaitgalį teks atidirbti namuose ir, atrodo, dar vieną. Ričis paaimanavo užjausdamas draugą ir paklausė, ar ateis Stenas kitą savaitę į Barensą. Tas pažadėjo, jei tėvas nesugalvos pratęsti bausmės.

- Jetau, dėl kažkokio lango? - pasakė Ričis.

- Taip, bet *didelio,* - atšovė Stenas ir padėjo ragelį.

Jau eidamas iš kambario, Ričis prisiminė Beną Henskomą. Surado telefonų knygoje Arleną Henskom. Kadangi ji buvo vienintelė ponia tarp Henskomų, Ričardas nusprendė, kad čia ir turėtų būti Beno numeris.

- Mielai nueičiau, bet jau išleidau visus pinigus, - pasakė Benas, išgirdęs netikėtą pasiūlymą. Jam buvo gėda ir liūdna prisiminti, kad jie išplaukė saldainiams, vaisvandeniams, traškučiams ir pan.

Ričis, kuris šiandien jautėsi kaip inkstas taukuose (ir nesižavėjo idėja eiti į kiną vienas), pasakė:

- Turiu krūvas pinigų. Skolinu.

- Taip? Iš tikro? Paskolinsi?

- Žinoma, - nustebo Ričis. - Kodėl gi ne?

- Puiku! - nudžiugo Benas. - Tiesiog nuostabu! Du siaubo filmai! Sakei, vienas apie vilkolakį?

- Aha.

- Seni, aš dievinu filmus su vilkolakiais!

- Ei, Kupeta, tik neprikrauk į kelnytes.

Benas nusijuokė.

- Susitiksim prie "Aladino", gerai?

- Tvarka.

Ričis padėjo ragelį ir susimąstęs žvelgė į telefoną. Staiga jam pasirodė, kad Benas Henskomas velniškai vienišas. O tai, savo ruožtu, leido pasijusti jam beveik didvyriu. Ir jis švilpaudamas nuėjo pavartyti komiksų prieš seansą.

8

Diena pasitaikė saulėta, vėjuota ir vėsi. Ričis pasišokinėdamas žingsniavo Centro gatve, panosėj kažką niūniuodamas ir paspragsėdamas pirštais į taktą. Nuotaika buvo kuo puikiausia. Kinas visad pakeldavo jam ūpą: jis dievino tą stebuklų pasaulį, tas fantastines svajones. Ir Ričis nuoširdžiai gailėjosi visų, kurie dėl kažkokių niekingų reikalų negalėjo patirti šito malonumo - Bilo su jo kalbos terapija, Edžio su tetulėm ar vargšelio Steno, kuris gramdys paradinius laiptus ar šluos garažą vien todėl, kad lėkštutė, turėjusi pasukti į kairę, pasuko dešinėn.

Ričio kišenėje gulėjo jo-jo, ir dabar jis pabandė jį "užmigdyti". Šitą triuką Tozijeris seniai norėjo išmokti, bet veltui. Ta velnio išmonė nusileidusi tuoj šokdavo į viršų arba tiesiog išsikvėpdavo gale virvelės.

Pusiaukelyje berniukas pamatė prie vaistinės ant suoliuko sėdinčią mergaitę su plisuotu rusvu sijonėliu ir balta berankove palaidinuke. Ji valgė kažką panašų į riešutinius ledus. Ryškiai rausvi plaukai, kurie kartais nutviksdavo tai tamsiu variu, tai šviesiu auksu, krito ant pečių. Ričis pažinojo tik vieną mergaitę su tokiais plaukais. Tai buvo Beverlė Maš.

Jam Bevė labai patiko. Na, ne taip, kaip jūs galvojate. Tiesiog Ričis žavėjosi jos išvaizda (ne jis vienas, ir todėl tokios mergaitės kaip Selė Miuler ir Greta Bovi dar per jaunos, kad suprastų, jog visa kita gauna taip lengvai, nekentė Beverlės kaip raupsuotosios, nes turėjo nusileisti grožiu kažkokiai nusmurgėlei iš Meino gatvės pabaigos lūšnynų), o dar labiau - šmaikščiu liežuviu ir geru humoro jausmu. Be to, ji paprastai turėdavo cigarečių. Trumpai drūtai, Ričis mėgo Bevę, nes ji buvo šaunus vaikinas. Ir vis tiek jis porąkart atitoko, kad svarsto, kokios spalvos kelnaitės po jos ganėtinai pablukusiais sijonėliais, o juk apie kitus vaikinus jis taip nesvarsto, tiesa?

Ką gi, jis turėjo pripažinti, kad tai pasiutiškai dailus vaikinas.

Artėdamas prie suoliuko, ant kurio sėdėjo mergaitė, Ričis pasitaisė nematomo apsiausto diržą, užsismaukė nematomą skrybėlę ir apsimetė Hamfriu Bogartu. Pridėkim tinkamą balsą, ir jis tampa tikru Hamfriu Bogartu, manė Ričis. Kitiems jis galbūt būtų pasirodęs kaip peršalęs Ričardas Tozijeris.

- Sveika, širdele, - pasisveikino jis, nusileisdamas ant suolo. - Be reikalo lauki autobuso. Naciai užkirto atsitraukimą. Paskutinis lėktuvas išskrenda vidurnaktį. Tu būsi jame. Tai būtina, širdele. Tu man irgi būtina... bet aš kaip nors...

- Labas, Riči, - pasakė Bevė atsisukdama. Ant skruosto pasirodė violetinė mėlynė it varno sparnas. Tozijerį vėl pritrenkė mergaitės išvaizda... tik šįkart jis pagalvojo, kad ji tiesiog gražuolė. Jam anksčiau ir į galvą neatėjo, kad jų būna ir gyvenime, ne tik kine, o dabar vieną, pasirodo, net pažįsta. Vis dėlto čia kalta mėlynė: ji dar labiau kontrastavo su pilkai melsvomis akimis, sodriomis lūpomis, lygia aksomine oda. Ir strazdanėlėmis ant nosies.

- Kas nors žalesnio? - paklausė Beverlė, krestelėdama dailią galvutę.

- Tu, širdele, - pasakė Ričis. - Pažaliavai kaip limburgietiškas sūris. Bet kai išsikapstysim iš Kasablankos, paguldysiu į pačią brangiausią ligoninę. Ten tave vėl išbalins. Prisiekiu savo motina.

- Asilas tu, Riči. Visai nepanašus į Hamfrį Bogartą, - bet sakydama tai Bevė šypsojosi.

Ričis prisislinko arčiau.

- Vaikštai į kiną?

- Neturiu pinigų, - atsakė ji. - Parodysi savo jo-jo?

Jis padavė.

- Teks nešti jį atgal, - pasakė Ričis. - Atseit turėtų "užmiginėti", bet - šnipštas. Apgavo.

Mergaitė įkišo pirštą į kilputę, o Ričis pasitaisė akinius ant nosies, kad gerai matytų, kaip jai seksis. Bevė pasuko delną į viršų ir "Dunkan" jo-jo dailiai susisuko į jį. Paskui ji paleido skrituliuką per didįjį pirštą ir tas, išsivyniojęs iki galo, "užmigo". O kai Beverlė sulenkė pirštą, jo-jo kaipmat atgijo ir sugrįžo į jos delną.

- O jo-majo, tik pasižiūrėkit! - išsprūdo Ričiui.

- Čia dar nieko, žiūrėk dabar, - pasakė Bevė. Ji vėl "užmigdė" žaisliuką, paskui staigiais trūkčiojimais užlaipino jį į viršų.

- Baik, - pasakė Ričis, - nekenčiu išsidirbinėjimų.

- O jeigu taip? - šyptelėjo Bevė. Dabar jo-jo šokčiojo kaip kamuoliukas. Ji baigė dviem "kelionėm apie pasaulį" (vos neužkliudžiusi pro šalį šlepsėjusios senutės) ir grąžino gražiai į delną susisukusį medinį raudoną žaisliuką. Bevė su Ričiu vėl sėdėjo. Ričis niekaip negalėjo užsičiaupti iš susižavėjimo. Bevė sukikeno:

- Suvožk žabtus, musė įlėks.

Ričis taip ir padarė. Net dantim kaukštelėjo.

- Beje, paskutinis man tiesiog pasisekė. Pirmą kartą du ratai išėjo neišsivynioję.

Pro šalį į kino teatrą skubėjo vaikai. Peteris Gordonas praėjo su Marcija Faden. Jie buvo laikomi porele, bet Ričardas išsiaiškino, kad jie tiesiog kaimynai Vakarų Brodvėjuje ir negali apsieiti be vienas kito dėmesio ir paramos. Peteris visas apžėlęs, nors buvo tik dvylikos. Kartais jis trindavosi su Bauersu, Krisu ir Haginsu, bet vienas didelės drąsos nedemonstravo.

Jis nužvelgė Ričį su Beve ir šūktelėjo:

- R plius B lygu KML! Pirma meilė, paskui vestuvės...

- ... ir Ričis su vežimėliu, - pabaigė Marcija, plyšdama juokais.

- Brangioji, eik tu... - pasakė Beverlė ir parodė jai didįjį pirštą. Marcija nusisuko pasišlykštėjusi, kad yra žmonių, galinčių kalbėti tokias nešvankybes. Gordonas apkabino ją ir mestelėjo per petį:

- Dar susitiksim, akiniuota beždžione.

- Kad tik nereiktų susitikti su motinos diržu, - atšovė Ričis. Bevė raitėsi iš juoko. Vieną akimirką ji atsirėmė į Ričio petį, ir jis spėjo pajusti, kad tam prisilietimui nėra visiškai abejingas. Bevė atsitiesė.

- Suskių porelė, - pasakė ji.

- Taip, o ta Marcija Faden tikriausiai čiurina rožiniu vandeniu, - pridūrė Ričis, ir Beverlė vėl užsikvatojo.
- Penktasis kanalas, - ištarė ji dusliai, nes buvo prisidengusi burną ranka.
- O kaipgi, - sutiko Ričis, nors visiškai nenumanė, apie ką ji. - Beve?
- Ką?
- Parodysi man, kaip "užmigdyti"?
- Gerai. Nors niekad nebandžiau kam nors rodyti.
- O iš kur tu išmokai? Kas parodė?
Beverlė suraukė nosį.
- Niekas man nerodė. Aš pati supratau. Kaip ir sukti lazdelę. Aš gerai suku...
- Kokie mes kuklūs... - nutęsė Ričis, užvertęs akis.
- Gerai jau, bet manęs niekas nemokė.
- Ir tu tikrai gali sukti pirštais lazdelę?
- Žinoma.
- Tai gali būti mergaičių sirgalių lyderė, a?
Beverlė šyptelėjo. Tokios šypsenos Ričiui neteko sutikti anksčiau. Ji buvo plati, ciniška ir kartu liūdna. Ji nutvilkė ta pačia jėga, kaip nuotrauka iš Džordžo albumo.
- Čia tokioms kaip Marcija Faden, - pasakė Bevė. - Arba Selei Miuler su Greta Bovi. Mergaitėms, kurios čiurina rožių vandeniu. Tėvai joms nuperka aprangą ir visa kita. Tai ne man.
- Na, Beve, nėra ko...
- Taip, tai tiesa, - ji gūžtelėjo. - Koks čia malonumas daryti kūliavirsčius ir rodyti kelnaites visam pasauliui? Dabar žiūrėk, Riči.
Kitas dešimt minučių ji rodė, kaip "užmigdyti" jo-jo. Galiausiai Ričis jau ėmė suprasti, kaip tai daroma, bet aukščiau vidurio "išsimiegojęs" skritinukas neužlipdavo.
- Tu stipriau truktelk pirštą, va ir viskas, - aiškino ji.
Ričis žvilgtelėjo į laikrodį kitoje gatvės pusėje ir pašoko kišdamas jojo į kišenę.
- Velnias, turiu lėkti, Beve. Turiu susitikti su Kupeta. Dar pagalvos, kad apsigalvojau.
- Kas tas Kupeta?
- A. Benas Henskomas. Bet man jis Kupeta. Žinai, buvo toks japonų kovotojas Kupeta Kelhounas.
Beverlė suraukė antakius.
- Taip negražu. Man Benas patinka.
- Dovanokit, ponia! - pratrūko Ričis Pikaninio balsu, vartydamas akis ir pliaukšėdamas rankomis. - Dovanokit mem, šilkas būsiu, ponia, šilkas...
- Riči, - ištarė Bevė. Ir tas užsičiaupė.
- Man jis irgi patinka, - pasakė paskui. - Prieš kelias dienas kartu statėme užtvanką Barense ir...
- Tu eini ten? Žaidei ten su Benu?
- O ką? Ne vien mudu - visa kompanija. Nieko sau vietelė, - Ričis vėl žvilgtelėjo į laikrodį. - Tikrai turiu palikti sceną. Benas lauks.

- Gerai.
Ričis patylėjo, pamąstė ir pasiūlė:
- Jei niekur neskubi, einam kartu.
- Jau sakiau, neturiu pinigų.
- Moku aš. Turiu porą žalių.
Beverlė švystelėjo ledų popierėlį į artimiausią šiukšliadėžę. Pilkai mėlynos akys susidūrė su Ričio. Jie netikėtai abu sumišo. Bevė apsimetė, kad taisosi plaukus, ir paklausė:
- Brangusis, ar tai kvietimas į pasimatymą?
Ričis neapsakomai sutriko. Pajuto skruostais lipant raudonį. Jis pakvietė visai natūraliai, kaip ir Beną... tik su Benu kalbėjo apie skolinimą, ar ne? Taip. O Beverlei pasakė: "Moku aš".
Ričis staiga pasijuto kažkaip keistai. Jis nuleido akis, kad išvengtų Bevės žvilgsnio, bet pataikė pastebėti, kaip kilstelėjo sijonas pasilenkiant išmesti šiukšlių. Jis vėl pakėlė akis, bet, dar blogiau, jos užkliuvo ant krūtinės iškilimų.
Ir Ričis griebėsi išbandyto vaisto nuo sumišimo - ėmė išsidirbinėti:
- Taip! Pasimatymą! - riktelėjo jis ir puolė ant kelių maldaujamai sudėjęs rankas. - Maldauju! Maldauju! Sutikite! Aš nusižudysiu išgirdęs "ne"! Tai kaip?
- O, Riči, tu tikras patrakėlis, - pasakė Beverlė juokdamasi... bet ar ji neparaudusi? Jei taip, tai ją nepaprastai puošia. - Kelkis, kol nesusėmė.
Tozijeris atsistojo ir šleptelėjo šalia. Savitvarda grįžo. Visada grįžta, jei pakvailioji.
- Tai eini?
- Žinoma, - atsakė Bevė. - Labai ačiū. Tik pagalvokit! Pirmasis pasimatymas. Negaliu sulaukti, kada įrašysiu tai į savo dienoraštį, - ji prispaudė rankas prie krūtinės ir sumirksėjo. Po to nusijuokė.
- Nenorėčiau, kad taip vadintum, - pasakė Ričis.
Bevė atsiduso:
- Tavo sieloj romantikai nėra vietos.
- Nėra, velniai rautų.
Ričiui pasidarė kažkaip gera. Pasaulis nušvito gerumu. Jis akies kampučiu žvilgčiojo į Beverlę. O ji apžiūrinėjo parduotuvių vitrinas, sukneles ir naktinius, rankšluosčius ir puodus. Viskas buvo gražu - ir plaukai, ir smakro linija, ir liemenėlės juostelė per nugarą. Ir dėl kažkokios priežasties - Ričis nežinojo kokios - įvykis Džordžo Denbro kambaryje nutolo, išbluko. Reikėjo eiti, susitikti su Benu, bet taip norėjosi likti dar sekundę, žvilgčioti į ją, būti greta.

9

Vaikai būriavosi prie kasos, paskui ėjo į "Aladino" vestibiulį. Per stiklo duris Ričis įžiūrėjo kamšalynę prie saldainių prekystalio. Pūstų kukurūzų automatas dirbo nesustodamas, šokinėjo taukuotas dangtelis. Beno

niekur nesimatė. Jis paklausė Beverlės, ar ji nepastebėjusi Kupetos. Bevė papurtė galvą.

- Gal jis jau viduj?

- Sakė, kad neturi pinigų. O ta Frankenšteino duktė niekad jo neįleis be bilieto, - pasakė Ričis, rodydamas nykščiu misis Koul, kuri plėšė bilietus "Aladine" dar tada, kai filmai nebuvo įgarsinti. Ryškiai raudonai dažyta ševeliūra buvo tokia skysta, kad švietėsi skalpas. Padangų dydžio lūpas ji dažėsi slyvine pomada. Antakiai buvo nupiešti juodu pieštuku, o ant skruostų - energingi skaistalų brūkšniai. Misis Koul buvo užkietėjusi demokratė. Ir nekentė visų vaikų vienodai.

- Po galais, nesinori be jo eiti, bet filmas netrukus prasidės, - susirūpino Ričis. - Kur jį velnias nešioja?

- Gali nupirkti jam bilietą ir palikti kasoje, - pasiūlė Beverlė. - O kai Benas ateis...

Kaip tik tuomet iš už Centro ir Maklino gatvių kampo išlindo Benas. Jis sunkiai alsavo, o po flaneliniais marškiniais šokinėjo pilvas. Pastebėjęs Ričį, Benas kilstelėjo ranką pasisveikinti. Bet paskui pamatė Beverlę, ir ranka nusviro. Akys išsiplėtė, ir Benas lėtai nupėdino pas draugus prie "Aladino".

- Sveikas, Riči, - pasakė jis ir metė skubų žvilgsnį į Beverlę, lyg ilgiau žiūrėti būtų pavojinga akims. - Sveika, Beve.

- Labas, Benai, - pasisveikino ji. Stojo keista tyla. Ričis pagalvojo, kad tai ne šiaip sau, ir pajuto neaiškų pavydą, nes jie pasikeitė kažkuo, kas jį aplenkė.

- Kaip einasi, Kupeta! - šūktelėjo jis. - Pagalvojau, ar tik nebūsi kinkų pradėjęs drebinti. Šitie siaubo filmai numelš dešimt svarų tavo išlakaus kūno. Išbalins plaukus, oi išbalins. Per drebulį kelio iš kino nerasi.

Ričis pasuko kasos link, bet Benas sulaikė. Benas pradėjo, bet žvilgtelėjęs į besišypsančią Bevę, turėjo pradėti iš naujo.

- Aš laukiau čia, bet turėjau pasislėpti už kampo, kai tie pasirodė.

- Kas tie? - paklausė Ričis, nors atsakymą galėjo atspėti.

- Henris Bauersas, Viktoras Krisas, Raugas Haginsas. Ir dar keli.

Ričis švilptelėjo.

- Jie tikriausiai jau įėjo, nes nemačiau perkant saldainių.

- Greičiausiai.

- Jų vietoj aš nešvaistyčiau pinigų siaubo filmams, - pasakė Ričis. - Tiesiog eičiau ir pasižiūrėčiau į veidrodį. Vis šiokia tokia ekonomija.

Bevė nuoširdžiai nusijuokė, o Benas tik šyptelėjo. Tądien Henris Bauersas norėjo jį tik nubausti, bet viskas baigėsi tuo, kad jis pažadėjo Beną pribaigti. Ir Benas jo pažadais neabejojo.

- Turiu pasiūlymą, - pasakė Ričis. - Užlipsim į balkoną, o jie tikriausiai sėdės apačioje, antroje ar trečioje eilėje, užkorę kojas ant kėdžių atlošų.

- Tu tikras? - paklausė Benas. Jis smarkiai abejojo, ar šitas vyrukas supranta, kokie ten šunsnukiai. Ypač Henris.

Bet Ričis, prieš tris mėnesius per plauką išvengęs tos trijulės susidorojimo (jis sugebėjo išsisukti nuo jų žaislų parduotuvėje), pažinojo Henrio kompaniją geriau, nei Benas įsivaizdavo.

- Jei nebūčiau tuo tikras, surišto į salę neįvestum, - pasakė jis. - Aš mėgstu siaubo filmus, Kupeta, bet gyvybės dėl jų nežadu atsisakyti.

- O jeigu jie ims kabinėtis, mes pasakysim Foksiui, ir tas kaipmat juos išspirs lauk, - pridūrė Bevė. Foksis buvo liesas, išblyškęs niūrus žmogėnas, "Aladino" direktorius. Dabar jis pardavinėjo saldainius ir kukurūzus, berdamas savo litaniją: "Palauk savo eilės, palauk savo eilės, palauk savo eilės". Su palaikiu smokingu ir išgeltusiais marškiniais jis priminė bankrutuojančio laidotuvių biuro savininką.

Benas nužvelgė jį nepasitikėdamas.

- Negalima leistis, kad jie tvarkytų mūsų gyvenimus, - tyliai ištarė Ričis. - Kaip sakai?

- Aš irgi taip manau, - pasakė Benas ir atsiduso. Tiesą sakant, jis nebuvo visai tikras, kad taip mano... Tai Beverlės buvimas viską pasuko kita linkme. Būtų jie dviese, Benas bandytų įtikinti Ričį ateiti į kiną kitą dieną. O jeigu Ričis užsispirtų, jis tikrai pagalvotų, ar verta prisijungti. Bet dabar yra Bevė. O prieš ją bailiu visai nesinorėjo pasirodyti. Mintis, kad sėdės su ja balkone, tamsoje (net jei tarp jų įsitaisys Ričis, o taip veikiausiai ir bus) buvo nepaprasta.

- Palaukim, kai seansas prasidės, - pasakė Ričis. Jis išsišiepė ir stuktelėjo Beną alkūne. - Ei, Kupeta, ar tik nenori amžinai gyventi?

Benas susiraukė ir sukikeno. Su juo ir Ričis. O Beverlė jau juokėsi iš jų abiejų.

Ričis vėl priėjo prie kasos. Kasininkė niūriai pasižiūrėjo.

- Laba diena, madam, - išraitė Ričis barono Buholo balsu. - Trys Amerikos atžalos norėtų įsigyti bilietus.

- Užteks maivytis. Sakyk, ko tau reikia, vaike! - sugriaudėjo madam per langelį, ir sužaibavę juodi antakiai Ričį įtikino mesti visas subtilybes.

- Prašyčiau tris, - pasakė jis ir įstūmė suglamžytą dolerį.

Iš langelio kyštelėjo trys bilietai. Ričis paėmė juos, paskui ketvirtį dolerio grąžos.

- Nemėtyk kukurūzų dėžučių, nerėkauk, nebėgiok vestibiulyje ir salėje, - palydėjo jį kasininkė.

- Gerai, madam; - Ričis grįžo prie draugų. - Mane visad maloniai nuteikia pokalbis su šita didžiule vaikų bičiule.

Visi trys dar kiek palaukė vestibiulyje, kol salėje užges šviesos. Misis Koul įtariai stebėjo juos pro savo langelį. Ričis pasakojo Bevei užtvankos istoriją, Nelo rolę atlikdamas naujuoju airio policininko balsu. Beverlė juokėsi, o Benas tik šypsojosi ir sekė tai stiklines "Aladino" duris, tai mergaitės veidą.

10

Balkone buvo puiku. Per pirmąjį filmą "Aš buvau paauglys Frankenšteinas", Ričis pastebėjo Henrį Bauersą su kolegom antroje eilėje, kaip ir spėjo. Jų buvo penki ar šeši - visi penktos, šeštos ir septintos klasės, vi-

si susikrovę savo motociklininkų batus ant priekinių kėdžių. Foksis pasirodydavo, liepdavo nuleisti kojas žemyn, bet vos išeidavo - kojos vėl įsitaisydavo ant atlošų. Po penkių minučių direktorius vėl ateidavo, ir vėl viskas kartojosi iš naujo. Nes jis neišdrįso išvyti, o paaugliai tą žinojo.

Filmai buvo klasiški! Paauglys Frankenšteinas buvo pakankamai šlykštus. O vilkolakis buvo dar baisesnis, nes... nes jis atrodė dar ir liūdnas. Tai, kas atsitiko, nebuvo vien jo kaltė. Jį tas hipnotizuotojas apstūmė, nors tą padaryti galėjo tik todėl, kad vilkolakiu virtęs berniukas buvo piktas ir niekšingas. Ir Ričis pagalvojo, ar daug žmonių pasaulyje slepia savo juodą sielą. Henris Bauersas tiesiog trykšta niekšybėmis ir net nemano jų slapstyti.

Beverlė sėdėjo tarp berniukų, valgė kukurūzus iš jų dėžučių, juokėsi, rėkė, retkarčiais iš baimės užsimerkdavo. Kai vilkolakis sėlino prie mergaitės, kuri mankštinosi sporto salėje, Bevė prisispaudė veidu prie Beno peties, ir Ričis išgirdo, kaip storulis iš netikėtumo aikteli. Girdėjo tai per dviejų šimtų išsigandusių vaikų aikčiojimus.

Galų gale tą vilkolakį užmušė. Filmo pabaigoje vienas mentas kitam pasakė, kad tai pamoka žmonėms, kurie kišasi į Dievo reikalus. Paskui nusileido uždanga ir užsidegė šviesos. Pasigirdo plojimai, Ričis liko visiškai patenkintas, tik šiek tiek maudė galvą. Tikriausiai reikės nueiti pas okulistą ir įsigyti stipresnes linzes. O į universitetą galės eiti su kokos buteliais ant akių, niūriai pagalvojo jis.

Benas truktelėjo už rankovės.

- Jie pastebėjo mus, Riči, - pasakė sausu nusiminusiu balsu.

- A?

- Bauersas su Krisu. Jie žvilgtelėjo į balkoną išeidami. Ir pamatė mus!

- Gerai jau, gerai. Nusiramink, Kupeta. Tu tiiik nusiramink. Išeisim pro šonines duris. Nėra ko jaudintis.

Visi trys nuėjo prie laiptų. Ričis pirmas, vidury Beverlė, gale kas du žingsniai apsidairantis Benas.

- Ar jie tikrai tavęs palauks, Benai? - paklausė Beverlė.

- Manau, kad taip, - pasakė Benas. - Aš susimušiau su Henriu Bauersu paskutinę mokslo metų dieną.

- Smarkiai primušė?

- Ne tiek, kiek jam norėjosi, - atsakė Henskomas. - Štai todėl ir griežia ant manęs dantį.

- Seniui Henriui irgi teko palikti kailio šmotą, - sumurmėjo Ričis. - Bent taip aš girdėjau. Abejoju, ar tuo labai apsidžiaugė, - jis atlapojo kino teatro duris, ir visi trys išėjo į skersgatviuką, skyrusį “Aladiną” nuo “Nenės” užeigėlės. Nuo atliekų dėžės stryktelėjo katė, šmurkštelėjo pro juos, užsiropštė medine tvora ir dingo. Šiukšlių dėžės dangtis garsiai užsitrenkė. Bevė šastelėjo, griebė Ričio ranką ir nervingai nusijuokė:

- Dar negaliu atsigauti po filmų.

- Tu ne... - pradėjo Ričis.

- Sveikas, subinveidi, - pasigirdo Henrio Bauerso balsas už nugaros.

Visi trys sutrikę atsisuko. Skersgatvio gale stovėjo Henris, Raugas ir Viktoras. Už jų dar du.

- O velnias, taip ir maniau, kad taip bus, - sudejavo Benas.

Ričis atsigręžė į "Aladiną". Durys paskui juos užsivėrė, o iš lauko nebuvo kaip jas atidaryti.

- Atsisveikink, subinveidi, - ištarė Henris ir puolė Beną.

Visi tolesni įvykiai atrodė kaip iš filmo, - bent jau Ričis tokių realybėje neįsivaizdavo. Realybėje vaikai atkenčia smūgius, susirenka dantis ir grįžta namo.

Šįkart viskas vyko kitaip.

Beverlė žengė į priekį, lyg norėdama pasisveikinti su Henriu. Ričis girdėjo jo žingsnius. Paskui ėjo Viktoras su Raugu. Kiti du liko budėti skersgatvio pradžioje.

- Palik jį ramybėje, - suriko Bevė. - Susirask ką nors panašaus dydžio!

- Jis storas kaip sumautas Mako sunkvežimis, kale, - atšovė Henris; į džentelmenus jis nepretendavo. - Dabar mėžkis iš...

Ričis atkišo koją. Jis neketino to daryti, bet koja kartais neklausė kaip ir liežuvis. Henris užkliuvo ir nukrito. Grindinys buvo slidus nuo atliekų upelių iš užkandinės šiukšliadėžių. Henris čiūžtelėjo.

Kai jis ėmė keltis, marškiniai pasirodė aplipę kavos tirščiais, salotų galiukais.

- Jums visiems galas! - suriaumojo.

Visas Beno išgąstis akimirksniu išgaravo, lyg nematomu delnu pliaukštelėjus. Linktelėjęs jis čiupo vieną konteinerį. Tą momentą, pakėlęs jį, barstydamas aplink šiukšles, jis tikrai atrodė kaip Kupeta Kelhounas. Veidas pablyškęs, įniršęs. Paleistas konteineris kliudė ir vėl parmušė Henrį.

- Bėgam! - riktelėjo Ričis.

Ir visi pasileido gatvės link. Priešais iššoko Viktoras Krisas. Benas susilenkė ir dūrė galva jam į pilvą.

- Oi! - išstenėjo vaikinas ir susileido.

Raugas sugavo Beverlę už plaukų uodegos ir patraukė į mūrinę "Aladino" sieną. Ji išsilaisvino ir nubėgo skersgatviu, trindama ranką. Ričis bėgo paskui, spėjęs pakely pačiupti šiukšlių konteinerį. Jo laukęs kumpio dydžio Haginso kumštis turėjo progos išbandyti metalo tvirtumą. Bennngg! - aidas nuėjo per visą Ričio ranką iki peties. Raugas suriko ir ėmė šokinėti, purtydamas užgautą ranką.

- Tu kojas man laižysi, - patikino Ričis Tonio Kurčio balsu ir puolė paskui Beną su Beverle.

Vienas iš "sargų" sugavo Bevę. Benas puolė gelbėti. Antrasis šoko kumščiuoti jo nugarą. Ričis švystelėjo koja kaip tik į įkyruolio sėdynę. Berniukas riktelėjo iš skausmo. Ričis pagavo Beverlę už vienos rankos, Beną - už kitos ir sušuko:

- Varom!

Pirmasis, laikęs mergaitę, paleido ją ir šniojo Ričiui. Sprogimas ausyje, paskui jokio jausmo, galiausiai karšta. Galvą pervėrė čaižus švilpesys. Visai toks, kokį mokyklos seselė priverčia klausyti, tikrindama klausą.

Jie bėgo Centro gatve. Žmonės gręžiojosi. Didžiulis Beno pilvas šokčiojo. Maskatavo Beverlės uodega. Ričis praleido į priekį Beną ir bėgo prispaudęs akinius, kad nepamestų. Galvoje tebeūžė, ausis tino, bet nuotaika buvo kuo puikiausia. Jis ėmė juoktis. Paskui jį ir Beverlė, netrukus ėmė kikenti ir Benas.

Jie kirto Korto gatvę ir suvirto ant suoliuko priešais policijos skyrių: tada ten atrodė saugiausia vieta Deryje. Beverlė apkabino už kaklų draugus ir smarkiai prispaudė.

- Čia tai dalykas! - jos akys žaižaravo. - Matėte juos? Ar matėt?

- Mačiau, o kaipgi, - pūškavo Benas. - Ir daugiau nebenoriu.

Tai vėl sukėlė isterišką juoko priepuolį. Ričis tikėjosi, kad Henrio šutvė išlįs iš už Korto gatvės kampo ir vėl puls, nepaisydama policijos langų, bet vis tiek negalėjo surimtėti. Bevė teisi. Ten tai bent buvo!

- Nevykėlių klubas vienas nulis! - suspigo Ričis. - Aaa-u-a-ua-u-auuuu! - sutrimitavo Beno Bernio balsu.

Iš antro aukšto išlindo policininko galva.

- Ei, jūs, vaikai, eikit iš čia! Eikit pasivaikščioti!

Ričis išsižiojo kažką sakyti - veikiausiai naujuoju airio policininko balsu - bet Benas užmynė ant kojos.

- Užsičiaupk, Riči, - šnipštelėjo ir pats išsigando, kad išdrįso pasakyti tokį dalyką.

- Taip, Riči, - švelniai patvirtino Beverlė.

- Gerai, - nurimo Ričardas. - Tai ką darom? Einam pas Henrį Bauersą ir pasiūlom atsirevanšuoti per "Monopolį"?

- Prikąsk liežuvį, - pasakė Beverlė.

- A? Ką tai reiškia?

- Nieko, - atsakė ji, - kai kurie berniukai labai nesupratingi.

Neryžtingai, rausdamas Benas paklausė:

- Ar labai skaudėjo, kai tas pešė už plaukų?

Bevė nusišypsojo ir daugiau neabejojo tuo, ką neseniai įtarė: atviruką su nuostabiu haiku atsiuntė Benas.

- Ne, nieko tokio, - pasakė ji.

- Einam į Barensą, - pasiūlė Ričis.

Ten jie ir nuėjo... arba pabėgo. Vėliau jam pasirodė, kad tai buvo visos vasaros įžanga. Barensas tapo jų prieglobsčiu. Beverlė, kaip ir Benas per pirmąjį susidūrimą su mušeikomis, anksčiau ten niekad nebuvo lankiusis. Ji žengė siauru takeliu tarp Beno ir Ričio. Sijonėlis švelniai plaikstėsi, ir žiūrėdamas į liauną figūrėlę Benas kentė jausmo bangas, tolygias skrandžio spazmams. Ant kulkšnies saulėje blyksėjo auksinė grandinėlė.

Jie kirto Kenduskego alkūnę, kurią buvo užtvenkę, nusileido ties užtvankos vieta, susirado kitą taką ir pagaliau išėjo ant rytinio srovės išsišakojimo kranto, kuris buvo daug platesnis. Kairėje kyšojo pora betoninių cilindrų su metaliniais dangčiais. Už jų virš srovės pakibusios didžiulės betoninės pypkės. Iš jų į upelį sruvo pilko vandens srovės. "Kas nors nusičiurina senamiestyje, o va kur išeina", - pagalvojo Benas, prisiminęs misterio Nelo drenažo sistemos aiškinimus. Jį apėmė bejėgiškas pyktis.

Kadaise upelyje, matyt, ir žuvies būta. Dabar šansų pagauti upėtakį - nulis. Visai kas kita, jei gaudysi tualetinio popieriaus gniužulus.

- Čia taip gražu, - atsiduso Bevė.

- Neblogai, - sutiko Ričis. - Nėra musių, o uodus vėjas išnešioja. Turi cigarečių? - Pasižiūrėjo su viltimi.

- Ne, - atsakė ji. - Turėjau porą, bet vakar sušmaukščiau.

- Kaip gaila, - atsiduso Ričis:

Ūžtelėjo vėjo gūsis, ir kitoje Barenso pusėje ant pylimo prašvilpė ilgas prekinis sąstatas. Po galais, neblogą vaizdelį pamatytų, jei tai būtų keleivinis, pagalvojo Ričis. Pirmiausia Senojo Iškyšulio lūšnynai, paskui Kenduskego džiunglės, o viską vainikuotų smilkstantis žvyro karjeras - miesto sąvartynas.

Vieną akimirką šmėstelėjo Edžio istorija apie raupsuotąjį po Neibolto gatvės namu. Ričis pasistengė ją užmiršti ir atsisuko į Beną.

- Tai kuri vieta tau geriausia, Kupeta?

- A? - Benas kaltai atsisuko. Bevė užsisvajojusi žvelgė per Kenduskegą, o Benas - į jos profilį... ir mėlynę ant skruostikaulio.

- Filme, buki. Kuri vieta geriausia?

- Man patiko, kai Frankenšteinas ėmė šerti krokodilus lavonais namo rūsyje, - atsakė Benas.

- Kaip šlykštu, - nusipurtė Bevė. - Nekenčiu tokių dalykų. Visokių krokodilų, piranijų ir ryklių.

- A? Kokių piranijų? - iškart susidomėjo Ričis.

- Tokių žuvyčių, - paaiškino mergaitė. - Jos turi daug mažyčių, bet aštrių dantukų. Jeigu įbrendi į upę, kur jos veisiasi - taip ir suėda iki kaulų.

- O!

- Mačiau filme. Žmonės norėjo persikelti per upę, bet tiltas buvo išardytas. Tada įtempė į upę karvę, o patys perplaukė, kol žuvys ją ėdė. Ištraukė tik skeletą. Visą savaitę košmarai sapnavosi.

- Norėčiau turėti tokių žuvyčių, įleisčiau Henriui Bauersui į vonią, - užsisvajojo Ričis.

Benas sukikeno:

- Henris nesimaudo vonioje.

- Negaliu pasakyti, ar tiesa, bet aišku viena: mums reikėtų jų pasisaugoti, - pasakė Beverlė. Pirštas palietė mėlynę ant skruosto. - Tėvas vos galvos nenusuko už sudaužytą lėkščių krūvą. Vieno karto per savaitę užteks.

Įsitvyrojo tyla, bet nejaukia jos nepavadintum. Ričis nutraukė ją papasakodamas, kad jam labiausiai patiko epizodas, kai vilkolakis pričiupo tą bjaurybę hipnotizuotoją. Jie gerą valandą kalbėjosi apie kitus siaubo filmus, kuriuos matė kine, iš laidų "Alfredas Hičkokas pristato". Prie vandens Bevė pamatė saulučių ir nuskynė vieną. Paskui prikišo iš pradžių prie Ričio, paskui prie Beno smakro pasižiūrėti, ar tinka. Pasirodė, kad tinka. Berniukai patyrė lengvą jaudulį nuo jos prisilietimo ir plaukų aromato. Mergaitės veidas vos sekundę ar dvi priartėjo prie Beno, bet visą naktį jis prasvajojo, prisimindamas Bevės žvilgsnį tą begalinę akimirką.

Pokalbis nutrūko, ir jie išgirdo artėjančių žmonių balsus. Visi kaipmat pasisuko į garsų pusę, ir Ričis pasigailėjo, kad už nugarų upė. Bėgti nėra kur.

Balsai artėjo. Vaikai pašoko, Ričis su Benu nesąmoningai paliko Bevę už savęs.

Sujudėjo krūmai, ir ant keliuko pasirodė Bilas Denbras. Su juo buvo dar vienas vaikas, Ričiui šiek tiek pažįstamas. Atrodo, vardu Bredlis ir siaubingai švepluojantis. Matyt, važiavo kartu su Bilu pas logopedą, spėjo Ričis.

- Bilai! - šūktelėjo jis ir pridūrė jau kaip Tudlis: - Malonu matyti jus, misteri Denbrai.

Bilas nužvelgė trijulę, šyptelėjo, ir Ričiui neliko abejonių, kai draugas pasižiūrėjo į jį, Ričį, Beną, Beverlę, paskui į Bredlį, kad Beverlė su jais. O Bredlis - ne. Jis galės čia likti, jei norės, net ateidinėti į Barensą - niekas nesakys: "Atleiskit, sere, bet Nevykėlių klubas pilnos sudėties, be to, mes jau turim atstovą su kalbos sutrikimais". Aišku viena - jis ne iš jų. Ne toks kaip jie.

Paskui mintį sekė staigus iracionalus išgąstis. Jis pasijuto kaip vaikas, netikėtai supratęs, jog nuplaukė per toli ir nebesieks kojom dugno. Intuicija sušnibždėjo: "Mes išrinkti kažkam. Išrinkti ir surinkti. Niekas iš mūsų nepateko atsitiktinai. Ar dar laukiam ko nors?"

Po to intuicija perėjo į padrikas mintis - it stiklas sudužo į akmeninį grindinį. Bet tai nesvarbu. Bilas čia ir jis pasirūpins; Bilas neleis įvykiams nutrūkti nuo grandinės. Jis aukščiausias ir, žinoma, gražiausias. Užteko žvilgtelti į Bevę, kuri nenuleido nuo Denbro akių, ir į Beną, įsmeigusį liūdną suprantantį žvilgsnį į Beverlę. Jis buvo iš jų stipriausias, ir ne tik fiziškai. Greičiau kaip tik ne fiziškai, bet kadangi Ričis nežinojo žodžio "charisma" ir visų "magnetizmas" reikšmių, jis galėjo pasakyti tik tiek, kad Bilas be galo stiprus ir kad jo jėga gali pasireikšti visaip, kartais visiškai netikėtai. Ričis pagalvojo, kad jeigu Beverlė įsimylėtų Bilą arba, kaip sakoma, "įklimptų iki ausų", Benas nepavydės (kitaip atsitiktų, pavyzdžiui, jei ji pamiltų jį, Ričį); jis supras tai kaip patį natūraliausią dalyką. Bet buvo dar kai kas: Bilas buvo geras. Buvo kvaila galvoti apie tokį dalyką (tiesą sakant, jis apie tai negalvojo, tiesiog jautė), bet taip buvo iš tikro. Bilas, rodės, spinduliavo gerumu ir jėga. Jis kaip riteris iš seno filmo su nuvalkiotu siužetu, kuris vis tiek spaudžia ašarą ir šypseną. Stiprus ir geras. Po penkerių metų, kai tos vasaros Derio atsiminimai ėmė greitai blukti, Ričardas Tozijeris pagalvojo, kad Džonas Kenedis jam priminė Mikčių Bilą.

"Ką?" - nesuprato tada jo protas. Tozijeris sumišęs krestelėjo galvą. "Kažkokį pažįstamą vaikiną", - pagalvojo jis, taisydamas akinius ant nosies ir vėl pasilenkdamas prie namų darbų. "Kažkokį vaikiną, kurį kadaise pažinojau".

Bilas Denbras įsispendė rankomis į šonus, apdovanojo visus saulėta šypsena ir pasakė:

- Š-š-štai ir m-mes. T-tai k-k-ką da-darom?

- Cigarečių turi? - su viltimi paklausė Ričis.

11

Po penkių dienų, baigiantis birželiui, Bilas pasakė Ričiui, kad norėtų nueiti į Neibolto gatvę ir apžiūrėti rūsį, iš kurio Edis matė išlendant raupsuotąjį.

Jie kaip tik pasiekė Ričio namus, ir Bilas stūmė savo Silverį. Jis perskraidino Ričį per Derį, bet likus paskutiniam kvartalui nulaipino, nes pamačiusi taip važinėjantį sūnų misis Tozijer paskirtų jam namų areštą.

Silverio krepšyje buvo visas ginklų sandėlis: du Bilo, trys Ričio pistoletai. Gerą pusdienį Barense jie žaidė karą. Beverlė pasirodė apie trečią, apsimovusi išblukusius džinsus ir su senu šautuvu. Jo šūvio beveik negirdėjo - garsas ne smarkesnis už kramtomosios gumos burbulo sprogimą. Ji buvo japonų snaiperė. Bevė klasiškai laipiojo medžiais ir šaudė į juos apačioje. Mėlynė ant skruosto virto geltona dėme.

- Ką tu sakai? - paklausė Ričis. Jis buvo pritrenktas... ir mažumėlę sudomintas.

- N-n-noriu ž-žvilgtelėti po p-p-prieangiu, - pasakė Bilas. Jo balsas buvo tvirtas, bet akys žiūrėjo kažkur kitur. Skruostai degė. Jie pasiekė Tozijerių namą. Magė Tozijer priemenėje skaitė knygą. Ji pamojo ir šūktelėjo:

- Ei, vaikai! Norit arbatos su ledu?

- Tuoj, mama, - atsakė Ričis, paskui atsisuko į draugą. - Ten nieko nebus. Jis tikriausiai pamatė kokį valkatą ir ištižo. Bala nematė, tu žinai Edį.

- T-taip. Aš ž-ž-žinau. O ar a-a-atsimeni n-n-nuotrauką?

Ričis neramiai pamindžikavo. Bilas pakėlė dešinę ranką. Pleistrų nebuvo, tik pjūvių randai ant trijų pirštų.

- Taip, bet...

- Pa-pa-paklausyk, - ištarė Bilas. Jis kalbėjo nepaprastai lėtai, nenuleisdamas nuo Ričio akių. Pakartojo Beno ir Edžio pasakojimų panašumus... ir sulygino su tuo, ką jie patys matė atgijusioje nuotraukoje. Pasakė spėjąs, jog klounas nužudė visus tuos berniukus ir mergaites, kurie buvo rasti Deryje nuo praeito gruodžio. - O g-g-gal ne tik juos? O t-t-tie, k-kurie d-d-dingo? O E-E-Edis Ko-Ko-Korkoranas? - baigė jis.

- Nesąmonė. Patėvis jį išgujo, - pasakė Ričis.

- N-na. G-gal taip, g-gal ir n-n-ne. Pa-pa-pažinojau jį t-truputį, ž-ž-žinau, k-kad tė-tėvas m-m-mušė. Ir k-k-kad k-kartais n-nakvodavo ne na-na-namie.

- Tai gal klounas užklupo jį, kai negrįžo namo, - mąsliai ištarė Tozijeris. - Taip?

Bilas linktelėjo.

- Tai ko tu nori? Jo autografo?

- Jei k-k-k-klounas nu-nužudė vi-isus, jis nu-nužudė ir Dže-Dže-ordžą, - pasakė Bilas. Jo akys smigo į Ričio - tiesiog, neatlaidžios, be pasigailėjimo. - Aš n-noriu jį u-užmušti.

- Jėzau Kristau, - išsprūdo Ričiui. - O kaip?

- Ma-mano t-t-tėvas t-turi re-evolverį, - atsakė Bilas. Seilė nutekėjo per lūpos kamputį, bet Ričardas nepastebėjo. - Jis ne-neįtaria, k-k-kad aš ž-žinau. Laiko vi-viršutinėj s-savo s-s-spintos l-lentynoj.

- Gerai, jeigu tai žmogus, - ištarė Ričis, - ir jeigu galėsim rasti ant vaikų kaulų krūvos...

- Jūsų arbata, berniukai! - pasigirdo malonus misis Tozijer balsas. - Ateikit!

- Jau einam, mama! - šūktelėjo Ričis nenatūraliai išsišiepęs. Kai pasisuko į Bilą, šypsenos neliko net pėdsako. - Nes aš nešaučiau į vaikiną tik todėl, kad jis klouno kostiumu, Bilai. Tu mano geriausias draugas, bet aš nešausiu ir neleisiu tau, jei įstengsiu.

- O jei t-t-ten iš t-tikro ka-ka-ulų k-k-krūva?

Ričis aplaižė lūpas ir pagalvojo. Paskui paklausė:

- Ką darysim, jeigu ten bus ne žmogus, Bili? Jeigu ten iš tikro koks nors monstras? Pats tikriausias. Benas Henskomas sakė, kad mumija ir balionai, kurie skrido prieš vėją, visai nemetė šešėlio. O nuotrauka Džordžo albume... arba mums pasivaideno, arba ji iš tikro stebuklinga. Štai ką pasakysiu, žmogau: nemanau, kad mums tiesiog pasivaideno. O tavo pirštai - įrodymas.

Bilas palingavo galvą.

- Tad ką darysim, jei ten bus ne žmogus?

- T-tada m-m-mes s-sugalvosim k-ką ki-ki-kita.

- Na, žinoma, - atšovė Ričis. - Taip ir matau. Paleidi keturis penkis šūvius, o tas eina kaip ėjęs lyg vilkolakis, kurį su Benu ir Beve matėm kine. Pašaudai savo žaisliniu pistoletu. Kai nieko neišeina, aš metu savo čiaudulio miltelių, o tas artinasi kaip niekur nieko. Tada sakai: “Ei, stok. Taip nieko nebus, misteri Monstre. Matai, man reikia užbėgti pasiskaitinėt į biblioteką. Prašom palaukti. Tučtuojau grįšiu”. Taip žadi pasakyti, Bilai?

Jis žiūrėjo į Denbrą. Dalis jo norėjo, kad draugas išmestų iš galvos tą pavojingą idėją, kita - desperatiškai troško, kad Bilas rastų išeitį. Tai buvo panašu į vieną “Aladino” siaubo filmų seansą. Antra vertus - nieko panašaus. Kine viskas baigiasi gerai, nei plaukelis nuo tavo galvos nenukrenta. Fotografija iš Džordžo albumo - ne filmas. Ričis tikėjosi, kad pamirš ją, tačiau, pasirodo, tik apgaudinėjo save. Jis matė randus ant draugo pirštų. Jei nebūtų išlupęs jų...

Neįtikėtina - Bilas plačiai šypsosi. Nuoširdžiai šypsosi.

- T-t-tu n-n-norėjai, k-kad pa-pa-parodyčiau nu-nu-nuotrauką, - pasakė, - d-dabar a-aš n-n-noriu, k-kad pa-pa-pasižiūrėtum į n-namą. Iltis už iltį.

- Tu neturi ilčių, - mestelėjo Ričis, ir abu nusijuokė.

- R-rytoj r-r-rytą, - pasakė Bilas, lyg viskas būtų nuspręsta.

- O jeigu ten monstras? - paklausė Ričis, žvelgdamas draugui į akis. - Jeigu tavo tėvo revolveris jo nesustabdys?

- M-m-mes su-su-sugalvosim ką n-nors k-k-kita, - pakartojo Bilas. - M-mes p-p-privalom, - jis užvertė galvą ir nusijuokė. Ričis irgi. Susilaikyti nebuvo įmanoma.

Jie abu nuėjo į Ričio namus. Magė pripylė abiems dideles taures arbatos su ledu, pabarstė mėtom ir atnešė vanilinių vaflių lėkštę.

- T-tu n-nori?

- Na, ne, bet eisiu, - pasakė Ričis.

Bilas pliaukštelėjo jam per nugarą, smarkiai pliaukštelėjo, kad baimė pasirodė pakenčiama, nors Ričis smarkiai abejojo (ir neklydo): šiąnakt ilgai reiks laukti miego.

- Atrodo, vaikai, turite rimtų problemų, - pastebėjo misis Tozijer, sėsdamasi su knyga vienoje rankoje ir arbatos stikline kitoje. Ji įdėmiai tyrinėjo berniukų veidus.

- A, Denbras išmąstė, kad "Red Sox" baigs pirmą divizioną, - atsakė Ričis.

- M-mes su t-t-t-tėte m-manome, k-kad jie pa-pasieks ti-trečią, m-misis Tozijer, - pasakė Bilas ir siurbtelėjo gėrimo. - L-labai s-s-skanu.

- Ačiū, Bilai.

- "Sox" pasieks pirmą, kai tu nustosi mikčioti, mikniau! - šūktelėjo Ričis.

- Riči! - riktelėjo misis Tozijer pasipiktinusi. Ji vos neišmetė savo arbatos su ledu. Ričis ir Bilas isteriškai užsižvengė. Moteris pasižiūrėjo į sūnų, į Bilą, paskui vėl į sūnų nustebusi, tiksliau, susirūpinusi ir šiek tiek sunerimusi - giliai širdies kertelėje kažkas nedavė jai ramybės.

"Nesuprantu aš jų, - mąstė misis Tozijer. - Kur jie eina, ką daro, ko nori... ir kas iš jų bus. Kartais, o siaube, jų akys kaip laukinių. Kartais aš bijau dėl jų, kartais bijau jų..."

Ji vėl pagalvojo, kad būtų taip gerai turėti dar ir dukrytę, dailią šviesiaplaukę, kurią sekmadieniais ji išpuoštų lakiniais bateliais, rengtų sijonėliais ir derintų prie jų kaspinus. Mergaitę, kuri po pamokų prašytų iškepti pyragėlių ir nupirkti lėlę, o ne knygą apie pilvakalbystę ar lenktyninių mašinų modeliukus.

Meilią mergytę, kurią ji suprastų.

12

- Pasiėmei? - nerimo Ričis.

Jie stūmė savo dviračius Kanzaso gatve šalia Barenso. Buvo dešimta ryto. Dangus nykiai pilkas, po pietų pranašavo lietų. Tozijeris įstengė užmigti tik po vidurnakčio, bet draugas atrodė tartum visai bluosto nesudėjęs, po akimis kabojo maišiukai.

- Pasiėmiau, - atsakė Bilas. Ir patapšnojo per žalio paltuko skverną.

- Paroš, - paprašė Ričis sužavėtas.

- Ne d-dabar, - pasakė Bilas ir išsišiepė. - D-dar k-kas pa-pa-pamatys. Bet pažiūrėk, ką d-dar t-t-turiu, - jis pasikėlė paltą ir ištraukė iš užpakalinės kelnių kišenės timpą.

- O, rupūs miltai, pateksim į bėdą, - pasakė Ričis juokdamasis. Bilas apsimetė įsižeidęs.

- Č-čia t-t-tavo i-idėja, T-T-Tozijeri.

Timpą dar pernai tėvai padovanojo per gimtadienį. Tėvas padarė kompromisą tarp Bilo prašymų nupirkti jam 22-o kalibro pistoletą ir mamos draudimo duoti tokiems piemenims bet kokį šaunamąjį ginklą. Instrukcija įtikinėjo, kad timpa puikiai tinka medžioklei, jei išmoksi ja naudotis. "Gerose rankose timpa nenusileidžia lankui ar šautuvui". Ten pat perspėjama, kad ji gali būti pavojinga, taikytis ja į žmogų yra tas pats, kas taikytis užtaisytu pistoletu.

Bilas šaudė ja pusėtinai ir abejojo, ar kada išmoks geriau, bet perspėjimas instrukcijoje buvo vertas dėmesio. Švino gabalėlis, paleistas Bilo timpa, skardinėje palikdavo pagarbą keliančią skylę.

- Kaip sekasi pyškinti, Didysis Bilai? - paklausė Ričis.

- N-n-neblogai, - atsakė tas. Tiesa nebuvo tokia graži. Gerai išstudijavęs bukletėlio piešinukus ir pasitreniravęs Derio parke, kol ranka įskaudo, Bilas pasiekė tiek, kad pataikydavo į taikinį tris kartus iš dešimties. O kartą net į centrą. Na, beveik į centrą.

Ričis paėmė timpą, išmėgino gumą ir grąžino draugui. Sakyti nieko nesakė, tik pagalvojo, kad kai reikės žudyti monstrus, jis labiau pasikliautų Zako Denbro pistoletu.

- Taip, timpa - geras daiktas. Bet kas ji palyginus su tuo, ką aš turiu! - ir iš savo švarko išsitraukė maišelį su nupieštu plikių, kuris išpūtęs žandus sako "apči!" Ant maišelio užrašas: "DR. VAKIO ČIAUDULIO MILTELIAI".

Berniukai pasižiūrėjo vienas į kitą ir pratrūko juoktis, kumščiodami vienas kitam į šonus.

- A-apsiginklavę iki d-d-d-antų, - ištarė krizendamas Bilas ir nusišluostė palto rankove juoko ašaras.

- Eik rūron, Mikčiau Bilai, - pasakė Ričis.

- M-maniau, kad čia yra k-k-kitas ke-kelias, - surimtėjo Bilas. - Dabar k-klausyk. M-m-mes pa-paslėpsim t-tavo di-di-dviratį B-Barense. T-ten pat, k-kur laikau s-savo Silverį. Toliau t-tu važiuosi man už n-nugaros, kad p-p-pri-reikus ga-galėtume greitai d-dingti.

Ričis linktelėjo nesiginčydamas. Jo dvidešimt dviejų colių "Relis" (greit minant, keliai stuksėjo į vairą) atrodė kaip pigmėjas šalia gargaro Silverio. Be to, Bilas stipresnis, o Silveris - nepralenkiamas.

Jie pasiekė tiltą, ir Bilas padėjo Ričiui pririšti po juo dviratį. Tada berniukai susėdo ir atsagstęs paltą Denbras išsitraukė tėvo pistoletą.

- B-būk aatsargus, - pasakė jis, duodamas Ričiui, kuris švilptelėjo iš susižavėjimo. - Čia ne ž-ž-žaislas.

- Užtaisytas? - pasiteiravo Ričis, apimtas pagarbios baimės. Pistoletas, "PPK-Valteris", kurį Zakas Denbras įsigijo per okupaciją, atrodė neįtikėtinai sunkus.

- D-dar ne, - atsakė Bilas ir patapšnojo per kišenę. - T-t-turiu k-kelias ku-ku-ku-kulkas. Bet t-tėtis sako, jog k-kartais š-š-šautuvas pa-pamato,

kad elgiesi neatsargiai, ir pa-pats iššau-auna. Net g-gali tave nušauti, - veide pasirodė keista šypsena, kuri reiškė, kad nors jis netiki jokiom pasakom - dėl tėvo žodžių nėkart nesuabejojo.

Ričis suprato. Šitame ginkle jautėsi užrakinta mirtis, o to neteko pajusti apžiūrinėjant tėvo 22-o ir 30-o kalibro pistoletus, net liečiant medžioklinį šautuvą (nors gal ir ne visai taip; tylus išteptas šautuvas garažo spintoje tarsi sakė: "O aš galiu kai ką parodyti, patikėk manim"). Bet šitas pistoletas, šitas "Valteris"... buvo akivaizdžiai sukurtas šaudyti žmones. Vien tam sukurtas. Beje, o ką dar veikti su pistoletu? Prisidegti cigaretę?

Jis pasuko vamzdį į save, laikydamas ranką kuo toliau nuo gaiduko. Užteko užmesti akį į juodą vamzdžio angą, ir Ričis iškart suprato draugo šypsnį. Jis atsiminė tėvo žodžius: "Prisimink, kad neužtaisytų šautuvų nebūna - ir tau pavojus negrės". Ričis atidavė "Valterį" Bilui, laimingas, kad galėjo jo atsikratyti.

Bilas vėl rūpestingai užsikišo ginklą. Staiga namas Neibolto gatvėje Ričiui nebeatrodė toks baisus... nors įsitikinimas, kad bus pralietas kraujas, dar sustiprėjo.

Jis pasisuko į Bilą, kad pasakytų tai, bet suprato draugą perskaičius jo mintis, todėl teištarė:

- Pasiruošęs?

13

Kai Bilas atitraukė antrą koją nuo žemės, Ričis kaip visada pagalvojo, kad jie tuoj tėkšis abu ant asfalto. Milžiniškas dviratis smarkiai susverdėjo. Ričis užsimerkė ir laukė neišvengiamo. Tada Bilas suriko:

- O-je-jo, Silveri, VARYYYK!

Dviratis įsismarkavo, ir girti svyrinėjimai baigėsi. Ričis paleido mėšlungiškai sugniaužtas rankas nuo draugo liemens ir įsikibo už bagažinės. Bilas nuriedėjo Kanzaso gatve, pasileido sukiotis gatvelių labirintu Vitčemo gatvės link, paskui milžinišku greičiu iššovė į ją iš Strafano gatvės. Bilas nulenkė Silverį kone iki pat žemės ir vėl šūktelėjo: "O-je-jo, Silveri!"

- Varyk, Bilai! - pritarė Ričis, persigandęs taip, kad vos į kelnes neleido, ir tiek pat netverdamas iš džiaugsmo. - Stok ant pedalų!

Bilas paklausė, atsistojo ir užgulė ant vairo. Pedalai sukosi pasakišku greičiu. Žiūrėdamas į neberniokiškai plačią Bilo nugarą, paeiliui nusileidžiančius keičiant svorio centrą pečius, Ričis nelauktai patikėjo, kad jie nenugalimi... ir gyvens šimtą metų. Na, gal ne visi, bet Bilas tai tikrai. Bilas net neįsivaizdavo, koks jis stiprus, pasitikintis savimi ir nuostabus.

Jie lėkė, o namų vis retėjo, didėjo tarpai tarp Vitčemo gatvę kertančių skersgatvių.

- O-je-jo, Silveri! - šaukė Bilas, o Ričis pritardavo negro Džimo balsu: "O-je-jo, Silveris, štai šytaip! O-je-jo, Silveris, VARYYYTI!"

Dabar jie skriejo per žalius ir begalinius po pilku dangumi laukus. Tolumoje ėmė ryškėti senoji plytinė traukinių stotis. Dešiniau išsirikiavo sandėliai. Silveris peršoko per vieną bėgį, paskui kitą.

Štai ir Neibolto gatvė, staigiai užsukanti į dešinę. "DERIO TRAUKINIŲ STOTIS", - skelbė mėlynas ženklas po gatvės pavadinimu. Jis buvo surūdijęs ir vos laikėsi. Žemiau - dar vienas, juodos raidės geltoname fone. "AKLIGATVIS", - perskaitė Ričis.

Bilas pasuko į Neibolto gatvę, užvažiavo ant šaligatvio ir sustojo.

- N-nuo čia eikim p-pėsti.

Ričis nusliuogė nuo bagažinės. Palengvėjimas kovojo su apgailestavimu.

- Gerai.

Berniukai ėjo šaligatviu. Jis buvo suskeldėjęs, plyšiuose želė žolė. Stotyje tai suburgzdavo, tai vėl nurimdavo dyzelis. Tarpais sužvangėdavo susidūrę taukšai.

- Bijai? - paklausė Ričis.

Bilas, stumdamas už rankenų savo Silverį, žvilgtelėjo į jį ir linktelėjo:

- T-taip. O t-tu?

- Aišku, bijau, - pasakė Ričis.

Bilas papasakojo, kad iš vakaro paklausinėjo tėvo apie Neibolto gatvę. Čia, pasirodo, iki II Pasaulinio karo gyventa daugiausia geležinkeliečių: inžinierių, konduktorių, signalizuotojų, stoties darbininkų, nešikų. Gatvė ištuštėjo kartu su geležinkelio stotimi, ir kuo toliau berniukai ėjo, tuo rečiau stovėjo purvini, aptriušę namai. Paskutinieji trys keturi iš abiejų gatvės pusių buvo visai apleisti, lentom užkalinėtais langais. Vieno kieme švietėsi ženklas "PARDUODAMA", pats šimto metų senumo. Šaligatvis baigėsi, ir toliau jie keliavo taku, ant kurio pakankamai gerai augo žolė.

Bilas sustojo ir parodė į namą.

- Čia, - ištarė tyliai.

Neibolto gatvės dvidešimt devintuoju numeriu pažymėtas namas kadaise buvo visai dailus, nudažytas raudonai. Ričis pagalvojo, kad galbūt čia gyveno senbernis inžinierius, neturėjęs kitų kelnių kaip tik džinsus, galybę darbinių kumštinių pirštinių ir kokias penkias kepures su snapeliu. Vaikinas, kuris grįždavo namo kartą ar du per mėnesį kelioms dienoms, klausydavosi radijo ir kuisdavosi darže. Vaikinas, kuris valgė tik keptus patiekalus (ir jokių daržovių, nors augino jas draugams) ir vėjuotomis naktimis svajojo apie merginą, kurią paliko.

Dabar iš raudonos teliko purvinai rausva ir ta atsilaupiusi, it piktšašiais aptekusi; langai - neregės akys - užkalinėti lentomis. Takelių neliko, viską užgožė piktžolės. Vejos vietoje baltavo kiaulpienės. Iš kairės, kadaise, matyt, balta, dabar - dangaus pilkumo, krūmynuose švysčiojo tvora. Ties viduriu buvo pridygę saulėgrąžų - aukščiausia buvo ne mažiau penkių pėdų. Nuo jų vešlumo darės net nejauku. Regis, bandė pamerkti: "O, berniukai, kaip gražu. Daugiau berniukų. Mūsų berniukų". Ričis krūptelėjo.

Kol Bilas rūpestingai atrėmė Silverį į topolį, jis apžiūrėjo namą. Pamatęs netoli prieangio žolėse kyšantį ratą, parodė Bilui. Tas linktelėjo; tai apverstas triratukas, kurį minėjo Edis.

Jie pažiūrėjo į abu gatvės galus. Užplerpė garvežys, paskui vėl nurimo. Tas garsas buvo toks mielas, nes daugiau nesimatė nė gyvos dvasios. Ričis išgirdo 2-uoju keliu važiuojančias mašinas, bet matyt nesimatė.

Garvežys suburgzdavo ir vėl nutildavo.

Didžiulės saulėgrąžos linksėjo: "Švieži berniukai. Geri berniukai. Mūsų berniukai".

- Pa-pa-a-siruošęs? - paklausė Bilas, ir Ričis iš netikėtumo stryktelėjo.

- Žinai, pagalvojau, kad šiandien baigiasi bibliotekos knygų grąžinimo terminas. Ir aš...

- B-b-baik t-taukšti, R-R-Riči. Eini ar n-ne?

- Einu, - atsakė Ričis nenoriai; užvis labiausiai pasaulyje jis norėtų grįžti namo.

Jie pasiekė prieangį.

- Pa-pažiūrėk t-ten, - pasakė Bilas.

Kairėje ant krūmų matėsi išvirtęs tinklas. Styrojo surūdiję vinukai. Tenai kadaise buvo rožynas ir neprižiūrimas jis dar labiau sužėlė. Tik ties ta vieta, kur mėtėsi tinklas, ėjo sudžiūvusių ir pajuodusių stagarų eilė.

Bilas ir Ričis niūriai susižvalgė. Viskas, ką pasakojo Edis, pasirodė tiesa; įrodymai liko net po septynių savaičių.

- Juk tu nenori lįsti ten? - klausė, beveik maldavo Ričis.

- N-nenoriu, bet lįsiu, - atsakė Bilas. Ir alpstančia širdimi Ričis pamatė, kad draugas kalba rimtai. Jo akys spindėjo metalu. Ryžto raukšlės veide darė jį vyresnį. "Jis tikrai užmuš TĄ, jeigu ras, - pagalvojo Tozijeris. - Užmuš ir gal net nupjaus galvą, kad galėtų nunešti tėvui pasakyti: "Štai kas nužudė Džordžą, o dabar gal vėl kalbėsi su manimi prieš miegą, papasakosi, ką krėsdavot vaikystėje ir kas pralošęs turėdavo mokėti už kavą?"

- Bilai... - pasakė jis, bet Bilo šalia nebuvo. Jis žingsniavo į dešinę, kur buvo įlindęs Edis. Ričiui teko sekti ir jis vos neparvirto, užkliuvęs už apžėlusio žole triratuko.

Kai priėjo, Bilas jau lenkėsi žiūrėti, kas po prieangiu. Tinklo šitoj pusėj nebuvo; kažkas - koks nors valkata - nuplėšė jį, slėpdamasis nuo sausio sniego ar šalto lapkričio lietaus.

Ričis pritūpė šalia dundančia kaip traukinys širdimi. Po prieangiu buvo tik nurudę lapai, išgeltę laikraščiai ir šešėliai. Per daug šešėlių.

- Bilai, - pakartojo jis.

- K-k-ką? - atsiliepė tas ir išsitraukė tėvo "Valterį". Jis atidarė apkabą ir, išsiėmęs iš kelnių kišenės keturis šovinius, sukišo po vieną. Ričis susižavėjęs stebėjo Bilą, paskui dar kartą žvilgtelėjo po prieangiu. Šįsyk akis užkliuvo už dar kai ko. Sudaužyto stiklo. Vos vos blizgančių šukių. Jis buvo nekvailas vaikas ir iškart suprato, kad tai paskutinis Edžio istorijos įrodymas. Šukės po prieangiu reiškė tai, kad langas išdaužtas iš vidaus. Iš rūsio.

- K-kas? - paklausė Bilas, pakėlęs į Ričį išbalusį rūstų veidą.
- Nieko, - atsakė tas, praradęs norą atkalbinėti.
- T-tu eini?
- Taip.

Berniukai nuropojo po prieangiu.

Pūvančių lapų kvapas Ričiui paprastai patikdavo, bet dabar jokio malonumo nejautė. Lapų kilimas dubo po jų rankomis ir kojomis, ir jo nepaliko jausmas, kad tuoj įklimps dvi ar tris pėdas. Įdomu, ką jis darytų, jeigu iš tų lapų išlįstų ranka ir suspaustų jam riešą?

Bilas apžiūrinėjo išdaužtą langą. Stiklas išsibarstė į visas puses. Po prieangio laiptais gulėjo perpus padalytas skersinis, skyręs langą. Viršuj rėmas buvo perlaužtas.

- Kažkas kalė velniškai smarkiai, - tyliai išspaudė Ričis. O Bilas, dabar bandydamas pažiūrėti vidun, linktelėjo.

Ričis pastūmė jį į šoną, kad galėtų pasižiūrėti ir pats. Rūsio grindis atstojo vien dėžės ir šiukšlės. Ten buvo paprasčiausia asla ir todėl kaip lauke trenkė drėgme ir puvėsiais. Kairėje riogsojo krosnis, įleidusi kaminus į žemas lubas. Už jos, rūsio gale, Ričis pamatė kažką panašų į didžiulį gardą iš lentų. "Arklio gardas" - toptelėjo pirmiausia, bet kas laiko arklius rūsyje? Paskui suprato, kad toks senas namas tikriausiai buvo kūrenamas anglimis. O kadangi niekam nebuvo reikalingas, nevertėjo perdirbti krosnį naftai. Tame aptvare laikė anglis. Dešinėje Ričis įžiūrėjo laiptus į pirmą aukštą.

Dabar Bilas atsisėdo... atsilošė... ir Ričiui nespėjus susigaudyti, kas darosi, draugo kojos išnyko angoje.

- Bilai! Po galais, - sušnypštė jis, - ką tu darai? Lįsk iš ten!

Bilas neatsakė. Jis čiuožė toliau, prilaikydamas savo paltą ir vos per plauką neįsipjovęs stiklo šuke. Po sekundės jo sportbačiai stuktelėjo į kietą žemę.

- Mat jį velniai, - burbtelėjo sau Ričis, žiūrėdamas į juodą kvadratą, kuris prarijo jo draugą. - Bilai, tu iš proto išsikraustei?

Bilo balsas atšovė:

- G-gali likti vi-viršuje, jei nori. Pa-pasaugosi.

Bet Ričis apsivertė ant pilvo ir įkišo kojas į rūsį, kol galutinai nepairo nervai, vildamasis, kad nesusipjaustys delnų.

Kažkas sugavo jo kojas. Ričis riktelėjo.

- Č-čia a-aš, - šnipštelėjo Bilas, ir netrukus Ričardas stovėjo šalia, tempdamas žemyn švarką ir marškinius. - O k-kas tu ma-manei?

- Baidyklė, - atsakė Ričis kimiai juokdamasis.

- T-tu eik t-ten, o aš e-e-e...

- Nė velnio, - atšovė Tozijeris, girdėdamas savo širdies plakimą. - Nesitrauksiu nuo tavęs nė per milimetrą.

Jie ėmė slinkti į anglių dėžę, Bilas šiek tiek pirmesnis, suspaudęs ginklą rankoje, Ričis šalia, stengdamasis žiūrėti į visas puses iš karto. Bilas stabtelėjo prie gardo šono, paskui užlėkė iš priekio, laikydamas pistole-

tą abiem rankomis. Ričis užsimerkė laukdamas sprogimo. Tyla. Jis atsargiai atsimerkė.

- Ni-ni-nieko, t-tik a-a-anglys, - ištarė Bilas ir nervingai prunkštelėjo.

Ričis priėjo prie bičiulio. Anglių krūva beveik siekė lubas ir buvo juoda it varno sparnas.

- Ge... - pradėjo Ričis, tada su trenksmu atsivožė dangtis virš laiptų, nušviesdamas juos dienos šviesa.

Berniukai suklykė.

Ričis išgirdo urzgimą. Taip narve galėtų urgzti laukinis žvėris. Ant laiptų pasirodė batai, išblukę džinsai, nukarusios rankos...

Ne rankos... letenos. Didžiuliai riesti nagai.

- Lipk ant a-a-anglių! - rėkė Bilas, bet Ričis stovėjo kaip įkastas ir galvojo, kad ateina jų, ateina nužudyti šitame drėgname rūsyje, prasmirdusiame puvėsiais ir pigiu vyneliu, kuris kadaise buvo čia palietas. - Vi-viviršuje yra l-langas!

Letenos buvo apžėlusios tankiais rudais plaukais, susiraičiusiais kaip viela. Pirštai baigėsi aštriais nagais. Dabar išlindo šilkinė striukė. Ji buvo juoda su oranžine apdaila - Derio koledžo uniforma.

- E-eik! - riktelėjo Bilas ir smarkiai stumtelėjo Ričį. Ričis ėmė ropštis anglimis. Aštrūs kampai skaudžiai smigo į delnus ir kelius, galutinai pažadindami jį iš sąstingio. Anglys biro iš po rankų. Urzgimas nesiliovė.

Panika užvaldė Ričio protą.

Nesuvokdamas, ką daro, jis ropštėsi į viršų, slydo, vėl kabarojosi klykdamas. Viršuje, sunkiai įžiūrimas per anglies dulkes, bolavo langelis, užšautas velke. Ričis griebė už jos ir užgulė iš visų jėgų. Kad nors krust! Urzgimas vis artėjo.

Žemiau po juo nugriaudėjo šūvis. Patalpoje jis atrodė kurtinantis. Aitrūs dūmai pasiekė Ričio nosį. Jis susiprotėjo, kad stumia velkę į priešingą pusę. Neilgai trukus langas buvo atdaras. Anglies dulkės aplipo rankas kaip malti pipirai.

Pokštelėjo antras šūvis. Bilas išrėkė:

- TU NUŽUDEI MANO BROLĮ, NIEKŠE!

Pabaisa ant laiptų lyg nusijuokė, lyg prakalbo - tarsi pasiutęs šuo išskalijo žodžius: “Aš ir tave nužudysiu”.

- Riči! - suklykė Bilas, ir Ričis išgirdo ritantis anglį iš po draugo rankų ir kojų, kai tas repečkojo į viršų. Šlepsėjimas ir riaumojimas netilo. Medis girgždėjo.

Ričis smarkiai stūmė langą jau nebesirūpindamas, kad gali išdaužti stiklą ir susipjaustyti rankas. Sąmoningas elgesys užleido vietą instinktui. Stiklas nesudužo. Langas atsilapojo ant surūdijusių vyrių. Anglies dulkių debesis nusėdo ant Ričio veido. Berniukas išsirangė it ungurys į gryną orą, aukštą kiemo žolę. Lietaus Ričis net nepajuto, svyravo žali apžėlę milžiniškų saulėgrąžų stiebai.

“Valteris” iššovė dar kartą, ir baidyklė sustaugė triumfuodama.

- Jis pagavo mane, Riči! Gelbėk! - suklykė Bilas.

Ričis keturiom apsigręžė ir pamatė persigandusį draugo veidą pajuodusio rėmo kvadrate, per kurį kadaise supildavo anglies atsargas žiemai.

Bilas gulėjo ant anglių. Rankos graibė lango rėmo, bet neįstengė pasiekti. Marškiniai ir paltas buvo nusmukę iki pat pečių. Jis slydo žemyn... ne, jį traukė žemyn kažkas, ko Ričis beveik negalėjo įžiūrėti. Tas kažkas buvo tik judantis siluetas už Bilo. Kažkas, kas murmėjo visai kaip žmogus ir urzgė.

Ričiui ir nereikėjo jo matyti. Matė praėjusį šeštadienį "Aladine". Tai buvo beprotystė, bet Ričis nė sekundę nesuabejojo savo paties sveiku protu.

Bilą Denbrą pagavo vilkolakis. Tik tai nebuvo tas Maiklas Landonas su dirbtiniu kailiu ir begale grimo. TAS buvo tikras.

Lyg patvirtindamas, Bilas vėl sukliko.

Ričis palinko ir sugriebė draugo rankas. Vienoje buvo "Valteris", ir Ričis antrą kartą pažvelgė į juodą pistoleto akį... tik šįkart jis buvo užtaisytas.

Jie kovojo dėl Bilo: Ričis traukė į lauką už rankų, vilkolakis tempė žemyn už kulkšnių.

- B-bėėk iš čia, R-Riči! - sušuko Bilas. - B-bėk...

Iš tamsos staiga išniro vilkolakio veidas. Kakta žema, atsikišę žandikauliai apžėlę šeriais. Skruostai įdubę, tamsiai rudose akyse žybsi pragariškas protas ir baisus pasitikėjimas savimi. Gerklė išsižiojo, pasigirdo urzgimas. Iš kampų tiško baltos putos. Plaukai sušukuoti atgal - klaiki paauglių šukuosenų parodija. Nenuleisdamas nuo Ričio akių, vilkolakis užvertė galvą ir sustaugė.

Bilas spyrėsi anglimis į viršų. Ričis sugniaužė rankas ir truktelėjo. Vieną sekundę pasirodė, kad jis nugalės. Paskui vilkolakis sučiupo Bilo kojas ir patraukė žemyn. Jis buvo stipresnis. Jis laikė Bilą ir neketino atsisakyti.

Paskui, nesuprasdamas nei ką, nei kodėl daro, Ričis išgirdo griaudėjant save misterio Nelo balsu. Tai nebuvo Ričis, pamėgdžiojantis policininką; nebuvo ir Nelas. Tiesiog tai buvo airio policininko balsas.

- Nagi, greit man paleidi, o tai sprandą nusuksiu! Jėzum prisiekiu, jei tučtuojau nepaleisi, teks žarnokus rankiotis!

Pabaisa rūsyje kurtinančiai suriaumojo iš pykčio... bet Ričiui pasirodė, kad girdi dar kai ką. Baimę galbūt. Arba skausmą...

Jis darkart timptelėjo iš visų jėgų, ir Bilas išskrido pro langą ant žolės. Jo akys su išsiplėtusiais nuo siaubo vyzdžiais žiūrėjo į Tozijerį. Palto priešakys buvo juodas nuo anglių.

- G-g-greičiau! - išstenėjo jis. Tai veikiau priminė dejonę. Bilas įsikibo į Ričio marškinius. - Re-re-reikia...

Ričis išgirdo žyrant į apačią anglis. Po mirksnio pabaisos veidas pasirodė rūsio langelyje. TAS urzgė ir letenom kibo į tankią žolę.

Bilas tebeturėjo "Valterį" - nė minutei nepaleido iš rankos. Dabar abiem rankom ištiesė, nusitaikė ir spustelėjo gaiduką. Pokštelėjo šūvis, ir kulka nuplėšė gabalą skalpo nuo vilkolakio kaktos. Iš žaizdos pasipylė kraujas, merkdamas skruosto gaurus ir mokyklinės striukės apykaklę.

Riaumodamas TAS ėmė ropštis pro langelį.

Lėtai, tarsi per sapną, Ričis įkišo ranką į užpakalinę kelnių kišenę ir išsitraukė maišelį su čiaudančiu žmogėnu. Atplėšė tą sekundę, kai pabaisa išlindo iš rūsio, kasdama nagais žemę.

- Nešdinkis iš kur atėjęs! - įsakė jis ir spustelėjo maišelį. Baltas debesėlis šovė į vilkolakio snukį. Staugimas kaipmat liovėsi. TAS dėbsojo į Ričį beveik komiškai, krauju pasruvusios akys, rodės, žadėjo atsiminti Ričį visam gyvenimui. Pasigirdo kažkas panašu į inkštimą.

Paskui TAS ėmė čiaudėti.

Čiaudėjo nesustodamas. Seilių čiurkšlės lėkė iš nasrų. Iš šnervių tiško juodai žali snargliai. Lašas užtiško ant Ričio ir nudegino it rūgštis. Ričis šūktelėjo iš skausmo ir pasišlykštėjimo ir nuvalė į žolę.

Vilkolakio snukyje neabejotinai buvo skausmo, ne tik pykčio. Bilas sužeidė jį tėvo pistoletu, bet Ričio priemonės pasirodė veiksmingesnės.

“Jėzau. Jei dar turėčiau niežulio miltelių ir juoko dūdelę - galėčiau jį užmušti”, - pagalvojo Ričis, ir tada Bilas truktelėjo jį atgal už švarkelio apykaklės.

Ir gerai padarė. Nes vilkolakis baigė čiaudėti taip greit, kaip ir pradėjo, ir puolė Ričį. TAS buvo vikrus - neįtikėtinai vikrus. Ričis būtų likęs sėdėti su tuščiu daktaro Vakio čiaudulio miltelių maišeliu ir it apkvaišintas stebėtis vilkolakio kailio rudumu, raudonu krauju ir galvoti, kad realybėje nieko nerasi vien juodai balto, kol letenos sugniaužtų jo kaklą ir nagai perplėštų gerklę. Bet Bilas pakėlė jį ir pastatė ant kojų.

Berniukai bėgo į namo fasadą. “TAS neišdrįs mūsų sekti, mes jau gatvėje, neišdrįs, neišdrįs...” - sukosi Ričio galvoje.

Bet vilkolakis vijosi. Už nugaros girdėjosi neaiškus niurnėjimas, urzgimas ir greitas šlepsėjimas.

Štai ir Silveris, atremtas į medį. Bilas šoko ant sėdynės ir įmetė tėvo pistoletą į krepšį, kuriame vežiodavosi savo žaislinius pistoletus. Ričis puolė ant bagažinės, žvilgteldamas sau per petį. Vilkolakis bėgo veja. Iki berniukų jam liko vos dvidešimt pėdų. Kraujas ir seilės susimaišė ant jo mokyklinės striukės. Baltas kaulas švysčiojo per kraują ties dešiniu smilkiniu. Nosis aplipo baltais čiaudulio milteliais. Ričis pamatė dar porą detalių, kurios gąsdino labiau nei nasrai ar riesti nagai. TO striukė buvo be užtrauktuko - jo vietoje pūpsojo didžiulės oranžinės sagos-bumbulai. Bet užvis klaikiausia buvo užrašas, išsiuvinėtas auksiniais siūlais (tokį už dolerį centre galėjo užsisakyti kiekvienas). Ričis pasijuto alpstąs, norėjosi pasiduoti ir leistis nužudomam. Kairėje kruvinos vilkolakio striukės pusėje dėmėti, bet įskaitomi švietė du žodžiai: “RIČIS TOZIJERIS”.

TAS puolė juos.

- Važiuok, Bilai! - suklykė Ričis.

Silveris pajudėjo, tik taip lėtai - per lėtai! - Biliui ilgai trukdavo įsibėgėti...

Vilkolakis kirto takelį tą akimirką, kai Bilas išmynė į Neibolto gatvės vidurį. Kraujas nutaškė išblukusius TO džinsus, ir atsisukęs per petį it užhipnotizuotas Ričis žiūrėjo, kaip medžiaga plyšta ir per ją lenda rudi gaurai.

Silveris subangavo. Bilas stovėjo sugniaužęs dviračio rankenas, užvertęs veidą į dangų. Ratai tik įsibėgėjo.

Viena letena siektelėjo Ričio. Jis suklykė, išsilenkė. Vilkolakis sustaugė ir išsiviepė. Jis buvo taip arti, kad berniukas galėjo matyti gelsvus akių kampučius, kvėpuoti pūvančios mėsos dvoku iš jo nasrų. Suskaičiuoti lenktas iltis.

Letena šniojo per colį nuo Ričio galvos. Jis neabejojo, kad per stebuklą liko gyvas - smūgio banga tik sušiaušė plaukus.

- O-je-jo, Silveri, VARYYYK! - sušuko Bilas iš visų plaučių.

Dviratis pasiekė nedidelę kalvelę. Visai nedidukę, bet užteko Silveriui įsibėgėti. Stipinai susiliejo į vientisą diską. Bilas mynė tarsi išprotėjęs. Dviratis jau nebangavo ir lėkė tiesiai į 2-ąjį kelią.

"Ačiū Dievui, ačiū Dievui, ačiū Dievui", - sukosi viena mintis Ričio galvoje.

Vilkolakis sustūgo, - o Dieve mano, visai ŠALIA MANĘS, - ir marškinių bei švarko apykaklės užspaudė vaikui gerklę. Jis sugargė ir paskutinę akimirką spėjo įsikibti už draugo juosmens. Bilas loštelėjo, bet vairo nepaleido. Vienu metu atrodė, kad Silveris tiesiog atsistos ant užpakalinio rato ir išdrėbs juos ant žemės. Bet tada švarkas, kuris nebuvo pirmos jaunystės, plyšo per nugarą, ir Ričis vėl įkvėpė.

Jis atsigręžė ir susidūrė tiesiai su negailestingo žudiko žvilgsniu.

- Bilai! - bandė išrėkti Ričis, bet lūpos judėjo be garso.

O draugas lyg būtų išgirdęs. Dar niekad gyvenime Silverio pedalai nesisuko taip greitai. Visi viduriai tartum sukilo. Gerklėje jautėsi kraujas su geležies prieskoniu. Akys virto iš akiduobių. Burna gaudė orą. Bilą užvaldė nesuvokiamas pakilumas - kažkoks nesutramdomas, laukinis.

Silveris vėl greitėjo. Jis pajuto kelią, pradėjo skristi. Bilas jautė jo jėgą.

- O-je-jo, Silveri! - sušuko dar kartą. - O-je-jo, Silveri, VARYYYK!

Ričis girdėjo greitą batų kaukšėjimą skalda. Atsigręžė. Vilkolakio letena vožė į kaktą, ir vieną akimirką Ričis pagalvojo, kad virš akių nieko neliko. Viskas apsitraukė rūku. Garsai išbluko. Pasaulis neteko spalvų. Jis apsisuko ir desperatiškai prisispaudė prie Bilo. Šiltas kraujas tekėjo į dešinę akį.

Kitas letenos kirtis pataikė į dviračio sparną. Dviratis smarkiai susverdėjo, bet netrukus vėl išsilygino. Bilas dar kartą sušuko: "O-je-jo, Silveri!", bet kažkur toli, kaip tolimas aidas.

Ričis užsimerkė ir apsikabinęs draugą laukė galo.

14

Bilas irgi girdėjo žingsnius ir suprato, kad klounas nežada pasiduoti, bet atsigręžti nedrįso. Kai lenktynės baigsis, jis ir taip sužinos.

"Nagi, drauguži, - ragino mintyse dviratį. - Parodyk, ką gali! Viską! Varyk! Varyk, Silveri! VARYYYK!"

Ir vėl Bilas pasijuto lenktyniaująs su velniu, tik šįkart jis šiepėsi raudona vampyriška klouno burna visiškai balto grimo veide, žvelgė švytinčiomis sidabro akimis. Su velniu, kuris dėl kažkokios beprotiškos priežasties vilkėjo Derio koledžo uniforminę striukę ant sidabriškai balto klouno kostiumo su oranžinėmis sagomis.

Nagi, drauguži, skubėk. Ką sakai, Silveri?

Namai susiliejo į vieną dėmę. Silveris lėkė kaip niekad. Ar anie žingsniai nenutolo? Bilas nedrįso atsigręžti. Ričis mėšlungiškai jį spaudė, net kvėpuoti buvo sunku, bet Bilas neišdrįso prašyti atleisti. Ir nebuvo kada.

Priekyje it stebuklinga vizija raudonavo "Stop" ženklas. Neibolto gatvė atsirėmė į 2-ąjį kelią, kuriuo be perstojo dūzgė automobiliai.

Dabar, kadangi reikėjo stabdyti (arba sugalvoti kažką itin išradinga), Bilas ryžosi pasižiūrėti per petį.

Tai, ką jis pamatė, privertė vienu judesiu sustabdyti dviratį. Silveris čiūžtelėjo, palikęs juodą padangos dryžį. Ričio galva skaudžiai dungtelėjo į dešinį petį.

Gatvė buvo visiškai tuščia.

Bet už dvidešimt penkių jardų, ties apleistu namu, kuris pradėjo tą savotišką laidotuvių kortežą iki stoties, švytėjo oranžinė dėmė. Visai netoli latako.

- Achchch...

Paskutinę akimirką Bilas suprato, kad Ričis slysta nuo Silverio bagažinės. Jo akys buvo užvirtusios - matėsi tik kraštelis rainelės iš už viršutinio voko. Styrojo sutvirtinta pleistru akinių kojelė. Iš kaktos tekėjo kraujas.

Bilas čiupo jo ranką, abu pasviro ir plojosi ant asfalto. Bilas smarkiai susitrenkė ir riktelėjo iš skausmo. Ričio akys sureagavo į garsą.

- Aš jums parodysiu, kaip gauti šytas lobis, sinjorai, tyk šytas Dobsas labai pavojingas, - kvarktelėjo Ričis. Tai buvo Pančo Vanila balsas, bet jo kokybė Bilą smarkiai išgąsdino. Jis pastebėjo kelis šiurkščius rudus šerius ant žaizdos, primenančius tėvo plaukus nuo šakumo. Dar labiau išsigandęs Bilas kirto delnu per draugo skruostą.

- Oiiii! - suriko Ričis atsimerkdamas. - Už ką tu mane muši, Bilai? Tu sukulsi man akinius. Reikia pasakyti, kad jie ir taip nekokios būklės, jei dar nepastebėjai.

- A-aš ma-ma-maniau, j-jog t-tu mi-mi-miršti, - atsakė Bilas.

Tozijeris iš lėto atsisėdo ir palietė ranka kaktą. Sudejavo. "Kas atsitiko...", - pradėjo ir viską prisiminė. Akys išsiplėtė iš siaubo, ir jis pašoko ant kelių dusdamas.

- Ne-ne-nereikia. Vi-viskas baigta, R-R-Riči. TAS dingo.

Ričis pažvelgė į tuščią gatvę ir pratrūko verkti. Bilas pasižiūrėjo į draugą, paskui apglėbė. Ričis atsirėmė į Bilo kaklą ir apsikabino. Norėjosi pasakyti kažką protinga, pavyzdžiui, kad Bilui reikėjo išbandyti savo timpą, bet niekas neišėjo. Niekas, išskyrus kukčiojimą.

- N-nereikia, Riči, - pasakė Bilas ir pats pravirko. Jie klūpojo apsikabinę vidury gatvės šalia nuvirtusio dviračio, ir ašaros plovė baltas vageles per anglinus jų veidus.

Devintas skyrius
APSIVALYMAS

1

1985-ųjų gegužės 29-ąją, skrendant virš Niujorko valstijos, Beverlei Rogan vėl prasidėjo juoko priepuolis. Ji bando užgniaužti jį abiem rankom, kad kas nepalaikytų beprote, bet negali.

"Seniau mes daug juokdavomės", - galvoja ji. Tai naujas žiburys, įsižiebęs atsiminimų naktyje. - "Mes juokdavomės visą laiką kaip dabar, nors be galo bijojom".

Šalia sėdi jaunas ilgaplaukis gražuolis. Nuo pusės trijų, kai lėktuvas pakilo iš Milvokio (jau praėjo pustrečios valandos, ir lėktuvas porą kartų nusileido - Klivlende ir Filadelfijoje), jis keletą kartų metė į Bevę tiriantį žvilgsnį, bet į pašnekovus įkyriai nesipiršo; po kelių įprastinių frazių, į kurias ji atsakė mandagiai, ne daugiau, jis išsiėmė iš kelioninio krepšio Roberto Ledlemo romaną.

Dabar kaimynas užverčia knygą, palikęs skaitomoje vietoje pirštą, ir šiek tiek susirūpinęs klausia:

- Ar viskas gerai?

Ji linkteli, bandydama nutaisyti rimtą veidą, bet veltui. Kuo labiau ji stengiasi, tuo labiau raukšlėjasi nuo juoko. Kaip senais gerais laikais.

- Atrodo. Nebent tai, kad aš staiga supratau, jog nežinau, kokia avialinija skrendu. Prisimenu tik didžiulę a-a-antį ant lėktuvo šo-o-ono... - to jau per daug. Beverlė pasileidžia užkrečiamai kvatoti. Žmonės sužiūra, kai kurie raukosi.

- "Republic", - atsakė jis.

- Atleiskit?

- "Jūs skriejate keturis šimtus septyniasdešimt mylių per valandą "Republic Airlines" dėka". Parašyta APSU buklete, sėdynės kišenėje.

- APSU?

Vaikinas ištraukia bukletą (kuris iš tikro su avialinijos emblema) iš kišenės. Jame surašyta, kur yra avariniai išėjimai, lakūnų kabina, kaip naudotis deguonies kauke, kaip elgtis avarinio nusileidimo atveju.

- Atsisveikinimui pabučiuok savo užpakalį, - paaiškina jis ir šįkart abu ima juoktis.

"Jis visai nieko" - nelauktai pagalvoja Beverlė. Mintis šviežia, aišku, - tokia, kokios gali tikėtis tik pabudęs, kai galvoje dar ne viskas sujaukta. Vaikinas su megztiniu ir išblukusiais džinsais. Šviesūs plaukai, užpakaly suimti žaliaminės odos raišteliu, primena jai "uodegą", kurią pati rišdavo vaikystėje. Ji pagalvojo: "Lažinuos, kad jo įnagis kaip šaunaus koledžo berniuko: užtektinai ilgas pasismaginti, tik ne tiek storas, kad būtų kuo didžiuotis".

Bevė vėl ima prunkšti, visiškai neįstengdama valdytis. Ji aptinka neturinti nosinaitės ašarų upeliams nusivalyti, ir tai ją pralinksmina dar labiau.

- Pasistenkit surimtėti, nes stiuardesė išmes iš lėktuvo, - rimtai sako blondinas. Beverlė tik purto galvą juokdamasi. Skauda visus šonus ir pilvą.

Vaikinas paduoda jai baltutėlę nosinę, ir šluostydamasi akis ji pagaliau nusiramina. Ne iš karto, žinoma. Vien prisiminus antiną ant lėktuvo šono panyžta juoko kauliukas. Pagaliau ji grąžina nosinę.

- Ačiū.

- O Viešpatie, madam, kas nutiko jūsų rankai? - kaimynas sulaiko ją savojoje minutę.

Bevė pasižiūri žemyn į nulaužytus per kovą su Tomu nagus. Prisiminimai gelia labiau negu sužaloti pirštai, ir ji visai surimtėja. Švelniai ištraukia ranką.

- Prisivėriau mašinos durelėmis bėgdama į oro uostą, - sako ji, galvodama apie tuos kartus, kai melavo dėl Tomo ir tėvo mėlynių. Ar čia paskutinis kartas, paskutinis melas? Kaip nuostabu būtų... per daug nuostabu, kad galėtum tikėti. Ji pagalvojo apie daktarą, atėjusį aplankyti vėžio pribaigtą pacientą ir sakantį: "Rentgeno nuotraukos rodo, kad auglys nyksta. Nenumanom kodėl, bet tai tiesa".

- Tikriausiai velniškai skauda, - sako vaikinas.

- Išgėriau aspirino, - ji vėl atsiverčia žurnalą, nors kaimynas tikriausiai pastebėjo, kad jį perskaitė jau dukart.

- Kur skrendate?

Beverlė užverčia žurnalą, pasižiūri į jį šypsodamasi.

- Jūs labai malonus, - sako, - bet man nesinori kalbėtis. Aišku?

- Aišku, - atsako vyrukas išsišiepęs. - Bet jeigu norėsit išgerti į didžiojo antino sveikatą, kai nutūpsim Bostone - aš moku.

- Ačiū, bet turėsiu persėsti į kitą lėktuvą.

- Na, taip, atrodo, kad mano horoskopas šiandien bus mane gerai apstūmęs, - sako jis, atsiversdamas knygą. - Bet jūsų juokas - žavus. Sunku neįsimylėti.

Beverlė Rogan vėl atsiverčia žurnalą, bet apžiūrinėja savo nagus, o ne Naujojo Orleano malonumus šlovinantį straipsnį. Po dviem tamsios kraujosrūvos. Galvoje girdi Tomo balsą: "Užmušiu tave, kale! Nuvalkiota šliure!" Kalė Tomui, kalė siuvėjams, kurie apsikiaulino prieš svarbų pasirodymą ir vertė visą kaltę Beverlei Rogan, kalė tėvui dar tada, kai Tomas ir siuvėjai nebuvo jos gyvenimo dalis.

Kalė.

Kalė.

Nuvalkiota šliurė.

Beverlė užsimerkia.

Pėda, įpjauta kvepalų buteliuko šuke, skauda labiau nei pirštai. Kėja užklijavo jai pleistrą, davė batelius ir čekį tūkstančiui dolerių, kurį Bevė jau devintą ryto išsikeitė į grynus pirmame banke.

Nepaisydama Kėjos protestų, ji išrašė jai čekį tūkstančiui dolerių ant paprasto popieriaus lapo.

- Skaičiau kažkur, kad jie privalo priimti čekį, nesvarbu, ant ko jis išrašytas, - pasakė ji draugei. Kalbėjo ne savo balsu. Greičiau kaip radijas iš gretimo kambario. - Kažkada buvo priimtas čekis, parašytas ant artilerijos sviedinio. Atrodo, skaičiau "sąrašuose", - Beverlė patylėjo, paskui neramiai nusijuokė. Kėja rimtai ir užjaučiamai pasižiūrėjo į ją. - Tavo vietoj aš kuo skubiau jį iškeisčiau, kol Tomas nesusigriebė įšaldyti sąskaitos.

Nors nesijautė pavargusi, Beverlė suprato, jog laikosi vien nervais ir Kėjos juoda kava. Naktis atrodė tarsi baisus sapnas.

Ji prisiminė, kad paskui sekė trys paaugliai, kurie švilpė jai ir šūkaliojo pasiūlymus, bet prieiti neišdrįso. Prisiminė palengvėjimą išvydus fluorescencines "Septyni-vienuolika" parduotuvės šviesas sankryžoje. Bevė įėjo vidun, leido spuoguotam pardavėjui nužvelgti seną savo palaidinę ir paprašė keturiasdešimties centų telefonui. Tai nebuvo sunku ir neturėjo būti, sprendžiant iš to žvilgsnio.

Iškart skambino Kėjai Makol, rinkdama numerį iš atminties. Telefonas nuskambėjo bent tuziną kartų, ir kai Bevė ėmė nuogąstauti, ar nebus ji išvykusi į Niujorką, pasigirdo užmiegotas Kėjos balsas: "Tikiuosi, kad čia ne pokštas, klausau".

- Tai aš, Bevė, - pasakė ji ir minutėlę pasvyravusi ryžtingai pridūrė: - Man reikia pagalbos.

Stojo tyla. Netrukus Kėja vėl prakalbo, tik šįkart visiškai žvali:

- Kur tu? Kas atsitiko?

- Aš "Septyniuose-vienuolikoje" ties Steilendo aveniu ir dar kažkokios gatvės kampo. Aš... Kėja, aš pabėgau nuo Tomo.

Kėja pakiliai ir karštai išpylė:

- Puiku! Pagaliau! Valio! Atvažiuoju pasiimti! Kalės vaikas! Mėšlo krūva! Atvažiuosiu "Mersedesu"! Nusamdysiu orkestrą! Aš...

- Atvažiuosiu taksi, - pasakė Bevė, spausdama antrą dvidešimties centų monetą suprakaitavusiame delne. Apvaliame veidrodyje parduotuvės gilumoje ji matė mąsliai apžiūrinėjantį jos užpakaliuką pardavėją. - Bet turėsi užmokėti, nes neturiu nė cento.

- Ir dar penkis žalius duosiu arbatpinigių, - šūktelėjo Kėja. - Tokios pasiutiškai geros naujienos nebuvo nuo Niksono atsistatydinimo! Tad pajudink užpakalį, mergyte. Ir... - kai ji vėl prabilo, balsas buvo toks rimtas ir meilus, kad Beverlei ašarą spaudė. - Ačiū Dievui, pagaliau. Patikėk, Beve, aš nuoširdžiai. Ačiū Dievui.

Kėja Makol, modeliuotoja, ištekėjo turtinga, išsiskyrė dar turtingesnė ir 1972-aisiais atrado feminisčių judėjimą. Po trejų metų jos susipažino. Per patį jos populiarumo piką Kėja buvo apkaltinta pasinaudojusi archaiškais šovinistiniais įstatymais išmelžti paskutinį jai priklausantį centą iš pramonininko vyro.

- Gryniausia nesąmonė! - kartą atsakė Kėja Beverlei. - Žmonės, kurie tą pliauškia, niekad negulėjo su Semu Časovičiumi. Kyšt, kyšt, pliūkšt

- toks Semo devizas. Vienintelė vieta, kur jam išstovėdavo ilgiau minutės - tualetas. Aš jo neapgavau. Tiesiog atsiėmiau kompensaciją.

Kėja parašė tris knygas: apie feminizmą ir dirbančią moterį, apie feminizmą ir šeimą ir apie feminizmą ir dvasingumą. Pirmosios dvi buvo gana populiarios. Praėjus trejiems metams po trečiosios ji tiek išėjo iš mados, kad Beverlei atrodė, jog draugei nuo to tik palengvėjo. Ji pataikė investuoti ("Feminizmas ir kapitalizmas, ačiū Dievui, neprieštarauja vienas kitam", - kartą pasakė ji Bevei) ir dabar buvo turtinga moteris su namu, vasarnamiu kaime ir dviem trim meilužiais - pakankamai stipriais, kad galėtų rungtis su ja lovoje, bet ne tiek, kad įveiktų teniso aikštelėje.

- Jei kuriam nors kartą pasisektų - mesčiau iškart, - juokavo Kėja, nors Beverlė neabejojo, kad ji taip ir padarytų.

Bevė išsikvietė taksi ir susirangė kartu su lagaminu ant užpakalinės sėdynės, džiaugdamasi, kad atsikratė gašlaus pardavėjo žvilgsnio.

Kėja laukė savo kieme, užsimetusi audinių paltą tiesiai ant flanelinių naktinių, įsispyrusi į rausvas kailines šlepetes su didžiuliais bumbulais. Ačiū Dievui, ne oranžiniais, nes Beverlė vėl išlėktų klajoti į naktį. Kelionė pas draugę buvo beprotiška: ant jos griuvo vis nauji atsiminimai, ir tokie ryškūs, kad oda šiurpo iš siaubo. Jausmas - it kažkas būtų paleidęs buldozerį kasti jos atminties kapines, kurių nė neįtarė esant. Tik vietoj skeletų pasirodydavo vardai, užmiršti prieš daugelį metų: Benas Henskomas, Ričis Tozijeris, Greta Bovi, Henris Bauersas, Edis Kaspbrakas, Bilas Denbras. Ypač Bilas - Mikčius Bilas, kaip jie vadino su vaikišku tiesumu, kuris kartais vadinamas betarpiškumu arba žiaurumu. Jis atrodė toks aukštas, toks idealus (t.y. kol nepraverdavo burnos).

Vardai... vietos... atsitikimai.

Purtoma šalčio ir tvilkoma karščio vienu metu, Beverlė prisiminė balsus iš kriauklės... ir kraują. Kaip ji suklykė ir atsiėmė už tai nuo tėvo. Jos tėvas... Tomas...

Ašaros suvilgė akis... bet štai Kėja sumoka taksistui ir palieka tiek arbatpinigių, kad tas neišlaiko:

- Dėkui, ponia! Nieko sau!

Kėja nusivedė ją į namus, palydėjo į dušą, užvilko chalatą, užvirė kavos, apžiūrėjo žaizdas, išdezinfekavo įpjovimą pade ir užklijavo pleistru. Į antrą kavos puodelį šliukštelėjo gerą dozę brendžio ir privertė Beverlę išgerti aliai vieną lašą. Paskui abiem iškepė po gabalą jautienos nugarinės su šviežiais grybais.

- Gerai, - ištarė pagaliau, - tai kas atsitiko? Skambinam policijai ar tiesiog išsiųsti tave į Reno pagyventi?

- Aš negaliu visko papasakoti, - pasakė Beverlė. - Pagalvosi, kad iš proto išsikrausčiau. Bet dėl visko aš kalta...

Kėja vožė kumščiu į stalą. Garsas priminė mažo kalibro pistoleto šūvį. Bevė šoktelėjo.

- Nedrįsk taip kalbėti, - išrėkė Kėja. Skruostai paraudo iš susijaudinimo, rudos akys svaidė žaibus. - Kiek laiko mes draugės? Devyneri? Dešimt metų? Dar kartą išgirsiu, jog čia tavo kaltė - susivemsiu. Girdi? Vemt

verčia, velniai nujotų. Tai ne tavo kaltė. Nei šiandien, nei aną kartą, nei bet kada anksčiau. Ar nežinai, kad dauguma tavo draugų su baime laukia, kada jis tave suluošins arba pas Abraomą nusiųs?

Beverlė žiūrėjo į ją plačiai atmerktomis akimis.

- O tai jau bus tavo kaltė, nes likai ir leidai, kad taip atsitiktų. Bet dabar tu pabėgai. Ačiū Dievui nors už tai. Ir sėdėdama su puse nuplėšytų nagų, perpjauta koja ir diržo dryžiais ant pečių nedrįsk man aiškinti, jog tai tavo kaltė.

- Jis nemušė manęs diržu, - ištarė Bevė. Melas išsprūdo automatiškai... o kartu ir siaubinga gėda, nudažiusi jos skruostus.

- Jeigu nori baigti su Tomu, turi liautis rietus, - tyliai pasakė Kėja ir žiūrėjo į Bevę su tokia meile, kad ta nudelbė akis. Gerklėje jautėsi sūrios ašaros. - Ką tu tikiesi apgauti? - paklausė Kėja. Ji paėmė per stalą Bevės rankas. - Tamsūs akiniai, palaidinės aukštais kaklais ir ilgom rankovėm... apgavai gal vieną kitą pirkėją. Tik ne draugus. Ne tuos, kurie tave myli.

Ir tada Beverlė nebeišlaikė. Verkė ilgai ir graudžiai, Kėja laikė apglėbusi ją, o paskui, prieš eidama į lovą, Bevė papasakojo draugei kiek galėjo: kad skambino senas draugas iš Derio Meino valstijoje, kur ji užaugo, ir priminė jai pažadą, duotą labai seniai. Atėjo laikas jį vykdyti, pasakė jis. Ar ji atvažiuos? Ji pažadėjo. Tada prasidėjo nemalonumai su Tomu.

- Koks tas pažadas? - paklausė Kėja.

Beverlė iš lėto papurtė galvą.

- Negaliu pasakyti, Kėja. Kad ir kaip norėčiau.

Kėja pasvarstė ir linktelėjo.

- Gerai. Ir taip aišku. Ką darysi su Tomu grįžusi iš Meino?

O Bevė, kuriai vis stiprėjo nuojauta, kad niekad negrįš iš Derio, tepasakė:

- Iškart važiuosiu pas tave, o jau paskui mes nuspręsime. Gerai?

- Net labai, - atsakė Kėja. - Čia irgi pažadas?

- Kai tik grįšiu, - tvirtai tarė Beverlė, - iškart pas tave. - Ir stipriai apglėbė draugę.

Su Kėjos tūkstančiu ir bateliais Bevė sėdo į Milvokio autobusą, nes nuogąstavo, kad Tomas nuvažiuos į O'Haro aerouostą jos paieškoti. Kėja, palydėjusi į banką ir į autobusų stotį, bandė atkalbėti.

- O'Hare knibžda apsaugos, brangioji, - įtikinėjo ji. - Tau nėra ko rūpintis. Jei tik artinsis - rėk iš visos gerklės.

Beverlė papurtė galvą.

- Aš išvis nenoriu jo matyti. Tai vienintelė išeitis.

Kėja įdėmiai žvelgė į ją.

- Bijai, kad neatkalbėtų, juk taip?

Bevė prisiminė juos, septynis, stovinčius upelyje; Stenlį su blyksinčia saulėje kokos butelio šuke, prisiminė perštėjimą, kai stiklas įpjovė delną; prisiminė vaikišką susikabinimą rankomis ir pažadą grįžti, jei tai vėl kada nors pasikartos... grįžti ir baigti visam laikui.

- Ne, - atsakė ji. - Jis nuo to manęs neatkalbės. Bet jis gali mane suluošinti, ir jokia apsauga man nepadės. Tu nematei jo vakar, Kėja.

- Užtektinai prisižiūrėjau kitomis progomis, - atkirto ta, suraukdama antakius. - Šūdas ant dviejų kojų.

- Jis buvo kaip pamišęs, - pasakė Bevė. - Apsaugos vyrukai jo nesulaikys. Taip geriau. Patikėk manimi.

- Gerai, - nusileido Kėja, ir Beverlei pasirodė, kad ji nusivylusi dėl tokio ramaus išsiskyrimo, be fanfarų.

- Išsikeisk čekį kuo greičiau, - pakartojo Bevė, - kol jis nesumąstė įšaldyti sąskaitos. Juk žinai, kad taip padarys.

- Žinoma. Jei taip padarys, nueisiu aplankyti tą benkartą su botagu ir pasistengsiu išjodinėti.

- Laikykis nuo jo atokiau, - įspėjo Bevė. - Jis pavojingas, Kėja. Patikėk. Jis kaip... - "mano tėvas", vos neišsprūdo jai. - Jis kaip laukinis.

- Gerai, - pasakė Kėja. - Nesuk sau dėl to galvos, brangute. Važiuok vykdyti savo pažado. Ir pagalvok truputį, kaip gyvensi toliau.

- Būtinai, - atsakė Bevė, nors tai buvo melas. Jai ir be to buvo apie ką galvoti; pavyzdžiui, kas atsitiko tą vasarą, kai ji buvo vienuolikos. Arba kaip ji mokė Ričį Tozijerį "užmigdyti" jo-jo. Apie balsus iš kriauklės. Ir tai, ką ji matė, tiek baisų, kad net dabar, puldama paskutinį kartą Kėjai ant kaklo šalia sidabrinio "Greyhound" autobuso šono, negalėjo priversti atminties pakartoti tą vaizdą.

Dabar, kai lėktuvas su antinu pradeda ilgą leidimąsi į Bostoną, Bevė vėl mintimis grįžta ten... pas Steną Urisą... nepasirašytą eilėraštį ant atviruko... balsus... ir tas kelias sekundes, kai ji akis į akį susidūrė su TUO.

Ji žvelgia pro langą žemyn ir mąsto, kad blogis, kurį nešiojasi savy Tomas - menkniekis lyginant su tuo blogiu, kurs laukia jos Deryje. Ir vienintelis atlygis yra tas, kad galbūt ten bus Bilas Denbras... Nes buvo laikai, kai Beverlė Maš jį mylėjo. Bevė prisimena atviruką su nuostabiu posmu; kadaise žinojo, kas jį parašė. Dabar nepamena kaip ir to, kas ten buvo parašyta... bet tai galėjo būti nuo Bilo. Taip, atsiųsti tikrai galėjo Mikčius Bilas Denbras.

Staiga Beverlė prisiminė tą vakarą, kai jiedu su Ričiu ir Benu žiūrėjo du siaubo filmus. Per pirmąjį jos pasimatymą. Jiedu su Ričiu traukė vienas kitą per dantį dėl to, - kandumas tada buvo jos ginklas gatvėje, - bet širdyje ji buvo sukrėsta, nepaprastai nudžiugusi ir truputį išgąsdinta. Tai tikrai buvo pirmasis pasimatymas, nors ir su dviem berniukais iš karto. Ričis sumokėjo už viską, kaip ir priklauso. Paskui juos užpuolė tie berniukai... jie praleido likusią dienos dalį Barense... ir ten pasirodė Bilas Denbras su kitu vaiku, kurio vardo dabar Bevė negalėjo prisiminti. Bet ji prisiminė Bilo žvilgsnį ir elektros šoką, nutvilkiusį ir sušildžiusį visą jos kūną.

Bevė prisiminė tą patį galvojusi su naktiniais eidama į vonią nusiprausti veido ir išsivalyti dantų. Prisiminė mąsčiusi, kad ilgai negalės užmigti, nes yra apie ką pagalvoti, ir galvoti apie tai malonu, nes tie ber-

niukai visai šaunūs pasiausti ir nebaisu būti jiems atvirai. Su jais būtų gera. Būtų tiesiog... na, tiesiog pasaka.

Susimąsčiusi ji paėmė savo kempinę, pasilenkė virš kriauklės sušlapinti ir...

2

... iš kriauklės vamzdžio pasigirdo šnibždesys:

- Padėk man...

Beverlė apstulbusi atšoko, ant grindų nukrito sausa kempinė. Papurčiusi galvą, kad atsipeikėtų, Bevė vėl pasilenkė virš kriauklės ir smalsiai pasižiūrėjo į skylutę. Vonia buvo tolimajame jų keturių kambarių buto gale. Neaiškiai girdėjosi kažkoks vesternas per televizorių. Kai jis pasibaigs, tėvas perjungs beisbolo rungtynes arba imtynes, o paskui užparps savo patogiame krėsle.

Tapetai vonioje buvo klaikūs: varlės ir lelijų lapai. Jie garankščiavosi ant nelygaus tinko, vietomis atidrėko arba visai atšoko. Pati vonia buvo nusėta rūdžių dėmėmis, unitazas - įskilęs. Plika 40 vatų lemputė styrojo iš porcelianinio lizdo virš kriauklės. Beverlė dar atsiminė, jog kadaise ten buvo gaubtas, bet jis sudužo ir niekas nepasirūpino nupirkti naują. Po kojomis buvo linoleumas ištrintu raštu; jo prisiminimas liko tik po kriaukle.

Žodžiu, ne pats mieliausias kambarėlis, bet Beverlė taip prie jo priprato, kad nebepastebėjo trūkumų.

Kriauklė irgi buvo dėmėta. Nuotakas poros colių diametro su sukryžiuotu skersinuku. Kadaise jis buvo chromuotas, bet be galo seniai. Guminis kamštis ant grandinėlės nerūpestingai užkabintas ant ventilio su užrašu “Š”. Vamzdyje buvo tamsu, ir pasilenkusi Beverlė pirmą kartą pajuto iš ten dvokiantį nemalonų kvapą - lyg žuvies kokios. Iš pasišlykštėjimo ji suraukė nosį.

- Padėk man...

Bevė aiktelėjo. Tai buvo balsas. Ne gurgėjimas vamzdžiuose, kaip ji iškart pagalvojo, ir ne vaizduotė ar įspūdžiai po tų siaubo filmų...

- Padėk man, Beverle...

Ją tai krėtė šaltis, tai mušė karštis. Plaukus ji buvo pasileidusi ir dabar jautė, kaip prie šaknų pastyra. Pati netikėdama, kad ims kalbėtis, Beverlė pasilenkė virš kriauklės ir pusbalsiu paklausė:

- Ei! Ar čia yra kas nors?

Balsas iš vamzdžio skambėjo kaip mažo vaiko, kuris neseniai išmoko kalbėti. Ir net varstoma šiurpuliukų Bevė bandė rasti logišką paaiškinimą. Jie gyvena daugiabučiame. Mašų butas galutinis pirmame aukšte. Be jo - dar keturi. Gal koks vaikas sugalvojo pažaisti šaukdamas į kanalizacijos angą? Balsas išsikraipo...

- Ar čia yra kas nors? - paklausė ji jau garsiau. Jei dabar užeitų tėvas, tikrai palaikytų pamišusia.

Atsakymas nepasigirdo, tik tas vimdantis dvokas sustiprėjo. Mergaitė prisiminė bambukyną Barense ir sąvartyną už jo. Kvapas kėlė asociacijas su slogiais karčiais dūmais ir juodu purvu, kuris nenorėjo paleisti batų.

Bėda ta, kad name mažų vaikų nebuvo. Tremontai turėjo penkerių metų berniuką ir trejų metų bei šešių mėnesių dukrytes, bet misteris Tremontas neteko darbo Trakerio gatvės avalynės parduotuvėje, negalėjo sumokėti nuomos ir vieną dieną, baigiantis mokslo metams, jie tiesiog išnyko prarūdijusiu "Biuiku". Antrame aukšte gyveno Skiperis Boltonas, bet jis buvo jau keturiolikos.

- Mes visi norim su tavim susitikti, Beverle...

Jos ranka uždengė burną, ir akys išsiplėtė iš siaubo. Vieną akimirką... trumputę akimirką... pasirodė, jog viduje kažkas sujudėjo. Staiga ji susivokė, kad plaukai dviem kasom krenta per daug - pavojingai - arti kiaurymės. Instinktyviai mergaitė atsilošė ir atmetė juos atgal.

Ji apsidairė. Durys uždarytos. Neaiškiai girdisi televizorius; Šajanas Bodis įspėja blogietį mesti ginklą, kol kas nors nenukentėjo. Ji viena. Išskyrus, žinoma, tą balsą.

- Kas tu? - šūktelėjo Bevė į kriauklę pašnibždomis.

- Metjus Klementsas, - sušnibždėjo balsas. - Klounas nusitempė mane į vamzdžius, ir aš miriau. Netrukus jis ateis pasiimti tavęs, Beverle, ir Beno Henskomo, ir Bilo Denbro, ir Edžio...

Beverlė suspaudė delnais skruostus. Akys iš siaubo plėtėsi, plėtėsi, plėtėsi. Kūnas nutirpo. Dabar balsas buvo duslus, pavargęs... bet jame girdėjosi džiūgavimas.

- Tu nuplauksi čia su draugais, Beverle, mes visi čia plaukiame. Perduok Bilui nuo Džordžo linkėjimus, pasakyk, kad jis labai jo pasiilgo, bet netrukus pasimatys, perduok, kad vieną naktį Džordžis lauks jo spintoje su pianino styga ir išdurs jam akį, pasakyk...

Balsas perėjo į žagsėjimą, ir staiga iš kiaurymės išlindo skaisčiai raudonas burbulas ir sprogo, nutaškydamas krauju dėmėtą kriauklę.

Trukčiojantis balsas pylė žodžius be perstojo ir nuolat keitėsi: čia buvo kaip mažo vaiko, čia kaip paauglės mergaitės, dabar - o siaube - virto mergaitės, kurią Bevė pažinojo, Veronikos Grogan, balsu. Bet Veronika buvo mirusi, ją rado negyvą kanalizacijos vamzdyje.

- Aš - Metjus... aš - Betė... aš - Veronika... mes čia... su klounu... ir su pabaisa... mumija.... vilkolakiu... ir tavimi, Beverle, mes su tavimi, mes plaukiame, keičiamės...

Iš vamzdžio staiga šovė kraujo čiurkšlė, aptaškydama kriauklę, veidrodį ir tapetus su varlėmis ir lelijų lapais. Beverlė suklykė. Ji atbulom žengė nuo kriauklės, atsitrenkė į duris, atlapojo jas ir nulėkė į svetainę, kur iš savo krėslo pašoko tėvas.

- Kas tau, po perkūnais? - paklausė jis susiraukęs. Tą vakarą mama dirbo popietinėj pamainoj, nuo trijų iki vienuolikos, "Green's Farm", geriausiame Derio restorane. Ir jiedu su tėvu buvo vieni.

- Vonioj! - isteriškai suriko ji. - Vonioj, tėtuk, vonioj...

- Kas nors žvilgčiojo į tave? A? - tėvo ranka smarkiai suspaudė ją; pirštai susmigo į raumenis. Jo veide buvo susirūpinimas, plėšrūno susirūpinimas, kuris gąsdino labiau negu ramino.

- Ne... kriauklė... kriauklėje... ten... ten... - Beverlė isteriškai pravirko ir neįstengė ištarti nė žodžio. Krūtinėje taip plakė širdis, jog rodės, kad ji tuoj uždus.

Elas Mašas metė į ją žvilgsnį, kuris reiškė ne ką kitą, kaip "O Jėzau Kristau, ką dar prasimanysi", ir nuėjo į vonią. Jis ten prabuvo tiek ilgai, kad Beverlę vėl apėmė baimė. Paskui jis subliovė:

- Beverle! Ateik čia, vaikeli!

Apie nėjimą negalėjo būti kalbos. Jeigu abu stovėtų ant bedugnės krašto ir tėvas lieptų žengti žingsnį į priekį, įgimtas paklusnumas tikrai nusiųstų ją per kraštą, nespėjus įsikišti sveikai nuovokai.

Vonios durys buvo atidarytos. Viduj stovėjo tėvas, didžiulis vyras retėjančiais rausvai rudais plaukais, kuriuos perėmė ir dukra. Jis vis dar buvo su pilkom darbinėm kelnėm ir pilkais marškiniais (dirbo Derio ligoninėje sanitaru) ir rūsčiai žvelgė į Beverlę. Jis negėrė, nerūkė, nelakstė paskui sijonus. "Namie turiu visas moteris, kurių man reikia", - sakydavo jis progai pasitaikius, ir tada veide pasirodydavo paslaptinga šypsena, kuri neteikė jam patrauklumo, veikiau atvirkščiai. Ji priminė debesies šešėlį, greitai sprunkantį per akmenuotą lauką. "Jos pasirūpina manimi, kai reikia, aš jomis".

- Kokios, velniai rautų, čia kvailystės? - paklausė tėvas, kai Beverlė įėjo.

Mergaitė jautėsi taip, lyg gerklę būtų užkišę skalūnu. Širdis trankėsi krūtinėje. Norėjosi vemti. Veidrodžiu tekėjo kraujas, ant lemputės kepė keletas lašų - ji net užuosti galėjo. Kraujas kapsėjo per kriauklės šonus ant linoleumo.

- Tėti... - kimiai ištarė ji.

Jis nusigręžė pasibjaurėjęs ja (tokia mina nebuvo reta) ir abejingai ėmė plautis rankas kruvinoje kriauklėje.

- Dievas gailestingas, mergyte. Pasakok. Tu velniškai mane nugąsdinai. Paaiškink pagaliau, ką tai reiškia.

Tėvas plovėsi rankas, o kraujas gėrėsi į kelnes, kai jos lietėsi kriauklės krašto. Jei kakta paliestų veidrodį (nedaug trūko), kraujo dėmė liktų ant odos. Bevė atsikrenkštė.

Misteris Mašas užsuko vandenį, čiupo rankšluostį su dviem kraujo vėduoklėm ir ėmė šluostytis rankas. Alpėdama Bevė žiūrėjo, kaip jis įtrina kraują į delno linijas, ištepa krumplius. Ji matė kraują po jo nagais - tėvas atrodė panašus į žudiką.

- Na? Aš laukiu, - jis užmetė kruviną rankšluostį ant kablio.

Kraujas... visur kraujas... bet tėvas jo nemato.

- Tėti... - Beverlė nežinojo, ką sakyti toliau, bet tėvas ją nutraukė.

- Aš susirūpinęs tavimi, - pasakė Elas Mašas. - Bijau, kad taip niekad ir nesuaugsi. Lakstai visur, nepersistengi darbuodamasi namuose, nemo-

ki virti, nemoki siūti. Pusę laiko tu pralakioji debesyse, įkišusi nosį į knygą, kitą pusę prasvajoji. Aš susirūpinęs tavimi.

Jo ranka staiga skaudžiai pliaukštelėjo mergaitei per užpakalį. Ji riktelėjo, nenuleisdama nuo tėvo akių. Dešiniame antakyje kabojo kraujo rutuliukas. "Jei ilgiau žiūrėsiu į visa tai, paprasčiausiai išprotėsiu, ir daugiau niekas neberūpės", - pagalvojo ji.

- Aš nejuokais susirūpinęs, - tęsė tėvas ir kirto, šįkart dar smarkiau, į ranką virš alkūnės. Ranką nudegino skausmas, paskui nuslūgo. Kitą dieną Bevė turės geltonai violetinę mėlynę.

- Smarkiai susirūpinęs, - tęsė tėvas ir vožė kumščiu į pilvą. Paskutinę sekundę jis susilpnino smūgį, ir mergaitė iškart nenukrito. Tik susilenkė, gaudydama burna orą, akyse pasirodė ašaros. Tėvas žiūrėjo abejingai. Susigrūdo kruvinas rankas į kišenes.

- Laikas suaugti, Beverle, - pasakė švelniu ir atlaidžiu balsu. - Tiesa?

Bevė linktelėjo. Galva drebėjo. Ji verkė tyliai. Antraip tėvas, kuris nekentė "verkšlenimo", galėjo pasidarbuoti rimtai. Elas Mašas visą gyvenimą nugyveno Deryje ir sakydavo žmonėms, kurie klausė (kartais ir tiems, kurie ne), kad tikisi būti čia palaidotas, aišku, gerai pagyvenęs - bent iki šimto dešimties. "Nežinau priežasties, kodėl negalėčiau gyventi amžinai, - kartais sakydavo jis Rodžeriui Orietui, kirpėjui. - Neturiu jokių ydų".

- Dabar pasiaiškink, tik greitai.

- Ten buvo... - Bevė nurijo seiles, tiksliau, bandė nuryti, bet seilių nebuvo. - Ten buvo voras. Didelis storas juodas voras. Jis... jis išropojo iš kriauklės skylės ir... ir tikriausiai vėl ten grįžo.

- O! - dabar tėvas šyptelėjo patenkintas atsakymu. - Dėl to? Velnias! Būtum pasakius, Beverle, nebūčiau pirštu prilietęs. Visos mergaitės bijo vorų. Po perkūnais! Galėjai anksčiau pasakyti.

Jis pasilenkė virš skylės, ir Bevė turėjo sukąsti dantis, kad neišrėktų perspėjimo... kažkoks svetimas baisus balsas viduje įtikinėjo: "Tegu pasiima jį, jei nori. Tegu įtraukia. Laimingo kelio, kad tave kur".

Išsigandusi Beverlė pasistengė nutildyti tą velnio balsą. Užtenka pasiduoti tokioms mintims bent sekundei - ir amžiams rūksi pragare.

Tėvas žiūrėjo į skylę. Rankos gniaužė kraujuotą kriauklės kraštą. Beverlė sunkiai tramdė pykinimą. Skaudėjo pilvą, kur smogė tėvo kumštis.

- Nieko nesimato, - pasakė jis. - Šitie namai seni, dukra. Kanalizacijos vamzdžiai kaip autostrados. Kai dirbau valytoju senojoje mokykloje, ištraukdavom iš tualetų pripampusias žiurkes. Mergaitės klykdavo iš siaubo, - tėvas linksmai nusikvatojo iš moteriškų baimių. - Ypač, kai Kenduskegas patvindavo. Nors dabar, pakeitus drenažo sistemą, gyvūnijos vamzdžiuose sumažėjo.

Tėvas apglėbė Bevę.

- Paklausyk. Eik į lovą ir negalvok apie jį. Gerai?

Mergaitę apėmė meilės banga. "Aš nekelsiu prieš tave rankos, jei nebūsi nusipelniusi", - pasakė jis kartą, kai ji bandė skųstis neteisinga bausme. Ir tai turėjo būti tiesa, nes jis sugebėjo ir mylėti. Kartais jie kartu praleisdavo visą dieną, ir tėvas mokydavo ką nors meistrauti, pasakodavo vi-

sokius atsitikimus arba vaikštinėdavo kartu po miestelį. Tada jai atrodė, kad širdis plyš iš džiaugsmo. Bevė mylėjo tėvą ir bandė suprasti, kad jo pareiga rūpintis jos auklėjimu. “Dukterims, - sakydavo Elas Mašas, - reikia trumpesnio pavadžio negu sūnums”. Jis neturėjo sūnų, o Bevė ir dėl to jautėsi šiek tiek kalta.

- Gerai, tėti, - atsakė ji, - negalvosiu.

Jie abu nuėjo į mažą jos kambariuką. Ranką skaudėjo nežmoniškai. Beverlė žvilgtelėjo per petį į kruviną kriauklę, veidrodį, sieną, grindis. Kruviną rankšluostį, į kurį tėvas valėsi rankas ir abejingai užmetė ant kabliuko. Ir pagalvojo: “Kaip aš galėsiu eiti čia praustis? Maldauju, Viešpatie, atleisk, kad blogai palinkėjau tėvui, gali nubausti mane, nes aš verta bausmės. Padaryk, kad nukrisčiau ir susimuščiau arba susargdink mane gripu kaip praeitą žiemą, kai kosėjau taip, kad net supykino, bet padaryk, kad rytoj kraujo neliktų. Gerasis Dieve, meldžiu! Gerai?”

Tėvas kaip visada apkamšė ją ir pabučiavo į kaktą. Paskui pastovėjo savo įpročiu vien jam būdinga poza, atspindinčia jo esmę: mažumėlę palinkęs į priekį, rankos kišenėse vos ne iki riešų, žydros akys liūdname baseto veide žvelgia į ją iš viršaus. Vėliau, po daugelio metų, kai ji nustojo prisiminti Derį, kartais matydavo savo tėvą nepažįstamame autobuso keleivyje arba vyriškyje, stovinčiame su laikraščiu gatvės kampe; figūros, vyrų figūros, matytos leidžiantis saulei, žingsniuojančios mėnesienoje per Vatertauerio aikštę, vyrų figūros, vyrų taisyklės, vyrų troškimai; ir Tomas, toks panašus į jos tėvą, kai nusiima marškinius ir stovi gungtelėjęs prieš vonios veidrodį. Vyrų figūros.

- Kartais aš nerimauju dėl tavęs, Beve, - pasakė jis, bet balse nebuvo jokio susirūpinimo ar pykčio. Tėvas švelniai nubraukė plaukus jai nuo kaktos.

“Vonia pilna kraujo, tėti! - vos neištarė Beverlė. - Negi nematai? Visur? Net kepa ant lemputės! Nejaugi NEMATAI?”

Bet ji gulėjo tyli, kol tėvas išėjo ir uždarė paskui save duris. Kambarys liko tamsus. Bevė nemiegojo, kai pusę dvylikos grįžo mama ir nutilo televizorius. Ji žvelgė į tamsą ir klausė, kaip tėvai nueina į savo kambarį ir ima ritmingai girgždėti spyruoklės. Kartą ji nugirdo Gretą Bovi sakant Selei Miuler, kad seksas - tai siaubingas skausmas, ir geros mergaitės niekada nenori juo užsiiminėti (“Akto pabaigoje vyras tiesiog šlapinasi į tavo putę”, - pasakė Greta, o Selė šūktelėjo: “Fu, kaip šlykštu, aš niekada neleisiu berniukui taip daryti su manimi!”) Jeigu skaudėjo taip, kaip sakė Greta, Bevės motina buvo labai ištverminga; ji išgirdo porą kartų surinkant ją žemu balsu, bet tai nebuvo panašu į skausmo šūksnius.

Lėtas girgždesys pagreitėjo, po to pasidarė kone beprotiškas ir galiausiai visai nutilo. Stojo tyla, paskui pasigirdo tylus šnabždesys ir mamos žingsniai į vonią. Beverlė sulaikė kvapą, laukdama išgąstingo riksmo.

Tyla. Tik vandens tekėjimas ir tylus pliaukšėjimas. Neilgai trukus vanduo gurgėdamas išbėgo iš vonios. Mama valėsi dantis. Po kelių minučių girgžtelėjo lova, kai mama atsigulė.

Vėliau pasigirdo tėvo knarkimas.

Klaikus siaubas įtykino į Beverlės širdį ir užgniaužė gerklę. Ji bijojo apsiversti ant dešinio šono, - mėgstamiausios miego pozos, - nes galėjo pamatyti pro langą į ją žvelgiantį veidą. Tad ji liko gulėti ant nugaros it pagalys ir žiūrėti į lubas. Po kurio laiko - minučių ar valandų, nebuvo iš ko spręsti - Beverlė užmigo neramiu miegu.

3

Beverlė visada keldavosi suskambus žadintuvui tėvų kambaryje. Reikėjo skubėti, nes jis nutildavo tik įsijungęs. Ji greitai apsirengė, kol tėvas buvo vonioje, trumpam stabtelėjusi (kaip kas rytą) prie veidrodžio apžiūrėti, ar nepaaugo krūtys per naktį. Jos pradėjo augti praėjusių metų pabaigoje. Iš pradžių truputį skaudėjo, bet dabar vėl nieko. Jos buvo visai mažutės, kaip obuoliukai pavasarį - bet buvo, tas tiesa; vaikystė baigėsi, ji tampa moterimi.

Šyptelėjusi atspindžiui, Bevė pašiaušė kuodą ir išpūtė krūtinę. Prunkštelėjo, kaip tai daro mažos mergytės... ir staiga prisiminė kriauklę, spjovusią vakar krauju. Juokas iškart nutilo.

Ji apžiūrėjo mėlynę, atsiradusią per naktį. Šlykšti dėmė virš alkūnės, tvieskianti visokiom spalvom.

Tualete sušniokštė vanduo.

Paskubomis, kad tėvas nesupyktų (kad išvis nepastebėtų), Beverlė šmurkštelėjo į džinsus ir Derio mokyklos marškinėlius. Paskui, nebegalėdama ilgiau atidėlioti, nuėjo į vonią. Su tėvu prasilenkė svetainėje, kai jis grįžinėjo į miegamąjį apsirengti. Mėlyna jo pižama plaikstėsi ant kūno. Praeidamas tėvas kažką neaiškaus burbtelėjo.

- Gerai, tėtuk, - nepaisydama atsakė Bevė.

Valandėlę patrypčiojusi prie vonios durų, ji užgrūdino savo protą būsimam vaizdui. “Ačiū Dievui, dabar diena”, - pagalvojo ji su palengvėjimu. Nedideliu, bet vis tiek palengvėjimu. Uždėjo ranką ant rankenos, pasuko ir žengė vidun.

4

Tą rytą Bevės laukė daug rūpesčių. Ji padavė tėvui pusryčius - apelsinų sulčių, omletą su Elo Mašo skrebučio versija (duona karšta, bet neapskrudusi). Tėvas atsisėdo prie stalo, užsibarikadavo “News” laikraščiu ir viską suvalgė.

- Kur kiauliena?

- Nėra, tėtuk. Baigėm vakar.

- Iškepk man maltinį.

- Ten likęs tik mažytis gabaliukas, t...

Laikraštis sučežėjo ir nusileido. Mėlynas žvilgsnis nusileido ant jos tarsi pūdo gira.

- Ką pasakei? - tyliai paklausė.
- Sakiau, tuoj, tėti.

Tėvas pažiūrėjo į dukrą. Paskui laikraštis vėl pakilo, ir Beverlė nuskubėjo į šaldytuvą faršo.

Ji iškepė maltinuką, kaip įmanoma labiau išplojusi faršą, kad atrodytų didesnis. Tėvas suvalgė jį, skaitydamas sporto puslapius, o Bevė tuo metu suruošė jam priešpiečius: porą sumuštinių su riešutų sviestu ir džemu, didžiulį gabalą pyrago, mamos parnešto iš restorano vakar, termosą nepaprastai saldžios kavos.

- Perduosi mamai, kad liepiau sutvarkyti butą šiandien, - pasakė tėvas, imdamas priešpiečių dėžutę. - Čia kaip kiaulidėj. Po perkūnais! Visą dieną mėžiu mėšlą ligoninėj ir nenoriu grįžęs namo rasti tą patį. Supratai mane, Beverle?

- Taip, tėtuk. Aš pasakysiu.

Jis pakštelėjo jai į skruostą, spustelėjo prie savęs ir išėjo. Kaip visada Beverlė nuėjo prie savo kambario lango ir nulydėjo tėvą gatve. Ir kaip kiekvieną rytą, jam pasukus už kampo, pajuto palengvėjimą... ir neapykantą sau pačiai už tai.

Bevė suplovė indus ir išsitraukė knygą paskaityti. Iš gretimo namo atkurnėjo Larsas Teramenijus, ilgaplaukis baltapūkis berniūkštis. Jis turėjo pasigirti savo naujuoju sunkvežimiu ir šviežiai nubalnotais keliais. Beverlė išreiškė susižavėjimą ir vienu, ir kitu. Paskui pasikvietė mama.

Jos pervilko patalynę, išplovė grindis ir išblizgino virtuvės linoleumą. Mama išplovė vonios grindis, ir Bevė pasijuto už tai labai dėkinga. Elfrida Maš buvo nedidutė niūri moterėlė žylančiais plaukais. Jos raukšlėtas veidas tartum sakė pasauliui, kad ji jau pagyveno mažumėlę ir dar truputį užsibus... Bet tai nebuvo lengva ir nesimato jokių prošvaisčių ateity.

- Išvalysi svetainėje langus, Beve? - paklausė ji, grįžusi į virtuvę. Ji jau vilkėjo padavėjos uniforma. - Aš turiu nuvažiuoti į Šventojo Džozefo ligoninę Bengore aplankyti Šerilės Torent. Vakar ji susilaužė koją.

- Taip, išvalysiu, - atsakė Beverlė. - O kas atsitiko misis Torent? Ji nukrito ar dar kas nors? - Elfrida dirbo su Šerile restorane.

- Su savo niekingu vyriūkščiu pateko į avariją, - niūriai atsakė motina. - Jis buvo girtas. Turi kas vakarą dėkoti Viešpačiui, kad tavo tėvas negeria, Beve.

- Aš dėkoju, - pasakė Beverlė, ir tai buvo tiesa.

- Ji tikriausiai neteks darbo, o jis vienas šeimos neišlaikys, - dabar Elfridos balse buvo justi niūrus išgąstis. - Jie turės gyventi iš pašalpos.

Tai buvo baisiausias dalykas misis Maš. Nesulyginamas su vaiko žūtim ir žinia, kad sergi vėžiu. Gali būti neturtingas, gali visą gyvenimą “kapanotis”, kaip ji sakydavo. Užvis žemiausia buvo gyventi iš pašalpos, gerti triūsiančių žmonių prakaitą dykai. Tokia ateitis, jos galva, dabar laukė Šerilės Torent.

- Kai išvalysi langus ir išneši šiukšles, gali bėgti pažaisti, jei nori. Tavo tėvas eis šįvakar žaisti kėgliais, todėl vakarienės gali neruošti. Bet iki tamsos turi būti namuose. Pati žinai kodėl.

- Gerai, mama.
- O Dieve, tu augi taip greitai, - atsiduso Elfrida. Ji sulaikė žvilgsnį ant marškinių iškilimų. Žvilgsnis buvo meilus ir negailestingas. - Nežinau, ką darysiu, kai ištekėsi ir išsikraustysi kitur.
- Aš visada liksiu su tavim, - pasakė šypsodamasi Beverlė.
Mama apkabino ir pabučiavo į lūpų kamputį savo šiltomis sausomis lūpomis.
- Aš geriau žinau, - pasakė. - Bet visada tave mylėsiu, Beve.
- Aš tave irgi, mamyte.
- Pasistenk, kad neliktų nė dėmelės ant tų langų, - perspėjo misis Maš, imdama savo rankinuką ir eidama prie durų. - Antraip tėvas nudirs kailį.
- Būtinai, - kai mama atidarė duris, Beverlė abejingu balsu paklausė: - Ar nematei vonioj nieko keisto, mama?
Elfrida atsigręžė. Kaktoje susimetė kelios raukšlelės.
- Keisto?
- Na... vakar mačiau ten vorą. Jis išropojo iš vamzdžio. Ar tėtė nesakė?
- Tu vakar užpykdei tėvą?
- Ne! Cha-cha! Aš pasakiau jam, kad voras išropojo iš kanalizacijos vamzdžio ir mane išgąsdino, o jis papasakojo, kad jie rasdavo nuskendusių žiurkių mokyklos tualetuose. Tai dėl vamzdžių. Tėtis tau nesakė, kad aš mačiau vorą?
- Ne.
- A. Na, tai visai nesvarbu. Man buvo įdomu, ar tu jo nematei.
- Nepastebėjau jokio voro. O naujo linoleumo reikėtų, - motina žvilgtelėjo į dangų be debesėlio. - Sakoma, jei užmuši vorą - lis. Tu jo neužmušei, tiesa?
- Ne, tikrai neužmušiau, - atsakė Beverlė.
Mama vėl atsigręžė į ją; lūpos buvo taip suspaustos, kad išvis nesimatė.
- Ar tikrai vakar ant tavęs nesupyko tėvas?
- Ne!
- Beve, ar jis kada nors tave lietė?
- Ką? - Beverlė pažiūrėjo į motiną visiškai sutrikusi. Dieve, tėvas kasdien ją lietė. - Nesuprantu, ką tu...
- Nesvarbu, - atšovė Elfrida. - Nepamiršk šiukšlių. Ir pasistenk neerzinti tėvo dėmėtais langais.
- Aš
(ar jis kada nors tave lietė)
nepamiršiu.
- Būk namie prieš tamsą.
- Gerai.
(ar jis)
(labai dėl tavęs nerimauju)
Misis Maš išėjo. Beverlė patraukė į savo kambarį ir palydėjo ją kaip ir tėvą. Įsitikinusi, kad mama pakeliui į autobusų stotelę, mergaitė pasiėmė kibirą, "Vindex'ą" ir keletą skudurėlių iš po kriauklės. Nuėjusi į svetainę, ėmėsi langų. Butas atrodė neįprastai tylus. Kaskart, girgžtelėjus

grindims ar trinktelėjus durims, ji krūpteldavo. O kai Boltonai viršuj nuleido tualete vandenį, Bevė vos nesuriko.

Ji vis pažvilgčiodavo vonios pusėn.

Pagaliau Bevė nuėjo ir atidariusi duris kyštelėjo vidun. Mama šįryt iššluostė didžiąją dalį kraujo nuo grindų. Taip pat nuo kriauklės šonų. Bet liko dėmės ant pačios kriauklės, veidrodžio ir tapetų.

Ji pasižiūrėjo į blyškų atvaizdą veidrodyje ir nusigandusi pagalvojo, kad pati atrodo pasruvusi krauju. "Ką reiks daryti? Ar aš neišprotėjau? Gal viską tik įsivaizduoju", - pagalvojo dar kartą.

Staiga vamzdyje kažkas sugurgė.

Beverlė suklykė ir užtrenkė duris. Dar penkias minutes rankos taip drebėjo, kad ji vos neišmetė skysčio langams valyti, kai trynė svetainės langus.

5

Buvo trečia valanda, kai Beverlė Maš užrakino butą, įsimetė raktą džinsų kišenėn ir pasukusi Ričardo skersgatviu užtiko Beną Henskomą, Edį Kaspbraką ir dar vieną berniuką, vardu Bredlis Donovanas, žaidžiančius monetomis.

- Sveika, Beve! - šūktelėjo Edis. - Nekankino košmarai po tų filmų?

- Ne-a, - atsakė Beverlė, tūpdama stebėti žaidimo. - Iš kur apie juos sužinojai?

- Kupeta sakė, - bakstelėjo nykščiu Beną, kuris be priežasties (kaip pasirodė Bevei) nuraudo.

- Kaš pel filmai? - paklausė Bredlis, ir dabar Beverlė jį pažino: prieš savaitę jis su Bilu Denbru atėjo į Barensą. Jie kartu lankėsi pas logopedą Bengore. Beverlė išmetė jį iš galvos. Paklausta tikriausiai pasakytų, kad jis neatrodo tiek svarbus, kiek Benas ir Edis. Čia nesvarbus.

- Pora siaubo filmukų, - paaiškino ji ir žąsele nukrypavo tarp Beno ir Edžio. - Tu meti?

- Taip, - atsakė Benas. Trumpai žvilgtelėjo į ją ir nusuko akis.

- Kas laimi?

- Edis, - pasakė Benas. - Jis tiesiog asas.

Bevė žvilgtelėjo į Edį, kuris rimta fizionomija pablizgino nagus į marškinius ir prunkštelėjo.

- O mane priimsit žaisti?

- Man vis tiek, - atsakė Edis. - Turi centų?

Ji pažvejojo kišenėj ir surado tris.

- Jėzau, kaip tu nebijai išeiti iš namų su tokiu lobiu? - pasakė Edis. - Aš neišdrįsčiau.

Benas su Bredliu Donovanu nusijuokė.

- Mergaitės irgi moka nedrebinti kinkų, - rūsčiai ištarė ji, ir paskui jau juokėsi visi.

Bredlis metė pirmas, paskui Benas, gale Beverlė. Kaip pirmaujantis, Edis liko pabaigoje. Jie metė monetas į juodą Centro gatvės vaistinės sieną. Jos arba iškart nukrisdavo, arba atšokdavo atgal. Visas susižerdavo tas, kurio pinigėlis liko gulėti arčiausiai sienos. Po penkių minučių Bevė jau turėjo dvidešimt keturis centus. Jai nepasisekė tik vienas raundas.

- Melgaitėš šuka! - pareiškė pasipiktinęs Bredlis ir pakilo eiti. Gera nuotaika išgaravo, ir jis žiūrėjo į Beverlę su pykčiu ir panieka. - Melgaitėmš negalima leišti...

Benas irgi pašoko. Keista buvo matyti pašokantį Henskomą.

- Atsiimk savo žodžius!

Bredlis pasižiūrėjo į Beną išsižiojęs.

- Ką?

- Atsiimk savo žodžius! Ji nesukčiavo!

Bredlis nužvelgė Beną, Edį ir Bevę, vis dar klūpančią ant kelių. Paskui vėl atsisuko į Beną.

- Noli gaut į šavo liebų šnukį?

- Noriu, - pasakė Benas ir plačiai išsišiepė. Šypsena privertė Bredlį žengti žingsnį atgal. Galbūt joje jis perskaitė, kad po susikibimo su Henriu Bauersu, net ne vieno - dviejų, Benas Henskomas nesileis išgąsdinamas tokio šlapuko Bredlio Donovano, kurio rankos karpuotos ir kuris tragiškai švepluoja.

- Aha, paškui pulšit mane viši, - atšovė traukdamasis atatupstas Bredlis. Balsas pasidarė spigus, akyse susitvenkė ašaros. - Šukčių šutvė!

- Atsiimk žodžius, kuriuos sakei apie ją, - pakartojo Benas.

- Nekreipk dėmesio, Benai, - įsikišo Beverlė. Ji ištiesė saują centų Bredliui. - Imk, čia tavo. Aš žaidžiau tik šiaip sau.

Nuo pažeminimo Bredlis pravirko. Išmušęs Bevei iš rankos monetas, pasileido bėgti. Vaikai liko stovėti išsižioję. Pasiekęs nepavojingą atstumą, Bredlis atsigręžė ir riktelėjo:

- Tu eši kalė, štai kaš! Šukčė! Tavo mama - šliulė!

Beverlei užėmė kvapą. Benas ėmė vytis Donovaną, bet tik užkliuvo už tuščios dėžės ir parkrito. Bredlis pabėgo, o Bevė ir nesitikėjo, kad jis bus pagautas. Benas atsigręžė pažiūrėti, kaip Beverlė. Tas žodis įžeidė jį tiek pat, kiek ir ją.

Ji pamatė susirūpinimą Henskomo veide. Išsižiojo patikinti, kad ji nekreipia dėmesio (lazda neįrodys, o kas man žodis...), ir staiga prisiminė tą keistą mamos klausimą

(ar jis kada nors tave lietė)

per pietus. Keistas klausimas - paprastas bet absurdiškas, su gąsdinančia potekste, tamsus kaip sena kava. Užuot pasakiusi, kad žodžiai niekada jos neįskaudina, Beverlė pravirko.

Edžiui buvo nejauku į ją žiūrėti. Jis išsitraukė iš kelnių kišenės aspiratorių ir įsikando. Paskui pasilenkė ir ėmė rinkti išbertus centus. Jo veidas buvo susirūpinęs ir sutrikęs.

Benas instinktyviai žengė prie jos apkabinti ir paguosti, bet paskui sustojo. Ji buvo per daug graži. Ir Benas Henskomas pasijuto bejėgis.

- Nesijaudink, - pasakė jis, žinodamas, kad žodis skamba idiotiškai, bet tinkamesnio nerado. Palietė mergaitės pečius (ji ašaras ir paraudusius skruostus slėpė po delnais) ir iškart atitraukė it nuo ugnies. Benas taip paraudo, kad atrodė, jog ištiks apopleksija. - Nesijaudink, Beverle.

Bevė nuleido rankas ir riktelėjo spigiu įpykusiu balsu:

- Mano mama ne šliurė! Ji... ji padavėja!

Tai buvo sutikta mirtina tyla. Benas žiūrėjo pakabinęs apatinį žandikaulį. Edis pakėlė galvą nuo grindinio; rankos pilnos monetų. Ir staiga visi trys ėmė isteriškai kvatotis.

- Padavėja! - kikeno Edis. Jis nelabai žinojo, kas yra šliurė, bet toks sugretinimas vis tiek buvo juokingas. - Iš tikro?

- Taip! Iš tikro! - dusdama iš juoko ir kartu verkdama tvirtino Beverlė.

Benas tiek kvatojosi, kad negalėjo atsistoti. Jis sudribo ant šiukšlių konteinerio. Nuo svorio dangtis nulinko ir Benas žnegtelėjo ant žemės. Edis jau stenėjo nuo juoko, rodydamas į jį pirštu. Beverlė padėjo atsistoti.

Virš galvų atsidarė langas ir moteris suriko:

- Na, vaikai, marš iš čia! Žmonėms reikia pailsėti prieš naktinę pamainą! Eikit!

Susikibę už rankų (Bevė vidury), draugai nubėgo Centro gatve, nepaliaudami juoktis.

6

Sudėję visus pinigus jie suskaičiavo keturiasdešimt centų, - kaip tik dviems šaldytų kokteilių porcijoms. Senis niurzglys Kynas neleisdavo neturintiems dvylikos metų vaikams valgyti prie vaisvandenių fontano (tikindamas, kad žaidimų automatai moraliai žlugdo vaikus), todėl jie nusinešė juos į Besio parką ir įsitaisę ant žolės išgėrė. Benas laikė kavos, Edis - braškinį. Bevė įtūpė į tarpą ir siurbčiojo paeiliui kaip bitelė. Po praeito vakaro, kai kriauklė atsikosėjo krauju, Beverlė pirmą kartą pasijuto gerai, tarp savų, rado ramybę širdyje.

- Vis dar nesuprantu, kas pasidarė Bredliui, - pagaliau lyg atsiprašinėdamas prabilo Edis. - Jis niekad anksčiau taip nesielgė.

- Tu užstojai mane, - netikėtai ištarė Bevė ir pabučiavo Benui į skruostą. - Dėkui.

Benas nuraudo kaip vėžys.

- Tu nesukčiavai, - sumurmėjo jis ir trim didžiuliais gurkšniais išsiurbė pusę savo stiklinės.

- Gal dar gurkšnį, seni? - paklausė Edis, ir Beverlė ėmė juoktis, bejėgiškai susiėmusi rankomis už pilvo.

- Užteks, - kikeno ji, - pilvą skauda. Prašau baikit.

Benas šypsojosi. Šį vakarą lovoje jis šimtus kartų prisimins jos bučinį.

- Ar viskas gerai? - paklausė jis.

Bevė linktelėjo.

- Ne jis kaltas. Verkiau ne todėl, kad jis apšaukė mano mamą. Viskas dėl to, kas nutiko vakar, - ji pasvyravo, žiūrėdama tai į Beną, tai į Edį. - Man... aš turiu kam nors papasakoti. Arba parodyti. Verkiau todėl, kad atrodė, jog kraustausi iš proto.

- Kas čia kraustosi iš proto? - pasigirdo kažkieno balsas.

Ten buvo Stenlis Urisas. Jis kaip visada atrodė mažutis, lieknutis ir ne pagal amžių pedantiškas. Baltais marškiniais, tvarkingai sukištais į džinsus, rūpestingai sušukuotais plaukais, sportiniai bateliai - be mažiausios dėmelės; Stenlis atrodė kaip mažiausias pasaulyje suaugęs. Paskui jis nusišypsojo ir tas įspūdis išsisklaidė.

"Ji nepasakos, ką ketino, - pagalvojo Edis, - nes jo nebuvo, kai Bredlis Bevės mamą pavadino tuo vardu".

Bet padelsusi valandėlę Beverlė ėmė pasakoti. Nes Stenlis tai ne Bredlis - jis čia dėl kitos priežasties.

"Stenas vienas iš mūsų, - mąstė Bevė ir stebėjosi, kodėl jos rankos staiga pašiurpo. - Ir nei vienas iš jų neapsidžiaugs mano pasakojimu. Nei jie, nei aš".

Bet buvo per vėlu. Ji kalbėjo. Stenas sėdėjo šalia rimtu niūriu veidu. Edis pasiūlė jam pabaigti braškinį kokteilį, bet jis tik papurtė galvą, nenuleisdamas nuo mergaitės akių. Berniukai neištarė nė žodžio.

Ji papasakojo apie balsus. Apie tai, kad pažino Ronę Grogan. Ji žinanti, kad Ronė mirusi, bet vis tiek balsas buvo jos. Papasakojo apie kraują, kurio nei tėvas, nei motina nemato.

Baigusi neramiai nužvelgė draugų veidus... bet neišgirdo abejonės. Išvydo siaubą, o abejonės - nė lašo.

Pagaliau Benas ištarė:

- Einam pažiūrėti.

7

Jie įėjo pro užpakalines duris ne todėl, kad Bevė turėjo tik jų raktą, bet todėl, kad tėvas pažadėjo užmušti, jei išgirs iš misis Bolton, kad ji vedasi į namus berniukus, kol tėvų nėra namie.

- Kodėl? - paklausė Edis.

- Ne tau suprasti, pienburni, - pasakė Stenas. - Tylos.

Edis jau norėjo atsikirsti, bet pamatęs išbalusį ir įsitempusį Steno veidą nusprendė patylėti.

Durys išėjo į užlietą popiečio saulės ir tylos virtuvę. Indai nuo pusryčių džiūvo džiovykloje. Vaikai susigrūdo prie virtuvės stalo, ir kai durys užsitrenkė, visi krūptelėjo, o paskui nervingai nusijuokė.

- Kur ji? - paklausė Benas. Pašnibždomis.

Beverlė drebančia širdimi nusivedė draugus koridoriumi, pro tėvų miegamąjį. Vonia buvo jo gale. Staiga atlapojusi duris, ji įšoko vidun ir užkimšo kamščiu kriauklę. Rudos kraujo dėmės sukepė ant veidrodžio, tape-

tų, kriauklės. Bevė žiūrėjo į kraują jausdama, kad lengviau žiūrėti į jį negu į draugų veidus.

Plonu, neatpažįstamu balseliu ji paklausė:

- Ar matote jį? Ar kuris nors matote? Ar kraujo yra?

Benas paėjo į priekį, ir Bevę vėl nustebino jo judesių grakštumas, nepaisant tokio svorio. Jis palietė vieną dėmę, antrą, paskui nutekėjusį dryžį ant veidrodžio.

- Čia. Čia. Čia, - jo balsas tylus ir tvirtas.

- Vajetau! Atrodo, kad čia kiaulę skerdė, - pasakė Stenas, apimtas prietaringos baimės.

- Ir viskas iš tavo kriauklės? - paklausė Edis. Jį pykino matant kraują. Ėmė trūkti kvapo. Berniukas suspaudė aspiratorių.

Beverlė vargais negalais susitvardė, kad vėl nepultų į ašaras. O to nesinorėjo; ji bijojo, kad jie atstums ją kaip mergaitę. Netikėta palengvėjimo banga užplūdo ją, kad net turėjo įsikibti durų rankenos. Iki paskutinės minutės Bevė buvo įsitikinusi, kad pradeda išprotėti, nes jai ima vaidentis.

- Ir tavo tėvai jo nemato? - stebėjosi Benas. Jis palietė dėmę ant vonios ir nusišluostė į marškinius. - Br-r-r...

- Neįsivaizduoju, kaip galėsiu čia ateiti, - ištarė Beverlė. - Nei nusiprausti ar išsivalyti dantis, nei... nieko.

- O kodėl mums visko neišplovus? - staiga paklausė Stenlis.

Bevė atsisuko į jį.

- Išplovus?

- Žinoma. Tikriausiai negalėsim viso išplauti iš tapetų, - jie ir taip, rodos, vos laikosi. Bet visa kita - galim. Turi skudurėlių?

- Po virtuvės kriaukle, - atsakė Bevė, - bet mama nustebs, ką aš su jais dariau, jei ras šlapius.

- Aš turiu pusę dolerio, - tyliai ištarė Stenas. Jo akys buvo prirakintos kriauklės, nutaškytos krauju. - Mes išsšveisim čia, paskui nunešim į savitarnos skalbyklą, išskalbsim, išdžiovinsim ir grąžinsim į vietą, kol tėvai negrįžo.

- Mano mama sako, kad negalima išplauti kraujo iš medžiagos, - pareiškė Edis. - Įsiėda, sako.

Benas isteriškai sukikeno.

- Visai nesvarbu, ar išsiterlios skudurai. Jie vis tiek kraujo nemato.

Niekas nepaklausė, kas tie “jie”.

- Gerai, - pasakė Beverlė. - Pabandykim.

8

Kitą pusvalandį vaikai plušo kaip niūrūs elfai. Ir su kiekviena nuvalyta dėme lengvėjo Bevės širdis. Benas su Edžiu plovė veidrodį ir kriauklę, o ji gramdė grindis. Stenas pedantiškai valė tapetus beveik sausu skudurėliu. Galų gale ženklo beveik neliko. Benas pakeitė lemputę nauja.

Lempučių buvo visa dėžė. Elfrida Maš apsirūpino dviems metams per lempučių nukainojimą "Derio liūtuose" praeitą rudenį.

Jie paėmė kibirą, "Ajax" ir plovė, vis pakeisdami vandenį, nes visiškai nenorėjo kaišioti rankas į rausvą.

Pagaliau Stenlis atsitraukė, permetė viską tiriančiu žvilgsniu žmogaus, kuriam tvarka ir švara - įgimta, ir pareiškė:

- Manau, tai geriausia, ką galėjom padaryti.

Kairėje kriauklės pusėje ant tapetų liko blyškios kraujo žymės, bet ten popierius buvo toks plonas, kad Stenlis neišdrįso smarkiau trinti. Bet net ir ten sunkiai būtum pasakęs, jog ta dėmė - kraujo.

- Ačiū jums, - pasakė Bevė berniukams. Ji neprisiminė kada nors buvusi šitaip dėkinga. - Ačiū visiems.

- Nėr už ką, - burbtelėjo Benas. Jis, aišku, vėl nuraudo.

- Tikrai, - pritarė Edis.

- Eikim plauti šitų skudurų, - pasakė Stenlis. Jo veidas buvo ryžtingas, beveik niūrus. Vėliau Beverlė pagalvos, kad galbūt tik Stenas suvokė, jog jie žengė dar vieną žingsnį to neįsivaizduojamo mūšio lauko link.

9

Jie atpylė misis Maš "Tide" miltelių į tuščią majonezo indelį. Bevė surado maišelį skudurams, ir visi keturi patraukė į "Kleen-Kloze" skalbyklą ties Meino ir Konio gatvių kampu. Dar už poros kvartalų galėjo matyti skaisčiai žydrą Kanalą popiečio saulėje.

Skalbykla buvo tuščia, tik moteriškė slaugės uniforma laukė, kada išsijungs jos džiovintuvas. Ji įtariai nužvelgė ketvertą ir grįžo prie romano "Peitono viešbutis".

- Reikia skalbti šaltu vandeniu, - tyliai pasakė Benas. - Mano mama sako, kad kraują reikia skalbti šaltu.

Jie sukišo skudurus į skalbimo mašiną, o Stenas tuo metu keitė du ketvirtukus į keturias monetas po dešimt ir dvi - po penkis centus. Grįžęs pažiūrėjo, kaip Beverlė supila "Tide" ant skudurų ir uždaro dureles. Paskui jis įmetė dvidešimt centų į angą monetoms ir įjungė mašiną.

Beverlė išleido išloštus pinigus kokteiliams, bet gerai perkračiusi kišenes surado dar keturis slapukus centus ir pasiūlė juos Stenui.

- Jėzau, - pareiškė tas, - aš paskiriu mergaitei pasimatymą skalbykloje, o ji iškart nori užsimokėti.

Beverlė nusijuokė.

- Tikrai?

- Šimtu procentų, - sausai atsakė Stenas. - Tai yra, man plyšta širdis atsisakant šitų keturių centų, Beve, bet tiek to.

Visi keturi nuėjo prie plastmasinių kėdžių eilės palei sieną ir susėdo nekalbėdami. Mašina burzgė ir teliuskavo vandenį. Putų gniutulai lipo prie storo stiklo liuko. Iš pradžių putos buvo rausvos. Bevę pykino žiūrint, bet buvo per sunku atplėšti akis. Kruvina puta gąsdino savo patrauk-

lumu. Moteris slaugės uniforma ėmė vis dažniau žvilgčioti į juos per knygos viršų. Iš pradžių ji tikėjosi triukšmo, o ta tyla ėmė nervinti. Todėl, vos tik sustojo džiovintuvas, ji išsiėmė savo skalbinius, susilankstė ir sukrovusi į skalbinių maišą nuėjo prie durų, metusi į vaikus susirūpinusį žvilgsnį.

Kai ji išėjo, Benas netikėtai ištarė:

- Tu ne viena.

- Ką? - nesuprato Beverlė.

- Tu ne viena, - pakartojo Benas. - Matai...

Jis nutilo ir pasižiūrėjo į Edį. Tas linktelėjo. Paskui į Steną, kuris neatrodė labai patenkintas, bet gūžtelėjo ir taip pat linktelėjo.

- Ką, po galais, tu čia tauški? - paklausė Bevė. Ji šiandien pavargo nuo neaiškių kalbų. Suspaudusi Beno ranką, riktelėjo:

- Jeigu ką nors apie tai žinai, pasakyk man!

- Papasakoti? - pasiteiravo Benas Edžio.

Edis krestelėjo galvą ir išsitraukęs aspiratorių apžiojo.

Lėtai, atrinkdamas žodžius, Benas papasakojo Beverlei, kaip susitiko su Bilu Denbru ir Edžiu Kaspbraku paskutinę mokslo metų dieną. Sunku patikėti, bet tai buvo vos prieš savaitę. Papasakojo, kaip kitą dieną statė užtvanką. Ir kaip miręs Bilo brolis pasuko galvą mokyklinėje nuotraukoje ir mirktelėjo. Pakartojo savo paties istoriją apie mumiją ant Kanalo ledo su balionais, kurie lėkė prieš vėją. Beverlė klausėsi stingstančia širdimi. Ji jautė, kaip šąla rankos ir kojos, kaip plečiasi akys.

Benas nutilo ir atsisuko į Edį. Kaspbrakas truktelėjo garų kamuolį iš aspiratoriaus ir apsakė atsitikimą su raupsuotuoju. Tik pasakojo tiek pat greitai, kiek draugas kalbėjo lėtai. Žodžiai virto vienas paskui kitą, kad pabėgtų ir išnyktų. Baigė kone kūkčiodamas, bet šįkart nepravirko.

- O tu? - paklausė Bevė, žiūrėdama į Steną Urisą.

- Aš...

Įsivyravo nelaukta tyla kaip po sprogimo.

- Išskalbta, - pasakė Stenas.

Jie žiūrėjo, kaip jis - mažas, taupus ir malonus - atidaro skalbinių mašiną, ištraukia susisukusius į gniužulą skudurus ir apžiūrinėja.

- Liko nežymios dėmelės, bet nieko. Atrodo kaip nuo spanguolių, - pasakė jis.

Visi apžiūrėjo skudurus it svarbų dokumentą ir niūriai linktelėjo. Bevė pajuto palengvėjimą; tokį patį, kaip apžvelgusi švarų vonios kambarį. Ji kaip nors pakęs tą rausvą dėmę ant tapetų ir nežymiai suteptus mamos skudurus. Jie sugebėjo tai pakeisti, ir tas svarbiausia.

Galbūt jie neįstengė sutvarkyti iki galo, bet Elo Mašo duktė atgavo sielos ramybę ir susirado brolius - o tai jau daug.

Stenas sukišo skudurus į statinės formos džiovintuvą ir įmetė porą monetų po penkis centus. Džiovintuvas ėmė suktis, ir berniukas grįžo į savo vietą tarp Edžio ir Beno.

Valandėlę jie sėdėjo ir žiūrėjo, kaip vartosi medžiagos skiautės. Mašinos zvimbimas ramino, netgi migdė. Pro atviras duris praėjo moteris, stumdama pirkinių vežimėlį.

- Aš mačiau kažką taip pat, - staiga ištarė Stenas. - Nenorėjau pasakoti, nes daug lengviau galvoti, jog tai buvo tik sapnas. Gal net priepuolis, kaip būna Stavjerų mažyliui. Kuris nors pažįstate tą vaiką?

Benas su Beve papurtė galvą. Edis paklausė:

- Ar tas, kuris serga epilepsija?

- Taip, tikrai. Tai tas pats. Aš mieliau tikėčiau, kad sergu kuo nors, negu prisipažinčiau matęs tai... iš tikro.

- Kas ten buvo? - paklausė Bevė, nors kažin ar tikrai norėjo išgirsti atsakymą. Čia jau nebuvo panašu į pasakojimus apie vaiduoklius prie stovyklos laužo, kai visi valgo dešreles tešloje ir kepa svilarožes ant liepsnos tol, kol jos nepajuosta ir nesusiraukšlėja. Jie sėdi tvankioje skalbykloje, po mašinomis guli nuriedėjusios ir storai dulkėm nulipusios monetos. Saulės spindulyje, kuris krito per purviną stiklą, sukosi spiečiai dulkių, mėtėsi žurnalai nuplėšytais viršeliais. Visa tai normalu. Normalu, įprasta ir atsibodę. Bet ji bijojo. Nežmoniškai bijojo. Nes jautė, jog nė viena istorija nėra išgalvota, nė viena pabaisa nesukurta: nei Beno mumija, nei Edžio raupsuotasis... Kuris nors, ar net abu, gali išlįsti šiandien saulei nusileidus. Arba Bilo Denbro brolis, vienarankis žiaurus berniukas, nardantis kanalizacijos vamzdžiais po miestu su sidabro pinigėliais vietoj akių.

Bet neišgirdusi Steno atsakymo paklausė darkart:

- Kas ten buvo?

Stenlis atsargiai pradėjo:

- Aš buvau tame parkelyje, kur stovi vandentiekio bokštas...

- O Dieve, man ta vieta nepatinka, - liūdnai ištarė Edis. - Jei kur ir vaidenasi, tai ten - tikrai.

- Ką? - šiurkščiai paklausė Stenas. - Ką tu pasakei?

- Tu ką, nieko nesi apie ją girdėjęs? - nustebo Edis. - Mano mama nebūtų manęs ten leidusi dar prieš vaikų žudynes. Ji... ji manimi labai rūpinasi, - jis nelinksmai šyptelėjo ir suspaudė tarp kelių aspiratorių. - Matot, ten nuskendo keletas vaikų. Trys ar keturi. Jie... Stenai? Kas tau?

Berniuko veidas pasidarė švino pilkumo. Lūpos be garso šnibždėjo. Akys užvirto, tad matėsi tik rainelės kraščiukas. Viena ranka graibė orą ir nukrito prie šono.

Edis pasielgė taip, kaip tuo metu galėjo sugalvoti. Jis pasilenkė, apglėbė ranka sugniužusius draugo pečius ir, įkišęs aspiratorių Stenui į burną, nuspaudė gaiduką.

Stenlis ėmė kosėti, dusti ir žiaugčioti. Iškart išsitiesė, ir rainelės grįžo į vietas. Jis kosėjo į delną. Pagaliau giliai įkvėpė ir atsilošė į krėslą.

- Kas čia buvo? - išspaudė galų gale.

- Mano vaistai nuo astmos, - atsiprašinėdamas paaiškino Edis.

- Nieko sau, skonis kaip padvėsusio šuns šūdo.

Vaikai nusijuokė, bet nelinksmai. Visi neramiai žiūrėjo į Steną. Dabar jo skruostai atgavo rausvumą.

- Taip, ganėtinai šlykštus dalykas, - truputį didžiuodamasis atsakė Edis.

- O jis košerinis? - paklausė Stenas, ir vėl visi nusijuokė, nors nė vienas (tarp jų ir Stenas) nežinojo, ką "košerinis" reiškia.

Stenlis pirmasis nutilo ir įsispitrijo į Edį.

- Papasakok, ką žinai apie vandentiekio bokštą.

Edis pradėjo pasakoti, o Benas su Beverle papildė nuo savęs. Derio vandentiekio bokštas stovėjo Kanzaso gatvėje, už pusantros mylios į vakarus nuo centro, netoli pietinio Barenso krašto. Kadaise, tikriausiai praeito amžiaus pabaigoje, jis aprūpino vandeniu visą miestelį - bokšte tilpo tūkstančiai galonų vandens. Iš apvalios galerijos po bokšto stogu vėrėsi nuostabūs vaizdai į miestelį ir jo apylinkes, todėl apie trisdešimtuosius ji pasidarė mėgstama miestelėnų vieta. Žmonės šeimomis eidavo į nediduką Memorialinį parką, užlipdavo šimtą šešiasdešimt sraigtinių laiptelių bokšto viduje ir grožėdavosi peizažais. Neretai tiesiai galerijoje būdavo surengiami piknikėliai su užkanda.

Laiptai ėjo tarp bokšto išorinės sienos, nudažytos akinančiai baltais dažais, ir viduje esančio šimto šešių pėdų nerūdijančio plieno cilindro.

Po galerija masyvios medžio durys vedė į platformą cilindro viduje, virš vandens. Juodas tyvuliuojantis baseinas būdavo apšviestas magnio lemputėmis, įsuktomis tiesiai į skardinius lizdus. Kai rezervuaras buvo pilnas, vanduo siekė lygiai šimtą pėdų.

- Iš kur buvo imamas vanduo? - paklausė Benas.

Benas, Edis ir Stenas susižvalgė. Nė vienas nežinojo.

- Na, tiek to. O apie vaikus, kurie nuskendo?

Apie tai buvo žinoma daugiau. Atrodo, kad tuomet ("senais laikais", oriai pasakė Benas, perimdamas pasakojimą į savo rankas) durys į platformą niekada nebuvo rakinamos. Vieną vakarą pora vaikų... o gal tik vienas... ar netgi trys... rado neužrakintas ir apatines duris. Jie nutarė pasižvalgyti. Ir per klaidą išėjo ne į galeriją, o į platformą virš vandens. Tamsoje žengė ir įgarmėjo vidun taip ir nesupratę, kur pateko.

- Aš girdėjau tą iš Viko Kramblio. Jam tėvas papasakojo, - pasakė Bevė. - Ir tai tikriausiai tiesa. Vikas sakė, kad, anot tėvo, jei jau įkritai - amen, užsikabinti nėra už ko. Platformos nepasieksi. Jie visą naktį kapstėsi šaukdamiesi pagalbos. Bet niekas neišgirdo. Tada jie silpo, silpo, kol...

Mergaitė nutilo pajutusi, kaip siaubas kausto širdį. Ji matė tuos berniukus, besikapstančius vandenyje it šunyčius. Panyrančius, vėl iškylančius ir spjaudančius juodą vandenį. Iš panikos daugiau taškančius vandenį negu plaukiančius. Išmirkę sportbačiai traukia žemyn. Pirštai graibo menkiausio išsikišimo plieno rankovėje. Ji juto skonį vandens, kurį jie rijo. Galėjo girdėti duslius aidinčius šūksnius. Kiek laiko? Penkiolika minučių? Pusę valandos? Kiek laiko girdėjosi riksmai, kol vaikai liko plūduriuoti žemyn veidu... keistos žuvys prižiūrėtojui, atėjusiam kitą rytą?

- Dieve, - šaižiai ištarė Stenas.

- Aš girdėjau, kad vienai moteriai nuskendo vaikas, - staiga pasakė Edis. - Tai buvo paskutinis įvykis, po kurio bokštą uždarė. Bent taip aš girdėjau. Žmonėms tikrai leisdavo lipti į viršų. Ten vieną kartą buvo mo-

teris su kūdikiu. Nežinau, kokio amžiaus jis buvo. Ji stovėjo ant platformos, priėjo prie turėklų su vaiku ir ar paslydo, ar tiesiog paleido jį iš rankų. Girdėjau, kažkoks vaikinas bandė jį gelbėti. Kaip herojus. Šoko paskui, bet kūdikis buvo dingęs. Gal jis vilkėjo paltuką ar kažką panašaus. Kai drabužiai peršlampa, jie traukia žemyn.

Edis staigiai įkišo ranką į kišenę ir išsitraukė mažą rudą buteliuką. Atidaręs jį, iškratė porą mažų tablečių ir nurijo.

- Nuo ko jos? - paklausė Beverlė.

- Čia aspirinas. Galvą skauda, - Kaspbrakas metė iššaukiantį žvilgsnį, bet Bevė daugiau nieko nebesakė.

Benas baigė pasakojimą. Po incidento su kūdikiu (jis asmeniškai girdėjęs, kad ten buvo trejų metukų mergaitė) Miesto taryba nusprendė uždaryti vandens bokštą. Abi duris: ir viršuje, ir apačioje. Nuo to laiko ir stovi užrakintos. Taip, tiesa, retkarčiais užeina prižiūrėtojas arba remontininkai, o kiekvieną sezoną organizuojamos ekskursijos. Besidomintys gali sekti ponią iš Istorijos draugijos spiraliniais laiptais į galeriją, aiksėti nuo vaizdų pasakiškumo ir spragsėti savo “Kodakais”, kad ir draugai pamatytų. Bet durys į platformą visada užrakintos.

- Ar bokštas ir dabar pilnas vandens? - paklausė Stenas.

- Tikriausiai, - atsakė Benas. - Mačiau, kaip gaisrinės užpildo savo cisternas. Jie įkiša žarną į vamzdį apačioje.

Stenlis vėl žiūrėjo, kaip džiovintuve sukasi skudurai. Gniužulas iširo, ir kai kurie skraidė it parašiutai.

- Ką tu ten matei? - atsargiai paklausė Bevė.

Iš pradžių atrodė, kad jis išvis neatsakys. Paskui Stenas giliai įkvėpė ir pradėjo kalbėti tai, kas, atrodė, neturi nieko bendra su jų pokalbiu.

- Parkas pavadintas Memorialiniu 23-iojo Meino pulko Pilietiniame kare garbei. Juos vadino Derio žydraisiais. Ten stovėjo statula, bet 40-aisiais per audrą nuvirto. Atstatyti neužteko pinigų, todėl jos vietoje buvo pastatyta paukščių maudyklė. Didžiulė akmeninė paukščių maudyklė.

Visi žiūrėjo į jį. Stenas nurijo seiles ir pats išgirdo klaktelėjimą gerklėje.

- Matot, aš stebiu paukščius. Turiu albumą, žiūronus ir visa kita, - jis atsigręžė į Edį. - Turi dar aspirino?

Edis padavė jam buteliuką. Urisas paėmė dvi tabletes, pasvyravęs iškratė dar ir trečią. Grąžino aspiriną Edžiui ir raukydamasis prarijo tabletes. Paskui tęsė savo istoriją.

10

Tai atsitiko prieš du mėnesius, lietingą balandžio pavakarę. Jis apsivilko neperšlampamą lietpaltį, įsikišo knygą apie paukščius ir žiūronus į nepermirkstantį maišelį su raišteliu viršuje ir iškeliavo į Memorialinį parką. Paprastai jis eidavo su tėvu, bet tėvui tą vakarą teko dirbti viršvalandžius ir jis specialiai paskambino Stenui, kad viską paaiškintų.

Vienas agentūros užsakovas, irgi paukščių stebėtojas, aptiko Memorialinio parko paukščių maudyklėje kardinolą - *Fringillidae Richmondena* - patiną. Jie mėgsta lesti, gerti ir maudytis prieš temstant. Sutikti kardinolą taip toli į Šiaurę nuo Masačūsetso - tikra retenybė. Ar nenorėtų Stenas nueiti ir pabandyti papildyti savo kolekciją? Orelis ne pats puikiausias, bet...

Stenas sutiko. Mama išgavo pažadą, kad jis nenusimaus kapišono, bet Stenas ir pats nebūtų ėjęs plika galva. Jis buvo rafinuotas berniukas. Nebuvo didelių sunkumų apauti jį kaliošais ar storomis kelnėmis žiemą.

Pusantros mylios į parką berniukas ėjo lyjant; lašiukai buvo tokie smulkučiai, kad nepavadintum net dulksna - veikiau krintančiu rūku. Oras buvo niūrus, bet vis tiek jaudinantis. Po krūmais ir medžių guotuose tirpo paskutinio sniego kauburiai (Stenui jie atrodė panašūs į purvinų pūkų gniutulus), o ore tvyrojo šviežios augmenijos kvapas. Topolių, klevų ir ąžuolų šakelės švininiame fone atrodė tiesiog stebuklingai pastorėjusios. Po savaitės dviejų jos išsprogs permatoma žaluma.

“Oras kvepia žaluma”, - pagalvojo Stenas ir šyptelėjo. Jis skubėjo, nes netruks valandos sutemti. Savo stebėjimuose jis buvo tiek pat išrankus, kaip ir drabužiuose, ir jeigu net pakaktų šviesos pamatyti, bet jis pats nebūtų įsitikinęs širdyje, jog matė būtent kardinolą, - jokiu būdu neįtrauktų jo į savo kolekciją.

Stenlis ėjo įstrižai Memorialinio parko. Vandens bokštas baltavo kairėje. Jis net nežvilgtelėjo į jį. Uriso visiškai nedomino vandens bokštai.

Parkas buvo netaisyklingo stačiakampio formos ir leidosi į nuokalnę. Žolė (tokiu metu nušutusi) vasarą buvo rūpestingai skutama. Žydėjo apvalios gėlių klombos. Tik nebuvo vaikų žaidimo aikštelės, suprask, parkas skirtas suaugusiems.

Parko gale nuožulnuma švelnėjo, o paskui staiga krito žemyn į Kanzaso gatvę ir Barensą už jos. Paukščių maudyklė, apie kurią kalbėjo tėvas, buvo kaip tik tame gale. Tai buvo plokščias akmeninis dubuo ant masyvaus kubinio pjedestalo, per daug didelio tokiai paskirčiai. Steno tėvas pasakojo, kad prieš krizę buvo numatyta kario statulą grąžinti į vietą.

- Man labiau patinka paukščių maudyklė, tėti, - pasakė Stenas.

Misteris Urisas pataršė sūnaus plaukus.

- Man irgi, - pasakė. - Daugiau maudyklių, mažiau kulkų - toks mano šūkis.

Pjedestalo viršuje buvo iškaltas epigrafas. Stenlis perskaitė, bet nieko nesuprato; vieninteliai lotyniški žodžiai, dėl kurių nebuvo problemų, - tai paukščių rūšių klasifikacija jo knygoje.

Apparebat eidolon senex.
- Plinijus

skelbė užrašas.

Stenas atsisėdo ant suolo, išsitraukė paukščių albumą ir atsivertė kardinolo paveiksliuką dar kartą, kad įsidėmėtų skiriamuosius bruožus. Pa-

tinėlį sunku palaikyti kuo nors kitu - jis buvo raudonas kaip gaisrinė mašina: aišku, ne toks didelis, bet Stenas buvo įpročių ir papročių žmogus; tai jį ramino ir stiprino savo vietos pasaulyje pajautimą. Tad jis geras tris minutes pastudijavo knygą, o kai drėgmė ėmė raityti lapus, įsikišo į maišelį. Paskui išėmė iš dėklo žiūronus ir prisidėjo prie akių. Ryškumo derinti nereikėjo, nes paskutinį kartą jis sėdėjo ant to paties suolo ir žiūrėjo į tą pačią maudyklę.

Stenas ne tik rafinuotas, bet ir kantrus. Jis nesijaudino. Nešokinėjo ir nevaikščiojo aplinkui, nesukiojo žiūronų į kitas puses. Sėdėjo ramiai, nutaikęs žiūronus į paukščių maudyklę, o rūkas kaupėsi į lašelius ant jo geltono lietpalčio.

Jis nenuobodžiavo. Maudyklė buvo tarytum paukščių aerodromas. Trumpam nusileido keturi žvirbliai ir ėmė turktis. Paskui atlėkė rėksnys kėkštas - kaip policininkas išvaikė dykaduonių gaują. Per žiūronus kėkštas atrodė milžiniškas, o jo tarškimas - niekingai silpnas (ilgiau žiūrint, paukščiai pasidarydavo natūralaus dydžio). Kėkštas stypinėjo oria poza, išsimaudė, paskui išskrido paieškoti nuotykių. Žvirbliai grįžo, paskui vėl purptelėjo, į maudyklę nusileidus dagilių porelei išsimaudyti ir (tikriausiai) aptarti su tuo susijusių reikalų. Steno tėvas juokėsi, kai Stenas įtikinėjo, kad paukščiai kalbasi. Jis ir pats buvo linkęs patikėti, kad jie nėra tokie protingi - smegenys per maži, - bet, rupūs miltai, jie tikrai atrodė kalbą! Nutūpė naujas paukštukas. Raudonas. Stenas paskubom nureguliavo žiūronus. Negi?.. Ne. Tai raudonasis svilikas; geras paukštis, bet ne kardinolas, kurio jis laukia. Prie jo prisijungė genys, dažnas maudyklės svečias. Stenas pažino jį iš perplėšto dešinio sparno ir kaip visada ėmė svarstyti, kaip tai atsitiko. Labiausiai tikėtina - artima pažintis su kokia nors kate. Kiti paukščiai tūpė ir kilo. Stenas pamatė kovą, nerangų ir atstumiantį kaip skraidantis vagonas, mėlynuką, dar vieną genį. Pagaliau buvo apdovanotas nauju paukščiu - ne kardinolu, bet juoduoju strazdu, kuris per žiūronus atrodė didžiulis ir kvailas. Stenlis nuleido žiūronus ir ištraukė knygą iš maišelio vildamasis, kad paukštis nenuskris, kol jis užrašys savo stebėjimus. Jis bent kažką turi parnešti tėvui parodyti. Nes metas grįžti. Greitai temo. Jis sušalo, viskas atrodė drėgna. Stenas apžiūrėjo piešinuką, paskui vėl pakėlė žiūronus. Juodasis strazdas nesiturškė, tik stovėjo ant maudyklės krašto kaip Molio Motiejus. Tikrai turėtų būti juodasis strazdas. Jokių ypatingų požymių - bent jau iš tokio atstumo jų negalėjai nurodyti. Tokioje šviesoje niekada negali būti tikras visu šimtu procentų, bet pabandyti dar kartą galima. Berniukas susikaupęs apžiūrėjo paveiksliuką knygoje, paskui vėl prisidėjo žiūronus. Tik nutaikė į akmeninį dubenį, - pasigirdo kurtinantis bu-u-um! Juodasis strazdas, jeigu tai buvo jis, purptelėjo. Stenas bandė pasekti jį žiūronais, nors žinojo, kad šansų mažai. Iškart pametė paukštį iš akių ir iš nusivylimo švilptelėjo per dantis. Ką gi, pasirodė kartą, atskris ir vėl. Pagaliau tai buvo tik juodasis strazdas (tikriausiai juodasis strazdas), o ne auksinis erelis ar didysis naras.

Stenas susikrovė žiūronus ir albumą į maišelį. Paskui apsidairė, ar nepamatys, kam turi būti dėkingas už tą pokštelėjimą. Jis nebuvo pana-

šus į šūvį ar automobilio variklio sprogimą. Taip siaubo filmuose apie pilis ir požemius atsilapoja durys...

Nieko nesimatė.

Jis atsistojo ir pasuko žemyn, į Kanzaso gatvę. Vandens bokštas dabar buvo dešinėje - kreidos baltumo cilindras, styrantis it fantomas pavakarės rūke. Atrodė, kad jis... plaukia.

Keista mintis. Turėjo būti sugalvota jo paties. Kieno gi daugiau? Bet Stenui ji visai nebuvo panaši į jo mintis.

Berniukas įdėmiai pasižiūrėjo į bokštą ir negalvodamas, ką daro, pasuko tiesiai į jį. Vienodais intervalais spirale į viršų kilo langai, ir tai priminė misterio Orleno kirpyklos, kurioje su tėvu kirpdavosi, iškabą. Virš kiekvieno juodo lango kyšojo kaulo baltumo gontas kaip antakis virš akies. "Įdomu, kaip jie tai padarė", - pagalvojo Stenas, nors ir ne su tokiu susidomėjimu, kokį pajustų Benas Henskomas jo vietoje. Ir kaip tik tada pastebėjo juodulį bokšto pamate - taisyklingą stačiakampį.

Berniukas sustojo ir suraukęs antakius pamąstė, kad keista vieta langui: jokios simetrijos su likusiais. Ir tada suvokė, jog tai ne langas. Durys.

"Garsas, kurį girdėjau, - pagalvojo jis, - nuo šitų durų".

Stenlis apsidairė. Ankstyva niūri prietema. Baltas dangus traukėsi pilkšvu violetu, dulksna virto nesmarkiu krapnojimu, kuris tęsis visą vakarą. Prietema, rūkas ir jokio vėjo.

Tad... jei durys atsidarė ne nuo skersvėjo, kažkas turėjo jas atidaryti? Taip trenkti šitomis masyviomis durimis turėjo labai didelis asmuo... galbūt...

Pagautas smalsumo Stenas priėjo arčiau durų.

Jos buvo didesnės, negu jis įsivaizdavo: šešių pėdų aukščio, dviejų pločio, lentos sutvirtintos žalvario juostomis. Stenas pajudino - sūpuojasi ant vyrių lengvai, nepaisant savo svorio. Ir visai negirgžda. Jis apžiūrėjo, kaip toks smūgis atsiliepė juostoms. Visiškai nė ženklo. "Keistviliškės", - pasakytų Ričis.

"Ne, paprasčiausiai tu girdėjai ne šitas duris, - pagalvojo Stenas. - Gal trinktelėjo lėktuvas iš Loringo virš Derio ar dar kas nors. Durys, matyt, atidarytos visa...

Koja kažką užkliudė. Stenas žvilgtelėjo žemyn ir pamatė spyną... Ne, pataisau. Spynos liekanas. Ji buvo atsilapojusi. Tiesą sakant, atrodė, kad kažkas prigrūdo į skylutę parako ir pakišo degtuką. Spynoje žiojėjo skylė su atsiraitojusiais kraštais. Matėsi mechanizmo viduriai. Sunki spyna karojo ant varžto, kuris tris ketvirčius išlindo iš medžio. Kiti trys gulėjo ant šlapios žolės. Susiraitę kaip sliekai.

Susiraukęs Stenlis atidarė duris ir žvilgtelėjo vidun.

Siauri laiptai kilo į viršų ir užsisukę dingo iš akių. Išorinė laiptų siena buvo pliko medžio, paremta didžiulėmis sijomis, kurios buvo ne sukaltos vinimis, o suleistos. Kai kurie kaiščiai Stenui pasirodė storesni už jo ranką. Vidinė siena buvo plieninė, tarytum skauduliais nusėta milžiniškų kniedžių.

- Ar yra čia kas nors? - paklausė Stenas.

Atsakymo neišgirdo.
Padvejojęs jis žengė vidun, kad galėtų geriau matyti laiptus. Nieko. Tikras kraupumynas, pasakytų Ričis. Urisas apsisuko eiti... ir išgirdo muziką.
Tylią, bet iškart pažįstamą.
Kaliopės muziką.
Stenas pakėlė galvą, kakta išsigiedrijo. Kaliopės muzika, na, žinoma, karnavalo ir kaimo mugių muzika. Ji išjudino prisiminimus; tiek malonius, tiek efemeriškus: pūsti kukurūzai, cukraus vata, spurgos, karuselių grandinių žvangesys...
Dabar kakta išsilygino, veidą nušvietė plati šypsena. Stenas žengė žingsnį, paskui dar vieną pakėlęs galvą. Sustojo. Tarsi prisiminimai apie karnavalą iš tikro atgijo: jis nosimi užuodė kukurūzus, cukraus vatą, spurgas... ir ne tik! Pipirus, dešreles su aštriu padažu, cigaretės dūmus ir drožles. Į nosį mušė actas, kuriuo aplaistai savo keptas bulves iš mažyčio indelio. Užuodė garstyčias, tokias ryškiai geltonas ir deginančias, kurias užtepi medine lopetėle ant savo dešrelės...
Tai buvo nuostabu... neįtikėtina... Tam negalėjai atsispirti.
Stenas žengė dar žingsnį ir tada išgirdo energingus skubius žingsnius virš galvos. Kažkas leidosi. Jis pakėlė galvą. Muzika staiga sustiprėjo, kad užslopintų trepenimą. Dabar Stenas aiškiai pažino melodiją, tai "Kemptauno lenktynės".
Žingsniai, taip; bet girdėjosi ne visai trepenimas, tiesa? Panašiau į... į kliuksėjimą. Lyg žmogus eitų pilnais kaliošais vandens.

Kemptauno ponios dainuoja šią dainą, duda duda
(kliurkt kliurkt)
Kemptauno lenktynių takas - devynios mylios, duda duda
(kliurkt kliurkt - jau arčiau)
Lenktynės visą naktį
Lenktynės visą dieną...

Dabar ant sienos pasirodė šešėliai. Tą akimirką siaubas sukando Steno gerklę, lyg jis būtų nurijęs kažką kartaus ir šlykštaus, kažkokius vaistus, kurie nukratė tarsi elektra. Viskas dėl šešėlių.
Jis matė juos sekundės dalį. Spėjo pastebėti, kad jų du ir kad lūžo kažkaip nenatūraliai. Vos mirksnį. Šviesa staiga ėmė gesti ir visai užgeso, kai sunkiai užsitrenkė bokšto durys.
Stenlis nubėgo laiptais (pasirodo, vietoj dviejų trijų pakopų jis buvo užlipęs bent tuziną) persigandęs. Buvo per tamsu ką nors įžiūrėti. Jis girdėjo tik savo alsavimą, trankią muziką virš galvos
(iš kur čia ta muzika tamsoje? Kas groja?)
ir tuos šlapius žingsnius. Atsivejančius. Artėjančius.
Jis trenkė ištiestais delnais į duris taip, kad skausmas nugėlė iki alkūnių. Jos tada taip lengvai vėrėsi... o dabar nepajudėjo iš vietos.

Ne... netiesa. Šmėžtelėjo plonytė pilko dangaus juostelė. Ir dingo. Lyg kažkas vėl būtų užrėmęs petimi iš kitos pusės.

Giliai alsuodamas iš siaubo, Stenas stūmė duris iš visų jėgų. Jis jautė, kaip žalvariniai apkaustai rėžiasi į delnus. Nė iš vietos.

Jis apsisuko ir mėgino stumti duris nugara. Kakta sruvo lipnus karštas prakaitas. Kaliopės muzika pasidarė kurtinanti, sklido ir aidėjo sraigtiniais laiptais. Dabar ji visai neatrodė miela. Ji pasikeitė. Labiau priminė laidotuvių maršą. Plyšojo kaip vėjas, kaip vanduo. Stenui prieš akis stojo kaimo mugė vėlų rudenį, šiaurys su lietum šluoja ištuštėjusį kelią, vėliavėlės plaikstosi, palapinės skraido, krinta lyg brezentiniai šikšnosparniai. Tuščios karuselės styro po dangumi it kartuvės, vėjas baubia ir švilpia į vamzdžius. Stenas staiga suvokė, kad su juo mirtis, kad ji artinasi jo pasiimti iš tamsos, o pabėgimui keliai užkirsti.

Laiptais staiga šliūkštelėjo vandens čiurkšlė. Ir kvepėjo jau ne pūstais kukurūzais ir cukraus vata. Stenas uodė drėgną pūvančios kiaulienos kvapą, kiaulienos, kurią šniaukščia riebūs kirminai saulės nepasiekiamame užkampyje.

- Kas čia? - šūktelėjo jis drebančiu balsu.

Atsakymas pasigirdo žemu, burbuliuojančiu kaip iš po vandens, balsu.

- Negyvėliai, Stenli. Numirėliai. Mes nuskendome, bet dabar plaukiame... ir tu plauksi.

Berniuko kojas ėmė semti vanduo. Jis prisispaudė prie durų, apimtas panikos. Jie buvo visai arti. Jis jautė. Užuodė juos. Kažkas skaudžiai smigo jam į šoną, kai Stenas beviltiškai bandė atstumti masyvias duris.

- Mes mirę, Stenli, bet kartais pakvailiojam aplinkui. Kartais mes...

Tai buvo paukščių atlasas.

Negalvodamas, ką daro, Stenas griebė jį. Knyga užkliuvo už maišelio kišenėlės ir niekaip nenorėjo išlįsti. Vienas iš jų jau buvo apačioje: Stenas girdėjo šlepsėjimą akmeniniu koridoriumi. Netrukus TAS jį pasieks, ir jis pajus šaltą jo kūną.

Stenlis karštligiškai truktelėjo, ir paukščių atlasas liko jo rankoje. Suspaudęs priešais save kaip trapų skydą ir negalvodamas, ką daro, Stenas staiga suvokė, kad elgiasi teisingai.

- Dagiliai! - riktelėjo jis į tamsą, ir sekundę sutvėrimas, kuris stovėjo vos per kelis žingsnius, susvyravo, - berniukas tuo neabejojo. Ir argi durys, į kurias jis spaudėsi, truputį neatsileido?

Daugiau berniukas nebesirietė į kampą. Jis atsitiesė tamsoje ir tada... Nebuvo laiko nuostabai. Stenas aplaižė perdžiūvusias lūpas ir užtraukė:

- Dagiliai! Pilkieji garniai! Raudonieji svilikai! Kovai! Plaktukagalviai geniai! Raudongalviai geniai! Sniegenos! Karėtaitės! Peli...

Durys protestuodamos girgžtelėjo ir atsivėrė. Stenas žengė žingsnį atgal į rūką ir parkrito ant išdžiūvusios žolės. Paukščių albumą jis kone perlenkė pusiau, o vėliau tą vakarą pastebėjo pirštų įspaudus viršelyje, nelyginant jis būtų pabuvojęs po presu.

Berniukas nebandė atsikelti. Jis stūmėsi kulnais ir važiavo užpakaliu slidžia pernykšte žole. Veidą ištempė grimasa. Tamsiame durų stačiakam-

pyje stovėjo dvi poros kojų. Stenas įžiūrėjo dvejas poras džinsų, tiesa, jie buvo supuvę, juodai violetiniai. Oranžiniai siūlai kabojo sutrūkinėję ties siūlėmis, vanduo varvėjo nuo atraitų, ir sutrešę batukai, pro kurių plyšius lindo išpurtę violetiniai pirštai, stovėjo klane.

Jų rankos bejėgiškai karojo. Nežmoniškai ilgos ir vaškinės. Kiekvienas pirštas baigėsi nedideliu oranžiniu bumbulu.

Atkišęs priešais save sulenktą paukščių atlasą, permirkęs nuo dulksnos, prakaito ir ašarų Stenlis šnabždėjo sausu monotonišku balsu: "Paukštvanagiai... svilikai... kolibriai... albatrosai... kiviai..."

Viena ranka pasisuko, parodydama begalinio vandens ištrintas linijas, idiotišką parduotuvės manekeno delną.

Pirštas susilenkė... vėl išsitiesė. Bumbuliukas šokčiojo ir drebėjo, trukčiojo ir kretėjo.

TAS kvietė jį.

Stenas Urisas, kuris mirs savo vonioje su kryžiais ant dilbių po dvidešimt septynerių metų, atsiklaupė, atsistojo ir puolė bėgti. Jis perbėgo Kanzaso gatvę, nesustojęs apsidairyti, ar nevažiuoja mašinos, ir uždusęs stabtelėjo tik kitoje pusėje. Atsigręžė.

Iš šitos vietos durų nesimatė, tik pats bokštas, storas, bet savaip grakštus, rymojo patamsyje.

- Jie buvo negyvi, - sušnibždėjo Stenas tebejausdamas šoką.

Ir staiga apsisukęs nuskubėjo namo.

11

Džiovintuvas nutilo. Stenas irgi.

Kiti trys ilgai į jį žiūrėjo. Jo veidas buvo pilkšvas kaip ta balandžio pavakarė, apie kurią jis pasakojo.

- Ach, - nutraukė tylą Benas. Jo atodūsis buvo nervingas, švilpiantis.

- Tai tiesa. Prisiekiu Dievu, tai tiesa, - pasakė Stenas.

- Aš tikiu tavimi, - ištarė Beverlė. - Po to, kas atsitiko mano namuose, aš tikiu viskuo.

Ji staiga pašoko vos neapversdama kėdės ir nuėjo prie džiovintuvo. Traukė skudurėlius po vieną, lankstė nusisukusi, bet Benui atrodė, kad ji verkia. Jis norėjo prieiti, tačiau pritrūko drąsos.

- Mes turime papasakoti tai Bilui, - pasakė Edis. - Bilas žinos, ką daryti.

- Daryti? - paklausė Stenas atsigręždamas. - Ką čia tauški? Ką daryti?

Kaspbrakas sumišo.

- Na...

- Aš nenoriu nieko daryti, - atrėžė Stenas. Jo žvilgsnis buvo toks veriantis, kad Edis pasimuistė kėdėje. - Aš noriu tai pamiršti. Štai kas.

- Ne taip lengva, - tyliai pasakė gręždamasi Bevė. Benas neapsiriko: kaitri saulė, prasimušusi pro dulkėtą skalbyklos langą, suspindo ašarų upeliuose per skruostus. - Kalbame ne vien apie mus. Aš girdėjau Ronę

Grogan. O dar tas berniukas... manau, jog ten buvo mažojo Klementso balsas. Jis dingo nuo savo triratuko.

- Na ir kas? - provokuojančiai paklausė Stenas.

- O kas, jeigu TAS pasiims dar? Nusitemps kitus vaikus?

Tamsiai rudos jo akys susirėmė su Bevės žydromis, be žodžių atsakančiomis į klausimą: "O jeigu?"

Beverlė nenusuko žvilgsnio, ir Stenlis neišlaikė, nuleido akis... galbūt todėl, kad ji tebeverkė, o gal jos ryžtas užgrūdino ją.

- Edis teisus. Mes turim papasakoti Bilui. Paskui galbūt policijos viršininkui...

- Gerai, - atsakė Stenas. Jis bandė kalbėti su panieka, bet nieko neišėjo. Balsas atrodė tik pavargęs. - Negyvi vaikai vandentiekio bokšte. Kraujas, kurį mato tik vaikai. Klounai, vaikščiojantys Kanalu. Balionai, kurie skrenda prieš vėją. Mumijos. Raupsuotieji po prieangiais. Bortonas užsižvengs... o paskui įkiš į namus be rankenų.

- Jeigu mes visi nueitume, - susirūpinęs pradėjo Benas. - Jei nueitume būriu...

- Žinoma, - nusišaipė Stenas. - Gerai. Dar ką nors papasakok, Kupeta. Parašyk romaną apie tai, - jis atsistojo ir susikišęs rankas į kišenes nuėjo prie lango. Atrodė supykęs, nuliūdęs ir išsigandęs. Po minutės neatsisukęs pakartojo: "Parašyk romaną, velniai rautų!"

- Ne, - kukliai atsakė Benas. - Bilas ruošiasi rašyti knygas.

Stenas nustebęs apsisuko, ir visi sužiuro į Beną. O tas stovėjo tokia išraiška, lyg netikėtai būtų pliaukštelėjęs sau per skruostą.

Beverlė sulankstė paskutinę šluostę.

- Paukščiai, - ištarė Edis.

- Ką? - choru paklausė Bevė su Benu.

Edis žiūrėjo į Steną.

- Tu pasprukai rėkdamas jiems paukščių pavadinimus?

- Galbūt, - nenoriai atsakė Stenas. - O gal durys buvo tik užsikirtusios ir paskui pačios atsidarė.

- Kai jų nestūmei? - pasiteiravo Bevė.

Stenlis gūžtelėjo. Tai reiškė "nežinau".

- O aš manau, kad viskas dėl paukščių, - pareiškė Edis. - Bet kodėl? Filmuose laikai kryžių...

- Arba kalbi "Tėve mūsų" - įsiterpė Benas.

- Arba dvidešimt trečiąją psalmę, - baigė Beverlė.

- Aš žinau tą psalmę, - piktai atšovė Stenas, - bet aš tokiais dalykais neužsiimu. Aš - žydas, nepamiršot?

Jie nusigręžė sutrikę tarsi dėl to, kad jis toks gimė, arba todėl, kad jie galėjo pamiršti.

- Paukščiai, - vėl tarstelėjo Edis. - Jėzau! - Paskui jis kaltai žvilgtelėjo į draugą, bet Stenas niūriai žvelgė į Bengoro vandentiekio valdybą kitoje gatvės pusėje.

- Bilas žinos, ką daryti, - staiga pasakė Benas, sutikdamas su Beve ir Edžiu. - Lažinuos iš ko norit. Iš bet kokios pinigų sumos.

- Paklausyk, - kreipėsi Stenlis, žiūrėdamas į draugus rimtai. - Tvarka. Galim papasakoti Bilui, jei norite. Bet tai viskas. Galite vadinti mane kiškiu, bailiu, man tas pat. Ir nemanau, kad aš bailys. Bet tie dalykai bokšte...

- Jeigu neišsigąstum tokių dalykų, būtum beprotis, Stenai, - tyliai pasakė Beverlė.

- Taip, aš išsigandau, bet ne tas baisiausia, - įsiplieskė Stenlis. - Aš kalbu ne apie tai. Suprantate...

Visi trys įdėmiai laukė, akyse - susirūpinimas ir vilties kibirkštėlė, bet Urisas jaunesnysis savo būsenos paaiškinti neįstengė. Žodžiai išsilakstė. Tas jausmas it akmuo spaudė jam gerklę. Kad ir koks rafinuotas ir pasitikintis savimi, Stenas tebuvo vienuolikos metų berniukas, ką tik baigęs ketvirtąją klasę.

Jis norėjo pasakyti, kad būna baisiau negu išgąstis. Gali nusigąsti, kad per plauką tavo dviračio nepartrenkė automobilis, gali bijoti Solko vakcinos ar susirgti poliomielitu. Gali bijoti bepročio Chruščiovo arba nuskęsti, įlindęs į vandenį per giliai. Gali bijoti visų tų dalykų ir toliau funkcionuoti.

Bet tai, kas nutiko vandentiekio bokšte...

Jis norėjo pasakyti, kad tie negyvi berniukai, kurie nušlepsėjo spiraliniais laiptais, ne tik išgąsdino. Jie *įžeidė* jį.

Taip, įžeidė. Tai vienintelis žodis, kuris jam užkibo ant liežuvio, ir draugai tikrai imtų juoktis išgirdę. Na, taip, jie mėgsta jį, laiko savu, bet vis tiek kvatotųsi. Nesvarbu, yra dalykų, kurių neturėtų būti. Jie įžeidė sveiką tvarkos pojūtį, įžeidė patį tikėjimą, kad Dievas pakreipė žemę ant ašies taip, jog ekvatoriuje saulėlydis tęstųsi apie dvylika minučių, o ten, kur eskimai stato ledo būstus - kiek ilgėliau negu valandą. O paskui tarė: "Gerai, jeigu apskaičiuosite šitą pasvirimą, galėsite apskaičiuoti bet ką. Nes netgi šviesa turi svorį ir netikėtas traukinio švilpuko natos pažemėjimas - tai Doplerio efektas; o tas garsas, kai lėktuvas peržengia garso ribą, - ne angelų aplodismentai ar velnių bezdėjimas, o tiesiog oro grįžimas į vietą. Aš duodu jums pasvirimą, o dabar atsitraukęs imsiu stebėti šou. Daugiau neturiu ką pasakyti, nebent tai, kad dukart du yra keturi, o šviesos danguje - žvaigždės, kad kraują gali matyti tiek suaugusieji, tiek vaikai, o mirę berniukai lieka mirę". "Manau, kad su baime galima gyventi, - būtų pasakęs Stenas. - Gal ne amžinai, bet ilgai, labai ilgai. Su įžeidimu gyventi negali, nes jis palieka plyšį tavo mąstysenoje, į kurį pažvelgęs pamatysi gyvus sutvėrimus mažomis geltonomis nemirksinčiomis akutėmis, užuosi smarvę ir paskui imsi galvoti, kad tenai slepiasi visa visata, visata, kurioje į dangų kyla kvadratinis mėnulis, šaltais balsais krizena žvaigždės, kai kurie trikampiai turi ketvirtą šoną, gal net penktą penktame laipsnyje. Toje visatoje, pasirodo, gali augti dainuojančios rožės... Viskas veda į kažkur, - pasakytų Stenas jiems. - Eikit į savo bažnyčią ir paklausykit pasakojimo, kaip Jėzus žengė vandeniu. Bet jeigu pamatyčiau kokį nors vaikiną tą darantį, - rėkčiau užkimdamas. Nes tai man neatrodys stebuklas. Tai bus *įžeidimas*".

Bet viso to Stenlis neįstengė pasakyti, todėl pakartojo:
- Baisu ne baimė. Nenoriu imtis veiklos, kurią baigčiau beprotnamyje.
- Tai bent nueisi kartu pas Bilą? - paklausė Bevė. - Sužinoti, ką jis pasakys?
- Žinoma, - atsakė Stenas ir nusijuokė. - Gal man reiktų atsinešti paukščių atlasą.
Jie visi nusijuokė, ir pasidarė truputį lengviau.

12

Beverlė paliko juos prie skalbyklos ir nunešė skudurėlius namo viena. Namuose dar nieko nebuvo. Ji padėjo šluostes į vietą ir uždarė spintelę. Paskui atsistojo ir žvilgtelėjo į vonią.

"Aš ten neisiu, - pasakė sau mintyse, - einu žiūrėti koncerto per televizorių".

Tad Beverlė nuėjo į svetainę, įsijungė televizorių, bet po penkių minučių išjungė, kai Dikas Klarkas ėmė demonstruoti, kiek riebalų nuo eilinio paauglio veido gali sugerti vienas vienintelis "Stri-Dex" tamponas. "Jeigu manote, kad užtenka vien muilo ir vandens, - sakė Dikas, kišdamas purviną tamponą prie kameros, kad kiekvienas Amerikos paauglys gerai įsižiūrėtų, - gerai pasižiūrėkit į šitą".

Ji grįžo į virtuvę, prie spintelės virš kriauklės, kur tėvas laikė savo įrankius. Ten buvo kišeninė ruletė su geltonu skaičiukų liežuvėliu. Suspaudusi ją šaltoje rankoje, Beverlė nuėjo į vonią.

Čia buvo akinančiai švaru ir tylu. Kažkur, iš labai toli, girdėjosi misis Dojon plyšojimas; ji rėkė savo berniukui Džimui tuojau pat pasitraukti nuo kelio.

Bevė priėjo prie kriauklės ir pažvelgė į tamsią kanalizacijos skylę.

Pastoviniavo atšalusiomis kaip marmuro rutuliukai po džinsais kojomis. Speneliai sukietėjo tiek, kad galėjai pjaustyti popierių, lūpos perdžiūvo. Ji laukė balsų.

Balsų nebuvo.

Nervingai atsidususi, Beverlė ėmė leisti ploną metalinę juostelę į vamzdį. Leidosi lengvai - it kardas į mugės mago gerklę. Šeši coliai, aštuoni, dešimt. Stop. Tikriausiai atsirėmė į vamzdžio alkūnę. Pasukiojusi ėmė leisti gilyn. Šešiolika colių, dvi pėdos, trys.

Mergaitė žiūrėjo, kaip vyniojasi juosta iš chromuoto futliaro, kurio šonai nuo tėvo rankų nusitrynė iki juodumo. Įsivaizdavo, kaip geltona gyvatėlė slenka pro vamzdžio tamsą, užkabindama purvo, braukdama rūdis. Ten, kur saulė niekad nešviečia ir naktis nesibaigia.

Ji įsivaizdavo metalinį juostos antgaliuką, ne didesnį už nagą, lendantį vis gilyn į juodumą, ir kažkas rėkė jos pasąmonėje: "Ką tu darai?!" Bevė neignoravo to balso, bet nepajėgė jam paklusti. Ji matė, kaip juosta leidžiasi tiesiai žemyn, į rūsį. Atsiremia į ištekamąjį vamzdį... ir visai taip, kaip įsivaizdavo, sustoja.

Bevė vėl pasukiojo matuoklį, ir tas, tiek plonas, kad lengvai lankstėsi, tyliai skambtelėjo kaip lankstomas pjūklas.

Ji matė galiuką, besisukiojantį platesnio vamzdžio, kuris buvo dengtas keramika, dugne. Jis sulinko... ir tada Beverlė galėjo stumti toliau.

Šešios pėdos. Septynios. Devynios...

Staiga juosta pati ėmė bėgti žemyn, it kažkas būtų nutvėręs kitą galą. Bėgti, ne slinkti. Bevė žiūrėjo išsproginusi akis; lūpos virto siaubo "O"... siaubo, bet ne nuostabos. Ar ji žinojo? Ar tikėjosi, kad kažkas panašaus atsitiks?

Juosta išsisuko iki galo. Aštuoniolika pėdų. Lygiai šeši jardai.

Iš vamzdžio pasigirdo tylus kikenimas, paskui šnibždesys, beveik priekaištaujantis:

- Beverle, Beverle, Beverle... tu negali kovoti su mumis... tu mirsi, jei bandysi... mirsi, jei bandysi... jei bandysi... Beverle... Beverle... Beverle... le... le... le...

Kažkas trakštelėjo tėvo ruletės futliare, ir juosta staiga ėmė suktis atgal, mirgėdama skaičiais ir dėmėmis. Netoli galo - paskutinių penkių ar šešių pėdų - geltona virto tamsia, varvančia raudona, ir suklikusi Bevė išmetė ją, lyg staiga būtų pasijutusi laikanti rankose gyvatę.

Šviežias kraujas nusruveno kriaukle į juodą vamzdžio akį. Kūkčiodama mergaitė pasilenkė ir paėmusi dviem pirštais nunešė atgal į virtuvę. Ėjo ištiesusi ranką, margindama kraujo lašais išblukusį vonios, koridoriaus ir virtuvės linoleumą.

Ji ramino save galvodama, ką tėvas pasakytų - padarytų - pamatęs savo matuoklę iškruvintą. Žinoma, jis nematys kraujo, bet vis vien geriau buvo galvoti apie tai.

Bevė paėmė vieną skudurėlį, dar šiltą nuo džiovintuvo kaip šviežia duona, ir grįžo į vonią. Prieš pradėdama plauti, užkišo kietu guminiu kaiščiu kriauklės skylę. Šviežias kraujas nesunkiai plovėsi. Ji grįžo savo keliu, nužymėtu penkių centų dydžio lašais. Išplovė skudurėlį, išgręžė ir padėjo į šoną.

Kitu nuvalė tėvo matuoklę. Kraujas buvo tirštas, lipnus. Dviejose vietose prilipo juodi drebantys krešuliai.

Nors kraujuotos buvo tik penkios ar šešios paskutinės pėdos, Beverlė nuvalė visą juostą, kad neliktų srutų ženklo. Baigusi padėjo ją į tėvo spintelę ir išnešė dėmėtus skudurus iš namų. Misis Dojon vėl rėkė ant Džimo. Jos balsas buvo skardus kaip varpas karštą ramią pavakarę.

Už namo, apšniaukštame ir piktžolėmis apšepusiame kieme, šalia virvių baltiniams džiaustyti, riogsojo surūdijęs šiukšlių degintuvas. Beverlė sumetė į jį skudurus ir atsisėdo ant namo laiptų. Netikėtos karštos ašaros ėmė veržtis iš akių, ir mergaitė nebandė jų tvardyti.

Ji apkabino rankom kelius, prispaudė veidą ir verkė, kol misis Dojon varė Džimą nuo kelio, jei jis nenori būti suvažinėtas mašinos.

DERIS:

ANTRA INTERLIUDIJA

"Quaeque ipsa miserrima vidi,
Et quorum pars magna fui".

Vergilijus

Su begalybe nežaidžiama.

Mino gatvės

1985 metų vasario 14-oji,
Valentino diena

Dar du dingimai praėjusią savaitę - abu vaikai. Vos tik ėmiau atsipalaiduoti. Vienas iš jų - šešiolikmetis vaikinukas Denisas Torijas. Antras - vos penkerių metukų mergaitė, kuri važinėjosi rogutėmis už namo Vakarų Brodvėjuje. Isterijos apimta motina surado tik jos rogutes, tiksliau, tokį mėlyną plastmasinį lovį, ir daugiau nieko. Iš vakaro buvo šviežiai pasnigę - apie keturis colius. "Jokių pėdsakų, tik jos", - pasakė policijos viršininkas Reidmacheris, kai aš jam paskambinau. Jis ima ne juokais rūpintis manimi, iš visko sprendžiant. Nieko tokio, kad negalėtum sudėti bluosto per naktį; yra baisesnių dalykų, tiesa?

Aš paklausiau, ar negalėčiau pamatyti įvykio vietos nuotraukų. Jis atsisakė.

Tada pasiteiravau, ar jos pėdsakai neveda kokio nors kanalizacijos vamzdžio ar kolektoriaus link. Policininkas ilgam nutilo. Paskui išgirdau pasiūlymą apsilankyti pas savo gydytoją. O dar geriau pas neurologą. Vaiką pagrobė tėvas. Jūs ką, Henlonai, neskaitote laikraščių?

- Ar Torijų berniuką irgi pagrobė tėvas? - paklausiau aš.

Vėl ilga pauzė.

- Palikit tai ramybėje, - pasakė jis. - Palikit mane ramybėje. - Ir padėjo ragelį.

Žinoma, kad skaitau laikraščius, juk pats sukraunu juos Viešosios bibliotekos skaitykloje kiekvieną rytą. Mergaitė Lorė Enė Vinterbarger po bjaurių skyrybų 1982-aisiais liko motinos globoje. Policija kuria teoriją, kad Horstas Vinterbargeris, dirbęs įrenginių remontininku kažkur Floridoje, atvažiavo į Meiną pagrobti dukters. Atseit sustojo prie namo ir pašaukė mergytę, o ta atbėgo ir pati įlipo į automobilį - štai kodėl likę tik Lorės pėdsakai. Aišku, jie neužsimena, jog mergaitė nematė tėvo nuo dvejų metukų. Tos skyrybos pagarsėjo todėl, kad motina apkaltino misterį Vinterbargerį vaiko tvirkinimu ir prašė teismo neduoti jam lankymo teisių. Prašymas buvo patenkintas, nepaisant karšto Vinterbargerio neigimo. Reidmacheris teigia, kad teismo sprendimas visiškai atskirti tėvą nuo vienturtės dukters pastūmėjo Vinterbargerį į nusikaltimą. Istorija visai tikėtina, jei ne vienas bet: ar būtų mažoji Lorė pažinusi jį po trejų metų ir pribėgusi pašaukta? Reidmacheris tvirtina "taip", nors paskutinį kartą mergaitė tėvą matė būdama dvejų. Aš taip nemanau. O ir mama sako, kad Lorė buvo gerai išmokyta nesiartinti ir nesikalbėti su nepažįstamaisiais: tą visi Derio vaikai gerai ir anksti išmoksta. Policijos viršininkas sako perdavęs bylą Floridos policijai, kuri dabar ieško Vinterbargerio, ir jo įgaliojimai tuo pasibaigia. "Globos reikalai yra teismo, o ne policijos reikalas", - cituojamas penktadienio Derio "News" šitas pasipūtęs nutukęs asilas.

Bet jaunasis Torijas... čia kas kita. Puiki šeima. Žaidė futbolą už Derio "Tigrus". Pirmūnas. Baigė 1984-aisiais kovų mokyklą. Jokios istorijos su

narkotikais. Turėjo panelę, kurią iki ausų buvo įsimylėjęs. Turėjo viską, tik gyvenk ir norėk. Viskas, kad nesinorėtų išvykti iš Derio dar bent porą metelių.

Bet jis dingo.

Kas jam? Staigus kelionių ilgesio priepuolis? Suvažinėjo ir pakasė girtas vairuotojas? Ar tebėra Deryje, tamsiojoje jo pusėje, Betės Ripsom, Patriko Hoksteterio ir Edžio Korkorano kompanijoje? Arba

(vėliau)

Vėl rašau. Nieko naujo, tik permąstau viską šimtus kartų, kol apima noras staugti. Pašoku, kai sugirgžda geležiniai laiptai į knygų stelažus. Krūpčioju nuo šešėlių. Mąstau, kaip pasielgčiau, jeigu stumiant knygų vežimėlį palei lentynas iš tarpo kyšteltų ieškanti ranka...

Vėl apėmė neapsakomas noras pradėti skambinti visiems šią popietę. Vienu metu net surinkau 404, Atlantos kodą, pasidėjęs priešais save Stenlio Uriso telefono numerį. Bet taip ir likau spausti prie ausies ragelį, svarstydamas, ar noriu skambinti todėl, kad esu įsitikinęs - šimtu procentų įsitikinęs, - ar tiesiog todėl, jog esu tiek persigandęs, kad nebeįstengiu būti vienas ir turiu papasakoti kam nors, kas žino (ar sužinos), dėl ko taip drebu.

Vienu momentu išgirdau Ričį taip aiškiai, it jis būtų stovėjęs šalia... “Krūvą? KRŪVĄ? Mums nėhaikia hinktis į jokį khūvą, senjoh!” - sakė jis Pančo Vanilos balsu, ir aš padėjau ragelį. Nes kai taip nori pamatyti ką nors, kaip aš dabar Ričį, ar bent kurį iš jų, negali pasitikėti savo motyvų rimtumu. Geriausiai meluojame sau. Reikalas tas, kad aš nesu visiškai tikras. Jeigu atsiras dar vienas lavonas, skambinu... Bet kol kas turiu sutikti, kad net tas asilas Reidmacheris gali būti teisus. Mergaitė galėjo prisiminti tėvą, namuose galėjo būti likusių jo nuotraukų. Ir tikiu, kad lipšnus žmogus gali įvilioti vaiką į savo automobilį, net jeigu jis buvo mokytas nepasiduoti nepažįstamų įkalbinėjimams.

Turiu dar vieną rūpestį. Reidmacheris leido suprasti, kad aš, matyt, kraustausi iš proto. Tai nesąmonė, bet jeigu aš paskambinsiu jiems dabar, jie pagalvos, jog aš išprotėjęs. Arba, dar blogiau, išvis manęs neprisimins. Maikas Henlonas? Kas? Nepamenu jokio Maiko Henlono. Iš viso jūsų neprisimenu. Koks pažadas?

Jaučiu, kad skambučiui ateis laikas... o kai ateis, aš tai suprasiu. Atminties uždanga pakils visiems kartu. Susidurs du didžiuliai ratai: aš ir Deris viename, mano vaikystės draugai - kitame.

Kai ateis tas laikas, jie išgirs Vėžlio balsą.

Todėl laukiu toliau, anksčiau ar vėliau vis tiek sužinosiu. Jau nebesvarstau, ar reikia skambinti.

Klausimas vienas - kada?

Gaisras "Juodojoje vietelėje".

- Puikus pavyzdys, kaip prekeivių gildija bando perrašyti istoriją, Maikai, - kalbėjo man senasis Albertas Karsonas vis pakosėdamas. - Bando, ir kartais jiems pavyksta... Bet seni žmonės prisimena, kaip viskas buvo iš tikro. Visada prisimena. Ir papasakos, jei mokėsi paklausti.

O kai kurie, net pragyvenę Deryje dvidešimt metų, nežino, kad kadaise stovėjo "specialūs" barakai Derio aviacijos dalinių seržantams, barakai, pastatyti per pusmylį nuo bazės. O vasario vidury, kai temperatūra nepakildavo aukščiau nulio, o vėjo greitis siekdavo keturiasdešimt mylių per valandą, tas papildomas pusmylis buvo reali grėsmė sušalti, apšalti ar visai nepasiekti nakvynės vietos.

Kiti septyni barakai buvo šildomi mazutu, turėjo sandarius langus ir izoliaciją. Jie buvo šilti ir jaukūs. "Specialieji" barakai, kuriuose glaudėsi dvidešimt septyni vyrai iš E kompanijos, šildėsi sena krosnimi, kūrenama malkomis. Kuro atsargos buvo grynai atsitiktinės. Vienintelė izoliacija - pušų ir eglių šakos, sukaišiotos iš barako išorės. Vienas iš vyrų kartą suveikė visą komplektą sandarių langų, bet tą pačią dieną visą baraką iškvietė dirbti į Bengoro bazę. O kai jie sušalę ir pavargę grįžo vakare namo, visi langai buvo sudaužyti. Visi aliai vienas.

Tai buvo 1930-aisiais, kai pusę Amerikos karinių oro pajėgų sudarė biplanai, o Vašingtone Bilis Mitčelas buvo teisiamas karo teisme ir pažemintas pareigose dėl įkyraus siūlymo atnaujinti oro pajėgas, kuris galų gale įgriso vyresnybei. Neilgai trukus jis išėjo į atsargą.

Todėl Derio bazė per daug neskraidė, nors turėjo tris pakilimo takus (iš kurių tik vienas buvo asfaltuotas). Čionykščiai kareiviai, vaizdžiai sakant, daugiau dirbo žemę negu kariavo.

Vienas iš E kompanijos karių, grįžusių į Derį po tarnybos 1937-aisiais, buvo mano tėvas. Jis papasakojo man tokią istoriją.

"Vieną 1930-ųjų pavasario dieną (pusė metų prieš "Juodosios vietelės" gaisrą) su keturiais bičiuliais grįžau po trijų išeiginių Bostone. Einame pro vartus, o už jų, šalia budinčiojo būdelės, stovi toks gorila, pasirėmęs į kastuvą, ir traukia savo pantalonus iš subinės. Kažkoks seržantas iš Pietų. Morkiniai plaukai. Išpuvę dantys. Spuoguotas, kaip iš akies lupta beždžionė, tik be plaukų. Per depresiją armijoj tokių buvo pilna.

Žodžiu, einam, keturi vaikinai po atostogų, visi puikiausios nuotaikos, ir matom, kad tas taip ir taikosi, ar nepasiseks išgriežti ant mūsų pagiežos. Atiduodam pagarbą kaip pačiam Juodajam generolui Džekui Peršingui. Viskas tuo būtų pasibaigę, bet buvo nuostabi balandžio diena, maloniai šildė saulutė, ir aš leptelėjau: "Laba diena, seržante Vilsonai". Jam to ir tereikėjo.

"Ar daviau leidimą į mane kreiptis?" - klausia jis.

"Ne, sere", - atsakau.

Seržantas nužvelgia mano draugus - Trevorą Dousoną, Karlą Runą ir Henrį Vaitsoną, žuvusį liepsnose tą rudenį, - ir sako jiems:

“Aš pasilieku šitą protuolį nigerį. Jeigu daugiau niekas nenori palaikyti jam kompaniją šį sumautą vakarėlį, nešdinkitės į savo barakus. Supratote?”

Jie nueina, o Vilsonas šaukia iš paskos:

“Bėgte, suskiai! Kad matyčiau šūdinus padus!”

Vaikinai paklūsta, nubėga, o mane Vilsonas nusiveda į lauką ir duoda kastuvą. Dabar toje vietoje stovi “Northeast Airlines” aerobusų terminalas. Žiūri į mane išsišiepęs, beda į žemę ir klausia:

“Matai duobę, nigeri?”

Jokios duobės ten nebuvo, bet aš nusprendžiau, jog man geriausia su viskuo sutikti, tad pažiūrėjau žemyn ir sakau, kad matau. Tada gorila kerta man į veidą ir partrenkia ant žemės. Naujutėliais marškiniais nuteka kraujas.

“Nematai, nes kažkoks velnio šunsnukis ją užvertė! - rėkia jis man įraudusiais žandais. Iš snukio nedingsta šypsena ir atrodo, kad jis gerai leidžia laiką. - Taigi, misteri Laba Diena, tavo darbas - iškasti žemes iš mano duobės. Ir mikliai!”

Aš kasiau geras dvi valandas ir jau stovėjau duobėje iki smakro. Paskutines kelias pėdas ėjo grynas molis ir netrukus iki kauliukų stovėjau vandenyje permirkusiais batais.

“Mėžkis iš ten, Henlonai”, - įsakė seržantas Vilsonas. Jis sėdėjo ant žolės ir rūkė cigaretę. Pagalbos, aišku, nepasiūlė. Buvau purvinas ir šlapias nuo galvos iki kojų, ką jau kalbėti apie kraują, džiūstantį ant mano palaidinės. Jis atsistojo ir priėjo. Parodė į duobę.

“Kas čia, juodasnuki?” - paklausė.

“Jūsų duobė, seržante Vilsonai”, - atsakiau aš.

“A, aišku, man nereikia jokios duobės, iškastos negro. Sukask žemę į vietą, eilini Henlonai”.

Taigi aš ėmiau užkasinėti, o kai baigiau, leidosi saulė ir darėsi vėsu. Jis prieina kaip tik tada, kai aš sulyginu kastuvu paviršių.

“Ką dabar matai, nigeri?” - klausia.

“Žemę”, - atsakau, ir Vilsonas man vėl smogia. Dieve mano, Miki, tiek nedaug betrūko, kad pašokęs perskelčiau to šunsnukio makaulę tuo pačiu kastuvu. Bet taip pasielgęs niekada daugiau nebūčiau matęs dangaus, nebent per grotas. Nors buvo minučių, kai man atrodė, kad sėdėčiau ne veltui. Bet kažkaip įstengiau susitvardyti.

“Čia ne žemė, tu šlykštus benkarte! - staugia jis man, taškydamasis seilėmis. - Čia MANO SKYLĖ, ir atkask ją kuo greičiau! Mikliai!”

Aš vėl iškasu duobę, paskui vėl užkasu, o jis klausia kodėl, mat kaip tik norėjęs joje nusišikti. Kasu trečią kartą, paskui jis nusmaukia kelnes, pakabina savo purviną užpakalį virš duobės ir šypsosi man, atlikdamas savo reikalus. Tada klausia:

“Kaip sekasi, Henlonai?”

“Puikiai, sere”, - atsakau, nusprendęs nepasiduoti, kol nukrisiu apalpęs arba kojas užversiu. Užsispyriau, vadinasi.

“Ką gi, galiu dar padėti. Pradžiai gali užkasti šitą duobę, eilini Henlonai. Ir pajudink rūrą. Sulėtėjai kažkaip”.

Aš vėl užkasiau, o iš šypsenos matau, kad čia tik apšilimas. Bet kaip tik tada su mazutiniu žibintu per lauką atlėkė jo draugelis ir pranešė, kad užklydo netikėta inspekcija ir nerado seržanto Vilsono tarnybos vietoje. Mano draugai mane pridengė ir niekas nepasigedo, o Vilsono draugai - jeigu jis tokių turėjo - nepasirūpino.

Tada jis mane paleido ir aš laukiau, kad jo pavardė pasirodys prasižengimų lentoje, bet ji taip ir nepasirodė. Tikriausiai paaiškino, kad praleido patikrinimą, nes krėtė proto ilgaliežuviui negrui, kuris iškasė ir užkasė visas duobes Derio bazėje. Ir veikiausiai gavo medalį, o ne bulves skusti. Štai kokie dalykai nutikdavo E kompanijai Deryje”.

Tą istoriją tėvas papasakojo 1958-aisiais, kai artėjo jo penkiasdešimtmetis, o mamai tebuvo vos per keturiasdešimt. Aš paklausiau, kodėl grįžo į Derį, jeigu jis toks?

- Na, matai, Miki, aš nuėjau į armiją šešiolikos, - atsakė jis. - Sumelavau apie savo amžių, kad tik pakliūčiau. Ir ne savo noru. Mama įkalbėjo. Aš buvau aukštas, todėl tikriausiai ir patikėjo. Gimiau ir augau Burgave, Šiaurės Karolinoje, ir mėsą matydavau tik pardavus tabaką arba žiemą, kai tėvui pasisekdavo sumedžioti meškėną arba oposumą. Vienintelis geras dalykas, kurį prisimenu iš Burgavo, - tai pyragas su oposumo mėsos įdaru, toks dailus ir gardus, kad pirštus apsilaižytum.

Kai tėvas žuvo per nelaimingą atsitikimą su žemės ūkio technika, mama pasakė, kad išsiveža Paukštuką Filį į Korintą, kur ji turi giminių. Filis buvo šeimos pagrandukas.

- Tu kalbi apie mano dėdę Filą? - paklausiau aš, o mintis, kad kažkas gali vadinti jį Filiu Paukštuku, kėlė šypsnį. Jis gyveno Arizonoje, dirbo Taksone advokatu ir jau šešerius metus priklausė Miesto tarybai. Kai buvau vaikas, dėdė Filas man atrodė labai turtingas. Kaip juodaodis 1958-aisiais, toks tikriausiai ir buvo. Uždirbdavo po dvidešimt tūkstančių per metus.

- Taip, apie jį, - pasakė mano tėvas. - Bet tada jis buvo dvylikos metų vaikigalis su šiaudine jūreivio kepurėle, užlopytu klynu ir basom kojom. Jis buvo jauniausias, o aš - priešpaskutinis. Likom dviese, kiti du mirę, du susituokę, vienas kalėjime. Hovardas. Jis visada buvo tuščia vieta.

“Žygiuok į armiją, - pasakė tavo bobutė Širlė. - Nežinau, mokės tau iš karto ar ne, bet kai pradės, siųsi man po truputį kiekvieną mėnesį. Sunku man tave išleisti, sūnau, bet jei tu nepasirūpinsi manim su Filiu, nežinau, kas mums nutiks”. Ji padavė man gimimo liudijimą, ir aš pastebėjau, jog mama kažkaip buvo ištaisiusi datą, todėl man dabar buvo aštuoniolika.

Tad aš nudrožiau į naujokų šaukimo punktą ir paprašiau priimti. Verbuotojas parodė man popierius ir vietą, kur turiu palikti savo ženklą. “Aš galiu parašyti savo vardą”, - pasakiau, bet žmogėnas nusijuokė nepatikėjęs.

“Gerai, tada rašyk, juoduk”, - pasakė jis.
“Palaukit minutę. Aš noriu kai ko paklausti”, - neskubu aš.
“Varyk, - sako jis. - Atsakysiu į visus klausimus”.
“Ar armijoj tikrai dukart per savaitę duoda mėsos?” - paklausiau. - Mama sako, kad duoda, bet ji suinteresuota mane kuo greičiau išgrūsti.
“Ne, jie neduoda mėsos du kartus per savaitę”, - atsakė žmogus.
“Aš taip ir maniau”, - sakau galvodamas, kad tas vyrukas tik atrodo kaip sukčius, o iš tikro yra bent jau garbingas sukčius.
Bet jis kalba toliau:
“Jie duoda kiekvieną vakarą”, - aš negaliu suprasti, kodėl man tas žmogus atrodė garbingas.
“Tikriausiai manot, kad aš paskutinis kvailys”, - sakau.
“Pataikei kaip pirštu į akį, nigeri”, - atsako jis man.
“Ką gi, jeigu įstoju, galėsiu padėti mamai ir Filiui Paukštukui. Mama sakė, kad gausiu atlyginimą”.
“Štai čia, - baksnoja jis man į paskyrimo formą. - Kas dar kvaršina galvą?”
“Na, - sakau, - o kaip dėl mokslo tapti karininku?”
Žmogelis užverčia galvą ir taip žvengia, jog imu baimintis, kad neužspringtų savo seilėmis. Pagaliau išstena:
“Sūnau, tą dieną, kai pasirodys pirmas negras karininkas, kraujuojantis Jėzus Kristus sutrenks čarlstoną Birdlende. Dabar rašykis arba nešdinkis. Mano kantrybė trūko. Užsmirdinai visą patalpą”.
Aš pasirašau, žiūriu, kaip jis susega paskyrimo formą su medicinos apžiūros lapu. Paskui gaunu priesaikos tekstą - ir jau karys. Tikėjausi, kad mane išsiųs į Niū Džersį statyti tiltų, juk karo nebuvo. Bet patekau į E kompaniją Deryje, Meino valstijoje.
Tėvas atsiduso ir pasimuistė savo krėsle. Jis buvo stambus vyras pražilusiais smilkiniais, vienos didžiausių Derio fermų šeimininkas, kurio prekystalis garsėjo į pietus nuo Bengoro. Visi trys dirbdavom rankų nenuleisdami, derliui nuimti reikėjo samdyti pagalbinių.
- Grįžau todėl, kad mačiau ir Pietus, ir Šiaurę, o neapykanta visur tokia pati. Ir ne seržantas Vilsonas mane įtikino. Jis buvo eilinis Džordžijos besmegenis, visur vežiojęsis savo Pietus su savimi. Nereikėjo būti iš Meisonų-Diksonų giminės, kad nekęstų negrų. Tiesiog negalėjo pakęsti, ir viskas. Ne, mane įtikino gaisras “Juodojoje vietelėje”. Žinai, Miki, tam tikra prasme... - tėvas žvilgteli į mamą, kuri mezga nepakeldama akių, nors gaudo kiekvieną žodį, ir tėvas tai žino.
- Tam tikra prasme gaisras padarė mane žmogumi. Tada žuvo šešiasdešimt žmonių, aštuoniolika iš E kompanijos. Tiesą sakant, kompanijos visai neliko. Henris Vaitsonas... Hortonas Sartoris... visi mano draugai, visi žuvo liepsnose. Ugnyje, paleistoje ne Vilsono su užstalės draugeliais, o vietinės Meino baltojo padorumo legiono grupuotės. Tėvų, kurie prikišo uždegtus degtukus prie “Juodosios vietelės”, vaikai dabar lanko su tavimi tą pačią mokyklą. Bet man nesinori kalbėti apie vargšus vaikus.

- Kodėl, tėti? Kodėl jie taip padarė?

- Na, dalis kaltės už tai tenka Deriui, - atsiduso tėvas susiraukdamas. Lėtai užsidegė savo pypkę ir užgesino degtuką. - Nežinau, kodėl tai atsitiko čia; negaliu paaiškinti, bet manęs tai kažkodėl nenustebino. Matai, Baltojo padorumo legionas buvo šiaurietiškas Kukluksklanas. Jie lakstė su tokiom pačiom baltom paklodėm, degino tuos pačius kryžius ir siuntinėjo vienodus įspėjančius raštelius negrams, kurie jiems atrodė per daug iškilę arba kurie galėjo užimti baltųjų darbo vietas. Bažnyčiose buvo pamokslaujama apie žmonių lygybę ir ten pat kaupiamos dinamito atsargos. Visos istorijos knygos linksniuoja KKK, o apie Baltojo padorumo legioną - nė žodžio. Daug žmonių apie tai net negirdėję. Spėju, taip yra todėl, kad daugumą istorijos vadovėlių rašė šiauriečiai ir gėdijosi savo nešvarios praeities. Legionas veikė dideliuose miestuose ir pramonės rajonuose. Niujorkas, Niū Džersis, Detroitas, Baltimorė, Bostonas, Portsmutas - visi turėjo savo dalinius. Bandė susikurti Meine, bet pavyko tik Deryje. A, vienas rimtas dalinys buvo susibūręs Levistone (maždaug tuo metu, kai įvyko gaisras), bet jam nekėlė susirūpinimo baltas moteris prievartaujantys negrai arba juodi konkurentai darbo biržoje, nes ten nebuvo negrų. Levistoniečių rūpestis buvo valkatos ir benamiai, vadinamoji "basakojų armija"; Legionui atrodė, kad visi, kas sėdi be darbo, prisijungs prie komunistinių padugnių. Padorumo legionas išmėždavo juos nespėjus mieste kojų apšilti. Kartais prikišdavo nuodingos gebenės už kelnių arba pakurdavo marškinius. Žodžiu, neblogai pasidarbavo po "Juodosios vietelės" gaisro. Viskas daroma greitai ir nesvarstant. Kartais mūsų miestelyje taip pat.

Tėvas nutilo, truktelėjo pypkutės.

- Be Legiono, čia dirvą rado dar kai kas. Turtuolių klubai. O po gaisro jie nusimetė paklodes, ir viskas buvo pamiršta, - dabar jo balse nuskambėjo tokia panieka, kad mama suraukusi kaktą pakėlė akis nuo mezginio. - Pagaliau, kas gi žuvo? Aštuoniolika negrų kareivių, keturiolika ar penkiolika miestelio negrų, juodukų džazbendo kvintetas... ir būrelis negrų mylėtojų. Menkniekis!

- Vilai, - tyliai ištarė mama. - Užteks.

- Ne, - šūktelėjau. - Aš noriu išgirsti.

- Atrodo, kad tau metas miegučių, Miki, - pasakė tėvas ir pakedeno mano plaukus savo didele įdiržusia ranka. - Man norėtųsi pasakyti tau dar kai ką, bet bijau, kad nesuprasi, nes aš ir pats nelabai suprantu. Tai, kas nutiko tą naktį "Juodojoje vietelėje", visas tas košmaras... aš nemanau, jog viso to priežastis - mūsų juoda oda. Ir ne todėl, kad "Vietelė" buvo netoli Vakarų Brodvėjaus, kur gyveno ir toliau gyvena miesto grietinėlė. Esu įsitikinęs, kad Baltajam padorumo legionui čia sekėsi geriau ne todėl, kad vietiniai žmonės labiau nekentė valkatų ir negrų negu Portlende, Levistone ar Brunksvike. Viskas dėl dirvos. Atrodo, kad blogis, skausmas tiesiog suveša mūsų miestelio dirvoje. Aš ilgus metus apie tai mąsčiau. Nežinau, kodėl taip yra... bet yra. Tačiau čia irgi yra gerų žmonių, ir tada bu-

vo. Į laidotuves ėjo tūkstančiai, ėjo palydėti ne tik baltųjų. Visos įstaigos savaitei užsidarė. Sužeistus ligoninės gydė veltui. Jie gaudavo maisto pintines su užuojautos laiškeliais, nuoširdžios užuojautos. Atsirado žmonių, kurie ėmėsi padėti nukentėjusiems. Tada aš susidraugavau su Deiviu Konrojumi; pats žinai, jis baltas kaip vaniliniai ledai, bet jaučiausi susiradęs brolį. Būčiau miręs už jį, jeigu paprašytų, ir, nors žmogui nelemta skaityti svetimų širdžių, manau, jei reiktų, Deivis paguldytų galvą už mane.

Tai va, o armija mus, išgyvenusius tą gaisrą, išsiuntė kitur lyg susigėdusi... Taip tikriausiai ir buvo. Baigiau tarnauti Port Hude. Išgyvenau ten šešerius metus, susitikau tavo mamą. Susituokėme Galvestone, jos tėvų namuose. Bet Deris man niekaip neišėjo iš galvos. Po karo atsivežiau tavo mamą čia. Susilaukėm tavęs. Ir štai mes čia, vos trys mylios nuo tos vietos, kur 30-aisiais stovėjo "Juodoji vietelė". Laikas į lovą, vyruti.

- Aš noriu išgirsti apie gaisrą! - suinkščiau. - Papasakok man apie jį!

Tėvas pasižiūrėjo į mane niūriu žvilgsniu, kuris mane visada nutildydavo... todėl, kad nedažnai mačiau jį tokį. Tėvas buvo linksmos širdies žmogus.

- Šita istorija - ne berniukui, - pasakė jis. - Kitą kartą, Miki. Kai abu nugyvensim dar kelis metelius.

Vėliau pasirodė, kad mes abu nugyvenom dar ketverius metus, kol aš išgirdau pasakojimą apie tą naktį "Vietelėje". Tai buvo paskutiniai tėvo metai. Jis pasakojo ligoninės lovoje prigirdytas nuskausminančių, tarpais išklysdamas iš realybės, kurioje jį negailestingai naikino vėžys.

1985 vasario 26-oji

Perskaičiau, ką buvau parašęs paskutinį kartą, ir netikėtai apsiverkiau dėl tėvo, kuris jau dvidešimt treji metai išėjęs. Aš prisimenu gedulą - jis tęsėsi beveik dvejus metus. Kai baigiau vidurinę 1965-aisiais, mama pažiūrėjo į mane ir pasakė: "Kaip tavim didžiuotųsi tėvas!" Mes pravirkom apsikabinę vienas kitą, ir tada pagalvojau, kad šitomis ašaromis mes galutinai su tėvu atsisveikinome. Bet kas žino, kiek gali tęstis širdgėla? Gal net praėjus trisdešimt metų po kūdikio, brolio ar sesers netekties jūs pabundate jausdami tą pačią tuštumą, kurios niekas be velionio neužpildys... gal net po jūsų mirties.

Tėvas išėjo iš armijos 1937 metais su invalidumo pensija. Tuomet ji tikrai ėmė panėšėti į tikrą armiją; reikia būti visai aklam, kalbėjo tėvas, kad nematytum, jog netrukus visi ginklai bus ištraukti iš sandėlių. Jis pakilo iki seržanto ir neteko dalies kairės pėdos, kai kažkoks naujokas ištraukė rankinės granatos degiklį ir persigandęs išdrėbė po kojom, užuot nusviedęs. Ji nusirito iki mano tėvo ir kostelėjo.

Tų laikų kariai treniravosi su amunicija, kuri arba buvo sugedusi, arba neveikė nuo ilgo gulėjimo sandėliuose. Kulkos dažnai neiššaudavo arba sprogdavo dar vamzdyje. Laivynas turėjo torpedų, kurios neplaukda-

vo, kur siųstos, ir nesprogdavo, kada priklausė. Tiek karinė aviacija, tiek Jūros aviacijos daliniai skraidė lėktuvais, kurie pamesdavo sparnus nusileidžiant, o 1939 metais Pensakoloje, skaičiau, tiekimo tarnautojas aptiko, kad visa kolona vyriausybinių sunkvežimių negali pajudėti dėl tarakonų: jie sugriaužė gumines žarneles ir pavarų diržus.

Taigi mano tėvas išsigelbėjo (įskaitant, žinoma, ir tą dalį, kuri tapo jūsų nuolankiu tarnu Maiklu Henlonu) biurokratinio popierizmo ir sugedusios įrangos dėka. Granata sprogo nepilnai, ir tėvas atsipirko pėda, o ne kūnu žemiau šonkaulių.

Už invalido pensiją jis galėjo vesti mano mamą metais anksčiau negu planavo. Į Derį tėvai atsikraustė ne iškart. Iki 1945-ųjų pradirbo Hiustone. Tėvas dirbo bombų apvalkalų liejimo cecho meistru. Mama buvo kniedytoja. Bet, kaip sakė man tą vakarą, kai buvau vienuolikos, mintis apie Derį jo niekaip nepaliko. Ir aš dabar mąstau, kad tas aklas daikčiukas tam ir suveikė, kad tėvas galėtų grįžti, o aš stočiau į tą ratą Barense vieną rugpjūčio vakarą. Jei visatos dėsniai nemeluoja, gera visada kompensuoja bloga; bet ir gera gali pasirodyti pakankamai baisu.

Mano tėvas prenumeravo Derio "News" ir rūpestingai skaitė visus skelbimus apie parduodamą žemę. Jie sukaupė padorią pinigų sumą. Vieną dieną akis užkliuvo už parduodamos fermos, kuri atrodė viliojančiai... bent jau laikraštyje. Abu atvažiavo iš Teksaso autobusu, apžiūrėjo ir nusipirko tą pačią dieną. Pirmasis prekybinis bankas davė jiems paskolą dešimčiai metų, ir Henlonai įsikūrė Deryje.

- Iš pradžių turėjom rūpesčių, - pasakė tėvas kitą kartą. - Atsirado žmonių, kurie nenorėjo negrų kaimynystės. Mes žinojom, kad taip bus - aš nepamiršau "Juodosios vietelės" - todėl ramiai laukiau. Vaikai bėgdami pro šalį laidydavo akmenis ir skardines nuo alaus. Pirmaisiais metais pakeičiau mažiausiai dvidešimt išbelstų langų. Ir ne tik vaikai tuo užsiiminėjo. Vieną rytą radau svastiką ant vištidės ir išdvėsusias vištas. Kažkas užnuodijo lesalą. Daugiau vištų nelaikiau.

Bet grafystės šerifas (tais laikais nebuvo jokio policijos viršininko, nes miestelis buvo per mažas) ėmėsi šito kaip reikiant. Jį ir turėjau omeny sakydamas, kad čia susipynę ir gera, ir bloga. Tam vyrukui, Salivanui, nerūpėjo, kokios spalvos mano oda ir ar garbanojasi mano plaukai. Ėjo čia gal šešis kartus, klausinėjo žmones ir išsiaiškino, kieno tai buvo darbas. Ir spėk kieno? Nagi, bandyk iš trijų kartų, du pirmi nesiskaito!

- Nežinau, - pasakiau aš.

Tėvas juokėsi, kol ašaros neištryško. Išsitraukęs didelę baltą nosinę iš kišenės, nušluostė ir tarė:

- Taigi Bačas Bauersas, štai kas! Tėvas to vaiko, kurį vadini didžiausiu mokyklos avigalviu. Obuolys nuo obels netoli rieda.

- Vaikai sako, kad Henrio tėvas - beprotis, - pasakiau tėvui. Aš, rodos, tada mokiausi 4-oje klasėje; užteko, kad Henris Bauersas ramia sąžine galėtų išspirti man iš rankų skardinę... Ir dabar, kai pagalvoju, daugiausia

“negro” ir “juoduko” sinonimų pirmiausia išgirdau iš Henrio lūpų tarp pirmos ir ketvirtos klasių.

- Žinai, aš pasakyčiau, kad tokios kalbos ne be pagrindo. Žmonės šneka, kad jam šulo trūksta nuo tada, kai grįžo iš armijos. Sako, jis buvęs jūreiviu Ramiajame. Žodžiu, šerifas uždarė jį į areštinę, nors Bačas stūgavo, jog čia tik spektaklis, ir siuntė visus negrų mylėtojus po velnių. O, kaip žadėjo visus paduoti į teismą! Jau ir sąrašą veikiausiai buvo sudaręs iki pat Vitčemo gatvės. Bačas vargu ar turėjo nesuplyšusių trumpikių porą, o grasino paduoti į teismą mane, šerifą Salivaną, miestą Derį, Penebskoto grafystę ir dar dievai žino ką. Kas buvo paskui, nežinau. Tik iš Deivio Konrojaus girdėjau, kad šerifas aplankė Bačą Bengoro kalėjime ir pasakė: “Laikas, Bauersai, užsičiaupti ir paklausyti. Tas juodas vyrukas nenori spausti teisėjų. Nenori nusiųsti tavęs į Šaušenką, nori tik atsiimti už viščiukus. Du šimtai jį patenkina”. Bačas atsako, kad aš matysiąs tuos du šimtus kaip savo ausis, o šerifas toliau porina: “Šaušenke yra klinčių karjeras, Bačai, ir girdėjau, kad padirbėjus porą metelių liežuvis pasidaro žalias kaip agurkas. Rinkis. Du metai kasti klintį ar du šimtai dolerių. Ką mąstai?”

“Joks teismas Meine nenuteis manęs už negro vištų išgalabinimą”, - sako Bauersas.

“Žinau”, - atsako Salivanas.

“Tai ką, po perkūnais, mes čia svarstome?” - stebisi Bačas.

“Laikas atsibusti, mielasis. Pasodins ne už viščiukus, pasodins už svastiką, kurią užtepliojai ant vištidės”.

Bačo žiauna, anot Deivio, taip ir atvipo, o Salivanas paliko jį pagalvoti. Po trijų dienų Bačas pasakė savo broliui (tam, kuris sušalo išėjęs medžioti girtas prieš porą metų), kad parduotų naująjį “Merkurijų”. Automobilis buvo pirktas už demobilizacijos išmoką, Bauerso pasididžiavimas. Aš gavau du šimtus dolerių, o Bačas prisiekė mane išrūkyti. Taip ir ėjo per draugelius apie tai pasakodamas. Ir vieną dieną pasimaišė man po kojom. Vietoj “Merkurijaus” jis buvo įsigijęs prieškarinį “Fordą”, o aš buvau su savo pikapu. Užkirtau kelią iš Vitčemo gatvės ties stotimi ir išlipau su savo “Vinčesteriu”.

“Bandysi padegti - vienas blogas juodukas paleis tau kulką į kaktą, šunsnuki”, - perspėjau aš.

“Kaip tu drįsti su manimi šitaip kalbėti, nigeri? - pasakė Bačas. Nedaug trūko, kad rėktų iš įsiūčio ir... baimės. - Tokios padugnės kaip tu negali šitaip kalbėti su baltuoju!”

- Man viskas buvo įgrisę iki gyvo kaulo, Miki. Žinojau, dabar gerai nepagąsdinsiu - visą gyvenimą sėdės ant sprando. Aplink nieko nebuvo. Priėjau prie “Fordo”, viena ranka sugriebiau jį už plaukų, įsirėmiau šautuvo buožę į diržo sagtį ir nutaikiau vamzdį jam į smakrą. Tada pasakiau: “Dar pavadinsi mane nigeriu arba padugne, tavo smegenys aptaškys sėdynę. Patikėk manim, Bačai: užsimanai pažaisti su ugnimi - aš pasiimu sa-

vo dvivamzdį. Nukentėsi tu su savo žmona, vaikiščiu ir broliu. Man jau užtenka". Ir žinotum, Bauersas ėmė verkšlenti; nemačiau šlykštesnio vaizdo per visą gyvenimą. "Kas gi čia vyksta, - vapėjo jis, - ateina kažkoks ni... kažkoks pa... kažkoks vaikinas, prikiša šautuvą prie darbininko galvos vidury šviesios dienos ant kelio...

"O taip, pasaulis susikeitė su pragaru vietom, jei tokie dalykai ima dėtis, - sutikau aš. - Bet palik tai ramybėje. Dabar pasakyk štai ką: mes susitarėme ar nori pabandyti, kaip kvėpuojasi pro kaktą?"

Jis sutiko, kad mes susitarėme, ir nuo to laiko dėl Bačo Bauerso neturėjau jokių problemų, na, nebent kai tavo šuo Čipsas nudvėsė. Bet neturiu įrodymų, jog čia Bačas nagus prikišęs. Čipsas galėjo kažką nuodinga suėsti.

Nuo tos dienos aš buvau paliktas ramybėje, o kai atsigręžiu į praeitį, neturiu ko gailėtis. Mums čia buvo gera, o jei ir buvo naktų, kai kankino košmarai apie tą gaisrą - ką padarysi, niekas nuo to neapsaugotas.

1985 vasario 28-oji

Jau keletas dienų niekaip neprisiruošiu parašyti apie "Juodosios vietelės" gaisrą. Atrodo, "Žiedų valdove" yra pasakyta "kelias veda į kelią"; gali pradėti fantastišką kelionę ir nueiti... galas žino kur. Tas pats su pasakojimu. Vienas nuveda į antrą, tas - į trečią, ketvirtą; kartais nueina norima kryptimi, kartais tau nepaklūsta. Galbūt viskas labiau priklauso nuo pasakotojo, o ne pačios istorijos.

Aš prisimenu tėvo balsą kaip šiandien - žemą, lėtą balsą, prisimenu, kaip jis retkarčiais sukosti ar užsikvatoja. Pauzes pypkei užsidegti ir išsišnypšti nosį. Arba atsinešti skardinę "Naraganseto". Tas balsas man - visų balsų balsas, ypatingas šios vietos balsas; tokio nėra Ivso interviu, nėra blankiuose miestelio istorijos aprašymuose, nėra mano paties diktofono įrašuose.

Tėvo balsas.

Dabar dešimta valanda, biblioteka uždaryta nuo devynių. Girdžiu, kaip smulki šlabdriba teškia į langus ir stiklinį koridorių į Vaikų biblioteką. Už geltono šviesos rato, kuriame sėdžiu ir marginu liniuotą bloknotą, girdžiu traškesį ir šlamesį. Seno, smengančio pastato garsai, sakau sau... ir pats netikiu. Kaip netikiu, kad per šitą pūgą kažkur stypso vienišas klounas ir pardavinėja balionėlius.

Na... nekreipkit dėmesio. Atrodo, radau būdą persakyti paskutinį tėvo pasakojimą. Išgirdau jį ligoninės palatoj. Po šešių savaičių tėvas užgeso.

Kiekvieną dieną per pietus mes aplankydavom jį su mama, o vakare užeidavau pats vienas. Mama likdavo ruoštis namuose, o mane siųsdavo į ligoninę. Važiuodavau dviračiu. Motina uždraudė stabdyti pakeleivingas mašinas, nors žudynės jau ketveri metai kaip baigėsi.

Tas pusantro mėnesio buvo sunkus penkiolikmečiui berniukui. Aš mylėjau tėvą, bet nekenčiau tų vakarinių apsilankymų: maudė širdį žiūrint, kaip jis raukosi ir traukiasi, kaip skausmo raukšlės gilėja ir dauginasi jo veide. Kartais jis pravirkdavo, nors tvardydavosi. O grįžtant jau būdavo tamsu, ir aš prisimindavau 58-ųjų vasarą, bijodavau atsigręžti, kad nepamatyčiau klouno... vilkolakio... Beno mumijos... ar savo paukščio. Užvis labiau mane gąsdino mintis išvysti TĄ, perėmusį mano mirtimi besigaluojančio tėvo veidą... Aš mindavau nepaisydamas krūtinėje dundančios širdies, ir grįždavau namo uždusęs, sulipusiais nuo prakaito plaukais, o mama klausinėdavo, kodėl aš taip lėkiau, nuogąstavo, kad nesusirgčiau. Aš atsakydavau: "Norėjau spėti grįžti, kad galėčiau tau padėti". Ji apglėbdavo, pabučiuodavo mane ir sakydavo, kad aš geras berniukas.

Laikas bėgo, ir man vis sunkiau buvo sugalvoti pokalbio temą. Važiuodamas į miestą, sukdavau apie tai galvą, bijodamas to momento, kai abu neturėsim ką vienas kitam pasakyti. Tėvo merdėjimas gąsdino ir erzino mane, trikdė; tada, o ir dabar, atrodė, kad žmogus turi palikti šį pasaulį greitai. Vėžys ne tik žudė jį. Žemino ir įžeidinėjo taip pat.

Mes niekada neminėjom vėžio, ir dažną nejaukios tylos minutę aš mąstydavau, jog teks; jis užklups mus kaip pauzė vaiką, žaidžiant "užimk kėdę".

Tada aš karštligiškai imdavau raustis mintyse, kad ką nors - bet ką - galėčiau pasakyti ir netektų susipažinti su tuo, kas naikina mano tėtį: Tėtį, kuris kartą čiupo Bačą Bauersą už plaukų ir įrėmęs dvivamzdį į smakrą pareikalavo palikti jį ramybėje. Mes būsim priversti kalbėti apie ligą, ir tada aš neišlaikysiu neverkęs. O mintis, jog aš, penkiolikmetis, žliumbiu tėvo akivaizdoje, gąsdino ir žeidė kaip niekas kitas.

Vienos tokios nejaukios pauzės metu aš vėl paklausiau apie "Juodosios vietelės" gaisrą. Tėvas buvo prileistas vaistų tą vakarą, nes skausmas darėsi nepakeliamas. Jis tai atsipeikėdavo, tai vėl apsvaigdavo. Aiškų kalbėjimą tarpais pakeisdavo narkomano kliedesiai. Kartais tėvas aiškiai kalbėjo su manimi, kartais sumaišydavo mane su broliu Filu. Paklausiau apie "Juodąją vietelę" be jokios priežasties, tiesiog pasitaikė ant liežuvio.

Tėvo akys surimtėjo, jis šyptelėjo.

- Tu dar nepamiršai, Miki?

- Ne, sere, - atsakiau, nors dvejus ar daugiau metų apie tai visai nepagalvojau. Ir pridūriau jo mėgstamą frazę: - Tai niekada neišėjo man iš galvos.

- Gerai, dabar papasakosiu, - pasakė jis. - Penkiolika - jau nemažai, o ir mamos nėra, kad mane nutildytų. Be to, tu turi tai žinoti. Mano įsitikinimu, tai galėjo atsitikti tik Deryje, todėl tu taip pat turi žinoti. Kad ateity pasisaugotum. Sąlygų panašiems dalykams čionai visada yra. Būsi atsargus, tiesa, Miki?

- Taip, sere, - pažadėjau.

- Gerai, - ištarė tėvas, ir jo galva nukrito ant pagalvės, - tai gerai. - Aš pamaniau, jog jis vėl praras nuovoką (akys užsimerkė), bet tėvas ėmė pasakoti.

- Kai tarnavau armijoj trečiajame ir ketvirtajame dešimtmetyje, ant kalno, kur dabar Derio bendruomenės koledžas, stovėjo NCO* klubas. Buvo kaip tik už PX**, kur gaudavom žalią "Lucky Strike" už septynis centus. NCO klubas buvo viso labo senas metalinis barakas, bet vidus išdailintas kaip reikiant: ant grindų kilimas, kabinos palei sienas, patefonas-automatas. Savaitgaliais galėjai ko nors lengvo išgerti... jei esi baltasis, žinoma. Šeštadieniais jie pakviesdavo kokį bendą. Žodžiu, vietelė maloni užeiti. Virš baro kabėjo prohibicijos įstatymas, bet buvom girdėję, kad norėdamas galėjai gauti stipresnio gėrimėlio... jeigu tavo armijos kortelė buvo su žalia žvaigždute. Slaptas ženklas toks. Penkias dienas naminis alus, per išeigines - stipriau. Jei esi baltasis.

O mes, E kompanijos vaikinai, į tą pusę net nebuvom leidžiami. Todėl eidavom į miestelį, kai turėjom laisvą vakarą. Tais laikais Deris dar užsiiminėjo miško ruoša, ir visam mieste buvo aštuoni ar dešimt barų, dauguma vienoje vietoje, vietinių vadinamoje Pragaro pusakriu. Ir neperdėta; veikiau dar pagražinta. O vietinė užeigų liaudis gavo "aklų kiaulių" pravardę, nes elgdavosi kaip paskutiniai paršai, - išeidavo tik tada, kai mažai ką bematė. Ir šerifas, ir policininkai žinojo, bet gyvenimas Pragaro pusakryje virė kaip viręs nuo 1890-ųjų. Įtariu, kad kai kur buvo patepta, nors ne tiek, kiek gali pasirodyti: Derio žmonės turi savitą požiūrį. Kai kurie barai pilstė alkoholį lygiai kaip alų, o iš žinovų girdėjau, jog mieste gėrimai dešimtkart geresni už tą mėšliną viskį ir džiną, kurį baltieji gaudavo NCO penktadienio ir šeštadienio vakarais. Šnapsas į miestą keliavo tiesiai per Kanados sieną sunkvežimiais, ir butelių turinys dažniausiai atitiko etiketę. Geras dalykas kainavo, bet galėjai pasirinkti tokio skystimėlio, kuris trinkteldavo į makaulę, bet nepribaigdavo, o jeigu pasitaikydavo iš tikro apakti, tai trukdavo neilgai. Kiekvieną mielą vakarą tekdavo pasilankstyti, kad nekliudytų pralekiantys buteliai. Kokie tik nori! Pamenu "Nenės" barą, "Rojaus", "Volio kurortą", "Sidabro dolerį", dar vieną, "Paudehorną", kur galėjai gauti kekšę. O, galėjai nusipirkti mergą bet kuriame bare, ir per daug nesistengdamas - ne vienai rūpėjo sužinoti, ar juodos duonos riekė kuo nors ypatinga, - bet tokiems vaikinukams, kokie tada buvom su Trevoru Dousonu ir Karlu Runu, mintis nusipirkti kekšę - baltą kekšę - buvo verta prisėsti ir pamąstyti.

Jau sakiau, kad tėvas tą vakarą gavo didžiulę dozę nuskausminančių. Antraip jis nebūtų pasakojęs tokių dalykų savo penkiolikmečiui sūnui.

- Taip, tai atsitiko netrukus prieš pasirodant Miesto tarybos atstovui, kuris norėjo susitikti su majoru Fiuleriu. Jis pareiškė norįs aptarti "keletą problemų, susijusių su vietiniais gyventojais ir kareiviais", pasidalyti savo "susirūpinimu dėl rinkėjų" ir pareikšti savo nuomonę "padorumo klausimu". Ko jis norėjo iš tikro, ir visai kvailam aišku. Jie nenorėjo, kad armijos negrai maišytųsi jų kiaulidėse, kibintų baltas mergšes ir gertų nelegalius gėrimus ten, kur juos turėtų gerti baltieji.

---

* Sutr. non-commissioned officer.
** PX - parduotuvė amerikiečių karinėje bazėje.

Nors mirk iš juoko! Moterystės žiedas, kuriuo jie taip susirūpino, tebuvo gauja valkatų, o apie vyrišką giminę išvis nekalbu. Galiu pasakyti tik tiek, kad joks Derio Tarybos narys nosies nebuvo įkišęs į "Sidabrinį dolerį" ar "Paudehorną". Ten lankėsi vien medkirčiai didžiuliais raudonai juodais švarkais, randų ir žaizdų išvagotomis rankomis, kai kurie be akies ar piršto, išbirusiais dantimis, aliai vienas kvepėjo sakais, spygliais ir medžio drožlėm. Jie vilkėdavo žalios flanelės kelnes ir žalius gumbačius, nuo kurių sniegą nunešdavo per visą barą. Jie dvokė atsakančiai, gremėzdiškai vaikščiojo ir daug kalbėjo. Medkirčiai milžinai. Vieną vakarą "Volio kurorte" pats mačiau, kaip vienam plyšo rankovė lenkiant rankas su bičiuliu. Ne šiaip plyšo, nemanyk. To vyruko rankovė tarytum sprogo skutais ant muskulo. Visi šaukė ir plojo, kažkas trinktelėjo man per nugarą ir išpoškino: "Štai ką mes vadinam galiūno pirstelėjimu, juodasnuki".

Tai va, aš bandau tau pasakyti, kad tie žmonės, kurie išlįsdavo iš miškų penktadienio ir šeštadienio vakarais gerklės praskalauti ir ant bobos pajoti, jei būtų norėję, mus kaipmat būtų išspyrę. Bet reikalas tas, Miki, kad dėl negrų jiems buvo nei šilta, nei šalta.

Vieną vakarą vienas pasivedėjo mane į šalį. Toks gremėzdas, šešių pėdų aukščio, mirtinai prisisiurbęs ir dvokiantis kaip mėnesio puvimo persikų krepšys. Jeigu būtų išsinėręs iš drabužių, galėtum sustatyti juos šalimais. Taigi žiūri į mane ir sako: "Misteri, aš biškį paklausiu. Ar būti negras?"

"Tikrai taip", - atsakau aš.

"*Commen' ça va!* - vograuja medkirtys Šv.Džono slėnio prancūzų kalba, kuri labiau primena kajun* tarmę, ir taip išsišiepia, kad galiu pasigrožėti visais keturiais jo dantimis. - Žinau, kad būti! Labas! Matyti tokį knygoje, aha! Turėti tos pačios..." - jis nebesugalvoja, ką ketino pasakyti, ir patapšnoja man per burną.

"Didelės lūpos", - padedu jam.

"Taip, taip! - juokiasi jis kaip vaikas. - Dėdelės lūpas! *Épais lèvres!* Dėdelės lūpas! Statau alaus, taip!"

"Gerai, sutinku", - sakau nenorėdamas tokio pykdyti.

Jis nusijuokė, trinktelėjo man per nugarą (vos nesugurindamas man nosies) ir nusiyrė prie baro, kur savo eilės laukė bent septyniasdešimt vyrų ir koks penkiolika moterų.

"Man reikia du alaus! - suriaumojo barmenui, pilvūzui su sulaužyta nosimi, vardu Romeo Duprė. - Kol neištaškiau aplinkui viskas! Vienas man, kitas - *pour l'homme avec les épais lèvres!***"

Visi aplinkui juokiasi, bet ne užgauliai, Miki. Vyrukas paima savo alų, paduoda kitą man ir sako: "Koks tavo vardas. Aš nenoriu vadinti tave Dėdelės Lūpos. Negerai skamba".

"Viljamas Henlonas", - atsakiau.

---

* kajun /ang. keidžen/ - JAV Pietų Luizijanoje gyvenanti etninė grupė, atsikėlusi iš prancūziškai kalbančio Maritimo provincijos Kanadoje.
** Žmogui su didelėmis lūpomis.

“Tai į tave, Vylamai Enlonai”, - pakelia jis bokalą.

“Ne, į tave, - sakau aš. - Tu esi pirmas baltasis, kuris pavaišino mane alumi”. Ir tai buvo tiesa.

Mes išgeriam alų, paskui atsinešam dar du, ir medkirtys klausia: “Tu tikras, kad būti negras? Jeigu ne *épais* lūpos, atrodai tikras baltas, tik su rudas oda”.

Mano tėvas pradėjo iš šito juoktis, paskui užkrėtė ir mane. Jis kvatojosi taip smarkiai, kad ėmė skaudėti pilvą, ir jis susiėmė už jo raukydamasis, užvertė akis ir sukando apatinę lūpą.

- Paskambinti slaugei, tėti? - paklausiau aš sunerimęs.

- Ne... ne. Nereikia. Blogiausias dalykas iš viso šito yra tai, kad negali žmoniškai pasijuokti, kai norisi. O norisi velniškai retai.

Tėvas keletą minučių patylėjo, ir aš dabar suprantu, kad tai buvo vienintelis kartas, kai mes vos neėmėm kalbėti apie jo ligą. Galbūt būtų buvę geriau, - geriau mums abiems, - jei tų kartų pasitaikytų dažniau.

Pagaliau tėvas siurbtelėjo vandens ir tęsė:

- Šiaip ar taip, ne moterys, kurios kursavo po tas karčemas, ir ne medkirčiai - pagrindinis jų kontingentas - norėjo mūsų atsikratyti. Viso labo penki baisiai įžeisti Miesto tarybos seniai ir dar tuzinas prijaučiančių. Kojos nė vienas nebuvo peržengęs per “Rojaus” ar “Volio kurorto” slenkstį (savo gerkles skalaudavo užmiesčio klube), bet jiems norėjosi žinoti, kad nė viena iš tų mergšių nesitrainioja su juodukais iš E kompanijos.

Majoras Fiuleris jam pasakė: “Visų pirma, aš tos nuomonės, kad jų čia išvis nereikia. Aš linkęs manyti, jog tai neapsižiūrėjimas, ir jie bus išsiųsti atgal į Pietus arba į Niū Džersį”.

“Tai ne mano reikalas”, - sako tas senas pirdžius jam. Jeigu neklystu, jo pavardė buvo Miuleris...

- Selės Miuler tėvas? - suklusau aš. Selė mokėsi su manim vienoj klasėj.

Tėvas rūgščiai šyptelėjo.

- Ne, veikiau ten buvo jos dėdė. Selės Miuler tėvas tuomet mokėsi kažkokiame koledže. Bet jeigu tuo metu būtų buvęs Deryje, spėju, kad palaikytų savo broliuką. Jeigu tau kelia įtarimą, iš kur aš viską taip gerai žinau, tai žinok, jog viską man papasakojo Trevoras Dousonas; jis tą vakarą karininkų klube plovė grindis ir viską girdėjo.

“Kur vyriausybė siunčia juodukus, yra jūsų, o ne mano problema, - sako Miuleris majorui. - Mano problema yra ta, kad jūs leidžiate jiems lankytis miestelyje savaitgaliais. Jeigu negrai toliau vaikščios linksmintis į senamiestį, laukit bėdų. Mes čia turime Legioną, jei nežinojote”.

“Taip, bet mano rankos supančiotos, - atsako Fiuleris. - Aš negaliu leisti jų į NCO klubą. Ne todėl, kad statutas neleidžia negrams gerti su baltaisiais. Tai karininkų klubas, suprantate? O tie juodčkiai visi aliai vienas eiliniai”.

“Tai irgi ne mano problema. Aš tiesiog tikiuosi, kad jūs išspręsite šitą reikalą. Atsakomybė pagal rangą”, - Miuleris išėjo. O Fiuleris tikrai

išsprendė tą reikalą. Derio karinė bazė užėmė velniškai didelį plotą tais laikais, o buvo ten ne kažin kas. Per šimtą akrų tuščių. Šiaurėje ji driekėsi iki pat Vakarinio Brodvėjaus - teskyrė žalia juosta. Dabar toje vietoje, kur stovėjo "Juodoji vietelė", yra Memorialinis parkas. Ketvirtojo dešimtmečio pradžioje ten stovėjo senas rekvizicijos sandėlis, bet atėjęs pas mus majoras Fiuleris pareiškė, kad ten bus "mūsų" klubas. Pakalbėjo kaip Kalėdų Senis ar panašiai, tikriausiai taip ir jautėsi, skirdamas saujai juodų eilinių savą plotą, nesvarbu, kad ten viso labo pastogė. Paskui lyg tarp kitko pridūrė, kad miestelio baruose mums lankytis uždraudžiama. Nors dantimis griežk, bet ką padarysi? Mes neturėjom jokių teisių. Vienas vaikinas, virėjas Dikas Haloranas, pametėjo mums idėją, jog ten turėtų būti visai šaunu iš peties pasidarbuoti.

Mes taip ir padarėm. Dirbom tikrai iš peties. Ir iš visko sprendžiant, pavyko neblogai. Pirmą kartą nuėję apsižvalgyti, nosis buvom nukabinę. Tamsu, dvokia, pilna senų įrankių ir dulkėtų dėžių su popieriais. Du mažučiai langeliai, elektros nėra. Grindys - plika žemė. Karlas Runas, pamenu, karčiai nusijuokė ir pasakė: "Senis majoras - tikras karalius. Padovanojo mums tikrą klubą. Jo..."

O Džordžas Brenokas, kuris irgi žuvo per tą gaisrą, ištarė: "Taip, tikrai juoda vietelė". Taip vardas ir prilipo.

Haloranas viską užvedė... Haloranas, Karlas ir aš. Tikiuosi, kad Viešpats atleis mums už tai, nes žino, jog mes net neįsivaizdavom, kuo viskas pasibaigs.

Neilgai trukus prie mūsų prisijungė kiti vaikinai. Kai Derio užeigos pasidarė ne juodukų nosiai, nebuvo kas veikti. Mes kalėm ir valėm. Trevas Dousonas pasirodė esąs neblogas dailidė ir parodė, kaip išpjauti dar keletą langų, o Alanas Snopsas iš kažkur iškasė spalvotus stiklus - kažką panašaus į bažnyčios vitražus.

"Iš kur gavai?" - paklausiau aš jo. Alanas buvo vyriausias iš mūsų, perlipęs per keturiasdešimt, todėl dauguma mūsų šaukė jį tėtušiu Snopsu.

Jis įsikišo "Camel" cigaretę į dantis ir mirktelėjo. "Vidurnakčio rekvizicija", - pasakė ir daugiau neaiškino.

"Vietelė" vis gražėjo, ir jau vasaros viduryje mes ėmėm ten lankytis. Trevas Dousonas ir dar keli padėjėjai atskyrė dalį barako ir įkūrė virtuvėlę: užteko vietos griliui ir porai fritiūrinių - todėl galėjom sukirsti mėsainį ar keptų bulvyčių. Vienoje pusėje stovėjo baras, aišku, su sodos vandeniu ar "Mergelė Marija" tipo gėrimėliais - po galais, mes žinojom savo vietą. Pasimokėm iš ano karto! Kai norėjosi kauštelėti - gerdavom tamsoje.

Grindys taip ir liko plūktos, bet mes gerai jas ištepėm. Trevas ir Tėtušis Snopsas įvedė elektrą, - dar viena vidurnakčio rekvizicija, įsivaizduoju. Liepą jau galėjai nueiti ten pasėdėti šeštadienio vakarą, išgerti kolos, sukirsti mėsainį ar dešrelę su salotom. Ten buvo gražu. Nors dar nebuvo baigta - mes vis dar tebegražinom, kai viską prarijo liepsna. Tai tapo savotišku hobiu... ar priemone nušluostyti Fiuleriui ir Miuleriui su

Miesto taryba nosis. Tikrai pajutom, kad ten mūsų, kai vieną penktadienio vakarą Evas Makaslinas pakabino lentą su užrašu "Juodoji vietelė", o truputį žemiau - "E kompanija ir svečiai". Žinai, atrodė, kad mes būtume kažkokie ypatingi!

"Juodoji vietelė" taip išgražėjo, kad baltieji vaikinai nusižiūrėję ėmė lenktyniauti: NCO lygis pakilo kaip niekad. Jie įrengė specialų poilsio kambarį ir mažutę kafeteriją. Mes į lenktynes nesiveržėme.

Tėvas šypsojosi man ligoninės lovoje.

- Mes buvom jauni, išskyrus Snopsą, bet ne buki. Mes žinojom, kad baltieji leis lenktyniauti, bet kai tik ims atrodyti, jog imi pirmauti, kaipmat kas nors patrumpins kojas, kad taip nelėktum. Todėl mes pasidarėm, ko norėjom, ir viskas. Bet tada... kai kas atsitiko. Tėvas nutilo suraukęs kaktą.

- Kas atsitiko, tėti?

- Mes išsišniukštinėjom, kad iš mūsų išeitų visai padorus džazbendas, - lėtai ištarė jis. - Martinas Devero, kapralas, grojo būgnais. Eisas Sryvensonas pūtė kornetą. Tėtušis Snopsas neblogai barškino pianinu. Ne virtuoziškai, bet pakenčiamai. Dar vienas vaikinas šį tą išmanė apie klarnetą, o Džordžas Brenokas buvo saksofonistas. Kiti iš mūsų retkarčiais prisėsdavo pabrazdinti gitarą, patampyti armoniką ar net pagroti šukomis, apvyniotomis vaškiniu popieriumi.

Visa tai atsirado ne iš karto, bet baigiantis rugpjūčiui "Juodosios vietelės" lankytojus savaitgaliais linksmino šaunus diksilendo kombo. Jis vis labiau susigrojo, ir nors nebuvo talentingų muzikantų - ne, nepagalvok - jie grojo kažkaip kitaip... gal šilčiau...

Tėvas mostelėjo kaulėta ranka virš paklodės.

- Jie grojo atsakančiai, - pasiūliau aš šypsodamas.

- Būtent! - šūktelėjo tėvas išsišiepdamas. - Dievaži, pataikei! Jie grojo atsakantį diksilendą. O paskui, žinai ką? Mūsų klube ėmė lankytis žmonės iš miesto. Net keletas baltųjų kareivių iš bazės. Galiausiai savaitgaliais "Vietelė" būdavo sausakimša. Taip atsitiko ne iš karto. Iš pradžių balti veidai atrodė kaip druskos kruopelytės pipirinėje, bet laikui bėgant jų vis daugėjo.

Kai pasirodė šitie baltieji, mes pamiršome atsargumą. Jie ruduose maišeliuose atsinešdavo savo šnapsą, ir ne bet kokį! Su juo palyginus, senamiestinis buvo paprasčiausias birzgalas. Ten buvo užmiesčio klubo gėrimai, štai apie ką kalbu, Miki. Turtuolių gėrimai. "Chivas", "Glenfiddich". Šampanas, kuriuo mėgaudavosi okeano lainerių pirmos klasės keleiviai. "Čempersu" jį vadino, visai kaip gimtinėje mes vadindavom užsispyrusius mulus. Mums reikėjo tai sustabdyti, tik nežinojom kaip. Jie buvo "miestas"! Po velnių, jie buvo baltieji! Ir, kaip sakiau, buvom jauni, labai didžiavomės savo triūso vaisiais. Ir neįvertinom, kuo viskas gali baigtis. Žinojom, kad Miuleris su draugužiais nutuokia, kas čia vyksta, bet nė vienas neįsivaizdavom, jog varom juos iš proto. Tikra ta žodžio prasme, iš proto. Gyvena jie aristokratiškuose Viktorijos stiliaus namuose Vaka-

riniame Brodvėjuje už ketvirčio mylios nuo "Vietelės" ir klauso "Tetulės Hager bliuzo", "Kasant bulves"... Tai buvo negerai. O žinoti, kad jų jaunimas trinasi čia su juodaisiais, - dar blogiau. Nes čia ne medkirčiai ar valkatos, kurie išsinešdins baigiantis rugsėjui. "Juodoji vietelė" pasidarė miesto traukos centru. Jaunimas ateidavo išgerti ir pašokti pagal džiazo muziką. Ateidavo ne tik iš Derio. Atvažiuodavo iš Bengoro, Niūporto, Heiveno, Klivz Milso, Old Touno ir aplinkinių rajonų. Galėjai sutikti studenčiokų iš Meino universiteto, straksinčių su savo oriomis panelėmis, o kai bendas išmoko plėšti "The Maine Stein Song" regtaimo versiją, vos stogo nenukėlė. Žinoma, tai buvo kareivių klubas, teoriškai bent jau, ir civiliai be pakvietimų neturėjo teisės lankytis. Bet tiesa buvo tokia: nuo septynių iki pirmos durys neužsidarydavo. Spalio vidury išėjęs pašokti susiremdavai klubais su dar šešiais šokėjais. Vietos šokti nebuvo, todėl tiesiog stovėdavai ir krutindavaisi... bet negirdėjau, kad kas būtų skundęsis. Iki vidurnakčio "Vietelė" tratėjo ir bildėjo kaip tuščias prekinis sunkvežimis lenktynėse.

Tėvas stabtelėjo, gurkštelėjo iš stiklinės ir pasakojo toliau. Jo akys spindėjo.

- Taip, taip. Fiuleris anksčiau ar vėliau būtų padaręs tam galą. Galėjo paskubėti, tada daug mažiau žmonių būtų žuvę. Jam tereikėjo užsiundyti policiją, kad konfiskuotų visus gėrimus, kuriuos žmonės atsinešė su savimi. Ir užtektų - geriau nebūtų norėjęs. Mes sėstumėm ilgam ir užtikrintai. Kai kuriems tektų susipažinti su teismo sale ir kalėjimo grotomis, kiti būtų išsiųsti kur nors. Bet Fiuleris neskubėjo. Gal bijojo to paties kaip ir mes, - kad kai kas iš miestelio labai supyks. Miuleris daugiau neužėjo, o majoras bijojo pats užeiti į senamiestį. Pakalbėt tas Fiuleris mokėjo, o elgėsi it medūza.

Tai, ko nepadarė majoras, padarė Padorumo legionas. Jie pasirodė lapkričio pradžioje su baltomis paklodėmis ir pasičirškino sau šašlykų.

Ligonis vėl nutilo, bet ne sudrėkinti burnai. Jis gulėjo įsmeigęs akis į tolimą savo palatos kampą. Koridoriuje nuaidėjo tylus varpelio skambutis, ir į tą pusę linoleumu nušlepsėjo seselė. Kažkur girdėjosi televizorius, dar vienur - radijas. Prisimenu, jog girdėjau ir vėją, atakuojantį pastato šoną. Buvo rugpjūtis, bet gūsiai atrodė žvarbūs. Aš nieko nežinojau apie serialą, rodomą per televizorių, ir "Keturių metų laikų" atliekamą "Eina kaip žmogus".

- Dalis jų atėjo iš miškelio, skyrusio bazę nuo Vakarinio Brodvėjaus, - pertraukė apmąstymus tėvas. - Jie, matyt, susirinko kažkieno namuose ar rūsyje užsimesti paklodes ir pasidaryti deglų.

Girdėjau, kad kiti atėjo tiesiai nuo Ridžlaino kelio, tada pagrindinio kelio į bazę. Girdėjau, - nepasakysiu iš kur, - kad jie atvažiavo visiškai nauju "Pekardu" jau susisupę į baltus skudurus ir pasidėję savo kapišonus ant kelių. Deglai sudėti po kojomis. Deglai iš Lousvilio: tokios kuokos su drobe apmuturiuotu storgaliu, sutvirtintu raudona gumute, kokia moterys uždaro uogienes žiemai. Ten, kur Ridžlaino kelias atsišakoja iš Vitčemo, stovėjo kažkoks kioskas. Ten "Pekardas" ir sustojo.

Buvo šeštadienis, ir baras dūzgė kaip avilys. Svečiavosi mažiausiai pora šimtų žmonių, o gal net visi trys. Ir tada iš automobilio išlipa šeši ar aštuoni baltai apsigobę vyrai, dar tiek prisijungia iš miškelio nuo Vakarų Brodvėjaus. Nejauni, menka grupelė, o kiek kitą dieną buvo apsinuodijusių dūmais ir nudegusių... Daug. Prakeikti šunsnukiai.

"Pekardas" sustojo ant kalvos ir porąkart žybtelėjo šviesomis. Keturi vyrai išlipo iš jo ir prisijungė prie kitų. Kai kurie turėjo dviejų galonų benzino talpas, kokias pardavinėdavo degalinėse. Visi su deglais. Vienas liko už "Pekardo" vairo. Žinai, Miuleris turėjo "Pekardą". Tikrai. Žalią tokį.

Jie nuslinko už "Juodosios vietelės" ir išmirkė deglus benzine. Gal tik norėjo pagąsdinti. Girdėjau taip, girdėjau ir priešingai. Norisi tikėti, kad tikrai tik pagąsdinti, nes nemalonu galvoti blogiausia.

Galėjo būti, kad kai kur benzinas nubėgo iki pat deglo rankenos, ir uždegę tokius jie galėjo supanikuoti ir išmesti, kad patys nenudegtų. Kad ir kas ten atsitiko, ta lapkričio naktis staiga nušvito nuo deglų. Vieni jais mosikavo. Kiti juokėsi. O treti, kaip sakant, veikė nedvejodami ir sumetė juos pro langus į mūsų virtuvę. Po minutės ten viskas smagiai pleškėjo.

Tie bepročiai buvo su kapišonais. Rėkalojo: "Išeikit, nigeriai!" Matyt, dalis norėjo mus išgąsdinti, bet man norisi tikėti, jog jie bandė mus įspėti, kaip noris tikėti, kad deglai į virtuvę pateko netyčia.

Bet tai neturi reikšmės. Bendas grojo garsiau už fabriko sireną. Liaudis dar pritarinėjo. Ir niekas nieko neįtarė, kol Geris Makriu, tąnakt dirbęs virėjo padėjėju, neatidarė virtuvės durų ir pats neužsiliepsnojo kaip deglas. Dešimties pėdų liepsnos kaipmat nulaižė jo prikyštę. Ir plaukus.

Aš su Trevu Dousonu ir Diku Haloranu sėdėjau maždaug per rytinės sienos vidurį, ir pirma mintis buvo - sprogo dujinė. Spėjau pašokti ant kojų ir buvau parverstas durų link lekiančių žmonių. Koks tuzinas perėjo tiesiai šita nugara, ir pirmą kartą aš tikrai nusigandau. Girdėjau žmonių klyksmus, kad reikia nešdintis, gaisras. O aš, vos bandydavau kilstelėti nuo žemės, - iškart kas nors vėl priplodavo. Kažkas peržengė per mano galvą masyviais kvadratiniais kulnais - net žvaigždutės pažiro akyse. Paskui pajutau, kaip į užpakalį susmigo aukštakulnis, o sūnau, daugiau nenorėčiau išbandyti tokios klizmos! Jeigu mano kelnės nebūtų atlaikiusios, po šiai dienai krauju kakočiau.

Dabar viskas atrodo juokinga, bet tam pragare vos galo negavau. Mane trypė, mindė, trempė, spardė taip, kad kitą dieną nepaėjau. Rėkiau, bet niekas manęs per tą maišalynę negirdėjo. Mane ištraukė Trevas. Pamačiau priešais save stambią rudą ranką ir įsikibau kaip skęstantis šiaudo. Jis truktelėjo. Kaip tik kažkas primynė man kaklą va čia... - tėvas pasitrynė žandikaulį ties ausimi, ir aš linktelėjau. - Skausmas neapsakomas, regis, praradau sąmonę, bet Trevo rankos nepaleidau. Jis taip pat. Atsistojau ant kojų tą akimirką, kai išvirto siena, kuria atitvėrėm virtuvę. Garsas toks, kaip įmetus degtuką į benzino baką. Mačiau, kaip ji ūžtelėjo debesį žiežirbų ir kaip žmonės traukėsi, kad jų neužgriūtų. Keliems pavyko. Kitiems - ne. Vienas iš mūsiškių, atrodo, tai buvo Hortas Sartoris, buvo palaido-

tas po ja. Vieną sekundę dar mačiau susigniaužiančią jo ranką tarp liepsnų ir žarijų. Vienai merginai, baltajai, vos dvidešimties metų, užsiliepsnojo suknelės nugara, ir ji maldavo savo vaikino ją gelbėti. Tas porą kartų stuktelėjo, o paskui nubėgo paskui kitus. Mergaitė stovėjo ir klykė, kai liepsna rijo suknelę.

Virtuvės vietoje atsivėrė pragaras. Liepsnos buvo tokios akinančios, kad negalėjai žiūrėti. Karštis svilino, Miki, kepino. Jautei, kaip tempiasi oda. Plaukeliai nosyje ima anglėti.

"Reikia veržtis iš čia! - rėkia Trevas ir ima tempti mane palei sieną. - Einam!"

Tada jį sulaiko Dikas Haloranas. Jam tebuvo devyniolika, akys išsprogusios tartum biliardo kamuoliai, bet protelis nuo karščio neišsilydęs. Jam turim dėkoti už savo gyvybes. "Ne ten! - sušuko jis. - Čia!" - ir parodė į estradą... į ugnį, supranti.

"Tu išprotėjai! - priešinosi Trevoras. Jis turėjo gerą gerklę, bet per traškesį ir riksmus vos išgirdome. - Mirk, jei nori, o mes su Viliu einam!"

Jis laikė mane už rankos ir dabar vėl ėmė traukti durų link, kurių per žmones nesimatė. Būčiau ėjęs su juo. Aš buvau ištiktas šoko ir nesuvokiau, kas mūsų laukia. Žinojau tik tiek, kad nenoriu iškepti kaip kalakutas.

Dikas čiupo Trevą už plaukų ir apgręžęs vožė kumščiu į veidą. Prisimenu, kaip Trevo galva stuktelėjo į sieną. Tada pagalvojau, kad Dikas išprotėjo. Paskui jis sustaugė tiesiai Dousonui į veidą: "Eisi ten, tau galas! Jie užrėmė duris, nigeri!"

"Iš kur ištraukei? - išrėkė Trevas jam, ir tada pasigirdo garsus "bum!" - karščio neatlaikė Devero bosinis būgnas. Ugnis sliuogė sijomis, slydo grindimis, įteptomis riebalais.

"Žinau! Žinau!" - šaukia Dikas. Paskui čiumpa mane už kitos rankos, ir netrukus aš tampu tempimo žaidimo virve. Bet Trevas įvertino padėtį prie durų ir pasidavė. Dikas nusivedė mus prie lango ir griebė kėdę jam išdaužti. Tik nespėjo. Už jį tą padarė karštis. Tada čiupo Trevą Dousoną už kelnių ir pakėlė. "Lipk! Lipk, avigalvi!" - paragino, ir tas pakluso. Paskui pakėlė mane, aš prisitraukiau ant lango rėmo ir išvirtau. Kitą dieną delnai buvo pūslėti - medis jau smilko. Lėkiau žemyn galva, ir jei ne Trevas, tikriausiai būčiau nusisukęs sprandą.

Mes atsisukome ir pamatėme vaizdą tarsi iš baisiausio košmaro. Langas, Miki, buvo geltonos šviesos keturkampis. Ugnis iškandžiojo skardinį stogą. Barake rėkė žmonės.

Lange sumojavo dvi rankos, Diko. Trevas pasilenkė, o aš, pasilypėjęs, sugavau draugo rankas. Kai jis ėmė lipti, mano pilvas prisispaudė prie sienos. Žinai, vaike, tai buvo gerai įkūrenta krosnis. Išlindo Diko veidas, ir pirmąsias sekundes aš abejojau, ar mums pavyks jį ištraukti. Jis buvo tiek prisikvėpavęs dūmų, kad vos laikėsi. Lūpos suskilinėjo. Marškinių nugara rūko.

Tada vos nesusivėmiau, nes pasklido degančių žmonių kvapas. Buvau girdėjęs kalbant, kad panašu į degančius kiaulės šonkaulius, bet tai netie-

sa. Panašiau būna kastruojant arklius. Tada sukuriamas didžiulis laužas ir visas turtas sumetamas į jį. Liepsnai įsismaginus girdėti, kaip arklių kiaušiniai sproginėja tarsi kaštonai. Taip dvokia ir kepantys su drabužiais žmonės. Supratau, kad ilgai neištversiu, todėl susiėmiau ir gerai truktelėjau. Dikas išlėkė be vieno bato. Neišsilaikęs driokstelėjau ant žemės, o jis ant viršaus. Galiu paliudyti, kad to negro galva buvo kaip akmuo. Keletą sekundžių raičiausi ant žemės susiėmęs už pilvo, be kvapo. Galiausiai galėjau atsiklaupti, paskui atsistoti. Ir tada pamačiau tuos išsigimėlius, lekiančius į miškelį. Iš pradžių pamaniau, jog ten vaiduokliai. Paskui pastebėjau batus. Tuo metu aplink "Juodąją vietelę" buvo šviesu kaip dieną. Išvydęs batus supratau, jog tai žmonės su apsiaustais. Vienas truputį atsiliko ir pargriuvo, ir aš pamačiau...

Tėvas nutilo, aplaižė lūpas.

- Ką tu pamatei, tėti? - paklausiau aš.

- Nieko, nesvarbu, - atsakė jis. - Paduok man vandens, Miki.

Padaviau. Jis išgėrė beveik visą ir užsikosėjo. Seselė praeidama įkišo galvą į palatą ir paklausė: "Reikia ko nors, Henlonai?"

- Naujos vaistukų dozės, - pasakė mano tėtis. - Gal turit po ranka, Roda?

Mergina nervingai šyptelėjo ir nuėjo savo keliu. Tėvas padavė man stiklinę, ir aš pastačiau ją ant stalo.

- Pasakoti ilgiau užtrunka negu prisiminti, - pasakė. - Pripilsi tą stiklinę prieš išeidamas?

- Žinoma, tėti.

- Ar nuo šitos istorijos nesisapnuos košmarai, Miki?

Aš jau išsižiojau meluoti, bet apsigalvojau. Dabar man atrodo, kad mano melas būtų jį nutildęs. Jis leido sau išsilieti, bet ne iki galo.

- Tikriausiai sapnuosis.

- Tai ne taip jau blogai, - nuramino tėvas. - Košmaruose gali prisigalvoti, kas blogiausia. Tam jie ir yra.

Jis ištiesė man ranką, ir aš laikiau ją iki pasakojimo pabaigos.

- Atsigręžiau kaip tik tada, kai Trevoras su Diku suko už pastato kampo, ir puoliau paskui, vis dar neatgaudamas kvapo. Lauke buvo gal keturiasdešimt ar penkiasdešimt žmonių. Vieni verkė, kiti dejavo, treti klykė, kiti darė viską iš karto. Buvo gulinčių ant žemės, apsinuodijusių dūmais. Durys buvo uždarytos, ir viduj žmonės prašė juos išleisti, dėl Dievo meilės, neleisti sudegti gyviems.

Tai buvo vienintelės durys, be tų, iš virtuvės, šiukšlėms išnešti. Įeidamas stumdavai. Išeidamas turėjai traukti.

Kai kurie išėjo, o paskui prie durų susidarė grūstis. Duris užrėmė. Užpakaliniai spaudėsi, bėgdami nuo ugnies. Priekiniai buvo priploti prie durų. Jų atplėšti nebuvo įmanoma. O liepsna vis šėlo.

Trevo Dousono nuopelnas, kad žuvo tik aštuoniasdešimt, o ne šimtas ar du šimtai. Už savo žygdarbį jis gavo ne medalį, o dvejus metus Rajo kalėjimo grotų. Nes, matai, kaip tik tuomet pasirodė didžiulis senas

krovininis sunkvežimis, vairuojamas seno mano bičiulio seržanto Vilsono, visų bazės duobių šeimininko.

Jis išlipa ir ima rėkaloti idiotiškus įsakymus, kurių žmonės vis tiek negirdi. Trevas čiupo mane už rankos, ir mes nulėkėm prie jo. Su Diku Haloranu pasimetėm ir daugiau jo nemačiau iki kitos dienos.

"Seržante, turiu paimti jūsų sunkvežimį!" - sušuko Dousonas jam į veidą.

"Dink man iš akių, nigeri", - atsako tas ir stumia Diką į šoną. Paskui vėl ima nurodinėti visokias nesąmones. Niekas į jį nekreipia jokio dėmesio, be to, tai truko neilgai, nes Dousonas išdygo priešais ir smogė jam. Trevas turėjo kietą kumštį, ir bet kuris kitas jo vietoje būtų buvęs patiestas vietoj, tik ne tas balvonas. Jis atsistojo, taškydamas krauju iš nosies ir burnos, ir viauktelėjo: "Už tai tau amen". Na, Trevas ir stuktelėjo jam į pilvuką iš visų spėkų, o kai seržantas susilenkė, aš kumščiais mostelėjau per sprandą kiek pajėgiau. Niekinga pulti žmogų iš nugaros, bet netikėtos aplinkybės priverčia imtis netikėtų priemonių. Bet meluočiau, Miki, jei sakyčiau, kad šnioti tam nepraustaburniui kalės vaikui buvo nemalonu.

Vilsonas sudribo kaip pakirstas. Trevas nulėkė į sunkvežimį, užvedė, apvažiavo iš barako fasado ir mūrijosi į kairę nuo durų.

"Atsargiai! Sunkvežimis!" - rėkiau miniai aplinkui. Žmonės blaškėsi kaip putpelės, bet mano nuostabai Dousonas neužkabino nė vieno. Jis rėžėsi į sieną trisdešimt mylių per valandą greičiu ir atsakančiai trinktelėjo galvą į vairą. Mačiau, kaip kraujas nutekėjo iš nosies, kai Trevas papurtė galvą, kad atsipeikėtų. Paskui jis įjungė atbulinį, sugrįžo penkiasdešimt jardų ir vėl atakavo. BAM! "Juodoji vietelė" tebuvo iš gofruoto aliuminio, ir antrasis smūgis pasiekė tikslą. Tos krosnies šonas išvirto, plykstelėjo lauk liepsna. Kaip ten kas nors galėjo išlikti gyvas, neįsivaizduoju. Bet išliko. Žmonės daug ištvermingesni, Miki, negu gali atrodyti. Jei netiki, pažvelk į mane, pakibusį ant pasaulio krašto. Ta vieta buvo tikra aukštakrosnė, vieni dūmai ir ugnis, bet žmonės ūžtelėjo banga. Jų buvo tiek, kad Trevas neišdrįso važiuoti atgal, kad ko nors nesuvažinėtų. Todėl jis iššoko ir atbėgo pas mane, palikęs sunkvežimį.

Mes stovėjom ir žiūrėjom. Papasakoti užtrunka penkias minutes, o tada atrodė visa amžinybė. Paskutinis tuzinas išsigelbėjusių jau liepsnojo. Žmonės griebė juos, imdavo vartyti ant žolės, kad užgesintų. Matėm mes tuos nelaiminguosius, kurie bandė ištrūkti iš ugnies, bet neįstengė.

Trevas suspaudė man ranką, o aš jo - dvigubai smarkiau. Mes stovėjome susikibę kaip mudu dabar, Miki, iš jo nosies per smakrą tekėjo kraujas, ir žiūrėjom į tuos žmones. Tai buvo tikri vaiduokliai, vyrų ir moterų siluetai, blaškomi liepsnų. Jie tiesė rankas, lyg kas nors galėtų juos ištraukti. Kiti tiesiog ėjo ne visai suprasdami kur. Jų drabužiai liepsnojo, veidai lydėsi. Jie krito vienas po kito ir nyko amžiams.

Paskutinė buvo moteris. Suknelė sudegė, liko tik apatiniai, ji degė it žvakė. Prieš galą ji tartum įsmeigė į mane žvilgsnį, ir aš pamačiau, kaip dega jos vokai.

Paskui ji nukrito, ir viskas buvo baigta. Prieš mus liko ugnies stulpas. Kai pasirodė gaisrinės iš bazės ir dar dvi iš Meino gatvės stoties, gaisras ėmė slopti savaime. Štai kas nutiko "Juodajai vietelei", Miki.

Tėvas išgėrė vandenį iki dugno ir padavė stiklinę, kad pripilčiau iš fontanėlio koridoriuje.

- Tikriausiai šiąnakt lova bus šlapia, - pajuokavo.

Aš pabučiavau jį į skruostą ir išėjau vandens. Kai grįžau, jo žvilgsnis buvo apsiblausęs, nutolęs, mąslus. Pastatęs stiklinę išgirdau "ačiū", kurį vos supratau. Laikrodis ant stalelio rodė beveik aštuonias. Atėjo metas grįžti namo.

Pasilenkiau pabučiuoti atsisveikindamas, bet išgirdau savo šnibždesį:

- Ką tu pamatei?

Tėvo akys, pusiau primerktos, kryptelėjo į balso pusę. Jam galėjo pasirodyti, kad balsą girdi tik savo galvoje.

- A?

- Ką tu matei? - sukuždėjau aš. Aš nenorėjau sužinoti, bet privalėjau. Man buvo ir karšta, ir šalta vienu metu, skruostai degė, rankos ledėjo. Bet sužinoti turėjau. Kaip Loto žmona turėjo atsigręžti ir pažiūrėti į Sodomos griūtį.

- Ten buvo paukštis, - pasakė tėvas. - Kaip tik virš paskutinio iš bėgančių vyrų. Sakalas, atrodo. Pelėsakalis. Tik didelis. Niekam niekad to nepasakojau. Būtų uždarę. Tas paukštis buvo gal šešiasdešimt pėdų nuo sparno iki sparno. Japonų "Zero" dydžio. Bet mačiau... mačiau jo akis... ir, atrodo... jis matė mane... - jo galva nusviro į lango pusę, kur artėjo tamsa.

- TAS nėrė žemyn ir sučiupo paskutinįjį. Įsikabino už apsiausto, tikrai... aš išgirdau sparnų plasnojimą... Garsas kaip laužo... jis pakibo ore... pamaniau, kad paukščiai taip negali... bet tas galėjo, nes... nes...

Jis nutilo.

- Kodėl, tėti? - sušnibždėjau aš. - Kodėl jis galėjo kaboti?

- Jis nekabojo, - atsakė tėvas.

Likau sėdėti tyloje pamanęs, jog šįkart tėvas tikrai užsnūdo. Dar niekada nebuvau taip išsigandęs... nes prieš ketverius metus pats mačiau tą paukštį. Kažkaip nesuprantamu būdu buvau veik pamiršęs tą košmarą. Tėvas jį sugrąžino.

- Jis nekabojo, - ištarė tartum nuklausęs mintis. - TAS plaukė. Plaukė ore. Prie kiekvieno sparno buvo pririštas pluoštas balionų.

Tėvas užmigo.

1985 kovo 1-oji

TAS grįžo. Daugiau neabejoju. Palauksiu, bet širdis jaučia. Nežinau, ar pakelsiu tai. Būdamas vaikas galėjau su tuo gyventi, bet vaikams viskas kitaip. Iš esmės kitaip.

Parašiau visa tai praeitą naktį, apimtas keisto jaudulio - ir ne todėl, kad negalėjau eiti namo. Deris užklotas storo ledo marška, kad net išlindusi saulė neįstengė nieko išjudinti.

Rašiau iki trijų ryto, vis greičiau ir greičiau vedžiojau tušinuku, trokšdamas išsilieti. Aš pamiršau, jog mačiau milžinišką paukštį vienuolikos metų. Tėvo pasakojimas man jį priminė... ir daugiau neleido užmiršti. Nieko. Kartais man atrodo, kad tai paskutinė jo dovana man. Baisi dovana, pasakytum; bet savotiškai nuostabi.

Užmigau pasidėjęs galvą ant rankų, su bloknotu priešais save. Pabudau nutirpusiu užpakaliu ir skaudančia nugara, bet kažkoks laisvesnis... atsikratęs tos senos istorijos.

Ir tada pamačiau, kad naktį turėjau svečių.

Pėdsakai, džiūstančio purvo pėdos, ėjo nuo paradinių durų (kurias visuomet rakinu ir tąvakar užrakinau) iki mano stalo.

Atgal pėdsakų nebuvo.

Tas, kas čia buvo, tiesiog užsuko pas mane naktį, paliko savo talismaną ir paprasčiausiai... išgaravo.

Ant mano stalinės lempos buvo pririštas helio balionas. Dabar jis maudėsi saulės lange.

Ant jo buvo mano veidas be akių. Iš tuščių akiduobių tekėjo kraujas. Klyksmas perkreipė burną ant plonos baliono gumos.

Pamatęs jį aš surikau. Riksmas grįžo aidu, vibruodamas nuo spiralinių bibliotekos laiptų, vedančių stelažų link.

Balionas pokštelėjo.

Stephen King

TAS

Romanas

Redaktorius J.Vabuolas
Dailininkas A.Šimakauskas

Formatas 84x108 1/32. Popierius ofsetinis. Garnitūra 10 p.
SL Nr. 929. Ofsetinė spauda 10 sąl.sp.l.
Užsakymo Nr. 320 Kaina sutartinė.
Išleido "Eridanas", 3009 Kaunas, Partizanų 4.
Tel. 79-78-37, 73-39-67.
Spausdino Adomo Jakšto spaustuvė,
Girelės 22, 4320, Kaišiadorys.

DAUGIAMILIJONINIS BESTSELERIS

Daugiau nei prieš ketvirtį amžiaus
nedideliame Amerikos miestelyje Deryje
septynetas vaikų susiduria su
paslaptingu antgamtiniu demonu,
kurio neįmanoma netgi įvardyti:
TAS vilioja, gąsdina ir žudo,
nuolat keisdamas savo pavidalą.
Būreliui paauglių pavyksta monstrą
sutramdyti... bet tik laikinai.
Po dvidešimt septynerių metų
TAS vėl įsisiautėja...